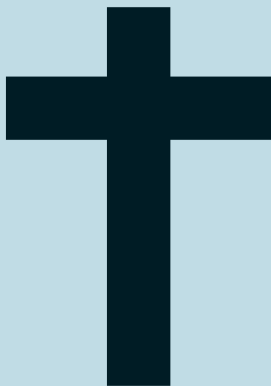

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacã mecãã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	75
San Lucas	121
San Juan	197
Hechos	254
Romanos	322
1 Corintios	357
2 Corintios	387
Gálatas	406
Efesios	419
Filipenses	430
Colosenses	437
1 Tesalonicenses	445
2 Tesalonicenses	451
1 Timoteo	455
2 Timoteo	463
Tito	469
Filemón	473
Hebreos	475
Santiago	500
1 San Pedro	508
2 San Pedro	518
1 San Juan	524
2 San Juan	531
3 San Juan	532
San Judas	534
Apocalipsis	537

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigye

Jesucristo ñecūsũmũã

(Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo ñecūsũmuãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pãrãmi, teero biiri David pãrãmi niinanusegu niiyigu.

² Abraham Isaac pacu niiyigu.

Isaac Jacob pacu niiyigu.

Jacob Judá, cũũ sõwũsũmũã, cũũ baira pacu niiyigu.

³ Judá Fares pacu, teero biiri Zara pacu niiyigu. Cũã paco Tamar niyigo.

Fares Esrom pacu niiyigu.

Esrom Aram pacu niiyigu.

⁴ Aram Aminadab pacu niiyigu.

Aminadab Naasón pacu niiyigu.

Naasón Salmón pacu niiyigu.

⁵ Salmón Booz pacu niiyigu. Booz paco Rahab niyigo.

Booz Obed pacu niiyigu. Obed paco Rut niyigo.

Obed Isai pacu niiyigu.

⁶ Isai õpũ David pacu niiyigu.

David Urías namo niimirigomena Salomónrẽ põnacutiyigu.

⁷ Salomón Roboam pacu niiyigu.

Roboam Abías pacu niiyigu.

Abías Asa pacu niiyigu.

⁸ Asa Josafat pacu niiyigu.

Josafat Joram pacu niiyigu.

Joram Uzías pacu niiyigu.

⁹ Uzías Jotam pacu niiyigu.

Jotam Acaz pacu niiyigu.

Acaz Ezequías pacu niiyigu.

¹⁰ Ezequías Manasés pacu niiyigu.

Manasés Amón pacu niiyigu.

Amón Josías pacu niiyigu.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cũũ baira pacu niiyigu. Cũã niiritabere Babilonia dita macãrã Israelya põna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cũãya dita Babiloniapu.

¹² Cũãrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacu niiyigu.

Salatiel Zorobabel pacu niiyigu.

¹³ Zorobabel Abiud pacu niiyigu.

Abiud Eliaquim pacu niiyigu.

Eliaquim Azor pacu niiyigu.

¹⁴ Azor Sadoc pacu niiyigu.

Sadoc Aquim pacu niyigu.

Aquim Eliud pacu niyigu.

¹⁵ Eliud Eleazar pacu niyigu.

Eleazar Matán pacu niyigu.

Matán Jacob pacu niyigu.

¹⁶ Jacob José pacu niyigu. José María manu niyigu. Coo Jesús paco niwō sáa. Jesús Cōāmacū beserigu Cristo niī.

¹⁷ Teero tiiró, Abrahammena pūtocūti catorce pōnarī macārā basocáputiyira tée David bauáritomena. Too síro Daviména pūtocūti catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira, tée Israelya pōna macārārē Babilonia ditapu cūārē ñeewari siro. Too síro cūārē ñeewari siro, catorce pōnarī macārā basocáputinemoyira sūcā tée Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cūu paco Joseména manucutigodo tiyigo. Cūu puarā niīadari suguero, Espíritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. ¹⁹ José coo manu niigūdu coo niipacó niirére ñagū, “coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. Cūu basocá añugū niijīgū, basocá tucóropu wedesādugariyigu. Teero tiigū, “yayióro coore duujāgūda” jī wācūmiyigu. ²⁰ Cūu teero wācūrī, quēēōpū ángele* cūūrē jīiyigu:

—José, David pārāmi niinanusegu, María ñañarō tiiríwo. Boboré manirō coomena wāmosíaya. Espíritu Santo cūu tutuaremena coore niipacó wáari tiirígu niīwī. ²¹ Coo wīmagūrē apagodaco. Cūu wāmecutigūdaqui Jesús. Cūu wāme “basocáre netōnégū” jīidugaro tiia. Cūu basocá ñañaré tiiré wapare netōnégūdaqui, jīiyigu ángele.

²² Tee niipetire Cōāmacū jīrirobirora wáaro tiyíro. Profetare ateré jóadutiugu:

²³ Sīcō numiō ãmūmena niīñaripaco, niipacó niī, pōnacūtígodaco.

Cūu wāme Emanuel niīādacu,†

jī jóadutiugu. Emanuel “Cōāmacū marīmena niī” jīidugaro tiia.

²⁴ José wācāgū, ángele dutiariguere tiyigu. Maríare cūuya wīpu néewayigu, numocutigūda jīgū. ²⁵ Teero tiipacá, coo wīmagū apaadari suguero, coomena niīñariyigu. Bauári siro, cūūrē “Jesús wāmecutigūdaqui” jīiyigu.

2

Masīri basoca Jesuré ññarā jearigüe

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14.

¹ Jesús Judea dita niirí macã Belénꝑꝑu bauáyigu. Cũũ bauárito, Herodes judíoaya dita õpũ niiyigu. Teeburecorire ãmũã masĩrí basoca muĩpũ muããtirope macãrã Jerusalénꝑꝑu jeayira. ² Toopũ jeara, sãĩñáyira:

—¿Judíoa õpũ niigãdu noopũ bauáyiri? Ësã pꝑtopꝑu muĩpũ muããtirope cũuyagu ñocõãwũrẽ ññawũ. Teero tiirã, cũũrẽ padeorã atiwũ, jĩyira.

³ Tee quetire tuoríra Õpũ Herodere wedera jeayira. Teerẽ tuogũ, bayiró wãcũpatiyigu. Niipetira Jerusalén macãrãcã teerora wãcũpatiyira. ⁴ Herodes niipetira paiaré dutirãre, teero biiri Moisés jóarigue buerãre sũocó, sãĩñáyigu:

—¿Cõãmacũ beserigu noopũ bauágudari? jĩyigu.

⁵ Cũã yũuyira:

—Judea dita niirí macã Belénꝑꝑu bauágudaquí. Teerẽ jĩ jóarigu niiwĩ profeta. Aterẽ jóarigu niiwĩ:

⁶ Belén Judea ditapꝑu niirí macã búri niirí macã mee niã atiditapũre. Tiimacã macũ õpũ wãagudaquí.

Cõãmacũyara Israelya põna macãrãrẽ cotegudu niigũdaquí,* jĩ jóarigu niiwĩ, jĩyira.

⁷ Too síro Herodes yayióremena masĩrí basocare cũũ pꝑtopꝑu sũocó, cũũrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocõãwũ bauári? Ññurõ wedeya múãcã, jĩyigu.

⁸ Wedeari siro, Belénꝑꝑu ticoco, cũũrẽ jĩyigu:

—Wĩmagũ bauárigure sãĩñárã wáaya. Cũũrẽ buarã, yũcãrẽ wedera atiwa sũcã. Yũcã cũũrẽ padeogũ wãagudu tiia, jĩmiiyigu.

⁹ Cũũ cũũrẽ wedeari siro, netõjõãyira sũcã. Maapꝑu cũã wáari, ñocõãwũ cũãya macãpꝑu cũã ññarigura cũã suguero suguewayigu. Wĩmagũ niirõ sotoapꝑu jeagura, ñocõãwũ pꝑtuãñucãyigu. ¹⁰ Teero tiirã, ñocõãwũrẽ bayiró useniyira.

¹¹ Tiwiipũ sããjeara, wĩmagũrẽ, cũũ paco Mariãmena niigũrẽ ññayira. Ññãcoberimena jeacũmu, cũũrẽ padeoyira. Too síro cũã néewaretibarire pãõ, cũũrẽ oro, sĩpẽbiro bauré sitiaãñũre, teero biiri apeyé sitiaãñũrecãrẽ “mirra” wãmecutirere ticoyira.

¹² Too síro Cõãmacũ cũũrẽ quẽẽõpũre “Herodere ññarã cãmerutãrijãña” jĩyigu. Teero tiirã, cũãya ditapꝑu pꝑtuawara, apemapẽ pꝑtuajõãyira sãa.

Egiptopꝑu Jesuré néedutiwarigue

¹³ Masĩrí basoca pꝑtuawari siro, ángele quẽẽõpũ Joserẽ jĩyigu sũcã:

* 2:6 Miqueas 5.2.

—Wācāñá. Wĩmagũrẽ pacoméñarã Egiptopũ néedutiwaya. Toopú niijãrã wáaya ména. Yũũ “néepũtuaatiya” jĩĩrĩpũ, néepũtuaatiwa sũcã. Herodes wĩmagũrẽ sĩađugágu, ãmaãdutiguđũ tiĩ, jĩĩyigu.

¹⁴ Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, ñamirã wācã, wĩmagũrẽ pacoméñarã Egiptopũ néedutiwayigu. ¹⁵ Herodes catiró pōōtēōrō niyira toopúre. Cũã teero tiiriguemena Cōãmacũ jĩĩrirobirora wáaro tiiyiro. Profetare ateré jóadutiyyigu: “Yũũ macũ Egiptopũ niimirigũre sũowitíwũ”,† jĩĩ jóadutiyyigu.

Herodes wĩmarãrẽ sĩacōãdutirigue

¹⁶ Too síro Herodes “masĩrí basoca yũũre jĩĩditojãya” jĩĩ, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ãmũã wĩmarãrẽ Belénpũ niirãrẽ, tiimacã wesapũ niirãcãrẽ pũacũmá đuaró cũorãre sĩacōãpetidutiyyigu. Masĩrí basoca cũũrẽ wederirobirora “nocōrōrã bũcũáqui” jĩĩ wācũyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiidutiriguemena profeta Jeremías jóare diamacũ wáaro tiiyiro. Ateré jóarigu niiwĩ:

¹⁸ Ramá macãpũre basocá booritua, bayiró utiri tũonóyira. Raquel pãrãmérã niĩnũũsera numiãpũ cúã pōnarẽ bayiró utiyira.

Cũã pōnarẽ sĩaĩrĩ ññarã,
“wācũtutuaya” jĩĩrĩ booríyira,‡
jĩĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁹ Herodes diari, José Egiptopũra niyyigu ména. Toopú ángele quēēđpũ cũũrẽ jĩĩyigu:

²⁰ —Wācāñá. Wĩmagũrẽ pacoméñarã Israel ditapũ néepũtuawaya. Wĩmagũrẽ sĩađugámirira diapetijōãwã, jĩĩyigu.

²¹ Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, wācã, wĩmagũrẽ pacoméñarã néepũtuaatiyyigu Israel ditapũ. ²² Herodes macũ Arquelao cũũ pacũre Judea dita òpũ wasoyigu. José tee quetire tũogú, cuiyigu. Judeapũre wáadũgariyyigu. Cōãmacũ quēēđpũ wedenorigũ niijĩgũ, Galilea ditare netōjđãyigu sáa.

²³ Toopú jeagu, Nazaret macãpũ niigũ wáayigu. Jesús toopú niiriguemena profetas jóare diamacũ wáaro tiiyiro. Ateré jóarira niiwã: “Basocá cũũrẽ ‘Nazaret macũ niĩ’ jĩĩãdacua”, jĩĩ jóarira niiwã.

3

Juan Bautista wederigue

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teebũrecorire Juan basocãre wãmeōtiri basocũ Judea ditapũ basocá manirōpũ wáayigu. Toopú basocá cũũ pũtopũ jearãre wedeyigu. ² Ateré jĩĩyigu:

† 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15.

—Cõamacũ dutiré marĩpure niiãdare jeaadaropu tiia. Teero tiirá, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá, jĩiyigu.

³ Profeta Isaías* Juan tiíadarere jóarigu niĩwĩ:
Sĩcũ yucu manirõ, basocá manirõpu
bayiró busurómena wedegũdaqui:
“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,
marĩ Õpũ atiadari suguero,
múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya”, jĩĩgũdaqui,†
jĩ jóarigu niĩwĩ.

⁴ Juanyáro sutiró camello póarimena tiiríro niyiro; cũũ siatúrída wáicu caseroda niyiro. Cũũ yaaré yeseroa, macãnacũ macãrã mumiãoco niyiro.

⁵ Jerusalén macãrã, pau Judea dita macãrã, teero biiri pau día Jordán wesa macãrã cũũ wederi tuorá wáyira. ⁶ Cũũ ñañaré tiirére wedenetõãri siro, día Jordánpu cúãrẽ wãmeõtiyigu.

⁷ Pau fariseo basoca, saduceo basoca wãmeõtidutira jeari ññagũ, cúãrẽ jĩiyigu:

—¡Múã tiiditõrepira, jĩĩditõrepira niĩ! “Marĩ wãmeõtinorira dícu niĩrĩ, Cõamacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu múã. ⁸ Diamacúrã múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorá, múã ãñurõ tiirécũtiremema eñõñá. ⁹ “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijĩrã, Cõamacũ ññacorore ãñurã niĩã”, jĩ wãcũrijãña. Múã wãcũrere wasohéri, Abraham pãrãmerã niiré wapamaniã. Cõamacũ boogú, ate ãtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ¹⁰ Múã ñañaré tiidúheri ññagũ, Cõamacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagú yucugũ ñañaré dũcacũtirigũre cõmeãmena nũcõrĩmenapũra páata, pecamepu sóecõãrõ tiiróbiro múãrẽ tiigũdaqui.

¹¹ Ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríguere eñõrãrẽ wãmeõtia ocoména. Æpĩ yũũ siro atiqui. Cũũ yũũ nemorõ tutuagu niiqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cúũrẽ sũcãrĩbiridojãcu. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmema niirucujããrõ jĩĩgũ. Ñañaré sóecõãrõ tiiróbiro múã ñañaré tiirére cõãgũdaqui. ¹² Cũũ trigore ññanogũdu tiiróbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cúũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cúũye ññanori wiipu. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatihimerẽpu, jĩiyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Too síro Jesús Galileapũ niĩãrigũ día Jordánpu atiyigu Juan putopũ. Cũũrẽ wãmeõtidutigũ atiyigu. ¹⁴ Juanpe boorimiyigu. Cũũrẽ jĩiyigu:

* 3:3 Isaías tíatopũ Jesucristo atiditapú atiadarere jóayuerigu niĩwĩ. † 3:3 Isaías 40.3.

—Mũupe yũre wãmeõtiguno niĩ. ¿Deero tiigú “wãmeõtiya yũre” jĩĩ? jĩiyigu.

¹⁵ Jesús yũnyigu:

—Teero tuijãña ména. Niipetire Cõamacũ marĩrẽ tiidutírobirora tiiró booa, jĩiyigu.

Juan “jáu” jĩĩ, cũũrẽ wãmeõtiyigu. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maajeañcãyigu. Wãcũña manirõ ãmũãse pãõjõãyiro. Jesús Espíritu Santo sícũ bua tiiróbiro baugú diiátiri iñayigu. Cũũpũre jeapeayigu. ¹⁷ Teero wáari, ãmũãsepu wedeseri tũoyíra:

—Ñni yũ macũ yũ bayiró maigú niĩ. Cũũmena bayiró useniã, jĩiyigu.

4

*Wãtĩārẽ dutigú Jesuré jĩicõãsãmirigue
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

¹ Too síro Espíritu Santo Jesuré basocá manirõpu néewanetõyigu, wãtĩārẽ dutigú jĩicõãsãrõ jĩigũ. ² Toopũre cuarenta bũrecori, cuarenta ñamirĩ yaariyigu. Too síro jubóayigu. ³ Wãtĩārẽ dutigú Jesús pũto wáa, cũũrẽ jĩiyigu:

—Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, atepá ãtãpãre pã cotowéoya, jĩimiyigu.

⁴ Cũũpe yũnyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩ: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría. Niipetire Cõamacũye wedeserecã cũãrẽ catiri tiia”, * jĩ jóarigue niĩ, jĩiyigu.

⁵ Too síro wãtĩārẽ dutigú cũũrẽ Jerusalénpu “Cõamacũya macã” cũã jĩrĩ macãpu néewayigu. Toopũre Cõamacũwii so-toapu néemũã, ⁶ cũũrẽ jĩimiyigu:

—Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, ãnopũmena bupudíaya. Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩ:

Cõamacũ cũũyara ángeleare mũũrẽ cotedutigũdaqui.

Mũũrẽ ãtãgãpu ñaapeari jĩrã, bocañeãdacua,† jĩ jóarigue niĩ, jĩimiyigu.

⁷ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niĩ: “Cõamacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacũrã niimiĩto?’ jĩrã, cũũrẽ tiieñodutirijãña”,‡ jĩ jóarigue niĩ, jĩiyigu.

⁸ Too síro ãtãgũ ãmũãnetõrigupũ néemũãyigu sũcã. Toopũ niipetire atibúreco maquẽ macãrĩrẽ, teero biiri teemacãrĩ cuorere ãnopetijãyigu. ⁹ Cũũrẽ jĩimiyigu:

—Mũũ yũre ñicãcoberimena jeacũmu, “mũũ yũ Õpũ niĩ” jĩ padeorí, ate niipetire mũũrẽ ticogũda, jĩimiyigu.

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16.

¹⁰ Jesús cūūrē jīiyigu:

—Wáagua, Satanás. Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niia: “Cōāmacū m̄m̄ Ōp̄ sīcūrēna padeoyá. Cūū dutiré dícare tiyá”, § jīi jóarigue niia, jīiyigu.

¹¹ Wātīārē dutigú wáajōāyigu. Ángelea Jesuré tiiápura jeayira.

Jesús Galileapu buen̄cārigue

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesús “Juanrē peresu sōnecoayira” jīirere tuoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapu wáayigu. ¹³ Nazaret macārē netōwá, Capernaumpe niigū wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabalónya dita, teero biiri Neftalíya dita wesapu niia. ¹⁴ Cūū toopú wáari, profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwī:

¹⁵ Zabalón, teero biiri Neftalícāya dita macārā,

día pairímaa wesa macārā,

día Jordán apeniñapú macārā,

teero biiri Galilea dita macārā judíoa niihērā

¹⁶ múā naītīārōpu niirābiro Cōāmacūyere tuomasīricu;

añurō bóere ñnarā tiiróbiro múārē netōnégūdure ñnaadacu.

Diarira tiiróbiro niirā bóaneōrā niicu;

múā bóebatere ñnarā tiiróbiro cūūrē ñnarā, useniadacu,*

jīi jóarigu niiwī.

¹⁷ Jesús toopú jeagu, basocáre buen̄cāyigu. “Cōāmacū dutiré múāp̄ure niādare jeadaropu tiia. Teero tiirá, múā ñañarē tiirere wācūpati, wasoyá”, jīiyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jām̄” jīirigue

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopú wáagu, sīcūpōna puarārē buajeáyigu. Simón, apetóre Pedro suonógū, cūū bai Andrés niyira. Wai wasarí basoca niijrā, bapigu cōāño, wai wasara tiyíra. ¹⁹ Jesús jīiyigu cūūrē:

—Jām̄ ȳm̄mena. Múā mecūtígārē wai wasarí basoca niia; too sírop̄ure múā basocáre yé quetire añurō wederí basoca wáadacu sáa. Teeré wederí, paup̄ padeoádacua, jīiyigu.

²⁰ Teeré tuorá, máata cūāye bapiyucare toorá cūūjā, Jesuména wáajōāyira.

²¹ Too netōwá, āpērā puarā sīcūpōnarē ñnayigu. Zebedeo pōna Santiago, cūū bai Juan niyira. Cūā pac̄mena dooríwupu bapiyucare jeesāñáyira. Jesús cūācārē “jām̄” jīiyigu. ²² Cūū teero jīirī tuorá, máata tiiwuré, cūā pac̄re cūū, wáajōāyira Jesuména.

*Jesús paꝝ basocáre buerigue**(Lc 6.17-19)*

²³ Jesús niipetiro Galilea ditapu judíoa neáre wiseripu buewarucuyigu. Añuré queti “Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare jeaadaro tiia” jĩrere wedeyigu. Niipetire cúã diarecutire, cúãrẽ õpũũrĩ pũniré netõnéyigu. ²⁴ Cũũ teero tiiré quetire niipetira Siria dita macãrã masĩpetijõãyira. Teero tiirá, niipetira diarecutirare cúũ putopũ néewayira. ãpẽrã merẽã biiré diarecutira, ãpẽrã õpũũrĩ pũniré cuorãre néewayira. Wãtĩã sããnorirare, ñamadiare cuorãre, wãamasĩhẽrãrẽ néewayira. Jesús cúãrẽ netõnéyigu.

²⁵ Paꝝ Galilea dita macãrã, Decápolis macãrĩ macãrã, Jerusalén macãrã, Judea dita macãrã, día Jordán apeniñapú macãrã cúũrẽ nũnyira.

5*Jesús ãtãgũpũ basocáre buerigue*

¹ Jesús paꝝ nũnyĩrĩ ñãgũ, ãtãgũpũ muãwawi. Toopú cúũ jeanuãrĩ, ãsã cúũ buerá cúũ putõ neãwũ. ² Ateré buewi:

*Ateré tiirãno useniya**(Lc 6.20-23)*

³ —“Cõamacũ tiiãpuremena dícu cúũ booré tiimasĩã” jĩrãno useniya. Cõamacũ dutiré cúãpũre jeatoaa.

⁴ ‘Bóaneõrãno useniya. Cõamacũ cúãrẽ yeeripũnapũ usenire ticogũdaqui.

⁵ “’Ësã ãpẽrã nemorõ upatĩ macãrã niiã” jĩrĩ wãcũhẽrãno useniya. Cúã Cõamacũ “ticogũda” jĩrĩ ditare ñeeãdacua.

⁶ ‘Diamacũ maquẽ, teero biiri añurere bayiró tiidugãrano useniya. Cõamacũ tiiãpuremena cúũ boorere tiimasĩãdacua.

⁷ ‘Ãpẽrãrẽ bóaneõ ñãrãno useniya. Cõamacũ cúãrẽ bóaneõ ñãgũdaqui.

⁸ ‘Añuré wãcũ tugueñarãno useniya. Cúã Cõamacũrẽ ñãããdacua.

⁹ ‘Añurõ niirecutire wáari tiirãno useniya. Cõamacũ cúãrẽ “yũũ põna niĩya” jĩgũdaqui.

¹⁰ ‘Cúã Cõamacũ boorere tiiré wapa ãpẽrã ñãñarõ netõrĩ tiinórãno useniya. Cõamacũ dutiré cúãpũre jeatoaa.

¹¹ ‘Múã yũũre padeore wapa ãpẽrã múãrẽ ñãñarõ jĩrĩ, ñãñarõ netõrĩ tiãdacua. Noo ñãñarõ niiré jĩditoadacua múãrẽ. Cúã teero tiirĩ, múã useniãdacua. ¹² Too síropũre múã ãmũãsepũ pairó wapatãre bũããdacua. Teero tiirá, bayiró useniña. Múãrẽ tiiróbirora ñãñarõ tiiãperucuyira múã sũguero niiriracãrẽ profetare.

Jesuré padeorá móã, sãwócore tiiróbiro niĩya
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ 'Marĩ yaaré poaaro jĩrã, móãrẽ sããã. Múã móãbiro niĩã atibúrecopure. Móã ocare petirí, ocanemorĩ tiimasĩña manicú. Tee deero tiídare mee niicu. Teero tiirá, teeré soperutóru cõãjãcu. Basocá cutadiyócu.

¹⁴ 'Múã sãwócore tiiróbiro niĩã atibúrecopure. Sicamacã ãtãgũ sotoapu niiri macãrẽ yayiómasĩña manicú. ¹⁵ Basocá sãwócorigare sããari siro, moocũriya. Teero tiiróno tiirá, ãmuãrõpe péoya, niipetira tiwiipá niirãrẽ bóebatecoaro jĩrã. ¹⁶ Tiigá sãwócorobirora múãcã basocá ñnacopure ãñurõ tiirécutiya. Múã ãñurõ tiirí ñnarã, ãpẽrãcã múã Pacu ãmuãsepu niigũrẽ “ãñunetõjõãgũ niiqui” jĩãdacua.

Moisére dutiré cũirigue maquẽ

¹⁷ 'Biuro wãcũrijãña yũre: “Moisére dutiré cũirigue, teero biiri profetas jóariguere cõãgũ atigu tiájĩyi”, jĩ wãcũrijãña. Teeré cõãgũ mee atiwu. Teeré “diamacũrã biirope niĩã” jĩgũ atiwu. ¹⁸ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: ãmuãse, atibúreco niiritabere Cõãmacũ péerogã tee dutirére cõãriqui. Niipetire cũ “biuro wáaadacu” jĩrigue diamacũ wáaro tiíadacu. ¹⁹ Tee dutirére péerogã netõncãgũno búri niigũ niigũdaqui Cõãmacũ Õpũ niirõpũre. ãpẽrãrẽ netõncãrĩ tiigũnocã teerora biigũdaqui. ãpĩ tee dutirére diamacũ tiigũnope, ãpẽrãrẽ teeré tiidutĩgũnope Õpũ tiiróbiro niigũdaqui Cõãmacũ Õpũ niirõpũre. ²⁰ Múãrẽ ate wedea: Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca “ũsã Cõãmacũ boorére ãñurõ tiia” jĩmiya. Múã cã nemorõ Cõãmacũ boorépere tiihéra, Cõãmacũ putopu wáaricu.

Cúare ñañaniã
(Lc 12.57-59)

²¹ 'Tũojĩyu múã ñecũsũmuãrẽ wederiguere: “Basocáre sãrĩjãña. Sãgũno queti beserí basocu putopu néewa, wedesãnogũdaqui”. ²² Yũpeja múãrẽ ateré wedea: Cũya wedegũmena cúagũno besegũ putopu néewa, wedesãnogũdaqui. Cũya wedegũre “muũ wapamanígũ niĩã” jĩ buijãgũno Judíoare Dutirá Peti putopu néewa, wedesãnogũdaqui. Cũya wedegũre “wáicu tiiróbiro wãcũre cõoa muũjã” jĩgũnorẽ pecameru sóecõãrĩquio niĩã.

²³ 'Teero tiigũ, muũ Cõãmacũwiipu Cõãmacũrẽ padeogũ, apeyenó ticogũni tiicú. Ticoadari suguerogã, wãcũbũacu: “Yáa wedegũ cúa niiqui yũmena; yũ cũũrẽ ñañarõ tiátu”, jĩ wãcũcu. ²⁴ Muũ ticoadarere duupéo, cũũrẽ acabóre sãisuguegu wáaya. Teero tiári siro, “Cõãmacũrẽ ticogũda” jĩãriguere ticoya sáa.

25 'Muuṛē wedesārigumena queti beserópu wáarara, boyeromena quēnosuguéya. Quēnosuguéheri, muuṛē besegúpure ticojāgūdaqui. Cūṣū surarapure ticojāgūdaqui sáa. Cūāpura peresuwiipu sōnecoadacua sáa. 26 Yṁṁ muuṛē ateréja diamacúrā jīā: Mṁṁ wapatípetihegu, wítricu, jīwī Jesús.

Āpī numorē ñeeaperijāña

27 Jesús wedenemowī:

—Múā ate wederiguere tṁojīyu: “Āpī numorē ñeeaperijāña”. 28 Yṁṁpeja ateré diamacúrā jīā: Sīcū numiōrē ñañarē tiidugáremena ññagāno cūṣū wācūrēmenarā coomena ñañarō tiiárigubiro niitoaqui.

29 'Diamacú macā capea ññaré* múārē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ḡpūṣū macārō cōōrī, āñujāā. Niipetiri ḡpūṣū pecamepu cōōrīpeja, ññanetōjōācu. 30 Diamacú macā wāmo† múārē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiiwāmorē páatacōājāña. Teero tiiró, sicaróra múāya ḡpūṣū macārō cōōrī, āñujāā. Niipetiri ḡpūṣū pecamepu cōōrīpeja, ññanetōjōācu.

Nṁmosānumiārē cōārijāña

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 'Múā atecārē tṁojīyu: “Numorē cōāgū, ‘atewapá muuṛē cōāā’ jīrípūrē jóa, coore ticoro booa”. 32 Yṁṁpeja ateré diamacúrā jīā: Sīcū cūṣū numo āpīmēna ñeeaperipacari, coore cōāgū, coore ūmūāmena ñeeapearigo tiiróbiro putuári tiiquí. Sīcū cōānorigomena numocutigucā āpī numoména ñañarō ñeeapegu tiiróbiro putuáqui.

“Teerora tiáda” jīrē maquē

33 'Tṁojīyu sūcā múā ñecūsūmuārē wederiguere: “Mṁṁ ‘Cōāmacū wāmemena tiigúda’ jīrirobirora jīdutoro manirō tiiyá”. 34 Yṁṁpeja ateré diamacúrā jīā: Múā āpērārē “teerora tiigúda” jīrā, Cōāmacū wāmemena jīrijāña. “Ṣmuāsemena diamacúrā jīā”, jīrijāña. Ṣmuāsepu Cōāmacū dutiduiqui. 35 “Atibárecomena diamacúrā jīā”, jīrijāña. Atibárecocā Cōāmacūye ḡpori pesaró tiiróbiro niirō tiia. “Jerusalénmenacārē diamacúrā jīā”, jīrijāña. Tiimacācā marī ḡpū tutuaguya macā niīā. 36 “Yáa dupumena diamacúrā jīā”, jīrijāña. Múā teero jīrēmena sicadá póadare ñírída o butirída wáari tiimasíricu. 37 Múā tiádara, “teerora tiáda”

* 5:29 “Capea ññaré” jīrē “marī ñañaré tiidugáre” jīidugaro tiia. † 5:30 “Diamacú macā wāmo” jīrē “marī ñañaré tiiré” jīidugaro tiia.

jĩña; tiiríadara, “tiirícu” jĩjĩña. Múã jĩnemocorepuja wãtĩ wãcũré niibocu.

Ñañaarõ tiirí, cãmeríjãña
(Lc 6.29-30)

³⁸ Múã ate wederiguere tɔojĩyu: “Sĩcũ mũũrẽ capea páawari, mũũcã teerora cũũrẽ páawacãmeña. Upire páaperi, teerora cũũrẽ páapecãmeña”. ³⁹ Yũũpeja ateré diamacúrã jĩã: Mũũrẽ ñañaarõ tiigúnorẽ teero ññajãña. Cãmeríjãña. Sĩcũ mũũrẽ wasopúro diamacúpere páari, apeniñapécãrẽ páaaro. ⁴⁰ Sĩcũ mũũrẽ queti beserí basocu pɔtopu néewa, besegúre “cũũ yũũre ñañaarõ tiirigue wapa cũũyaro camisare tiodutiya” jĩboqui. Cũũ teero jĩĩrĩ, sotoá macãrõ mũũ sãñaarõcãrẽ ticojãña, tooré cũũ booátã. ⁴¹ Surara apeyenórẽ sicaburo mũũrẽ néewadutiri, apeburó néewabosanemoña sũcã. ⁴² Mũũrẽ sãigúnorẽ ticoya. Apeyenórẽ mũũrẽ wasodugari, “wasoria” jĩĩrijãña.

Ĩñatutirare maĩdutirigue
(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Múã ate wederiguere tɔojĩyu: “Mũũ menamacãrãrẽ maĩñã; mũũrẽ ññatutirapere ññatuti doocãmeña”. ⁴⁴ Yũũpeja ateré diamacúrã jĩã: Múãrẽ ññatutirare maĩñã. Múãrẽ ññaarõ tiirãre Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirã, múã Pacu ãmũãsepu niigú põna niĩadacu. Cũũ ãñurã pɔtopu, teero biiri ññaarã pɔtopucãrẽ muĩpũ bóeri tiiri. Cũũ booré tiirã pɔtopu, teero biiri cũũ booré tiihéra pɔtopucãrẽ oco peari tiiri. ⁴⁶ Múãrẽ maĩrã dícuere maĩrĩ, wapamaníã. Romanuã õpũrẽ niyeru wapasebosari basoca teeré tiĩya. ⁴⁷ Múãya wedera dícuere ãñurõ tiirã, ¿ñeenó ãñunemore ãpẽrãrẽ tiĩẽñogari? Cõãmacũrẽ masĩhẽrã teeré tiĩya. ⁴⁸ Múã Pacu ãmũãsepu niigú ãñuré tiirécutigũ tiiróbirora ãñuré tiirécútira niĩña.

6

Ãñurõ tiiré maquẽ

¹ Múã Cõãmacũye ãñurére tiirã, basocã ññacoropu dícu tiĩẽñorijãña. Múã teero tiirécútiri, múã Pacu ãmũãsepu niigú múã ãñuré tiiré wapa ticorénorẽ ticoriqui.

² Teero tiirã, múã bóaneõrãrẽ tiiapura, máata ãpĩrẽ bayiró busurómena mũũ tiiapuariguere wedebatedutirijãña. Tiid-itórepira teenórẽ tiirécúticua múã neãré wiseripure, teero biiri macã decopure. Cúã tiiapucua, ãpẽrã “ãñuniĩ” jĩĩrõ jĩĩrã. Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cúã basocã teero jĩĩré wapa wapatápetitoaya mée. ³ Múãpe bóaneõrãrẽ tiiapuara, múã menamacãrãrẽ wedebaterijãña. ⁴ Ticora, ññahẽrõpu ticoya.

Múã Pacu múã ññahērõpu tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiíari siro, wapatáre ticogudaqui.

Cõãmacūrẽ sãirẽ
(Lc 11.2-4)

⁵ 'Múã Cõãmacūrẽ sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiiríjãña. Cúã neãré wiseripu, macã decoru nucũ, basocá ññaãrõ jĩrã, sãicúa. Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cúã basocá teero ññaré wapa wapatápetitoaya méé. ⁶ Múãpe Cõãmacũ múã Pacure sãirã, múãye sawiripu sããwa, soperé biajã, cãurẽ sãĩñá. Cũũ ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahērõpu tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiíari siro, wapatáre ticogudaqui.

⁷ 'Cõãmacūrẽ sãirã, ãñurõ wãcũripacara, sãĩnemósãrijãña. Cõãmacūrẽ masĩhẽrã teero tiicúa, "marĩrẽ pee wedeseremena tũogudaqui" jĩrã. ⁸ Múãjã cúã tiiróbiro tiiríjãña. Múã Pacu múã boorénorẽ sãĩãdari sũguero, masĩtoaqui. ⁹ Teero tiirã, biiro jĩ sãĩñá:

Ɔsã Pacu ãmũãsepũ niigú, mũurẽ quioníremena padeoáda.

¹⁰ Mũũ dutiré ãsãpũre niĩadare jeaaro.

Ɔmũãse macãrã mũũ booré dícyre tiicúa; atibúreco macãrãcã teerora tiíaro.

¹¹ Ɔsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

¹² Āpẽrã ãsãrẽ ññaãrõ tiirãre ãsã acabórobirora mũucã ãsã ññaãrẽ tiirere acabóya.

¹³ Jĩcõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ɔsãrẽ ññaãrõ wáari jĩgũ, netõnéña.

Mũũ sĩcũrã dutirucugudacu. Tutuanetõjõãgũ niĩã. Mũũ sĩcũrã ãsenipeogũno niirucujãña.

Teerora niĩarõ.

¹⁴ Āpẽrã múãrẽ ññaãrõ tiirere acabóri, múã Pacu ãmũãsepũ niigúcã múãrẽ acabógudaqui. ¹⁵ Múã cúã ññaãrõ tiirere acabóheri, múã Pacucã múã ññaãrẽ tiirere acabóriqui.

Betirẽ maquẽ

¹⁶ 'Múã beti, sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiiríjãña. Cúã wãcũpatirabiro baujãcua. Jũabóarabiro baurá wãanetõjãcua, basocá cúã betirere ññaãrõ jĩrã. Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cúã basocá teero ññaré wapa wapatápetitoaya méé. ¹⁷ Múãpe beti, sãirã, diapóa waacosé, ãñurõ wũapoarira niĩña, ¹⁸ ãpẽrã múã betirere masĩrijããrõ jĩrã. Múã Pacu ññabuaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũũ múã ññahērõpu tiirénorẽ ññagú múã ãñurõ tiíari siro, wapatáre ticogudaqui.

Ɔmũãse maquẽrẽ néõcũyueya
(Lc 12.33-34)

19 'Atiditá maquẽrẽ pee néõcũrijãña. Teeré butua yaacua; cutawi bóajõãcu; yaarépira sããwa, yaapetijãcu. 20 Teero tiiróno tiirá, ãmuãsepu ãñuré bñarí tiiádarepere néõcũyueya Cõãmacũ booré tiirucúremena. Teero tiirá, toopáre pee ãñuré cñoádacu. Toopáre múã néõcũrere butua túamasĩricua; cutawiricu; yaarépira sããwa, yaarícua. 21 Ñmuãsepu múãye niirĩ, Cõãmacũye díçure wãcũãdacu.

Sĩãwócoriga

(Lc 11.34-36)

22 'Múãye capeari õpũũrĩrẽ sĩãwócoriga tiiróbiro niiã. Múã capeari ãñurĩ, ãñurõ ññaãdacu; ãñurõ tuomasĩãdacu; ññaãtã, ññaricu; tuomasĩricu. 23 Múã ññañaré capeari cñorá tiiróbiro niirĩ, múãye õpũũrĩpũre naĩtĩãrõ tiiróbiro niiã. Cõãmacũyere masĩria. Tee naĩtĩãre ññañanetõjõãã.

Niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu

(Lc 16.13)

24 'Sĩcũ puarãrẽ padecotemasĩriqui. Sĩcũrẽ maĩríqui; ãpĩpépe maĩquí. Sĩcũrẽ padeoquí; ãpĩpépe netõncãqui. Múã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu.

Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdarere boosũguéya

(Lc 12.22-31)

25 'Teero tiigũ, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sĩniãdari; ñeenó sãñaãdari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. Marĩ catirépe yaaré nemorõ wapacutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. 26 Minipõnãrẽ ññañate múã. Cũã oteriya. Oteré dũca seeríya. Teedũcare ññanore wiseripu ññanoriya. Teero tiirípacari, múã Pacu ãmuãsepu niigũ cúãrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõná nemorõ wapacutía. 27 Múã bayirõ wãcũpatira, bũcũãnemicu.

28 '¿Deero tiirá múã sutipépe wãcũpatii? Coori macãncũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñuré sãñaré tiiróbiro baua. 29 Teero biipacari, yũũ ateré jĩã: Salomón suti ãñuré peti sãñapacu, coorire sĩcãrĩbíriyigũ. 30 Sicabũrecora tee catía; apébũreco sĩniãriguepu boea; too síro sóejãnoã. Teero wáapacari, Cõãmacũ teecorire ãñuré suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiiĩ. Múãpereja ãñunemorõ cotequi. Múã péerogã padeoré cñorá niiã. 31 Teero tiirá, “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sĩniãdari; ñeenó sãñaãdari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. 32 Atibũreco macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra tee niipetirere wãcũpatiya. Marĩ Pacu ãmuãsepu niigũ múã boorénorẽ masĩtoai mée. 33 Múãpe Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdarere boosũguéya. Teero biiri diamacũ cũũ boorére tiinũnũseye. Teero tiirí, niipetire múãrẽ dũsarére ticogũdaqui. 34 Teero tiirá, “¿Ñamigãrẽ

deero wáamiãdariye?" jĩ wãcũpatirijãña. Apebúreco maquẽrẽ múã ñañarõ netõãdarere wãcũpatisuguerijãña. Mecũã maquẽ dícre wãcũña. Mecũãrẽ múãrẽ wãcũpatiri tiádare niitoaa.

7

Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña (Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõãmacũcã múãrẽ ññabeseriqui. ² Múã ãpẽrãrẽ wedepatirirobirora múãcã wedepatinoãdacu. Múã ãpẽrãrẽ pee ñañarõ jĩrĩ, queoró múãcãrẽ jĩnoãdacu. ³ Мүүа wedegүа capeару pasarí manarõrẽ ññaã. Ññарасу, мүүа capeару pasarí дүcapereja ññaria. ⁴ Мүүа capeару yucдүса pasanopасу, ¿deero tiigú мүүа wedegүре, “мүүа capeару pasarí manarõrẽ néecõãma” jĩĩ? ⁵ ¡Ññañagú, tiidítórepigu! Мүүа capeару niirí дүcapere néecõãсугуеуа. Cõãtoagүрү, ãñurõ ññagүдacu. Teero tiigú, мүүа wedegүа capeару pasarí manarõrẽ néecõãgүдacu.

⁶ 'Cõãmacũrẽ boohéranorẽ cũũye queti ãñurére wederijãña. Cũãnorẽ wedera, díayiare ãñurére ticora tiiróbiro tíicú. Díayia cúaãmarã ãñuré ticopacari, múãrẽ cãmenүcã bacajãcua. Cõãmacũrẽ padeodүgáherare cũũye ãñuré maquẽrẽ wederijãña. Cũãnorẽ wedera, yesea watoару ññaquẽda wapaacáridare déecũrã tiiróbiro tiicú. Yesea tiidaré cutatábatejãcua. Cõãmacũrẽ boohérare búri peti cũũyere wedecu.

Cõãmacũrẽ sãĩñá (Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ 'Cõãmacũrẽ sãĩñá. Sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ticogүdaqui. ãñurére ãmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, бaaádacu. “Sope pãõña yүрү” jĩgú tiiróbiro sãidúrijãña. Sãidúheri, “jáu” jĩgүdaqui. ⁸ Sãĩgүno cүogүdaqui. ãmaãgүno бaaгүdaqui. “Pãõña” jĩgүno pãõnogүdaqui.

⁹ 'Múã põna múãrẽ wúabere sãĩrĩ, cũãrẽ ütãpere ticoricu. ¹⁰ Wai sãĩrĩ, ãñarẽ ticoricu. ¹¹ Múã ñañaré tiirá niipacara, múã põnarẽ ãñurére ticomasĩã. Marĩ Pacу ãmñãsepү niigүpe cũũrẽ sãĩrãnorẽ nemorõ ãñurére ticomasĩqui.

¹² 'Múã ãpẽrãrẽ múãrẽ ãñurõ tiirí booa; múãcã teerora cúãrẽ ãñurõ tiiyá. Teeré Moisére dutiré cũũrigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

Esahéri sopegã (Lc 13.24)

¹³ 'Esahéri sopegãrẽ sããwaya. Pecameрү sããwari sopepe esarí sope niĩã; pecameрү wáarima esaríma niĩã. Toopére pau sããwaya. ¹⁴ Catiré petihéropү sããwari sopepeja esahéri sopegã

nijjãã. Toopá nijjearima esahérima niiã. Siquêrãrã catiré petihére buaáya.

Yucugure tiigú ducamena ñamasñoõ
(Lc 6.43-44)

¹⁵ 'Ápêrã "Ûsã profetas niiã" jĩditorare t̃oríjãña. Cúã añurã tiiróbiro baumíya. Oveja añurãgã tiiróbiro baumíya. Teero baupacára, cúã wãcũrêpũre yáíwa cúaãmarã tiiróbiro wãcũyua. ¹⁶ Múã cúãrê cúã tiirécũtiremena ñamasĩãdacu. Potagũ use ducacũtiria. Wĩsõcã ipitire ducacũtiria. ¹⁷ Yucugũ añurígũno añurê ducacũtia; sĩniátirigũno ñañarê ducacũtia. ¹⁸ Añurígũno ñañarê ducacũtiricu; ñañarígũno añurê ducacũtiricu. ¹⁹ Ñañarê ducacũtirigũno páata, pecamerũ sóecõãjãnoãdacu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩditorepirare cúã tiirécũtiremena ñamasĩãdacu.

Niipetira Cõãmacũ p̃utorũ wáaricua
(Lc 13.25-27)

²¹ 'Pau yũre "Õpũ" jĩpacara, cúã niipetira Cõãmacũ p̃utorũ wáaricua. Yũu Pacu ãmũãsepũ niigú booré tiiráno dícu wáaadacua. ²² Cõãmacũ basocáre wapa tiádari bũreco jeari, pau yũre jĩmiãdacua: "Ûsã Õpũ, mũu wãmemena basocáre buewũ; mũu wãmemena wãtĩãrê cõãwionecowũ; mũu wãmemena pee añurê tiieñowũ sũcã", jĩmiãdacua. ²³ Cúã teero jĩpacari, "mũãrê masĩria yũuja" jĩgũdacu. "¡Múã ñañarê tiiríra niiã; witiwaya!" jĩgũdacu.

Puawíi tiinucãre queti
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ 'Teero tiigú, yũu wederére t̃o, yũu wederirobiro tiigũno masígú tiiróbiro niiĩ. Masígũno wii tiigú, coasãwa, ãtãgãpũ jea, botari nũcõ, wii tiimúãqui. ²⁵ Too síro oco pea, día pota, wĩno wêê, tiwiipá oco õmatucopacari, peedíaricu, ãtãgã sotoapũ nũcõãri wii nijjĩrõ. ²⁶ Yũu wederére t̃o, yũu wederirobiro ti-ihégũnope t̃orírigũ tiiróbiro niiĩ. T̃orírigũno wii tiigú, ditatupari yepapũ wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, día pota, wĩno wêê, tiwiipá oco õmatucori, jõêcodiacu. Jõêcodia mutãpetijõãcu, jĩwĩ.

²⁸ Jesús teeré buepetiari siro, basocá cãũ buerére t̃omanjõãwã. ²⁹ Dutiré c̃ogú tiiróbiro buewĩ. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriwi.

8

Jesús õpũũ bóagure netõnérique
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jesús ũtāgūpá niiārigu diijeári, pau basocá cūūrē nunuyíra.
² Cūū maapu wáari, sīcū ōpūū bóagu cūū puto wáyayigu.
 Ñicācoberimena jecūmuyigu:

—Ōpū, mūu yūu diarecutirere netōnéduḡagu, netōnémasīā, jīyigu.

³ Jesús cūūrē ñaapeó, jīyigu:

—Netōnéduḡaga. Diaremanigū putuáya, jīyigu.

Máata cūūya ōpūū bóare yatijōāyiro. ⁴ Jesús cūūrē jīyigu:

—Ateré āpērārē wedegu mee tiwá, jīmiyigu—. Pairé ēñogú wáaya, “āñujōāāyi” jīdutigū. Too síro sūcā Cōāmacūrē ticoya, mūu diaré netōārigue wapa wapatírono tiigú. Teeré tiidutírigu niwī Moisés. Mūu teero tiyá, basocá niipetira mūu diaré netōāriguere masīārō jīigū, jīyigu.

*Jesús cien surara dutigúre padecotegure netōnérique
 (Lc 7.1-10)*

⁵ Jesús Capernaumpū sāāwari, sīcū cien surara dutigú cūū puto atiwi. Cūūrē tiiapure sāīwī:

⁶ —Ōpū, yūure padecotegu wiipú cōāāwī. Cūū wáamasīriawī. Bayiró peti pūnisíjāāwī, jīwī.

⁷ Jesús cūūrē yūuwī:

—Jáu. Netōnégū wáaguda, jīmiwī.

⁸ Cien surara dutigú cūūrē yūuwī:

—Ōpū, yūu bári niigú niā. Teero tiigú, yūu mūūrē yáa wiipū “sāāatiya” jīmasíriga. Mūu sāāwaripacari, “netōārō” jīcoremenarā yūure padecotegu netōjōāgūdaqui. ⁹ Yūu āpērā dutiré docapu niā. Yūupū surarare dutia sáa. Yūu sīcūrē “wáaya” jīrī, wái. Āpīrē “atiya” jīrī, atii. Yūure padecotegure “biiro tiyá” jīrī, tií, jīwī.

¹⁰ Jesús cūū jīrēre tuogú, tuomaníjōāwī. Cūūrē nunurārē jīwī:

—Yūu ateréja diamacūrā jīā: Israelpure āni tiiróbiro padeoré cuogúre buajeāñariga. ¹¹ Múārē ateré wedea: Niipetirorpū macārā pau, āni romanuāyū tiiróbiro Cōāmacū Ōpū niirōpū jeadacua. Toopú Abraham, Isaac, Jacobmena yaadiadacua. ¹² Pau Cōāmacū sūosugémirirape cūā padeohére wapa naītīārōpū cōādioconoādacua. Toopú pūnisíra bacadiyó, utiadacua, jīwī.

¹³ Jesús cien surarare dutigúre jīwī:

—Mūuya wiipū putuawagūa. Mūu padeoárirobirora wáaadacu, jīwī.

Toorá cūūrē padecotegu netōjōāyigu.

*Jesús Pedro mañecōrē netōnérique
 (Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)*

14 Jesús Pedroya wiipũ wáayigu. Tiiwiipú sããjeagu, Pedro mañecõrẽ wiorécutipésagore buajeáyigu. 15 Coore wãmorũ padeñáyigu. Cũũ teero tiirira, wioré tatijõãyiro. Coowãmũncã, cããrẽ yaaré ecayígo.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Náicũmurĩ, basocá Jesús pũtopũ paũ wãtĩã sããnorirare nêjeayira. Cũũ sãcãrĩ wedesecoremenarã wãtĩãrẽ cõãwionecooyigu. Niipetira diarecutiracãrẽ netõnépetijãyigu. 17 Cũũ teero tiirí, profeta Isaías jóaribiro wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niiwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecutirere cãũpeja netõnéjãwĩ”,* jĩĩ jóarigu niiwĩ.

Jesuré nũnũdũgãmíraye queti

(Lc 9.57-62)

18 Jesús paũ cãũ pũtopũ neãncãrĩ ñãgũ, ãsã cãũ bueráre: — Jãũ, tĩãwaco iinĩãpaũ, jĩĩwĩ.

19 Sãcã Moisés jóarigue buegú Jesús pũto wáa, jĩĩwĩ:

—Basocáre buegú, noo mũũ wáaro yũũ mũũrẽ nũnũgũda. Mũũ buegú niidũgaga.

20 Jesús cãũrẽ yũũwĩ:

—Wáicũra cãniré tutiri cũoóya. Minipõná põnacũtíre sutiri cũoóya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãnirõ cũoríã, jĩĩwĩ.

21 ãrĩ cãũrẽ nũnũmĩãrigu jĩĩwĩ:

—Õpũ, yũũ pacũ diari siro, yaatóagũpũ, mũũmena wáagũda sũcã, jĩĩmiwĩ.

22 Jesús cãũrẽ yũũwĩ:

—Yũũmena wáadũgagu mecũtígãrã yũũre nũnũdóajãña. Yũũre padeohéra diarirapũ tiiróbiro niitoaya. Cũã basiro cãmerĩ yaaáro, jĩĩwĩ.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nũcããrĩ tiirígue

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jesús dooríwũpũ mũãsãwĩ. ãsã cãũ buerá bapacũtiwũ. 24 ãsã tĩãwari, wĩno bayiró wẽẽcutuatiwũ. Dooríwũre ocoturí páabatesãwũ. Jesupé cãnigú tiiwĩ. 25 Teero tiirá, ãsã cãũ pũto wáa, wãcõrãrã, cãũrẽ jĩĩwũ:

—¡ãsã Õpũ, netõnéña! ¡Marĩ duadiarapũ tiara! jĩĩwũ.

26 Jesús ãsãrẽ yũũwĩ:

—¿Deero tiirá nocõrõ cuii? Mũã péerogã padeoré cũorã niĩã. Jĩĩtoa, wãmũncã, wĩnorẽ, ocoturíre nũcããdutiwi. Nũcããpetijõãwũ.

27 ãsã ñãmanijõãjĩrã, cãmerĩ wedesewũ:

* 8:17 Isaías 53.4.

—¿Ñiirũno basocá niimiĩ ãni? Cũrẽ wĩnopúra, ocoturípura yũjã, netõncãria, jĩwã.

Gadara macãrã wãtĩã sããnoriraye queti
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapú Gadara ditapũ tĩãjeari, ãmũã puarã masãcoperi watoapũ niiãrira cũũ puto atiwa. Cũã wãtĩã sããnorira niwã. Bayiró peti cúaãmarã niwã ména. Teero tiirã, basocá tiimapáre netõwáryira. ²⁹ Jesuré ñnarã, acaribjõãwã:

—Mũũ Cõãmacũ macũ, ãsãrẽ potocõrijãña. ¿Ûsãrẽ ñañarõ netõrĩ tiigú atiarĩ? Ûsã ñañarõ netõãdaro jearia ména, jĩwã.

³⁰ Cũã beru pau yesea yaanucũwã. ³¹ Wãtĩã basocápũre niirã Jesuré bayiró sãiwã:

—Mũũ ãsãrẽ cõãwionecoguja, ñniã yeseapũre sããwadutiya, jĩwã.

³² Jesús: —Teerora tiiyá, jĩ yũwĩ.

Cũũ teero jĩrĩrã, basocápũre niiãrira witiwa, yeseapũre sããwatu niwã. Niipetira yesea opatũdipũ cutucutũbuawa, opataropũ ñaañuã, duajõãwã.

³³ Yesea coterí basoca cuicocutũawa. Macãpũ jeara, wãtĩã sããnorira niimiãrirare wãaariguere wedepetirira niwã.

³⁴ Teeré tũorá, tiimacã macãrã niipetira Jesús pũtopũ jeawa. Cũrẽ ñnarã, biiro jĩwã:

—¡Wáagua! Ûsãya ditapũre pũtuárijãña, jĩwã.

9

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooriwũpũ muãsã, cũũya macãpũ cãmecótĩãwĩ sũcã.

² Toopú ãpẽrã sĩcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena Jesús pũtopũ ñoonéjeayira. Jesús cũã padeorí ñnagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedegũ, wãcũtutuaya. Mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa, jĩiyigu.

³ Sĩquẽrã Moisés jóarigue buerá toopú niyira. Cũã Jesús jĩrere tũorá, wãcũyira: “Áni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegũ tiii”, jĩ wãcũyira.

⁴ Jesús cũã wãcũrere masĩjĩgũ, sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã múã ñañarõ wãcũĩ? ⁵ Ñnirẽ “mũũ ñañaré tiirere acabónotoaa” yũũ jĩrĩ, tee cũrẽ acabónoãriguere ñnaricu múãjã. Yũũ “wũmũncã, wáaya” jĩrĩperea, cũũ wũmũncãrĩ ñnãã múã.

⁶ Yũũ niipetira sõwũ niã. Teero tiigú, atiditapũre basocá cũã ñañaré tiirere acabómasiã. Yũũ dutirere múãrẽ ãnogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Wām̄n̄ncāñña. M̄n̄ cōārōrē néepa, m̄n̄ya wiipu p̄t̄n̄awayā, j̄īyigu.

⁷ Wáamas̄h̄ēgū niimiārigū wām̄n̄ncā, cū̄ya wiipu p̄t̄n̄ajōāyigu. ⁸ Basocá teero tiirí ñnarā, cuijōāyira sáa. Cōāmac̄arē usenire ticoyira, cū̄ basocáre dutimas̄rere ticori ñnarā.

Jesús Mateore s̄morique
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netōwágn, ȳn̄re ñ̄n̄awī. Ȳn̄ romanuā ōp̄rē niyeru wapasébosari basocū niimiwā. Jesús ȳn̄re ȳn̄ paderópu duiiri ñña: —J̄m̄ ȳn̄mena, j̄īwī. Teero tiigú, wām̄n̄ncā, cū̄mena wáawu.

¹⁰ Too síro yáa wiipu yaaduiwi cū̄ buerám̄ena. Cū̄ yaari-tabe, āp̄rā rau niyeru wapasébosari basoca, āp̄rā ñ̄ñaré tiirá jeawa. Cū̄m̄ena yaaduiwa. ¹¹ Fariseo basoca teeré ñnarā, cū̄ bueráre s̄ññáwā:

—¿Deero tiigú múārē buegú niyeru wapasébosari basocam̄ena, ñ̄ñaré tiirám̄ena yaai? j̄īwā.

¹² Jesús teeré t̄ogú, j̄īwī:

—Diaremanirā ucotiḡre boorícua; diarecutira dícu ucotiḡre boocúa. ¹³ Cōāmac̄aye queti jóarip̄pu ate Cōāmac̄ j̄īriguere buenemorā wáaya s̄cā: “Wáic̄ra sópeora dícu ñ̄ñadugariga; āp̄rārē bóaneō ñ̄ñarépere nemorō ñ̄ñadugaga”,* j̄īā. Ȳn̄re “añ̄uré dícu tia” j̄īrārē āmaāgū atiriw̄n; ñ̄ñaré tiirápere āmaāgū atiw̄n, j̄īwī.

“¿M̄n̄ buerá deero tiirá betirí?” j̄īrigue
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerére n̄n̄rā Jesús p̄to ati, cū̄rē s̄ññáwā: —Ēsā, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirá m̄n̄ buerápe betirí? j̄īwā.

¹⁵ Jesupé cúārē j̄īwī:

—Wāmos̄iaḡdu boocórira bóaneōrā niimas̄riya, cū̄ cū̄m̄ena niirī. Too síro cū̄ néewanogūdaqui. Teero wáari síro, betiádacua.

¹⁶ 'S̄icū sutiró b̄c̄rore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiatā, coserí, mama caserope wéed̄uo, b̄c̄ caserope yigajōārī tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu. ¹⁷ Teerora mama vinorē wáic̄ra caseropori b̄c̄porim̄ena posetínoricu. Teeré tiirí, w̄ga, teepori esarí, podojōācu. Vino píobatejōā, teeporicā cōjōācu. Teero tiirá, mama vinorē mamapórip̄u posetínoā. Biiro tiirí, vinorē c̄uo, tiipocārē c̄uorucúadacu, j̄īwī.†

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cū̄ bueré wáomas̄ñña maniā fariseo tiirém̄ena j̄īgū tiyígu.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cūāmena wedeseḡu tiiríra, sīcū judíoa neári wii dutirá menamacū jea, Jesús puto ñicācoberimena jeacūmu, jīwī:

—Yuu macō mecūtīgā diajōāwō. Jāmu yuumena. Ńaapeógu atiya. Muu ñaapeóri, masāḡōdaco, jīwī.

¹⁹ Teero jīrī tḡogú, Jesús cūāmena wáawi. Ūsā cūū buerácā cūārē bapacūiwawu.

²⁰ Ūsā cūāya wiipu wáari, sīcō numiō doce cūmarī beti niiré teero niirucujāḡō Jesús sucubírope ati, cūūyaro sutiró yapapu padeñárigo niwō. ²¹ Coo wācūyigo: “Yuu cūūyaro sutiró padeñáremenarā netōjāḡōdaco”, jī wācūyigo. ²² Jesús cāmenucā coore ñna, jīwī:

—Yáa wedego, wācūtutuaya. Muu padeojḡō, netōnénoārigopu putuáa, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata diaremanigō putuáwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacūya wiipu jeagu, cūā yaará wáadari sḡguerogā, cūā utiritabere puticotéadarare ñnarigu niwī. Āpērā bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cūārē jīrigu niwī:

—Witiwaya. Wīmagō diarico; cānigō tiicó, jīrigu niwī.

Cūāpe cūārē buijāmirira niwā. ²⁵ Jesupé cūārē witiwadutitoa, diaarigo pesarí tatiapu sāñwarigu niwī. Cooya wāmorē ñeerigu niwī. Cūū teero tiirí, coo wāmanurigo niwō. ²⁶ Niipetiro tiiditapure teero cūū tiirígue queti sesajōāriro niwā.

Jesús puarā ññahērārē netōnérigue

²⁷ Jesús too niīarigu maapu wáawi sūcā. Cūū too wáari, puarā capeari ññahērā bayiró busarómena jīñnusewa:

—¡David pārāmi niñnuseḡu, ūsārē bóaneōña! jīwā.

²⁸ Jesús wiipú sāñjeari, capeari ññahērā cūārē nunusājeawa. Cūārē sāñnawī:

—¿Múā yuñre “netōnémasījāqui” jī padeói? jīwī.

—Ūjū, padeóa, jīwā.

²⁹ Too docare Jesús cūāye capearire ñaapeó: —Múā padeoróbirora queoró wáaaro, jīwī.

³⁰ Cūū teero jīrīrā, ññajōāwā. Jesús: —Ateré āpērārē wedera mee tiíadacu múā, jīmiwī.

³¹ Cūū teero wedepacari, cūāpe cūū tiiríguere niipetiro tiidita macārāpure wedebatejārira niwā.

Jesús wedeseheḡure wedeseri tiirígue

³² Capeari ññahērā niimiārira witiwaritabe, āpērā āpīrē néjeatoawa sūcā. Cūū wātī sāñnorigu wedeseheḡu niwī.

³³ Jesús wātīrē cōāwionecoari sirogārā, wedesehegu niimiārīgu wedesenacāwī. Too macārā ññamanijōāwā.

—Ñno Israelpure teero wáari ññahērā niuwū marī, jīwā.

³⁴ Fariseo basocape biiro jīwā:

—Ñni wātīārē dutigú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīwā.

Jesús basocáre bóaneō ññarīgue

³⁵ Jesús niipetire macārī, pacamacārī, metāmacārīgāpū wáanetōwī. Judíoa neāré wiseripū buewi. Ññuré queti “Cōāmacū dutiré múāpure niīādare jeaadaro tiia” jīrēre wedewi. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūūrī pūnirecutirare netōnéwī. ³⁶ Basocá paure ññagū, bóaneō ññawī. Cūā oveja coterí basocū manirā tiiróbiro bóaneōrā, tiīāpure manirā niwā. ³⁷ Teero tiigú, ūsā cūū buerāre jīwī:

—Paū peti yūūre padeoádara niicua. Puarāgā yéere wedeadarapeja niīya. ³⁸ Teero tiirā, Cōāmacūrē āpērā yé maquērē wedera wáaadarare bayiró sāññá, jīwī.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ūsā cūū buerá docere suowī. Wātīā basocápūre niirārē cōāwionecomasīrere ticowī ūsārē. Niipetira diarecutirare, teero biiri ōpūūrī pūnirecutirare netōnémasīrecārē ticowī.

² Ūsā doce cūū beserira wāme ate niīā:

Niisuguegu Simón niwī. Apewāmé “Pedro” niīā.

Cūū bai Andrés,

Zebedeo pōna Santiago,

cūū bai Juan,

³ Felipe,

Bartolomé,

Tomás,

Mateo (niyeru wapasébosari basocū niimirīgu)

Santiago (Alfeo macū)

Tadeo,

⁴ Simón (romanuā dutirāre cōādūgara menamacū),

Judas Iscariote (too síropū Jesuré ññatutirapūre wedesācotegū), noquērāññā niuwū ūsā.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ūsā doce cūū beserirare ticocogu, “ateré tiīādacu múā” jīwī:

—Judíoa niihērā niirōpū wáarijāñña. Samaria ditapū niiré macārīcārē sāwarijāñña. ⁶ Too wáarono tiirā, Israelya

põna macãrãpere wedera wáaya. Cúã oveja ditirira tiiróbiro niíya. ⁷ Cúãrẽ ateré wedera wáaya: “Cõãmacũ dutiré marĩpũre niíadare jeaadaropũ tiia”, jĩña. ⁸ Diarecutirare netõnéña. Di-aarirare masõña. Òpũĩrĩ bóarare netõnéña. Wãtĩã basocãpũre sããrirare cõãwionecoya. Yũũ tutuarere múãrẽ wapamanirõ ticoa. Teero tiirá, múãcã wapamanirõ cúãrẽ tiápuya.

⁹ 'Múã wáara, niyeruqiri néewarijãña. ¹⁰ Wasopore õmawarijãña. Suti, sapatu múã sãñaré díçure néewaya. Tuurítuarigũre néewarijãña. Paderáno cúã paderémena wapatá, yaamasíya.

¹¹ 'Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ sããjeara, “ãñirã ãñũĩ” cúã jĩgũrẽ ãmaãña. Cũũ “jáũ” jĩrĩ, “nocõrõ yoari niíada” jĩ, cúũ pũtopũ pũtuácũmuña. ¹² Wiipú sããjeara, tiiwí macãrãrẽ “Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ niirecutiri tiáro” jĩ, ãñudutiya. ¹³ Múãrẽ ãñurõ bocari, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Múãrẽ ãñurõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere pũtuáaro. ¹⁴ Too docare múãrẽ ñeedugaheri, múã wederére tuodugáheri, tiwiiré o tiimacãrẽ witijøãña. Witiwara, tiimacã maquẽ dita múãye dũporipũ túaariguere páabatecũña.* ¹⁵ Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Cõãmacũ cúũ basocãre wapa tiíadari bũreco jeari, tiimacã macãrãrẽ bayirõ ñañarõ tiigũdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrẽ tiiriro nemorõ cúãrẽ ñañarõ tiigũdaqui, jĩwĩ Jesús.

Yũũre padeorãre ñañarõ tiíapeadacua

¹⁶ Jesús jĩñemowĩ: Ateré masĩña: Yũũ múãrẽ quiorópũ ticocogũ tiia, ovejare yáíwa watoapũ ticocogũ tiiróbiro. Teero tiirá, ãñurõ tuomasĩrã niíña. Ñañaré tiiró manirõ niirecutiya. ¹⁷ Múã watoa niirã tiíadarere ãñurõ wãcũ tũgueñasugueya. Múãrẽ dutirãpũre tico, judíoa neãré wiseripũ tãnaãdacua. ¹⁸ Múã yũũre padeoré wapa dutirá, õpãrã pũtopũ wéewanoãdacu. Toopú cúãrẽ, teero biiri judíoa niñhãrẽ yé maquẽrẽ wedeadacu. ¹⁹ Múãrẽ néewari, “¿deero jĩ wedeadari; deero jĩãdari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. Múã jearira, Cõãmacũ múãrẽ wedemasĩãdarere ticogũdaqui. ²⁰ Múã mee wedeadacu; Espíritu Santo marĩ Pacũ ticodiocorigũ wãcũré ticorémenape wedeadacu.

²¹ 'Sicũpõna niipacara, dutirãpũre cãmerĩ wedesã, sããrĩ tiíadacua. Cúã pacũsũmuã cúã põnarẽ teerora tiíadacua. Cúã põnacã cúã pacũsũmuãrẽna netõnucã, sããrĩ tiíadacua. ²² Niipetira basocã múãrẽ ññatutiadacua yũũre padeoré wapa. Teero múãrẽ cúã ñañarõ tiipacári, yũũre padeorucújãrãrẽ Cõãmacũ netõnégũdaqui. ²³ Sicamacãpũ múãrẽ ñañarõ

* **10:14** Cúã teero tiirá, “atimacã macãrã wapa cuóoya” jĩrã tiiyira.

tiidugára, ñnanunuseri, apemacâpú dutijõãña. Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetiro Israelya põna macârã niiré macârĩpũ múã wedesesaripacari, yũũ niipetira sõwũ pũtũaatigũdadu.

24 'Sĩcũ buegú cũũrẽ buegú nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Padedotecugã cũũrẽ dutigú nemorõ niimasĩriqui. 25 Buegú ateré jĩrõ booa: “Yũũre buegú tiirõbiro niidugaga”. Padedotecugã “yũũre dutigú tiirõbiro niidugaga” jĩrõ booa. Yũũ múãrẽ buegúre “wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú niĩ” jĩrã, nemorõrã ñañarõ jĩãdadua múãpereja.

*“¿Noãpére cuiro booi?” jĩrĩgue
(Lc 12.2-7)*

26 'Teero tiirã, basocáreja cuirijãña. Bauhéropũ niiré bauádacu. Ññahẽrõpũ tiiré masĩnoãdadu. 27 Yũũ múãrẽ tuohéropũ jĩrẽre tuocóropũ wedebateya. Yayióropũ jĩrẽre wii sotoárpũ niipetira tuocóropũ bayiró busurómena wedebateya. 28 Múãrẽ sĩãrãrẽ cuirijãña. Múã yeeripũnarẽ sĩãcõãmasĩricua. Cõãmacũ sĩcũrã múãye õpũũrĩ, múã yeeripũnarẽ pecamerũ tiidiomasĩqui. Cũũ docare cuiya.

29 'Sicaqui niyeruquigãmena pũarã minipõnãgã sãĩnõã. Cũã wapamanĩpacari, Cõãmacũ sĩcũnogãrẽ bóaaro jĩrĩpacari, yeparũ ñaadia, bóariqui. 30 Múãye póarire “noquẽ pee niĩã” jĩmasĩjãqui. 31 Teero tiirã, cuirijãña. Múã paũ minipõnã nemorõ wapacũtĩra niĩã.

*Basocã ññacoropũ “Jesucristore padeóa” jĩrĩgue
(Lc 12.8-9)*

32 'Teero tiigú, basocã ññacoropũ sĩcũ yũũre “padeóa” jĩĩgũrẽ yũũcã yũũ Pacũ ãmũãsepu niigũ ññacoropũ “yũũre padeogúra niĩ” jĩĩ wedegũda. 33 Basocã ññacoropũ sĩcũ yũũre “cũũrẽ padeogú mee niĩã” jĩĩgũrẽ yũũcã yũũ Pacũ ãmũãsepu niigũ ññacoropũ “yũũre padeogú mee niĩ” jĩĩgũda.

*Jesumẽna basocãre batarĩ tiia
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

34 'Múã yũũre “atibũrecopũre ãñũrõ niirecutire maquẽrẽ néeatigu tiiquĩ” jĩĩ wãcũrijãña. Teeré néeatigu mee atiũũ. ãpẽrã yũũre boohéra yũũre boorãmena cãmerĩtutiadacua. Teero tiigú, cãmerĩ tuudũcáwarere néeatigu atiũũ. 35 Sĩcũ cũũ pacũ yũũre padeorĩ ññagũ, “teero padeoãmajãgũ tiia mũũjã” jĩĩgũdaqui. Teerora wãaadacu numiõpecãrẽ coo pacomẽna. Teerora wãaadacu sũcã macũ nyũmorẽ coo mañecõmẽna. 36 Yũũre padeogũnorẽ cũũya wii macãrãrã niijããdadua cũũrẽ bayirõ ññatutira.

37 'Sĩcũno yũũre maĩrõ nemorõ cũũ pacũpere, cũũ pacopere maĩnetõnũcãgũ, yũũ buegú niimasĩriqui. Sĩcũno yũũre maĩrõ

nemorõ cûũ macûpére, cûũ macõpére maĩnetõncãgũ, yũũ buegú niimasĩriqui. ³⁸ Sĩcũ “yũũ Jesuré padeogúja diajãbocu” jĩĩ cuigũno yũũ buegú niimasĩriqui. ³⁹ Āpĩ sãĩrere cuigũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wáagũdaqui. Āpĩpé yũũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cũũrẽ sãĩrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui.

Āñuré tiiré wapa

(Mr 9.41)

⁴⁰ Múãrẽ bocagũno yũũre bocagũ tiii. Yũũre bocagú yũũre ticodiocorigũre bocagũ tiii. ⁴¹ Profetano jeari, sũcũ cũũrẽ bocaboqui, “cũũ profeta niĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ profetaye wapatáre ticorobiro bocagúcãrẽ wapatígũdaqui. Teerora basocú ãñugũno jeari, sũcũ cũũrẽ bocaboqui, “cũũ basocú ãñugũ niĩ” jĩĩgũ. Cõãmacũ basocú ãñugũye wapatáre ticorobiro bocagúcãrẽ wapatígũdaqui. ⁴² Teerora yũũ buegũno jeari, cũũ búri niigú niipacari, sũcũ cũũrẽ oco yũũáre tĩãboqui, “cũũ Jesús buegú niĩ” jĩĩgũ. Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩã: Cũũ wapatáre bũagũdaqui, jĩĩwĩ.

11

Juan Bautista basocáre Jesús pũtopũ ticocorigue

(Lc 7.18-35)

¹ Jesús ãsã docere tee dutirére wedeari siro, Galilea ditapũ niiré macãrĩpũ buegũ wáawi.

² Juan peresuwiipũ niigũ, Cristo tiiré quetire tũoyígũ. Teeré tũogú, cũũ buerére nũnũrãrẽ cũũ pũtopũ ticocorigũ niiwĩ. ³ Cũã toopú jeara, Juan sãĩñãdutiariquere sãĩñãwã:

—¿Mũnrã niĩ “basocáre netõnégũdũ atigũdaqui” jĩĩnorigũ o ãpĩpére yuegarite? jĩĩwã.

⁴ Jesús cúãrẽ yũũwi:

—Juanrẽ wedera wáaya múã tũoáriguere, múã ãñãriguere.

⁵ Biiro jĩĩña: “Ĩñahẽrã ãñãya. Wáamasĩhẽrã wáaaya. Ōpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohéera tũoóya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñuré quetire wedenoya. ⁶ Yũũre padeodúhegũno useniqui”, jĩĩ wedera wáaya, jĩĩwĩ.

⁷ Cũã wáara tiirĩ, Jesús Juanyé maquẽrẽ basocáre wedenũcãwĩ:

—¿Múã basocá manirõpũ ñeenórẽ ãñarã jeari? ¿Cãñũsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ãñarã jearite? ⁸ ¿Ñeenórẽ ãñarã jeari? ¿Āñuré suti sãñagúrẽ ãñarã jearite? Suti ãñuré sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. ⁹ ¿Ñeenópere ãñarã jeari? ¿Profetapere ãñarã jearite? Diamacúrã Juanpeja profetas nemorõ uputĩ maquẽrẽ wedewi. ¹⁰ Cũãye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:

Yuuŕe wedesuguegure muu suguero ticocoguda.

Cũũ muu wáadarimarẽ quẽnoyúegudaqui,*
jĩ jóanoã.

¹¹ Yuu aterėja diamacãrã jĩã: Niipetira basocá watoapure Juan basocãre wãmeõtiri basocũ tiiróbiro ɸɸtí macũ niigũ manĩ. Tee biipacari, búri niigũ niipacũ, Cõamacũ dutirere añurõ wãcũnũnũsegũnope Juan nemorõ ɸɸtí macũ niĩ.

¹² Juan buenũcãritopure tee atitópucãrẽ Cõamacũ dutiré múãpure niĩadarere ññadugarare bayiró ññaarõ netõrĩ tiicúa. Cũã tutirémene cũãrẽ petirí tiidugára tiicúa. ¹³ Niipetira profetas Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare jeaadare wedesuguerira niiwã. Teero biiri Moisére dutiré cũurigecã tee maquẽrẽna wedea. Too síro Juancã tee maquẽrẽna wedewi. ¹⁴ Múã yuu jĩĩadarere padeoáda jĩrã, añurõ tɸoyá: Juanrã niijãgũ tiii “Elías ãnopú ɸɸtũaatigudaqui sũcã” jĩĩnorigu. ¹⁵ Tũodugáranano tũomasĩadacua.

¹⁶ '¿Ñeenó queorémene wedegudari yuu atitó macãrãrẽ? Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩiya. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: ¹⁷ “Ûsã bosebũreco tiiri, basaapurawã. Ûsã booritua, utiri, utiapuriawã”, jĩĩcua. ¹⁸ Juan apetóre yaariyigũ; vinocãrẽ sĩnirídojãyigũ. Múãpe cũũ teero biirecutiri ññarã, “wãtĩ cɸoi” jĩã. ¹⁹ Yuu niipetira sõwũpe yaa, sĩniã. Múã yuu teero tiiri ññarã, “yaawãnigũ, sĩniwãnigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññaarẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩã. Basocá Cõamacũ masĩrere cɸorã cũã tiirecutiremena tee masĩrere ãñomasĩya, jĩĩwĩ.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti
(Lc 10.13-15)

²⁰ Too síro Jesús sĩquẽñe macãrĩ macãrãrẽ tutiwi. Cũã ãpẽrã nemorõ cũũ tutuaremena tiĩñnoriguere ññarira niipacara, cũã ññaarẽ tiirere wãcũpati, wasorídojãrira niiwã. Biiro jĩĩwĩ:

²¹ —Bóaneõrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yuu tutuaremena tiĩñnoriguere ññarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón† macãrĩɸu yuu tiĩññoãtã, máata teemacãrĩ macãrã cũã ññaarẽ tiirere wãcũpati, wasotóbojĩya. Cũã wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti‡ sãña, nitĩ tuusĩãbojĩya. ²² Añurõ tɸoyá: Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiĩádari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ññaarõ tiigũdaqui. ²³ Múã Capernaum macãrãcã “Cõamacũ ɸɸtopũ añurõ muãwaadacu” jĩĩ wãcũmicu. Muãwaricu; pecamepe diiwáadacu. Yuu múã ɸɸtopũ tiĩñnorigu tiiróbiro Sodomapure tiĩññoãtã, tiimacã

* **11:10** Malaquías 3.1. † **11:21** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ññaanetõjãrã niiyira, Jesús niiritore. ‡ **11:21** Wãcũpatire sutire yooména suare suti niiyiro.

mecātígārē niibocu ména. ²⁴ Ññurõ tʷoyá: Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bʷereco jeari, múãpere Sodoma macārārē tiiriro nemorõ ñañarõ tiinóãdacu, jĩwĩ.

Jesuména yeerisãre bʷaáadacu
(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Too síro Jesús Cõãmacũrē ʷenire ticowi:

—Pacʷ, mʷũ ʷmʷãse, atiditá Őpũ niia. “ʷsã masĩnetõnucãã” jĩrārē mʷyere masĩrĩ tiiría; wĩmarã tiiróbiro mʷyere masĩdugapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mʷũ teerora wáari boocú. Teero tiigá, mʷũrē ʷenire ticoa, jĩwĩ.

²⁷ Too síro basocápere jĩwĩ sũcã:

—Yʷũ Pacʷ niipetire masĩrére yʷũre ticowi. Cũũ sĩcũrã yʷũ niirecutirere masĩ. Yʷũpecã sĩcũrã cũũ niirecutirere masĩã. Ñpērãcã Cõãmacũ niirecutirere masĩãdacua. Yʷũ boorãnorē cũũrē masĩrĩ tiigúda. ²⁸ Múã Cõãmacũrē nʷnʷdugára bayiró pade, nʷcũrē õmarã tiiróbiro páasuticu. Yʷũ puto atiya. Yʷũ múãrē yeerisãre ticoguda. ²⁹ Múã yʷũ tiidutírepere tiiyá. Yʷũ tiirecutirere masĩña. Yʷũ múãrē bóaneõremena ñña, tiiapugu niia. Teero tiirá, yʷũ tiidutíre tiirá, yʷũmena ññurõ yeerisãre bʷaáadacu. ³⁰ Yʷũ tiiapuremena yéere tiirí, wisíoridojãã. Yʷũ dutirere tiirecutirano nʷcũhēregã õmarã tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

12

Yeerisãri bʷereco niirĩ, trigo tãnerigue
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sábadõ ʷsã yeerisãri bʷereco niirĩ, Jesús trigo oterigue watoa netõwáwi. ʷsã cũũ buerá jʷabóajõãtʷ. Trigore tãnenucãwũ, yaaadara. ² Fariseo basoca ʷsã tee tiirí ññarã, Jesuré jĩwã:

—Ññaña. Marĩrē yeerisãri bʷereco padedutiripacari, mʷũ buerápeja padera tiíya, jĩwã.

³ Jesús cúãrē jĩwĩ:

—Őpũ David sicabʷereco jʷabóayigu. Cũũ menamacãrã jʷabóaramena cũũ tiiriguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii?

⁴ Cõãmacũwiipũ* sããwayigu. Toopá pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niia” jĩriguere yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiá díçure yaaré niimiyyiro. ⁵ Paiá Cõãmacũwiipũ paderá yeerisãri bʷereco niipacari, yeerisãriya. Yeerisãripacara, Cõãmacũ dutirere netõnucãriya. Múã teeré buerá niipacara, ¿masĩridojaĩ? ⁶ Ññurõ tʷoyá: Ñnorē yʷũ Cõãmacũwii nemorõ ʷputí macũ niinetõnucãã. ⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Cõãmacũ jĩriguere múã tʷomasĩricu. Biiro

* 12:4 David niiritopare, Cõãmacũwii wáçura caserimena tiirí wii niyyiro ména.

jĩ jÓanoã: “Wáicura sóepeora díçure ññadugariga; ãpērārē bóaneō ññarépere nemorō ññadugaga”,† jĩré niĩã. Múã teerē tuomasĩrãjã, ññararé tiihárarena “ññararé tiiya” jĩriboajĩyu. 8 Yũũ niipetira sōwũ yeerisãri bũreco niirĩ, basocá tiiádarere dutimasĩã, jĩwĩ.

Jesús wãmo bũũre cuogúre netōnérigue
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Cũũ teero tiiári siro, Jesús cúã neári wiipũ sããwawi. 10 Toopú sícũ wãmo bũũre cuogú niwĩ. Fariseo basoca Jesuré wedesãdugara, cúũrē sãĩñáwã:

—¿Marĩ yeerisãri bũreco niirĩ, diarecutirare netōnémasĩnogari?

11 Jesús cúãrē jĩwĩ:

—Múãyagu oveja copere ññasãrĩ, marĩ yeerisãri bũreco niipacari, múã néewionecocu. 12 Sícũ basocú oveja nemorō wapacutí. Teero tiirã, marĩ yeerisãri bũrecore ãñurō tiirã, Moisés dutirére netōñcãrã mee tia, jĩwĩ.

13 Teero jĩãri siro, basocúre: —Mũũya wãmorē súucoya, jĩwĩ. Cũũpeja súucowi. Teero tiirã, tiiwãmo apewãmó tiiróbiro ãñurí wãmo putuáwu. 14 Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marĩ ãnirē sãããdariye?” jĩ wedesewarira niwã.

Profeta Jesuyé maquērē jóarigue

15 Jesús cúũrē sããdugárere masĩjãrigũ niwĩ. Teero tiigú, wáajõãwĩ. Cũũ wáari, paũ basocá cúũrē nũnũwã. Niipetira diarecutirare netōnéwĩ. 16 Cúãrē cúũ netōnéãriguere wededutirimiwĩ. 17 Cũũ paũre netōnériguemena profeta Isaías jóarigue diamacú wáawũ. Biiro jóarigu niwĩ:

18 Biiro jĩĩ Cõãmacũ: ãni yũũre padecotegu yũũ beserigu niĩ.

Cũũ yũũ maĩgũmena useniã. Yũũ Espíriture cúũrē ticogũda.

Niipetiro macãrãrē wapa tiiádarere masĩrĩ tiigúdaqui.

19 Jĩũcuaseoriqui; acaribínetõriqui.

Basocá watoapũ cúũ tiãriguere bayiró bũsarómena wederiqui.

20 Wãcũtutuhegure cõãriqui. Cõãrõno tiigú, wãcũtutuari tiigúdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cúãrē ãñurō tiiapugũdaqui.

Cũũ õpũ sããri siropũ, ññararé docacũmurĩ tiigúdaqui. Cũũ diamacú dutigũdaqui.

21 Niipetiro macãrã cúũrē padeoádacua, jĩĩ Cõãmacũ,‡ jĩ jóarigu niwĩ Isaías.

Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrē cõãqui” jĩ wedesãrigue
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

† 12:7 Oseas 6.6. ‡ 12:21 Isaías 42.1-4.

²² Too síro Jesús putopu wātī sãānorigure néejeawa. Cũu capeari ñahẽgũ, wedesehegu niimiwĩ. Jesús cũũrẽ netõnẽari siro, ñña, wedesejõawĩ. ²³ Niipetira basocá ññamanijõawã. Cãmerĩ sãññawã:

—¿Ñni õpũ David pãrãmi niinũnũsegu cũã “atigũũ niĩãyigũ” jĩirigũ niigari? jĩwã.

²⁴ Fariseo basocapeja cũã wedeseri tuorá, jĩwã:

—Ñni wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩwã.

²⁵ Jesupẽ cũã wãcũrere masĩjĩgũ, cũãrẽ jĩwĩ:

—Sicadita macãrã sĩcãrõména niihẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. Sicamacã macãrã o sicawĩ macãrã sĩcãrõména niihẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, cũãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás wãtĩãrẽ cõãwionecori, cãmerĩquẽrã, sĩcãrõména niiriya. Teero tiiró, cũũ dutirẽ petijõããdacu. ²⁷ Múã yũre “Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoqui” jĩã. Teero jĩãtã, múã buerere nũnũrã wãtĩãrẽ cõãwionecora, ¿noã tutuaremena cõãwionecogari? Cũãrẽ sãññãrã wãaya. Múã wisirere cũã ãñoãdacua. ²⁸ Yũ Cõãmacũ tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecojĩgũ, ateré múãrẽ wedea: Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩãdare jeatoaa.

²⁹ Tutuagũya wiire ãpĩ sããwagu, cũũrẽ siatúcũripacu, ãmamasĩriqui; siatúcũtoagũpũ, cũũya wii maquẽrẽ ãmamasĩqui. §

³⁰ Yũre boohẽgu yũre ññatutigu niĩ. Yũre tiĩãpuhegu yũre nũnũdũgãrãre cãmotãgu niĩ.

³¹ Teero tiirã, ãñũrõ tuoyã: Cõãmacũ basocãre niipetire cũã ññãrẽ tiirere, ññãrõ wedeserere acabógũdaqui. Cũũ teero acabópacu, cũã Espĩritu Santore ññãrõ wedeseripereja, acabóriqui. ³² Yũ niipetira sõwãrẽ ññãrõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espĩritu Santore ññãrõ wedeseripereja, acabóriqui. Mecãtĩgã, too síropũcãrẽ teerora acabóriqui.

Yucũgũre tiigú dũcamena ññamasĩnoã
(Lc 6.43-45)

³³ Sicagú yucũgu ãñũrĩgu niirĩ, tiigú dũca ãñũrẽ niĩãdacu. Apegú ññãrĩgu niirĩ, tiigú dũca ññãrẽ niĩãdacu. Yucũgũre tiigú dũcamena ññamasĩnoã. ³⁴ Múã ãñãã tiiróbiro ññãrã niĩã. Múã ññãrã niipacara, ¿deero tiirã ãñũrere wedesebogari? Wedesemasĩria. Ññãrã niinetõnũcãrã ññãrẽ dícu wedesea. ³⁵ Basocú ãñũgũpũre ãñũrẽ niicu. Teero tiigú, ãñũrẽ wedesei. Basocú ññãgũpũre ññãrẽ niicu. Teero tiigú, ññãrẽ wedesei.

§ 12:29 Jesús biiro jĩũdũgãjĩyĩ: “Yũ Satanás nemorõ tutuagu niĩã. Cũũrẽ siatúcũmasĩjĩgũ, cũũmena paderãre cõãmasĩã”.

³⁶ Ññurõ tɔoyá: Cõãmacũ cũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, cãã noo booró jĩãmariguere sãĩñágũdaqui. ³⁷ Æpĩ cũã ãñurẽ wedeserigue wapa Cõãmacũ pɔtopɔ wáagũdaqui; ãpĩpẽ cũ ñañaré wedeserigue wapa pecamepɔ wáagũdaqui, jĩwĩ.

Jesuré tiiẽñodutimirigue

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Too síro sĩquẽã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jĩwã:

—Basocáre buegũ, Cõãmacũ sĩcũrã tiimasĩrere tiiẽñorĩ ññadugaga, jĩmiwã.

³⁹ Cũãrẽ yɔwĩ:

—Múã atitó macãrã ñañaré tiirã, Cõãmacũrẽ boohera niiã; Cõãmacũ sĩcũrã tiimasĩrere ññadugacu. Profeta Jonás tiirigue tiiróbiro niiré díçure ññaãdacu. ⁴⁰ Jonás itiábureco, itiañami waiwũ paigũcaya páaga popeapɔ sãñayigu. Cũũrẽ tiiróbirora yɔw niipetira sõwũcã itiábureco, itiañami dita popeapɔ niigũdacu. ⁴¹ Nínive macãrã Jonaré tɔorã, wãcũpati, wasoyira. Múãpe ãnopú Jonás nemorõ masĩgũrẽ tɔoré peti tɔojãã. Teero tiigú, Cõãmacũ cũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, múã cãã tiiróbiro tɔoririgue wapa múãrẽ pecamepɔ cõãgũdaqui. ⁴² Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masĩrere tɔogó atigo. Múãpe ãnopú Salomón nemorõ masĩgũrẽ tɔoré peti tɔojãã. Teero tiigú, Cõãmacũ cũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, múã coo tiiróbiro tɔoririgue wapa múãrẽ pecamepɔ cõãgũdaqui.

Wãtĩ basocúpɔre coesãwarigue queti

(Lc 11.24-26)

⁴³ 'Wãtĩ basocúpɔre niĩarigu witiwagu, basocá manirõpɔ wáyigu cũ niĩadaro ãmaãgũ. Bɔaríyigu. ⁴⁴ Bɔarí, “yɔw witi-atiripɔ coesãwagũda sũcã” jĩ wãcũyigu. Jeagu, apeyenó manirí wii, joaári wii, ãñurõ quẽnoãri wii tiiróbiro buajeáyigu basocúpɔre. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wãtĩã cũ nemorõ ñañarãrẽ “atiya múãcã” jĩyigu. Cũã niipetira basocúpɔre sããwa, niyira. Basocúpe cũã teero tiirí, nemorõ ñañarõ netõyigu. Teerora ñañarõ wáaadacu atitó macãrã ñañaré tiirácãrẽ, jĩwĩ.

Jesús paco, cũ baira jearigue

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cũ paco, cũ baira soperú jeanũcãrira niwã. “Jesuména wedesedugaga”, jĩrira niwã.

⁴⁷ Sĩcũ wedewi Jesuré:

—¡Coe! Mɔw paco, mɔw baira soperú jeanũcãya, mɔwmena wedesedugaayira, jĩwĩ.

⁴⁸ Cũũrẽ wedearigure jĩwĩ:

—¿Noã niĩ yuu paco; noã niĩ yuu baira? jĩwĩ.

⁴⁹ ʘsã cūũ buerápure súpuacogura, jĩwĩ:

—Ñiã yuu paco, yuu baira tiiróbiro niĩya. ⁵⁰ Yuu Pacu ãmuãsepu niigú boorére tiiráno cúãrã yuu bai, yuu bayio, yuu paco tiiróbiro niĩya, jĩwĩ.

13

Ote wěēbategu mena queoré

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiibarecora Jesús wiipú niĩarigu witiwa, opataro wesapu jeanuãwĩ. ² Paa basocá cūũ putopu neãwã. Cúã paa niinetõrĩ ñagũ, dooríwupu muãsã, jeanuãwĩ. Ditatuparipu putuáwa basocápeja. ³ Cūũ wãcūrémēna cúãrē pee queoré wedewi. Ate queorémēna jĩñucãwĩ:

—Sĩcũ basocá oteréperire wěēbategu wáyigu, wiiáro jĩgũ. ⁴ Cūũ wěēbatewari, sĩquēñeperi maapu ñaacũmuyiro. Minipõná ati, teeré yaapetijãyira. ⁵ Apeyepéri ãtãyepa dita péerogã cuorópu ñaacũmuyiro. Tiidita ãcũhērõgã niijĩrõ, máata manayiro. ⁶ Muĩpũ asirí, ocohopó, nucõrĩ manijĩrõ, sñijõãyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacũmuyiro. Pota teeré wiinetõmũã, sñãjãyiro. ⁸ Apeyepéri ote useniri ditapu ñaacũmuyiro. Tee ducacutiyo. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutiyo. ⁹ Tuodugárano tuomasĩadacua, jĩwĩ.

“¿Deero tiigú queorémēna wedei?” jĩrigue

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Too síro ãsã cūũ buerá cūũ puto wáa, cūũrē sãñãwũ:

—¿Deero tiigú basocáre queorémēna wedei? jĩwũ.

¹¹ Jesús yuũwĩ:

—Tíatopu masĩña maniriguere Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩadarere múãrē masĩrĩ tia. Cúãpere masĩrĩ tiiría. ¹² Ññurõ tuonunúseranorē Cõãmacũ nemorõ masĩré ticogũdaqui. Pairó masĩré cuoádacua. Tuodugáheranorē cúã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui. ¹³ Cúã ññapacara, ññamasĩhērãbiro niijãya; tuopacára, tuohérabiro niijãya; tuorácã, tuomasĩriya. Teero tiigú, cúãrē queorémēna wedea. ¹⁴ Cúã biiro tiirémēna Isaías jóarigue diamacú wáaa. Ateré jóarigu niuwĩ:

Múã tuopacára, múã tuoáriguere tuomasĩridojãcu.

Ññapacara, múã ññãñriguere ññamasĩridojãcu.

¹⁵ Atimacã macãrã wãcũriya.

Tuodugáriya.

Capearĩ biaríra tiiróbiro niĩya.

Teero niijĩrã, wãcũpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yuu cũãrẽ
netõneria,*
jĩ jóarigu niiwĩ.

16 Múãpeja useniã. Múã ññarere, múã tuorere tuomasĩã. 17 Yuu aterėja diamacurã jĩã: Pau profetas, teero biiri pau basocã ãñurã múã ññarere ñnadugamiyira. Ññaririra niiwã. Múã tuorere tuodugamiyira. Tuoririra niiwã.

Ote wẽebategu mena queorere wedequenorigue

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Ote wẽebategu wáarigue queorere múãrẽ wedequenogũda:
19 Sícũ basocũ Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare quetire tuopacũ, teeré tuomasĩhẽrĩ, wãtĩãrẽ dutigú ati, cũũ tuomĩãriguere ãmapetijãqui. Cũũ ãmaãrigue maapu ñaacũmuãreperibiro niĩã. 20 Apeyepéri ãtãyepapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũ tiiróbiro niicu. Cũũ máata ãñurõ useniremena tuomĩqui, tuogũpeja. 21 Nucõrĩ manijĩgũ, yoari useniriqui. Cũũrẽ ñañarõ tiirĩ, o ãpẽrã tee quetire padeoré wapa cũũrẽ ñañarõ netõrĩ tiirĩ, máata padeodũjãqui. 22 Apeyepéri pota watoapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũbiro niicu. Cũũ tuomĩqui, tuogũpeja. Atibũreco maquẽpere bayiró wãcũqui. “Ññurõ niigũdacu pee apeyé cuogũ” jĩ wãcũmiqui. Tee niipetire cãmotãjãcu tee quetire. Ducamanigũ tiiróbiro niiqui. 23 Apeyepéri useniri ditapu ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogũbiro niicu. Cũũ tuomasĩqui. Cũũ pee ducacutirigu tiiróbiro niiqui. Sicasati cienperi, apesatĩ sesentaperi, apesatĩ treintaperi ducacutirigu tiiróbiro niiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapu tãa ñañarẽ wiiriguemena queorẽ

24 Jesús apeyé queorẽmena basocãre wedenemowĩ:

—Cõamacũ dutiré múãpure niĩadare atequetĩ tiiróbiro niĩã: Sícũ basocũ cũũya wesepu ãñurẽperi wẽebateyigu. 25 Niipetira cãnipetĩari siro, cũũrẽ ññatutigu atiyigu. Trigo watoapu ñañarẽ táare wẽebate, wãajõãyigu. 26 Trigo wiimũã, ducacutiyiro; ñañarẽcã wii, bauáyiro. 27 Cũũrẽ padecotera teeré ññarã, tiiwese õpũrẽ wadera wãayira. “Õsãrẽ dutigú, mũya wesepu ãñurẽperi dícu wẽebatere niimiwũto. ¿Noopũ atiyiri ñañarẽ táaja?” jĩyira. 28 “Sícũ yũre ññatutigu tee tiijĩyĩ”, jĩyigu. Cũũrẽ padecotera sãĩñãmiyira: “¿Tãa wẽẽrã wãari boogãri?” 29 Cũũpe jĩyigu: “Tãa wẽẽrĩjãña ména; trigosatiripere wããcõãrĩ. 30 Teeménarã bucũãjããrõ ména, téa ducã bucũ niirĩpu. Bucũ niirĩ, paderãre ticocogũda, tãa ñañarẽre wẽẽsũguédutigu. Opadotori siatũdutigũdacu, sóeya jĩgũ. Túajeanucõ, trigore tũne, ññanodutigũdacu ññanori wiirpu”, jĩyigu, jĩwĩ.

* 13:15 Isaiás 6.9-10.

Mostazapemena queoré
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesús apeyé queorémēna cúãrē wēdenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpure niĩãdare sicape mostazape ti-iróbiro niĩã. Tiipegãrē sícũ basocú cúũya wesepũ néewa, oteyigũ. ³² Péeripegã niipacaro, wiirórup̃ja, apeyé oteyucu nemorõ ãmũãrigũ bũcũácu; yucũgũ wáajãcu. Minipõná ati, tiigú dũpũripũ põnacutícua, jĩwĩ.

Pã púuri tiirémēna queoré
(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémēna cúãrē wēdenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpure niĩãdare pã púuri tiiré tiiróbiro niĩã. Sícõ numiõ pã tiigódo itiápo harinapori pairí bapacapũ poosãyigo. Harinamēna pã púuri tiirére wáoyigo, niipetire púuaro jĩgõ, jĩwĩ.

Queorémēna wederigue
(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocáre queorémēna wedewi. Cúãrē cúũ wederécõrõ queorémēna dícu wedewi. ³⁵ Cúũ teero ti-irémēna profeta Isaías jóarigue diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

Queorémēna basocáre wedegũdacu.

Cõãmacũ atibúreco tiiripũ masĩña manirére wedegũdacu,†
jĩ jóarigu niĩwĩ.

Trigo, tãa ñañarémēna queorére wedequēnorigue

³⁶ Jesús basocáre “wáagu tiia” jĩ, wiipá sããwawi. Ësã cúũ buerá cúũ putopũ sããwa, sãññáwũ:

—Tãa ñañaré trigo wesepũ queorére wedequēnoña. ¿Deero jĩdũgaro tiiarĩ? jĩwũ.

³⁷ Cúũ yũwĩ:

—Yũ niipetira sõwũ ãñurēperi oterigu tiiróbiro niĩã.

³⁸ Atibúreco tiiwese tiiróbiro niĩã. Cõãmacũrē nũnrã ãñurēperi tiiróbiro niĩya. Wãtĩãrē nũnrãpeja ñañaré tãa tiiróbiro niĩya. ³⁹ Wãtĩãrē dutigú ñañaré táare wēẽbategũ tiiróbiro niĩ.

Atibúreco petirí, trigo tũnerítõno tiiróbiro niĩãdacu. Ángelea trigo tũnerã tiiróbiro niĩya. ⁴⁰ Ñañaré tãa wēẽ, pecamepũ sóecõãjãnocu. Teero tiiróbirora wáaadacu atibúreco petirí.

⁴¹ Yũ niipetira sõwũ ángeleare niipetiropũ ticocogũdacu. Cúã niipetira ñañaré tiirí tiirare, teero biiri niipetira Cõãmacũ dutirére netõnũcãrãrē néõãdacua. ⁴² Cúãrē pecamepũ cõãjããdacua. Toopú cúã pũnisíra bacadiyó, utiadacua.

⁴³ Too síro Cõãmacũ dutirére tiirãpeja marĩ Pacũ niirõpũ

† 13:35 Salmo 78.2.

muĩpũ búreco macũ tiiróbiro asibatéadacua. Tuodugáranu tuomasĩadacua.

Wapapacáre yaacũremena queoré

44 'Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare wapapacáre oterí dita popeapu yaacũre tiiróbiro niiã. Sícũ basocú teeré bua, toopúra yaacũjãqui sũcã. Ueniremena wáa, niipetire cũũ cuorére dúapetijãqui. Tee dúa wapatáremena tiiditare sãinėjãqui.

“Perlape” wapapacáripemena queoré

45 'Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare sícũ dúanetõri basocũ añuréperi “perla” wãmecutirere ãmaãnetõgũ tiiróbiro biia sũcã. 46 Cũũ sicape pairó wapacutíripere buagú, wáa cũũ cuorére dúapetijãqui. Cũũ dúa wapatáremena tiipere sãinėjãqui.

Bapigumena queoré

47 'Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã sũcã. Wai wasará bapigucare día pairímaapu cõãnorĩ, wai noo niirãcõrõ ñeecu. 48 Tiigú dadari ñña, ditatuparigupu wéemacũmu, beseduicua. Ññurãrẽ piipu besesãcua; ññañarãrẽ cõãjãcua. 49 Atibúreco petirí, teerora wáaadacu. Ángelea ati, basocá ññañarãrẽ beseadacua añurã watoapu niirãrẽ. 50 Ángelea cúãrẽ pecamepu cõãjãadacua. Toopú cúã pũnisíra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

Mama añuré, bucu añuré maquẽ

51 Jesús ãsarẽ sãĩñáwĩ:

—¿Tee niipetirere tuoi múã? jĩwĩ.

—Éjũ, tuoa, jĩwũ.

52 Uasarẽ jĩwĩ:

—Moisés jóarigue buerá sĩquẽrã Cõamacũ dutiré cúãpũre niiãdarere añurõ tuomasĩcua. Cúã añurõ buera, masĩrã wáacua. Teero tiirá, cúã wii cuorá tiiróbiro niicua. Cúã ññanorõpu niirére masĩcua. Teero tiirá, mama añurére, bucu añurére néewionecomasiãcua, jĩwĩ.

Jesús Nazaretpu coeputáarigue

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jesús tee queoré wedeari siro, wáajõãwĩ. 54 Nazaret cũũ masãri macãpu coeputáawĩ. Toopú cúã neãrí wiipu buenacãwĩ. Cũũ buerére tuorá, tuomaníjõã, cãmerĩ jĩrira niiwã:

—¿Noopú bueyiri ãni nocõrõ masĩgú? ¿Cũũ deero tiigú tee tiieñoriguere tiimasĩ? 55 Ñni táboa paderigu macũ niĩ; cũũ paco María wãmecutiyo; Santiago, José, Simón, Judas cũũ baira niĩya; 56 niipetira cũũ baira numiãcã ãno marĩ watoapu niĩya, ¿teerora? ¿Noopú tee niipetirere masĩyiri? jĩrira niiwã.

57 Teeré wãcũrã, cũũrẽ padeodugáriyira. Jesupé cúãrẽ jĩwĩ:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sïcũ profetare padeocúa. Cũya dita macãrã, cũya wii macãrã doca cũrẽ padeoricua, jĩwĩ.

⁵⁸ Toopáre cũã padeohéri ñagũ, pee cũũ tutuaremena tiiñoriwi.

14

Juan Bautistare sãrĩgue

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Teeburecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire tũoyĩgu. ² Cũrẽ padecoterare jĩyĩgu:

—Cũũ Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui. Masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cũũpare tutuare niicu, jĩmiiyĩgu.

³ Herodes too sugeropũ Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutyĩgu. Herodías cũũ bai Felipe nũmo niimirigo ñsenigõ niĩarõ jĩgũ, teero tiiyĩgu. ⁴ Juan Herodere: — Mũũ coore nũmocũtimasĩria, jĩrucuyĩgu. ⁵ Herodes Juanrẽ sĩãdũgápacũ, basocáre cuiyĩgu. Cũãpe “Juan profeta niĩ” jĩyira.

⁶ Herodes cũũ bauári bureco jeari, Herodías macõ cũũ boocórira pũtopũ basaẽñoyigo. ⁷ Herodes coo basaẽñorere bayiró tũsayĩgu. Teero tiigú, “niirõrã” jĩgũ, biiro jĩyĩgu:

—Noo mũũ sãirénorẽ ticogũda, jĩyĩgu. ⁸ Coo paco wede-noãrigo niijĩgõ, Herodere jĩyigo:

—Mecũtigãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure néesã, ticoya, jĩyigo.

⁹ Coo teero jĩrĩ tũogú, Herodes wãcũpatiyĩgu. Cũũ boocórira tũocóropũ “niirõrã mũũrẽ ticogũda” jĩãrigũ niijĩgũ, ticodutyĩgu. ¹⁰ Juanyá dupure páatadutyĩgu peresuwiipũ. ¹¹ Páataari siro, cũũya dupure opasida bapamena néesã, néewa, ticoyira. Coope coo pacopáre ticonetõneyigo.

¹² Juan buerére nũnũmiãrira toopá wáa, cũũya õpũũrẽ née, ãtãtutipũ cũũrã wáarira niiwã. Too síro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarĩgue

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire tũogú, sïcũrã niidũgamiyĩgu. Dooríwupũ mũãsã, basocá manirõpũ wáajõawĩ. Basocápe tũojãrira niiwã. Teero tiirã, teemacãrĩ macãrã nũnũwãrira niiwã.

¹⁴ Jesús dooríwupũ sãñaãrigũ duinucã, basocá paure ñawĩ. Cũãrẽ bóaneõ ñawĩ. Diarecutira cũã néeatjarirare netõnéwĩ. ¹⁵ Náicũmuatiri, ãsã cũũ buerã cũũ puto wáa, jĩwũ:

—Ñamicapũ niĩã. ãnopú macã manirõpũ niĩã. Basocáre “nocõrõrã niĩã” jĩña. Pũtogã niiré macãrĩpũ cũã yaaré sãĩ, yaara wáaaro, jĩmiwũ.

16 —Wáarijãārō. Múã cûārē yaaré ecayá, jĩwĩ.

17 —Jãã; sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cwoa, jĩwũ.

18 —Néetiya, jĩwĩ.

19 Too síro Jesús basocáre táa sotoapu duidutiwi. Tee sicamoquẽñepa pãrē, wai puarãrē née, ãmũãsepũ ñnamũōco, Cõamacũrē usenire ticowi. Túajea, pãrē puatásã, ãsã cũũ bueráre ticowi. Ësãpe basocáre batowũ. ²⁰ Niipetira yaa, yapijõãwã. Yaatoaari siro, doce piseri cúa yaadũaariguere seesã dadodũpówũ. ²¹ Teeré yaarira ãmũã dícare bapaqueori, cinco mil watoa niiwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniawã.

Jesús oco sotoápu wáarigue
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Too síro Jesús ãsã cũũ bueráre cũũ jeaariwũpũ jeasãduti, tĩawasuguedutiwi. Ësã wáari, cũũpe basocáre “wáagu tiia” jĩgũ tiiyigu. ²³ Cúaãrē teeré jĩãri siro, ãtãgũpũ cũũ sícũrã Cõamacũmena wedesegu mũãwayigu. Náicũmuãri siro, sícũrã niiyigu. ²⁴ Ësãpe yoaropũ niitoawũ tĩãwara. Wĩno páapucãmotari, ocoturí páabatesãwũ. ²⁵ Bóemũãatiri, Jesús ãsã pũtopũ atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. ²⁶ Ësã cũũrē oco sotoápu atiri ñnarã, mũcũápetijõãwũ. “¡Abũ! ¡Basocá diarigu wãtĩ niiqui!” jĩmiwũ. Cuira, bayiró acaribíwũ.

²⁷ Máata Jesús ãsãrē jĩwĩ:

—Wãcũtutuaya. Yũũ niĩã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²⁸ Pedro cũũrē jĩwĩ:

—Õpũ, mũũ niigũ, yũũre mũũ pũto oco sotoápu wáari tiiyá, jĩwĩ.

²⁹ —Atiya, jĩwĩ.

Pedro diiwá, oco sotoápu Jesús pũtopũ wáamiwĩ. ³⁰ Wĩno bayiró páapucori ñnagũ, cuiwi. Duadianũcãgũ, bayiró busurómena: —¡Õpũ, yũũre netõnéña! jĩwĩ.

³¹ Máata Jesús cũũya wãmomena cũũrē ñee, jĩwĩ:

—Mũũ péerogã padeoré cwogú, ¿deero tiigú “oco sotoápu wáari tiimasĩriqui” jĩ wãcũãrĩ? jĩwĩ.

³² Cúa dooríwũpũ mũãsãrĩ, wĩno netõjõãwũ. ³³ Teero wáari ñnarã, ãsã tiiwũpũ niirã Jesuré padeorã ñicãcoberimena jeacũmuwũ. Cũũrē: —Niirõrã mũũ Cõamacũ macũ niĩã, jĩwũ.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõnérigue
(Mr 6.53-56)

³⁴ Ësã tĩãjeara, Genesaretpũ maajeáwũ. ³⁵ Too macãrã Jesuré ñnamasĩrã, cũũ jeari ñña, niipetiro tiiditapũ wededutirira niiwã. Niipetira diarecutirare cũũ pũtopũ néejeawa. ³⁶ Jesuré sãiwã: —Mũũyaro sutiró yapa dícare padeñãma, jĩwã. Niipetira padeñããrira netõjõãwã.

15

Basocáre ñañarã wáari tiiré
(Mr 7.1-23)

¹ Too siro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu atiarira Jesús putoꝝ jea, saĩñáwã:

² —¿Deero tiirá mꝰ buerá marĩ ñecūsũmũã tiimúãatiriguere netõnucãĩ? Yaaadari suguero, cúã marĩ ñecūsũmũã ti-irucúrobiro wãmocoseriya, jĩwã.

³ Jesús cúãrẽ yꝰwĩ:

—¿Deero tiirá múãcã Cõãmacũ dutirére netõnucãĩ? Cõãmacũ dutirére nemorõ múã ñecūsũmũã tiimúãatiriguere tiidugácu.

⁴ Cõãmacũ ateré dutirigu niwĩ: “Mꝰ pacꝰ, mꝰ pacore padeoyá. Cúãrẽ ñañarõ wedesegunorẽ siãcõãjããrõ”, jĩrigu niwĩ.

⁵ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cúã pacure, cúã pacore “yꝰ múãrẽ tiípumasĩriga; yé niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutiá múã.

⁶ Múã teero dutira, cúã pacusũmũãrẽ “padeorjãña” jĩrã tiia. Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére teero peti ññacõãjãã, múã ñecūsũmũã tiimúãatiriguere tiidugára.

⁷ Múã basocá ññahẽrõꝝ ñañaré tiirá niã. Teero tiirá, tiiditórepira niã. Isaías múã mecütigã tiirére diamacúrã jóasuguerigu niwĩ. Cũ jóariguere añurõ tuoádadu múã:

⁸ Ñniã basocá useromena dícu yꝰre padeoóya. Cúã tũgueñarepe noopú niirõ niicu.

⁹ Búri peti neããya.

Yé maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocá jĩrere buejãya, jĩti

Cõãmacũ,*

jĩ jóarigu niwĩ.

¹⁰ Cúãrẽ teero jĩñari siro, basocáre neãduti, cúãcãrẽ jĩwĩ:

—Yé maquẽrẽ tuomasĩãda jĩrã, tuorá atiya: ¹¹ Basocáre useropũ sããware cúãrẽ ñañarã wáari tiiría. Cúã useropũ witi-ati-repe cúãrẽ ñañarã wáari tiia, jĩwĩ.

¹² Ƴsã cúã buerá cúã puto wáa, jĩwũ:

—¿Mꝰ masĩ? Mꝰ teero jĩãriguere tuorá, fariseo basoca cúajõããwã.

¹³ Jesús queorẽmena yꝰwĩ:

—Yꝰ Pacũ ãmũãseꝝ niigú cúã oteririgunorẽ nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cúãrẽ teero ññajãña. Cúã Cõãmacũ boorere masĩdugahera niijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩya. Sícũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cúã pñarãꝝ coreꝝ ñaacosããdadua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cúãrẽ jĩwĩ:

—Yꝰ Pacũ ãmũãseꝝ niigú cúã oteririgunorẽ nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cúãrẽ teero ññajãña. Cúã Cõãmacũ boorere masĩdugahera niijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩya. Sícũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cúã pñarãꝝ coreꝝ ñaacosããdadua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cúãrẽ jĩwĩ:

—Yꝰ Pacũ ãmũãseꝝ niigú cúã oteririgunorẽ nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cúãrẽ teero ññajãña. Cúã Cõãmacũ boorere masĩdugahera niijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩya. Sícũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cúã pñarãꝝ coreꝝ ñaacosããdadua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cúãrẽ jĩwĩ:

* 15:9 Isaías 29.13.

—Ĕsārē wedeya. M_{uu} queorémēna jīārīgue ¿deero jīdugaro tiigári? jīwī.

¹⁶ Jesús jīwī:

—¿Múācā ateré tuomasīrii ména? ¹⁷ Niipetire basocáre useropu sãāware páagapu wáa, too síro netōcōwitiwacu.

¹⁸ Useropu witiatirepeja cúā wācūrēpu witiaticu. Teerá basocáre ñañarã wáari tiia. ¹⁹ Basocá popeapu, cúā wācūrēpure ate witiaticu:

ñañarō wācūrē,
basocáre sīācōāre,
āpī numorē ñeeapere,
apegó manurē ñeeapere,
āpērāmēna ñañarō ñeeapere,

yaaré,

jīditore,

āpērārē ñañarō wedesere witiaticu.

²⁰ Teerá basocáre ñañarã wáari tiia. Wāmocoseripacara yaari, basocáre ñañarã wáari tiirícu, jīwī.

Judíoayo niihēgō Jesuré padeorígue

(Mr 7.24-30)

²¹ Too niīārīgu witiwa, Tiro, Sidón macārī wesapu wáawi. ²² Toopú sícō numiō cananeayo tiidita niigō bayiró busurómena atí, jīwō:

—Y_{uu} Ōpū, David pārāmi niinunusegu, y_{uu}re bóaneō ññaña. Y_{uu} macō wātī sãānorigo bayiró ñañarō netōyo, jīwō.

²³ Jesús coore y_{uu}rinetōnecojāwī. Ĕsā cūū buerá cūūrē jīwū:

—Coore wáaduticoya; marī siro bayiró busurómena sãānūseyo, jīmiwū.

²⁴ —Cōāmacū y_{uu}re Israelya pōna macārā dícare tiíapudutigu ticodiocowi. Cúā oveja ditirira tiiróbiro niīlya, jī y_{uu}wī.

²⁵ Coo cūū puto jea, ñicācoberimena jeacūmuwō.

—Ōpū, y_{uu}re tiíapuya, jīwō.

²⁶ —Wīmarāpere ecasuguéro booa cúā yaadugarecōrō. Cúā yaarére ēma, cúāyara díayiare cōācūrī, añuria, jīwī.

²⁷ Coocā queorémēna y_{uu}wo:

—Ōpū, tee diamacārā niīā. Díayia cúā ōpārā mesapu duirá cúā yaadiocore manarīrē yaacua, jīwō.

²⁸ —M_{uu} doca padeoré c_{uu}netōjōāā. M_{uu} sãārirobirora wáaaro, jīwī.

Cūū teero jīrīrā, máata coo macō wātī manigō putuarigo niwō.

Jesús pa_u diarecutirare netōnérigue

²⁹ Jesús too niīārīgu wáa, Galileataro wesapu netōwáwi. Ĕtāgūpú muāwa, jeanuāwī. ³⁰ Naīrō pa_u basocá cūū putopu

jeara tiiwá. Cúã wáamasĩhērārē, wāmorĩ, dupori posarirare, ñahērārē, wedeseherare, ãpērã diarecutira paure néejeawa. Cũũ p̄top̄ũ cũũwã. Cúãrē netōnēwĩ. ³¹ Basocá ñamanijōãwã. Wedesehera niiārira wedeseri ñnarã, wāmorĩ, dupori posarira netōnēnorĩ ñnarã, wáamasĩhērã niiārira wáari ñnarã, ñahērã niiārira ñnarĩ ñnarã, ñamanijōãwã. “Marĩ Israelya pōna macārã Ōpũ Cōãmacũ ãñunetōjōãĩ”, jĩwã.

Jesús cuatro mil ãmũãrē yaaré ecarigue

(Mr 8.1-10)

³² Too síro Jesús ùsã cũũ bueráre s̄uocó, jĩwĩ:

—Yũũ ãniãrē bóaneō ññajōãga. Cúã yũũmena niirō itiábureco netōã. Teero tiirã, cúã yaaré petinójōãya. Yũũ cúãrē jubóaremena p̄tuawadutidugariga. Maap̄ũ t̄omasĩre petijōãbocua, jĩwĩ.

Ësã cũũ buerápeja jĩwũ:

³³ —Marĩ ãno basocá manirōp̄ũ niiã. ¿Noopá ãniã paure yaaré nocōrōca b̄ua ecabógari? jĩwũ.

³⁴ —¿Noquēpa pã c̄uoi? jĩwĩ.

—Sietepa, teero biiri wai metãrãgã p̄uarãgã c̄uoa, jĩwũ.

³⁵ Jesús basocáre yepap̄ũ duidutiwi. ³⁶ Pã sietepare, waire née, Cōãmacũrē ùsenire ticowi. Túajea, p̄uatásã, ùsã cũũ bueráre ticowi. Ësãpe basocáre batowũ. ³⁷ Niipetira yaa, yapijōãwã. Yaatoaari siro, siete piseri cúã yaadũaariguere seesã dadodupówũ. ³⁸ Teeré yaarira ãmũã díçure bapaqueori, cuatro mil niwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniãwã. ³⁹ Basocáre p̄tuawadutiari siro, Jesús dooríw̄p̄ũ m̄uãsã, Magdala wãmecutirop̄ũ wáajōãwĩ.

16

Jesuré tiiēñodutimirigue

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús p̄top̄ũ jeawa. “¿Niirōrã cũũ Cōãmacũ ticodiocorigũ niiĩ?” jĩrã, cúãrē Cōãmacũ síçurã tiimasĩrere tiiēñodutimiã.

² Jesupéja cúãrē yũũwĩ:

—Muĩpũ sããwari, múã ãmũãsere ñnarã, “muĩpũ ãñurō sōãsã; teero tiiró, ñamigã ãñurō cũmaãdacu” jĩã. ³ Bóeri ñiitiáwãçãrĩ ñnarã, “mecũã oco peaadacu” jĩã. Ëmũãse maquē ñnarã, “biiro wáaadacu” jĩmasiã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ñnarã, “biiro jĩdugaro tiiã” jĩmasĩridoãã. ⁴ Múã atitó macārã ññañaré tiirã, Cōãmacũrē boohéra niiã; Cōãmacũ síçurã tiimasĩrere ññadugacu. Jonás tiirigue tiiróbiro niiré díçure ññaãdacu, jĩwĩ.

Cúãrē cōãwagũ, aperopá wáawi.

*Fariseo basocaye pã púuri tiirígue**(Mr 8.14-21)*

⁵ ʒsã cūũ buerá apeniñapú tĩãwawũ. Toopú jeara, pã ũsã yaaadarere acabójarira niwũ. ⁶ Jesús ũsãrẽ jĩwĩ:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiirére tʉomasĩrõ booa, jĩwĩ.

⁷ ʒsã cūũ buerá cūũ jĩãriguere tʉomasĩrijĩrã: —Pã marĩ néeatiriata; teero tiigú teero jĩiqui, jĩmiwũ ũsã basiro.

⁸ Jesús ũsã teero jĩãriguere masĩjarigu niwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ: —¿Deero tiirá múã “pã maniã” jĩ cãmerĩ wedesei? Múã péerogã padeoré cʉorá niĩ. ⁹ ¿Múã tʉomasĩrii ména? Sicamoquẽñe pãmena cinco mil ũmũã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodupóri? ¿Wãcũrii? ¹⁰ Too síro siete pãmena cuatro mil ũmũã yaaari siro, ¿noquẽ piseri cúã yaaduaariguere seesã dadodupóri? ¿Wãcũrii? ¹¹ ¿Deero tiirá múã tʉomasĩrii? Yũũ fariseo basocaye, saduceo basocaye pã púuri tiiré wedeseɡũ, pã meerẽ jĩãwũ. “Cúãye pã púuri tiirére tʉomasĩrõ booa” jĩãwũ, jĩwĩ.

¹² Cūũ teero jĩĩrĩpura, ũsãrẽ tʉomasĩre jeawũ. “Marĩrẽ pã púuri tiiré wedeseɡũ mee tiíayi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cúã jĩditoremena buerépere tʉomasĩrõ booa’ jĩĩɡũ tiíayi”, jĩwũ.

*Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niĩã” jĩĩrigue**(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)*

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macã wesapũ wáawi. Toopú jea, ũsãrẽ cūũ bueráre sãĩñáwĩ:

—Basocá yũũ niipetira sõwũrẽ ¿deero wedesei? jĩwĩ.

¹⁴ ʒsã jĩwũ:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “Elías niiqui” jĩĩya. Āpẽrã “Jeremías niiqui; o āpĩ profeta niigũ niiqui” jĩĩya, jĩwũ.

¹⁵ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũũre? jĩwĩ.

¹⁶ Simón Pedro yũũwi:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã; Cõãmacũ catirucugũ macũ niĩã, jĩwĩ.

¹⁷ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Simón, Jonás macũ, mũũ teero wedeseɡũ, queoróra wedesea. Sícũ basocá mũũrẽ teeré wederiajĩyi. Yũũ Pacũ ãmũãsepũ niigú mũũrẽ tee masĩrere ticoajĩyi. Teero tiigú, ũsenire cʉogú niĩã mũũ. ¹⁸ Ate yũũ jĩĩrcãrẽ tʉoyá mũũ: Mũũ Pedro niĩã. (Pedro “ũtãgã” jĩĩdugaro tiia.) Sicawíi tiigá ũtãgã sotoapũ tiirí wiibiro yũũre padeoráre sicapõna macãrã wáari tiigúda.* Wãtĩ cũũyaramena yáa põna macãrãrẽ docacũmurĩ

* 16:18 Efesios 2.19-22.

tiiríqui. ¹⁹ Y_{HH} m_{HH}urē ãm_{HH}ãsep_{HH} marĩ Òp_{HH} niirõp_{HH} macã sáwibiro† niirére ticog_{HH}dadu. M_{HH} teeména atibúrecop_{HH}re “Cõãmacũ dutiré mee niã”, jĩ cãmotári, ãm_{HH}ãsep_{HH}cãrē cãmotánoãdadu. Teero biiri atibúrecop_{HH}re m_{HH} “Cõãmacũ dutiré niã” jĩrĩ, ãm_{HH}ãsep_{HH}cãrē cãmotáya maniãdadu, jĩwĩ.‡

²⁰ Too sírogã jĩwĩ sũcã:

—Y_{HH} Cõãmacũ beserig_{HH} Cristo niiré maquērē ãpērãrē wederijãña, jĩ wedewi.

Jesús cãurē sããdarere wederigue

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Ate síromena Jesús ãsã cãu bueráre cãurē too síro wáadarere wedenucãwĩ.

—Y_{HH}re Jerusalén_{HH} wáaro niijããdadu. Toop_{HH}re b_{HH}toá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá y_{HH}re bayiró ñañarõ netõrĩ tiídadua. Y_{HH}re sããdutíadua. Cũã teero tiipacári, itiáb_{HH}reco siro masãg_{HH}dadu, jĩwĩ.

²² Teeré t_{HH}ogú, Pedro Jesuré ãpērã t_{HH}ohérop_{HH} néewa, wedenucãrig_{HH} niimiwĩ:

—Y_{HH} Òp_{HH}, Cõãmacũ teero wáari jĩg_{HH}, cãmotáaro. M_{HH} teero jĩãrigue wáarijããrõ, jĩrig_{HH} niimiwĩ.

²³ Jesús cãmenucã, Pedrore jĩrig_{HH} niiwĩ:

—Satanás tiiróbiro wedeseg_{HH} tiia m_{HH}jã. “¡Satanás, wáajõãgua; y_{HH} p_{HH}tore niirijãña!” jĩã. Pedro, m_{HH} teero jĩg_{HH}, Cõãmacũ y_{HH}re dutirére cãmotádugag_{HH} tiia. M_{HH} masãria Cõãmacũ wãcũrére; basocá wãcũrõbiro wãcũã, jĩrig_{HH} niiwĩ.

²⁴ Too síro Jesús ãsãrē jĩwĩ:

—Sĩcũ y_{HH}re padeó, n_{HH}n_{HH}udugág_{HH}no cãu booró tiidugárenorē tiidújããrõ. Basocá cãurē ñañarõ jĩpacari, y_{HH}re t_{HH}on_{HH}úsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigúdaqui. ²⁵ Æpĩ sããrére cuig_{HH}no y_{HH}re “masãria” jĩg_{HH} pecamer_{HH} wáagúdaqui. Æpĩpé y_{HH}re “masã” jĩ, teewapamena cãurē sããrĩ, y_{HH}mena catirucujãgúdaqui. ²⁶ Sĩcũ atibúreco maquē niipetirere wapatápac_{HH}, cãu yeeripũnarē tiidióri, cãu c_{HH}oré dee tiíadare niirícu. Cãu catiré petihére ñeenómena wapatíríqui. ²⁷ Y_{HH} niipetira sõwũ y_{HH} Pac_{HH} asibatéremena, ángeleamena p_{HH}t_{HH}aatig_{HH}dadu atibúrecop_{HH}re. P_{HH}t_{HH}aat_{HH}, niipetirare cãã tiiríg_{HH}uecõrõrē wapa tiigúdadu. ²⁸ Y_{HH} ateréja diamacúrã jĩã: Siquērã ãnopú niirã cãã diaadari suguero, y_{HH} niipetira sõwũ òp_{HH} sããg_{HH} atiri ññããdadua, jĩwĩ.

† 16:19 Españolmena: llave; portuguésmena: chave. ‡ 16:19 Mateo 18.18; Juan 20.23.

17

Jesús baurécutire wasorigue
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis b̄necori siro Jesús ūtāgū ūm̄ārigur̄m̄ m̄āwawi. Tiigur̄á wáagu, Pedro, Santiago, cūū bai Juanrē néewawi.

² Toopá cūā ñnarī, Jesús cūū baurécutirere wasojōāyigu. Cūūya diapóa muīpū báreco macū tiiróbiro asiyáyi. Cūūye suti bapó wāāyore tiiróbiro butiré wáayiro. ³ Teero wáari, Moisés, Elías bauán̄cā, cūūmena wedesera tiyíra. ⁴ Pedro Jesuré jīiyigu:

—Ūsā Ōpū, marī ānopú niirī, āñnetōjōāā. M̄m̄ boorí, āno itiáwīgā tiigúda; sicawīgā m̄ūya wii, apewiīgā Moiséya wii, apewiīgā Elíaya wii tiigúda, jīimiyigu.

⁵ Cūū wedeseḡm̄ tiiríra, ōme capemóre diiáti, cūārē tuu-biátocojāyiro. Ōme watoap̄m̄ sīcū wedeseri t̄uoyíra:

—Āni ȳm̄ macū ȳm̄ bayiró maīgú niī. Cūūmena bayiró useniā. Cūūrē t̄uoyá, jīiyigu.

⁶ Cūū buerá teeré t̄uorá, bayiró cuira, ditap̄m̄ diapóarire munibiácūmujeayira. ⁷ Jesús jea, cūārē ñaapeó: —W̄m̄m̄ncāñā; cuirijāña, jīiyigu.

⁸ Cūā ñnam̄ōcori, āpērā maniyíra. Jesús dícare ññayira.

⁹ Cūā ūtāgūp̄m̄ niīārira diiátiri, Jesús jīiyigu:

—Mūā ññaāriguere wederijāwa ména; tée ȳm̄ niipetira sōwū dia masāri sirop̄m̄, wedewa, jīiyigu.

¹⁰ Cūū buerá sāññáyira:

—Too docare ¿deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cōāmacū beserigu atiadari s̄guero, Elías atis̄gueḡm̄daqui” jīi buei? jīiyira.

¹¹ Jesús cūārē ȳm̄yigu:

—Elías atis̄guere, niipetire quēnos̄guéadare diamacūrā niīā. ¹² Ȳm̄re t̄uoyá: Elías jeatoawi mée. Cūūrē basocá ññamasīririra niīwā. Cūūrē cūā booró tiidugáriguere tiitóarira niīwā. Teero tiiróbiro ȳm̄ niipetira sōwūcā cūā ññaarō tiirí, ññaarō netōgūdacu, jīiyigu.

¹³ Cūū teero jīir̄p̄m̄ra, cūū bueráre t̄omasīre jeayiro. “Juan basocáre wāmeōtiri basoc̄ye maquērē wedeseḡm̄ tiíáj̄yi”, jīi masīrira niīwā.

Jesús wāt̄rē w̄maḡp̄m̄re niīārigure cōāwionecorigue
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Too síro cūā pām̄ basocá niirōp̄m̄ diijeári, sīcū Jesús p̄top̄m̄ wáa, ñicācoberimena jeacūmu, jīiwī:

¹⁵ —Ōpū, ȳm̄ macūrē bóaneōña. Cūū ñnama diaré c̄ogú niī. Bayiró peti ññaarō netōi. Pee peti pecamer̄m̄ ñaacūmu,

díapucãrẽ ñaañuãrucui.
Netõnémasĩriawã, jĩwĩ.

16 Mũũ bueráre néeatimiãwũ.

17 Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Múã yũre padeoridojãã; ñañarã niiã. Yũũ múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoribocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yũũ? Néeatiya ãnopé wĩmagũrẽ, jĩwĩ.

18 Jesús wĩmagũpure niiãrigũ wãtĩrẽ witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigũ niiwĩ. Máata wĩmagũ netõjõãwĩ.

19 Too síro ãsã Jesús buerá ãpẽrã tuohéropũ wáa, cũũrẽ sãĩñáwũ:

—¿Deero tiirã ãsã wãtĩrẽ cõãwionecomãĩriayiri? jĩwũ.

20 —Múã péerogã padeoré cũorã niiã. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Mostazape péeripegã niiã. Múã padeoré tipecõrõgã niirĩ, atigú ãtãgũrẽ, “jõõpũ wáaya” jĩboajĩyu. Múã teero jĩrĩ, jõõpũ wáaboajĩyu. Múã padeoré cũorĩ, wisióre maniãdacu.

21 ãninó wãtĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, betirémãna dícu cõãrõ booa, jĩwĩ.

*Jesús cũũrẽ sããdarere pũarĩ wederigue
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)*

22 Too síro ãsã Galileapũ niwarucuri, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ niipetira sõwũ ãpẽrãpũre ticonogũdacu. 23 Yũũre sããdacula. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩrĩ tuorã, bayiró wãcũpatira putuáwũ.

Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasérigue

24 Too síro ãsã Capernaumpũ jeari, Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasébosari basoca Pedro putopũ wáa, sãĩñáyira:

—¿Múãrẽ buegú Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wap-
atĩrigari? jĩyira.

25 —Wapatĩqui, jĩyigũ.

Wiipú sããjeari, Jesús cũũrẽ wedesesugewi:

—Simón, ¿ateré deero wãcũĩ mũũ? Atibábureco macãrã õpãrã ¿noãrẽ niyeru wapaséutigari? ¿Cũãya wederare o aperó macãrãpũre wapaségari? jĩwĩ.

26 —Aperó macãrãpũre, jĩ yũũwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Cũãya wedera wapatĩricua. 27 Teero biipacari, marĩ cúãrẽ merẽ wãcũdutihera wapatíada. Mũũ weerida née, iitaropũ wai weegũ wáaya. Wai yaasuguegũre weemũõcoya. Cũũya ãserore wũáwá, niyeruquire bũagũdacu. Tiiquimena marĩ pũarãyere wapatĩgũ wáaya, jĩwĩ.

18

¿Nii uputí macū niĩ?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Tiiburecora ũsã Jesús buerá cū puto wáa, cūūrē sãĩñáwū:
—Cõamacū dutirére añurõ wãcũnũnũsera ¿nii ũsã watoare
nemorõ uputí macū niĩ? jĩwũ.

² Jesús sícũ wĩmagũrē sũocó, ũsã decopũ nũcõ, ³ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã niirecatirere waso,
wĩmarã tiiróbiro niihērĩ, Cõamacū dutiré múãpũre jeaboarigue
múãrē jearicu. ⁴ Nemorõ uputí macū Cõamacū dutirére añurõ
wãcũnũnũsegũno ãni wĩmagũ tiiróbiro niĩ. Ñni “yũũ ãpẽrã
nemorõ niã” jĩ wãcũriqui. ⁵ Sícũ ãni wĩmagũbiro biigũre
ĩña, “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigú cūūrē boca maĩgũda” jĩ
wãcũboqui. Cūũ teero wãcũgũ, cūūrē maĩgũ, yũũcãrē maĩgũ tiĩi.

Ññañaré tiirĩ, quio niĩ

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yũũre padeorágãrē ññañaré tiidutĩgũnorē ññañanemorõ
wáaadacu. Cūūrē ũtãgã pairĩgamena cūũ wãmũãpũ siatũyo, día
pairĩmaapũ cõãñocori, nemorõ añubocu. ⁷ Basocãre ññañaré
tiidutĩre ññañanetõjõãã. Ññañaré tiidutĩre niirucua. Ñpẽrãrē
ññañaré tiidutĩri tiirãpe bayiró ññañarõ netõãdacua.

⁸ Mũũya wãmo, mũũya dupo mũũrē ññañarére tiirĩ tiibõcu.
Teero wáari, páatacõãjãña. Sicawãmomena o sicadũpomena
catiré petihéropũ jeagũ, añujãã. Pũawãmómena o pũadũpómena
pecamepũ cõãdioconorĩpeja, ññañanetõjõãacu. ⁹ Mũũya capea
ĩñaré mũũrē ññañarére tiirĩ tiibõcu. Teero wáari, tiigaré
odewecõãjãña. Sicacapeamena catiré petihéropũ jeagũ,
añujãã. Pũacapeamena pecamepũ mũũ cõãdioconorĩpeja,
ññañanetõjõãcu.

Oveja ditirigũmena queoré

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Ñniã wĩmarãrē teero ññarijãña. Yũũ ateréja diamacũrã
jĩã: Ñmũãsepũ ángelea ãniãgãrē coterá yũũ Pacũ ãmũãsepũ
niigũmena niirucujãya. ¹¹ Yũũ niipetira sõwũ ditirirare
netõnégũ atiũ.

¹² ¿Múã deero tũgueñaĩ? Cien oveja cũogú sícũ ditijõãrĩ,
¿deero tiigári cūũ? Noventa y nueve ũtãgũpú cūũ, ditiarigure
ãmaãgũ wáaqui. ¹³ Cūūrē buagú, bayiró useniqui. Yũũ ateréja
diamacũrã jĩã: Ñpẽrã noventa y nueve dũsaáriramena nemorõ
cūũmena useniqui. ¹⁴ Teerora marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigũ
ãniãgãrē sícũ pecamepũ wáari boorĩqui.

Acabóre
(Lc 17.3)

15 Mũya wedegu mũrē ñañaré tiirí, mũu basiro cūu putopu wedeseḡu wáaya. Cūu ñañaré tiiriguere tuomasĩrĩ tiiyá. Cūu “jáu” jĩrĩ, múã cãmerĩ wedese useniãdacu sũcã. 16 Cūu tuoriatã, sícũrē, puarãrē suowáya; mũumena cūu putopu wáaaro. Toopú jea, wedeya cūu mũrē ñañaré tiiriguere. Mũu teero tiigú, Cõamacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora tiicú. Teero tiirã, puarã o itĩãrã tee ñañaré tiiriguere “diamacũrã wáawu” o “diamacũrã wáayu” jĩmasĩãdacu. 17 Cũãcãrē netõnucãrĩ, niipetira yũre padeorãre wedewa múã neãrõpu. Cũãcãrē netõnucãrĩ, yũre padeorãre jĩña: “Cõamacũrē masĩhẽḡu o romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũre tiirõbiri cũũrẽ ññaña”.

18 Yũu aterėja diamacũrã jĩã: Atibãrecopũre múã “jáu, teero tiiyá; ãñuniã” jĩrĩ, ãñuniãdacu ãmũãsepũcãrẽ. Teero biiri atibãrecopũre múã “teero tiirĩjãña; ñañaniã” jĩrĩ, ñañaniãdacu ãmũãsepũcãrẽ.*

19 Yũu aterėja diamacũrã jĩã sũcã: Múã menamacãrã puarã sícãrĩbiri wãcũrẽmena “marĩ ateré Cõamacũrē sãicó” jĩ sãrĩ, yũu Pacu ãmũãsepũ niigú ticogũdaqui. 20 Puarã, itĩãrã yũre padeorã neãrĩ, yũu cũã watoapu niã, jĩwĩ.

21 Pedro Jesús putopu wáa, sãĩñáwĩ:

—Õpũ, yáa wedegu cūu yũre ñañaré tiirucũri, ¿noquẽ pee cũũrẽ acabógũdari? ¿Sietecõrõ acabógũdari? jĩwĩ.

22 —“Sietecõrõ” jĩria. “Cūu ñañaré tiirécõrõ† acabóya” jĩã.

Dutibosagũ acabógũgaheḡumena queoré

23 Múãrẽ queorẽmena teeré wedegũda: Cõamacũ dutiré múãpũre niãdare atequeti tiirõbiri niã. Sícũ õpũ cũũye dita dutibosara wapamórere “quẽnogũda” jĩyigu. 24 Cūu cũãrẽ wapasénucãrĩ, sícũ pairó peti wapamógũrẽ néeatiyira. 25 Cūu wapatĩre cuohéri ññagũ, cũũrẽ, cūu numorẽ, cūu põnarẽ, niipetire cūu cuorere ãpẽrãpũre dúadutiyigu, cūu wapamórere wapatĩdutigu. 26 Teeré ññagũ, cũũpe cūu õpũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiyigu: “Yũu õpũ, yũre yuesãñuña. Yũu niipetire wapatĩpetijãgũda”, jĩyigu. 27 Cūu õpũpe cũũrẽ bóaneõ ññagũ, cūu wapamórere acabójã, cũũrẽ “wãagũ” jĩyigu.

28 Cũũpe wáa, ãpĩ cūu menamacũ cūu tiirõbiri dutibosagũre buajeáyigu. Cũũpe cũũrẽ péerogã wapamómiyigu. Cũũrẽ wapatĩdutigu, wãmuãrẽ ñeediyo, “mũu yũre wapamórere wapatĩya” jĩyigu. 29 Cũũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩmíyigu: “Yũre yuesãñuña. Mũũrẽ wapatĩgũda”, jĩmíyigu. 30 Cũũpe booríyigu. Cũũrẽ peresuwiipu néewa, sõnecodutiyigu. “Cūu wapatĩpetiripu, wionécuya”, jĩyigu. 31 Æpẽrã cūu menamacãrã dutibosara

* 18:18 Mateo 16.19. † 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

cũ teero tiirere bayiró bóaneõremena ññayira. Cũã õpũpũre niipetire cũ teero tiiriguere wedera wáayira. ³² Teeré tũogú, cũã õpũ cũũrẽ sũodutiýigu. Cũũrẽ jĩýigu: “¡Ñañagú! Mũũ yũũre sãĩrĩ, niipetire mũũ wapamóretõrẽ acabópetijããwũ. ³³ Yũũ mũũrẽ bóaneõ ññãñrirobirora mũũcã mũũ menamacũrẽ bóaneõ ññaboajĩyu”, jĩýigu. ³⁴ Cũã õpũ cúagu, peresuwii coterí basocare “cũũrẽ bayiró ññañarõ tiiyá; tée cũũ wapamóre wapatĩpetirĩpũ, ññañarõ tiidúya” jĩýigu, jĩwĩ Jesús.

³⁵ Jesús ate wede yapacutíwi:

—Yũũ Pacũ ãmũãsepũ niigú teerora tiigúdaqui múãrẽ, múãya wederare bóaneõremena acabóheri, jĩwĩ.

19

*Múã nũmosãnumiãrẽ cõãrijãña
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)*

¹ Jesús teeré jĩãri siro, Galileapũ niĩarigu Judea ditapũ día Jordán muĩpũ mũããtirope wáawi. ² Pacũ basocá cũũrẽ nũnũwã. Cũũ toopú diarecutirare netõnéwĩ. ³ Fariseo basoca cũũ putopũ jeawa. Cũũrẽ ññañarõ jĩrẽ bũadũgára, sãĩñãwã:

—¿Sĩcũ cũũ nũmorẽ cũũ booró cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrẽ dutirẽ teerora jĩĩ? jĩwã.

⁴ Jesupé yũũwi:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá niipacara, ¿masĩrii? Cõãmacũ niipetire cũũ sicato tiĩncãritopũre ãmũ, numiõ tiirígu niĩwĩ. ⁵ Ate jĩĩrigũ niĩwĩ: “Teero tiigú, ãmũ cũũ pacũre, cũũ pacore merẽã witi, cũũ nũmoména niigúdaqui. Cũã pũarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”, jĩĩrigũ niĩwĩ Cõãmacũ. ⁶ Teero tiirá, pũarã niiriya. Sĩcũ tiiróbiro niĩya. Cõãmacũ cũũrẽ sicaõpũũrã tiiróbiro niĩrĩ tiirĩ siro, ãpĩ cũũrẽ cãmerĩ cõãrĩ tiirĩjãrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Cũãpe sãĩñãwã:

—Too docare ¿deero tiigú Moisés sĩcũ cũũ nũmorẽ cõãgũdu “atewapá mũũrẽ cõãã” jĩĩrĩpũrẽ ticodutiýiri?

⁸ Cũũrẽ jĩwĩ:

—Múã ñecũsũmũã Cõãmacũ dutirere tiidũgáheri ññagũ, Moisés “múã nũmosãnumiãrẽ cõãmasĩã” jĩĩrigũ niĩwĩ. Teero jĩĩpacari, sicatorpũra numiãrẽ cõãrẽ maniyĩro. ⁹ Yũũ jĩĩrere tũoyá: Sĩcũ cũũ nũmo ãpĩmẽna ññañarẽ tiirĩpacari, coore cõãgũ, apegorẽ nũmocutigu, ññañarõ tiigú tiiquí. Nũmo niĩhẽgõmena ñeeapegu putuáqui, jĩwĩ.

¹⁰ Ƴsã cũũ buerá jĩwũ:

—Too docare nũmomanirĩ, nemorõ ãñucu, jĩwũ.

¹¹ Ƴsãrẽ jĩwĩ:

—Niipetira numomanirã niimasĩricua. Cõãmacũ “numomanirã niĩadacua” jĩrira dícu niimasĩcua. ¹² Āpērã bauárapura numocutimasĩricua. Āpērãrẽ basocá põnamanirĩ tiĩari siro, numocutimasĩricua. Āpērã Cõãmacũye maquẽ dícuere tiidugára numocutiricua. “Numomanigũ niigũda” jĩgũno numomanigũ niijããrõ, jĩwĩ.

Jesús wĩmarãrẽ sãibosárigue
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrẽ Jesús puto néeatiwa, cúã ñaapeó, Cõãmacũrẽ sãibosádutira. Ũsã cũũ buerá cúãrẽ néeatirare tutimiwũ. ¹⁴ Jesupé jĩwĩ:

—Wĩmarã yũu puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirere añurõ wãcũnũuserano añiãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya, jĩwĩ.

¹⁵ Too síro Jesús cúãrẽ ñaapeó, Cõãmacũrẽ sãibosáwi. Yaponó, aperopú wáajõãwĩ.

Mamũ pee cũogú Jesuména wedeserigue
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Too síro sícũ Jesús putopũ jea, cũũrẽ sãĩñáwĩ:

—Basocáre buegú, ¿yũu ñeenó añurere tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩwĩ.

¹⁷ Cũũrẽ yũuwi:

—¿Deero tiigú yũure añuré maquẽrẽ sãĩñáĩ? Sícũrã añugú niĩ. Cũũ dutiré tiiyá, catiré petihére buadugáguja, jĩwĩ.

¹⁸ —¿Ñeerẽ tiigári? jĩwĩ.

Jesús jĩwĩ:

—Basocáre sãĩrijãña. Āpĩ numorẽ ñeaperijãña. Yaarijãña. Āpērãrẽ jĩditoremene wedesãrijãña. ¹⁹ Mũu pacũ, mũu pacore padeoyá. Mũu basiro maĩrõ tiiróbirora ãpērãcãrẽ maĩñá, jĩwĩ.

²⁰ —Yũu tee niipetirere tiimúãatimiwũ. ¿Ñeenó yũure ðusai? jĩmiwĩ.

²¹ —Mũu basocú añugú peti niidugagu, mũu cũorere dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ putopũre pee añuré buagúdacu. Túajea, atĩ, yũure nũnũwá, jĩmiwĩ.

²² Mamũ teero jĩrĩ tũogú, wãcũpati, putũajõãwĩ, pee apeyé cũogú niijĩgũ.

²³ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũu ateréja diamacũrã jĩã: Pee apeyé cũoráno Cõãmacũ dutirere añurõ tiinũnũsedugari, wisió niicu. ²⁴ Yũu ateré jĩnemoã sũcã: Wáicu camello wãmecutigu awigá coregãrũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cũoráno Cõãmacũ dutirere añurõ tiinũnũsedugaripereja, jĩwĩ.

²⁵ Teeré tũorá, ãsã bayiró tũomanijõãwũ:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩwũ.

²⁶ Jesús ùsãrẽ ññagũrã, jĩwĩ:

—Basocá cúã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisioré manidójãã, jĩwĩ.

²⁷ Pedro cũũrẽ yũũgu, jĩwĩ:

—Тuoяá ména. Ёsãpe niipetire ùsã cũoríguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nũñũãda jĩrã. Teero tiirá, ¿ùsãpe ñeenórẽ ñeeãdari? jĩwĩ.

²⁸ Jesús yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩã: Atibúreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, yũũ niipetira sõwũ duigũdacu asibatéripĩrõ õpũ duirípĩrõpũ. Yũũ too duiri, múã yũũre nũñũrĩracã docerĩrĩ õpãrã duirépĩrĩpũ duiadacu. Israelya põna doce põnarĩ macãrãrẽ beseadacu. ²⁹ Sícũno yũũre padeoré wapa cũũye wiseri, cũũ baira, cũũ pacũsũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, cũũ cũũwarigue nemorõ bũagũdaqui. Teero biiri apeyé Cõãmacũmena catiré petihére bũagũdaqui. ³⁰ Mecãtigãrẽ pau Ɂpũtĩ macãrã too síropũre búri niirã niiãdacua. Búri niirã too síropũre Ɂpũtĩ macãrã niiãdacua, jĩwĩ.

20

Use wese paderámena queoré

¹ Jesús wedenemowĩ:

—Múãrẽ queorémena teeré wedegũda: Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetĩ tiiróbiro niiã. Sícũ use wese cũogú ñamisãñurõ cũũya wese padeadarare ãmaãgũ wáayigu. ² Cũãrẽ bũagú, “sicabũreco padegu wapatárocõrõ múãrẽ wapatígũda” jĩyigu. Cũãmena quẽnotóa, cũũya wesepũ padedutigũ tico-coyigu. ³ Nueve niirĩ, macã decopũ wáayigu. Toopé ãpẽrã paderipacara niirãrẽ ññayigu. ⁴ Cũãrẽ jĩyigu: “Múãcã use wesepũ padera wáaya. Ññurõ múãrẽ wapatígũda”, jĩyigu. Cũãcã padera wáayira. ⁵ Coeritõ niirĩ, ñamica tres niirĩ, teerora tiyígu. ⁶ Cinco niirĩ, macãpũ wáa, ãpẽrã paderipacara niirãrẽ bũajeáyigu sũcã. Cũãrẽ, “¿deero tiirá múã paderipacara niinañiõjõãĩ?” jĩyigu. ⁷ “Ãpẽrã ùsãrẽ ‘padera atiya’ jĩriawã”, jĩyira. “Múãcã use wesepũ padera wáaya”, jĩyigu.

⁸ 'Náicũmuatiri, wese cũogú paderáre dutigũre jĩyigu: “Paderáre sũocõ, wapatíya. Too síropũ jeaarirare wapatísũgueya. Sũguero jeaarirare wapatíyaponocoya”, jĩyigu. ⁹ Cinco niirĩpũ padenũcãrira jeayira. Sicabũreco padera wapatárocõrõ ñeeyira. ¹⁰ Bóeripũ jearirape ati, “ãniã nemorõ marĩ wapatáadacu” jĩ wãcũmiyira. Cũãcã sicabũreco wapatárocõrõ ñeeyira. ¹¹ Cũã tiiwese cũogũre

tuticoteyira: ¹² “Īniā ūsā sīropu padera jeaarira sica horara padeawā. Cūācārē ūsā wapatárocōrōrā wapatía. Ūsāpeja yoari asiró doca padenañiōjōāwū”, jīīmiyira. ¹³ Cūūpe sīcū teero jīīrā menamacūrē jīīyigu: “Yuu menamacū, mūūrē ñañarō tiigú tiiría. Mūu padeadari sūguero, ‘sicabureco wapatárocōrō mūūrē wapatíguda’ jīī quēnoāwū mūūmena. ¹⁴ Mūu wapatárere née, wáagua. Yuu āni too sīropu padegú jeaarigūre mūūrē wapatárocōrōrā wapatídugaga. ¹⁵ Yée niyeru niīā ate. Yuu booró yée niyerumena tiimasīā. ¿Yuu āñurō tiirí, mūu ĩñatutigu tiite?” jīīyigu.

¹⁶ “Teero tiirá, too sīropu niīārira sūgueadacua; sūguearira sīropu niīadacua, jīīwī Jesús.

Jesús cūūrē sīāādarere ĩtīārī wederigue

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Too sīro Jesús Jerusalénpu mūāwagu, ūsā cūū buerá docere merēā suocó, wedewawi. Biiro jīīwī:

¹⁸ —Múā ĩñaā. Marī Jerusalénpu wáara tiia. Toopú yuu niipetira sōwū niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápure ticoadacua. Cūā sīādutíadacua yūure. ¹⁹ Cūārā judíoa ni-ihērápure ticonetōneādacua. Yūure buijā, tāna, curusapu páabiatu sīāādacua. Itiábureco siro masāgūdacu, jīīwī.

Santiago, Juan paco Jesuré sāibosámirigue

(Mr 10.35-45)

²⁰ Zebedeo namo coo pōna Santiago, Juanména Jesús putopu jeawo. Cūūrē sāigōdo, ñicācoberimena jeacūmuwō. ²¹ Cūū coore: —¿Ñeenó boogári? jīīwī.

—Mūu ōpū sāāgū, āniā yuu pōna puarārē mūu duirípīrō putogāpu dūpowa. Sīcū diamacūpe, āpīrē acuniñape dūpowa, jīīmiwō.

²² Jesús yūūwī:

—Yuu ōpū sāāādari sūguero wáaadarere múā masīria. ¿Yuu ñañarō netōādarobirora múācā ñañarō netōrā nucābógari? jīīwī.

—Ījū, ñañarō netōmasīā, jīīwā.

²³ —Múācā yuu tiiróbiro ñañarō netōādacu. Teeré wedemasīpacu, “sīcū diamacūpe, āpī acuniñape dūpoguda” jīīmasīriga. Tee yuu dutiré niiría. Yuu Pacu toopú duiadarare besetoawi, jīīwī.

²⁴ Ūsā puamóquēñerā tee sāirére tuorá, Santiago, Juanména cúawu. ²⁵ Jesús ūsārē suocó, jīīwī:

—Múā masīā: Niipetire dita macārārē dutirá Cōāmacūrē masīhērā cúā booró dutiāmajāya. Cūā doca macārācā acaribíremena dutiia, cúā dutirére tiipetídutira. ²⁶ Múāpeja

cúã tiiróbiro tiirjãña. Merẽã tiirécutiya. Múã uputí macãrã niidugara, ãpẽrãrẽ tiípuri basoca niĩña. ²⁷ Sícũ ãpẽrã nemorõ niidugagano niipetirare padecotegu tiiróbiro niirõ booa. ²⁸ Yũũ niipetira sõwucã teerora tiiwú: Æpẽrã yũure tiípuaro jĩgũ mee atiwũ. Yũupe basocáre tiípugu atigu tiiwú. Teero biiri paũ basocá ñañaré tiiré wapa diabosa netõnégũ atigu tiiwú, jĩwĩ.

Jesús pũarãrẽ ññarĩ tiirigue
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Æsã Jericó niĩarira witiwari, paũ basocá Jesuré nũnũatiwa. ³⁰ Æsã wáarima wesapu pũarã ññahẽã duiwa. “Jesús too netõwái” jĩrere tuorá, bayiró busarómena jĩwã:

—jÕpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³¹ Basocápe cúãrẽ: —Nocõrõrã ditamanijõãña, jĩ tutimiwã.

Cúãpe jĩnemosãjãwã:

—jÕpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³² Jesupéja putuánucã, cúãrẽ suocó: —¿Múãrẽ deero tiiri boogári? jĩwĩ.

³³ —Õpũ, ãsãrẽ ññarĩ tiiyá, jĩwã.

³⁴ Jesús cúãrẽ bóaneõ ññagũ, capearire ñaapeówi. Ñaapeórira, ññajõãwã sáa. Ñña, cúãrẽ nũnũatiwa.

21

Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Æsã Jerusalénpu jeaadaro péero dusawú. Betfagé macãpu Ætãgú Olivo pũtopũ jeaadara tiiwú. Toopú Jesús pũarã ãsã menamacãrãrẽ tiimacãpu ticocowi. ² Cúãrẽ jĩwĩ:

—Iimacã marĩ díamacũ niirí macãpu wáaya. Máata sícõ burra siatúnucõãrigore, wĩmagũmena buajeáadacu. Jõã, cúãrẽ néeatiya. ³ Sícũ múãrẽ sãññarĩ, “marĩ Õpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩña, jĩwĩ.

⁴ Tee profeta jĩrirobirora wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niiwĩ:

⁵ Jerusalén macãrãrẽ jĩña: “Ññaña. Múã Õpũ múã pũtopũ atitoai mée.

Búri niigú tiiróbiro burra macũ wĩmagũ sotoapu pesatii”,* jĩ jóarigu niiwĩ.

⁶ Cúã Jesús ticocoarira wáa, cúũ tiidutíaribirora tiiríra niwã. ⁷ Burrore cúũ pacoména néeatywa. Cúã sotoapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeowũ. Jesús sícũ sotoapu muãpeawi.

⁸ Paũ toopú niirã cúãrẽ padeorá, cúũ netõwáadarimapu cúãye

* 21:5 Zacarías 9.9.

suti sotoá maquēre sēōcūwā. Āpērā yucu dūpuri tiimapú páatacūwā. ⁹ Cūū sūguero wáara, cūū siro nūnūrá bayiró busurómena jīwā:

—¡David pārami niinūnūsegure ūsenire ticoada! ¡Āni Cōāmacū ticodiocorigū niī! ¡Cūūrē āñurō tiiáro! ¡Niipetira ūmūāse macārā cūūrē “āñunetōjōāi” jī, ūsenire ticoaro! jīwā.

¹⁰ Jesús Jerusalénpu sājeari, niipetira toopá niirā ĩñamanijōā, deero jīmasīririra niiwā.

—¿Noā niī āni? jī cāmerī sāñāwā.

¹¹ Āpērā yūwā:

—Cūū Jesús, profeta, Nazaret Galilea dita macū niī, jīwā.

Jesús Cōāmacūwiipū dúari basocare cōāwionecorigue
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesús Cōāmacūwiipū sājeari, niipetira dúari basocare, teeré sāñerārē cōāwionecowi. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécōācūjāwī. Bua dúari basocaye duirépīrcārē teerora tiiwī. ¹³ Cūūrē jīwī:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu biiro jīā: “Yáa wii ‘Cōāmacūmena wedeseri wii niā’ jīrī wii niādadu”,[†] jī jóare niā. Mūāpe yaarépira dúari wii niirī tiia, jīwī.

¹⁴ Tiiwiipūre ĩñahērā, wáamasīhērā cūū pūtopū atiwa. Cūūrē netōnéwī. ¹⁵ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápe cūū tu-tuaremena tiiēñorī ĩñarā, cúawa. Wīmarā tiiwī popeapu ni-irā bayiró busurómena “¡David pārami niinūnūsegure ūsenire ticoada!” jīwā. Teecārē tūorá, cúawa. ¹⁶ Jesuré jīwā:

—¿Īniā cūā jīrēre tuoi? jīwā.

—Tūoa, jīwī—. Mūā Cōāmacūye queti jóaripū buerá ni-ipacara, ate tiipūpu jóarere tuomasīria ména:

Cōāmacū, mūū wīmarārē,

teero biiri ūpūrārē

āñurō ūseniremena mūūrē basapeomenirī tiiāwū,[‡]

jī jóanoā, jīwī.

¹⁷ Cūūrē cōāwitiwa, Betaniapu wáawū. Toopú ūsā cāniwū.

Jesús higuerağure sīnirī tiirígue
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Apebúreco bóeri Jesús Jerusalénpu cāmerpūāğū, ĩñabóajōāwī. ¹⁹ Maa wesapu higuerağure ĩñawī.

“Ducacuticura” jīğū, ĩñagū wáamiwī. Pūūrī dīcu buawī. Teero tiğú, tiğurē: —Ducacutinemoricu sáa, jīwī. §

[†] 21:13 Isaías 56.7. [‡] 21:16 Salmo 8.2. § 21:19 Higuerağurī wasowitiatiri, dūca metāpágā witiaticu. Teepare sūmerérena yaanocu. Jesús teeré āmaāmiğyi. Teepagā ĩñaadiari siro, pacapá āñurō ipitire witiatinūcācu. Metāpágā manirī, pacapácā witiatiricu.

Máata higueraꝝ s̄nijõãwã. ²⁰ Teero wáari, ùsã cũũ bueraĩ ñmanijõãrã, sãĩñáwũ:

—¿Deero tiiró higueraꝝ máata s̄nijõããrĩ? jĩwã.

²¹ Jesús ùsãrẽ yũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Múã padeoré c̄orá, “Cõãmacũ yũũriboqui” jĩhẽrã, yũũ tiiguré tiárirobiro múãcã tiimasĩadacu. Apeyé, múã atigũ ùtãgũrẽ “wáa, díapũ ñaacoñuãña” jĩrĩ, teerora wáaadacu. ²² Múã padeoré c̄orá, Cõãmacũrẽ sãĩrénorẽ buaadacu.

Jesurẽ “¿noã dutirémèna teeré tii?” jĩrique

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Too síro Jesús Cõãmacũwiipũ sããwawi. Cũũ tiiwiiipú bueritabe, paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá cũũ putopũ wáa, cũũrẽ sãĩñáwã:

—¿Noã dutirémèna mũũ teeré tii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori? jĩmiwã.

²⁴ Jesús cúãrẽ yũwĩ:

—Yũũcã múãrẽ sãĩñágũda. Múã yũũre yũũri, múãrẽ “ate dutirémèna tia yũũ” jĩgũda. ²⁵ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocãpe ticocoyiri? jĩwĩ.

Cúãpe cãmerĩ wedesewa:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niiwĩ” jĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too do-care ¿deero tiirá cũũrẽ padeorĩri?” jĩboqui. ²⁶ Marĩ “basocã cũũrẽ ticocorira niiwã” jĩmasĩria, basocãre cuira. Niipetira “Juan profeta niiwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

²⁷ Teero tiirá, cúã Jesurẽ: —Masĩriga, jĩwã.

Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũcã múãrẽ “ate dutirémèna teeré tia” jĩ wederia, jĩwĩ.

Sĩcũpõna p̄narãmenã queoré

²⁸ Jesús cúãrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Múã deero tũgueñaĩ ateré? Sĩcũ p̄narã ùmũã põnacutiyigũ. Cũũ sĩcũ putopũ wáa, “macũ, ùse wesepũ padegũ wáaya” jĩiyigũ.

²⁹ Cũũ macũpé “wáaria” jĩiyigũ. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegũ wáajõãyigũ. ³⁰ Too síro cúã pacũ ãpĩ cũũ macũ putopũ wáa, teerora jĩiyigũ. Cũũpe “wáagũda” jĩipacũ, wáariyigũ.

³¹ ¿Niipé cúã pacũ booróbiro tiiyĩri? jĩwĩ.

—Cũũ dutisũguearigũpe, jĩwã.

Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiã ñañarã múã sũguero wãcũpati, wasoóya. Teero tiiró, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiãdare cúãrẽ múã sũguero jeaadacu. ³² Juan Cõãmacũ boorere múãrẽ buepacari,

cũārē padeoríwũ. Niyeru wapasébosari basocape, teero bi-iri numiã ñañarãpe cũārē padeowá. Cúã wácũpati, wasorí ññapacara, múãpe too síro wácũpati, wasoríwũ. Juanrē padeoríwũ, jĩwĩ.

Ñañarã padecoteramena queoré
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cũārē wedewi sũcã:

—Apeyé queorere tuoyá sũcã: Sícũ ãmũ dita cõogú niyigũ use wese oterigũ. Otepetitoa, sãnisãñucõyigũ. Use cúã bipesããdari copere ãtãgãpũ coayigũ. Teero biiri ãmũãri wii cúã coteduiadari wiire tiyigũ. Aperopá wáanetõgũ wáagu, ãpērãrē tiiditare wasoyigũ. ³⁴ Use ñucacutirito niirĩ, cũārē padecoterare ticocomiyigũ. Cũya dita cũũ wasorirare “use cúã dúa wapatáre decomena ticocoaro yũre” jĩcomiyigũ. ³⁵ Cúã toopú jeari, tiidita wasorira cúārē ñee, sícũrē páa, ãpĩrē sĩãjã, ãpĩrē ãtãperimena déeyira. ³⁶ Tiidita õpũ cũũ ticocosũguerira nemorõ ticocomiyigũ sũcã. Cúãcãrē teerora tiyíra.

³⁷ “Too síro sáa, cũũ macũrē ticocomiyigũ sũcã. “Yũũ macũrē quioníremena ññaãdacua”, jĩ wácũmiyigũ. ³⁸ Õpũ macũ toopú jeari ññarã, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ãnirã niĩ too síropũ atiditaré ñeegũdũ. Jãmũ, sĩãcó. Cũũ manirĩ, atidita marĩya dita putuáadacu”, jĩmiyira. ³⁹ Teero tiirã, cũārē ñee, tiiwese wesapũ néewa, sĩãcõãjãyira.

⁴⁰ “Too docare tiidita õpũ toopú jeagu, ¿deero tiigũdari tiidita wasorirare? jĩwĩ.

⁴¹ Cũārē jĩwã:

—Bóaneõrõ manirõ cúã ñañarãrē sĩãcõãgũdaqui. Too síro cũya ditare cũārē wapatírucujããdarare wasogũdaqui, jĩwã.

⁴² Jesús cũārē jĩwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria ména:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquira ñpĩtĩ macãqui putuáwũ tiwiipãre.

Cõãmacũ marĩ Õpũ teero tiirígu niwĩ.

Cũũ tiiríguere “ãñunetõjõãã” jĩ tũgueñanoã,*
jĩ jóanoã.

⁴³ “Teero tiirã, yũũ ateréja jĩã: Cõãmacũ dutiré múãpũre niimiãdare use wese tiiróbiro niã. Tiwesere múãrē ãmajãgũdaqui; ãpērãrē ticogũdaqui cũũ dutirere tiíadarare.

⁴⁴ Tiiqui sotoapũ ñaapeagũno mutãjõãgũdaqui. Tiiqui sícũ sotoapũ ñaapeaatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩwĩ.

* 21:42 Salmo 118.22-23.

45 Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémēna wederi tʰorá, “marĩrēna teero jĩgũ tiiquí” jĩyira. 46 Teero tiirá, cũrē ñeēđara tiimíyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niĩ” jĩ padeowá.

22

Wāmosíari bosebureco boocómirirama queoré
(Lc 14.15-24)

1 Jesús queorémēna cũrē wenenemowĩ:

2 —Cõamacũ dutiré múãpũre niiđare atequetĩ tiiróbiro niĩ. Sícũ õpũ niiyigu. Cũ macũ wāmosíari bosebureco tiipéoyigu. 3 “Yũ boocórirare sʰorá wáaya”, jĩyigu cũrē padecoterare. Cũ boocórirape “wáaria” jĩjãyira. 4 Too síro ãpērãrē cũrē padecoterare ticocogu, jĩđuticoyigu: “Yũ boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quēnoãrepũ niitoaawũ. Yáara wecúa, teero biiri ecará diicũtiri tiirírare sĩđutĩtoaawũ. Niipetire quēnoãrepũ niĩ. Bosebureco ññarã atiaro’ ”, jĩcoyigu. 5 Cũãpe yũriyira. Sícũ cũyaya wesepũ wáajõãyigu. Æpĩ cũ apeyé dúaropũ wáajõãyigu. 6 Æpērãpé cũ õpũ ticocoarirare ñee, ññarõ jĩ, sĩjãyira. 7 Cũ õpũ cũ teero tiiriguere tʰogú, cúayigu. Cũyaya surarare ticocogu, cũrē sĩđutiyigu. Cũãya macãrē sójãđutiyigu. 8 Too síro cũrē padecoterare jĩyigu: “Niipetire wāmosíari bosebureco tiĩđare niipetitoa. Yũ boocómirira atihere wapa boocónemoña manirã niijããrõ sáa. 9 Teero tiirá, macã decopũ wáaya. Niipetira múã buajeárare ‘bosebureco ññarã wáaya’ jĩña”, jĩyigu. 10 Cũrē padecotera macã decopũ wedera wáayira. Niipetira cũ buajeárare ãñurãrē, ññarãrē néõ, néewayira. Teero tiirá, tiitatiare basocá dadajõãyira.

11 “Too síro cũ õpũ bosebureco atiarirare ñnagũ, sãñjeayigu. Cũrē ñnagũ, sícũ cũ decopũ wāmosíara sãñarõ sãñahēgũrē ñnayigu. 12 Cũrē jĩyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigú sãñatiarĩ mũ, wāmosíari sutiro sãñaripacu?” Cũpe yũmasĩriyigu. 13 Cũ õpũ yaaré batorare jĩyigu: “Cũrē wāmorĩpũ, đaporipũ siatú, naĩtĩãrõpũ cõãwionecoya. Toopũ basocá pũnisĩra bacadiyó, utiadacua”, jĩyigu, jĩwĩ.

14 Jesús jĩwĩ sũcã:

—Cõamacũ paure boocópacu, sĩquērãrē besequi, jĩwĩ.

Niyeru wapaséđutire sãñárigue
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 Too síro fariseo basoca wáajõãwã. Cũ Jesús merẽã yũri boorá, cũrē sãñãđarere quēnoyúerira niwã. 16 Too síro cũã

buerére nanurãrẽ, Herodere tnonunúseramena Jesús putopu ticocorira niuwã. Cũurẽ jĩwã:

—Basocãre buegú, mũũ añugú niirere masĩã. Mũũ diamacũrã Cõamacũye maquẽrẽ buea. Basocã tusarẽ dícare wedericu. Uputí macãrãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cõorãre, niyeru cõohérare sícãrĩbíro ñña, wedea mũũ. ¹⁷ Teero tiigú, ¿deero wãcũĩ mũũ? Ušãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ niyeru wapaséduirere wapatíadari; o wapatígarite? jĩwã.

¹⁸ Jesupé cũã wãcũrere, cũã ñañarẽ tiidugãrere masĩjãrigu niuwĩ. Teero tiigú, jĩwĩ:

—Mũã ñañarã, tiidítórepira niĩã. Mũã yũre teero jĩĩ, wedesãdugara tiia. ¹⁹ Niyeruqui wapatíadariquire ãñoñã yũre, jĩwĩ.

Tiiquire cũurẽ néeatywa. ²⁰ Jesús cũãrẽ sãĩñãwĩ:

—¿Noãya diapóã, noã wãme tusai? jĩwĩ.

²¹ —César romanuã õpũye tusaa, jĩwã.

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cõamacũyere Cõamacũrẽ wiyayá, jĩwĩ.

²² Cũũ teero jĩĩrĩ tũorã, tũomaníjõãwã. Cũurẽ cõãwiti, wãajõãwã.

Diarira masãmũãre wederigue

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiiburecora síquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeawa. Cũã “diarira masãmũãricua” jĩĩya. Jesuré sãĩñãwã:

²⁴ —Basocãre buegú, Moisés jĩĩriguere jĩĩãda: “Sícũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ numo niirigore dútuaro. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigure põnacutíbosaaro”,* jĩĩrigu niuwĩ. ²⁵ Teerora wáayiro ãsã watoare. Sícpõna siete niyira. Cũã sõwũ numocutiri siro, diajõãyigu. Põnamanígũrã, cũũ numo niirigore cũũ bairé cũũyigu. ²⁶ Cũũcãrẽ teerora wáayiro. Cũũ baicãrẽ teero wáayiro. Teero dícu wáayiro. Niitugupãcãrẽ teerora wáayiro. ²⁷ Too síro cũã numo niimirigocã diajõãyigo. ²⁸ Cũã niipetira coore numocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmũãrĩ, ¿nii numope putuágodari? jĩwã.

²⁹ Jesupé cũãrẽ yũwĩ:

—Mũã Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩria. Cõamacũ tutuarecãrẽ masĩria. Teero tiirã, wisijõãã. ³⁰ Diarira masãmũãri siro, ãmũã, numiã wãmosíaricua. Ángelea ãmũãsepu niirãbiro niĩya. ³¹ Diarira masãmũãre maquẽrẽ mũã buepacara, tũomasĩria ména. Ateré Cõamacũ cũũye queti jóaripũpũ mũãrẽ jĩĩrigu niuwĩ. ³² “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ

* 22:24 Deuteronomio 25.5.

niiã y_{HH}”,† jĩrigu niiwĩ. Cõãmacũ diarira Ôpũ niirii; catirá Ôpũpe niĩ, jĩwĩ.

33 Basocá cũũ buerére t̃orá, t̃omanijõãwã.

Dutiré ɱputí maquẽ
(Mr 12.28-34)

34 Too síro Jesús saduceo basocare sãĩñáduri tiirí ñnarã, fariseo basoca neãrira niiwã. 35 Too síro sícũ cúã menamacũ Moisés jóariguere ãñurõ masĩgũ Jesuré “merẽã y_{HH}boqui” jĩgũ, sãĩñáwĩ:

36 —Basocáre buegũ, ¿diiyé niĩ Moisére dutiré cũũrigue bayiró ɱputí maquẽ? jĩwĩ.

37 Jesús cũũgẽ y_{HH}wĩ:

—“Cõãmacũ marĩ Ôpũrẽ maĩñá. Niipetire múã yeeripũnamena, múã wãcũrémena cũũrẽ maĩñá”.‡ 38 Tee apeyé nemorõ niinetõnecãre niiã. 39 Tee doca maquẽ tee dutiré tiiróbiro niiã. “M_{HH} basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñá”.§ 40 Marĩ tee p_{HH}awãmé dutirére tiirá, niipetire Moisére dutiré cũũrigue, teero biiri profetas tiidutíreere y_{HH}ra tiicú, jĩwĩ.

Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Fariseo basoca Jesús p̃top_{HH} neãritabe, cúãrẽ sãĩñáwĩ:

42 —Múã Cristo Cõãmacũ beserigure ¿deero wãcũĩ? ¿Noã pãrãmi niinunuseg_{HH} niĩ? jĩwĩ.

—Ôpũ David pãrãmi niinunuseg_{HH} niigũdaqui, jĩwã.

43 Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Too docare David Cristo ñecũ niipac_{HH}, ¿deero tiigũ Espíritu Santo masĩré ticorémene wedeseg_{HH}, “cũũ y_{HH} Ôpũ niĩ” jĩyiri? David ateré jóarigu niiwĩ:

44 Cõãmacũ jĩwĩ y_{HH} Ôpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée m_{HH}rẽ ñnatutirare m_{HH} dutiriguere y_{HH} ãñurõ y_{HH}ri tiirípu”,* jĩ jóarigu niiwĩ David. 45 David “y_{HH} Ôpũ” jĩgũ, Cõãmacũ beserigure jĩgũ tiirígu niiwĩ, cũũ pãrãmi niipacari. Teeré ãñurõ wãcũña, jĩwĩ.

46 Cúã sícũnopera y_{HH}riwa. Tiiburecomena “sãĩñánemoricu sáa” jĩ wãcũyira.

† 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5. § 22:39 Levítico 19.18.

* 22:44 Salmo 110.1.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire, fariseo basoca tiirécutire wederigue

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ūsā cūū bueráre jīwī:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacā Moisére dutiré cūūriguere wederá niīya. ³ Teero tiirá, niipetire cúā wederére tiinunáseya. Cúā tiirécutirepere iñacūrijāña. Cúā wederobiro tiiríya. ⁴ Āpērārē tiipōtēōña manirére dutiīya. Nucārere siatúpeora tiiróbiro tiīya. Tee aparáre péerogā tiīapuriya. ⁵ Niipetire cúā tiirére basocá iñāārō jīrā, teeré tiīya. Cōāmacūye queti jóaripū sāāretibari pacasāñuretibari cūóoya.* Teero biiri cúā súbuseri iñāārō jīrā, āpērā nemorō cúā súbuseri sutiro yapa opadari cūorócare sāñāāya. ⁶ Bosebureco niirī, sūguero maquē duirépu dícu duidugacua. Nearé wis-eripucārē teerora tiidugácu. ⁷ Macā decopu quioníremena añudutiri boocúa. Cūārē “ūsārē buerá” jīrī boocúa.

⁸ Múā doca “ūsārē buerá” jīdutiirijāña. Múārē buegú sīcūrā niī. Múā sīcūpōnarā niī. ⁹ Atiditapáre sīcū basocáre “ūsā pacu” jīrijāña. Múā sīcūrā pacucutia; cūū ūmāāsepu niī. ¹⁰ Múārē “ūsā ōpū” jīrijāārō. Cristo Cōāmacū beserigu sīcūrā múā ōpū niī. ¹¹ Múā menamacū āpērārē tiīapugu cūūrā niī āpērā nemorō uputí macū. ¹² Sīcū cūū basiro “āpērā nemorō yūre padeorí booa” jīgú búri niigú tiinógūdaqui. Teero jīhēgūnopereja Cōāmacū āpērārē padeorí tiigūdaqui.

¹³ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropu dícu añurō tiia. Cōāmacū dutirére añurō wācūnūnuserare cāmotára tiia. Múā Cōāmacū dutirére añurō wācūnūnusedugaricu; wācūnūnusedugarare cāmotáa.

¹⁴ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropu dícu añurō tiia. Niyeru boorá, wapewia numiāye wiserire jīditoremena ēmacu. Múā yoari Cōāmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditócu basocáre. Múārā āpērā nemorō ñañarō tiinóādara niī.

¹⁵ Bóaneōrā niī múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá iñacoropu dícu añurō tiia. Día pairímaapu tīā, yoaro niiré macārīpu múā buerére nūñādarare āmaārā wāaa. Sīcūrē bua, múā buerémēna cūūrē múā nemorō pecamepu wāagudu niirī tiia.

¹⁶ Bóaneōrā niī múā. Múā iñahērā āpērārē wéesuguera tiiróbiro niī. Múā basocáre ateré buea: “Sīcū

* 23:5 Tiitibare cúāye diapóaripu, cúāye wāmorīpu siatútuyira. Tiitiba popeapu sica versículo o puā versículo sāāyira. Iñāña Deuteronomio 6.6-8.

'Cõamacũwiimena diamacú jĩã' jĩãri siro, cũũ jĩãriguere tiihéri, wapa maniã" jĩicu múã. Atepe docare "cũũ 'Cõamacũwii maquẽ oromena diamacú jĩã' jĩĩrĩ, teerora tiiáro" jĩicu múã. 17 Múã tuomasĩridojaçu. Oro Cõamacũwiipu niijĩrõ, Cõamacũ ññacoropu añurẽ patuáçu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemorõ upatĩ maquẽ niĩ, orope o Cõamacũwiipe? 18 Múã ateré buea: "Sĩcũ 'Cõamacũrẽ wáicura sóepeoromena diamacú jĩã' jĩãri siro, cũũ jĩãriguere diamacú tiihéri, wapa maniã" jĩicu múã. Atepe docare "cũũ 'toopú wáicura Cõamacũrẽ ticorémene diamacú jĩã' jĩĩrĩ, teerora tiiáro" jĩicu múã. 19 Múã tuomasĩridojaçu. Cõamacũrẽ ticoré wáicura sóepeoro sotoapu niijĩrõ, cũũ ññacoropu añurẽ patuáçu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemorõ upatĩ maquẽ niĩ, Cõamacũrẽ ticorépe o wáicura sóepeorope? 20 Teero tiigú, sĩcũ "Cõamacũrẽ wáicura sóepeoromena diamacú jĩã" jĩĩgũ, toopú péoarigumenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii. 21 Sĩcũ "Cõamacũwiimena diamacú jĩã" jĩĩgũ, Cõamacũmenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii. 22 Sĩcũ "ũmuãsemene diamacú jĩã" jĩĩgũ, Cõamacũ duirípĩrõmena, teero biiri toopú duigúmenacãrẽ teerora jĩĩgũ tiii.

23 'Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropu díçu añurõ tiiã. Múã oteré metãgãrẽ "menta", "anís", "comino" wãmecutire yaaré sitiaañúre tiirénorẽ seenéõ, opaquẽrĩ tiicú. Pũamóquẽñequẽrĩ cuorá, sicaquẽ Cõamacũwiipu néewa, "yũ Cõamacũrẽ ticoré niĩã" jĩĩ, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorõ upatĩ maquẽrẽ tiiría. Moisére dutiré cũũriguecãrẽ tiiría. Basocáre queoró dutiróbiro tiiría. Bóaneõre ãñoría. Cõamacũrẽ padeoría. Múã oterére cũũrẽ ticorucurobirora tee upatĩ maquẽcãrẽ tiiró booa. 24 Múã ññahẽrã ãpẽrãrẽ wéesũguera tiiróbiro niĩã. Bári niirére añurõmena tiipetipacara, upatĩ maquẽ tiirépere wãcũria.

25 'Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropu díçu añurõ tiiã. Bapari sotoápu díçu coseárigue tiiróbiro niĩã. Popeapure múã ãpẽrãyére émaré, teero biiri niyeru cuopacára boonemósãjãre dadanetõjõãã. 26 Múã fariseo basoca tuomasĩhẽrã, ññahẽrã tiiróbiro niĩã. Popeapure maquẽ cosesũguéya. Teero tiirã, bapa sotoápucãrẽ añurõ coseári bapa tiiróbiro niĩãdadu.

27 'Bóaneõrã niĩã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropu díçu añurõ tiiã. Múã diarira cũũre wiseri boremena tuusĩãre wiseri tiiróbiro niĩã. Sotoápure añurõ baucú. Popeapure diarira cõãrĩ, niipetire bóarigue dadajõãçu. 28 Múãcã teerora basocá añurã baucú ãpẽrã ññacoropu. Popeapure añuré tiidugãre manicú sãã. Ñãñaré niinetõjõãçu.

²⁹ 'Bóaneōrā niīā múā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múā basocá ññacoropu dícu añurō tiia. Múā profetaye masācoperi sotoapu añuré wiserigā tiinucōā. Āpērā basocá añurā niirirare cūire wiserire mamōā. ³⁰ Múā biiro jīā: “Ēsā ñecūsūmuñiārā catiritopure ūsā niirājā, merēā tiībōjīyu. Cūā profetare sīādutīri, ūsā sīādutīribojīyu”, jīā. ³¹ Múā teeré teero jīrā, múā basiro “profetare sīārīra pārāmerā niinunusera niīā” jīrā tiia. ³² Teero tiirá, múā ñecūsūmuñiā tiimúāatirirobirora tiyapácūtijāña.

³³ 'Múā āñaā tiiróbiro ñañaré tiirá niīā. Múā deero tii Cōāmacū pecamepu ñañarō tiíadarere netōmasīricu. ³⁴ Teero tiigú, yuu múā putopure profetare, Cōāmacū dutiré masīrārē, Cōāmacūye bueadarare ticocoguda. Múāpe cūā sīquērārē sīā, āpērārē curusapu páabiatu sīādutīadacu; āpērārē cūā neārē wiseripu tāna, cūā wáare macārīpu nunnādadacu. ³⁵ Múā teero tiirá, niipetira basocá añurārē sīārīgue wapa múā wapa cuoa. Múā ñecūsūmuñi Abel† basocú añugūrē sīāsuguéyira. Tée Zacarías‡ Berequías macūrē sīāyapácūtiyira. Zacariare sīāyira Āñunetōjōāri Tatia sāāwaro putopu. ³⁶ Yuu ateréja diamacūrā jīā: Múā atitō macārāpu niipetire cūā teero tiirīguere wapa cuoa, jīwī Jesús.

*Jesús Jerusalén macārārē maīmīrigue
(Lc 13.34-35)*

³⁷ Jesús Jerusalén macārārē wācūgū, jīwī:

—Jerusalén macārā, múā profetare sīārā niīā; Cōāmacūye wederāre ūtāperimena déesīārā niīā. Múārē maīgú, pee peti néōdugamiwū. Cārēquē coo pōnarē wūure docapu néōcūrōbiro tiidugamiwū. Múāpe boorīwu. ³⁸ Teero tiiró, múāya macā cōōjōādadacu. ³⁹ Yuu ateré jīā: Yūure ññanemoricu; tée múā yūure “āni Cōāmacū ticodiocorigu añunetōjōāi” jīrāpu, ññādadacu, jīwī.

24

*Jesús “Cōāmacūwii cōānoādadacu” jīrigue
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Cōāmacūwiipu niīarīgu witiwari, ūsā cūū buerá cūū putō wáawu. Cōāmacūwii, teero biiri tiwiiména niiré wiserire “añuré wiseri niīā” jī, cūūrē wedewawu.

² Cūūpe ūsārē jīwī:

—Múā iye niipetire wiserire ññamiā. Yuu ateréja diamacūrā jīā: Too síro ūtāqui apequí sotoapu weemuārigue putuáricu. Niipetire cōānoādadacu, jīwī.

† 23:35 Génesis 4.8. ‡ 23:35 2 Crónicas 24.20-21.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Too síro Ɔtāgú Olivopu jea, Jesús duirigu niwĩ. Ɔsā cūũ buerá āpērā tuohéropu cūūrē jea, sãñáwũ:

—Wedeya úsārē. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena mũũ putuatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ñnamasĩnoãdari? jĩwũ.

⁴ Jesús yũwĩ:

—Ñũrõ tuomasĩña, āpērā jĩditori jĩrã. ⁵ Paũ “yũwĩrá niĩ; yũ Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩãdacua. Paũ cúārē nũñãdacua. ⁶ Apeyé, “cãmerĩsĩārã tiiáwã” jĩrĩ tuoádacu. “Toopú cãmerĩsĩārã tiiáyira” jĩrē queticārē tuoádacu. Teeré tuorá, cuirijãña. Tee wáaadare niijārõ tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádarõ dusaádacu ména. ⁷ Sicapõna macārã aperiõná macārãmena cãmerĩsĩããdacua. Teero biiri sica-dita macārã apeditá macārãmena cãmerĩsĩããdacua. Juabóare wáaadacu. Peeditapũre dita cãmeñare wáaadacu. ⁸ Tee niipetiremena basocáre bayiró ñañarõ netõrē nucããdacu.

⁹ Teero wáari, múārē ñee, dutirápũre tico, ñañarõ ti-idutiadacua. Múārē sãããdacua. Niipetira basocá múārē ññatutiadacua yũre padeoré wapa. ¹⁰ Teero wáari, paũ yũre padeomírira padeodúadacua. Cúã menamacārã niimirirare ticoadacua dutirápũre. Cãmerĩ ññatutiadacua. ¹¹ Paũ “yũ profeta niĩ” jĩãdacua. Paure jĩdito, padeorí tiiádacua. ¹² Ñañaré pee niĩadacu. Teero wáari, paũ cãmerĩ maĩdúadacua. ¹³ Yũre padeorucújãrã docare Cõamacũ netõnégũdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecomũ ññuré queti “Cõamacũ dutiré basocápũre niĩadare jeaadarõ tiia” jĩrere niipetiroputũ wedenoãdacu, niipetire dita macārã masiãrõ jĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiádacu sáa.

¹⁵ Ñañanetõnucãgũrē* Cõamacũrē padeorídojãgũrē ññãadacu múã. Cũ Cõamacũwii popeapũ jeagũdaqui. Profeta Daniel tee maquērē wederigu niwĩ. (Ateré buegú tuomasĩãrõ.) ¹⁶ Teero wáari ññarã, Judea ditapũ niirã útãyucupũ dutijõããrõ. ¹⁷ Wii sotoápũ pesagúno diiwá, wii popeapũ niirere néegũ sããwaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁸ Wesepú padegúcã wiipú sutiré néegũ putuawaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁹ Teero wáare burecori niipacósãnumiãrē, põna ùpũrã cõoráre bóaneõre burecori niĩadacu. ²⁰ “Dutiwáre burecori púuriro niiré burecori wáarijããrõ; yeerisãri bureco wáarijããrõ” jĩ, Cõamacũrē sãñíá. ²¹ Teero wáare burecori basocáre bayiró ñañarõ netõrē burecori niĩadacu. Cõamacũ atibúreco tiirí sirore, téa atitópũre nocõrõ ññarõ netõrē manirõ niwũ. Too síropucãrē nocõrõ peti ññarõ netõrē maniãdacu. ²² Tee ññarõ netõrē

* 24:15 Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

burecorire Cõamacũ dúoriatã, sïcũno netõrídõjãgũdaqui. Cõamacũpe cũũ beserirare tiigũ, teero wáare burecorire dúogũdaqui.

23 'Teero wáari, siquẽrã múãrẽ jĩditoadacua: "Jãã, ññaña. Cõamacũ beserigu Cristo ãno niĩ", jĩmiãdacua. "Toopũ niĩ", jĩmiãdacua ãpẽrãpé. Cũã teero jĩrĩ, padeorijãña. 24 Paũ jĩditora niĩadacua. Siquẽrã "yũũ Cõamacũ beserigu Cristo niĩã" jĩmiãdacua. "Profeta niĩã" jĩmiãdacua ãpẽrãpé. Pee tiĩẽñore tiĩadacua, cúãrẽ padeoáro jĩrã. Cõamacũ beserirapũrena padeodũri tiidugãmĩadacua. 25 Tee niĩadarerena múãrẽ yũũ wedesũguetooa. 26 Teero tiirã, ãpẽrã múãrẽ "jõõpũ basocã manirõpũ Cristo niĩãwĩ" jĩrĩ, wáarijãña. "Atiwĩ macã sawipũ niĩãwĩ" jĩrĩ, padeorijãña. 27 Apetóre bũpo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũũ sããwarope bóesesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu, yũũ niipetira sõwũ atiri. 28 Wáicũ bóari, yucaã máata masĩcua. Cũã tiirõbirora yũũ jĩãrigue wáari ññarã, yũũ atiadarere máata masĩadacu.

Jesús putuaatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

29 'Tee ññaarõ netõré burecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. Ñocõã ñaacodiadacua. Niipetira ãmuãsepe niirã cãmeñanoãdacua. 30 Teero wáari, ãmuãsepe sica ãñoré bauãdacu. Teeré ññarã, yũũ niipetira sõwũ atiadarere masĩadacua. Teero tiirã, niipetire macãrĩ macãrã utiadacua. Yũũ niipetira sõwũ õmeburuãripũ tutuaremena asibatédiatiri ññaadacua. 31 Corneta busũri, ángleare ticocogũdacu. Cũã néõãdacua yũũ beserirare atibúreco niipetirõpũ niirãrẽ.

32 'Múãrẽ oterigu higuerağũmena queoré ticogũda. Tiigũ pũũrĩ wasorĩ, "cũma wáaadaro péerogã dũsaa" jĩmasĩã. 33 Teerora niipetire yũũ jĩãrigue wáari ññarã, "niipetira sõwũ putuaatiadaro péerogã dũsacũ" jĩ masĩña. 34 Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Atitõ macãrã cúã diaadari sũguero, tee niipetire yũũ jĩãrigue wáaadacu. 35 Ñmuãse, atiditã peticõdiaadacu. Yũũ wedesere doca petirĩcu. Niirucujããdacu.

36 'Yũũ putuaatiadari búreco, tiĩ horare masĩña maniã. Ánglea ãmuãse macãrã masĩriya. Yũũ niipetira sõwũcã masĩria. Yũũ Pacũ sïcũrã masĩqui.

37 'Yũũ niipetira sõwũ putuaatiadari sũguerogã, Noé niirito wáarirobiro wáaadacu. 38 Atibúreco dúuadari sũguero, basocã yaa, sĩni, wãmosía, cúã põna numiãrẽ numicũ ti-iyĩra. Tée Noé doorĩwũcapũ sããwaripũ, tiitúcoyira. 39 Cũã "merẽã wáaricu" jĩ wãcũpacari, oco pea, día duanetõrĩ, diapetijõãyira. Yũũ niipetira sõwũ putuaatiricãrẽ, basocã teerora

tiiádacua. ⁴⁰ Teebarecorire ãmuã puarã wesepú niiádacua. Sicũ néemuãnogũdaqui; ãpĩ putuágũdaqui. ⁴¹ Puarã numiã trigo wãñiãrã niiádacua. Sicõ néemuãnogõdaco; apegó putuágodaco.

⁴² Teero tiirá, ññacorucujãña. Múácã yuu múã Õpũ putuatiadari burecore masĩricu. ⁴³ Ateré masiña: Wii õpũ “ñnamirẽ tii hora niirĩ, yaarépigu jeagũdaqui” jĩ masĩgũ, cãnihẽgũrã coteboqui. Cũuya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. ⁴⁴ Teero tiirá, múácã ãñurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yuu niipetira sõwũ putuatiagũdacu.

Puarã dutibosaramena queoré
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Múã sicũ ãmuã ãñurõ masĩgũ cũ õpũyere ãñurõ dutibosagu tiiróbiro niña. Cũ õpũ aperopú wáagu, cũurẽ jĩiqui: “Yáa wii macãrãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya”, jĩiqui. ⁴⁶ ãñurõ dutibosagu cũurẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cũ õpũ coerí, useniqui. ⁴⁷ Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Cũ ãñurõ tiiré wapa cũ õpũ niipetire cũ cõorére dutibosagu sõnecogũdaqui. ⁴⁸ Æpĩpé “yuu õpũ máata coeríqui” jĩ wãcũgũ, ññarõ tiiquí. ⁴⁹ Padecoterare ññarõ tiinucãqui. Cũmurãmena boseya, sĩni tiiquí. ⁵⁰ Cũ õpũ cũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. ⁵¹ Cũ dutiriguere tiiririgue wapa bayiró ññarõ tiigũdaqui. Æpẽrã ññacoropu dícu ãñuré tiiditórirare cũ cúãrẽ cõãriropu cũcãrẽ cõãgũdaqui. Toopú basocá pũnisira bacadiyó, utiadacua.

25

Puamóquẽñerã numiãmena queoré

¹ Cõãmacũ dutiré múãpũre niiádare atequetí tiiróbiro niã. Puamóquẽñerã numiã cúã sãwócorepa née, cúã menamacõ manu niigũdũre bocara wáayira. ² Sicamoquẽñerã numiã tuomasĩhẽrã niyira. Æpẽrã sicamoquẽñerã numiã ãñurõ masĩrã niyira. ³ Tuomasĩhẽrã numiã cúãye sãwócorepa néewapacara, use too síro píosããdarere néewariyira. ⁴ ãñurõ masĩrã numiãpe usepa néewayira sãwócorepamena. ⁵ Wãmosiágũdu máata jeariyigu. Niipetira numiãrẽ wagoá jeari, cãnijõãyira. ⁶ Ñami deco acaribíri tuoyira: “¡Wãmosiágũdu atitoai! ¡Bocara atiya!” jĩiyigu. ⁷ Niipetira numiã wãcã, cúãye sãwócorepare quẽnoyira. ⁸ Tuomasĩhẽrã numiãpe ãñurõ masĩrã numiãrẽ jĩiyira: “Ûsãcãrẽ use ticoya; ùsã sãwócorepa yatiro tiia”, jĩimiyira. ⁹ ãñurõ masĩrã numiãpe yuuyira: “Ticoria. Ûsã ticori, ùsãcãrẽ jeari, múãcãrẽ jeari tiibócu. Múã basiro use dúari basoca putopu sãirã wáaya múã sãwócoadarere”, jĩiyira. ¹⁰ Cúã sãirã wáari siro, wãmosiágũdu jeariyigu. ãñurõ ññacoarira bosebureco tiirí wiipu cũmena

sãawayira. Cũã sãawaari siro, sope biajõãyiro. ¹¹ Too síropu ãpẽrã numiãpe jea, “ũsã õpũ, ùsãrẽ sope pãõña” jĩĩmiyira. ¹² Cũũpe yũũyigu: “Yũũ aterėja diamacãrã jĩĩã: Múãrẽ masĩriga”, jĩĩyigu, jĩĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queoré wedeari siro, jĩĩwĩ:

—Yũũ atiadari burecore tii horare múã masĩria. Teero tiirã, ãñurõ ññacorucujãña, jĩĩwĩ.

Niyeruquirimena queoré

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Jesús ùsãrẽ wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetí tiiróbiro niiã. Sícũ basocá yoaropu wáagudu tiiyigu. Cũũ wáadari suguero, cũũye dutibosarare suocó, cũũye niyerure cúãmena cũũyigu. ¹⁵ Sícãrẽ sicamoquẽñepori, ãpĩrẽ pũapó, ãpĩrẽ sicapo niyeruquiripori ticoyigu. Cũã paderépũre ññaco, ticoyucoyigu. Too síro wáajõãyigu. ¹⁶ Dutibosagu sicamoquẽñepori ñeerigu tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquẽñepori wapatánemoyigu. ¹⁷ Pũapó ñeerigucã teerora apeyé pũapó wapatánemoyigu. ¹⁸ Sicapo ñeerigupe cope coa, cúãrẽ dutigúye niyerure tiicopepu yaacũjãyigu.

¹⁹ Yoari siropu, cúãrẽ dutigú coeyigu. Coe, cúãrẽ “yé niyerure ¿deero tiirí?” jĩĩ sãñáyigu. ²⁰ Sicamoquẽñepori ñeerigu cũũ puto jeanucãyigu. Apeyé sicamoquẽñepori cũũ pade wapatárere néeatigu, jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, sicamoquẽñepori mũũ yũũre cũũwã. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiã apeyé sicamoquẽñepori”, jĩĩyigu. ²¹ Cũãrẽ dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Ññurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ diamacá tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigú cũũgũda. Yũũmena usenirucujãña”, jĩĩyigu. ²² Too síro pũapó ñeerigu cũũ puto jeanucã jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ yũũre pũapó cũũwã. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiã apeyé pũapó”, jĩĩyigu. ²³ Cũãrẽ dutigú cũũrẽ jĩĩyigu: “Ññurõ tiiyú. Dutibosagu ãñurõ tiigú niiã mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurõ tiiyú. Mũũ ãñurõ tiirigue wapa pee dutigú cũũgũda. Yũũmena usenirucujãña”, jĩĩyigu.

²⁴ Too síro sicapo ñeerigucã cũũ puto jeanucã, jĩĩyigu: “Yũũre dutigú, mũũ tutuare padedutigu niirere masĩwã. Paderipacu, ãpẽrã paderéména wapatáa. ²⁵ Teero tiigú, cui, mũũye niyerure dita popeapu yaacũjãwũ. Ate niiã mũũye”, jĩĩyigu. ²⁶ Cũãrẽ dutigú cũũrẽ yũũyigu: “Mũũ dutibosagu ññagú, dadegú niiã. ‘Paderipacu, ãpẽrã paderéména wapatái’ jĩĩ masĩmiyu. ²⁷ Teeré masĩgũjã, yé niyerure ññanori wiipu néewa,

cũbojĩyu. Yũ coegú tee bucúáremena ñeenemoboajĩyu”, jĩyigu. 28 Toopá niirãrẽ jĩyigu: “Tiipore ãmajãña. Pũamóquẽñepori cnoğúpere ticoya. 29 Pee cnoğúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Pee cnoğúdaqui. Cnohégynopere cũ cnoμίrere ãmajãnoãdacu. 30 Ñni dutibosagũ queoró tiihégure naĩtĩarõpũ cõawionecoya. Toopá pũnisĩra bacadiyó, utiadacua”, jĩyigu.

Jesús niipetire dita macãrãrẽ beseadare

31 'Yũ niipetira sõwũ asibatéremena putuaatiri, õpũ duirípĩrõpũ dutiduigudacu. Ángelea niipetira yũmena atiadacua. 32 Niipetire dita macãrã yũ duiró putopũ neãadacua. Teero tiigú, cúãrẽ puarõná batonucõgũda. Sĩcũ ecará coterí basocũ ovejare merẽã, cabrare merẽã batonucõgũ tiiróbiro tiigũda. 33 Basocá ãñurãrẽ diamacúpe, ãpẽrãrẽ acuniñape nucõgũda. 34 Too síro yũ diamacúpe nucũrãrẽ jĩgũda: “Múã yũ Pacũ ãñurõ tiinórira, atiya. Atibúreco nucãrípu múã niĩadarore quẽnosuguetoarigu niĩwĩ. Teeré ñeerã atiya sáa. 35 Yũ juabóari, ecawú. Yũ oco sñidugári, tĩãwũ. Yũ aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticowũ. 36 Yũ sutimanírĩ, sããwũ. Yũ diarecutiri, ñnacãmesãwũ. Yũ peresuwiipũ duiri, ñnarã jeawũ”, jĩgũda.

37 Teero tiirã, basocá ãñurã jĩãdacua: “Ûsã Õpũ, ¿deero biiri mũ juabóari, ecarí? ¿Deero biiri oco sñidugári, tĩãrĩ? 38 ¿Deero biiri aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticorí? ¿Deero biiri sutimanírĩ, sããrĩ? 39 ¿Deero biiri diarecutigũre o peresuwiipũ duigũre ñnarã jeari?” jĩãdacua.

40 Cúãrẽ yũgũda: “Yũ ateréja diamacúãrã jĩã: Múã yũre padeorãre uputí macãrã niĩhãrãrẽ teero tiirã, yũrena tiirã tiĩwũ”.

41 Too síro acuniñape nucũrãrẽ jĩgũda: “Múã Cõãmacũ ñañarõ tiinóãdara niĩã. Teero tiirã, ãnorẽ niirijãña. Pecame petihérimepũ wáaya. Tiimé wãtĩãrẽ dutigũre, cũyara Ángelea ñañarãrẽ quẽnoyúerime niĩã. 42 Yũ juabóari, ecaríwũ. Yũ oco sñidugári, tĩãriwũ. 43 Yũ aperopú wáanetõrĩ, cãnirõ ticoríwũ. Yũ sutimanírĩ, sããriwũ. Yũ diarecutiri, peresuwiipũ duiricãrẽ, ñnarã jearíwũ”, jĩgũda.

44 Cúãcã teerora jĩãdacua: “Ûsã Õpũ, mũ juabóari, oco sñidugári, aperopú wáanetõrĩ, sutimanírĩ, diarecutiri, o peresuwiipũ duiri, ¿deero biiri ãsã mũrẽ tiápuriri?” jĩãdacua.

45 Yũ cúãrẽ yũgũda: “Yũ ateréja diamacúãrã jĩã: Múã yũre padeorãre uputí macãrã niĩhãrãrẽ tiápuhera, yũrena tiápuhera tiĩwũ”, jĩgũda.

46 Cúã wáajõããdacua ñañarõ netõrucujããdaropũ. Basocá ãñurãpe catiré petihéropũ wáaadacua, jĩwĩ Jesús.

26

*Jesuré ñeeãdara wedeserigüe**(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*¹ Jesús tee niipetire wedeari siro, ùsãrẽ jĩwĩ:² —Múã masiã: Pascua bosebureco wáaadarõ p̄abúreco d̄usaa. Tii bosebureco niirĩ, ȳu niipetira s̄owũ ãp̄ẽãp̄ure ticonogũdacu. Curusap̄u p̄ábia, siãdutiãdacia, jĩwĩ.³ Teeburecorire paiaré dutirá, teero biiri b̄utoá dutirá neãyira paiaré dutigüya wiicap̄u. Cũũ wãmecatiwi Caifás. ⁴ Cũã Jesuré yayiõremena ñeeãdarere cãmerĩ wedeseyira, siãdugára.⁵ Cũã jĩyira:

—Bosebureco niirĩ, tiirĩjããda. Basocã cãũrẽ maĩrã, marĩmena cúara, noo booró acaribĩãmajãbocua, jĩyira.

*Jesuré sitiaãñüre p̄iopeorigüe**(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)*⁶ Jesús Betaniap̄u Simón õp̄ũũ bóa netõrigüya wiip̄u niwĩ.⁷ Jesús yaaduiritabe, siãõ numiõ sitiaãñüriga c̄ogõ cãũ p̄uto jeawo. Tiigã sitiaãñüre wapapacãre posecãtĩwũ. Cũũya dupu sotoap̄u teerẽ p̄iopeowo. ⁸ Coõ teero tiirĩ ñnarã, ùsã cãũ buerã cúawũ. Ùsã basiro cãmerĩ jĩwã:—¿Aterẽ búri peti teero tiicõãĩ? ⁹ Ate sitiaãñürere dúa, pairó niyeru b̄uanõboayu. Teemena bóaneõrãrẽ tiiapuro boomíayu, jĩwã.¹⁰ Jesús ùsã teero jĩrĩ t̄uo, jĩwĩ:—¿Deero tiirã atigorẽ potocõĩ? Potocõrijãña. Aterẽ ȳuere p̄iopeogo, ãñurõ tiigõ tiiyo. ¹¹ Bóaneõrã múã watoap̄u niirucujããdacia. Ȳuerepeja múãmena niirucuricu. ¹² Coõ aterẽ ȳuere p̄iopeogo, yáa õp̄ũũrẽ coari tutip̄u cũũãdari s̄ugüero, sitiaãñüremena p̄iopeore tiiróbiro tiisugüego tiiyo. ¹³ Ȳuere ateréja diamacũrã jĩã: Niipetiro atiditap̄ure Cõãmacũ basocãre netõnére quetire wedewarucura, atigõ ȳuere tiiariguere wedeadacia, coore wãcũdutira, jĩwĩ.*Judas Jesuré cãũrẽ ññatutirap̄ure ticoadare**(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)*¹⁴ Judas Iscariote Jesús buerã doce menamacũ paiaré dutirá p̄utor̄u wáarigũ niwĩ.¹⁵ —Ȳuere Jesuré múãrẽ ticori, ¿nocõrõ niyeru ȳuere wap̄atiãdari? jĩyigũ.Cũã treinta niyeruquiri ticoyira. ¹⁶ Cũã wapatiari siro, “¿deero tii ȳuere Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũñucãyigũ.*Jesús cãũ buerãmena yaaturigüe**(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)*

17 Basocá pã púuri tiirémena wáoya maniré yaari bosebureco niinucãwã. Ësã Jesús buerá cãũ puto wáa, sãĩnáwã:
—¿Noopú marĩ Pascua bosebureco yaaadarore ãsã quẽnosugueri boogári? jĩwã.

18 Cãũ jĩwĩ:

—Jerusalénpu wáaya. Toopú sícũ niiqui. Cãurẽ ateré jĩĩña: “Ësãrẽ buegú ateré jĩicoawĩ: ‘Yũũ ñañarõ netõãdaro péerogã dusaa. Mũuya wiipu yũũ buerámena Pascua boseyagudacu’”, jĩĩña, jĩwĩ.

19 Cãũ buerá cãũ dutiarirobirora Pascua boseyaadarere quẽnoyúerira niiwã.

20 Náicũmuãri siro, Jesús, ãsã cãũ buerá docemena yaadara jeanuãwã. 21 Ësã yaadui, jĩwĩ:

—Yũũ ateré diamacãrã jĩĩã: Múã menamacũ sícũ yũure ñatutirapure ticogudaqui, jĩwĩ.

22 Ësã bayiró wãcũpatiwa.

—Ësã Òpũ, ¿yũũ mee niĩ? jĩĩ sãĩnáncãwã ãsãcõrõ.

23 Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũmena atibapapú pãmena soayáguwa yũure ticogudaqui.

24 Yũũ niipetira sõwũrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneõgũ niigudaqui yũure ticogudapeja. Cãũ bauáariatã, nemorõ ãñubojĩyu, jĩwĩ.

25 Judas cãurẽ ticogudu jĩwĩ:

—Ësãrẽ buegú, ¿yũũ mee niĩ? jĩwĩ.

—Ëjũ, mũurã niĩã, jĩwĩ.

26 Ësã yaari, Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, puatásã, ãsãrẽ batowi.

—Yaaya. Ate yáa õpũũbiro niĩã, jĩwĩ.

27 Vino bapare née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, ãsãrẽ tããgũrã, jĩwĩ:

—Niipetira atibapá maquẽrẽ sñiniã. 28 Ate yée díibiro niĩã. Yũũ diari, yée díi õmayudiaadacu. Yée díimena pau basocá ñañarẽ tiiré wapa acabógudacu. Teeména Cõãmacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. 29 Yũũ ateréja jĩĩã: Vino sñinemóricu sáa; téee yũũ Pacũ Òpũ niirõpu mama vino ññaña manirere múãmena sñingũdacu, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ësã sicawãme Cõãmacũrẽ basarere basapeotoaari siro, Ëtãgũ Olivopu wáajõãwã. 31 Toopú wáagu, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã niipetira atiñamí yũure cõãwapetijõãadacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũpu niĩã: “Oveja coterí basocure sñãcõãgũdacu. Teero tiirí, cũũyara oveja cúã booró

cutubatéjõãadacua”,* jĩ jóarigue niia. ³² Teero wáapacari, yuu diariguru masári siro, yuu múã suguero Galilearu jeatoagudacu, jĩwĩ.

³³ Pedro jĩwĩ:

—Niipetira mũũgẽ cõawari, yuuja mũũgẽ cõawaricu, jĩmiwĩ.

³⁴ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure ñĩãrĩ “cũũrẽ masĩriga” jĩditogudacu mũũ, jĩwĩ.

³⁵ Pedro jĩwĩ:

—Yuuja cũã yuure siãdugáatã, mũũmena diaguda; mũũgẽ “masĩriga” jĩricu, jĩmiwĩ.

Niipetira ãsã cũũ buerá teero dícu jĩyucomiwũ.

Jesús Getsemaníru cũũ Pacure sãirígue

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Too síro Jesús, ãsã cũũ buerãmena Getsemaníru jeawu. Toorú jeagu, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã ãno duiyueya ména. Yuu jõõru yuu Pacure sãigú wáagu tiia, jĩwĩ.

³⁷ Pedrose, teero biiri Zebedeo põna ruarãrẽ cũũmena néewawi. Cũũ bayiró yeeripũnaru wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

³⁸ Cũũrẽ jĩyigu:

—Yuure diariquioro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnrã mee tiiwá, jĩmiyigu.

³⁹ Cũã beru yosãñurõ wáa, yeparu munibiácũmuyigu. Cõãmacũrẽ sãiyigu:

—Pacu, mũũ boorí, yuu ñañarõ netõãdare wáarijããrõ. Yuu teero jĩpacari, yuu boorére tiirijãña; mũũ boorépe wáari tiiyá, jĩyigu.

⁴⁰ Too síro cũũ buerá puturu cãmerputúaatyigu. Cũũrẽ cãniãrirapure buajeáyigu. Pedrose jĩyigu:

—¿Deero tiigú yuũmena péerogã ñña tiiridojãĩ? ⁴¹ Cãnrã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩñá. Múã wãcũrémene ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sãcãrĩbíría, jĩyigu.

⁴² Opatutí wáa, cũũ Pacure sãĩnemóyigu:

—Pacu, ñañarõ netõrere mũũ cãmotádugaheri, mũũ booróbirora wáaaro, jĩyigu.

⁴³ Sãĩãri siro, cũũ buerá puturu cãmerputúaatyigu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cũũrẽ wũgoá pũnijõãyiro.

⁴⁴ Teero tiigú, cũũrẽ wãcõrípacu, cũũ Pacure sãigú wáayigu sũcã. Cũũ sãĩãrirobirora sãiyigu sũcã. ⁴⁵ Too síro cãmerputúaatyigu, cũũ buerare jĩyigu:

* 26:31 Zacarías 13.7.

—¿Múã cānirã tiii sũcã? ¿Cāni, yeerisājārã tiii? Yũre ticoadaro jearo tiia. Yũ niipetira sōwārē ticogũdaqui ñañarē tiirápure. ⁴⁶ Wũmũncãña. Jãmũ, yũre ticogũdũ atitoai mée, jĩyigũ.

Jesuré ñeewarigue

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ãsãmena wedesegeu tiiríra, ãsã menamacũ niimiãrigu Judas jeawi. Cũũmena pau basocá espadapĩrĩmena, yucũmẽna atiwa. Cũã paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá ticocoarira niirira niiwã. ⁴⁸ “Yũ wasopũro ãpũgũ cũũrã niigũdaqui; cũũrẽ ñee, néewawa”, jĩũguetoarigũ niiwĩ Jesuré ticogũdũ. ⁴⁹ Máata Jesús pũtopũ jeanũcãgũ: —Yũre buegũ, jĩwĩ.

Teero jĩgũrã, cũũ wasopũrore ãpũwĩ. ⁵⁰ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Yũ menamacũ, mũũ tiigũ atiariguere tiisĩrotiya, jĩwĩ.

Basocá ati, Jesuré ñeejõãwã.

⁵¹ Cũũrẽ ñeerĩ, sĩcũ Jesumẽna niĩãrigu cũũya espadare tũãwẽ, paiaré dutigũre padecotegũya cãmopẽrore páatacojãwĩ. ⁵² Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Tiirĩjãña. Mũũyapĩrẽ quẽnocũña. Espadamena cãmerĩquẽrãno espadamenarã diaadacua. ⁵³ ¿Mũũ masĩrii? Yũ yũ Pacũre sãĩãtã, máata doce põnarĩ ángeleare yũre tiĩápudutigũ ticocoboqui. ⁵⁴ Yũ teero tiĩãtã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaribocu; tee jĩrõbirora wáaro booa, jĩwĩ.

⁵⁵ Toorã Jesús basocãre jĩwĩ:

—¿Yaarẽpigũre tiirõbiri yũre espadapĩrĩmena, yucũmẽna ñeerã atiarĩ? Bárecoricõrõ yũ Cõãmacũwiipũ bueduiwũ. Yũre ñeeriwũ. ⁵⁶ Mecũtigã múã tiirẽ niipetire profetas yũre jóariborora wáaro tiia, jĩwĩ.

Ësã cũũ buerã cũũ sĩcũrẽna cõãncõ, dutipetĩjõãwã.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti pũtopũ néewarigue

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cũũrẽ paiaré dutigũ Caifás pũtopũ néewayira. Toopũ Moisés jóarigue buerã, teero biiri butoá dutirá neãyira. ⁵⁸ Pedrope yoasãñurõ Jesuré nũnyigũ, tẽe paiaré dutigũya wii popea macã yepa sããwaropũ. Toopũ pẽero sããwanemo, Cõãmacũwii coterĩ basoca pũto jeanuãyigũ, ¿deero wáamiãdarito? jĩgã.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii jĩditoremẽna cũũrẽ wedesãrõ boomĩto?” jĩyira, sããdũgãra.

⁶⁰ Pau jĩditoremẽna wedesãrã jeapacari, ñañarẽ buarĩyira. Yoari siro, pũarã wedesãrã jeayira.

⁶¹ —Ñani jĩwĩ: “Yũ Cõãmacũwiire cõãdiocomasã. Itiábureco siro túajeanũcõmasã”, jĩwĩ, jĩyira.

⁶² Paiaré dutigũ wũmũncã, Jesuré sãñãyigũ:

—¿Muu deero tiigú yuuri DOJÁI? ¿Deero jii yuugudari cúã wedesãrere? jiiyigu.

⁶³ Jesupé yuuriyigu. Paiaré dutigú jiiyigu sũcã:

—Cõãmacũ catirucugu wãmemena muurẽ diamacú yuuri booa. Wedeya usãrẽ: ¿Muu Cõãmacũ macũ cũũ beserigu Cristo niĩ? jiiyigu.

⁶⁴ Jesús cũũrẽ jiiyigu:

—Muu jiiõbirora cũũrã niĩ. Yuu ateréja jiiã: Cõãmacũ tutuare cõnetõgũ puto cũũ diamacúpe duigudacu. Too síro yuu niipetira sõwũ toopú duiiri ññaãdacu múã. Yuu õmeburuáripu diiátiricãrẽ ññaãdacu múã, jiiyigu.

⁶⁵ Paiaré dutigú teero jiiĩ tuogú, cũũ basiro cũũyaro sutiroré wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jiidutigú. Cũũrẽ jiiyigu:

—Cũũ teero wedeseгу, Cõãmacũrẽ ññaarõ wedeseгу tiii. Æpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. Múã cũũ Cõãmacũrẽ ññaarõ wedeserere tuotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tũgueñaĩ múã? jiiyigu.

—Cũũ teero jiiĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jiiyira.

⁶⁷ Cũũrẽ usocó eobatétu, ññaarõ tii, doteyira. Æpẽrã cũũrẽ diaporã páara, ⁶⁸ jiiyira:

—Muu “Cõãmacũ beserigu Cristo niĩã” jiiũ, jiiũyaya. ¿Noã muurẽ páaarĩ? jiiyira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jiiĩrigue

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro tiiwíi popea macã yeparũ duiyigu. Sícõ paiaré dutigúre padecotego cũũ puto wáa, jiiyigo:

—Muuã Jesús Galilea macũmena wãanetõãrigura niĩãrã, jiiyigo.

⁷⁰ Pedro niipetira tuocóropu: —Cũũrẽ masĩriga; ñeenórẽ wedeseго wedeseу, jiiyigu.

⁷¹ Teero jiiĩtoa, sopepú witiwari, apegó cũũrẽ ññayigo. Toopú ññanucũrãrẽ wedeyigo:

—Ñni Jesús Nazaret macã macũmena wãarucuarigura niĩ, jiiyigo.

⁷² —Niiria. Niirõrã cũũrẽ masĩriga, jiiãyigu.

⁷³ Too sírogã toopú ññanucũrã Pedro puto wáa, cũũrẽ jiiyira:

—Niirõrã muucã cúã menamacũ niicu. Muu too macãrã tiiróbiro wedesea, jiiyira.

⁷⁴ —Yuu diamacú jiihẽrĩ, Cõãmacũ yuure ññaarõ tiiaro. Niirõrã cũũrẽ masĩriga, jiiyigu.

Cũũ teero jiiĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁷⁵ Pedro Jesús jiiĩriguere wãcũũyayigu: “Cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure itiãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jiiũdacu muu”, jiiwĩ. Teeré wãcũũyagu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

*Jesuré Pilatopure ticorigue**(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)*

¹ Bóeri niipetira paiaré dutirá, butoá dutirá neäyira. “¿Deero tii marí Jesuré sããdari?” jĩ wedeseyira. ² Quënotóa, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigúpure ticoyira. Cũ Poncio Pilato wãmecutiwi.

Judas diarigue

³ Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cũrẽ sããdacua” jĩrere tuoigũ. Teeré tuoquí, bayiró wãcũpatiyigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiaré dutiráre, butoá dutiráre wiyajãmiyigu. ⁴ Cũãrẽ jĩiyigu:

—Yũ ñañarõ tiiátũ. Basocú ãñugú, ñañaré manigúrẽ sããdutiũ ticoatũ, jĩiyigu.

—Mũ teero tiiré ãsãye mee niã. Mũye maquẽ niicu, jĩyira.

⁵ Cũã teero jĩrĩ tuoquí, niyerure Cõamacũwiipũ cõãcũiyigu. Too síro wáa, cũ basiro wãmũãpũ siatú, ñañũmu, diajõãiyigu.

⁶ Paiaré dutirá niyeruquirire née, jĩyira:

—Ate niyeru basocúre sãrẽ wapa niã. Teero tiirá, marí Cõamacũwii niyeru cũũritibapũ cũũmasĩricu. Marĩrẽ dutiré teero tiidutíria, jĩyira.

⁷ Cũã “¿deero tiiádari ate niyerumena?” jĩ wedeseari siro, sotuparu weeadaara cũã dii cope niirí ditare sããdutiya. “Toopũ aperó macãrã diari, cũãrẽ yaaádarõ niãdadu”, jĩyira. ⁸ Teero tiiró, atitóre tiidita “Dí Dita” wãmecutia. ⁹ Cũã teero tiirémãna profeta Jeremías jóarigue diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigu niwĩ:

“Cũã treinta niyeruquiri wapacutí”, jĩãdacua Israelya põna macãrã.

¹⁰ Cũã tee niyerumena sotuparu weeadaara cũã dii cope niirí ditare sããdadua.

Cõamacũ yũre wededutirobirora tiiádadua,*
jĩ jóarigu niwĩ.

*Pilato Jesuré sãñárigue**(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Too síro Jesús Judea dita dutigú díamacũ nucũiyigu. Tiidita dutigú: —¿Mũãrã niĩ judíoa õpũ? jĩ sãñáyigu.

—Mũ jĩrõbirora cũãrã niã, jĩiyigu.

¹² Paiaré dutirá, teero biiri butoá dutirá cũãrẽ wedesãrĩ, yũriyigu. ¹³ Pilato cũãrẽ jĩiyigu:

—¿Mũ cũã wedesãrere tuoquí? ¿Deero tiigú yũridojã? jĩiyigu.

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

14 Jesús sicawāme wedesārere yuuri DOJĀyigu. Cūu yuuri heri ĩñagū, tiidita dutigú ĩñamanijōāyigu.

Jesuré sīadutírique

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Cūmarĩcōrō Pascua boseburecori niirĩ, tiidita dutigú sīcū peresuwiipū niigūrē basocá cūa wionécodugagure wionécōrucuwi. 16 Teeburecorire sīcū peresuwiipū niiyigu. Cūu wāmecutiwi Barrabás. Niipetira cūu ñañaré tiirĩguere masĩjĩya. 17 Teero tiigú, Pilato basocá paū cūu pūtopū neārĩ ĩñagū, cūārē sāĩñāyigu:

—¿Niirē yuū wionécori boogári, Barrabáre o Jesús cūa “Cōāmacū beserigū Cristo” jĩgúpere? jĩyigu.

18 Jesuré ĩñatutira ticoariguere Pilato masĩjājĩyi.

19 Apeyé, cūu queti beserĩ basocū duirópū duiri, cūu nūmo cūārē queti ticocoyigo. “Mūu besegudare ñañarō tiirĩjāña. Āñugú niiqui. Nami cūūye maquērē bayiró quioró quēēātū”, jĩcomiyigo.

20 Paiaré dutirá, teero biiri batoá dutirá basocáre sāĩdutíyira: “Barrabápere wionécodutiya; Jesupére sīadutíya”, jĩdutiya.

21 Too síro Pilato basocáre sāĩñānemoyigu:

—Cūa puarārē ¿niipére wionécori boogári? jĩyigu.

—¡Barrabáre! jĩyira.

22 Pilato cūārē jĩyigu:

—Too docare Jesús cūa “Cōāmacū beserigū Cristo” jĩgúpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩyigu.

—¡Curusapū páabiatudutiya! jĩyira niipetira.

23 —¿Ñeenó ñañaré tiarĩ cūu? jĩyigu.

Basocápe bayiró busurómena: —¡Curusapū páabiatudutiya! jĩnemoyira.

24 Basocá Pilato wedeserere tūodugáriyira. Teero biiri noo booró acaribíāmajāyira. Pilato teeré ĩñagū, oco néeatidutiya. Basocá ĩñacoropū wāmocose, jĩyigu:

—Āni basocúre sīārĩ, yuū tiiré mee niĩ. Cūu diari, múāye wapa niĩadacu, jĩyigu.

25 Cūa niipetira yuuyira:

—Cūu diare wapa úsā pōnamena wapa cūoáda, jĩyira.

26 Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tñadutítoaari siro, curusapū páabiatu sīadutíyigu.

27 Too síro Pilatoyara surara cūāye wiseri popea macā yeparū Jesuré néewayira. Toopū āpērā niipetira surarare néoyira cūu pūtopū. 28 Cūūyaro sutiroré tuuwé, aperó ōpūya sutiro tiiróbiro bayiró sōārōrē sāāyira. 29 Sicabeto pota-mena tiarĩ beto cūūya dupupūre péoyira. Sicagú tuurítuarigu

õpūyagunorē cūū diamacú wāmomena ñeedutiyira. Teero tiitóa, cūū putoḡ ñicācoberimena jeacūmu, cūūrē buijāyira.

—Uſeniã mūmēna, judíoa õḡ, jĩ buijāyira.

³⁰ Cūūrē usecó eobatétuyira. Tuurítuarigare cūūrē tūāwécojã, dupupū pee páayira. ³¹ Buitóa, cúã cūūrē sããaritore tuuwécojã, cūū sãñasugearitore sãāyira. Curusapū páabiatuura wáara néewawa.

Jesuré sãrígue

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatuura wáara néewari, sícū basocá Cirene macã macūrē buajeárira niwã. Cūū Simón wāmecutiwi. Cūūrē Jesús apawari curusare apadutirira niwã.

³³ Cúã jeawa Gólgota buroḡ. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tiia. ³⁴ Toopú vino sūguérémena wáoarigüe tĩãmiwã. Cūūpe teeré sīniñámi, sīnidújãwĩ.

³⁵ Cūūrē curusapū páabiatuari siro, surara cūūye suti niimiãrigüere batoadara, jĩbuaapewa. Cúã teero tiirémēna profeta jóarigüe diamacú wáaro tiyíro. Ateré jóarigü niwĩ:

Yéé sutire cúã basiro jĩbuaape batowa,†
jĩ jóarigü niwĩ.

³⁶ Too síro surara cūūrē coterã jeanuãwã. ³⁷ Jesuyã dupu sotoapū basocá cūūrē wedesãarigüere jóatunoriro niwũ táboapĩpüre. “ANI JESÚS JUDÍOA Õḡ NII”, jĩ jóanoriro niwã.

³⁸ Jesumēna puarã yaarépirare páabiatuura; sícū diamacúpe, ãḡ acuniñape ñecõwã. ³⁹ Basocá toopú netõwára, cūūrē ñañarõ jĩrã, dupupá saguejõãrucuwa. ⁴⁰ Cūūrē jĩwã:

—Júũ. Mū “Cõãmacūwiire cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiábureco siro apewí tiipeticojãgũda”, jĩmiwũrã mū. Teero jĩrigü mū basirora netõnéña. Mū Cõãmacū macū niigũ, curusapū tusagú diiátiya, jĩwã.

⁴¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigüe buerã, teero biiri bũtoá dutirámena teerora jĩ buijãwã:

⁴² —Cūū ãpērãcãrē netõnéwĩ; cūū basiropē netõnémasĩrii. “Israelya põna macãrã õḡ niã”, jĩwĩ. Too docare curusapū tusagú cūū basiro diiátaro. Cūū basiro diiátari docare, padeoáda. ⁴³ Cūū “Cõãmacūrē padeoá” jĩwĩ. “Cõãmacū macū niã” jĩwĩ. Cõãmacū cūūrē maĩgũ, cūūrē netõnéãrõ, jĩ buijãwã.

⁴⁴ Yaarépira cūūmēna curusapū páabianecõãriracã teerora cūūrē ñañarõ jĩ buijãwã.

Jesús diarigüe

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

† 27:35 Salmo 22.18.

45 Coeritó niirĩ, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãwã. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuwã. 46 Tii hora niirĩrã, Jesús bayiró acaribíwi:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? jĩwĩ cũyemena. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigú yũure cõãwai?” jĩgũ tiiwí.

47 Æpẽrã sĩquẽrã toopú niirã teeré tuorã, jĩwã:

—Ĩni profeta Elíare suocõgũ tiiquí, jĩmiwã.

48 Máata sícũ cutuwã, sicasitia née, vino piyare soanéwi. Siniãrõ jĩgũ, sicagú cãñugũpu siatú, cũũrẽ súumõcowi. 49 Cũũ teero tiirí, Æpẽrã jĩwã:

—Coteya ména. Elías cũũrẽ netõnégũ atiboqui, jĩmiwã.

50 Jesús bayiró acaribínemo, diajõãwĩ. 51 Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapu Æñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmũãrõpe yigadiati, puacaserõpu jeacotuariro niiwã. Dita bayiró cãmeña, ãtãpã watijõãriro niiwã. 52 Ætãtutiri diarirare cũũre tutiri tusujõãriro niiwã. Teero wáari, diarira Cõãmacũrẽ padeoríra masãrira niiwã. 53 Jesús cũũ masãmũããri siro, ãtãtutiripu niimiãrira witiwa, Jerusalénpu sããatiwa. Cũũrẽ pau ñãwã.

54 Cien surara dutigú, cũũ suraramena Jesuré coterá dita cãmeñarĩ ñnarã, apeyenó wáari ñnarã, bayiró cuira, jĩyira:

—Diamacúrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyira.

55 Pãu numiãcã toopú niiwã. Cũũ Jesuré tiíapurira niiwã. Cũũ Galileapu atiri, cũũrẽ nãñãtiwa. Yoarõpu Jesuré ññanucũwã.

56 Cũũmena niiwã: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niiwõ); Zebedeo nãmo niiwã.

Jesuré ãtãtutipu cũũrique

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Nãicũmurĩ, sícũ pee apeyé cõogú Arimatea macã macũ jeayigu. Cũũ wãmecutiwi José. Cũũcã Jesuré padeogúra niiwĩ. 58 Cũũ Pilato putõpu sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigu. Pilato surarare “ticoya” jĩyigu. 59 Too síro José Jesuyá õpũũrẽ néedioco, sutiró ãñurí casero, jũĩrĩ manirí caseromena cõmayigu. 60 Túajea, cũũya tuti mama tuti ãtãgãpu coari tutipu cũũyigu. Tiituti José coadutíri tuti niiwã. Tiitutire ãtãqui pairíquicamena tuunéwa, biajã, wãajõãyigu. 61 María Magdalena, apegó María tiituti díamacãpu ññaduiyira.

Jesuré cũũri tutire surara coterigue

62 Apebũreco ãsã yeerisãri bũreco niirĩ, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Pilato putõpu neãyira. 63 Cũũrẽ jĩyira:

—Ësãrẽ dutigú, ãsã jõõ niãrigũ jĩditorepigũ catigũpu jĩriguere wãcũã. “Yũũ itiabũreco diari siro, masãgũda”, jĩrigũ niiwĩ.

64 Teero tiigú, surarare cũũrẽ cũũri tutipu ticocoya, ãñurõ bia, cotearo jĩgũ. Itiabũrecore ãñurõ cotedutiya. Teero tiihéri,

cũu buerá cũya õpũãrẽ yaajãbocua. Yaaári siro, basocáre “diaarigupũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ” jĩbocua. Cũã teero jĩãtã, too suguero jĩditore nemorõ ñañaãdacu, jĩyira.

⁶⁵ Pilato cúãrẽ jĩyigu:

—Surarare néewayá. Tiitutipũ merẽã wáari jĩrã, múã põõtẽõrõ ãñurõ bia, cotedutiya, jĩyigu.

⁶⁶ Teero tiirã, ãtãqui biaríqui sotoa sicadaména wéediyoturira niiwã, cúã sããwari, ññamasããda jĩrã. ãñurõ biaári siro, surarare cotedutira cúũyira.

28

Jesús masãmũãrigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ësã yeerisãri bureco sãbado netõãri siro, apebúreco bóeri María Magdalena, apegó Mariãmena tiitutire ññarã wáayira.

² Wãcũña manirõ dita bayiró cãmeñayiro. Ángele ãmũãsepũ niiãrigũ diiãtiyigu. Tiitutire wáa, cúã biamíriquicare aperopú tuunécowayigu. Too síro tiiquica sotoapũ jeanuãyigu. ³ Cũũ bupõ wããyoro tiiróbiro asiyáyigu. Cũũye suti bayiró butiré capemóre niyiro. ⁴ Surara cúãrẽ cui, ñapõpi, diara tiiróbiro ñaacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Yũũ masãã: Múã Jesuré cúã curusapũ páabiatu sãããrigure ãmaãrã tiia. ⁶ ãnorẽ manĩ. Cũũ jĩrirobirora masãtoaawĩ. Jãmũ, cúũrẽ cúũãrĩrore ññarã atiya. ⁷ Ññatoa, boyeromena cúũ buerã niiãrĩrare queti wedera wáaya: “Diaarigupũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ. Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Toopú cúãrẽ ññaãdacu”, jĩ wedeya. Teeré yũũ múãrẽ wedegũ atiawã, jĩyigu.

⁸ Cũũ teero jĩrĩ tũorã, tiitutipũ niiãrĩra boyeromena wããjõãyira. Cuipacara, ãseniremena cutãwáyira, Jesús buerã niiãrĩrare wedera wáara. ⁹ Wãcũña manirõ Jesús cúãrẽ bauã, ãñudutiya. Cũã cúũ pũto wáa, cúũye dupõrĩre ññaepõ, padeoyira. ¹⁰ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Yũũ buerãre Galileapũ wãadutira wáaya. Toopú yũũre ññaãdacua, jĩyigu.

Surara cúã ññariguere wederigue

¹¹ Numiã wáaritabe, sĩquẽrã surara tiitutire cotemiãrĩra macãpũ jeayira. Paiaré dutirãre niipetire toopú wãaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirã, paiaré dutirã, bũtoã dutirãmena neãyira. Cũã “¿deero tiiró booi?” jĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩyira:

—Ateré basocáre jĩña: “Ñami ùsã cāninetõritabe, Jesús buerá jeaarira niiãwã. Cũya õpũũrẽ yaajããrira niiãwã”, jĩña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tũorí, ùsã “diamacúrã teero wáaariro niiãwũ” jĩapuada. Ësã teero jĩrĩ, múãrẽ ñañarõ wáaricu, jĩyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cúãrẽ wededutirirobirora wederira niiwã. Judíoa atitópucãrẽ surara jĩditoriguere wedeserucujãya.

Jesús cãũ bueráre dutirigue

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ùsã Jesús buerá once Galileapũ wáawũ. Ëtãgũpú Jesús ùsãrẽ wáadutirigupũ wáawũ. ¹⁷ Cũũrẽ ñña, padeowá. Æpẽrãpé “¿cũũrã niiĩye?” jĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ùsã putopũ ati, jĩwĩ:

—Cõãmacũ yũũre õpũ sõnecotoaawĩ. Niipetiro ùmũãse, atiditaré dutimasĩã. ¹⁹ Teero tiirá, niipetiropũ macãrãrẽ yéetire wedera wáaya. Cúãrẽ múã tiiróbiro yũũ buerá niirĩ tiiyá. Cúãrẽ wãmeõtira, yũũ Pacũ, yũũ, Espíritu Santo wãmemena wãmeõtija. ²⁰ Niipetire yũũ múãrẽ dutiriguere cúãrẽ bueya, yũũaro jĩrã. Niipetire bũrecori múãmena niirucujãgãdacu. Téetibãreco petirípucãrẽ múãmena niirucujãgãdacu, jĩ wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigue

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Cõãmacũ macũye queti niinucãrigue.

² Profeta Isaías* ateré jóarigu niiwĩ:

Yũre wedesuguegure mũũ suguero ticocoguda.

Cũũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyúegudaqui.

³ Sícũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busurõmena wedegudaqui:

“Sícũ õpũ atidarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atidari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

⁴ Teero tiigũ, Juan basocá manirõpũ niyigu. Basocáre ocoména dícu wãmeõtinetõyigu. Cũũ cúãrẽ wedeyigu:

—Múã ñañaré tiirére wãcũpati, waso, wãmeõtituditiya. Teero tiirí, Cõãmacũ múã ñañaré tiirére acabógudaqui, jĩyigu.

⁵ Paũ Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã cũũ wederére tuorá wáyira. Cúã ñañaré tiirére wedenetõari siro, día Jordánpũ cúãrẽ wãmeõtiyigu.

⁶ Cũũyaro sutiró camello póarimena tiiriro niyiro; cũũ siatúrida wáicu caseroda niyiro. Cũũ yeseroare, macãncũ macãrã mumiãocore yaarucuyigu. ⁷ Juan basocáre wedeyigu:

—Yũũ siro ãpĩ yũũ nemorõ tutuagu atigudaqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbiridojãcu. ⁸ Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogudaqui, múãmena niirucujãrõ jĩgũ, jĩyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Teeburecorira Jesús Nazaretpũ niyigu. Tiimacã Galilea ditapũ niã. Too niãrigu wáa, jeyigu Juan pũtopũ. Juan cũũrẽ día Jordánpũ wãmeõtiyigu. ¹⁰ Jesús tiimaapá niãrigu maajeánucãgũ, máata ãmũãse pãõrĩ ññayigu. Espiritu Santo sícũ bua tiiróbiro baugá cũũpũre diijeáyigu. ¹¹ Teero wáari, ãmũãsepũ wedeseri tuoyíra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niã. Mũũmena bayiró useniã, jĩyigu.

* **1:2** Isaías tiiburecopũ Jesucristo atiditapá atidarere jóayuerigu niiwĩ. † **1:3** Isaías 40.3.

Satanás Jesuré jĩcõãĩsãmirigue
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Máata Espiritu Santo basocá manirõpu Jesuré wáadutiwigu.

¹³ Toopáre cuarenta burecori wáicura cúara watoapu niwigu. Wátĩarẽ dutigú Satanás wãmecutigu cũrẽ jĩcõãĩsãmiwigu, ¿niirõrã Cõãmacũrẽ netõnucãrii? jĩgũ. Ángelea‡ Jesuré tiápuyira.

Jesús Galileapu wedenucãrigue
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrẽ peresu sõnecoari siro, Jesús Galileapu wáyigu. Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedeyigu. ¹⁵ “Cõãmacũ dutiré múãpũre niãdare jeadaropu tiia. Teero tiirá, múã ñañaré tiirére wácũpati, wasoyá. Teero biiri Cõãmacũ basocáre netõnére quetire padeoyá”, jĩyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jãmu” jĩrigue
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapu wáyigu. Toopá wáagu, Simónrẽ, cũũ bai Andrére ññayigu. Wai wasarí basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiyira. ¹⁷ Jesús jĩyigu cúãrẽ:

—Jãmu yũmena. Múã mecütigãrẽ wai wasarí basoca niia; too síropũre múã basocáre yé quetire añurõ wederí basoca wáadacu sáa. Teeré wederí, pau padeoádacua, jĩyigu.

¹⁸ Teeré tũorá, máata cúãye bapiyucare toorá cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo põna Santiago, cũũ bai Juanrẽ ññayigu. Cúã dooríwũpu bapiyucare jeesãñáyira. ²⁰ Jesús máata cúãcãrẽ “jãmu” jĩyigu. Cũũ teero jĩĩrĩ tũorá, cúãyawũ dooríwũpu niirãrẽ, cúã pacũ Zebedeore, cũũrẽ padecoterare cũũjã, wáajõãyira Jesuména.

Jesús wãtĩrẽ cõãrigue
(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macãpu jeayira. Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cúã neãrĩ wiipu sããwa, tiwiipú niirãrẽ buenucãyigu.

²² Cũũ buerére tũorá, tũomaníjõãyira. Dutiré cũogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiiwíi cúã neãrĩ wiipu sícũ basocá niyigu. Wátĩ cũũpũre niyigu. Cũũ acaribíyigu:

²⁴ —Mũũ Jesús Nazaret macũ, ãsãrẽ potocõrijãña. Ësãrẽ ñañarõ tiidíogũ atigu tiia. Yũũ mũũrẽ ññamasãã. Cõãmacũ ticodiocorigũ, ñañaré manigú niia, jĩyigu.

²⁵ —Ditamaníjõãña; cũũpũre niigú, witiwaya, jĩ tutiyigu Jesús.

²⁶ Wātī cūūpure niigú cūūrē ñaacūmu, ñapōpiri tiiyígu. Bayiró acaribí, witiwayígu. ²⁷ Niipetira ññamanijōāyira. Cūā basiro cāmerī sāīñá tiiyíra:

—¿Ñeenó niimiito ate mama bueré? Āni basocú wātīā cōāmasīrere cūojāī. Wātīā cūū “witiwaya” jīrī, witiōāyira, jīyira cūāpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapure sesajōāyiro.

Jesús Simón Pedro mañecōrē netōnérigue

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cūā neārī wii niiārigu witi, Simón, Andrécāya wiipū wáayigu. Santiago, Juan cūūmena wáayira. ³⁰ Toopú Simón mañecō wiorécūtigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo putopū sāāwayigu. Coore wāmorū ñee, wéemūōdūpocoyigu. Cūū teero tiiríra, wioré tatijōāyiro. Coo cūārē yaaré ecayigo.

Jesús paū diarecutirare netōnérigue

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muīpū sāāwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús putopū néewayira. Wātīā sāānoriracārē néewayira. ³³ Niipetira tiimacā macārā Jesús niirí wii sopeputó neāyira. ³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuoráre netōnépetijāyigu. Pau wātīārē cōāwionecoyigu. Cūārē wedesedutiriyigu. Cūā Jesús Cōāmacū macū niirére masíyira.

Jesús Galileapū wederigue

(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebúreco bóeadari suguero, Jesús wācā, macā wesapū, basocá manirōpū Cōāmacūmena wedesegu wáayigu. ³⁶ Simón, cūū menamacārāmena Jesuré āmaārā wáayira. ³⁷ Cūūrē bua: —Niipetira mūūrē āmaārā tiíawā, jīmiyira.

³⁸ Cūūpe: —Jāmu putogā niiré macārīpū, jīyigu—. Toopúcārē yéé quetire wedegu wáaguda. Ateré tiigúra yūū atiditapú atirigu niíā, jīyigu.

³⁹ Niipetiro Galileapure judíoa nearé wiseripū wedewarucugū wáayigu. Wātīārē cōāwionecoyigu.

Jesús ōpūū bóagure netōnérigue

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sīcū basocú ōpūū bóagu cūū puto wāa, ñicācoberimena jeacūmuyigu:

—Mūū yūū diarecutirere netōnédugagu, netōnémasīā, jīyigu.

⁴¹ Jesús cūūrē bóaneōgū, cūūrē ñaapeó, jīyigu:

—Netōnédugaga. Diaremanigū putuáya, jīyigu.

⁴² Máata cūūya ōpūū bóare yatijōāyiro. Diaremanigū putuáyigu. ⁴³ Jesús cūūrē máata ticocogu, dutiyigu:

44 —Ateré ãpêrãrê wedegu mee tiiwá, jĩmiyigu —. Pairé êñogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩdutigu. Moisés dutirobirora ti-iwá, basocá niipetira m̃m̃ diaré netõãriguere masĩãrõ jĩgũ, jĩyigu.

45 Cũũpe wáa, cũũrê wáaariguere wedenucã, niipetiropu wedepetijãyigu. Teero tiigú, Jesús macãrĩpũre basocá ññacoropũre wãariyigu. Teemacãrĩ wesapu, basocá manirõpu wãayigu. Cũũ teero tiipacári, niipetiro macãrãpu wáa, cũũrê ññanetõyira.

2

Jesús wáamasĩhẽgũrê netõnérigue
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Pee b̃ñrecori wáaripacari, Jesús Capernaumpu coeputãayigu. Tiimacã macãrã “cũũ niirí wiipu niĩ” jĩrê quetire t̃uoyira. 2 Basocá paũ toopú neãyira. Tiiwiiré dadajõãyira, sopeputócãrê teerora. Sããwamasĩña maniyiro. Cũũrê bueyigu. 3 Cũũ p̃uopu s̃icũ wáamasĩhẽgũrê néenjeayira. Vapari ãmũã cũũrê ñoonéyira. 4 Cũũ basocá paũ niirĩ, Jesús p̃utogãpu jeamasĩriyira. Teero tiirã, wiĩ sotoãpu m̃ãwa, Jesús niirõ sotoapu sicacope néeweyira. Tiicopepu wáamasĩhẽgũrê cũũ cõãrõmena diocóyira. 5 Jesús cũũ padeorĩ ññagũ, wáamasĩhẽgũrê jĩyigu:

—Yáa wedegu, m̃m̃ ññanaré tiirére acabónotoaa, jĩyigu.

6 Toopú duirã Moisés jóarigue buerã wãcũyira: 7 “¿Ñi deero tiigú biiro wedesei? Teero jĩgũ, Cõãmacũrê ññanarõ wedesegu tiĩ. Cõãmacũ s̃icũrã ññanaré tiirére acabómasĩ”, jĩ wãcũyira cúãpeja.

8 Máata Jesupé cũũ wãcũrere masĩjãyigu.

—¿Deero tiirã múã teero wãcũĩ? 9 Ñanrê “m̃m̃ ññanaré tiirére acabónotoaa” yũ jĩrĩ, tee cũũrê acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũ ãni wáamasĩhẽgũrê “w̃m̃m̃nucã, m̃m̃ cõãrõrê néeara wáaya” jĩrĩpereja, cũũ w̃m̃m̃nucãrĩ ññãã múã. 10 Yũ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigú, atiditapũre basocã cũũ ññanaré tiirére acabómasĩã. Yũ dutirére múãrê êñogúda, jĩyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrê jĩyigu:

11 —Yũ m̃m̃rê “w̃m̃m̃nucãña” jĩã. M̃m̃ cõãrõrê néeara, m̃m̃ya wiipu p̃uawayaya, jĩyigu.

12 Wáamasĩhẽgũ niimiãrigu w̃m̃m̃nucã, máata cũũ cõãrõrê néeara, niipetira ññacoro wáajõãyigu. Teero tiirã, niipetira ññamanijõãyira. Cõãmacũrê usenire tico, “biiro tiirére marĩ ññahêrã niĩãwũ” jĩyira.

*Jesús Leviré “jãmu” jĩrigue**(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Galileataro wesapu wáayigu sũcã. Niipetira basocã cũũ putoꝑu neãari siro, cúãrẽ bueyigu. ¹⁴ Too netõwágu, Alfeo macũrẽ ñabuyayigu. Cũũ wãmecutiayigu Leví. Cũũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocu niyiyigu. Jesús cũũ paderõpu duiri ñña: —Jãmu yũũmena, jĩyigu.

Leví wãmũnũcã, cũũmena wáajõãyigu.

¹⁵ Too síro Jesús Levirá wiipu yaaduiyigu cũũ buerãmena. Pãũ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ññaaré tiirá cúãmena yaaduiyira. Pãũ peti cúãno Jesuré nũũyíra. ¹⁶ Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirã Jesús cúãmena yaari ññaã, cũũ buerãre sãññáyira:

—¿Deero tiigú múãrẽ buegú ññaaré tiirãmena, niyeru wapasébosari basocamena yaai? jĩyira.

¹⁷ Jesupé teeré tãogú, cúãrẽ jĩyigu:

—Diaremanirã ucotigũre booricua; diarecutira dícu ucotigũre boocúa. “Ññuré dícu tiia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ññaaré tiirãpere ãmaãgũ atiwũ, jĩyigu.

*“¿Mũũ buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue**(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)*

¹⁸ Sicabũreco Juan buerére nũũrã, ãpẽrã fariseo basoca betirá tiiyíra. Cúã betirí, sĩquẽrã Jesús puto wáa, cũũrẽ sãññáyira:

—Juan buerére nũũrã, fariseo basoca buerére nũũrãcã betiíya. ¿Deero tiirá mũũ buerãpe betirí? jĩyira.

¹⁹ Jesupé cúãrẽ jĩyigu:

—Wãmosiãgũdu boocórira cũũrẽ “yaaria; betirá tiia” jĩrĩ, ññañaniã. Wãmosiãgũdu cúãmena niirĩ, betimasĩña maniã. ²⁰ Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teebũrecore betiãdacua, jĩyigu—.

²¹ Sĩcũ sutiró bũcũrore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiátã, coserí, mama caserope wéedũo, bũcu caserore yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu. ²² Teerora sĩcũ mama vinorẽ* wáicũra caseropori bũcũporimena posetĩriqui. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino píobatejõã, teeporicã cõõjõãcu. Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripũ posetĩro booa, jĩyigu Jesús.

*Yeerisãri bũreco niirĩ, trigo tãnerigue**(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)*

²³ Sicabũreco judíõa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús cũũ buerãmena trigo wesepũ netõwáyigu. Too netõwára, cũũ buerá trigore tũnenũcãyíra, yaaadara. ²⁴ Fariseo basoca cũũrẽ jĩyira:

* 2:22 Portugués: vinho.

—Ĩñaña. Marĩrẽ yeerisãri burecore padedutiripacari, ¿mũu buerápeja deero tiirá padera tiii? jĩiyira.

²⁵ Jesús cǎãrẽ jĩiyigu:

—Ōpũ David sicabureco yaaré manirĩ, jubóayigu. Cũũ menamacãrã jubóaramena cũũ tiiriguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ²⁶ Cõãmacũwiipu sããwayigu. Toopũ pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niiã” jĩiriguere yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiá dícare yaaré niimiyyiro. Davipé pai niiripacu, teeré sãĩ, yaapetijãyigu. Abiatar paiaré dutigũ niirito, David teero tiiyigu, jĩiyigu.†

²⁷ Jesús jĩinemoyigu:

—Cõãmacũ yeerisãri burecore cũũrigu niiwĩ, basocáre tiápugu. Basocápe yeerisãri burecore tiápuaro jĩigũ mee cũũrigu niiwĩ. ²⁸ Teero tiigũ, yũ niipetira sõwũ yeerisãri bureco niirĩ, basocá tiádarere dutimasã, jĩiyigu.

3

Jesús wãmo bũure cuogúre netõnérigue
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cũũ tiirucúrobirora judíoa neãrĩ wiipu sããwayigu sũcã. Toopũ sícũ wãmo bũure cuogú niiyigu. ² “¿Marĩ yeerisãri burecore cũũrẽ netõnégũdari?” jĩĩ wãcũrã, ĩñanũnuseyira, wedesããdara. ³ Jesús wãmo bũure cuogúre jĩiyigu:

—Wũmunucãña basocá decopu.

⁴ Jesús too niirãrẽ sãĩñáyigu:

—Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutĩ yeerisãri bureco niirĩ? ¿Añurére o ñañarére tiidutĩ? ¿Basocáre netõnére o basocáre sããcõãrere tiidutĩ? jĩĩmiyigu.

Cũãpe yũriyira. ⁵ Teero tiigũ, Jesupé cǎãrẽ cúaremena cãmenucã ĩñayigu. Cũã tuodugáheri ĩñagũ, bayiró bóaneõgũ wáayigu. Wãmo bũure cuogúre: —Mũuya wãmorẽ súucoya, jĩiyigu.

Cũũpeja súucoyigu. Teero tiirira, cũũya wãmo sicato niirirobirora putuáyyiro. ⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere tũonũseramena “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdariye?” jĩĩ wedesewayira.

Galileataro wesapu paũ basocá neãrigue

⁷ Jesús cũũ buerãmena Galileataro wesapu wáayigu. Pau Galilea dita macãrã cũũrẽ nũnyira. ⁸ Cũũ pee añuré tiirĩ tuorã, paũ basocá cũũ putopũ wáayira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, díã Jordán muĩpũ mũãatirope macãrã, Tiro wesa macãrĩ macãrã, Sidón wesa macãrĩ macãrã Jesuré ĩñarã wáayira. ⁹ Cũũ paũ niirĩ ĩñagũ, Jesús

† 2:26 1 Samuel 21.1-6.

cũu bueráre sicawá dooríwũ cwoyúedutiyigu, “tuudiyóbocua” jĩgũ. ¹⁰ Cũu pau netónéyigu. Teero tiirá, ãpẽrã diarecutira cũurẽ padeñádugara, cũurẽ tuudiyóatiyira. ¹¹ Wãtĩã cwoará Jesuré ñnarã, cũu díamacũ ñicãcoberimena jeacũmu, bayiró busurómena: —Mũũ Cõãmacũ macũ niĩã, jĩyira.

¹² Jesús wãtĩãrẽ tutuaromena dutiyigu:

—Teeré wederijãña ãpẽrã tucóro, jĩyigu.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ãtãgũpũ mããwayigu. Toopũ cũu tũsaráre neãdutyigu.

¹⁴ Cũã neãrirapũre doce ãmũãrẽ beseyigu cũumena nii bueadarare.

—Yũũ besearira niĩã múã. Yée maquẽrẽ wedera wáaadacu, jĩyigu.

¹⁵ Cũu tiimasĩrere ticoyigu cũãrẽ, wãtĩãrẽ cõãwionecoaro jĩgũ.

¹⁶ Cũã noquẽrã niyira:

Simón (cũũrẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

¹⁷ Santiago,

cũu bai Juan (cũã Zebedeo põna niyira. Jesús cũãrẽ “Boanerges” wãme tuuyigu. “Boanerges” cũã wedeseremena jĩrõ “bapo põna” jĩrõ tiyíro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutiráre cõãdugara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too síropũ Jesuré ñnatutirapũre wedesãcotegũdũ) niyira.

Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩũ wedesãrigue
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipũ sããwayigu. Toopũre pau basocá neãyira sũcã. Teero tiirá, Jesús, cũu buerá yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyá wederá tũoyíra. Cũũrẽ “mecũjõãqui” jĩrã, néerã wáayira.

²² Moisés jóarigue buerá Jerusalénũ atiarirape biiro jĩyira:

—Ñni wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩmiyira.

²³ Jesús cũãrẽ neãduti, queorémena wedeyigu:

—Satanás cũũrẽ padecoterare cõãriqui. ²⁴ Sicadita macãrã sícãrõména niĩhẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. ²⁵ Sicawíĩ macãrã sícãrõména niĩhẽrã, cúãcã

petijõãcua. ²⁶ Satanás cûurẽ padecoterare cõããtã, cûũ dutirẽ petijõãcu. Teeména yapacutijõãqui.

²⁷ 'Sĩcũ tutuagũya wiire sããwagu, cûurẽ siatúcũripacu, ãmamasĩriqui; siatúcũtoagũpũ, cûũya wii maquẽrẽ ãmamasĩqui.

²⁸ 'Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cõãmacũ basocáre niipetire cúã ñañarẽ tiirére, ñañarõ wedeserere acabógũdaqui. ²⁹ Cũũ teero acabópacu, cúã Espiritu Santore ñañarõ wedeseripereja, acabóridojáãgũdaqui. Cũã Espiritu Santore ñañarõ wedeseri, wapa petiricu, jĩyigu.

³⁰ Teeré jĩyigu, cúã “wãtĩ cũoi” jĩĩrĩ tũogũ.

Jesús paco, cûũ baira jearigue

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cûũ baira jeayira. Cũã soperú jeanũcã, Jesuré atiduticoyira. ³² Cũũ pũto duirá cûurẽ jĩyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira soperú mũũrẽ atidutiayira, jĩyira.

³³ —¿Noã niĩ yũũ paco, yũũ baira? jĩyigu.

³⁴ Cũũ pũto duirãre ñña, cúãrẽ jĩyigu:

—Ñniã yũũ paco, yũũ baira tiiróbiro niĩya. ³⁵ Cõãmacũ boorére tiiráno cúãrã yũũ bai, yũũ bayio, yũũ paco tiiróbiro niĩya, jĩyigu.

4

Ote wẽẽbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapũ buenũcãyigu. Paũ basocá cûũ pũtopũ neãyira. Cũã paũ niinetõrĩ ññagũ, dooríwupũ mũãsã, jeanuãyigu. Ditatuparipũ pũtuáyira basocápeja. ² Cũũ wãcũrémena pee queoré bueyigu cúãrẽ.

³ —Tũoyá ateré, jĩyigu—. Sĩcũ basocá oteréperire wẽẽbategũ wáayigu, wiiáro jĩgũ. ⁴ Cũũ wẽẽbatewari, sĩquẽñeperi maapũ ñaacũmuyiro. Minipõná ati, teeré yaapetijãyira. ⁵ Apeyepéri ãtãyepa dita péerogã cũorópũ ñaacũmuyiro. Tiidita ãcũhẽrõgã niijĩrõ, máata manamiyiro. ⁶ Muĩpũ asirí, ocobopó, nũcõrĩ manijĩrõ, sñijõãyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapũ ñaacũmuyiro. Pota teeré wiinetõmũã, sñãjãyiro. Dũcamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote ãseniri ditapũ ñaacũmuyiro. Tee wii, bũcũámũã, dũcacutiyiro. Sicasati treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi dũcacutiyiro, jĩyigu —. ⁹ Tũodũgáranõ tũomasĩãdacua, jĩyigu.

“¿Deero tiigũ queorémena buei?” jĩĩrigue

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wãapetiari síro, Jesús sĩcũrã niirĩ ññarã, cûũ pũtogã niĩarira, cûũ buerá docemena cûurẽ sãñãyira:

—¿Deero jĩdugaro tii mũu queorémena buearigüe? jĩyira.

¹¹ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Tíatopu masĩña maniríguere Cõamacũ dutiré múãpure niĩadarere múãrẽ masĩrĩ tiia. Yũre padeohérare queorémena wedea, ¹² yũu tiirére ññapacara, ññamasĩrijããrõ jĩgũ; yé maquẽrẽ tũopacára, tũomasĩrijããrõ jĩgũ. Cúã tũomasĩrãno niirã, cúã ññañaré tiirére duubójĩya; acabóre sãibójĩya; Cõamacũ cúãrẽ acabóbójĩyi, jĩyigu.

*Ote wẽẽbategũmena queorére wedequẽnorigüe
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)*

¹³ Cúãrẽ wedequẽnoyigu:

—¿Múã ate queorére tũomasĩrii? Too docare ¿deero tii apeyé queorére tũomasĩãdari? ¹⁴ Opaperire ote wẽẽbategu tiiróbiro niiqui Cõamacũye quetire wedegú. ¹⁵ Æpẽrã basocá maapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cúã tee quetire tũomícua. Máata Satanás ati, cúã tũomíãriguere ãmapetijãqui. ¹⁶ Æpẽrã ãtãyperapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tũorá, máata ãñurõ ãseniremena tũomícua, tũorápeja. ¹⁷ Nũcõrĩ manijĩrã, yoari ãseniricua. Cúãrẽ ññañarõ tiirí, o ãpẽrã tee quetire padeoré wapa cúãrẽ ññañarõ netõrĩ tiirí, máata padeodújãcua. ¹⁸ Æpẽrã pota watoapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tũomícua, tũorápeja. ¹⁹ Atibúreco maquẽpere bayiró wãcũcua. “Ññurõ niĩadacu pee apeyé cũorá”, jĩ wãcũmicua. Bãrecoricõrõ apeyenórẽ bayiró boonemócua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Dũcamanirã tiiróbiro niicua. ²⁰ Æpẽrã ãseniri ditapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tee quetire tũorá, padeocúa. Cúã teero tiirã, dũcacũtireyucu tiiróbiro niicua. Æpẽrã treintaperi, ãpẽrã sesentaperi, ãpẽrã cienperi dũcacũtireyucu tiiróbiro niyucocua, jĩ wedeyigu.

*Sĩãwócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)*

²¹ Apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Basocá sĩãwócorigare moocũricua. Teero biiri cúã cãnirõ docapu sĩãdũpóricua. Teero tiirõno tiirã, ãmũãrõpu péocua, ãñurõ bóearo jĩrã. ²² Tee tiiróbirora tíatopu basocá masĩña maniríguere masĩñoãdacu. Bauhéropu niirécã bauãdacu. ²³ Tũodũgáranano tũomasĩãdacua, jĩyigu.

²⁴ Cúãrẽ jĩñemoyigu:

—Múã tũorére ãñurõ wãcũñũnũseya. Péerogã masĩdugara, péerogã masĩãdacu. Pairó masĩdugara, pairó masĩãdacu. Pairó masĩdugari, Cõamacũ masĩré ticonemogũdaqui. ²⁵ Ññurõ

tuonunúseranorē Cōāmacū nemorō masīrē ticogūdaqui.
Tuodugáheranorē cūā masīmiriguere ēmajāgūdaqui, jīyigu.

Oteré bꝯcꝯátuāre queoré

²⁶ Apeyé queorémēna wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpure niiādare atequetí tiiróbiro niiā:
Sīcū basocú oteréperi wēēbatequi. ²⁷ Cūū cānirī, cūū wācārī,
búrecori, ñamirī teeperi tee booró mana, wiicú. “¿Deero wi-
igári?” jīmasīriqui. ²⁸ Tiiápuro manirō opapūnagā súuwitinucā,
pūūrī witi, bꝯcꝯátuajea, dꝯcacuticu sáa. ²⁹ Teeperi bꝯcꝯápetiri,
teesatiripe sīnijōācu. Teero wáari ñna, “tāneríto jeaa” jī,
tāneneōqui, jīyigu.

Mostazapemena queoré

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cūārē wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múāpure niiādarere ate queorémēna
wedegūda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niiā. Niipetire
oteréperi duaró péeripegā niiā. ³² Péeripegā niipacaro, oteri
siro, wiirópꝯja, niipetire oteyucꝯ nemorō ūmūārigꝯ bꝯcꝯácu.
Pacadꝯpúrī cꝯocú. Minipōná teedꝯpꝯripꝯ pesacua, muīpū
bayiró asirí. Toopá pōnacutícua, jīyigu.

Queorémēna wederigue

(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cūūye quetire wedegꝯ, pee queorémēna wedeyigu.
Cūā tuomasīrō jeatuario wedeyigu. ³⁴ Cūārē wederécōrō que-
orémēna wedeyigu. Cūū buerápere cūā dícu niirī, niipetirere
tee queorére aññurō wedeyigu.

Jesús wīnorē, ocoturíre nꝯcūāārī tiirígue

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiibꝯrecora náicūmuatiri, cūū bueráre: —Jāmu atitaró
iiníñapꝯ, jīyigu.

³⁶ Cūā cūū sāññāriwꝯpꝯ mūāsā, Jesuré néetīāyira. Basocápe
cūā niiāriropꝯra pꝯtuájāyira. Āpērā apeyepáwꝯmēna cūārē
bapacutitīāyira. ³⁷ Cūā tīāwari, wīno bayiró wēēcutꝯatiyiro.
Ocoturí tiiwꝯpꝯre páabatesāyiro. Tee páabatesārī, tiiwú dua-
diaropꝯ tiimíyiro. ³⁸ Jesupé waatúropꝯ cūūya dupure sutipó
sotoápꝯ duupéo, cānisāññājāyigu. Cūū buerá cūūrē wācōrārā,
jīyira:

—¡Īsārē buegú! ¿Mꝯñ ññarií? Marī duadiarapꝯ tiara, jīyira.

³⁹ Jesús wūmꝯnucā, wīnorē nꝯcūāārī tiiyigu. Ocoturíre: —
¡Ditamaníjōāñña! jīyigu.

Wīno netōjōāyiro. Nꝯcūāpetijōāyiro. ⁴⁰ Cūū bueráre jīyigu:

—¿Deero tiirá nocōrō cuii? ¿Múārē padeoré manidójāí?
jīyigu.

41 Cũã bayiró cuirira nijĩrã, cãmerĩ wedeseyira:
—¿Noãnó niigariye ãni? Cũũrẽ wĩno, ocoturĩpũra yũũjã,
netõnucãria, jĩiyira.

5

Gerasa macũ wãtĩã cũogũye queti
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Galileatarore Gerasa ditapũ tĩãjeayira. 2 Jesũs doorĩwũ
niiãrigũ maanucãrĩ, sĩcũ diarirare cũũre coperipũ niiãrigũ
Jesũs pũtopũ máata atiyigũ. Wãtĩã cũogũ niiyigũ. 3 Cũũ
diarirare cũũre coperipũ nijãyigũ. Deero tii siatũmasĩña
maniyigũ. Cõmedárimenacãrẽ siatũmasĩña maniyĩro. 4 Pee
peti cõmedárimena cũũye wãmorĩrẽ, cũũye dũporire siatũri,
wéetajãyigũ. Sĩcũno cũũrẽ sĩcãrĩbiriya. 5 Bárecori, ñamirĩ
cũũ ãtãyucupũ diarirare yaarópũ acaribĩnetõgũ tiyigũ.
Ɛtãperimena cũũ basiro cũũya õpũũrẽ dote, cãmitujãgũ tiyigũ.
6 Jesurẽ yoaropũ ãñagũrã, cũũhãti, cũũ pũto ñicãcoberimena
jeacũmuyigũ. 7-8 Jesupẽ cũũrẽ jĩiyigũ:

—Wãtĩ, ãnipũre niigũ, witiwaya, jĩiyigũ.

Cũũpe bayiró acaribĩremena jĩiyigũ:

—Jesũs, Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ macũ, yũũre potocõrijãña.
Cõãmacũ ãñacoropũ bayiró sãĩã: Yũũre ñañarõ netõrĩ tiirijãña,
jĩiyigũ.

9 —¿Deero wãmecutii mũũ? jĩiyigũ Jesũs cũũrẽ.

—Ɛsã wãtĩã paũ niiã. Teero tiigũ, yũũ “Legiõn” wãmecutia,
jĩiyigũ.

10 Pee peti cũũrẽ sãiyigũ:

—Ɛsãrẽ aperopũ ticocorijãña, jĩiyigũ.

11 Ɛtãgũpũ paũ yesea yaanucũyira. Wãtĩã bayiró sãiyĩra:

12 —Ɛsãrẽ yesea pũto wãadutiya. Ɛsã cũũpũre sããwa, niiãda,
jĩimiyira.

13 —Teerora tiyã, jĩiyigũ Jesũs.

Cũũ teero jĩĩrã, basocũpũre niiãrira witiwa, yeseapũre
sããwayira. Yeseape opatũdipũ cũtũcutũbuawa, opataropũ
ñaacõũãyira. Cũã dos mil watoa niimiãrira duajõãyira.

14 Yesea coterĩ basoca cuicocũtũayira. Cũũya macã
macãrãrẽ, cãpũrĩpũ macãrãrẽ teerẽ wedeyira. Cũã wederĩ
tũorã, “¿deero wãaayiri?” jĩĩ, ãñarã wãayira. 15 Jesũs pũtopũ
jeara, paũ wãtĩã cũogũ niimiãrigũre duiĩ ãñayira. Cũũ suti
sãña, ãñurõ wedesejãyigũ sũcã. Tee niipetirere ãñarã, cuiyira.
16 Basocũ wãtĩã cõãwionecori ãñãrira cũũrẽ wãaariguere
wedeyira ãpẽrãrẽ. Yeseare wãaariguercãrẽ wedeyira. 17 Teerẽ
tũorã, Jesurẽ bayiró: —¡Wãagua! Ɛsãya ditapũre pũtũãrijãña,
jĩĩnucãyira.

18 Jesús dooríwɔpɔ mɔ̃sãrĩ, wãtĩã cɔogú niimiãrigu cũũrẽ bayiró sãimiyigu:

—Yɔcã mɔ̃mena wáagɔda, jĩimiyigu.

19 —Yɔ̃mena atirijãña; mɔ̃ya wiipɔ pɔtuawaya. Cõamacũ mɔ̃rẽ tiãriguere, mɔ̃rẽ bóaneõremena ññaãriguere wedegu wáaya mɔ̃ pɔto niirãrẽ, jĩiyigu.

20 Cũũ wáa, Decápolis macãrĩpɔ niipetire Jesús cũũrẽ tiãriguere wedenucãyigu. Niipetira cũũ wederere tɔorã, tɔomaníjõãyira.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Jesús dooríwɔmɔ̃mena apeniñapá tĩãjeari, paɔ basocá cũũ pɔtopɔ neãyira. Teero tiigú, díã wesagãpɔ pɔtuãnucãyigu.

22 Tɔopãre sĩcũ judíoa neãrĩ wii dutirá menamacũ jeayigu. Cũũ wãmecutiayigu Jairo. Jesuré ññagũ, cũũ pɔto ñicãcoberimena jeacũmu, 23 bayiró sãiyigu:

—Yɔ̃ macõ diagopɔ tiãwõ. Jãmɔ̃ yɔ̃mɔ̃mena. Ñaapeógɔ atiya, coore netõãrõ jĩigũ. Mɔ̃ teero tiirí, catigodaco, jĩiyigu.

24 Jesús cũũmena wáayigu. Paɔ basocá cũũrẽ tuunɔnuseyira.

25 Cũũ watoapɔ sĩcõ numiõ niyigo. Doce cãmarĩ beti niire teero niirucujãyiro. 26 Ƴcotira paɔ cũũ ɔcotiri, teeména nemorõ ññaãrõ netõyigo. Coo niyeru cɔmíriguemena cũũrẽ wapatíma jĩigõ, petinjõãyigo. Coo diaré petiriyiro. Bayiró peti wáayigo.

27 Jesús basocãre netõnére quetire tɔoyigo. Teeré tɔogó, Jesús sucubíro basocá watoapɔ jea, cũũyaro sutiroré padeñáyigo.

28 “Yɔ̃ cũũyaro padeñãremena dícu netõjãgõdacu”, jĩ wãcũyigo.

29 Coo padeñãrĩã, coo diaré máata bɔnɔncãjõãyiro. Cooya õpũũ ãñujõãriguere masĩjãyigo. 30 Jesús “yɔ̃ tutuaremena netõrĩ tiãtɔ” jĩ tɔomasĩjãyigu. Máata cãmenucã, sãĩñáyigu:

—¿Noã yáaro sutiroré padeñãí? jĩiyigu.

31 Cũũ buerã cũũrẽ jĩiyira:

—¿Mɔ̃ ññarií? ¿Basocá paɔ tuunɔnuseri ññapacu, “¿noã yãre padeñãí?” jĩ sãĩñãí? jĩiyira.

32 Jesupé “¿noã yãre padeñãí?” jĩigũ, ññaãmayigu. 33 Coore coore netõãriguere masĩjãgõ, cũũ díamacũ ñicãcoberimena jeacũmuyigo. Cuigo, ñapõpiyigo. Niipetire coore wáaariguere wedeyigo.

34 Jesús coore jĩiyigu:

—Yáa wedego, mɔ̃ padeojĩgõ, netõnénoãrigopɔ pɔtuãã. Diaremanigõ useniremena pɔtuawagoa, jĩiyigu.

35 Cũũ coomena wedesegu tiirí, Jairoya wii macãrã jeayira.

—Mɔ̃ macõ diajõããwõ mée. Buegúre nocõrõã potocõduya, jĩiyira.

³⁶ Jesús cúa jĩãriguere tuopacá, judíoa neãrí wii dutigúre jĩyigu:

—Wácūpatirijãña; diamacúrã padeoyá, jĩyigu.

³⁷ Jesús cūmena pau bapacutiri booríyigu. Noquẽrãrẽ “jãmu” jĩyigu: Pedrore, Santiagore, cū bai Juanrẽ. ³⁸ Jesús judíoa neãrí wii dutigúya wiipũ jeayigu. Toopú jeagu, basocá uti, bóaneõremena acaribírare ñnayigu. ³⁹ Tiiwiipú sããwagu, too basocá niirãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã nocõrõ acaribí, utii? Wĩmagõ diarico; cãnigõ tiicó, jĩyigu.

⁴⁰ Cúaẽpe cūãrẽ buijãmiyira. Jesupé niipetirare witiwadu-tiyigu. Cúa witiwaari siro, wĩmagõ pacure, pacore, cūmena niirãmena coo pesarí tatiapũ sããwayigu. ⁴¹ Toopú sããjeagu, diarigo wãmorẽ ñee: —Talita, cumi, jĩyigu cūye arameomena. Biiro jĩgũ, “wĩmagõ, wũmunucãña” jĩgũ tiiyigu.

⁴² Máata wĩmagõ doce cūmarĩ cuogó wũmunucã, wáayigo. Coo masãrĩ ññarã, bayiró ññamanijõãyira. ⁴³ Jesús bayiró wed-edutiriyigu teeré.

—Coore yaaré ecayá, jĩyigu.

6

Jesús Nazaretpũ coepatũarigue

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niĩarigu cū masãri macãpũ coepatũayigu. Cū buerácã cūmena wáayira. ² Judíoa yeerisãri bureco jeari, Jesús cúa neãrí wiipũ buenucãyigu. Pau basocá cū buerére tuorã tuomanijõã, cãmerĩ jĩyira:

—Ñni teeré ãnopú bueriwi. Ñpĩ cū masĩrere ticojĩyi. Tee masĩremena tiiẽñoiyigu. ³ Ñni María macũ táboa padegú niĩ; Santiago, José, Judas, Simón sõwũ niĩ; cū baira numiãcã ãno marĩ watoapũ niĩya, ¿teerora? jĩ wedeseyira.

Teeré wãcūrã, cūãrẽ padeodugáryira. ⁴ Jesupé cūãrẽ jĩyigu:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sícũ profetare padeocúa. Cūya dita macãrã, cūya wedera, cūya wii macãrã doca cūãrẽ padeoricua, jĩyigu.

⁵ Toopáre cū tutuaremena tiiẽñomasĩriyigu. Sĩquẽrã diarecutira dícare ñaapeoyigu, cúa diarecutire netõãrõ jĩgũ.

⁶ Basocá padeohéri ñnagũ, ññamanijõãyigu.

Jesús cū bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macãrĩpũ buenetõgũ wáajõãyigu. ⁷ Cúa docere cū pũtopũ neãduti, pũarãcõrõ dícu ticoconucãyigu. Wãtĩãrẽ cõãmasĩrere ticoyigu cūãrẽ.

8 —Múã wáara, apeyenó néewarijãña, jĩiyigu —. Múã turítuarigu dícare néewaya. Wasopo, pугue, niyeru néewarijãña. 9 Sapatu, suti, múã sãñaré dícare néewaya. Apeyé múã suti wasoádarere néewarijãña, jĩiyigu —. 10 Múã wiipú jeara, tiimacãpũ múã niĩádaró jeatuaró pũtuácũmuña. 11 Apemacãpũre múãrẽ ñeedugaheri, múã wederére tũodugáheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipũ túaariguere páabatecũña. Teero tiirá, múã “atimacã macãrã wapa cũoóya” jĩĩrã tiiádacu, jĩiyigu Jesús.

12 Cúã wáajõãyira, basocáre “múã ñaňaré tiirére wãcũpati, wasoyá” jĩĩnetõrã wáara. 13 Teero biiri paũ wãtĩarẽ cõãwionecoyira. Paũ diaré cũoráre usemena tuusĩã, cúãrẽ netõñeyira.

Juan Bautistare sãrĩgue

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

14 Niipetiropũ Jesús tiirére tũosesájõãyira. Herodes Galilea dita dutigúcã tee quetire tũogú jĩiyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiri basocũ masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cãũpare tutuare niicu, jĩiyigu.

15 —Elías niiqui, jĩiyira ãpẽrã.

—Tíato macãrã profetas tiiróbiro niigú niiqui, jĩiyira ãpẽrãpé.

16 Cúã teero jĩĩrĩ tũogú, Herodepe jĩiyigu:

—Tiibũreco yũũ dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cũũrã mecũtígãrẽ masãqui, jĩiyigu.

17 Herodes too sũgueropũ Herodías usemigõ niĩãrõ jĩĩgũ, Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutiwigũ. Herodías cãũ bai Felipe nũmo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore ãma, nũmocũtijãyigu. 18 Teeré ñãagũ, Juan Herodere: —Mũũ bai nũmorẽ nũmocũtimasĩria, jĩiyigu.

19 Teero tiigó, Herodías Juanmẽna bayiró cúadoajĩgõ, cãũrẽ sããdutĩdugamiyigo. Teero wãcũpaco, sããdutĩmasĩriyigo.

20 Herodepe Juanrẽ cuiyigu. Cãũ basocú ãñugú niirere, cãũ Cõãmacũyere tiinũuserere masĩyigu. Juan wederere tũogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero wãcũpatipacu, ãñurõ useñiremena tũoyigu, tũogúpeja. Teero tiigú, coo ñaňarõ tiidugárere tiidutĩrimiyigu. 21 Herodes cãũ bauári bũreco jeari, bosebũreco tiipéoyigu. Tiibũrecore Herodías Juanrẽ coo sããdugárere bũajeáyigo. Herodes bosebũreco tiigú, cãũmena paderáre, teero biiri surara dutiráre, Galilea dita macãrã uputĩ macãrãrẽ néõco, cúãmena boseyayigu. 22 Cúã yaarópũ Herodías macõ sããwa, basaẽñoyigo. Coo basaẽñorere Herodes, ãpẽrã cãũmena yaaduire bayiró tũsayira. Teero tiigú, Herodes coore jĩiyigu:

—Noo mũũ boorẽnorẽ sãĩrĩ, ticogũda, jĩiyigu.

²³ Coore jĩiyigu sũcã:

—Niirõrã jĩã: Noo yuu dutiré dita decomena muu dutidugari, ticojãgũda, jĩiyigu.

²⁴ Coo paco putopu witiwa: —¿Ñeenórẽ sãigõdari yuu? jĩiyigo.

Coo pacopé: —Juan basocáre wãmeõtiri basocuya dupure, jĩiyigo.

²⁵ Máata cutucutúsã, cúã õpũrẽ sãiyigo:

—Mecũtígãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocuya dupure néesã, ticoya, jĩiyigo.

²⁶ Coo teero jĩĩrĩ tãogú, Herodes bayiró wãcũpatiyigu. Cũũ boocórira tãocõropu “niirõrã muurẽ ticogũda” jĩĩarigu niijĩgũ, “ticoria” jĩĩmasĩriyigu. ²⁷ Máata sícũ surarare Juanyá dupure páata, néeatidutiyigu. ²⁸ Surara peresuwiipu wáa, cũũya dupure páata, opasida bapamena néesã, coore ticoyigu. Coopé coo pacopáre ticoyigo.

²⁹ Juanrẽ teero tiiré quetire tãorá, cũũ buerére nunamĩãrira toopú wáa, cũũya õpũũrẽ née, ãtãtutipu cũũrã wáayira.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarígue

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetõãri siro, coe, Jesús putopu neãyira. Niipetire cúã tiiãriguere, basocáre bueariguere cũũrẽ wedeyira. ³¹ Cũã putopu naĩrõ pau jeará, ãpẽrã wáara niirĩ, péerogã yeerisã, yaa tiimasĩriyira. Teero tiigú, Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Jãmũ, wáaco marĩ dícu basocá manirõpu. Toopú yeerisãco péero, jĩĩmiyigu.

³² Cũã sesaro dooríwupu muãsã, basocá manirõpu wáajõãmiyira. ³³ Pau cúã wáari iñayira. Jesuré iñarira cũũ wáaropu niipetire macãrĩ macãrã cutunãúsewayira. Cũã suguero cúã tĩãjeaarore yuetoayira. ³⁴ Jesús dooríwupu sãñaãrigu duinũcã, basocá paure iñayigu. Oveja* coterí basocu manirã tiiróbiro niirĩ iñagũ, bóaneõ iñayigu. Teero tiigú, cúãrẽ pee buenũcãyigu sũcã. ³⁵ Ñamicapu niirĩ, cũũ buerá cũũ puto jea, jĩiyira:

—Ñamicapu niĩã. ãnopú macã manirõpu niĩã. ³⁶ Basocáre “nocõrõrã niĩã” jĩĩña. Putogã niiré macãrĩpu, cãpũ niiré wiseripu cúã yaaré sãĩ, yaara wáaaro, jĩĩmiyira.

³⁷ —Múã cúãrẽ yaaré ecayá, jĩiyigu.

Cũãpe “¿deero tiigú teero jĩĩgari?” jĩĩmasĩrijĩrã, sãĩñáyira:

—Ësã cúãrẽ ecarí, ocho† muĩpũrã pade wapatáremena yaaré sãĩnóbocu, jĩiyira.

* 6:34 Portugués: ovelha. † 6:37 Portugués: oito.

38 —¿Noquēpa pã cuoi múã? Ìñarã wáaya, jĩyigu.

Cúã Ìñatoa, cūūrē: —Sicamoquēñepa pã, wai puarã niĩya, jĩyira.

39 —Basocá táa sotoapũ opaburi duiaro, jĩyigu.

40 Basocá sĩquēburire cien, apeyebúrire cincuenta jeanuāyira. 41 Jesús tee sicamoquēñepa pãrē, wai puarãrē née, ãmũãsepu ñamũõco, Cõãmacũrē usenire ticoyigu. Túajea, pãrē puatásã, cūũ bueráre basocápũre batodutigũ ticoyigu. Waicãrē teerora tiyígu. 42 Niipetira yaa, yapijõāyira. 43 Yaatoaari siro, pã, wai cúã yaadũaariguere doce piseri seesã dadodũpóyira. 44 Teeré yaarira ãmũã dícare bapaqueori, cinco mil niyira.

Jesús oco sotoápũ wáarigue
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

45 Jesús máata cūũ bueráre cūũ jeaariwũpu jeasāduti, Bet-saidapũ tĩãwasugedutiyigu. Cúã wáari, cūũpe basocáre “wáagu tiia” jĩgũ tiyígu. 46 Cúãrē teeré jĩñari siro, ãtãgũpú Cõãmacũmena wedesegu mũāwayigu. 47 Náicũmuãri siro, dooríwũ tiitaro decopũ niyiro; Jesupé burusotoápũ sícũrã niyigu. 48 Wĩno páapucãmotari, cúã waawámasĩhẽrĩ ññayigu. Bóemũãatiri, Jesús cúã putopũ wáagu, oco sotoápũ wáayigu. Cúãrē netõjõāgũdu tiiróbiro tiyígu. 49 Cūūrē oco sotoápũ wáari ññarã, usũápetijõāyira. “¡Abu! ¡Basocú diarigu wãtĩ niiqui!” jĩ wãcũmiyira. Bayiró acaribíyira. 50 Niipetira cūūrē ñña, usũápetijõāyira. Máata Jesús cúãrē jĩyigu:

—Wãcũtutuaya. Yũũ niĩã. Cuirijãña, jĩyigu.

51 Cúãyawũpu mũãsāyigu. Cūũ mũãsãrĩ, wĩno netõjõāyiro. Teero wáari ññarã, bayiró usũá, ññamanijõāyira. 52 Pãmena cūũ tiiẽñoariguere cúã “¿deero jĩrõ tiigári tee?” jĩmasĩriyira. Wãcũmasĩriyira. Teero tiirã, bayiró peti ññamanijõāyira.

Jesús Genesaretpũ diarecutirare netõñérigue
(Mt 14.34-36)

53 Cúã tiitaropũre tĩã, Genesaretpũ jeayira. Cúãyawũ dooríwũre siatúpaso, maajõāyira. 54 Toopú cúã maajeánucãrĩ, too macãrã máata Jesuré ññamasĩyira. 55 Teero tiirã, cúã niipetiroppũ cutũwã, diarecutirare cúã cõãrẽmena néewayira. 56 Noo cūũ wáaropũre, metãmacãrĩgãpũre, pacamacãrĩpũre, cãpũpũre, cūũ netõwáadaropũre diaráre néewa, cūũ, yueyira. Jesuré sãiyira:

—Mũuyaro sutiró yapa dícare padeñãma, jĩyira.

Niipetira padeñãarira netõjõāyira.

7

Basocáre ñañarã wáari tiiré
(Mt 15.1-20)

¹ Sicabureco fariseo basoca, teero biiri síquērã Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu niiārira jea, Jesús putopu neāyira.

² Toopú neārã, síquērã Jesús buerá yaari ññayira. “Jũĩrĩpĩre wāmorĩmena yaara tiĩya” jĩ wācũmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wāmosera, cúa ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúseya. Teeré tiihéra, yaariya. ⁴ Macã decopu jeaariracã teerora tiĩya. Cúa sñiré baparire, píosãreparure, cõmepárure, cúa yeerisãduirere coseéya.) ⁵ Teero tiirã, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cūurẽ sãñáyira:

—¿Deero tiirã muu buerã marĩ ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúserii? Jũĩrĩpĩre wāmorĩmena yaara tiĩya, jĩyira.

⁶ Jesús cūurẽ yũyigu:

—Múã basocã ññahērõpu ñañaré tiirã niiã. Teero tiirã, tiiditórepira niiã. Isaías múã mecūtĩgã tiirere diamacúrã jóasuguerigu niwĩ. Cũ jóariguere añurõ tuoádadu múã:

Ñniã basocã useromena dícu yũre padeoóya.

Cúa tũgueñarepe noopú niirõ niicu.

⁷ Buri peti neãya.

Yé maquērẽ “bueada” jĩpacara, basocã jĩrere buejãya, jĩti

Cõamacũ,*

jĩ jóarigu niwĩ. ⁸ Múã Cõamacũ dutirépere duujãã. Múã ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiinunúsera tia, jĩyigu.

⁹ Jesús cūurẽ jĩnemoyigu:

—Bayiró añuré wācūrēmena Cõamacũ dutirere jĩcāmotamasĩã, múáyepere añurõ tiimúãñucããdara. ¹⁰ Cõamacũ Moisémena ate dutiyigu: “Muu pacu, muu pacore padeoyá.

Cūurẽ ñañarõ wedesegunorẽ sãcõãjããrõ”, jĩrigu niwĩ.

¹¹ Múãpe merẽã dutijãã. Basocáre cúa pacure, cúa pacore “yũ múãrẽ tiápumasĩriga; yé niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõamacūrẽ ticopetijãwũ” jĩdutiã múã. ¹² Múã teero dutira, cúa pacusũmuãrẽ tiápurerere cāmotára tia. ¹³ Múã ñecūsũmuã tiimúãatiriguere tiidutiã, Cõamacũ dutirere wapamanire tiiróbiro tiirã tia. Apeyẽ pee ate tiiróbiro tiinunúsera tia múã, jĩyigu.

¹⁴ Cūurẽ teero jĩñari siro, basocáre neãdutyigu sũcã. Cúãcãrẽ jĩyigu:

—Múã niipetira yé maquērẽ tuomasĩãda jĩrã, tuorã atiya, jĩyigu —. ¹⁵ Basocáre useropu sããware cūurẽ ñañarã wáari

* 7:7 Isaías 29.13.

tiiría. Cúã popeapu witiatiupe cúãrẽ ñañarã wáari tiia.
 16 Tuodugáranu tuomasĩadacua, jĩiyigu.

17 Jesús paũ watoapu niĩarigu wiipú sããwayigu. Toopú cũũ buerá cũũ queorémene wedeariguere sãĩñáyira. 18 Jesús cúãrẽ yũuyigu:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii? Niipetire basocáre useropu sããware cúãrẽ ñañarã wáari tiiría. 19 Tee wãcũrépu sããwaricu; páagapu sããwacu. Too síro netõcõwitiwacu, jĩiyigu.

Teero jĩigũ, “niipetire yaaré añuré niĩã” jĩigũ tiiyigu.

20 Jesús wenenemoyigu:

—Basocá wãcũrépu witiatiupe cúãrẽ ñañarã wáari tiia.

21 Basocá wãcũrépũre ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,
 ãpẽrãména ñañarõ ñeeapere,
 yaaré,

basocáre sããcõãre,

22 ãpĩ numorẽ ñeeapere,
 apegó manarẽ ñeeapere,
 apeyeré boonemósãre,

ñañaré tiiré,
 ãpẽrãrẽ tiiditóre,
 ñañaré tiidúhere,
 ñĩatutire,

ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere,
 “ãpẽrã nemorõ añugú niĩã” jĩĩ tũgueñare,
 noo booró tiĩãmare witiaticu.

23 Tee niipetire ñañaré popeapu witiatia. Teerá basocáre ñañarã wáari tiia, jĩĩ wedeyigu.

Judíoayo niĩhẽgõ Jesuré padeorígue
 (Mt 15.21-28)

24 Too niĩarigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapu wáayigu. Toopũre ãpẽrã masĩrijããrõ jĩigũ, sicawiipú sããwamiyigu. Teero tiipacú, masĩjãnoyigu. 25 Máata wãtĩ sããnorigo paco “Jesús toopú niĩãyigu” jĩĩrere tũoyigo. Coó cũũ putopu wáa, ñicãcoberimena jeacũmuyigo. 26 Coó judíoayo mee niiyigo. Sirofenicia ditapu bauarigo niyigo.† Jesuré sãiyigo:

—Wãtĩrẽ cõãwionecoya yũũ macõrẽ, jĩiyigo.

27 Jesús coore queorémene wedeyigu:

—Wĩmarãpere ecasũguéro booa cúã yaadugarecõrõ. Cúã yaarére ãma, cúãyara díayiare cõãcũrĩ, añuria, jĩiyigu.

28 Coocã queorémene yũuyigo:

—Õpũ, tee diamacũrã niĩã. Díayiapura mesa doca duirá wĩmarã yaadiocore manarĩrẽ yaacua, jĩiyigo.

† 7:26 Sirofenicia macãrã judíoamena cãmerĩ ñĩnadugariyira.

29 Cũũ jĩiyigu:

—Mũũ ãñurõ yũũ. Teero tiigó, mũũya wiipũ putuawayá. Wãtĩ mũũ macõpũre niĩarigu witi-toaqui sáa, jĩiyigu.

30 Coo wiipũ putuajõãyigo. Toopũ putuajeago, macõrẽ coo cõãrõpũ pesari iñayigo. Wãtĩ coopũre niimiãrigu witi-jõãtoayigu.

Jesús sícũ tuohégũ, wedesehegũre netõnérigue

31 Jesús Tiro wesapũ niĩarigu witi, wãajõãyigu. Wáa, Sidón netõwá, Decápolis niiré macãrĩ netõwá, Galileataropũ jeayigu.

32 Toopũ sícũ tuohégũre, ãñurõ wedesehegũre Jesús pũto néjeayira. Jesuré sãiyira:

—Cũũrẽ ñaapeóya, netõãrõ jĩgũ, jĩiyira. 33 Jesús cũũrẽ aperopũ, basocá iñahẽrõpũ néewayigu. Toopũ Jesús cũũye wãmosũãrĩmena tuohégũye cãmopẽre súusõnecoigu. Usecó eopéo, cũũya ñemerõrẽ padeñáyigu. 34 Uũũãsepu iñamũõco, yeerisã, cũũrẽ jĩiyigu:

—Efata, jĩiyigu. “Tusuya” jĩgũ tiiyigu.

35 Cũũ jĩĩrã, puacãmopẽropũ tuo, cũũya ñemerõmena máata ãñurõ wedesemasiyigu. 36 Jesús basocáre jĩiyigu:

—Ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩimiyigu.

Cũũrẽ “wederijãña” jĩpacari, nemorõ wedebatejãyira.

37 Bayiró iñamanijõãrã, jĩiyira:

—Niipetirere ãñurõ tiii. Basocá tuohéracãrẽ tuorí tiii. Wedeseheracãrẽ wedeseri tiii, jĩiyira.

8

Jesús cuatro mil basocáre yaaré ecarígue

(Mt 15.32-39)

1 Teebũrecorire paũ basocá neãrĩ, cúã yaaré petirí iñagũ, Jesús cũũ bueráre sũocó, jĩiyigu:

2—Yũũ ãniãrẽ bóaneõ iñajõãga. Cúã yũũmena niirõ itiábũreco netõã. Teero tiirá, cúã yaaré petinójõãya. 3 Cũũye wiseripũ yũũ putuawadutiri, juabóara, maapũ tuomasĩre petijõãbocua. Ãpẽrã yoropũ atiarira niĩya, jĩiyigu.

4—Marĩ ãno basocá manirõpũre ¿deero tii ãniã paũre yaaré bua, ecabógari? jĩiyira cũũ buerápeja.

5—¿Noquẽpa pã cũoi? jĩiyigu.

—Sietepa cũoa, jĩiyira.

6 Jesús basocáre yepapũ duidutiyigu. Pã sietepare née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cũũ bueráre batodutigu ticoyigu. Cúã basocápũre batoyira. 7 Wai metãrãgã puarãgã cũoyira. Jesús cúãcãrẽ Cõãmacũrẽ usenire ticotoa, teorora batodutiyigu. 8 Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaatoaari

siro, siete piseri cúa yaadhaariguere seesá dadodupóyira. ⁹ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too síro cúārē cúāye wiseripn p̄t̄hawadutiyyigū. ¹⁰ Máata Jesús cūū buerámēna dooríw̄pn̄ m̄āsā, Dalmanuta macā wesapn̄ wáajōāyigū.

Jesuré tiiēñodutimirique
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cúa jeari siro, fariseo basoca Jesumēna cāmer̄tutira jeayira. “¿Niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigū niī?” jīrā, cúārē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiiēñodutimiyira. “Cūū teeré tiimasīriqui”, jī wācūmiyira. ¹² Jesupé bayiró bóaneōremēna jīyigū:

—¿Deero tiirá atitó macārā tiiēñodutigari? Yūū aterēja diamacārā jīā: Múārējā tiiēñoridojāgūdacu, jīyigū.

¹³ Cúārē cōāwagū, dooríw̄pn̄ m̄āsāyigū sūcā. Apeniñapú tīājōāyigū.

Fariseo basocaye pā púuri tiiríque
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapú tīāwara, Jesús buerá cúa yaaadarere acabójāyira. Pā sicagára c̄oyíra. ¹⁵ Jesús cúārē wedemiyigū:

—Fariseo basocaye pā púuri tiiré, Herodeye pā púuri tiiré t̄omasīrō booa, jīm̄iyigū.

¹⁶ Cūū buerá cūū jīāriguere t̄omasīhērā: —Pā marī c̄ohéri, teero jīiqui, jīm̄iyira cúa basiro.

¹⁷ Jesús cúa teero jīāriguere masījāyigū. Teero tiigú, jīyigū:

—¿Deero tiirá múā “pā maniā” jī cāmerī wedesei? ¿Múā t̄omasīrii ména? ¿Múārē wācūrē manidójāi? ¹⁸ Capeari c̄orá niipacara, ñaria múā. Cāmoréri c̄orá niipacara, t̄oría. Yūū tiiré wācūria múā. ¹⁹ Tiib̄recopn̄ cinco mil ūm̄ārē sicamoquēñepa pāmena ecawú. ¿Noquē piseri cúa yaadhaariguere seesá dadodupóri? jīyigū.

—Doce piseri, jīyira cúāpeja.

²⁰ —Apeyecārē sietepa pāmena cuatro mil basocáre ecawú. Tiib̄recore ¿noquē piseri seesá dadodupóri? jīyigū.

—Siete piseri, jīyira cúāpeja.

²¹ —Too docare teeré masīpacara, ¿t̄omasīrii ména? jīyigū cūāpeja.

Jesús Betsaidapn̄ ñahēgārē netōnérique

²² Betsaida macāpn̄ tīajeayira. Toopá Jesús p̄to sīcū ñahēgārē néejeayira. Cúa Jesuré sāyíra:

—Ñirē ñaapeóya, netōārō jīgū, jīyira.

²³ Teero tiigú, Jesús ñahēgūya wāmorpn̄ ñee, macā wesapn̄ néewayigū. Cūū capearipn̄ hsecó eopéo, ñaapeó, sāñáyigū:

—¿Muarẽ apreyenó baumíto? jĩyigu.

²⁴ Cũãpe ñnarõncãjea, jĩyigu:

—Basocáre ññaã, ñnagũpeja. Cũã yuu ñnarĩ, wáanetõrã yucubiro bauúya, jĩyigu.

²⁵ Jesús cũye capearipu ñaapeónemoyigu. Teero tiiári siropu, cũũ ñnarĩ, cũũ capeari quẽnojeá, ññurõ bauyíro sáa. Niipetirere ññurõ ññayigu. ²⁶ Jesupé jĩyigu cũũrẽ:

—Mũya wiipu diamacũrã coecóputuaya. Macãpũre putuawarijãña. Teero biiri macã macãrãrẽ wederijãña, jĩyigu.

Pedro Jesuré “mũ Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩrigure

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Too niĩrira Jesús, cũũ buerá Cesarea Filipoya macã puto niiré macãrĩpu wáayira. Cũã too wáaropu cũũ bueráre sãññáyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cũũ?” jĩĩ yũre?

²⁸ Cũãpe jĩyira:

—Sĩquẽrã muarẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩyia. Æpẽrã “Elías niiqui” jĩyia. Æpẽrã “profetas menamacũ niigũ niiqui” jĩyia, jĩyira.

²⁹ —¿Mũãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yũre? jĩyigu.

Pedro yũyigu:

—Mũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ, jĩyigu.

³⁰ —Teeré Æpẽrãrẽ wederijãña, jĩyigu cũãrẽ.

Jesús cũũrẽ sããdarere wederigue

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Cũãrẽ buenãcãyigu sũcã.

—Yuu niipetira sõwũrẽ bayiró ññarõ netõrõ niirõ tiíadacu. Butoá dutirá, paíaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũre booríadacua. Sããdutíadacua. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩyigu.

³² Cũãrẽ tuomasĩrõrã wedemiyigu. Teeré tuogú, Pedro Jesuré Æpẽrã tuohéropu néewa, wedenãcãyigu:

—Teeré jĩrijãña, jĩmiyigu.

³³ Jesús cãmenũcã, cũũ bueráre ñña, Pedrore jĩyigu:

—Satanás tiiróbiro wedesegu tiia mũjã. “¿Satanás, wáajõãgua; yuu putore niirijãña!” jĩã. Pedro, mũ masĩria Cõãmacũ wãcũrẽre; basocá wãcũrõbiro wãcũã, jĩyigu.

³⁴ Basocáre neãduti, cũãrẽ, cũũ bueráre wedeyigu:

—Sĩcũ yũre padeó, nũnũdugãgũno cũũ booró tiidugãrenorẽ tiidújããrõ. Basocá cũũrẽ ññarõ jĩpacari, yũre tuonũnũsearo. Teeré tiigú, curusare apagú tiiróbiro niigũdaqui. ³⁵ Æpĩ sãrẽre cuiũno yũre “masĩria” jĩgũ pecamepu wãagũdaqui. Æpĩpé yũre “masĩã” jĩ, yé quetire wedegũpe tewapamena cũũrẽ sãrĩ, yũmena catirucujãgũdaqui. ³⁶ Sĩcũ atibũreco maquẽ

niipetirere wapatápacu, cūū yeeripūnarē tiidióri, cūū cuoré dee tiádare niiricu. ³⁷ Cūū catiré petihére ñeenómena wapatíriqui. ³⁸ Atiditá macārā ñañarē tiirá yūūre padeohéra niīya. Sīcū cūū watoapu niigū, yūūre “padeóa” jīī, yée buerére “nūnūā” jīīgūno boboríjāārō. Too síro yūū niipetira sōwū yūū Pacu asibatéremena, ángeleamena putuaatigudacu. Putuaatigu, yūūre bobosāririgūre yūūcā cūūrē bobosāricu; yūūre “masīria” jīīrigūre yūūcā “cūūrē masīria” jīīgūdacu, jīīyigu.

9

¹ Cūūrē jīīnemoyigu:

—Yūū ateréja diamacūrā jīīā: Sīquērā ānopú niirā cūū diaadari sūguero, Cōāmacū dutiré cūūpūre niīādare tutuaremena atiri ĩñaādacua, jīīyigu Jesús.

Jesús baurécūtire wasorígue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis burecori siro Jesús ūtāgū ūmūārigūpu muāwayigu. Tiigūpú wáagu, Pedro, Santiago, Juan cūū dícuere néewayigu. Toopú cūū ĩñarī, Jesús cūū baurécūtirere wasojōāyigu. ³ Cūūye suti bayiró butiré capemóre wáayiro. Ānopūre teero butiré tiiróbiro basocá suti coseríya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánucā, Jesuména wedesera tiyíra. ⁵⁻⁶ Cūū buerá ūcuánētōjōāyira. Pedro añurō wācūripacu, cūūrē jīīyigu:

—Īsārē buegū, marī ānopú niirī, añūnetōjōāā. Itiáwiigā tiicó; sicawíigā mūya wii, apewíigā Moiséya wii, apewíigā Elíaya wii tiicó, jīīmiyigu.

⁷ Ōme diiáti, cūūrē tuubiátocojāyiro. Ōme watoapu sīcū wedeseri tuoyíra:

—Āni yūū macū yūū bayiró maígū niīī. Cūūrē tuoyá, jīīyigu.

⁸ Máata cūū cāmenucā ĩñarī, āpērā cūūmena niīārira maniyíra; Jesús dícuere ĩñayira.

⁹ Cūū ūtāgūpú niīārira diiátiri, Jesús jīīyigu:

—Mūā ĩñaārigūere wederijāwa ména; tée yūū niipetira sōwū dia masāri siropu wedewa, jīīyigu.

¹⁰ Āpērārē wederiyira. Cūū basiro cāmerī sāīñáyira:

—¿Deero jīīdugaro tiigāri cūū diari siropu masārē? jīīyira.

¹¹ Jesuré sāīñáyira:

—¿Deero tiirā Moisés jóarigue buerá “Cōāmacū beserigu atidari sūguero, Elías atisūguegūdaqui” jīī buei? jīīyira.

¹² Jesús cūūrē yūūyigu:

—Elías atisūguere, niipetire quēnosūguéadare diamacūrā niīā. Yūū niipetira sōwūrē profetas jóarigūecā diamacūrā niīā. Biiro jóare niīā: “Niipetira sōwū ñañarō netōgūdaqui; cūūrē

booríadacua”, jĩã. ¹³ Yũre tuoyá: Elías jeatoawi. Cũrẽ profetas jĩrirobirora diamacú wáariro niiwũ. Basocá cũrẽ cúã booró tiidugáriguere tiitóarira niiwã, jĩyigu.

*Jesús wātĩrẽ wĩmagũpure niĩarigure cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Jesús buerá niirõpũ diijeára, paũ basocá niirĩ ññayira. Moisés jóarigue buerá, Jesús buerámena bayiró cãmerĩtutiya. ¹⁵ Jesús jeari ññarã, bayiró ññamanijõãyira. Máata cũũ pũtopũ cutuátĩ, cũũrẽ ãñudutiya. Cũũ cúãrẽ sãññáyigu:

¹⁶ —¿Múã ñeenórẽ cãmerĩtutira tiiarĩ cúãmena? jĩyigu.

¹⁷ Sícũ paũ watoapũ niigú yũũyigu:

—Ësãrẽ buegú, yũũ macũ wātĩ cuogũre mũũrẽ néeatiawũ. Wātĩ cũũrẽ wedeseheri tiii. ¹⁸ Cũũ wáaro ñee, cõãcũĩ. Cũũpe sobotu, bacadiyó, bũucócũmuãĩ. Yũũ mũũ bueráre “cõãwionecobosaya” jĩmiãwũ. Cõãmasĩriawã, jĩyigu.

¹⁹ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Múã yũũre padeorídojãã. Yũũ múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yũũ? Wĩmagũrẽ néeatia yũũ pũto, jĩyigu.

²⁰ Cũũ pũtopũ néejeayira. Wātĩ Jesurẽ ññagũ, máata wĩmagũrẽ ññacũmurĩ tiiyigu. Cũũpe ññacũmu, tũnumecú, sobotuyigu. Jesús cũũ pacure sãññáyigu:

²¹ —¿Deero biiripũ ate wáanucãrĩ? jĩyigu.

—Wĩmagũpũra, jĩyigu—. ²² Pee peti wātĩ cũũrẽ sããdugágu, pecamerũ ññacũmu, díapũ ññañuãrucuri tiii. Mũũ tiiapumasĩgũ, ãsãrẽ bóaneõ ññagũ, tiiapuya, jĩyigu.

²³ —¿Deero tiigú “mũũ tiiapumasĩgũ” jĩĩ? Padeoráre niipetire tiiapumasĩnoã, jĩyigu Jesupéja.

²⁴ Máata cũũ pacure bayiró busurómena jĩyigu:

—Padeóa. Nemorõ yũũre padeorĩ tiiyá, jĩyigu.

²⁵ Jesús basocá paũ cúã pũtopũ cutuátĩri ññagũ, wātĩrẽ tuti, jĩyigu:

—Wātĩ wedeseheri, tuohéri tiigú, yũũ mũũrẽ witiwadutia. Mũũ wĩmagũpure niigú, witiwaya; cũũpure sããwanemorijãña sãa, jĩyigu.

²⁶ Wātĩ acaribí, wĩmagũrẽ tũnumecũrĩ tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro pũtuáyigu. Æpẽrã cũũrẽ “diajõãĩ” jĩmiyira. ²⁷ Jesús cũũrẽ wãmopũ ñee, wéemũõnucõrĩ, wãmũnucãyigu.

²⁸ Too síro Jesús wiipá sããwari, cũũ buerá ãpẽrã tuohéropũ cũũrẽ sãññáyira:

—¿Deero tiirã ãsã wātĩrẽ cõãwionecomãĩriayiri? jĩyira.

²⁹ —Ñninó wātĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, be-tirémena dícu cõãrõ booa, jĩyigu.

Jesús cūārē sīāādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Too niiāra Galilea ditap̄ netōwáyira. Cūā too wáariguere āpērārē masīrī booríyiḡ. ³¹ Cūū buerá dícare bueḡ tiiyígu.

—Ȳn̄ niipetira sōwū āpērāp̄ure ticonogūdacu. Ȳn̄re sīāādacua. Cūā teero tiipacári, itiábureco siro masāgūdacu, jīyígu.

³² Cūāpe cūū jīāriguere t̄omasīriyira. T̄omasīripacara, cuira, sāīñáryira.

¿Nii uputí macū niī?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaump̄ jeayira. Wiipá cūā niirī, Jesús cūārē sāīñáyigu:

—Mūā maa atira, ¿ñeenórē wedesera tiárí? jīyígu.

³⁴ Cūāpe ȳn̄riyira. Maarp̄ atira, “¿nii marī watoare nemorō uputí macū niī?” jī wedeseatiyira. ³⁵ Teero tiigú, Jesús jeanuā, cūū buerá docere neāduti, jīyígu:

—Sīcū uputí macū niidugaḡ, niipetirare padecoteḡ tiiróbiro niirō booa. Teero biiri niipetirare tiápuro booa, jīyígu.

³⁶ Sīcū wīmagūrē cūā decorp̄ n̄cō, cūūrē néepara, jīyígu:

³⁷ —Sīcū āni wīmagūbiro biigūre īña, “ȳn̄ Jesuré maīā; teero tiigú cūūrē boca maīgúda” jī wācūboqui. Cūū teero wācūgū, cūūrē maīgú, ȳn̄cārē maīgú tii. Ȳn̄re boca maīgú, ȳn̄ dícare maīgú mee tii; ȳn̄re ticodiocoriḡcārē teerora maīgú tii, jīyígu.

Marīrē cāmotáheḡ marīrē tiápuḡ niī

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Juan Jesuré wedeyigu:

—Īsārē buegú, sīcū m̄n̄ wāmemena wātīārē cōāwionecori īñāwū. Cūū marī menamacū mee niīāwī. Teero tiirá, cūūrē cāmotáawū, jīmiyigu.

³⁹ Jesupé cūūrē ȳn̄yigu:

—Cāmotárijāña. Sīcū ȳn̄ tutuaremena teenórē tiēñonetōnegū, too síro ȳn̄re ñañarō wedesemasīriqui.

⁴⁰ Marīrē cāmotáheḡ marīrē tiápuḡ niī. ⁴¹ Ȳn̄ ateréja diamacūrā jīā: Sīcū múārē “Cōāmacū beserigu n̄n̄urā niīya” jī, oco tīāgū, wapatáre buagúdaqui, jīyígu.

Ñañaré tiirí, quio niī

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jīn̄emoyigu:

—Ȳn̄re padeorágārē ñañaré tiidutígnorē ñañanemorō wáaadacu. Cūūrē útāgā pairígamena cūū wān̄āp̄ siatúyo, día pairímaarp̄ cōāñocori, nemorō āñubocu. ⁴³⁻⁴⁴ M̄n̄ya wāmo

m̄urē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacõãjãña. Sicawãmomena catiré petihéropu jeari, ãñujãã. P̄awãmóm̄ena pecameru wáaripeja, ñañanetõjõãcu.* 45-46 M̄uuya d̄uro m̄urē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacõãjãña. Sicad̄uromena catiré petihéropu jeari, ãñujãã. P̄ad̄urom̄ena pecameru m̄u cõãdioconoripeja, ñañanetõjõãcu.† 47 M̄uuya capea ññaré m̄urē ñañarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Sicacapeamena Cõãmacũ Õpũ niirõpu jeari, ãñujãã. P̄uacaréamena pecameru m̄u cõãdioconoripeja, ñañanetõjõãcu. 48 Pecameru becoa diariya. Pecamecã yatiria.

49 Pecame móã tiiróbiro niicu: Ñañaré maniré wáari tiicú. Teero biiri bóari tiirícu. 50 Móã ocare yaari, ãñuniã. Tee móã ocaheri, nemo ocari tiimasíña manicú. Múã móã ocare tiiróbiro niíña. Cãmerĩquere manirõ ãñurõ niirecutiya, jĩiygu.

10

*Múã numosãnumiãrē cõãrijãña
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

1 Too niĩarigu Judea ditaru wáa, día Jordán apeniñarú jeayigu. Toopúre basocá neãyira sũcã. Cũ tiirucúrobirora cúãrē bueyigu. 2 Fariseo basoca cũ putopu jeayira. Cũrē ñañarõ jĩrē buadugára, sãĩñáyira:

—¿Sĩcũ cũ numorē cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrē dutiré teerora jĩĩ? jĩyira.

3 Jesupé sãĩñáyigu:

—¿Moisés deero dutiyiri? jĩyigu.

4 Cúãpe yũyira:

—Moisés sĩcũ cũ numorē “atewapá m̄urē cõãã” jĩĩrípũrē jóatoa, cõãmasĩnoã, jĩ jóarigu niiwĩ, jĩyira.

5 Jesús jĩyigu:

—Múã ñecũsũmũ Cõãmacũ dutirére tiidugáheri ññagũ, Moisés tee dutirére cũrigu niiwĩ. 6 Cõãmacũ niipetire cũ sicato tiinucãritopure ãmũ, numiõ tiirigu niiwĩ. 7 “Teero tiigũ, ãmũ cũ pacure, cũ pacore merẽã witi, cũ numoména niigũdaqui. 8 Cúã p̄uarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”, jĩrigu niiwĩ Cõãmacũ. Teero tiirá, p̄uarã niiriya. Sĩcũ tiiróbiro niíya. 9 Cõãmacũ cúãrē sicaõpũũrã tiiróbiro niirĩ tiirí siro, ãpĩ cúãrē cãmerĩ cõãrĩ tiirjãrõ booa, jĩyigu.

10 Wiipá coerá, Jesús buerá cũrē sãĩñáyira sũcã tee maquẽrē. 11 Cúãrē yũyigu:

* 9:43-44 Apepũ b̄uc̄apũru versículo 44 baurícu; aperiũpá baucú. Biiro jĩã: 44 Pecameru becoa diariya; pecamecã yatiria. † 9:45-46 Apepũ b̄uc̄apũru versículo 46 baurícu; aperiũpá baucú. Biiro jĩã: 46 Pecameru becoa diariya; pecamecã yatiria.

—Cũũ namorẽ cõãgã, apegorẽ namocutigũno cũũ numo niisuguerigomena ñañarõ tiigú tiiquí. ¹² Numiõcã coo manurẽ cõã, ãpĩmẽna manucutigo, coo manũ niisuguerigomena ñañarõ tiigó tiicó. Tee Cõãmacũrẽ netõncãre niĩã, jĩiyigu.

Jesús wĩmarãrẽ sãĩbosárigue
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Cũãrẽ néewarare cũũ buerá tutimiyira. ¹⁴ Cũã teero tiirí ñãgã, Jesús cũãmena cúayigu. Cũãrẽ jĩiyigu:

—Wĩmarã yũũ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirere añurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁵ Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: Ñniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirere añurõ wãcũnũuse tiihéranorẽ cũũ dutirẽ cũãpũre jeaboarigue cũãrẽ jearicu, jĩiyigu.

¹⁶ Teerẽ jĩitoa, wĩmarãrẽ néepa, cũãrẽ ñaapeó, Cõãmacũrẽ: — Ñniãrẽ añurõ tiiyá, jĩĩ sãĩbosáyigu.

Jesumẽna pee cũogú wedeserigue
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wáagũũ tiirí, sĩcũ cutũjeáyigu. Cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩñáyigu:

—Basocãre buegú ãñũgú, ¿yũũ ñeenó tiigúdari, catirẽ petihere buadũgãgũ? jĩiyigu.

¹⁸ Jesús cũũrẽ yũũyigu:

—Mũũ yũũre “ãñũgú” jĩã. Cõãmacũ sĩcũrã ãñũgú niĩ. ¹⁹ Mũũ Cõãmacũ dutirẽ cũũriguere masĩcu. “Basocãre sĩãrĩjãña. Ñpĩ namorẽ ñeeparijãña. Yaarijãña. Ñpẽrãrẽ jĩĩditoremene wedesãrijãña. Ñpẽrãyere ãmarijãña. Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigu.

²⁰ —Ësãrẽ buegú, yũũ wĩmagũpũra tee niipetirere tiimúãatimiwũ, jĩĩmiyigu.

²¹ Jesús cũũrẽ maĩrẽmena ñã, jĩiyigu:

—Mũũrẽ sicawãme dũsaa. Mũũ cũorere dúapetijãgũ wáaya. Tee dúã wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ pũtopũre pee añurẽ buagúdacu. Túajea, ati, yũũre nũnũwá, jĩĩmiyigu.

²² Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, tũsarijõãyigu. Pee apeyé cũojĩgũ, wãcũpati, pũtũajõãyigu.

²³ Jesús cũũ puto ññabate, cũũ buerãre jĩiyigu:

—Pee apeyé cũorãno Cõãmacũ dutirere añurõ tiinũnũsedũgari, wisio niicu, jĩiyigu.

²⁴ Cũũ buerã cũũ jĩĩariguere tũorã, tũomanĩjõãyira. Cũãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Yáa wedera, Cõãmacũ dutirére añurõ tiinunúsedugari, wisió niicu. ²⁵ Wáicu camello wãmecutigũ awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé suoráno Cõãmacũ dutirére añurõ tiinunúsedugaripereja, jĩiyigu.

²⁶ Teeré tuorá, bayiró tuomanijõãrã, câmerĩ sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩiyira.

²⁷ Jesús cúãrẽ ñagãrã, jĩiyigu:

—Basocá cúã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisióre manidójãã, jĩiyigu.

²⁸ Pedrope jĩĩncãyigu:

—Tuoyá ména. Æsãpe niipetire ãsã suoríguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nũũãda jĩĩrã, jĩiyigu.

²⁹ Jesús yũũyigu:

—Yũũ ateréja diamacãrã jĩĩã: Sícũ yũũre maĩgũ cũũya wii, cũũ baira, cũũ pacusũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, “basocáre netõnére quetire wedegu wáaguda” jĩĩgũnope ³⁰ cũũ cũũwarigue nemorõ bũagúdaqui. Atibúrecopũre nemorõ wiserí, cũũya wedera, pacosãnumiã, põna, dita bũagúdaqui. Æpẽrã cũũrẽ ñañarõ tiipacári, teeré bũagúdaqui. Too síropũcãrẽ Cõãmacũmena catiré petihére bũagúdaqui. ³¹ Mecãtígãrẽ paũ ɱpũtí macãrã too síropũre búri niirã niĩadacua. Búri niirã too síropũre ɱpũtí macãrã niĩadacua, jĩiyigu Jesús.

Jesús cũũrẽ sãããdarere ñĩĩrĩ wederigue

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Cũũ Jerusalénũ muãwari, Jesús cúãrẽ sugueyigu. Cũũ buerá ñãmanijõãyira. Basocá cúã siro nũũnrãcã cuiyira. Jesús cũũ buerá docere suowá, cũũrẽ wããadarere wedeyigu:

³³ —Mũã ñãã: Marĩ Jerusalénũ wáara tiia. Toopú yũũ niipetira sõwũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerãpũre ticoadacua. Cũũ sããdutiadacua yũũre. Cũũãrã judíoa ni-ihẽrãpũre ticonetõneãdacua. ³⁴ Yũũre buijã, ɱsecó eobatétu, tãna, sãããdacua. Itiábũreco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

Santiago, Juan Jesuré sãĩmĩrigue

(Mt 20.20-28)

³⁵ Santiago, Juan Zebedeo põna Jesús pũtopũ jea, cũũrẽ sãĩyira:

—Æsãrẽ buegú, ãsã sãĩãdarere mũũ ticori boogá, jĩĩmiyira.

³⁶ —¿Ñeenó yũũ tiirí boogári? jĩiyigu.

³⁷ —Mũũ õpũ sããgũ, mũũ duirípĩrõ putogãpũ dupowa ãsãrẽ. Sícũ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape dupowa, jĩĩmiyira.

³⁸ Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Yuu òpũ sããadari suguero wáaadarere múã masĩria. ¿Yuu ñañarõ netõãdarobirora múãcã ñañarõ netõrã nũcãbógari? ¿Yuuere cúa sããadarobirora múãcã cúa sããrĩ nũcãbógari? jĩyigu.

39 —Éjũ, ñañarõ netõ, diamasĩã, jĩyira.

Jesús jĩyigu:

—Múãcã yuu tiiróbiro posa, diaadacu. 40 Teeré wedemasĩpacu, “sĩcũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape ðupoguda” jĩmasĩriga. Tee yuu dutiré niiria. Cõãmacũ toopũ duiadarare besetoawi, jĩyigu.

41 Cúa menamacãrã ruamóquẽnerã Santiago, Juan sããrĩ tuorã, cúayira. 42 Jesús cúaãrẽ suocó, jĩyigu:

—Múã masĩã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõãmacũrẽ masĩhẽrã cúa booró dutiãmajãya. Cúa doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cúa dutirere tiipetĩdutira. 43 Múãpeja cúa tiiróbiro tiirĩjãña. Merẽã tiirẽcutiya. Múã uputĩ macãrã niidũgara, ãpẽrãrẽ tiípuri basoca niĩña. 44 Sũcũ ãpẽrã nemorõ niidũgagũno niipetirare padecotegũ tiiróbiro niirõ booa. 45 Yuu niipetira sõwũ niipacu, ãpẽrã yuuere tiípuro jĩgũ mee atiwa. Yuupe basocãre tiípugu atigu tiiwã. Teero biiri pau basocã ñañarẽ tiirẽ wapa diabosa netõnẽgũ atigu tiiwã jĩyigu.

*Jesús Bartimeorẽ ññarĩ tiirĩgue
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

46 Cúa Jerusalénru maawãra, Jericóru jeasugueyira. Tiimacãru Jesús cũũ buerãmena netõwãri, pau basocã cũũrẽ nuũyira. Sũcũ capeari baunóhẽgũ maa wesaru niyeru sãĩduiyigu. Cũũ wãmecutiyigu Bartimeo, Timeo macũ. 47 “Jesús Nazaret macã macũ atii” jĩrĩ tuogũ, Bartimeo bayirõ busurómene jĩnũcãyigu:

—Jesús, David pãrãmi niinũnusegu, yuuere bóaneõña! jĩyigu.

48 Pau cũũrẽ: —Nocõrõrã ditamanĩjõãña, jĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩnemosãjãyigu:

—David pãrãmi niinũnusegu, yuuere bóaneõña! jĩyigu.

49 Jesupéja putuãncã: —Atiaro, jĩyigu.

Cúa cũũrẽ jĩyira:

—Ñũuãdacu. Wãmũnũcãcoya. Mũũrẽ atidutii, jĩyira.

50 Teeré tuogũ, sutiró sotoã macãrõrẽ tuuwẽcojã, bupucutãa, Jesús puto wãayigu.

51 —¿Mũũrẽ deero tiirĩ boogãri? jĩyigu Jesús.

—Basocãre buegũ, yuuere ññarĩ tiiyã, jĩyigu.

52 Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Mũũ padeojĩgũ, netõnénoãriguru putuãa. Ñũũrõ wãaya, jĩyigu.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, ññajõãyigu sáa. Ñña, maapu Jesuré nuñuwáyigu.

11

Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jesús cũũ buerámena Jerusalénpu jeaadaro péero dusayíro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ Ɔtãgũ Olivo puto niiã. Toopú cũũ buerá puarãrẽ jĩiyigu:

2 —Imacã marĩ díamacũ niirí macãpu wáaya. Toopú jeara, máata sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cũũ pesaya manigũ niiqui ména. Cũũrẽ jõã, néeatiya. ³ Múãrẽ “¿deero tiirã cũũrẽ jõãĩ?” jĩĩrĩ, “marĩ Ɔpu booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩiyigu.

4 Cũã wáa, maapu siatúnucõãrigure buajeáyira. Wii díamacũpu niiyigu. Cũũrẽ jõãyíra.

⁵ Toopú nucũrã: —¿Deero tiirã cũũrẽ jõãĩ? jĩiyira.

⁶ Cũãpe Jesús dutiarirobirora yũyira.

—Néewaya, jĩiyira cúãrẽ.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesús cũũ sotoapu muãpeayigu.

⁸ Cũũrẽ padeorã, paũ cũũ netõwáadarimapu cúãye suti sotoá maquẽrẽ sẽõcũyira. Æpẽrã yucu dupuri pũũrĩcutire cúã páata néeatiariguere cũũsugueyira. ⁹ Cũũ suguero wáara, cũũ siro nuñurã bayiró busurómena jĩiyira:

—¡Marĩ Ɔpũrẽ usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigu niĩĩ! ¡Cũũrẽ ãñurõ tiiaro! ¹⁰ ¡Cũũ Ɔpu sããrĩ, ãñurõ wáaaro! ¡Marĩ ñecũ David Ɔpu niiriro tiirõbiri ãñurõ wáaaro! ¡Niipetira ãmuãse macãrã cũũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩiyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Toopú niipetire tiiwíi maquẽrẽ ññapetijãyigu. Naĩrõpu tiyíro. Teero tiigũ, Betaniapu cũũ buerã docemena wáajõãyigu.

Jesús higuerağure sñirĩ tiirĩgue
(Mt 21.18-19)

¹² Apebáreco bóeri Betaniapu niĩãrira cãmeputári, Jesús juabóayigu. ¹³ Higuerağũ ãñurõ pũũrĩcutiriguere yoaropũ ññayigu. “Ducacuticura” jĩĩgũ, ññagũ wáamiyigu. Pũũrĩ dıcu buayıgu. Butırıtıno niiriyıro.* ¹⁴ Jesús tiıgure jııyıgu:

—Æpẽrã atıgũ ducare yaanemoricua sáa, jııyıgu.

Cũũ teero jĩĩrĩ, cũũ buerã tuoyíra.

* **11:13** Higuerağũrĩ wasowitiatiri, metãpágã witiaticu. Teepare sãmerérena yaanocu. Jesús teerẽ ãmaãmijıyi. Teepagã ññaadiari siro, pacapã ãñurõ ipitire witiatinucãcu. Metãpágã manırĩ, pacapãcã witiatiricu.

Jesús Cõamacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵Too síro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõamacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare, teeré sãinerãrê cõãwionecoyigu. Niyeru wasorí basocaye mesarire tuunécõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirépĩrcãrê teerora tiyígu. ¹⁶Niipetirare apeyenómena Cõamacũwiipũ sããcãmewitidugarare cãmotáyigu. ¹⁷Basocãre bueyigu:

—Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩã: “Yáa wii ‘niipetire dita macãrã Cõamacũmena wedeseri wii niiã’ jĩrí wii niiãdacu”,† jĩ jóare niiã. Múãpe yaarépira dúari wii niirĩ tiia, jĩyigu.

¹⁸Paiares dutirá, ãpẽrã Moisés jóarigue buerá Jesús jĩãriguere tuoyíra. Teero tiirá, cũã “¿deero tii marĩ ãnirê sããdari?” jĩ ãmaãncãyira. Basocá Jesús buerere tuomanijõãyira. Teero wáari ñnarã, paiares dutirá, Moisés jóarigue buerá cũrê cuiyira. ¹⁹Náicũmuatiri, Jesús tiimacã niãrigu witi, pũtuajõãyigu sũcã.

Higueragu sñidãrigue
(Mt 21.20-22)

²⁰Apebãreco bóeri wáara, higueragure nũcõrĩpura sñiãrigure ñnayira. ²¹Pedro Jesús higueragure jĩãriguere wãcũgũ, jĩyigu:

—Ûsarê buegú, ññaña. Iigú mũũ tutiarigu sñijõããyu, jĩyigu.

²²—Cõamacũrê padeoyá, jĩyigu Jesús cũãrê—. ²³Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Apetó tiigú, sícũno atigú ãtãgũrê “wáa, díapu ñaacoñuãña” jĩboqui. Cũũ “teerora wáaadacu” jĩ padeorí, cũũ jĩãrirobirora wáaadacu. “Õba, wáaricura” jĩrĩjãrõ booa. ²⁴Teero tiirá, ãñurõ tuoyá: Múã apeyenó Cõamacũrê sãĩrã, “diamacũrã ticogũdaqui” jĩ padeorá, cõoãdacu. ²⁵Múã Cõamacũrê sãĩrã, ãpẽrã múãrê ññarõ tiiriguere acabóya. Múã teero tiirí ñnãgũ, marĩ Pacu ãmũãsepu niigũcã múã ññaré tiirere acabógũdaqui. ²⁶Múãrê ññarõ tiirãre múã acabóheri, cũũcã múã ññaré tiirere acabóríqui, jĩyigu.

Jesuré “¿noã dutirémãna teeré tiii?” jĩrigue
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷Opatutí Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõamacũwiipũ wãanetõrĩ, paiares dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrã bũtoã dutirá Jesús pũtopu jeayira. ²⁸Jesuré sãĩñáyira:

—¿Noã dutirémãna mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrê dutiré ticorí, mũũ teeré tiirí? jĩmiyira.

²⁹Jesús cũãrê yũuyigu:

† 11:17 Isaías 56.7.

—Yũcã múãrẽ sãĩnãgũda. Múã yũre yũri, múãrẽ “ate dutirémèna tiia yũũ” jĩĩgũda. ³⁰ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocãpe ticocoyiri? Yũya, jĩĩmiyigu.

³¹ Cũãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niwĩ” jĩĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too do-care ¿deero tiirã cũũrẽ padeorĩri?” jĩĩboqui. ³² Marĩ “basocã cũũrẽ ticocorira niwã” jĩĩmasĩriga, jĩĩyira. Basocãre cuiyira. Niipetira “Juan profeta niwĩ” jĩĩ padeoyira. ³³ Teero tiirã, cũã Jesurẽ: —Masĩriga, jĩĩyira.

Jesús cũãrẽ jĩĩyigu:

—Yũcã múãrẽ “ate dutirémèna teerẽ tiia” jĩĩ wederia, jĩĩyigu.

12

Ñãnarã padecoteramena queorẽ
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jesús cũãrẽ queorémèna weneducãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnsãnũcõyigu. Use cũã bipesãadari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmũari wii cũã coteduiadari wiire tiyigu. Aperopũ wãanetõgũ wãagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. Waso, wãajõãyigu. ² Use dũcacutirito niirĩ, sĩcũ cũũrẽ padecotegũre ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cũã dúa wapatãrere decomena ticocoaro yũre” jĩĩcomiyigu. ³ Cũũ toopũ jeari, tiidita wasorira cũũrẽ ñee, pãa, pãerogã ticoripacara, pũtuõcojãyira. ⁴ ãpĩ cũũrẽ padecotegũre ticocomiyigu sĩcã. Cũũrẽjã dupupũ cãmitu, ñãnarõ buijãyira. ⁵ Too sĩro ãpĩrẽ ticocomiyigu sĩcã. Cũũrẽjã diamacũrã sĩãjãyira sãa. Paũ ticocomiyigu. ãpẽrãrẽ pãayira; ãpẽrãrẽ sĩãjãyira.

⁶ Cũũ macũ cũũ bayirõ maĩgũ dícu dusayigu. Cũã sĩropũ cũũrẽ ticocomiyigu. “Yũũ macũrẽ quioníremena ñããdacua”, jĩĩ wãcũmiyigu. ⁷ Õpũ macũ cũã pũtopũ jeari, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ãnirã niĩ too sĩropũ atiditarẽ ñeegũda. Jãmũ, sĩãcõ. Cũũ manĩrĩ, atiditã marĩya dita pũtuãadacu”, jĩĩmiyira. ⁸ Teero tiirã, cũũrẽ ñee, sĩã, tiiwese wesapũ cũũya õpũũrẽ cõãjãyira.

⁹ Tiidita õpũ cũãrẽ tiĩadarere múãrẽ wedegũda. Cũũ ati, cũũya dita wasorirare sĩãcõãpeti, ãpẽrãrẽ tiiditare ticojãgũdaqui.

¹⁰ Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerã niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria ména:

Wii weerira ãtãquire boorĩyira.

Cũã boorĩpacari, tiiquira ɸpĩtĩ macãqui pũtuãwũ tiwiipãre.*

* **12:10** Judíoa wii tiirã, sicaqui, ãñurĩquicare pãosũgueyira. Tiiqui ãñurõ diamacũ niirĩ, tiwiĩ tũdiri diamacũ wãayiro.

11 Cõamacũ marĩ Òpũ teero tiirígu niíwĩ.

Cũũ tiiríguere “añunetõjõãã” jĩ tũgueñanoã,†
jĩ jõanoã, jĩyigu Jesús.

12 Cũãpeja “tee queorémena marĩrẽ jĩtutigu tiiquí” jĩ
masĩjãyira. Teero tiirá, cũũrẽ ñeeãdara tiimíyira. Basocáre
cui, ñeemasĩri, wáajõãyira.

Wapasédutire sãĩñárigue
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Cũã aperopú wáa, sĩquẽrã fariseo basocare, Herodere
tuonunúserare sãĩñádutira ticocoyira. Cũã Jesús merẽã yũũri
boomíyira. 14 Jesús putopu jea, cũũrẽ jĩyira:

—Basocáre buegú, mũũ añugú niirére masĩã. Mũũ basocáre
diamacúrã añurõ buegú niĩã. Cũã tusaré dícare wedericu.
Upatĩ macãrãrẽ, buri niirãrẽ, niyeru cõoráre, niyeru cõohérare
sĩcãrĩbíro ñña, wedea mũũjã. Cõamacũ cũũrẽ tiidutirere añurõ
diamacú buea. Teero tiigú, ãsãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ
niyeru wapasédutirere wapatĩadari; o wapatĩrigarite? jĩyira.

15 Jesupé cũã wãcũrere, cũã ñañaré tiidugárere masĩjãyigu.
Teero tiigú, jĩyigu:

—Múã yũũre teero jĩ, wedesãdugara tia. Niyeruire
néeatyia; ññagũdu tia, jĩyigu.

16 Tiiquire néeatyira.

—¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩyira.

17 —Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõamacũyere
Cõamacũrẽ wiyayá, jĩyigu.

Cũũ teero yũũri, cũũrẽ tuomanijõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cũã “diarira
masãmuãricua” jĩcua. Jesuré sãĩñáyira:

19 —Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩãda. “Sĩcũ põnamanígũ
diaweori, cũũ bai cũũ mũmo niirigore dúutuario. Cũũ coom-
ena cũũ sõwũ diarigure põnacutibosaaro”,‡ jĩ jóarigu niíwĩ
Moisés. 20 Sĩcũpõna siete niyira. Cũã sõwũ mũmocutiyigu.
Põnamanígũrã diajõãyigu. 21 Cũũ siro macũ cũũ sõwũ mũmorẽ
dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cũã siro macũcã
coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. 22 Teero dícu wáayiro.
Niitugũpũcãrẽ teerora wáayiro. Too síro cũã mũmo niimirigocã
diajõãyigo. 23 Cũã siete coore mũmocutimiyira. Diarira
masãmuãrĩ, ¿nii mũmope putuágodari? jĩyira.

† 12:11 Salmo 118.22-23. ‡ 12:19 Deuteronomio 25.5.

²⁴ Jesupé cûârê yũyigu:

—Múã Cõamacûye queti jóaripũ maquêrê masĩria. Cõamacû tutuarecârê masĩria. Teero tiirá, wisijõãã. ²⁵ Diarira masãmũãri siro, ãmũã, numiã wãmosíaricua. Ángelea ãmũãsepu niirãbiro niĩya. ²⁶ Diarira masãmũãre maquêrê múã buepacara, tũomasĩria ména. Múã Moisés jóaripũpu jũürísati queti buemijĩyu. Tiisatipu Cõamacû Moisére jĩrigu niiwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Ôpũ niĩã yũ”,[§] jĩrigu niiwĩ. ²⁷ Cõamacû diarira Ôpũ niirii; catirá Ôpũpe niĩ. Teero tiirá, múã wisinetõjõãã, jĩyigu Jesús.

Dutiré ɱpɱtí maquẽ

(Mt 22.34-40)

²⁸ Sícũ Moisés jóarigue buegú toopú niyigu. Jesús saduceo basocamena wedeserere tũoyigu. Jesús ãñurõ yũmenirĩ ãñagũ, cũũ puto jea, sãĩñáyigu:

—¿Diiyé niĩ Moisére dutiré cũirigue bayiró ɱpɱtí maquẽ? jĩyigu.

²⁹ Jesús cũũrê yũyigu:

—Bayiró ɱpɱtí maquẽ ate niĩã: “Israelya põna macãrã, ãñurõ tũoyá: Cõamacû marĩ Ôpũ sícũrã niĩ. ³⁰ Teero tiirá, Cõamacû marĩ Ôpũrê maĩñã. Niipetire múã yeeripũnamena, múã wãcũrémena, múã tutuaremena cũũrê maĩñã”.* ³¹ Tee doca maquẽ dutiré ate niĩã: “Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpêrãcãrê maĩñã”.† Ate puawãmé niipetire apeyé dutiré nemorõ ɱpɱtí maquẽ niĩã, jĩyigu Jesús.

³² Moisés jóarigue buegúpe jĩnemoyigu sũcã:

—Ãñuniã, basocãre buegú. Mũũ diamacú wedea. Cõamacû sícũrã niĩ. Æpĩ cũũ tiiróbiro niigú maniquí. ³³ Cõamacũrê marĩ yeeripũnamena, marĩ wãcũrémena, marĩ tutuaremena maĩrõ booa. Teero biiri marĩ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpêrãcãrê maĩrõ booa. Marĩ Cõamacũwiipu tiiré, wáicũrare sãĩ sóeditiore, Cõamacũrê apeyenó ticoré ãñuniã. Æñupacari, maĩrépe nemorõ ɱpɱtí maquẽ niĩã, jĩyigu.

³⁴ Jesupé cũũ diamacú yũũrĩ ãñagũ, jĩyigu:

—Cõamacû dutiré mũũpũre niĩãdaro péerogã dusaa, jĩyigu.

Too síro cũũrê tuorã “sãĩñãria sãa” jĩ wãcũyira.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesús Cõamacũwiipu buegu, basocãre sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirá Moisés jóarigue buerã “Cõamacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩm? ³⁶ David basirora Espíritu Santo masĩre ticorémena jóarigu niiwĩ:

§ 12:26 Éxodo 3.6. * 12:30 Deuteronomio 6.4-5. † 12:31 Levítico 19.18.

Cõamacũ jĩwĩ yũũ Òpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya, tée mũũrẽ Ìñatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñũrõ yũũri tiirĩpũ”,‡ jĩ jóarigu niwĩ David. ³⁷ David “yũũ Òpũ” jĩgũ, Cõamacũ beserigure jĩgũ tiirĩgũ niwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teeré ãñũrõ wãcũña, jĩyigũ.

Basocá paũ toopãre niirã Jesús wederére ùseniremena tũoyíra.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécutire wederigue

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús basocáre buegũ, jĩyigũ:

—Moisés jóarigue buerá tiirére tũomasĩrõ booa. Cũã suti yoaretõ sãña, wáaũseniya. Macã decopũ quioníremena ãñũduti boocúa. ³⁹ Nearé wiseripũ sũguero maquẽ duiérepũ dícsũ duidũgacua. Bosebũreco tiirópũcãrẽ teerora tiidũgacua. ⁴⁰ Wapewia numiãye wiserire jĩditoremene ãmacua. Cũã yoari Cõamacũmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocáre. Cũãrã ãpẽrã nemorõ ñañarõ tiinóãdara niĩya, jĩyigũ.

Wapewio bóaneõgõ Cõamacũrẽ ticorigue

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesús Cõamacũwiipũ niigũ, niyeru sããretibari díamacũ duiyigũ. Teetibaripũ niyeru sããrĩ, Ìñacoduiyigũ. Paũ niyeru cũorá pairó sããyira. ⁴² Sícõ wapewio bóaneõgõ jea, pũaquí wapamanírequiri sããyigo. ⁴³ Jesús cũũ bueráre atiduti, jĩyigũ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã, jĩyigũ—. Cõamacũ Ìñacoropũ igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticonetõnãcãyo. ⁴⁴ Ìniãpeja cũãrẽ dũsaríguere ticooya. Coopeja coo cũomíãrigue, coo yaaré sãibóariguegãrẽ ticopetijãyo, jĩyigũ.

13

Jesús “Cõamacũwii cõãnoãdacu” jĩrrigue

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõamacũwiipũ witiwari, sícũ cũũ buegũ tee wiserire Ìña, jĩyigũ:

—Ësãrẽ buegũ, ate wiseri cũã ùtãquiritõmena weeriguere Ìñaña. ãñũrẽ wiseri niĩã, jĩyigũ.

² Jesupé jĩyigũ:

—Mũũ weere wiserire Ìñamiã. Too síro ùtãqui apequí sotoárpũ weemũãrigue pũtuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩyigũ.

Atibũreco petiádari sũguero wáaadare

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jesús cūñ buerámēna ʘtāgú Olivo Cōāmacūwii díamacū ni-irigupū wáayigu. Toopú duiṛi, Pedro, Santiago, Juan, Andrés āpērā tuohéropū cūūrē sāññáyira:

⁴ —Wedeya ūsārē. Mūñ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasñoādari, ate wáaadari suguerogārē? jñiyira.

⁵ Jesús cúārē yūuyigu:

—Ññurō tuomasñña, āpērā jñiditori jñirā. ⁶ Pañ “yūñrā niñā; yūñ Cōāmacū beserigū Cristo niñā” jñiādacua. Pañ cúārē nūññādacua.

⁷ “Cāmerĩsĩārā tiíawā” jñirĩ tuóadacu. “Toopú cāmerĩsĩārā tiíayira” jñirē queticārē tuóadacu. Teeré tuorá, cuirijāña. Tee wáaadare niijārō tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádarō dusaádacu ména. ⁸ Sicapōna macārā apēpōnā macārāmēna cāmerĩsĩāññādacua. Teero biiri sicadita macārā apeditā macārāmēna cāmerĩsĩāññādacua. Peeditapūre dita cāmeññare wáaadacu. Juabóare wáaadacu. Teeména basocāre bayirō ññañarō netōré nūcāññādacu.

⁹ Múñ basiṛo aññurō wācū tūgueñaña. Múñ dutirápūre tico, judíoa neārē wiseripū tāññāññādacua. Múñ yūñre padeorē wapa dutirá, ōpārā pūtopū néewanoādacu. Toopú jeara, yé maquērē wedemasññādacu. ¹⁰ Atibúreco petiádari suguerō, niipetire dita macārā Cōāmacū basocāre netōnére queti tuosesáadare niirō tiia. ¹¹ Múñ dutirá pūtopū néewari, “¿deero jñiādari cúārē?” jñi wācūhērārā wáawa. Múñ jearira, Cōāmacū múñre wācūrē ticogūdaqui. Teeré wedeseya. Múñ mee wedeseadacu; Espíritu Santo wedeseğūdaqui. ¹² Sícūpōna dutirápūre cāmerĩ wedesā, sñirĩ tiíadacu. Cúñ pacūññūññācā cúñ pōñarē dutirápūre wedesāññādacua. Cúñ pōñacā teerora cúñ pacūññūññārē netōññācā, diari tiíadacu. ¹³ Niipetira basocā múñre ññatutiadacu yūñre padeorē wapa. Teero múñre cúñ ññañarō tiipacári, yūñre padeorucújārārē Cōāmacū netōññāğūdaqui.

¹⁴ Ññañanetōjōāğūrē Cōāmacūrē padeoridojāğūrē ññāññādacu múñ. Cōāmacūwiipū too cūūrē niidutiherore nucūrĩ ññāññādacu.* (Ateré bueğú tuomasññārō.) Too cūñ nucūrĩ ññārā, Judea ditapū niirā ūtāyucupū dutijōññārō. ¹⁵ Wii sotoápū pesağáno diiwā, wii popeapū niirere néegū sāññawaripacu, dutijōññārō. ¹⁶ Wesepú padegúcā wiipú sutirē néegū pūtuawaripacu, dutijōññārō. ¹⁷ Teero wáare bñrecori niipacósāññūññārē, pōña ūpūrā cñorāre bóaneōre bñrecori niññādacu. ¹⁸ “Tee púuriro niirē bñrecori wáarijāññārō” jñi, Cōāmacūrē sāññā. ¹⁹ Teero wáare bñrecori basocāre ññañarō netōré bñrecori niññādacu. Cōāmacū atibúreco tiirĩ sirore, té atitōpūre nocōrō ññañarō

* 13:14 Tíatopūre profeta Daniel teerē jóarigū niññā.

netōré maniríro niiwā. Too síropucārē nocōrō peti ñañarō netōré maniādacu. ²⁰ Tee ñañarō netōré burecorire Cōāmacū dúoriatā, sīcūno netōrídōjāgūdaqui. Cōāmacūpe cūū beserirare tiigá, teero wáare burecorire dúogūdaqui.

²¹ Teero wáari, sīquērā múārē jīditoadacua: “Jāā, ñaña. Cōāmacū beserigu Cristo āno niī”, jīmiādacua. “Toopá niī”, jīmiādacua āpērāpé. Cūā teero jīrī, padeorijāña. ²² Pau jīditora niīadacua. Sīquērā “yūū Cōāmacū beserigu Cristo niīā” jīmiādacua. “Profeta niīā”, jīmiādacua āpērāpé. Pee tiēñore tiīadacua, cūārē padeoáro jīrā. Cōāmacū beserirapūrena padeodūri tiidugāmiādacua. ²³ Múā añurō tūomasīña. Tee niipetire niīadarerena múārē yūū wedesuguetooa, jīiyigu Jesús.

Jesús putuaatiadare

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wedenemoyigu:

—Tee ñañarō netōré burecori siro muīpū búreco macū naītīājōāgūdaqui. Ñami macūcā bóeriqui. ²⁵ Ñocōā ñaacodiadacua. Niipetira ūmūāsepu niirā cāmeñanoādacua. ²⁶ Teero wáari, yūū niipetira sōwū ōmebūruáripū tutuaremena asibatédiatiri, basocá ññaādacua. ²⁷ Too síro ángeleare ticogūdacu. Cūā néōādacua yūū beserirare atibúreco niipetiropu niirārē.

²⁸ Múārē oterigu higeragūmena queoré ticogūda. Tiigū pūūrī wasorí, “cūma wáaadaro péerogā dūsaa” jīmasīā. ²⁹ Tee tiiróbirora yūū jīārigue wáari ññarā, “niipetira sōwū putuaatiadaro péerogā dūsacú” jīmasīña. ³⁰ Yūū ateréja diamacūrā jīā: Atitó macārā cūā diaadari suguero, tee niipetire yūū jīārigue wáaadacu. ³¹ Ūmūāse, atiditá peticódiaadacu. Yūū wedesere doca petirícu. Niirucujāādacu.

³² Yūū putuaatiadari búreco, tii horare masīña maniā. Ángelea ūmūāse macārā masīriya. Yūū niipetira sōwūcā masīria. Yūū Pacū sīcūrā masīqui.

³³ Múācā tiibūrecore masīria. Teero tiirā, añurō wācūtutua, ññacoya. ³⁴ Múārē queorémena wedegūda. Sīcū basocá niiyigu yoaropū wáagu. Cūū wáaadari suguero, cūūrē padecoterare cūūya wiire “coteya” jīiyigu. Cūācōrōrē cūā padeadarere cūūyigu. Sope coterí basocūre añurō ññacodutiya. ³⁵ Cūā tiiróbiro múācā ññacorucujāña. Múācā múā Ōpū coeádari būrecore masīricu. Náicūmurī, ñami deco, cārēquē wederi, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yūū wācūña manirō putuaatigu, múārē cānirārē buajeádugariga. ³⁷ Yūū múārē jīrēre niipetirare jīgūda: Añurō ññacorucujāña, jīiyigu Jesús.

14

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Pñabáreco dusayíro Pascua bosebureco wáaadaró. Tii bosebureco niirí, pã púuri tiiré wáoya maniré yaanoã. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerámena Jesuré yayióremena cúã ñeeãdarere câmerí wedeseyira, sîãdugára.

² —Bosebureco niirí, tiiríjããda. Basocá cûürê maĩrã, maĩmena cúara, noo booró acaribíãmajãbocua, jĩyira.

Jesuré sitiaãñúre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniapñ Simón òpñã bóa netõríguya wiipñ niyigu. Jesús yaaduritabe, sîcõ numiõ sitiaãñúriga cñogó jeayigo. Tiigá sitiaãñúre “nardo” wãmecutire wapapacáre posecutíyiro. Tiigá ñacõrê tuupécojã, cûüya dupu sotoapñ píopeoyigo. ⁴ ãpẽrã toopá niirã coo teero tiirí ññarã, cúajõãyira. Cúã câmerí jĩyira:

—¿Ate sitiaãñúre wapapacáre bári peti teero tiicõãí? ⁵ Ate sitiaãñúrere dúa, sicacũma padegñ wapatárocõrõ bñanóboayu. Teemena bóaneõrãrê tiápuro boomíayu, jĩyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cúãrê jĩyigu:

—¿Deero tiirã coore potocõí? Potocõrijãña. Ateré yñre píopeogo, ññurõ tiigó tiyo. ⁷ Bóaneõrã múã watoapñ niirucujãadacua. Múã boorítano cúãrê ññurõ tiápumasã. Yñrejea múãmena niirucuricu. ⁸ Atigó yñre coo jeatuaro ññurõ tiyo. Coo sitiaãñúrere píopeogo, yñre yaará sitiaãñúre tuusíãdaro tiiróbiro tiyúetoayo. ⁹ Yññ ateréja diamacãrã jĩã: Niipetiro atiditapáre Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yñre tiáriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩyigu.

Judas Jesuré cûürê ññatutirapñre ticoadare

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesuré buerá doce menamacũ wáa, paiaré dutiráre jĩyigu:

—Yññ múãpñre Jesuré ticogũda, jĩyigu.

¹¹ Teeré tñorã, bayiró useniyira.

—Mñurê niyeru wapatíada, jĩyira.

Teero tiigá, “¿deero tii yñre Jesuré ticoro boomíto?” jĩ wãcũñcãyigu.

Jesús cúã buerámena yaaturigue

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pã púuri tiirémena wáoya maniré yaarí bosebureco niññcãyiro. Tiibureco niirí, oveja Pascua macũ niigũdñre sîãyira. Tiiburecore Jesús buerá cûürê sãññayira:

—¿Noopú ùsã Pascua boseyaadare quënobosára wáagari? jĩyira.

¹³ Jesús puarã cũ bueráre ticocoyigu.

—Jerusalénpu wáaya, jĩyigu—. Toopú sícũ basocú ocogá turupeogure buajeáadacu. Cũrë nũnũwáwa. ¹⁴ Cũ sããworo tiwií òpũrë jĩwa: “¿Noopú niigari yũ buerámena Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwĩ ùsãrë buegú”, jĩwa. ¹⁵ Cũ ãmũrõ macã tatia quënoãri tatiacapũ ãñogúdaqui. Toopú quënoyúewa, jĩcoyigu.

¹⁶ Cũ buerá wáa, Jerusalénpu jeayira. Toopú jeara, Jesús cããrë jĩãrirobirora niipetirere buayíra. Toopú cãã Pascua boseyaadare quënoyíra.

¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús, cũ buerá docemena tiwiipáre jeayigu. ¹⁸ Cãã yaadui, Jesús jĩyigu:

—Yũ ateré diamacúrá jĩã: Múã menamacũ sícũ yũmena yaadui yũre ñnatutirapure ticogúdaqui, jĩyigu.

¹⁹ Cãã bayiró wãcũpatiyira.

—¿Yũ mee nií? jĩ sãñãncãyira cããcõrõ.

²⁰ Jesús cããrë jĩyigu:

—Sícũ múã doce menamacũ yũmena atibapapá pãmena soayágura nií. ²¹ Yũ niipetira sõwũrë Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáadacu. Bóaneõgũ niigúdaqui yũre ticogũdũpeja. Cũ bauáriatã, nemorõ ãñubojĩyu, jĩyigu.

²² Jesús cããmena yaagu, pãrë née, Cõãmacũrë usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, batogura, jĩyigu:

—Yaaya. Ate yáa òpũũbiro niã.

²³ Vino bapare née, Cõãmacũrë usenire ticoyigu. Túajea, cũ bueráre tãyigu. Niipetira tiibapa maquërë sñiyíra. ²⁴ Cããrë tãgũ, jĩyigu:

—Ate yé díbiro niã. Yũ diari, yé dí òmayudiaadacu, pu basocá ñañaré tiirere cosebosáaro jĩgũ. Teemena Cõãmacũ mama netõnére quetire cũgũdaqui. ²⁵ Yũ ateréja diamacúrá jĩã: Vino sñinemóricu sáa; té Cõãmacũ Òpũ niirõpu mama vino ññaña manirere sñigúdadacu, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Sicawãme Cõãmacũrë basarére basapeotoaari siro, Ëtãgũ Olivopu wáajõãyira. ²⁷ Jesús cããrë jĩyigu:

—Múã niipetira yũre cõãwapetijõããdadacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũpu niã: “Oveja coterí basocure sãcõãgũdadacu. Teero tiirí, cũyara oveja cãã booró cutubatéjõããdadacu”,* jĩ

* 14:27 Zacarías 13.7.

jóarigue niiã. ²⁸ Teero wáapacari, yuu diarigapu masãri siro, yuu múã suguero Galileapu jeatoagudacu, jĩiyigu.

²⁹ Pedro jĩiyigu:

—Niipetira mũũrẽ cõawari, yuuja mũũrẽ cõawaricu, jĩimiyigu.

³⁰ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Mecũã macã ñami puarĩ cãrẽquẽ wedeadari suguero, yuure ãtĩãrĩ “cũũrẽ masĩriga” jĩĩditogudacu mũũ, jĩiyigu.

³¹ Pedro jĩiyigu:

—Yuuja cúã yuure sããdugáatã, mũũmena diaguda; mũũrẽ “masĩriga” jĩiricu, jĩimiyigu.

Niipetira cúũ buerá teero dícu jĩiyucomiyira.

Jesús Getsemanípu cúũ Pacure sãĩrígue

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Too síro Getsemanípu jeayira. Jesús cúũ bueráre jĩiyigu:

—Múã ãno duiyueya ména. Yuu Pacure sãĩgũ wáagu tiia, jĩiyigu.

³³ Pedro, Santiago, Juanrẽ cúũmena néewayigu. Cúũ bayiró peti yeeripũnapu wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

³⁴ —Yuure diariquiro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnrã mee tiiwá, jĩimiyigu.

³⁵ Cúã beru yoasãñurõ wáa, yeparu munibiácũmuyigu. Tee ñañarõ netõré jearijããrõ jĩĩgũ, Cõãmacũrẽ sãĩyigu. ³⁶ Sãĩgũ, jĩiyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasĩã mũũ. Yuu ñañarõ netõãdarere netõnéña. Yuu teero jĩipacari, yuu boorere tiirijãña; mũũ boorépe wáari tiiyá, jĩiyigu.

³⁷ Too síro cúũ buerá putopu cãmeputúayigu. Cúãrẽ cãniãrirapure buajeáyigu.

—Simón, ¿mũũ cãnigũ tiii? ¿Deero tiigũ péerogã ãña ti-iridojãĩ? jĩiyigu Pedrorẽ—. ³⁸ Cãnrã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩĩcõãsãrijããrõ jĩĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩñã. Múã wãcũrémena ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sãĩcãrĩbãria, jĩiyigu.

³⁹ Cãmeputúagu, cúũ Pacure sãĩãrirobirora sãĩyigu sũcã. ⁴⁰ Sãĩãri siro, cúũ buerá putopu cãmeputúagu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cúãrẽ wugoá pũnijõãyiro. Cũũrẽ deero yuumasĩriyira. ⁴¹ ãtĩãrĩ cãmeputúagu cúãrẽ jĩiyigu:

—¿Múã cãnrã tiii sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiii? Nocõrõrã niiã. Yuure ticoadaro jearo tiia. Yuu niipetira sõwũrẽ ticogudaqui ñañaré tiirãpũre. ⁴² Wũmũnucãña. Jãmũ, yuure ticogudu atitoai mée, jĩiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Jesús cūāmena wedeseḡu tiirira, máata cūā menamacū niimiāriḡu Judas jeayigū. Cūūmena pau basocá espadapīrīmena, yucuména atiyira. Cūā paiaré dutirá, Moisés jóarigūe buerá, āpērā b̄toá dutirá ticocoarira niyira. 44 “Y_{HH} wasopúro ūpūḡú cūūrā niigūdaqui. Cūūrē ñee, añurō siatú, néewawa”, jīisūguetoayigū Jesuré ticogūdu.

45 Máata Jesús p̄top̄u jeagu: —Y_{HH}re bueḡú, jīiyigū.

Teero jīīgūrā, cūā wasopúrore ūpūyigū. 46 Teero tiirí iñarā, Jesuré ñeejōāyira.

47 Cūūrē ñeerī, sīcū toopá nucūḡú cūūya espadare tūāwé, paiaré dutigūre padecotegūya cāmpérore páatacojāyigū. 48 Jesús cūūrē jīiyigū:

—¿Yaarepigure tiiróbiro y_{HH}re espadapīrīmena, yucuména ñeerā atiarī? 49 Búrecoricōrō y_{HH} Cōāmacūwīp̄u mūāmena niiwū, bueḡu. Y_{HH}re ñeeriw̄u. Mūā mecūtīgā tiiré Cōāmacūye queti jóaripūp̄u jīrōbirora wáaro tiia, jīiyigū.

50 Cūā buerá cūā sīcūrēna cōān̄cō, dutipetījōāyira. 51 Sīcū mam̄u Jesús siro n̄n̄átiyigū. Cānigú cōmarí caseromena dícu cōmarigū niyiyigū. Cūā cūūrē ñeemiya. 52 Cūūrē ñeema jīrā, cūā cōmarí casero dícu wéepānecojāyira. Cūūpe sutimanígū dutijōāyigū.

*Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̄top̄u néewarigū
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)*

53 Jesuré ñee, paiaré dutigú p̄top̄u néewayira. Toopá niipetira paiaré dutirá, āpērā b̄toá dutirá, teero biiri Moisés jóarigūe buerá neāyira. 54 Pedrope yoasāñurō Jesuré n̄n̄uyigū. Paiaré dutigúya wii popea macā yepar̄u p̄tuáyigū. Toopá Cōāmacūwii coterí basoca p̄to jeanuā, cūāmena pecame sūmaduīyigū.

55 Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii cūūrē wedesārō boomíto?” jīiyira, sīādugára. Cūūrē sīādugápacara, ñañaré b̄uaríyira. 56 Pau jīiditoremēna cūūrē wedesāmiyira. Cūā wedesāre queoró jeariyiro. 57 Āpērā w̄m̄n̄cā, jīiditoremēna cūū jīiriguere wedesāyira:

58 —“Y_{HH} atiwī Cōāmacūwiire basocá tiirí wiire cōāḡáda. Itiábureco siro apewī tūajean̄cōḡáda. Tiiwī basocá tiirí wii mee niīādacu”, jīiwī āni, jīiyira.

59 Teero jīipacara, sīcārībīro wedeseriyira.

60 Paiaré dutigú cūā watoapu w̄m̄n̄cā, Jesuré sāñāyigū:

—¿M̄u deero tiigú y_{HH}ridojāi? ¿Deero jīi y_{HH}ḡudari cūā wedesārere? jīiyigū.

61 Cūūpe y_{HH}riyigū. Paiaré dutigú sāñānemoyigū:

—¿Mũurã niĩ “Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ ãñugũ macũ” cúã jĩĩgũ? jĩĩyigu.

62 Jesús jĩĩyigu:

—Yũurã niĩã. Cõãmacũ tutuare cõonetõgũ puto cũũ diamacũpe duigudacu. Yũũ niipetira sõwũ toopũ duri ãñaãdacu mũã. Yũũ õmeburuãripũ diiãtiricãrẽ ãñaãdacu mũã, jĩĩyigu.

63 Paiaré dutigũ teero jĩĩrĩ tuogũ, cũũ basiro cũũyaro sutirorẽ wéeyigacojãyigu, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jĩĩdutigu. Cũãrẽ jĩĩyigu:

—Ãpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. 64 Mũã cũũ Cõãmacũrẽ ãñaarõ wedeserere tuotõaa. ¿Deero tũgueñaĩ mũã? jĩĩyigu.

Niipetira: —Cũũ teero jĩĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩĩyira.

65 Ãpẽrã cũũrẽ usecõ eobatétunacãyira. Cũũ capearire biaápeyira. Cũũrẽ ãñaarõ tii, páayira.

—Jĩĩbuaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩĩyira.

Cõãmacũwii coterĩ basocacã cũũrẽ páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66-67 Pedro tiiwii popea macã yepapũ pecame sũmagũ tiiri, sĩcõ paiaré dutigũre padecotego jeayigo. Coõ cũũrẽ ãñagõrã ãña: —Mũũcã Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigũra niĩãrã, jĩĩyigo.

68 —Cũũrẽ masĩriga. Ñeenórẽ wedese go wedese cu; tuomasĩriga, jĩĩyigu.

Cũũ sopepã witijeari, cãrẽquẽ wedeyigu. 69 Paiaré dutigũre padecotego cũũrẽ ãñagõ, toopũ ãñanucũrãrẽ jĩĩnemoyigo:

—Ãni cúã menamacũ niĩ, jĩĩyigo.

70 Cũũpe: —Niiria, jĩĩyigu.

Too sírogã toopũ ãñanucũrã Pedrorẽ jĩĩyira:

—Niirõrã mũũcã cúã menamacũ niicu. Mũũ Galilea macũ niijĩ; cúã tiirõbiro wedesea, jĩĩyira.

71 Cũũ jĩĩyigu:

—Yũũ diamacũ jĩĩhẽrĩ, Cõãmacũ yũũre ãñaarõ tiiáro. Yũũ mũã wedese gure masĩriga, jĩĩyigu.

72 Cũũ teero jĩĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩĩãriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ pũarĩ wedeadari sũguero, yũũre ãñãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩĩgũdacu mũũ”, jĩĩyigu. Teerẽ wãcũbuagũ, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãñãrigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Bõeri paiaré dutirá, ãpẽrã butoã dutirá, Moisés jóarigue buerã, teero biiri niipetira Judõoare Dutirá Peti neãyira. Jesuré

sĩadutiadarere wedeseyira. Wedesetoa, Jesuré siatú, néewa, Pilatopure ticoyira.

² Pilato cūūrē sãĩñáyigu:

—¿Mũũrã niĩ judíoa òpũ? jĩiyigu.

—Mũũ jĩĩròbirora cūũrã niĩ, jĩiyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesãyira cūūrē. ⁴ Pilato Jesuré sãĩñánemoyigu:

—Cũã mũũrē pee wedesãrã tiiya. ¿Mũũ yũũridojaĩ? jĩĩmiyigu.

⁵ Jesús yũũriyigu. Teero tiigú, Pilato ññamanijòãiyigu.

Jesuré sãĩdutrígue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cũmarĩcòrò Pascua bosebũrecori niirĩ, Pilato sĩcũ peresuwiipu niigũrē basocá cũã wionécodugagure wionécorucuyigu. ⁷ Teebũrecorire sĩcũ ãmũ peresuwiipu duiyigu cũũ menamacãrãmena. Cũũ wãmecutiyigu Barrabás. Cũã romanuã dutirãre cõãdugara, cãmerĩsĩãyira. ⁸ Basocá Pilato pũtopũ wáa: —Mũũ tiirucúrobirora tiiyá, jĩiyira.

⁹ Pilato cũãrē sãĩñáyigu:

—¿Mũã judíoa òpũrē yũũ wionécori boogári? jĩĩmiyigu.

¹⁰ Paiaré dutirá ññatutira Jesuré ticoariguere masĩjãyigu.

¹¹ Paiaré dutirá basocãre acaribĩri tiiyira, Barrabápere wionécodutira. ¹² Pilato cũãrē sãĩñánemoyigu:

—Mũã “judíoa òpũ niĩ” jĩĩgũpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩiyigu.

¹³ —¿Cũũrē curusapũ páabiatudutiya! jĩĩ acaribíyira.

¹⁴ —¿Ñeenó ññañarē tiiári cũũ? jĩiyigu.

Basocápe bayiró bũsurómena: —¿Curusapũ páabiatudutiya! jĩĩnemoyira.

¹⁵ Pilato basocãmena ãñũrò pũtuádugagu, Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítoaari siro, curusapũ páabiatu sãĩdutiýigu.

¹⁶ Teero tiirã, surara cũãye wiseri popea macã yepapũ cũũrē néewayira. Toopũ ãpẽrã niipetira surarare néõyira. ¹⁷ Cũã Jesuré sicaró òpũya sutiro tiiróbiro sõã ññisãñũrõca sããyira. Sicabeto potamena tiiári beto cũũya dupupure péoyira.

¹⁸ —Ûseniã mũũmena, judíoa òpũ, jĩĩ buijãyira.

¹⁹ Sicagú cãñugũmena cũũya dupupure páayira. Cũũrē usecó eobatétu, ññicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. ²⁰ Cũã cũũrē buitóa, sõã ññisãñũrõrē tuuwécojã, cũũ sãñhasuguearirore sããyira. Curusapũ páabiatura wáara néewayira.

Jesuré sãĩrígue

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Sĩcũ Cirene macã macũ cãpũpu niĩarigu pũtuãatigu tiiyigu. Cũũ wãmecutiyigu Simón. Pũarã pacũ niiyigu: Alejandro, Rufo

pacu. Cũu too netōwári ññarã, Jesús apawari curusare cũurẽ apadutiyira.

²² Jesuré Gólgota buropu néewayira. Gólgota jĩrõ, “Dupucoro” jĩrõ tiia. ²³ Toopú vino “mirra” wãmecutire wóariguemena tĩãmiyira. Sĩniriyigu. ²⁴ Cũurẽ curusapu pábiatuyira, diaaro jĩrã. Surara cũuye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapeyira, ¿noãrẽ putuáadari? jĩrã.

²⁵ Cũurẽ curusapu pábiaturi, bóeri nueve niirĩ niyiro. ²⁶ Basocá cũurẽ wedesããriguere jóatunoyiro táboapĩpãre: “JUDÍOA ÖPË NIÍ”, jĩyiro. ²⁷ Jesuména puarã yaarépirare pábiatuyira; sícũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape nũcõyira. ²⁸ Cũã teero tiirí, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóarigue diamacũ wáyiro. “ ‘Dutirére netõnũcãrã menamacũ niirĩ’ jĩ wãcũyua basocá cũurẽ”,* jĩ jóanoã.

²⁹ Basocá toopú netōwára, cũurẽ ññarõ jĩrã, dupupá saguejõãrucuyira.

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiábureco siro apewiĩ tiipeticojãgũda”, jĩmiwũrã mũũ. ³⁰ Teero jĩrigu mũũ basirora netõnéña. Curusapu tusagú diiátiya, jĩ buijãyira.

³¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue buerámene teerora jĩ buijãyira:

—Cũũ ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ; cũũ basiropu netõnémasĩrii. ³² Cõãmacũ beserigu Cristo Israelya põna macãrã õpũ niigũjã, curusapu tusagú cũũ basiro diiátiaro. Cũũ basiro diiátiri docare, padeoáda, jĩyira.

Cũũmena curusapu pábianũcõãriracã teerora cũurẽ ññarõ jĩ buijãyira.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Coeritó jeari, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãyiro. Tée ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuyiro. ³⁴ Tii hora niirĩrã, Jesús bayirõ acaribíyigu.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jĩyigu cũuyemena. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigú yũũre cõãwai?” jĩgũ tiiyigu.

³⁵ ãpẽrã sĩquẽrã toopú niirã teeré tuorã, jĩyira:

—¿Coel! Tuoyá. Profeta Eliãre sũcõcõgu tiiquí, jĩmiyira.

³⁶ Sícũ cutawá, sicasitia vino piyare soayigu. Sĩniãrõ jĩgũ, sicagú cãnũgũpu siatú, cũurẽ sũumũõcõgura, basocãre jĩmiyigu:

—Coteya ména. Elías cũũ curusapu tusagũre néediocõgu atiboqui, jĩmiyigu.

* 15:28 Isaías 53.12.

³⁷ Jesús bayiró acaribí, diajõâyigũ. ³⁸ Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapũ ãñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmũãrõpe yigadiati, pũacaséropũ jeacotuariro niuwũ. ³⁹ Cien surara dutigú Jesús doca nucũgú, cũũ teero wáa diari ññagũ, jĩiyigũ:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩiyigũ.

⁴⁰ Numiã yoaropũ Jesuré ññanucũyira. Cũãmena niiyira: María Magdalena; apegó María (coo José cũũ bai Santiago paco niyigo); apegó Salomé niyira. ⁴¹ Cũã Jesuré nãñurira numiã niyira. Cũũ Galileapũ niirĩ, cũũrẽ ãñurõ tiiapurira niyira. ãpẽrã numiã paũ Jesús Jerusalénũ wáari nãñuriracã toopú ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrique

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Judíoa yeerisãri bureco sũguero macã bureco niyiro. Teero tiiró, cũã yeerisãri bureco maquẽ quẽnorí bureco niyiro. Nãicũmurĩ, José Arimatea wãmecutiri macã macũ jeayigũ. Cũũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ cũã padeogú niyigũ. Cũũcã Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩadarere coteyigũ. Teero tiigú, cuero manirõ wãcũtutuaremena Pilato pũtopũ sããwayigũ. Sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigũ. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere tũogú, tũomanijõâyigũ. Cien surara dutigũre atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩĩ sãññáyigũ. ⁴⁵ Cien surara dutigú cũũrẽ wedeari siro, Jesuyá õpũũrẽ Joseré ticodeutiigũ. ⁴⁶ José sutiró ãñurí caserore sãĩ, Jesuyá õpũũrẽ néedioco, tiicaseromena cõmayigũ. Túajea, sicututi ãtãgãpũ coari tutipũ cũũyigũ. Tiitutire ãtãquicamena tuunéwa, biajãyigũ. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũũãrĩrore ññayira.

16

Jesús masãmũãrique

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri bureco sãbado netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiañũre sãiyira. Teemena Jesuyá õpũũrẽ píopeora wáara tiimiyira. ² Ësã yeerisãri bureco síro macã bureco niirĩ, ññamisãñurõgã Jesuré cũũri tutipũ wáayira. ³ Cũã toopú wáara, cãmerĩ sãññáyira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩiyira.

⁴ Toopú jea, ññacora, tiiquicare aperopú nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niyiro. ⁵ Tiitutipũ sããwara, wãmo diamacũniñape sícũ mamũ duri ññayira. Cũũ sutiró butiró yoaroca sãñayigũ. Cũã cũũrẽ ññarã, bayiró mcháyira. ⁶ Cũũ cũũrẽ jĩiyigũ:

—Усуárijãña. Múã Jesús Nazaret macã macũrẽ cãã curusapu pábiatu sããrigure ãmaãrã tiia. Cũũ masãtoaawĩ. ãnorẽ manĩ. Cũũrẽ cũũãrĩrore ãnarã atiya. ⁷ Cũũ bueráre, Pedrore wedera wáaya: “Cũũ múã sũguero Galileapu jeatoagũdaqui. Cũũ jĩrirobirora toopá cũũrẽ ãnaãdacu”, jĩwa, jĩyigo.

⁸ Tiitutipũ niãrira ucuã ñapõpirara dutijõãyira. Cuirã, ãpẽrãrẽ wederiyira.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue
(Jn 20.11-18)

⁹ Yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũũ masããri siro, María Magdalenarẽ bauásũgueyigo. Coorena too sũgueropũ siete wãtĩãrẽ cõãwionecoyigo. ¹⁰ Jesuména wãanetõrirare wedego wãamiyigo. Cũũrẽ booritua, utira tiiyira.

¹¹ —Jesús catiawĩ; yũũ cũũrẽ ãnaãwũ, jĩmiyigo. Padeoríyira.

Jesús puarã cũũmena wãanetõrirare bauárigue
(Lc 24.13-35)

¹² Too síro Jesús puarã cũũmena wãanetõãrirare bauáyigo cãpũpũ wáarare. Cũũ ãpĩbĩro biigú bauáyigo. ¹³ Cũã ãpẽrã Jesuména wãanetõãrirare wedera wãamiyira. Cũãcãrẽ padeoríyira.

Jesús cũũ bueráre dutirigue
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Too síro Jesús cũũ buerá oncere bauáyigo cũã mesapu duirãre. Cũãrẽ jĩyigo:

—¿Deero tiirã cũã wederi, yũũ masãré quetire tuopacára, padeoríarĩ? Pairó wãcũtutuare cuoríã múã, jĩyigo.

¹⁵ Cũãrẽ jĩnemoyigo:

—Niipetiropũ niipetirare yũũ basocãre netõnére quetire wedera wáaya. ¹⁶ Yũũre padeó, wãmeõtinogũno netõnénogũdaqui. Yũũre padeohégũno ñañarõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Yũũre padeorã yũũ dutirémãna wãtĩãrẽ cõãwionecomããdacua. ãpẽrãyére wedesemasĩripacara, wedeseadacua. Cũã ãñaãrẽ ñeerĩ, teero biiri pũnirẽ sĩnirĩ, merẽã wáaricu. Diarãre ñaapeóri, netõãdacua. Yũũre padeorã cũã padeorére ãnorã, teerẽ tiimasĩãdacua, jĩyigo.

Jesuré néemũãrigue
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marĩ Õpũ Jesús cũãrẽ wedeari siro, ãmuãsepu néecomũãnoyigo. Cõãmacũya wãmo diamacũniãpe jeanuãyigo. ²⁰ Cũũ buerã niipetiropũ cũũ netõnére quetire wedera wáawa. Cũã wederi, Jesús cũũ basirora cũãrẽ tiãpurigu

niiwĩ. Cúã wederére “diamacúrã niiã” jĩgũ, ãñurére cúãrẽ
tiiẽñorĩ tiirígũ niiwĩ.*

* **16:20** Ate versículos aperiũ бачирũ бaurícu; aperiũpá baucú.

LUCAS

Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipūrē jóayiri? jĩrigue

1-2 Niipetire ũsã watoapu wáariguere ññarira Jesús “wed-
era wáaya” jĩcorira ũsãrē buewa. Pañ cúa buerirobirora
jóañcãrira niiwã. ³ Yññcã ate niipetire Jesús sicatorpu
tiññcãriguere masĩpetidugagñ aññurõ buewñ. Teero tiigú,
Teófilo, yññ teeré jóaa, ⁴ mññrē ãpērã bueriguere “diamacúra
niĩã” jĩñmasĩdutigñ.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

⁵ Herodes Judea dita macãrã õpũ niiritore, sícũ pai Zacarías
wãmecutigñ niiyigñ. Cũũ Abíaya põna macã niiyigñ. Cũũ ñmo
Isabel wãmecutiyigo. Coa Aarón pãrãmeõ niññññsego niiyigo.
⁶ Cúa puarãpura Cõãmacũ ññacorore basocã aññurã niyira. Cũũ
dutirere aññurõ tiyira. Teero tiirã, basocã cããrē “wapa cñooýa”
jĩñmasĩyira. ⁷ Cúa põnamaníyira. Isabel põnamanígõno niiyigo.
Cúa bũtoã niyira.

⁸ Sicabũreco Zacarías pai paderé padegñ tiyigñ
Cõãmacũwiipñ. Cũũya põna macãrã paderé bũrecorei niyiro.
⁹ Paiã tiirucúrobirora sícũrē beseyira sitiaaññure sóegũdũre.
Tiibũrecore Zacariare beseyira. Teero tiigú, cãũpe Ññurí Tatia
pũto macã tatiapu sóegu sããwayigñ. ¹⁰ Sóeritono niirĩ, niipetira
basocã sopepũ Cõãmacũrē sãĩrã tiyira. ¹¹ Sícũ ángele* cãũrē
bauáyigñ. Cũũ sóemũõcoro diamacũpe nucũyigñ. ¹² Zacarías
cãũrē ññagũ, ñññájõáyigñ. Bayiró cuiyigñ. ¹³ Ángele cãũrē jĩyigñ:
—Cuirijãña, Zacarías. Cõãmacũ mññ sãĩrere tñoi. Mññ,
mññ ñmo Isabelmena sícũ põñacutíadacu. Cãũrē Juan wãme
tuuya. ¹⁴ Mññ cãũmena bayiró ñsenigũdacu. Pañ cãũ
bauári, ñseniãdacua. ¹⁵ Cõãmacũ ññacoropure bárĩ niigú mee
niigũdaqui. Vinorē,† sibiorere sññirigũdaqui. Cũũ paco
pãatipura Espiritu Santo cãũmena niitoagũdaqui. ¹⁶ Pañ Is-
raelya põna macãrã Cõãmacũ cúa Òpũrē padeodúrirare padeorí
tiigũdaqui sũcã. ¹⁷ Marĩ Òpũ sũguero jeagũdaqui. Elías tiiróbiro
Espiritu Santo tutuare cñogũdaqui. Teemena pacũsũmñãrē cúa
põñamena aññurõ niirecutirĩ tiigũdaqui. Netõññcãrãrē basocã
aññurã tiiróbiro wãcũrĩ tiigũdaqui. Basocãre “marĩ Òpũrē aññurõ
niyueya” jĩñgũdaqui, jĩyigñ.

¹⁸ Cãũ teero jĩrĩ, Zacarías sãĩñáyigñ:

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

—¿Deero tii yuu masĩgũdari mũu yũure jĩrere? Yuu bucu niĩã. Yuu namocã bucuó niyo, jĩyigu.

19 Ángele cũũrẽ yũyigu:

—Yuu Gabriel niĩã Cõamacũ puto macũ. Cũũ yũure ticodio-coawĩ, mũũrẽ queti wededutigu. 20 Yuu jĩrere mũu padeoría. Teero tiigú, wedesemasĩhẽgũ putuáguacu. Yuu jĩrõbirora waaadacu. Tee niipetire wáari siropu, wedeseguacu, jĩyigu.

21 Cũã wedesera tiiri, basocápe Zacariare yuera tiyira. Cũũ Cõamacũwiipu peari, iñamanijõãyira. 22 Cũũ witiyeagu, wedesemasĩriyigu. “Cõamacũwiipu apeyenó cũũrẽ bauáajĩyu”, jĩyira. Wãmorĩmena cũũrẽ wẽẽtuyigu. Wedesemasĩhẽgũ putuáyigu.

23 Paia paderé burecori petiri, cũũya wiipu coecóputuayigu. 24 Too síro cũũ namo Isabel niipacó niinucãyigo. Sicamoquẽne muĩpũrã “wiipú niijãgõda” jĩyigo. 25 Coo wãcũyigo: “Cõamacũ yuu põnamanígõ niĩãrigore tiípuawĩ. Basocá teero iñacõãrĩ jĩgũ, yũure ãñurõ tiii”, jĩyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigwe

26 Seis muĩpũrã Isabel niipacó niirõ netõyiro. Cõamacũ ángele Gabrielre Nazaretpu ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditapu niĩã. 27 Sícõ mũmuna niĩñahẽgõrẽ queti wededutiyaigu. Õpũ David pãrãmi niinunusegumena José wãmecutigumena wãmosiagodo tiyigo. Coo wãmecutiyo María. 28 Ángele coo niirõpu sããwa, ãñudutiyaigu:

—Sãã. ¿Niĩ mũu? Marĩ Õpũ mũũrẽ “ãñurõ tiigũda” jĩãwĩ. Cũũ mũmuna niĩ, jĩyigu.

29 Ángele jĩrere tuogó, bayiró wãcũyigo. “¿Deero jĩdugaro tiigári cũũ ãñudutire?” jĩ wãcũyigo. 30 Ángele jĩyigu:

—Cuirijãña, María. Mũu Cõamacũ ãñurõ tiirere buaa. 31 Teero tiigó, mũu niipacó putuágodacu. Sícũ põnacuĩgodacu. Cũũ wãmecutigũdaqui Jesús. 32 Cũũ ãpẽrã nemorõ mũpiti macũ niigũdaqui. “Cõamacũ mũũãse niigú macũ niĩ”, jĩnogũdaqui. Õpũ David cũũ ñecũ niisotoapeogũre tiirõbiro Cõamacũ cũũrẽ Õpũ cũũgũdaqui. 33 Israelya põna macãrãrẽ dutirucujãgũdaqui. Cũũ dutirẽ petiricu, jĩyigu.

34 María ángelere sãñãyigo:

—¿Deero wãabogari ate? Yuu manũ manigõ niĩã, jĩyigo.

35 Ángele coore yũyigu:

—Espíritu Santo mũũpũre diijeáguadaqui. Cõamacũ mũũãse macũ tutuare mũũpũre õmebũrũá tiirõbiro diiáti, tuubiáadacu. Teero tiigú, mũu macũ ãñugú “Cõamacũ macũ niĩ” jĩnogũdaqui. 36 Mũũya wedego Isabel sícũ põnacuĩgodaco, bucuó niipaco. “Põnamanígõno niyo”, jĩmiwã basocá.

Seis muĩpũrã wáaa, coo wĩmu buaári siro. ³⁷ Cõãmacũrẽ tiimasĩhẽreno maniã, jĩiyigu.

³⁸ María jĩiyigo:

—Yuu Cõãmacũrẽ padecotego niiã. Cõãmacũ muu jĩĩrõbirora yuure tiáro, jĩiyigo.

Ángele coo puto niiãrigu wáajõãyigu.

María Isabelre ññagõ wáarigue

³⁹ Teeburecorire María boyeromena wáajõãyigo Judea ditaru. Etäyucu watoa niirí macãru jeayigo. ⁴⁰ Toopú jea, Zacaríaya wiiru sããwa, Isabelre añudutiyo. ⁴¹ Tee añudutire tuorí, coo macũ páatiru sãñagú cãmeñayigu. Isabelmena Espiritu Santo niiyigu. ⁴² Teero tiigó, coo bayiró busarémene wedeseyigo:

—Niipetira numiã nemorõ Cõãmacũ muurẽ añurõ tiii. Muu macũcãrẽ añurõ tiii. ⁴³ Yuu búri niigõ niipacari, muu yuu Õpũ paco yuure ññagõ atiyu. ⁴⁴ Yuu muu añudutirere tuorí, yuu macũ páatiru sãñagú useniremena cãmeñaati. ⁴⁵ Cõãmacũ muurẽ jĩĩrirobirora “wáaadacu” jĩĩ padeoyú muu. Ateména Cõãmacũ muurẽ usenirí tiiquí, jĩiyigo.

⁴⁶ María jĩiyigo:

“Yuu Õpũrẽ ‘añuniã muu’ jĩĩ, usenire ticoa.

⁴⁷ Cõãmacũ yuure netõnégũmena bayiró usenigõ niiã.

⁴⁸ Yuu búri niigõrẽ Cõãmacũ beseyi.

Mecũãmena niipetira yuure ‘Cõãmacũ añurõ tiyí coore’ jĩĩadacua.

⁴⁹ Cõãmacũ niipetire tiimasĩgũ yuure añurere tiyí.

Cũũ añuré dícuere tiiquí.

⁵⁰ Cũũrẽ quioníremene ññarãrẽ bóaneõrucujãgũdaqui.

⁵¹ Cũũ tutuaremena pee añuré tiii.

Basocã ‘usã ãpẽrã nemorõ niiã’ jĩĩ wãcũrãrẽ cõãjãqui.

⁵² Õpãrã duirépĩrĩru duirãre cõãjãqui.

Búri niirãpere uputí macãrã niirí tiiquí.

⁵³ Jubóarare pee añuré ticoqui.

Pee cuorãre ticoripacu, putuawadutiqui.

⁵⁴ Israelya põna macãrã cũũrẽ padecoterare tiápuqui.

Cũũrẽ wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

⁵⁵ Marĩ ñecũ Abrahamrẽ,

teero biiri niipetira cũũ pãrãmérã niinunuserare

‘tiápuguda’ jĩĩrigu niiwĩ’,

jĩiyigo María.

⁵⁶ María ñĩãrã muĩpũrã coo putoru putuáyigo. Too síro cooya wiiru coecóputuayigo.

Juan Bautista bauárigue

⁵⁷ Isabel pōnacutírito jeari, coo macã bauáyigu. ⁵⁸ Cooya wii puto niirã, cooya wedera Cõamacũ coore añurõ bóaneõrigue quetire tuorã, coore useniapuyira. ⁵⁹ Ocho† barecori cũũ bauári siro, cũũ cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrã jeayira. § Cũũ pacu tiiróbiro Zacarías tuudugamiyira. ⁶⁰ Cũũ paco cũãrẽ jĩyigo:

—Niiria. Cũũ Juan wãmecutigudaqui, jĩyigo.

⁶¹ Cũãpe: —Mũya wedera teero wãmecutira maniŷya, jĩyira.

⁶² Cũũ pacure wãme sãĩñarã, wẽëtuyira. ⁶³ Cũãpe sicapĩ jóaripĩ sãiyígu. Tiipíru “Juan wãmecutigudaqui” jĩ jóayigu. Niipetira teeré ñamanijõãyira. ⁶⁴ Máata Zacarías wedesejõãyigu sũcã. Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. ⁶⁵ Cũũ teero tiirí, cũãya macã puto niirã cuipetijõãyira. Niipetiro too Judea dita útãyucu watoapu macãrã teero wáariguere wedeseyira. ⁶⁶ Niipetira teeré tuorã bayiró wãcũyira.

—Cũũ wĩmagũ bucũ niigũ, ¿deero niigũno niigũdari? jĩyira. Cõamacũ tutuare Juanména niiyiro.

Zacarías Cõamacũrẽ basapeorigue

⁶⁷ Cũũ pacu Zacaríamena Espiritu Santo niyigu. Teero tiigũ, Cõamacũ wededutirere wedeyigu. Biiro jĩyigu:

⁶⁸ “Cõamacũrẽ usenire ticoco. Cũũ marĩ Israelya põna macãrã Òpũ niĩ.

Marĩ cũũ beserirare netõnégu atii. Marĩrẽ tiiapurucujãĩ mée.

⁶⁹ Marĩrẽ netõnégũdu tutuagure ticodiocoqui.

David cũũrẽ padecotegu pãrãmi niinanusegu niiqui.

⁷⁰ Tíatoru ‘teero tiigũda’ jĩyigu.

Teeré profetas añurã jóarira niiwã.

⁷¹ Cõamacũ niipetira marĩ wãpãrãrẽ, marĩrẽ ññatutirare cãmotã, marĩrẽ netõnébosagudaqui.

⁷² Marĩ ñecũsumãrẽ ‘mũãrẽ bóaneõgũda’ jĩyigu.

Cũãrẽ ‘añurõ tiigũda mũãrẽ’ jĩrigue añurére acabóriqui.

⁷³ Cõamacũ too síro tiíadarere wedeyigu Abraham marĩ ñecũrẽ. ‘Biiro tiigũda’ jĩyigu:

⁷⁴ ‘Mũãrẽ ññatutirare cãmotã, mũãrẽ netõnébosagudacu.

Yũũ teero tiirí, mũã cuiro manirõ yũũ dutirére tiimasĩadacu.

⁷⁵ Búrecoricõrõ yũũ ññacoropũ añuré tiiadacu’, jĩyigu Cõamacũ.

⁷⁶ Macũ, mũũrẽ basocã ‘Cõamacũ mũũãsepũ niigũyagu profeta niĩ’ jĩĩadacua.

Mũũ marĩ Òpũ atiadari suguero, maarẽ quẽnosuguérobirora quẽnosuguégu niigũdacu.

⁷⁷ Mũũ Cõamacũ beserirare cũã ñañaré tiirére Cõamacũrẽ acabóre sãĩdutígdacu.

† 1:59 Portugués: oito. § 1:59 Levítico 12.3.

Teeména Cõãmacũ netõnerere cũãrẽ masĩrĩ tiigũdacu.

78 Cõãmacũ marĩrẽ bóaneõremena ñãgũ niijĩgũ,
marĩrẽ netõnégũdũre ticodiocogũdaqui.

Muĩpũ muãatiro tiiróbiro niigũdaqui cũũ marĩrẽ.

79 Marĩ naĩtĩãrõpũ niirãbiro niĩã.

Ресамерũ wáaborira niĩã.

Cũũ bócoremena marĩrẽ ãñurõ niirecutire ãñogũdaqui”,
jĩyigũ Zacarías.

80 Wĩmagũ бисна́јо́а́йигũ. Jõõpemenã Cõãmacũrẽ
padeomũãncãyigũ. Basocã manirõpũ niisodeaatigũ.
Toopũre niituyigũ, téẽ Israelya põna macãrãrẽ cũũ
wedenũcãritopũ.

2

Jesús bauárigue

(Mt 1.18-25)

1 Tiãtore niipetira romanuã õpũ Augusto basocãre ba-
paqueogũdu, cũã wãmerẽ jóatudutiyigũ. 2 Cirenio niirito,
sicato jóature niinũcãyiro. Cirenio Siria dita dutigũ ni-
iyigũ. 3 Niipetirare cũã ñecũsũmũã bauãre macãrĩpũ jóatura
wãadutiyigũ.

4 Teero tiigũ, José, Nazaret Galilea ditapũ niĩãrigũ, Belén
Judea ditapũ wãayigũ. Cũũ ñecũ David Belénpũ bauáyigũ. Cũũ
David pãrãmi niinũnũsegũ niijĩgũ, toopũ wãayigũ. 5 Cũũmena
cũũ wãmosiãgodo María wãayigo. Niipacó niiyigo. 6 Cũũ Belénpũ
niirĩ, María põnacũtũre bũrecori jeayiro. 7 Toopũre cũã cãnirĩ
wii bũariyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipũ wãayira. Toopũ
coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã
yaarĩcoropũ sããyigo.

Ángelea oveja coteri basocare bauárigue

8 Belén wesapũ oveja coteri basoca niiyira. Cãpũpũ
cũãyarare coteboejõãrucuyira. 9 Wãcũña manirõ cũãrẽ sicũ
ãngele bauáyigũ. Cõãmacũ asibatere cũã pũtopũ ãñurõ
bóesesajõãyiro. Bayiró cuiyira. 10 Ángele cũãrẽ jĩyigũ:

—Cuirijãña. Mũãrẽ ãñuré queti wedegũ atia. Niipe-
tira tee quetire tũorã, useniãdacua. 11 Mecũã ñami Daviyã
macã Belénpũ mũãrẽ netõnégũdu bauãawĩ. Cũũ Cõãmacũ be-
serigũ Cristo marĩ Õpũ niĩ. 12 Cũũ wĩmagũrẽ suti caseri-
mena cõmaãrigũre buajeãadacu. Wãicũra yaarĩcoropũ sãñagũrẽ
ĩñaãdacu. Mũã teerẽ ñnarã, “diamacũrã wedeayi” jĩãdacu,
jĩyigũ ángele.

13 Wãcũña manirõ cũũ pũto paũ ángelea bauáyira. Cũã
Cõãmacũrẽ usenire ticora, biiro jĩyira:

14 “Ĕmũãsepũ niirã Cõãmacũrẽ ‘ãñunetõjõãĩ’ jĩĩ, usenire ticoaro. Atiditapũre cũũ ãñũrõ tiinórã ãñũrõ niirecutiario”, jĩĩyira.

15 Ángelea cũãmena niiãrira ĩmũãsepũ mũãwaari siro, oveja coterĩ basoca cãmerĩ wedeseyira:

—Jãmũ too docare Belẽnrũ. Toopũ wãaariguere Cõãmacũ marĩrẽ wededutiariguere ãñaco, jĩĩyira.

16 Teero tiirã, boyeromena macãpũ piyayira. Toopũ piyajeera, Marĩa, Joserẽ buajeãyira. Wĩmagũrẽ wãicura yaarĩcoropũ sãñagũrẽ ãñayira. 17 Cũũrẽ ãñãari siro, ángele wĩmagũ maquẽrẽ wedeariguere wedeyira. 18 Niipetira cũã wederere tũorã, tũomanĩjõãyira. 19 Marĩape tee niipetirere coo wãcũrẽpũ ãñanoyigo. Bayirõ teerẽ wãcũyigo. 20 Oveja coterĩ basoca cũã tũoárigue, cũã ãñãarigue ángele wedearirobiro wãayiro. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire tico, “cũũ ãñunetõjõãĩ” jĩĩ wedesepũũyira.

Jesurẽ Cõãmacũwiipũ néewarigue

21 Jesús bauári siro, ocho bũrecori netõrĩ, cũũ cõnerĩgu yapa macã caserõre widecõãyira. Cũũrẽ Jesús wãme tuuyira. Ti-uwãmerẽ ángele Marĩare, coo niipacõ niĩadari sũgueropũ, tudutiyigu.

22 Coo põnacũtĩari siro, Moisére dutirẽ cũũrigue jĩĩrõbirora cuarenta bũrecori yueyira. Too síro wĩmagũrẽ Jerusalẽnrũ néewayira. Toopũ Cõãmacũrẽ “mũũyagu niĩ” jĩĩ ãñorã wãayira. 23 “Niipetira ĩmũã bauásũguera Cõãmacũyara niirõ booa”,* jĩĩ jóanoã Cõãmacũye queti jóaripũpũ. 24 Tiipũpũ jóaribirora pũarã buabiro baurã o pũarã bua wĩmarã Cõãmacũrẽ ticoadara wãayira.†

25 Teebũrecorire sĩcũ Simeón wãmecũtigũ Jerusalẽnrũ niyigu. Cũũ basocã ãñugũ, Cõãmacũrẽ padeogũ niyigu. Israelya põna macãrãrẽ netõnégũdũre yuegu tiyigu. Espĩritu Santo Simeónmena niyigu. 26 Cũũ cũũrẽ wedetoayigu: “Cristo Cõãmacũ beserigure ãñaripacu, mũũ diaricu”, jĩĩyigu. 27 Espĩritu Santo masĩrĩ tiirẽmena Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Jesús pacũsũmũã cũũgãrẽ néesãwayira, Moisére dutirẽ cũũriguerũ jóaribirora cũũrẽ tiibosára. 28 Néesãwari, Simeón cũũrẽ néepayigu. Néepa, Cõãmacũrẽ usenire ticogu jĩĩyigu:

29 “Yũũ Ōpũ, mũũ yũũre wederibirora tiia mecũtĩgãrẽ. Teero tiigũ, yũũ mũũrẽ padecotegu useniremena diamasã.

30 ãni basocãre netõnégũdũre yũũ capearimena ãñatoaa.

31 Mũũ ãnirẽ ticodiocoayu, niipetira basocã masĩarõ jĩĩgũ.

* 2:23 Éxodo 13.2,12. † 2:24 Levítico 12.6-8.

32 Ñni sñawócoḡu tiiróbiro niigúdaqui, judíoa niihērã diamacú maquērē masiārō jĩḡũ.

Niipetira m̄nyara Israelya pōna macārārē ‘Cōãmacū marĩrē ãñurō tiíawĩ jĩrĩ tiigúdaqui’,

jĩyigũ Simeón.

33 Cũũ teero jĩrĩ t̄horá, Jesús pac̄u, paco t̄homanijõãyira.

34 Simeón cūārē: —Cōãmacū múārē ãñurō tiíaro, jĩyigũ.

María Jesús pacore jĩyigũ:

—T̄hoýá. Cōãmacū ãni wĩmagũmena pāu Israelya pōna macārārē cōārĩ tiigúdaqui; ãp̄ērārē cū̄mena netõnégúdaqui. Pāu cū̄rē ñañarō jĩãdacula. 35 Teero tiirém̄ena pāu wãcūrere masiñoãdacu. M̄nyre espadamena sadero tiiróbiro p̄niré t̄gueñagõdacu, jĩyigũ.

36 Toopú s̄icõ profeta niyigo. Coo Ana wãmec̄tiyigo. Fanuel macõ, Aserya pōna macõ niyigo. B̄nc̄ó peti niyigo. Mamo niigõ, wãmosíayigo. Coo wãmosári siro, siete cūmarĩ coo man̄mena niyigo. 37 Cũũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cūmarĩ c̄ooyigo. Cōãmacūwiip̄ure witiyigo. Toopú ñamirĩ, búrecori beti, súubuseyigo. 38 Simeón Mariare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cōãmacūrē usenire ticoyigo. Too síro niipetira Jerusalén macārã basocãre netõnégú̄dure coterãre Jesuyé maquērē wedeyigo.

Nazaretp̄u p̄t̄uawarigue

39 Cũũ niipetire Cōãmacū dutirere tiitóa, cūãya macã Nazaret Galilea ditap̄u coecó̄p̄t̄uayira. 40 Wĩmagũ mas̄yigũ tutuaḡu, masĩḡũ. Cōãmacū cū̄rē ãñurō tiíapuyigũ.

Jesús b̄nc̄s̄ãñurō niigũ tiirigue

41 Jesús pac̄s̄ũm̄ñã cūmarĩcõrõ Pascua boseb̄ureco niirĩ, Jerusalén̄p̄u wáarucuyira. 42 Jesús doce cūmarĩ c̄orí, cūã tiirucúrobirora toopú wáayira. 43 Boseb̄ureco petirí, cūãya macã̄p̄u coecó̄p̄t̄uamiyira. Cũũ pac̄s̄ũm̄ñã masĩrõ manirõ Jesús Jerusalén̄p̄u p̄t̄uáj̄ayigũ. 44 Cũũ Jesuré “ãp̄erã marĩ menamacārãmena wáaqui” jĩ wãcūrã, sicab̄ureco maap̄ure wáayira. Too síro cūãya wedera, cūã ññamasĩrã watoap̄u cū̄rē ãmaãmiyira. 45 B̄naríyira. Teero tiirã, cū̄rē ãmaãrã, Jerusalén̄p̄u cãmecó̄p̄t̄uayira.

46 Itiáb̄ureco siro Cōãmacūwiip̄u cū̄rē b̄uayíra. Cũũ judíoare buerã watoap̄u duiyigũ. Cũũ cūārē t̄ho, sãñágũ tiiyigũ. 47 Niipetira cū̄rē t̄horá, cūũ masĩrere, cūũ ȳn̄menirere t̄homanijõãyira. 48 Cū̄rē ññarã, cūũ pac̄s̄ũm̄ñã ññamanijõãyira. Cũũ paco cū̄rē jĩyigo:

—Macũ, ¿deero tiigú teero tiíarĩ m̄ny ãsãrē? M̄ny pac̄u, ȳn̄ bayirõ wãcūrém̄ena m̄nyrē ãmaãwã, jĩyigo.

49 Jesús cúãrê jĩiyigu:

—¿Deero tiirá yũre ãmaãrĩ? “Yũ Pacũya wiipũ, cũũyere tiiró booa” jĩrêre ¿múã masĩriarĩ?

50 Cũũ cúãrê jĩrêre tuomasĩriyira.

51 Too síro cúãmena wáa, Nazaretpũ putuawayigu. Cúãrê ãñurõ yũrucuyigu. Cũũ paco tee niipetirere coo wãcũrépu ãñurõ ññanoyigo. 52 Jesús nemorõ masĩgũ, nemorõ ãmũãgũ wáayigu. Cõãmacũ cũũrê “ãñuniĩ” jĩ ññayigu. Basocácã cũũrê ãñurõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Quince cãmari Tiberio romanuã õpũ niirĩ, noquẽrã cũũrê duticotera niyira: Poncio Pilato Judea dita dutigú niyigu; Herodes Galilea dita dutigú niyigu; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigú niyigu; Lisantias Abilinia dita dutigú niyigu. 2 Anás, Caifás paiaré dutirá niyira. Cúã niipetira niirito, Juan Zacarías macũ basocá manirõpũ niyigu. Toopú Cõãmacũ cũũyere wededutiyigu. 3 Juan día Jordán wesa niipetiropũ wáayigu. Basocáre wedeyigu:

—Múã ñañaré tiirêre wãcũpati, waso, wãmeõtidutiya. Teero tiirí, Cõãmacũ múã ñañaré tiirêre acabógudaqui, jĩiyigu.

4 Profeta Isaías cũũ jóaripũpũ ateré jóarigu niiwĩ:

Sĩcũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ bayiró busurómena wedegudaqui:
“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,
múã ñañaré tiirêre duujã, ãñurõ niyueya.

5 Niipetire ditatũdiri yaajã, sĩcãrĩbiro tiinóãdacu.

Niipetire ãtãyucũ ãñuri yepa tiinóãdacu.

Maapãrĩrẽ diamacũ tiinóãdacu.

Maapãrĩ maquẽ coperire yaanóãdacu.

6 Niipetira Cõãmacũ basocáre netõnérere ññããdacula”,
jĩngũdaqui,*

jĩ jóayigu Isaías.

7 Paũ basocá Juan putopũ cũũrê wãmeõtidutira wáayira. Cũũ cúãrê jĩiyigu:

—¿Múã tiiditõrepira, jĩditõrepira niã! “Marĩ wãmeõtinorira dícu niirĩ, Cõãmacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu múã. 8 Diamacũrã múã ñañaré tiirêre wãcũpati, wasorá, múã ãñurõ tiirẽcutiremena ãñoñá. “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijĩrã, Cõãmacũ ññacorore

* 3:6 Isaías 40.3-5.

añurã niiã”, jĩ wãcũrijãña. Múã wãcũrére wasohéri, Abraham pãrãmerã niiré wapamaníã. Cõãmacũ boogú, ate ùtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ⁹ Múã ñañaré tiidúheri ññagũ, Cõãmacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagú yucũgũ ñañaré ðucacutirigure cõmeãmena ñcõrĩmenarũra páata, pecamepũ sóecõãrõ tiiróbiro múãrẽ tiigũdaqui, jĩyigũ Juan.

¹⁰ Basocá cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Too docare deero tiíádari?

¹¹ Cũãrẽ yũyigũ:

—Puaró sutiró cõogũ cõohégũre sicaró ticoaro. Yaaré cõogũ yaaré cõohégũre ticoaro, jĩyigũ.

¹² Romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basocacã wãmeõtidutira jeayira. Cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Sãrẽ buegú, ¿ũsã deero tiíádari?

¹³ Cũãrẽ yũyigũ:

—Romanuã cũã wapasé dutirobirora wapaséya. Nemorõ wapasérijãña, jĩyigũ.

¹⁴ Suraracã cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Ûsãte deero tiíádari?

Cũãrẽ yũyigũ:

—Basocãre cuiiri tiiríjãña. Jĩditoremena wedesãrijãña, cúãyere êmadugara. Múã wapatáremena ñseniña, jĩyigũ.

¹⁵ Basocá Cõãmacũ beserigure yuera tiyíra. “Apetó tiigú, Juan Cristo marĩ yoari yuerigũ niiboqui”, jĩ wãcũmiyira.

¹⁶ Juan cúã wãcũrére yũyigũ:

—Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Æpĩ yũũ nemorõ tutuagũ atigũdaqui. Cũũ añunetõgũ niiqui. Yũũpeja cũũrẽ sícãrĩbíridojãcu. Cũũpeja nemorõ añurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ. Ñañarére sóecõãrõ tiiróbiro múã ñañaré tiirére cõãgũdaqui. ¹⁷ Cũũ trigore ññanogũ ññanogũdaqui tiiróbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cũũye ññanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatimerũ, jĩyigũ Juan.

¹⁸ Pee cúã teero jĩ wederémena añuré quetire wedenemoyigũ. ¹⁹ Teebũrecorire Herodes Galilea dita dutigú niyigũ. Cũũ bai ñamõrẽ êma, ñamocatiyigũ. Coõ wãmecatiyigo Herodías. Cũũ teero tiiré wapa apeyé pee cúã ñañaré tiiré wapa Juan cũũrẽ tutirémena wedemiyigũ. ²⁰ Herodes teeré tãogú, ñañaré tiinemóyigũ: Juanrẽ peresuwiipũ sõnecodutiigũ.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cũũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari sũguero, paũ basocãre wãmeõtiyigũ. Jesucãrẽ wãmeõtiyigũ. Wãmeõtiari

sirogã, Jesús Cõãmacũrẽ usenire ticori, ãmũãse pãõyiro.
 22 Espĩritu Santo sĩcũ bua tiirõbiro baugũ cãũpũre diijeáyigu.
 Teero wãari, ãmũãsepu wedeseri tãoyĩra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niĩã. Mũũmena bayiró
 useniã, jĩyĩgu.

Jesús ñecũsũmũã

(Mt 1.1-17)

23 Jesús basocãre buenũcãgũ, treinta cũmarĩ cũoyĩgu.

Basocã cãũrẽ “José macũ niĩ” jĩ wãcũmiyira.

José Elí macũ niiyĩgu.

24 Elí Matat macũ niiyĩgu.

Matat Leví macũ niiyĩgu.

Leví Melqui macũ niiyĩgu.

Melqui Jana macũ niiyĩgu.

Jana José macũ niiyĩgu.

25 José Matatías macũ niiyĩgu.

Matatías Amós macũ niiyĩgu.

Amós Nahúm macũ niiyĩgu.

Nahúm Esli macũ niiyĩgu.

Esli Nagai macũ niiyĩgu.

26 Nagai Maat macũ niiyĩgu.

Maat Matatías macũ niiyĩgu.

Matatías Semei macũ niiyĩgu.

Semei Josec macũ niiyĩgu.

Josec Judá macũ niiyĩgu.

27 Judá Joanãn macũ niiyĩgu.

Joanãn Resa macũ niiyĩgu.

Resa Zorobabel macũ niiyĩgu.

Zorobabel Salatiel macũ niiyĩgu.

Salatiel Neri macũ niiyĩgu.

28 Neri Melqui macũ niiyĩgu.

Melqui Adi macũ niiyĩgu.

Adi Cosam macũ niiyĩgu.

Cosam Elmadam macũ niiyĩgu.

Elmadam Er macũ niiyĩgu.

29 Er Jesús macũ niiyĩgu.

Jesús Eliezer macũ niiyĩgu.

Eliezer Jorim macũ niiyĩgu.

Jorim Matat macũ niiyĩgu.

30 Matat Leví macũ niiyĩgu.

Leví Simeón macũ niiyĩgu.

Simeón Judá macũ niiyĩgu.

Judá José macũ niiyĩgu.

José Jonam macũ niiyĩgu.

Jonam Eliaquim macũ niiyĩgu.

31 Eliaquim Melea macũ niiyigu.

Melea Mena macũ niiyigu.

Mena Matata macũ niiyigu.

Matata Natán macũ niiyigu.

32 Natán David macũ niiyigu.

David Isaí macũ niiyigu.

Isaí Obed macũ niiyigu.

Obed Booz macũ niiyigu.

Booz Salmón macũ niiyigu.

Salmón Naasón macũ niiyigu.

33 Naasón Aminadab macũ niiyigu.

Aminadab Admin macũ niiyigu.

Admin Arni macũ niiyigu.

Arni Esrom macũ niiyigu.

Esrom Fares macũ niiyigu.

Fares Judá macũ niiyigu.

34 Judá Jacob macũ niiyigu.

Jacob Isaac macũ niiyigu.

Isaac Abraham macũ niiyigu.

Abraham Taré macũ niiyigu.

Taré Nacor macũ niiyigu.

35 Nacor Serug macũ niiyigu.

Serug Ragau macũ niiyigu.

Ragau Peleg macũ niiyigu.

Peleg Heber macũ niiyigu.

Heber Sala macũ niiyigu.

36 Sala Cainán macũ niiyigu.

Cainán Arfaxad macũ niiyigu.

Arfaxad Sem macũ niiyigu.

Sem Noé macũ niiyigu.

Noé Lamec macũ niiyigu.

37 Lamec Matusalén macũ niiyigu.

Matusalén Enoc macũ niiyigu.

Enoc Jared macũ niiyigu.

Jared Mahalaleel macũ niiyigu.

Mahalaleel Cainán macũ niiyigu.

38 Cainán Enós macũ niiyigu.

Enós Set macũ niiyigu.

Set Adán macũ niiyigu.

Adán Cõamacũ cũũ sicato tiirígu niiyigu.

4

*Wãtĩãrẽ dutigú Jesuré jũcõãsãmirigue
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

¹ Jesús día Jordánpu niiārigu p̄tuawayigu. Espiritu Santo cūmēna niigū, cūūrē basocā manirōpu néewanetōyigu. ² Toop̄are cuarenta b̄urecori niyigu. Wātīārē dutigú cūūrē jīcōāsāmiyigu, Cōāmacūrē netōn̄cāārō jīgū. Teeb̄urecorire yaariyigu. Too síro j̄nabóayigu. ³ Wātīārē dutigú cūūrē: —M̄n̄ Cōāmacū macū niigū, atigá ūtāgārē p̄a cotowéoya, jīmiyigu.

⁴ Jesupé cūūrē ȳnyūyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jī jóarigue niiā, jīyigu.

⁵ Jesuré ūm̄ārōpu néewa, máata niipetire atibáreco maquē macārīrē ēñopetijāyigu. ⁶ Cūūrē jīmiyigu:

—Ȳn̄ m̄n̄rē niipetire atemacārī dutigú sōnecoguda. Teemacārīpu añūrē peti niirēmena m̄n̄ usenigūdacu. Ate ȳn̄re ticorigue niiā. Ȳn̄ ticodugagure ticoguda. ⁷ “M̄n̄ ȳn̄ ōp̄a niiā” m̄n̄ jī padeorí, ate niipetire m̄n̄rē ticoguda, jīmiyigu.

⁸ Jesús ȳnyūyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: “Cōāmacū m̄n̄ Ōp̄a sícūrēna padeoyá. Cūū dutiré dícare tiiyá”,† jī jóarigue niiā, jīyigu.

⁹ Too síro wātīārē dutigú Jerusalénpu néewa, Cōāmacūwii sotoapu néemuā, cūūrē jīmiyigu:

—M̄n̄ Cōāmacū macū niigū, añop̄mēna bupudíaya.

¹⁰ Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: Cōāmacū cūūyara ángeleare m̄n̄rē cotedutigudaqui.

¹¹ M̄n̄rē ūtāgāpu ñaapeari jīrā, bocañeādacua,‡ jī jóarigue niiā, jīmiyigu.

¹² Jesús cūūrē ȳnyūyigu:

—Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóarigue niiā: “Cōāmacū m̄n̄ Ōp̄a wedeserere ‘¿diamacūrā niimiito?’” jīrā, cūūrē tiieñodutirijāña”,§ jī jóarigue niiā, jīyigu.

¹³ Wātīārē dutigú jīcōāsāre petinógū, cūū p̄to niiārigu wáajōāyigu ména.

Jesús Galileapu buen̄cārigue

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesús Espiritu Santo tutuaremena Galileapu p̄tuawayigu. Cūūyere niipetiro Galilea macārīpu wedeseyira. ¹⁵ Jesús judíoa neáré wiseripu bueyigu. Niipetira cūūrē “añunetōi” jīyira.

Jesús Nazaretpu p̄tuawarigue

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jesús Nazaret cūū masāri macāpu p̄tuawayigu. Judíoa yeerisāri b̄ureco cūū tiirucúrobirora cúā neárí wiipu sãawayigu.

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12.

§ 4:12 Deuteronomio 6.16.

Cõamacũye queti jóaripũrẽ buegũũ, wũmanucãyigu. ¹⁷ Cũũrẽ “Isaías jóaripũrẽ bueya” jĩrã, ticoyira. Tiipũrẽ pãõ, biiro jóariguere buayĩgu:

¹⁸ “Espíritu Santo marĩ Õpũ ticodiocorigũ yũũmena niĩ.

Cũũ añurẽ quetire bóaneõrãrẽ yũũre wededutigũ besewi.

Peresuwiipũ niirãrẽ ‘wionécori bureco jeaadaro tiia’ jĩdutiwi.

Capeari ññahẽrãrẽ ññarĩ tiidutiwi.

Ãpẽrã ññaarõ tiia`perare wionécodutigũ ticocowi.

¹⁹ ‘Cõamacũ basocãre netõnérito jeatoaa’ jĩrẽre wededutigũ ticocowi”,*

jĩ jóariguere bueyĩgu.

²⁰ Tiipũrẽ biatóa, teepũrĩrẽ ññanogũrẽ wiyayĩgu. Wiyatóa, cãã tiirucúrobirora jeanuãyigu buegũũ. Niipetira tiwiipũ niirã cũũrẽ ññaduriyira. ²¹ Cũũrẽ wedesenucãyigu:

—Mecũã tee jóarigue mũã ññacoropũ diamacũ wáaa, jĩyigu.

²² Niipetira cũũrẽ añurõ wedeseyira. Cũũ añurẽ wederere tuorã, tuomanijõãyira. Cãmerĩ jĩyira:

—¡Acu! Áni José macũ niĩ, ¿teerora?

²³ Jesús cúãrẽ jĩyigu:

—Apetó tiirã, yũũre ate queorere jĩãdacu: “Ûcotigu, mũũ basiro ñcotiya”. “Mũũ Capernaumpũ tutuaremena tiẽñoriguere ñsã tuowũ. Toopũ mũũ tiirórobirora ãno mũũya macãrucãrẽ tiẽñõña” jĩãdacu, jĩyigu.

²⁴ Cũũrẽ jĩñemoyigu:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩã: Sícũ profetare cũũya dita macãrã añurõ bocaricua. ²⁵ Mũũrẽ ateré masĩrĩ tiidugãga: Elías niiritopũre, Israel ditare paũ wapewia numiã niyira. Toopũre itiácũma apescũmã deco oco peariyiro. Teero tiirã, niipetira tiidita macãrã bayiró jubóayira. ²⁶ Teero wáapacari, sícõ Israelya põna macõ wapewiore tiiapudutigũ Cõamacũ Eliare ticocoriyigu. Wapewio Sarepta macã Sidón pũto macã macõrẽ tiiapudutigũ ticocoyigu.† ²⁷ Profeta Eliseo niiritore, tee tiirórobirora wáayiro. Israelpũre paũ õpũũrĩ bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sícũ tiidita macũrẽ netõnériyigu. Naamán Siria dita macãpere netõnéyigu,‡ jĩyigu Jesús.

²⁸ Niipetira tiwiipũ neãrira teeré tuorã, bayiró cúayira.

²⁹ Wũmanucã, cũũ tiimacã niĩariguere cõããdara néewayira. Tiimacã wesa niirĩ tudipũ néewayira, cũũrẽ tuunediocodugara.

³⁰ Jesupé cúãrẽ netõwã, wáajõãyigu.

*Jesús wãtĩrẽ cõãrigue
(Mr 1.21-28)*

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

³¹ Jesús Capernaumpu búawayigu. Tiimacã Galilea ditapu niicu. Toopú judíoa yeerisãri bureco niirĩ, basocãre bueyigu. ³² Cũu buerére t̃orã, t̃omanijõãyira. Dutiré c̃ogú tiiróbiro bueyigu.

³³ Tiiwiip̃are s̃icũ basocú niyigu. Wãtĩ c̃ũp̃are niyigu. Bayiró acaribiyigu:

³⁴ —M̃ũũ Jesús Nazaret macũ, ãsãrẽ potocõrijãña. Ʋsãrẽ ñañarõ tiidíogu atigu tiia. Ỹũũ m̃ũũrẽ ññamasĩã. Cõãmacũ ticodiocorigu ñañaré manigú niĩã, j̃ĩyigu.

³⁵ —Ditamanijõãña; c̃ũũp̃are niigú, witiwaya, j̃ĩ tutiyigu Jesús.

Wãtĩ c̃ũũp̃are niigú cúã ññacoropu ñaacũmurĩ tii, witiwayigu. C̃ũũrẽ ñañarõ tiirípacu, witiyigu. ³⁶ Niipetira ññamanijõãyira. Cũã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—¿Ate dutiré ñeenó niimiĩto? Cũũ dutirém̃ena, cũũ tutuaremena wãtĩã cõãwionecori, witiwaya, j̃ĩyira cúãpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditapu Jesuyé queti sesajõãyiro.

Jesús Simón Pedro mañecõrẽ netõnérigue

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesús tiiwiĩ niĩarigu witiijõãyigu. Simónya wiip̃u sããwayigu. Simón mañecõ bayiró wioré diago tiyigo. Teero tiirã, Jesurẽ “netõnéña” j̃ĩ sãiyira. ³⁹ Jesús coo p̃uto jeanucã munibiã, wiorere tatidutiyigu. Cũũ teero tiirĩ, wioré tatijõãyiro. Máata coo w̃ũm̃anucã, cúãrẽ yaaré ecayigo.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Muĩpũ sããwari, niipetira basocã cúã p̃utopu niirã deero niirẽ diarecutirare c̃ũũrẽ néewayira. Jesús cúãcõrõrẽ ñaaepõ, netõnéyigu. ⁴¹ Wãtĩã paũ basocãp̃are niĩarira witiwayira. Cũã witiwara, bayiró busurõmena j̃ĩyira:

—M̃ũũ Cõãmacũ macũ niĩã, j̃ĩyira.

Wãtĩã “Cristo Cõãmacũ beserigu niĩ” j̃ĩrẽre masiyira. Teero tiigú, Jesús cúãrẽ tuti, wedesedutiriyigu.

Jesús Galileapũ wederigue

(Mr 1.35-39)

⁴² Bóecũmurĩ, Jesús tiimacãp̃u niĩarigu wãa, basocã manirõp̃u jeayigu. Basocã c̃ũũrẽ ãmaã, bua, “wáarijãña” j̃ĩrã, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cúãrẽ j̃ĩyigu:

—Apeyé macãr̃ip̃ucãrẽ Cõãmacũ dutiré basocãp̃are niĩadarere ỹũũre wedegu wáaro booa. Ateré tiigúũre ỹũũre ticodiocowi, j̃ĩyigu.

⁴⁴ Judíoa neãrẽ wiserip̃u tiidita niirẽ macãr̃ip̃u wedewaru-cuyigu.

5

Jesús wai paꝯ sãĩrĩ tiirĩgue
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Sicabꝯreco Jesús Genesaretaro wesapꝯ niyigꝯ. Paꝯ basocá cūũ pꝯto tuuwáyira, Cõãmacũyere tꝯodũgára. ² Ditatuparipꝯ dooríwꝯ pꝯawá pasari ññayigꝯ. Wai wasara jeaarira teerawꝯre too paso, cūãye bapꝯyucꝯre coserá tiyíra. ³ Sicawáꝯ Jesús mꝯãããyigꝯ. Simónyawa niyiro. Cūãrẽ: — Decosãñurõ súuwionecoya, jĩiyigꝯ.

Jeanuã, tiiwꝯꝯú sãñagũrã basocáre bueyigꝯ. ⁴ Cūãrẽ bueari siro, Simónrẽ jĩiyigꝯ:

—Decoꝯ waawáya. Toopú múãye bapꝯyucꝯre cõãñõña, wai ñeeãdara, jĩiyigꝯ.

⁵ Simón cūãrẽ yꝯũyigꝯ:

—Basocáre buegú, ùsã ñnamirẽ wasaboemiãwũ. Buarídojããtꝯ. Mꝯũrẽ tiigú, mꝯũ dutirobirora bapꝯyucꝯre cõãñogũda, jĩiyigꝯ.

⁶ Cūã teeyucꝯre cõãñorĩ, paꝯ wai sããyira. Teeyucꝯ yigaropꝯ tiyíro. ⁷ Teero wáari ññarã, cūãmena paderá apewꝯꝯú niirãrẽ tiiapudutira búaneyira. Cūã jea, waire néesãapuyira. Teerawꝯ duadiaadaro péerogã dusayíro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ññagũ, Jesús pꝯto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩiyigꝯ:

—Õꝯũ, yꝯũ ññañagú niĩã. Yꝯũmena niirijãña, jĩiyigꝯ.

⁹ Cūũ, cūũmena niirã niipetira ññamanijõãyira, wai paꝯ ññarã.

¹⁰ Cūũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo põnacã ññamanijõãyira. Jesús Simónrẽ jĩiyigꝯ:

—Cuirijãña. Mecūãmena mꝯũ wai wasa néõgũ tiiróbiro yꝯũre padeoádarare néõgũ niigũdacu, jĩiyigꝯ.

¹¹ Too síro cūã dooréꝯawꝯre wéemõnecũ, niipetire cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

Jesús õꝯũũ bóagꝯre netõnérique
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jesús sicamacãꝯ niirĩ, sícũ bayiró õꝯũũ bóagꝯ toopú niyigꝯ. Jesuré ññagũ, ditapꝯ munibiácũmujea, jĩiyigꝯ:

—Õꝯũ, mꝯũ yꝯũ diarecutirere netõnéduagꝯ, netõnémasĩã.

¹³ Jesús cūãrẽ ññaꝯé, jĩiyigꝯ:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ pꝯtuáya, jĩiyigꝯ.

Máata cūũya õꝯũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cūãrẽ dutiyigꝯ:

—Ateré wederijãña, jĩimiyigꝯ —. Pairé ãñogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩĩdutigꝯ. Moisés dutirobirora tiiwá, basocá niipetira mꝯũ diaré netõãriguere masĩãrõ jĩĩgũ, jĩiyigꝯ.

¹⁵ Jesús “wederijãña” jĩĩpacari, cūũye jõõꝯemena sesawaro tiyíro. Paꝯ basocá cūãrẽ tuoábara, cūã diaré netõnédutiadara

neāyira. ¹⁶ Jesupé basocá manirõpũ naĩrõ wáarucuyigu, Cõāmacũmena wedeseğu.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sicabũreco Jesús basocáre bueğu tiiyigu. Toopú sĩquẽrã fariseo basoca, āpẽrã Moisés jóarigue buerá duiyira. Cũā niipetire macārĩ macārã niyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macārã niyira. Jesús Cõāmacũ tutuare c̣oyigu diaráre netõnégũdũ. ¹⁸ Jesús basocáre bueri, āpẽrã ṣicũ wáamasĩhẽgũrẽ cõārõmena ñoonéjeayira. Cũā Jesús putopũ néesãwa, cũũdugamiyira. ¹⁹ Basocá paũ niirĩ, deero tiĩ cũũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirá, wii sotoárũ mũãwa, sica-cope néeweyira. Basocá deco Jesús niirõpũ cõārõmena cũũrẽ diocóyira. ²⁰ Jesús cúã padeorĩ ñĩagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca wãcũyira: “Ñni Cõāmacũrẽ ñañarõ wedeseğu tiĩ. Cõāmacũ ṣicũrã ñañaré tiirére acabómasĩ”, jĩĩ wãcũyira.

²² Jesús cúã wãcũrere masĩjãjĩgũ, jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múã teero wãcũĩ? ²³ Ñnirẽ “mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa” yũũ jĩĩrĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũũ “wũmũncã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmũncãrĩ ññaã múã.

²⁴ Yũũ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigú, atiditapũre basocá cúã ñañaré tiirére acabómasĩã. Yũũ dutirere múãrẽ ñnogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yũũ mũũrẽ “wũmũncãña” jĩĩã. Mũũ cõārõrẽ néepa, mũũya wiipũ putũawaya, jĩiyigu.

²⁵ Máata wáamasĩhẽgũ niimiãrigu cúã ññacoro wũmũncã, cũũ cõārõrẽ néepa, Cõāmacũrẽ usenire ticogũra, cũũya wiipũ putũajõãyigu. ²⁶ Niipetira teero wáariguere ññamanijõã, Cõāmacũrẽ usenire ticoyira. Bayiró cuiremena jĩiyira:

—Mecũãrẽ ññaña manirere ññaã, jĩiyira.

Jesús Leviré sũorigue
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Too síro Jesús wáajõãyigu. Wáagũ, ṣicũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocũre ññayigu. Cũũ wãmecutiyigu Levĩ. Cũũ paderõpũ duiirĩ ñña: —Jãmũ yũũmena, jĩiyigu.

²⁸ Levĩ wũmũncã, niipetire cũũ paderere duujã, cũũmena wáajõãyigu.

²⁹ Too síro Levĩ cũũya wiipũ Jesurẽ bosebũreco tiipéoyigu. Paũ niyeru wapasébosari basoca, āpẽrã cúãmena yaayira.

³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepatira, jĩyira:

—¿Deero tiirá múã niyeru wapasébosari basocamena, ñañaré tiirámena yaa, sĩniĩ? jĩyira.

³¹ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Diaremanirã ucotigure boorícua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. ³² “Ññuré dícu tiia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ñañaré tiirápere ãmaãgũ atiwũ; cúãpere “wãcũpati, wasoyá” jĩgũ atiwũ, jĩyigu.

“¿Mũu buerá deero tiirá betirí?” jĩrrique

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesuré jĩnemoyira:

—Juan buerére nũnarã naĩrõ beti, súubuseya. Fariseo basoca buerére nũnarãcã teerora tiíya. Mũu buerápe sĩni, yaa tiíya, jĩyira.

³⁴ Jesupé cúãrẽ jĩyigu:

—Wãmosiagũdu boocórirare betidutímasĩña maniã, cũũ cúãmena niirĩ. ³⁵ Too síro cũũ néewanogũdaqui. Teebarecorire betiádacua.

³⁶ Cúãrẽ queorémene wedenemoyigu:

—Sĩcũ mamarõ sutiroré taane, sutiró bũcũropũ seeréturiqui. Teeré tiigú, sutiró mamarõrẽ ñañogú tiiquí. Sutiró mamarõrẽ toopú seeréturi, añurõ jearia. ³⁷ Teerora sĩcũ mama vinorẽ wáicũra caseropori bũcũporimena posetúriqui. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõãcu. Vino píobatejõã, teeporicã cõjõãcu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripũ posetíro booa. ³⁹ Sĩcũ vino bũcũ sĩnirípoarigu mama tiáriguepere sĩnidugáriqui. “Vino bũcũpe nemorõ añũã”, jĩiqui, jĩyigu.

6

Yeerisãri bũreco niirĩ, trigo tãnerigüe

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús trigo wesepũ netõwáyigu. Cũũ buerá trigore tãne, teeperire sãquẽ, yaayira.

² Sĩquẽrã fariseo basoca jĩyira:

—Marĩrẽ yeerisãri bũrecore padedutiripacari, ¿múãpeja deero tiirá padera tiii?*

³ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Õpũ David sicabũreco jubóayigu. Cũũ menamacãrã jubóaramena cũũ tiiríguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii?

⁴ Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere

* 6:2 Judíoa cúã yeerisãri bũreco niirĩ, paderiyira. Niipetire sicawese maquẽ tãnerĩ, o sicagúgã maquẽ tãnerĩ, “paderé niĩã” jĩĩ wãcũyira fariseo basoca.

“Cõãmacũye niĩã” jĩriguere n e, yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiá dícare yaaré niimiyo, jĩyigu.

⁵ Cũãrẽ jĩnemoyigu:

—Yuu niipetira s wũ yeerisãri bureco niirĩ, basocá tiíadarere dutimasĩã, jĩyigu.

Jesús wãmo bure core net nérigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisãri bureco niirĩ, judíoa neãrí wiipu sããwa, basocãre bueyigu. Toopú sícũ wãmo bure core niyigu. Diamacú macã wãmo niyiro. ⁷ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca Jesuré añurõ ñnanunuseyira. “¿Marĩ yeerisãri burecore net négũdari cũũ?” jĩ wãcũyira.† Cũurẽ wedesãrere ãmaãrã tiyira. ⁸ Jesupé cũã wãcũrere masĩjãyigu. Wãmo bure core: —Wumunucãña basocá decoru, jĩyigu.

Wumunucãyigu. ⁹ Jesús too niirãrẽ jĩyigu:

—Mũãrẽ sãĩñãgũda. Marĩrẽ dutiré ¿deero tiidutíi yeerisãri bureco niirĩ? ¿Añurere o ñañarere tiidutíi? ¿Basocãre net nére o basocãre sãcõãrere tiidutíi? jĩmiyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wãmo bure core: —Mũya wãmorẽ súcoya, jĩyigu.

Cũupeja súcoyigu. Teero tiiría, cũya wãmo sicato niiriro-birora putuáyo. ¹¹ Cũãpe cúanetõjõãyira. “¿Marĩ deero tiídari añirẽ?” jĩ cãmerĩ sãĩñáyira.

Jesús doce ap stoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco  tãgũpú wáa, Cõãmacũmena wedeseboejõãyigu. ¹³ Bóecũmuãri siro, cũũ buerãre neãdutyigu. Cũãpore doce beseyigu. Cũãrẽ: —Yuu besearira niĩã múã, jĩyigu.

¹⁴ Noquẽrã niyira:

Simón (cũurẽna Jesupé “Pedro” wãme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Simón (romanuã dutirãre cõãdugara menamacũ),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

† 6:7 Fariseo basoca “net nére paderé niĩã” jĩ wãcũyira. Teero tiirá, “yeerisãri bureco niirĩ, net nére tiirĩjãrõ booa” jĩ wãcũyira.

Judas Iscariote (too síropu Jesuré ññatutirapure wedesãcoteguda) niyira.

Jesús paɯ basocáre buerigue
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ütägūpú niiārigu cūu beseariramena diiātiyigu. Toopú diiātigu, ütägú puuto macã yepapu putuánucāyigu. Toopú cūu buerá paɯ niyira. Cūāmena aperó macārāpu paɯ niyira: Judea dita macārā, āpērā Jerusalén macārā, āpērā Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macārā niyira. Cūā Jesús buerére tuoádara, cūā diarére netōnédutiadara jeayira. ¹⁸ Wātīā sãānorirare netōnéyigu. ¹⁹ Niipetira cūūrē padeñádugayira. Cūu tutuaremena niipetira cūūrē padeñárārē netōnéyigu.

Jesús usenirere, bóaneōrere wederigue
(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cūu bueráre ñña, jīyigu:
—Múā bóaneōrā useniña. Cōāmacū dutiré múāpüre jeatoaa.
²¹ 'Múā mecūtígā jubóara useniña. Too síropure yapiadacu.
'Múā mecūtígā utirá useniña. Too síropure buiádacu.
²² 'Basocá múārē ññatuti, múārē sūna, múārē ññañarō jī, múā wāmerē doorémena jīādacua. Múā yuu niipetira sōwūye niiādarere tiiré wapa cūā teero tiirí, useniña. ²³ Too síropure múā ũmūāsepū pairó wapatāre buaáadacu. Teero tiirá, cūā teero tiirí, bayiró useniña. Cūā múārē tiiróbirora cūā ñecūsūmuācā tiiyira profetare.
²⁴ 'Bóaneōrā niiā múā pee apeyé cuorá. Múā usenitoaa méé.
²⁵ 'Bóaneōrā niiā múā yapirá. Too síropure jubóaadacu.
'Bóaneōrā niiā múā useni buirá. Too síropure bayiró uti-adacu.
²⁶ 'Bóaneōrā niiā múā niipetira aññurō wedesenorā. Too sugueropu “profetas niiā ũsā” jīīditorirare múā pacūsūmuā teerora aññurō diamacú cūārē wedesepadeoyira.

Ññatutirare maīdutiṛigue
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Yūre tuorāre ateré jīā: Múārē ññañarō tiidugárare maīñá. Múārē ññatutirare aññurō tiiyá. ²⁸ Múārē “ññañarō wáaaro” jīrārē “múārē aññurō wáaaro” jīña. Múārē ññañarō jīrārē Cōāmacūrē sãibosáya. ²⁹ Sīcū mūūrē wasopúro páari, “apeniñacārē páaya” jīña. Sīcū mūuyaro sutiró sotoá macārōrē néewari, camisacārē ticoya, tooré cūu booátā. ³⁰ Niipetira múārē sãirārē ticoya. Múāyere néewarare “wiayá” jīrijāña. ³¹ Múā āpērārē múārē aññurō tiirí booa; múācā teerora cūārē aññurō tiiyá.
³² 'Múārē maīrā dícre maīrī, wapamaníā. Ññañaré tiirácā teerora cūārē maīrārē maīya. ³³ Múārē aññurō tiirá dícre

añurõ tiirí, tee wapamaníã. Ñañaré tiirácã teerora tiíya. ³⁴ Múã ãpērārē apeyenó wasora, “cúã wiyaádacua” jĩrã dícare ticori, tee wapamaníã. Ñañaré tiirácã teerora cúã menamacārārē wasooya, “cúã marĩ ticoarirocõrõ wiyaádacua” jĩrã. ³⁵ Teero tiirá, múārē ñañarõ tiidugárare maĩñá. Añurõ ti-iyá. “Уны wasoré wapa ¿ñeenó ticoadari?” jĩ wãcūripacara, wasoya. Teero tiirá, wapatáre añuré buaádacu. Cõamacũ ãmuãsepu niigú põna niíadacu. Cũūrē “añuã” jĩhērārē, teero biiri ñañaré tiiráre añurõ tií. ³⁶ Marĩ Pacu bóaneõrõbirora múãcã bóaneõña.

Āpērārē ññabeserijãña
(Mt 7.1-5)

³⁷ Āpērārē ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõamacũcã múārē ññabeseriqui. Āpērārē “cúã wapa cuoóya” jĩrijãña. Múã jĩhērĩ, Cõamacũ múārē “cúã wapa cuoóya” jĩriqui. Āpērã múārē ñañarõ tiirí, acabóya. Múã cúārē acabóri, Cõamacũ múārē acabógũdaqui. ³⁸ Āpērārē ticoya. Múã cúārē ticori, Cõamacũ múārē ticogũdaqui. Sicapo añurõ dadarípo, ñaadiyóaripo ti-iróbiro ticogũdaqui. Múã ãpērārē añurõ tiirí, Cõamacũ múārē añurõ tiigũdaqui. Múã ãpērārē ñañarõ tiirí, Cõamacũ múārē ñañarõ tiigũdaqui, jĩyigu.

³⁹ Jesús ate queorémenacārē wedeyigu:

—Múã tugueñarĩ, ¿sicũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrē suguemasĩgari? Cúã puarãpuca copere ñaacosãadacua. ⁴⁰ Sicũ buegú cũūrē buegú nemorõ masĩgú niimasĩriqui. Cũũ buerére buepetigupu, cũūrē buegú tiiróbiro masĩgú niigũdaqui.

⁴¹ Mũya wedegũya capeapu pasarí manarõrē ññaã. Ññapacu, mũya capeapu pasarí ducapereja ññaria. ⁴² Mũya capeapu niirí ducare ññaripacu, ¿deero tiigú mũya wedegure “mũya capeapu pasarí manarõrē néecõãma” jĩĩ? ¡Ñañagú, tiiditórepi! Mũya capeapu niirí ducapere néecõãsugueya. Cõãtoagupu, añurõ ññagũdacu. Teero tiigú, mũya wedegũya capeapu pasarí manarõrē néecõãgũdacu.

Yucugure tiigú ducamena ññamasĩnoã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Yucugu añuré ducacutirigu ñañaré ducacutiria. Yucugu ñañaré ducacutirigu añuré ducacutiria. ⁴⁴ Yucucõrõrē tiigú ducamena ññamasĩnoã. Potagu pica ducacutiria. Yucusati use ducacutiria. ⁴⁵ Teero biiri basocú añugũpũre añuré niicu. Teero tiigú, añuré wedesei. Basocú ñañagũpũre ñañaré niicu. Teero tiigú, ñañaré wedesei. Cũũpũre pairó niinetõnucãrere wedesequi.

*Puawii tiinucāre queti**(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ '¿Deero tiirá yuure “yuu Ōpū” jīpacara, yuu dutirére tiirí? ⁴⁷ Yuure ati, yuu wederére tuo, yuu wederirobiro tiigú, ate tiiróbiro niī: ⁴⁸ Wii tiigúdu ūcūārōpū coasāwa, ūtāgāpū jea, botarí nūcō, wii tiiquí. Día potari, tiwiipá oco ōmatucori, ācūricu, ūtāgāpū nūcōrī wii niijrō. ⁴⁹ Āpīpé yuu wederére tuo, yuu wederirobiro tihégu, ate tiiróbiro niī: Wii tiigúdu ūcūhērōgā coasāwa, botarí nūcō, wii tiiquí. Día ōmatucori, máata peecódiacu; peedía, mutāpetijōācu, jīiyigu Jesús.

7*Jesús cien surara dutigú padecotegure netōnérique**(Mt 8.5-13)*

¹ Jesús basocáre bueari siro, Capernaumpū pūtuawayigu. ² Toopá cien surara dutigú niiyigu. Cūūrē padecotegu cūū bayiró maīgú diagúpū niiyigu. ³ Cien surara dutigú Jesús tiirére tuogú, judíoa buatóá dutirāre cūū pūtopū ticocoyigu. Cūūrē padecotegure netōnégū atidutigu tiiyigu. ⁴⁻⁵ Cūā Jesús pūtopū jeara, tiápure sāibosáyira:

—Ūsārē ticocoarigu basocú añugú niī. Cūū marī judíoare añurō maī. Cūūrā añurō tiigú, ūsā neārī wiire tiidutiwi. Teero tiigú, tiápurijā tiiríjāña, jīiyira.

⁶ Teeré tuogú, Jesús cūāmena wáayigu. Wiipú jeagūdu tiirí, cien surara dutigú āpērā cūū menamacārārē ticocoyigu Jesuré biiro wededutigu:

—“Ōpū, mūnrē potocōnemodūgariga. Yuu búri niigú niī. Teero tiigú, yuu mūnrē yáa wiipū ‘sāāatiya’ jīmasīriga.* ⁷ Teero tiigú, yuu basiro mūūmena wedesegu wáariawū. Mūū ‘netōārō’ jīcoremenarā yuure padecotegu netōjōāgūdaqui. ⁸ Yuu āpērā dutiré docapū niī. Yuupū surarare dutia sáa. Yuu sīcūrē ‘wáaya’ jīrī, wáai. Āpīrē ‘atiya’ jīrī, atii. Yuure padecotegure ‘biiro tiiyá’ jīrī, tii”, jīāwī, jīiyira.

⁹ Jesús teeré tuogú, teeré jīcoarigure tuomaníjōāyigu. Cūūrē nūnrārē cāmenucā ĩña, jīiyigu:

—Yuure tuoyá: Israelpure āni tiiróbiro padeoré cuogúre buajeañariga, jīiyigu.

¹⁰ Too síro cūū ticocoarira wiipú pūtuajōāyira. Pūtuajeara, cūūrē padecotegure netōārigūre buajeáyira.

Jesús wapewio macūrē masōrique

¹¹ Too síro Jesús Naín wāmecutiri macāpū wáayigu. Cūū buerá, āpērā paū basocá cūūmena wáayira. ¹² Tiimacā

* **7:6** Judíoa naīrō sāāwariyira judíoa niīhērāye wiserire. Cūūrē naīrō bacutiriyira. ĩñaña Hechos 10.28.

cũu jeatiri, sĭcũ diaarigure ñoonéwayira yaará wáara. Cũu wapewio macũ sĭcũ niigũ niyigu. Pau tiimacã macãrã coore bapacutiyira. ¹³ Coore ñagũ, marĩ Ōpũ bóaneō ñagũ, coore: — Utirijãña, jĩyigu.

¹⁴ Jea, cũurẽ ñoonéwari caserore padeñayigu. Cũu teero tiiri, ñoonéwara putuánucãyira. Diaarigure jĩyigu:

—Yũũ mũũrẽ dutia: Wãmũũncãña.

¹⁵ Cũu teero jĩrĩrã, diaarigu wãmũũnu, wedesenucãyigu. Jesús cũu pacore wiyayigu. ¹⁶ Teeré ñarã, niipetira cuiyira. Cõãmacũrẽ usenirã, jĩyira:

—Sĭcũ profeta tutuanetõgũ marĩ watoapũre bauái, jĩyira—. Cõãmacũ cũuyarare tiápugu atigu tiájĩyi, jĩyira.

¹⁷ Niipetiro Judea ditapũre, too wesapũre cũurẽ masõre queti sesajõãyiro.

*Juan Bautista basocáre Jesús putopũ ticocorigue
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Juan buerére mũũrã niipetire Jesús tiirere cũurẽ wedeyira. Teeré tũogũ, pũarã cũu buerere mũũrãrẽ atiduti, jĩyigu:

¹⁹ —Jesús putopũ wáa, sãĩñãña: “¿Mũũrã niĩ ‘basocáre netõnégũdu atigũdaqui’ jĩnorigũ; o ãpĩpére yuegarite?” jĩña, jĩyigu.

²⁰ Cũu cũu putopũ jea, jĩyira:

—Juan basocáre wãmeõtiri basocũ usãrẽ mũũrẽ sãĩñãduticoawĩ. “¿Mũũrã niĩ ‘basocáre netõnégũdu atigũdaqui’ jĩnorigũ; o ãpĩpére yuegarite?” jĩñawĩ, jĩyira.

²¹ Cũu jearira, Jesús pau diarãre, ñañarõ netõrãrẽ netõnéyigu. Wãtĩã sããnorirare cõãwionecoyigu. Pau ñahẽrãrẽ ñarĩ tiyigu.

²² Teero tiitõa, cũũrẽ yũũyigu:

—Juanrẽ wadera wáaya mũã ññaãriguere, mũã tũóriguere. Biiro jĩña: “Ññahẽrã ññaãya. Wáamasĩhẽrã wáaaya. Ōpũũrĩ bóara yatijõãnoya. Tũohẽra tũóoya. Diaarira masõnoya. Bóaneõrã ãñurẽ quetire wedenoya. ²³ Yũũre padeodúhegũno useniqui”, jĩyigu.

²⁴ Juan ticocoarira wáaari siro, Jesús Juanyé maquẽrẽ basocáre wedenucãyigu:

—¿Mũã basocá manirõpũ ñeenórẽ ñnarã jeari? ¿Cãũsirogu wĩno páapuri cãmeñarere ñnarã jearite? ²⁵ ¿Ñeenórẽ ñnarã jeari? ¿Ññurẽ suti sãñagũrẽ ñnarã jearite? Suti ãñurẽ sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. ²⁶ ¿Ñeenópere ñnarã jeari? ¿Profetapere ñnarã jearite? Diamacũrã Juanpeja profetas nemorõ uputĩ maquẽrẽ wedewi. ²⁷ Cũũye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jõaripũ ateré jóanoã:

Yũũre wedesũgueguere mũũ sũguero ticocogũda.

Cũũ m̄ũ wáadarimarẽ quẽnoyúegudaqui,†
 jĩ jóanoã. 28 Yũũre t̄oyá: Niipetira basocá watoap̄re Juan
 nemorõ niigú manĩ. Tee biipacari, Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ
 wãcũn̄ũn̄ũseḡnope b̄ari niigú niipacu, Juan nemorõ ap̄tĩ
 macũ niĩ, jĩyigu.

29 Cũũ teero jĩrẽre t̄orá, niipetira basocá, niyeru wa-
 pasébosari basocã Juan wãmeõtinorira “Cõãmacũ diamacũ
 maquẽrẽ tiigú niĩ” jĩyira. 30 Fariseo basoca, Moisés jóarigue
 buerá Juan wãmeõtinorirape Cõãmacũ cũãrẽ ãñurõ tiidaḡare
 boor̄iyira.

Jesús jĩnemoyigu:

31 —¿Ñeenó queorẽmena wedeḡdari yũũ atitó macãrãrẽ?
 ¿Ñeenó tiiróbiro niĩ? 32 Wĩmarã macã decop̄ apeduirã ti-
 iróbiro niĩya. Cũã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: “Ûsã
 boseb̄reco tiirĩ, basaapur̄iawũ. Ûsã booritua, utiri, utia-
 pur̄iawũ”, jĩcua. 33 Juan basocãre wãmeõtiri basocũ ap̄etóre pã
 yaariyigu; vinocãrẽ s̄iniridojãyigu. Múãpe cũũ teero biirecut̄iri
 ñnarã, “wãtĩ c̄oi” jĩã. 34 Yũũ niipetira s̄ow̄pe yaa, s̄niã.
 Múã yũũ teero tiirĩ ñnarã, “yaawãnigũ, s̄niwãnigũ niĩ; niyeru
 wapasébosari basoca menamacũ, ñnarãrẽ tiirã menamacũ niĩ”
 jĩã. 35 Basocã Cõãmacũ masĩrẽre c̄orã cũã tiirecut̄iremena tee
 masĩrẽre ãñomas̄ya, jĩyigu.

Jesús Simónya wiip̄ũ jearigue

36 S̄icũ fariseo basocũ Jesuré: —Yũũ p̄top̄ũ yaagũ wáaya,
 jĩyigu.

Jesús cũũya wiip̄ũ sããwa, yaagũdu jeanuãyigu.
 37 Tiimacãp̄re s̄icõ numiõ ñãagõ niyigo. “Jesús fariseo
 basocũya wiip̄ũ yaagũdaqui” jĩrẽre t̄oyigo. Teero tiigó,
 sitiaãñurigare née, toop̄ũ wáayigo. 38 Cũũ sucub̄irope cũũye
 d̄pori p̄to jeanã, utiyigo. Cooyã oco cũũye d̄porip̄ũ
 ñaapean̄cãyiro. Teero tiigó, cooya p̄oãñap̄omena teerẽ
 coseyigo. Cũũye d̄porire ùp̄yigo. Sitiaãñurere d̄porip̄ũ
 p̄iopeoyigo. 39 Cooyã teero tiirĩ ñãagũ, fariseo basocũ Jesuré
 yaadutiariyũ wãcũyigu: “Cũũrẽ padeñãgõ ñãagõ niyo. Ñni
 profeta niigũjã, teerẽ mas̄itoaboaj̄yi”, jĩ wãcũyigu. 40 Jesús
 fariseo basocũre jĩyigu:

—Simón, m̄ũũrẽ apeyenó weded̄gaga.

—Wedeya, ùsãrẽ buegũ, jĩyigu cũũpe.

41 Jesús cũũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigu:

—Niyeru wasorĩ basocũ p̄uarãrẽ niyeru wasoyigu. S̄icũ
 p̄uacũmã padegũ wapatãrocõrõ, ãp̄i p̄uarã muip̄ũrã padegũ
 wapatãrocõrõ wapamóyira. 42 Cũã dee tii wapatãmas̄hẽrĩ ñãagũ,

† 7:27 Malaquías 3.1.

cúã wapamórere teero acabójãyigu. Mũũ yũũre wedeya: ¿Niipé niyeru wasogúre maĩ netõnucãgari? jĩyigu.

⁴³ Simón yũũyigu:

—Yũũ tũgueñarĩ, pairó wapamógũ acabónoãrigupe, jĩyigu.

Jesús jĩyigu:

—Mũũ diamacúrã yũũa.

⁴⁴ Jesús numiõrẽ ñña, Simónrẽ jĩyigu:

—Mũũ atigore ññaña. Yũũ mũũya wiipũ sããatiawũ; mũũ yũũre oco dũpo coseádare néeatidutiriawũ. Atigopé yaco ocoména yé dũporire púuri tii, cooya róañapõmena tuucoséyo. ⁴⁵ Mũũ yũũre ãñudutigu, yũũ wasopúrore ùpũriawũ. Atigopé yũũ sããjearipũ, maĩrémena yé dũporire ùpũduriyo ména. ⁴⁶ Mũũ yáa dũpũpũre use píopeoriawũ. Atigopé yé dũporipũre sitiaãñũre píopeoyo. ⁴⁷ Teero tiigá, yũũre tũoyá: Coó pee ñañaré tiirére acabónotoayo. Coó biiro tiirémena bayiró maĩrére ññooyo. ãpĩ péerogã ñañaré tiirére acabónogũ, péerogã maĩrére ññoĩ, jĩyigu.

⁴⁸ Too síro coore jĩyigu:

—Mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa.

⁴⁹ Cũũmena yaadũira cãmerĩ sãĩñánucãyira:

—¿Noã niĩ ãni ñañaré tiirére acabógũ?

⁵⁰ Cũũpe numiõrẽ jĩyigu:

—Mũũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ putuáa. Ûseniremena putuawagoa, jĩyigu.

8

Jesuré tiápũrira numiã

¹ Too síro Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrigãpũ wãanetõyigu. ãñuré queti Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadarere wedeyigu. Cũũ buerá doce cũũrẽ bapacũtiyira. ² Sĩquẽrã numiãcã cũũrẽ bapacũtiyira. Cũã Jesús wãtĩã cõãnorira, diaré netõnénorira numiã niyira. Sícõ María, cúã “Magdalena” jĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coó manũ Cuza wãmecũtiyigu. Cũũ Herodeyere dutibosagu niyigu. Apegó Susana niyigo. ãpẽrã paũ numiã cúã cõorémena tiápũyira.

Ote wẽẽbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Paũ basocá peemacãrĩ macãrã Jesuré ññarã jeyira. Jesús cúã paũ neãrĩ ññagũ, cũũ wãcũrémena ate queoré wedeyigu:

⁵ —Sícũ basocá oteréperire wẽẽbategũ wáyigu, wiiáro jĩgũ. Cũũ wẽẽbatewari, sĩquẽñeperi maapũ ñaacũmuyiro. Basocá teeré cutadiyójãyira. Minipõná teeré yaapetijãyira. ⁶ Sĩquẽñeperi ùtãyepapũ ñaacũmuyiro. Mana, sĩnijõãyiro, oco manijĩrõ. ⁷ Sĩquẽñeperi pota watoapũ ñaacũmuyiro. Potape teeména

wiimúã, sãjãyiroy. ⁸ Siquẽñeperi ote useniri ditapu ñaacũmuyiroy. Tee wii, cienperi ducacutiyiroy, jĩiyigũ.

Teeré jĩtoa, bayiró wedeseremena: —Tuodugárano tuomasĩadacua, jĩiyigũ.

*“¿Deero tiigú queorémena wedei?” jĩirigue
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)*

⁹ Too síro cũu buerá cũurẽ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩidugaro tii mũu queorémena wedearigue?

¹⁰ Cũurẽ jĩiyigũ:

—Tíatopu masĩña maniríguere Cõamacũ dutiré múãpure niĩadarere múãrẽ masĩrĩ tía. Æpẽrãrẽ queorémena wedenoã, yũu tiirére ññapacara, ññamasĩrijããrõ jĩigũ; yéé maquẽrẽ tuopacára, tuomasĩrijããrõ jĩigũ.

*Ote wẽẽbategũmena queorére wedequẽnorigue
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)*

¹¹ Yũu queorémena wedearigue biiro jĩidugaro tía: Cõamacũye queti niĩã oteréperi. ¹² Basocá tee quetire tuorá maapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã tuomíãrigue wãcũrépu niirére Satanás ati, ãmapetijãqui, cũã teeré padeorí jĩigũ, Cõamacũ netõnerí jĩigũ. ¹³ Æpẽrã tee quetire añurõ useniremena tuorá ãtãyepapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã nucõrĩ maniréyucu tiiróbiro niicua. Padeorucúmi, cũãrẽ ñañarõ wáari, padeodújãcua. ¹⁴ Æpẽrã tee quetire tuorá pota watoapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Tuopacára, atibúreco maquẽpere bayiró wãcũcua; pee cuodugácua; atibúreco usenirere bayiró wãcũcua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Cũã ducamanireyucu tiiróbiro niicua. ¹⁵ Æpẽrã tee quetire tuorá useniri ditapu ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã añurõ tuonũnuse, Cõamacũ booró diamacú tiidugácua. Cũãrẽ ñañarõ wáari, teero wãcũtutujãcua. Cũã pee ducacutireyucu tiiróbiro niicua.

*Sĩãwócorigamena queoré
(Mr 4.21-25)*

¹⁶ Basocá sĩãwócorigare sĩããri siro, cõmerũmẽna búatoricua; cũã cãnirõ docapu dũporicua. Ɔmũãrõpu péocua, toopú sĩãwarare añurõ bóearo jĩrã. ¹⁷ Tee tiiróbirora tíatopu basocá masĩña maniríguere masĩñoãdacu. Bauhéropu niirécã baurocá masĩñoãdacu.

¹⁸ Teero tiirá, múã tuorére añurõ tuonũnuseya. Añurõ tuonũnuseranorẽ Cõamacũ nemorõ masĩré ticogũdaqui. Tuodugáheranorẽ cũã “tuomasĩã” jĩimiriguere ãmajãgũdaqui, jĩiyigũ.

Jesús paco, cū baira jearigue

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jesús paco, cū baira cū niirõpu jeyaira. Basocá paḡ niirĩ, cū putoḡ jemasĩriyira. ²⁰ Toopá niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! Mḡḡ paco, mḡḡ baira soperá jeanucāyira. Mḡḡrē ñadḡgaayira, jĩyira.

²¹ Jesús yḡḡyigḡ:

—Cõamacūye quetire tḡo, cū dutirere tiirá, cūārā yḡḡ paco, yḡḡ baira niĩya, jĩyigḡ.

Jesús wĩnorē, ocoturire nucāārĩ tiirigue

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Sicabureco Jesús cū buerámēna dooríwupu muāsāyigḡ.

—Jāḡḡ atitaró iinĩḡḡḡ, cū jĩrĩ, tĩāwanucāyira.

²³ Cū tĩāwari, Jesús cānijõāyigḡ. Tiitaropḡre wĩno bayiró wēēcutuatiyiro. Teero tiiró, ocoturí páabatesāyiro. Duadiariquiro wáayiro. ²⁴ Teero wári ñnarā, Jesús puto wáa, cūrē wācõrārā, jĩyira:

—¡Īsārē buegú, ūsārē buegú! ¡Marĩ duadiarapu tiira!

Jesús wāmḡḡcā, wĩnorē, ocoturire nucāārĩ tiiyigḡ. Netõjõāyiro. Nucāājõāyiro. ²⁵ Cūārē jĩyigḡ:

—¿Múā padeoré deero wáamĩto?

Cū cui, ñamanijõārā, cāmerĩ wedeseyira:

—¿Noañó niigariye āni, wĩnorē, ocoturire dutigú? Tee cū dutiri, yḡḡjā, netõḡcāria, jĩyira.

Gerasa macū wātĩ cḡogūye queti

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Too síro Gerasa ditapu tĩājeyaira. Tiidita Galilea dita apeniḡarú niicu. ²⁷ Jesús maanucārĩ, too putoḡā niirí macā macū cū puto atiyigḡ. Wātĩ cḡogū niiyigḡ. Suti yoari sãariyigḡ. Wiipá niiriyigḡ. Diarirare cūre coperipḡ niisodeaatiyigḡ. ²⁸⁻²⁹ Pee peti wātĩ basocāre ñeejāyigḡ. Basocá cūye wāmorĩrē, cūye dḡporire cõmedárimēna siatúmiyira. Siatúpacari, cūpe wēetajāyigḡ. Wātĩ cūrē basocá manirõpu wári tiirucúyigḡ. Jesuré ñḡḡ, acaribí, cū puto ñicācoberimēna jecūmujeayigḡ. Jesús wātĩ cūpare niigūrē witiwadutiyaigḡ. Cūpe bayiró acaribíremēna jĩyigḡ:

—Jesús Cõamacū ūmāsepu niigú macū, yḡḡre potocõrijāña. Mḡḡrē bayiró sãĩā: Yḡḡre ñañarõ netõrĩ tiirijāña, jĩyigḡ.

³⁰ —¿Deero wāmecutii mḡḡ? jĩyigḡ Jesús cūrē.

Wātĩ cūpare sãawarira paḡ niirĩ: —Legiõn* wāmecutia, jĩyigḡ—. ³¹ Īsārē niiditidiarĩ coperu cõādiocorijāña, jĩ bayiró sãiyira.

* **8:30** Ejército romanopare seis mil surara niyira sica legiõnpare.

³² ʔtāgāpú paɯ yesea yaanucūyira. Wātīā bayiró sãiyíra:

—Cúāpɯre sãāwama, jīiyira.

—Teerora tiyá, jīiyigu Jesús.

³³ Cūū teero jīirīā, basocáɯre niiārira witiwa, yeseapɯre sãāwayira. Yeseape opatɔdipɯ cɯtɯcutúbuawa, opataropɯ ñaacoñuā, duajōāyira.

³⁴ Teero wáari ñārā, yesea coterí basoca cuicocɯtɯayira. Cúāya macā macārārē, cāpūrīpɯ macārārē teeré wedeyira.

³⁵ Cúā wederi tɯorá, “¿deero wáayiri?” jīī ñārā wáayira. Jesús pɯtopɯ jeara, wātīā witinoārigure cūū pɯto duri ñāyira. Cūū suti sãña, ññurō wedesejāyigu sūcā. Tee niipetirere ñārā, cuiyira. ³⁶ Wātīā witinoārigure netōnérī ññārira jearáre wedeyira. ³⁷ Niipetira Gerasapɯ niirā bayiró cuira, Jesuré “wáagɯ” jīiyira. Teero tiigú, Jesús dooríwɯpɯ mɯāsāyigu pɯtɯawagɯɔ. ³⁸ Wātīā witinoārigu cūūrē bayiró sãimiyigu:

—Yɯcā mɯɯmena wáagɯɔ, jīimiyigu.

Jesús cūūrē jīiyigu:

³⁹ —Mɯɯya wiipɯ pɯtɯawa, Cōāmacū mɯūrē tiáriguere wedegɯ wáaya.

Cūū wáa, niipetiro tiimacāpɯ Jesús cūūrē tiiriguere wedeyigu.

Jairo macōye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tīājeari, basocá useniremena cūūrē bocayira. Niipetira cūūrē yuera tiyíra. ⁴¹ Judíoa neárí wii dutirá menamacū toopú niyigu. Cūū wāmecutiyigu Jairo. Cūū Jesús pɯto ati, jeacūmu, bayiró sãiyígu:

—Jāmɯ yáa wiipɯ, jīiyigu.

⁴² Sīcōrā pōnacutiyigu doce cāmarī cɯogó. Diago tiyígo.

Jesús cūū pɯtopɯ wáari, paɯ cūūrē tuunɯnúseyira. ⁴³ Cúā watoapɯ sīcō numiō niyigo. Doce cāmarī beti niiré teero niirucujāyiro. Paɯ coore ɯcotipacari, netōrīyiro. ⁴⁴ Jesús sucubírope wáa, cūūyaro sutiró yapapɯ padeñáyigo. Coo padeñárīrā, coo diaré máata bɯɯnucājōāyiro. ⁴⁵ Jesús sãñíayigu:

—¿Noā yɯre padeñái?

Niipetira: —Padeñária, jīiyira.

Teero tiigú, Pedro jīiyigu:

—ʔsārē buegú, paɯ mɯūrē tuunɯnúsera tiíya.

⁴⁶ Jesús jīiyigu:

—Sīcō yɯre padeñááto. Coore yɯɯ tutuaremena netōrī tiíatu, jīiyigu.

⁴⁷ Coo deero dutimasñhēgō, ñapōpigora, Jesús pɯto ati, ñicācoberimena jeacūmuyigo. Niipetira tɯocóropɯ coo deero tiigó padeñáariguere wedeyigo. Coo máata netōāriguecārē wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore jīiyigu:

—Yáa wedego, m̄m̄ padeojǵō, netōnénoārigopu putuáa. ʔseniremena putuawagoa, j̄īyigu.

⁴⁹ Cū̄ coomena wedeseḡu tiirí, s̄cū̄ Jairoya wii macū̄ jeayigu.

—M̄m̄ macō diajōāāwō mée. Bueḡáre nocōrōrā potocōduya, j̄īyigu.

⁵⁰ Jesús teeré t̄uo, Jairore j̄īyigu:

—Wācū̄patirijāña; diamacūrā padeoyá. M̄m̄ macō netōjǵōdaco.

⁵¹ Tīiwipú jeaḡu, āpērārē sāāwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pac̄sū̄m̄ā dí̄c̄are sāāwadutiyigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tīiyira. Jesús cū̄ārē j̄īyigu:

—Utirijāña. Coo diarico; cānigō tiicó.

⁵³ Cū̄āpe cū̄ārē buijāmiyira, coo diaariguere mas̄j̄irā.

⁵⁴ Jesús cooya wāmorē ñee, bayiró wedeseremena j̄īyigu:

—W̄imagō, w̄m̄m̄ncāña.

⁵⁵ Yeeripūna coejōā, máata w̄m̄m̄ncāyigo. Jesús: —Coore yaaré ecayá, j̄īyigu.

⁵⁶ Coo pac̄sū̄m̄ā iñamanijōāyira. Jesús āpērārē wededutiriyigu teero wáariguere.

9

Jesús cū̄ bueráre wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cū̄ buerá docere néōyigu. Cū̄ārē tutuarere, dutirére ticoyigu. Teeména wātīārē cōā, diararé netōnémas̄rī tīiyigu.

² “Cōāmacū̄ dutiré basocāp̄ure niiādacu” j̄īrere wedera wáaya; diarecutirare netōnérā wáaya”, j̄ī ticocoyigu. ³ Cū̄ārē j̄īyigu:

—Múā wáara, apeyenó néewarijāña. Tuurítuarigu, wasopo, pугue, niyeru, suti wasoádare néewarijāña. ⁴ Múā wiipú jeara, tiimacāp̄u múā niiādaro jeatuario putuácū̄muña.

⁵ Apemacāp̄ure múārē ñeeduḡaheri, tiimacārē netōjōāña. Tooré netōwára, tiimacā maquē dita múāye d̄porip̄u túariguere páabatecū̄ña. Teero tiirá, múā “atimacā macārā wapa c̄oóya” j̄īrā tiíadacu, j̄īyigu.

⁶ Cū̄ā wáajōāyira. Wáa, Jesuyé añuré quetire wedeyira. Diarecutirare netōnéyira.

Herodes Jesús tiirére tuorígue

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigú niipetire Jesús tiirére wedeseri tuoyigu. Teeré tuogú, deero j̄īmas̄riyigu. Síquērā “Juan mas̄j̄iyi” j̄īyira. ⁸ Āpērā “Elías bauáj̄iyi” j̄īyira. Āpērā “tíator̄u macārā profetas menamacū̄ mas̄j̄iyi” j̄īyira. ⁹ Herodepe j̄īyigu:

—Yuuá Juanyá dupure páatadutiwu. Too docare ¿noã niigari cúã nocõrõ wedesegeu?

Teero tiigú, Herodes Jesuré iñadugamiyigu.

Jesús cinco mil ãmããrẽ yaaré ecarigue
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cúã tiáriguere. Too síro Jesús cúã dícuere suowáyigu Betsaida macãpu. ¹¹ Basocápe tujãyira. Teero tiirá, cúãrẽ nuñuwáyira. Jesús cúãrẽ bocañe, “Cõãmacũ dutiré basocápuere niãdacu” jĩrere wedeyigu. Diarecutirare netõnéyigu.

¹² Ñamicapu niirĩ, cúã buerá doce cãũ putu wáa, cúãrẽ jĩyira:

—Basocáre “nocõrõrã niã” jĩña. Putogã niiré macãrĩpu, cãpũ niiré wiseripu yaaré, cãñirõ ãmaãrã wáaaro. ãnopú macã manirõpu niã, jĩyira.

¹³ —Múã cúãrẽ yaaré ecaýá, jĩyigu.

—Ësã sicamoquẽñepa pã, wai puarãrã cuoa. ¿Ësã cúã niipetirare yaaré sãibosára wáaro booite? jĩyira.

¹⁴ Ëmũá dícuere bapaqueori, cinco mil watoa niyira. Jesús cúã bueráre jĩyigu:

—Basocáre sicapõnarẽ cincuenta duidutiya.

¹⁵ Cúã teorora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai puarãrẽ née, ãmããsepu iñamõco, Cõãmacũrẽ usenire tico, puatásã, cúã bueráre basocápuere batodutigu ticoyigu. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijõáyira. Yaatoaari siro, doce piseri cúã yaaduaariguere seesãyira.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigu niã” jĩrigue
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicabureco Jesús cúũ sesaro Cõãmacũmena wedesegeu tiyigu. Cũũ buerá cúũmena niyira. Cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Basocá “¿noã niĩ cúũ?” jĩĩ yuure?

¹⁹ Cúãpe yuuyira:

—Siquerã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocu niiqui” jĩĩya. ãpërã “Elías niiqui” jĩĩya. ãpërã “tíatopu macãrã profetas menamacũ masãrigu niigũ niiqui” jĩĩya, jĩyira.

²⁰ —¿Múãte “¿noã niĩ?” jĩĩ yuure? jĩyigu.

Pedro yuuyigu:

—Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niã, jĩyigu.

Jesús cúãrẽ sãããdarere wederigue
(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)

²¹ —Teeré ãpërãrẽ wederijãña, jĩyigu Jesús —. ²² Yuu niipetira sõwũrẽ bayirõ ñañarõ netõrõ niirõ tiãdacu. Butoá

dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũre booriadacua. Sĩadutiadacua. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu.

²³ Niipetirare jĩiyigu:

—Sĩcũ yũre padeó, nũndugáguno cũũ booró tiidugárenorẽ tiidújããrõ. Basocá cũũrẽ ñañarõ jĩipacari, yũre tũonũnũsearo. Teeré tiigú, búrecoricõrõ curusare apagú tiiróbiro niigũdaqui.

²⁴ ãpĩ sĩaãrere cuigũno yũre “masĩria” jĩĩgũ pecamerũ wáagudaqui. ãpĩpé yũre “masiã” jĩĩ, teewapamena cũũrẽ sĩaĩ, yũmena catirucujãgũdaqui. ²⁵ Sĩaũ atibúreco maquẽ niipetirere wapatápacũ, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cũoré dee tiiadare niiricu. ²⁶ Sĩaũ bobogúno yũre “masiã” jĩĩdugahegure, yé bueré maquẽrẽ “padeóa” jĩĩdugahegure yũncã cũũrẽ “masĩriga” jĩĩgũdacu. Yũũ niipetira sõwũ yũũ asibatéremena, yũũ Pacũ asibatéremena, ángeleamena pũtũaatigũdacu. Pũtũaatigu, yũre bobosãririgure yũncã cũũrẽ bobosãricu; yũre “masĩria” jĩĩrigure yũncã “cũũrẽ masĩria” jĩĩgũdacu. ²⁷ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Sĩaquẽrã ãnopú niirã cúã diaadari sũguero, Cõãmacũ dutiré cúãpũre niĩadare atiri ññaãdacua, jĩiyigu.

Jesús baurécutire wasorígue
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Teeré cũũ wederi siro, sica semana netõrĩ, Jesús ãtãgũpú Cõãmacũmena wedesege mũãwayigu. Tiigupú wáagu, Pedro, Santiago, Juanrẽ néewayigu. ²⁹ Cõãmacũmena wedeseri, cũũya diapóa bauré wasojõãyiro. Cũũye suti ãñurõ butiré, bayiró capemóre wáyairo. ³⁰ Pũarã ãmũã cũũmena wedeseyira. Moisés, Elías niyira. ³¹ Asibatéremena bauáyira. Jesús di-aadarere, Cõãmacũ jĩĩrirobirora Jerusalénũ cũũrẽ wáadarere wedeseyira. ³² Pedro, cũũ menamacãrã wũgoá pũninetõpacari, ññayira. Wãcã, Jesús asibatéerere, cũũmena nucũrãrẽ ññayira. ³³ Jesuména niĩarira wáara tiirí, Pedro ãñurõ wãcũripacũ, cũũrẽ jĩiyigu:

—Ësãrẽ buegú, marĩ ãnopú niirĩ, ãñunetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawíigã mũnya wii, apewíigã Moiséya wii, apewíigã Elíaya wii tiicó, jĩĩmiyigu.

³⁴ Cũũ wedesege tiiríra, õme diiáti, cúãrẽ tuubiátocojãyiro. Cúãrẽ õme tuubiári, cuijõãyira. ³⁵ Õme watoapu sĩaũ wedeseri tũoyíra:

—Ãni yũũ macũ yũũ beserigu niĩ. Cũũrẽ tũoyá, jĩiyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sĩaũrã niiyigu sáa. Teebũrecorire cũũ buerá cúã ññariguere ãpẽrãrẽ wederiyira ména.

Jesús wãtirẽ wĩmagũpũre niĩarigure cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Apebúrecope útāgūpú niīārira diijeári, pau basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sīcū cūā watoapu niigú bayiró busurómena Jesuré wedeseiyu:

—Īsārē buegú, mūūrē bayiró sārā: Yū macūrē īnagū atiya. Sīcū niigú niī. ³⁹ Wātī cūūpure niigú ñee, acaribíri tiii. Ūaacūmu, tūnumecú, soboturi tiirucú. Cūūrē ñañarō netōrī tiii. Duudugárii. ⁴⁰ Mūū bueráre “cōāwionecobosaya” jīmiāwū. Cōāmasīriawā, jīiyi.

⁴¹ Jesús cūārē jīiyi:

—Mūā yūre padeoridojāā; ñañarā niīā. Yū mūāmena yoari niirucujārīcārē, padeorībocu. ¿Nocōrō yoari mūāmena pōtēōgūdari yū? Mūū macūrē ānopé néeatiya, jīiyi.

⁴² Wīmagū cūū puto wāari, wātī cūūrē ñaacūmu, bayiró tūnumecūrī tiiyi. Cūū teero tiirí, Jesús wātīrē witiwaduti, wīmagūrē netōné, cūū pacure wiyayiyi. ⁴³ Niipetira basocá Cōāmacū uputí macū peti tiīñorere īñamanijōāyira.

Jesús cūūrē sīāādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cūū tiāriguere īñamanijōārī, cūū bueráre jīiyi:

⁴⁴ —Yū aterēja diamacūrā jīā; acabórijāña: Yū niipetira sōwū āpērāpūre ticonogūdacu, jīiyi.

⁴⁵ Cūāpe cūū jīāriguere tūomasīriyira. Cōāmacū cūārē tūomasīhērī tiiyi ména. Cūā Jesuré “wedequēnoña” jīidugapacara, cuira, jīriyira.

¿Nii uputí macū niī?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesús buerá “¿nii marī watoare nemorō uputí macū niī?” jīi wedesenāyira. ⁴⁷ Jesús cūā wācūrēre īñamasīyiyi. Teero tiigú, sīcū wīmagūrē cūū puto nūcō, ⁴⁸ cūārē jīiyi:

—Sīcū “yū Jesuré maīā; teero tiigú, āni wīmagūrē boca maīgúda” jīi wācūboqui. Cūū teero wācūgū, cūūrē maīgú, yūcārē maīgú tiii. Yūre boca maīgú, yūre ticodiocorigūcārē maīgú tiii. Mūā watoapu bári niigú cūūrā niī uputí macū, jīiyi.

Marīrē cāmotáhegu marīrē tiāpugū niī

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan jīiyi:

—Īsārē buegú, sīcū mūū wāmemena wātīārē cōāwionecori īñāwū. Cūū marī menamacū mee niīāwī. Teero tiirā, cūūrē cāmotāwū, jīimiyi.

⁵⁰ Jesupé cūūrē yūiyi:

—Cāmotárijãña. Marĩrẽ cāmotáhegu marĩrẽ tiiápugu niĩ, jĩyigu.

Jesús Santiagore, Juanrẽ tutirigue

⁵¹ Jesús ãmũãsepũ mũãwaadare niiatiri, cuiro manirõ “Jerusalénpu wáagudu” jĩgũ, quẽnonncãyigu. ⁵² Cũũ suguero ãpẽrãrẽ ticocoyigu. Cũã wáa, Samaria dita niiri macãpu jeamiyira, cũũ jeadarore quẽnoãdara. ⁵³ Tiimacã macãrãpe Jerusalénpu Jesús wáari ãñarã, cũũrẽ ñeedugariyira. ⁵⁴ Cũã teero tiiri ãñarã, cũũ buerá Santiago, Juan jĩyira:

—Ësã Òpũ, cũãrẽ sããdara, ¿ãmũãse macã pecamerẽ diiatidutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyigu,* jĩyira.

⁵⁵ Jesús cũãrẽ ãña, tutiyigu:

—Mũã wãcũré Espiritu Santo wãcũré ticoré mee niĩ. ⁵⁶ Yũũ niipetira sõwũ basocãre ñañarõ tiigú atiriwũ; cũãrẽ netõnégũ atigu tiiwú, jĩyigu.

Too síro apemacãpũ wáajõãyira.

Jesuré nũndugámiriraye queti
(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cũã maarpũ wáari, sãcũ basocú Jesuré jĩyigu:

—Noo mũũ wáaro yũũ mũũrẽ nũnugáda. Mũũ buegú niidugaga.

⁵⁸ Jesús cũũrẽ yũũyigu:

—Wáicũra cãnirẽ tutiri cũoóya. Minipõná põnacutire sutiri cũoóya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãnirõ cũoríã, jĩyigu.

⁵⁹ Jesús ãpĩrẽ: —Jãmũ yũũmena. Mũũrẽ yũũ buegú niiri boogá, jĩyigu.

Cũũpe yũũyigu:

—Òpũ, yũũ pacũ diari siro, yaatóagupũ, mũũmena wáaguda sũcã, jĩĩmiyigu.

⁶⁰ Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Yũũre padeohéra diarirapũ tiiróbiro niitoaya. Cũã basiro cãmerĩ yaaáro. Mũũpe Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre niĩadarere wedegu wáaya, jĩyigu.

⁶¹ ãpĩpẽ jĩĩmiyigu:

—Ësã Òpũ, yũũ mũũrẽ nũnugáda, mũũ buegú niidugagu. Yáa wii macãrãrẽ “wáagu tiia” jĩgũ wáasuguema.

⁶² Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Sãcũ cũũ paderere padepacũ, apeyenó wãcũgũ, ãñurõ ti-iríqui. “Cõãmacũ dutirere tiigúda” jĩpacũ, apeyenó wãcũgũ, dee tiigúdu niiridojãĩ, jĩyigu.

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutig_u ticocorigue

¹ Too síro Jesús ãpẽrã setenta y dos beseyigu. Cúãrẽ puarãcõrõ dícu ticocoyigu. Niipetire macãrĩpu cũũ wáaadaropu cũũ suguero ticocoyigu.

² Cúãrẽ wedeyigu:

—Pau peti yũure padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niĩya. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ ãpẽrã yé maquẽrẽ wedera wáaadarare bayirõ sãĩña. ³ Múã wáaya. Yũũ múãrẽ quiorópũ ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapũ ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múã wáara, wasopo, niyeru sããripo, sapatu apebá néewarijãña. Maapũ putuãncã, ãpẽrãména wedeserijãña. ⁵ Múã wiipú sããwara, tiíwí macãrãrẽ ãñudutira, jĩsũguya: “Cõãmacũ múãpũre ãñurõ niirecutire ticoaro”. ⁶ Tíiwí macãrã ãñurõ niirecutirere cõoátã, múã ãñudutire teorora wáaadacu. Cúã ãñurõ niirecutirere cõoriatã, teero wáaricu. ⁷ Múã jeaari wiira putuáya. Cúã yaarére, cúã sñirére cúãmena yaa, niijãña. Paderáno cúã paderéména wapata, yaamasíya. Apeyé wiseripú niirã wáarijãña.

⁸ 'Múã macãpu jeari, too macãrã bocari, cúã ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netõnéña. “Cõãmacũ dutiré marĩpũre niĩãdare jeaatitoaa” jĩ wedeya cúãrẽ. ¹⁰ Apetó tiirá, apemacãpú jeari, too macãrã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopũ wáa, biiro jĩña: ¹¹ “Múãya macã maquẽ dita ãsãye duporipũ túaariguere páabatecõãã. Múã wapa cõorére ãñorã, teero tiia”, jĩña. Cúãrẽ jĩñemoña: “Múã ateré masíña: Cõãmacũ dutiré múãpũre niimiãdare jeaatitoamiãyu”, jĩña. ¹² Yũũre tũoyá: Cõãmacũ basocãre wapa tiíãdari bũreco jeari, tiimacã macãrãrẽ Sodoma macãrãrẽ tiiríro nemorõ ñañarõ tiinóãdacu, jĩyigu.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti
(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macãrĩ macãrãrẽ jĩyigu:

—Bóaneõrã niĩã múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũũ tutuaremena tiíẽñoriguere iñarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón* macãrĩpu yũũ tiíẽñoãtã, máata tee macãrĩ macãrã cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasotóabojíya. Cúã wãcũpatirere ãñorã, wãcũpatire suti† sãña, nitĩpu duibojíya. ¹⁴ Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiíãdari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Múã Capernaum

* **10:13** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ñañanetõjõãrã niyira Jesús niiritore. † **10:13** Wãcũpatire sutire yooména suare suti niyiro.

macãrã “Cõãmacũ p̄topũ añũrõ mũãwaadacu” jĩĩ wãcũmicu. Wáaricu. Pecamerũ diiwáadacu, jĩĩyigu.

¹⁶ Cũũ bueráre wedenemoyigu:

—Múã buerére tuogúno yũre tuogú tiii. Múãrẽ boohéguno yũre boohégũ tiii. Yũre boohéguno yũre ticodiocorigucãrẽ boohégũ tiii, jĩĩyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerigue

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos useniremena coerá, jĩĩyira:

—Ûsã Ôpũ, wãtĩãcã ùsã mũũ wãmemena dutiri, ùsã dutirobirora tiiáwã, jĩĩyira.

¹⁸ Jesús cúãrẽ jĩĩyigu:

—Satanárẽ bupo wããyoro tiiróbiro ùmũãsepũ ñaadiatiri ñãwã. ¹⁹ Yũũ múãrẽ tutuarere ticotoawũ, ãñaãrẽ, cutiapare cutapéoaro jĩĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnucããrõ jĩĩgũ. Múã teeré tiirí, múãrẽ merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré díçure usenirijãña. Cõãmacũ p̄topũ múã wãme “jóatunorira niãã” jĩĩrĩ, useniña, jĩĩyigu.

Jesús cũũ Pacure usenire ticorigue

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorá Jesús Espiritu Santo usenire ticorémene cũũ Pacure jĩĩyigu:

—Pacũ, mũũ ùmũãse, atiditá Ôpũ niãã. “Ûsã masĩnetõnucãã” jĩĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiiría; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tiiã. Teeré mũũ teerora wáari boocú. Teero tiigú, mũũrẽ usenire ticoa, jĩĩyigu.

²² Too síro basocápere jĩĩnemoyigu:

—Yũũ Pacũ niipetire masĩrére yũre ticowí. Cũũ sĩcũrã yũũ niirecutirere masĩ. Yũũpecã sĩcũrã cũũ niirecutirere masĩã. Yũũ masĩrére ticonorã cũũrẽ masĩcua, jĩĩyigu.

²³ Cũũ bueráre ñña, cúã sesarore jĩĩyigu:

—Múãpeja yũũ tiirére ññajĩrã, useniã. ²⁴ Yũũre tuoyá: Pau profetas, teero biirĩ õpãrã múã ññarere ññadugamiyira. Ññaririra niwã. Múã tuorere tuodugamiyira. Tuoririra niwã, jĩĩyigu.

Samaritanoãyũ ãñũgũ

²⁵ Sĩcũ Moisés jóarigue buegú wũmũnucãyigu. Jesuré merẽã yũũri boogú, sãññáyigu:

—Basocáre buegú, ¿yũũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágũ? jĩĩyigu.

²⁶ Jesús cũũrẽ yũũyigu:

—¿Moisére dutiré cũũriguerũ deero jóanoĩto? ¿Mũũ teeré buegũ, deero tũoi? jĩĩyigu.

²⁷ Cũũpe yũũyigu:

—Biuro jóanoã: “Cõãmacũ marĩ Ôpũrẽ maĩñá. Niipetire mũũ yeeripũnamena, mũũ tutuaremena, mũũ wãcũrẽmena cũũrẽ maĩñá. Mũũ basiro maĩrõ tiirõbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñá”, jĩĩã, jĩĩyigu.

²⁸ Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

—Mũũ diamacũ peti yũũ. Mũũ teerẽ tiigũ, catirẽ petihẽre buagũdacu.

²⁹ Cũũpe “yũũ Moisére dutirẽ cũũriguere tiipetía” jĩĩ wãcũdũgagu sãĩñáyigu:

—¿Noã niĩĩ “ãpẽrãcãrẽ maĩñá” jĩĩnorã? jĩĩyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yũũyigu:

—Sĩcũ Jerusalén niĩãrigu Jericõru búawagu tiiyigu. Maaru wáari, yaarẽpira cũũrẽ ñee, cũũ néewarere ãmajã, sutirẽ tuuwénéjã, páasĩãcũ, wáajõãyira. ³¹ Sĩcũ pai tiimarũ búawagu tiiyigu. Wáa, cũũrẽ ñabua, aperopé sodea, netõjõãyigu. ³² Cũũ siro levita basocu toopũra jeayigu. Cũũcã cũũrẽ ñã, aperopé sodea, netõjõãyigu. ³³ Sĩcũ samaritanoãyu tiimarũra búawagu tiiyigu.† Cũũrẽ ñã, bóaneõ ñãgũ, ³⁴ cũũ pũtopũ jea, cũũ cãmire vinomena cose, usemena ucoti, suti caserimena dũdũa tiiyigu. Túajea, cũũ pesarigu burro so-toaru néepeo, néejõãyigu. Basocã wáara cãnirĩ wiipũ cũũrẽ néjea, coteyigu. ³⁵ Apebũreco cũũ wáaadari sũguero, pũaquĩ niyeruqui néewioneco, tiwiĩ dutigũre ticogu, jĩĩyigu: “Cũũrẽ ãñũrõ coteya. Mũũ cũũrẽ cotegu, mũũye niyerumena ti-inemõrĩ, nemoatigu, wapatigũda”, jĩĩyigu.

³⁶ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Niipé yaarẽpira cãmítuariguere maĩyĩri?

³⁷ Cũũpe yũũyigu:

—Cũũrẽ bóaneõ ñãarigupe, jĩĩyigu.

—Mũũcã teerora tiigũ wáaya, jĩĩyigu Jesús.

Jesús Marta, Maríaya wiipũ niirigue

³⁸ Cũũ maaru wáara, sicamacãgãru jeayira. Sĩcõ Jesurẽ boca, cãnirõ ticoyigo. Coo wãmecũtiyigo Marta. ³⁹ Coo bayio wãmecũtiyigo María. Coo Jesús wedeserere tũogó, cũũye dũpori pũtogãru duiyigo. ⁴⁰ Martape pee paderẽ cũojĩgõ, bayirõ wãcũyigo. Coo Jesús pũto wáa, jĩĩyigo:

—Ôpũ, yũũ bayio padedujãyo. ¿Mũũ teerẽ ñãarii? Yũũre tiĩáputiya, jĩĩyigo.

⁴¹ Jesús coore yũũyigu:

—Marta, mũũ pee tiirẽre bayirõ peti wãcũjãã; ⁴² sicawãmerã upũtĩ maquẽ niĩã. María ãñũrẽ petire beseyo. ãpẽrã teerẽ ãmamasĩricua, jĩĩyigu.

† 10:33 Judíoa samaritanoãrẽ sũna niiyira. Cũũ cãmẽrĩ tiĩápuriyira.

11

Cõãmacũrẽ sãiré
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sicabũreco Jesús aperopú Cõãmacũmena wedeseḡũ tiiyíḡũ. Wedesetoari, sícũ cũũ bueḡũ jĩĩyíḡũ:

—Ūsã Ōpũ, Juan cũũ buerére nũnrãrẽ Cõãmacũmena wedeserere bueyíḡũ. Mũncã ũsãrẽ bueya, jĩĩyíḡũ.

² Jesús yũyíḡũ:

—Múã Cõãmacũmena wedesera, biiro jĩĩña:

Ūsã Pacũ ãmũãsepũ niigú, mũnrẽ quioníremena padeoáda.

Mũũ dutiré ũsãpũre niiãdare jeaaro.

Ūmũãse macãrã mũũ booré dícre tiicúa; atibũreco macãrãcã teerora tiãro.

³ Ūsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

⁴ Niipetira ũsãrẽ ñañarõ tiirãre ũsã acabóa. Teero tiigú, mũncã ũsã ñañaré tiirere acabóya.

Jĩicõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ūsãrẽ ñañarõ wáari jĩĩḡũ, netõnéña, jĩĩña,

jĩĩyíḡũ.

⁵ Jesús jĩĩnemoyíḡũ:

—Apetó tiigú, sícũ múã tiiróbiro niigú cũũya wedeḡũya wiipũ ñami decopũ wáa, jĩĩboqui: “Yáa wedeḡũ, itiága pã yũre wa-soya.

⁶ Yũũ menamacũ aperopú wáagu yáa wiipũ jeaawĩ. Cũũrẽ ecaré cũoríga”, jĩĩboqui. ⁷ Āpĩré wii ropearũ yũũboqui: “Yũũre potocõrijãña. Sope biajãnoãwũ. Yũũ põnamena yũũ cãnrõpũ cãnigú tiia. Mũnrẽ wãmũncã, ticogũ wáamasĩriga”, jĩĩboqui.

⁸ Yũũre tũoyá: Cũũya wedeḡũ niipacari, wãmũncã, ticogũ wáariqui. Potocõnemorijããrõ jĩĩḡũ, wãmũncã, cũũ boorécõrõ ticogũ wáaqui.

⁹ Yũũre tũoyá: Múãcã Cõãmacũrẽ sãĩñá. Sãĩrĩ, cũũ mũãrẽ ticogũdaqui. Ññurere ãmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, bũãadacu. “Sope pãõña yũũre” jĩĩḡũ tiiróbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáũ” jĩĩḡũdaqui. ¹⁰ Sãĩḡũno cũogũdaqui. Ñããḡũno bũagũdaqui. “Pãõña” jĩĩḡũno pãõnogũdaqui.

¹¹ Múã põna yaaré sãĩrĩ, ãtãpere ticoricu. Wai sãĩrĩ, ãñarẽ ticoricu. ¹² Cãrẽquẽ diye sãĩrĩ, cutiapare ticoricu. ¹³ Múã ñañaré tiirã niipacara, múã põnarẽ ãñurere ticomasĩã. Marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigũpe nemorõ ãñurẽ ticomasĩqui. Cũũrẽ sãĩrãrẽ Espĩritu Santore ticogũdaqui, jĩĩyíḡũ.

Jesurẽ “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãriḡue
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴ Jesús wãtĩrẽ cõãwionecogũ tiiyíḡũ. Wãtĩ basocũre wedeseheri tiiyíḡũ. Cũũ witiwaari siro, basocũ wedesejõãyíḡũ. Teerẽ basocã ññamanijõãyira. ¹⁵ Sĩquẽrã jĩĩyira:

—Āni wātīārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoi, jīīmiyira.

16 Āpērā “¿niirōrā cūū Cōāmacū ticodiocorigu niī?” jīīrā, cūūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiīēñodutimiyira. 17 Jesupé cūā wācūrere masījīgū, cūārē jīīyigu:

—Sicadita macārā sīcārōména niihērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācua. Sicawīi macārā sīcārōména niihērā, cūācā petijōācua. 18 Satanás cūūrē padecoterare cōāwionecori, cūū dutiré petijōāādacu. Múā yūure “Beelzebú tutuaremena wātīārē cōāwionecoqui” jīīā. 19 Teero jīīātā, múā buerere nūnūrā wātīārē cōāwionecora, ¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāīñārā wáaya. Múā wisirere cūā ēñoādacua. 20 Yūū Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecoījīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré basocápure niīādare jeatoaa.

21 Sīcū tutuagu pee besumena cūūya wiire coteri, cūūyere merēā tiirícua. 22 “Ate pee besumena āñuniādacu” jīī wācūpacari, āpī nemorō tutuagu ati, cūūrē netōnucāqui. Cūūye besure ēma, cūūyere née, cūū menamacārārē batojāqui, jīīyigu.

Jesús jīīnemoyigu:

23 —Yūūre boohégu yūure iñatutigu niī. Yūūre tiīápuhegu yūure nūnūdagárare cāmotāgu niī.

Wātī basocápure coesāwarigue queti (Mt 12.43-45)

24 Wātī basocápure niīārigu witiwagu, basocá manirōpū wáayigu cūū niīādaro āmaāgū. Buaríyigu. Buarí, “yūū witi-atirīropū coesāwagūda sūcā” jīī wācūyigu. 25 Jeagu, joáari wīi, āñurō quēnoāri wīi tiiróbiro buajeáyigu basocápure. 26 Too síro wáa, siete wātīā cūū nemorō ñañarārē “atiya múācā” jīīyigu. Cūā niipetira basocápure sāāwa, niīyira. Basocápe cūā teero tiirí, nemorō ñañarō netōyigu, jīīyigu.

Jesús usenire maquērē wederigue

27 Jesús teeré wedeseri, sīcō numiō basocá paū watoapu niīgō bayiró busurōmena cūūrē wedeseyigo:

—Mūūrē pōnacatí masōrigo āñurō usenico, jīīyigo.

28 Jesupé coore jīīyigu:

—Nemorō usenicua Cōāmacū wedesere tūo, cūū dutirere tiirápeja, jīīyigu.

Jesuré tiīēñodutimirigue (Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jesús cūū puto paū peti neārā tiirí, wedesenucāyigu:

—Múā atitó macārā ñañaré tiirā niīā; Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere iñadugacu. Jonás tiirígue tiiróbiro niiré dícre

ĩñaãdacu. ³⁰ Nínive macãrã cũũ tiiríguere ñnarigue tiiróbiro múã yũũ niipetira sôwũ tiirére ññaãdacu. ³¹ Saba dita macãrã õpõ yoaro macõ atiyigo Salomón masĩrere tʉogó atigo. Múãpe ãnopú Salomón nemorõ masĩgũrẽ tʉoré peti tʉojãã. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, múã coo tiiróbiro tʉorírigue wapa múãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui. ³² Nínive macãrãcã Jonarẽ tʉorá, wãcũpati, wasoyíra. Múãpe ãnopú Jonás nemorõ masĩgũrẽ tʉoré peti tʉojãã. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiiádari bureco jeari, múã cúã tiiróbiro tʉorírigue wapa múãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui.

Sĩãwócoriga

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ 'Basocá sĩãwócorigare sĩããri siro, bauhéropũ ðuporiya; moocũricua. Teero tiiróno tiirá, ãmũãrõpũ péoya, toopú sããjeara ññaãrõ jĩrã. ³⁴ Capeari múãye õpũũrĩrẽ sĩãwócoriga tiiróbiro niĩã. Múã capeari ãñurĩ, ãñurõ ññaãdacu; ãñurõ tʉomasĩãdacu; ññaããtã, ñnaricu; tʉomasĩricu. ³⁵ Ateré tʉomasĩrõ booa: Múã “ãñurõ ññaã” jĩpacara, ãñurõ ñnaribocu. ³⁶ Múã ãñurõ ñña, ãñurõ tʉomasĩdũgara, ãñurõ tʉomasĩãdacu. Sĩãwócoriropũ niirã tiiróbiro ãñurõ ññaãdacu, jĩiyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtũre, fariseo basoca tiirécũtũre wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sĩcũ fariseo basocũ cũũya wiipũ yaadutigũ sũowáyigu. Jesús sããwa, yaagũdũ jeanuãyigu. ³⁸ Fariseo basoca cúã yaaadari sũguero, cúã ñecũsũmũã tiimũãatiriguere padeorá, wãmocosettoa, yaayira. Jesupé cúã tiirucúrobiro tiiriyigu. Fariseo basocũ cũũ teero tiirĩ ññagũ, ññamanijõãyigu. ³⁹ Marĩ Õpũ cũũrẽ jĩiyigu:

—Múã fariseo basoca ãpẽrã ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Baparĩ sotoárpũ dícu coseárigue tiiróbiro niĩã. Popeapũre múã ãpẽrãyére ãmaré, apeyé ññañaré dadanetõjõãã. ⁴⁰ Múã tʉomasĩridoãã. Sotoá maquẽrẽ tiiríguera popea maquẽcãrẽ tiirígu niĩwĩ. ⁴¹ Múã popeapũ ãñurã niidũgara, bóaneõrãrẽ ticoya. Teeré tiirá, popeapũ coserá tiiróbiro niĩãdacu.

⁴² 'Bóaneõrã niĩã múã fariseo basoca. Múã oteré metãgãrẽ “menta”, “ruda” wãmecũtũre, teero biiri niipetire yaaré siti-ãñũre tiirénorẽ seenéõ, opaquẽrĩ tiicú. Pũamóquẽñequẽrĩ cũorá, sicaquẽ Cõãmacũwiipũ nẽewa, “yũũ Cõãmacũrẽ ticoré niĩã” jĩĩ, pairé ticocu. Teero tiipacára, diamacũ maquẽrẽ tiiría; Cõãmacũrẽ maĩría. Múã oterére cũũrẽ ticorucurobirora tee uputĩ maquẽcãrẽ tiiró booa.

43 'Bóaneōrã niiã múã fariseo basoca. Múã neãré wis-eripure suguero maquẽ duirẽpũ dícu duidũgaa. Macã decopũ quioníremena añudutiri booa.

44 'Bóaneōrã niiã múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri múã fariseo basoca. Tiiditórepira niiã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niiã. Teecoperi sotoa basocá netōwára, popeapũ bóarere masĩriya, jĩiyigũ.

45 Sicũ Moisés jóarigue buegũ jĩiyigũ:

—Basocáre buegũ, mũũ teeré jĩigũ, ãsãcãrẽ ñañarõ jĩigũ tiigá.

46 Jesús cãũrẽ jĩiyigũ:

—Bóaneōrã niiã múã Moisés jóarigue buerácã. Āpẽrãrẽ tiipõtẽõña manirere tiidutía. Teeré tiidutípacara, múãpe tiiría.

47 'Bóaneōrã niiã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapũ añurẽ wiserigã tiinũcõã. Cũãrẽna múã ñecũsũmũã sĩãyíra.

48 Cũã sĩãríguere múã tiirémena “újũ, masĩã; añunetõjõãã” jĩĩrã tiia. Cũã sĩãyíra; múãpe wiserigã tiinũcõã.

49 'Cõãmacũ cũũ masĩrémena jĩiyigũ: “Yũũ profetare, yéẽ maquẽrẽ wedeadarare ticocogũda. Sĩquẽrãrẽ sĩããdacua. Āpẽrãrẽ ñañarõ tiidũgára, cúã wáaro nũnũãdacua”, jĩiyigũ.

50 Teero tiirá, atibúreco nũcãrípũ profetare sĩãnũcãyíra. Paure sĩãyíra. Múã atitó macãrãpũ cúã teero tiiríguere wapa cũoa.

51 Abelre* sĩãríguere tée Zacariãre† sĩãríguere múã wapa cũoa. Zacariãre sĩãyíra Añurí Tatia sããwaro pũtopũ. Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Múã atitó macãrãpũ cúã teero tiiríguere wapa cũoa.

52 'Bóaneōrã niiã múã Moisés jóarigue buerá. Múã “ãpẽrã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buerijããrõ” jĩĩ wãcũcu. Teero wãcũpacara, tiipũrẽ añurõ bueria. Tiipũ maquẽrẽ masĩdũgarare cãmotájãã, jĩiyigũ.

53 Jesús wáari, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayíra. Pee cãũrẽ sãĩñã potocõnũcãyíra. 54 Cũũ merẽã yũũri boomíyíra, wedesããda jĩĩrã.

12

Jesús fariseo basoca jĩĩditoremene buerere wederigue

1 Basocá paũ peti Jesús pũtopũ neãyíra. Paũ niijĩrã, cãmerĩ catadiyóyíra. Jesús cãũ buerá dícuere wedesũgueyigũ:

—Fariseo basocaye pã pũuri tiirere tũomasĩrõ booa. Tee jĩĩditoremene padeoré niicu. 2 Bauhéropũ niiré bauádacu. Īñahẽrõpũ tiiré masĩnoãdacu. 3 Teero tiirá, ñamipũ ãpẽrã tũohéropũ jĩĩrigue niipetira tũocóropũ wedenoãdacu. Wii popeapũ yayióropũ jĩĩrigue wii sotoápũ niipetira tũocóropũ bayiró bũsũrómena wedenoãdacu.

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

¿Noãrẽ cuiro booi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Múã yuu menamacãrã, yuure tɔoyá: Basocãre sããrãrẽ cuir-ijãña. Múãye õpũũrĩrẽ sãããri siro, múãrẽ deero tii masĩricua.

⁵ Yuu múãrẽ “¿niipere cuiro booi?” jĩ wedegũda: Sĩcũ dícu múã catirere petirí tii, pecamerucãrẽ cõãmasĩ. Yuure tɔoyá: Cũũ docare cuiya.

⁶ Puaquigã niyeruquirigãmena sicamoquẽñerã minipõnágã sãĩnoã. Cũã wapamanípacari, Cõãmacũpe cũãcõrõrẽ ñnanũsei.

⁷ Múãye póarire “noquẽ pee niiã” jĩmasĩjãqui. Teero tiirã, cuirijãña. Múã paũ minipõná nemorõ wapacutíra niiã.

Basocá ññacoropũ “Jesucristore padeóa” jĩrigue

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yuure tɔoyá: Basocá ññacoropũ sũcũ yuure “padeóa” jĩgũrẽ yuu niipetira sõwũcã ángelea ñmũãse macãrã ññacoropũ “yuure padeogúra nii” jĩ wedegũda. ⁹ Basocá ññacoropũ sũcũ yuure “cũũrẽ padeogú mee niiã” jĩgũrẽ yuucã ángelea ññacoropũ “yuure padeogú mee nii” jĩgũda.

¹⁰ Sũcũ niipetira sõwũrẽ ñañarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espíritu Santore ñañarõ wedeseripereja, acabóriqui.

¹¹ Æpẽrã múãrẽ wedesããdacua. Judíoa neãrẽ wiseripũ, queti beserí basoca pũtopũ, dutirá pũtopũ múãrẽ néewari, “¿deero yuũadari; deero jĩãdari?” jĩ wãcũhẽrãrã wáawa. ¹² Múã wedeseadarere Espíritu Santo múãrẽ masĩrĩ tiigũdaqui, jĩyigu Jesús.

Basocú pee cuogúye queti

¹³ Sũcũ basocá watoapũ niigú Jesuré jĩyigu:

—Basocãre buegú, ñsã pacũ diagũ cũũriguere yuu sõwũ cuoquí. “Mũũ baiyere ticoya”, jĩbosaya cũũrẽ.

¹⁴ Jesús cũũrẽ jĩyigu:

—Yuu múãrẽ queti beserí basocũ, múãyere batogu atirigu mee niiã, jĩyigu.

¹⁵ Basocãre jĩyigu:

—Ññurõ tiiyá. Apeyeré boonemósãrijãrõ booa. Múã cuoré, pairó niipacaro, múãrẽ catiré ticonemoricu, jĩyigu.

¹⁶ Cũũ wãcũrẽmena ate queoré wedeyigu.

—Sũcũ pee apeyé cuogú niyigu. Cũũya ditapũre pee ote dũcacutiýiro. ¹⁷ Cũũ wãcũyigu: “¿Deero tiigũdariye yuu? Ate oteré dũcare ññanorõ maniã”.

¹⁸ Cũũ basiro jĩyigu: “Biuro tiigũda: Yuu yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemorõ pacawiseri tiigũda. Tee wiseripũ niipetire ote dũcare, apeyé yuu cuorere ññanogũda. ¹⁹ Túajea, yuu basiro jĩgũda:

'Peecūmarĩ maquē niiādare ññanotoaa. Teero tiigú, yeerisã, boseya, sñni, useni tiigúda' ", jĩ wãcūmiyigu. ²⁰ Cõamacū cūārē jĩyigu: "Muu tuomasĩridojaã. Mecūã macã ñnamirã diajõãgũdacu. Muu ññanorigue ãpẽrãrẽ pũtuãadacu", jĩyigu. ²¹ Teerora wáaa sícū Cõamacūrē wãcūhẽgũ cūũye niiādarere seenēo cwoğure. Cõamacū ññacoropũre bóaneõgũ peti niiqui, jĩyigu.

Cõamacū cūũ põnarẽ cotequi
(Mt 6.25-34)

²² Jesús cūũ buerãre jĩyigu:

—Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcūpatirijãña. "¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sãñaadari marĩ?" jĩ wãcūpatirijãña. ²³ Marĩ catirẽpe yaaré nemorõ wapacutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. ²⁴ Minipõná maquẽrẽ wãcūña ména. Cūã oteriya. Oteré dũca seeríya. Yaaré ññanore wiseri cwořicua. Teero cwořipacari, Cõamacū cūārē yaaré ticoqui. Múãpe minipõná nemorõ wapapacánetõncãã. ²⁵ Múã bayiró wãcūpatira, bũcúanemoricu. ²⁶ Múã teero wãcūpatipacara, tee búri niirere tiimasĩria. Teero tiimasĩripacara, ¿deero tiirã pee wãcūpatii?

²⁷ 'Coori macãncū maquẽrẽ wãcūña. Tee booró wi-icú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñurẽ sãñarẽ ti-iróbiro baua. Teero biipacari, yuu ateré jĩã: Salomón suti ãñurẽ peti sãñapacu, coorire sícãrĩbĩriyigu. ²⁸ Sicabũrecora tee catia; apebũreco sñniãriguepu boea; too síro sóejãnoã. Cõamacū teecorire ãñurẽ suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiii. Nemorõ múãpereja ãñurõ cotequi. Múã péerogã padeorẽ cwořã niia. ²⁹ Múã yaaadarere, múã sñniādarere wãcūpatirijãña. ³⁰ Niipetire dita macãrã Cõamacūrẽ padeohera tee niipetirere wãcūpatiya. Marĩ Pacu ãmũãsepu niigú múã boorénorẽ masitoai mée. ³¹ Múãpe Cõamacū dutiré múãpũre niiādarere boosũguéya. Teero tiirí, múãrẽ dũsarere ticogũdaqui.

Apeyé ãmũãsepu niiré
(Mt 6.19-21)

³² 'Múã yáara oveja tiiróbiro niia. Múã pau niiripacara, cuirijãña. Múã Pacu cūũ dutiré múãpũre niiādarere múãrẽ jeari bootóai mée. ³³ Múã cwořere dúa, bóaneõrãrẽ ticoya. Ñmũãse maquē Cõamacũye niiādarere padeya. Teero tiirí, ãmũãse maquē múã wapatãre petirícu. Ñmũãsepu múãye niiré petiría. Toopũre múãyere yaamasĩricua. Butuacã teeré túamasĩricua. ³⁴ Ñmũãsepu múãye niirí, Cõamacũye dícuere wãcūãdacu.

Jesús "múã ãñurõ yueya" jĩrrique

35 'Múã añurõ quëno, suti sãña, sãwócoriga sãã, yuerá tiiróbiro niina. 36 Padecotera añurã tiiróbiro tiyá. Cúã õpũ wãmosiari bosebureco wáarigu putuajearu, suorí, máata pãõsõnecoadã jãã, cotecua. 37 Padecotera añurã cúãrẽ dutirere tiirucúcuã. Teero tiirá, cúã õpũ putuajeari, usenicua. Yũ ateréja diamacúrã jãã: Cúã õpũ basirora cúãrẽ yaaré batogũdu quënogũdaqui. "Yaaadara jeanuãña" jãã, cúãrẽ batogũdaqui. 38 Nami deco, bóeri, cúã putuajeari, cúã dutirere tiirá, useniãdacua. 39 Wii õpũ "tii hora niirí, yaarépigũ jeagũdaqui" jãã masígũ, cãniríboqui. Cũyã wiire pãõsarí jããgũ, cãmotáqui. 40 Múãcã añurõ yueya. Múã wãcũhëritabe, yũ niipetira sõwũ putuãatigũdacu, jããyigu.

Puarã dutibosaramena queoré

(Mt 24.45-51)

41 Pedro sãñãyigu:

—Ûsã Õpũ, ¿mũ teeré Ûsã dícuere wedegu tiiarí, o niipetirare wedearíte? jããyigu.

42 Jesús queorémãna yũyigu:

—Sícũ ãmũ añurõ masígũ cúã õpũyere añurõ dutibosagu niiqui. Múã cúã tiiróbiro niina. Cũ õpũ aperopú wáagu, cúãrẽ jããqui: "Yáã wii macãrãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya", jããqui. 43 Añurõ dutibosagu cúãrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigú, cúã õpũ coerí, useniqui. 44 Yũ ateréja diamacúrã jãã: Cũ añurõ tiiré wapa cúã õpũ niipetire cúã cuorere dutibosagu sõnecogũdaqui. 45 Æpĩpẽ "yũ õpũ máata coeríqui" jãã wãcũgũ, ñañarõ tiiqui. Padecotera ãmũãrẽ, numiãrẽ ñañarõ tiinucãqui. Boseya, sĩni, cũmujãqui. 46 Cũ õpũ cúã wãcũhëritabe, coegũdaqui. Cũ dutiriguere tiirírigue wapa bayiró ñañarõ tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeohérare cõãriropũ cúãrẽ cõãgũdaqui.

47 'Æpĩ dutibosagu cúã õpũ boorere masĩpacũ, añurõ quëno, iñacoriqui. Cũ dutiariguere tiiríqui. Teero tiigú, bayiró tãnanógũdaqui. 48 Æpĩpẽ cúã õpũ boorere masĩhëgũ, boohérenorẽ tiijãqui. Teero tiigú, péerosañurõ tãnanógũdaqui. Pee masĩré ticonogũ nemorõ wapasénogũdaqui. Teero biiri "nemorõ añurõ tiigũdaqui" jããnogũ nemorõrã "teero tiirõ booa" jããnogũdaqui.

Jesuré padeoré wapa cãmerĩ tuuducáwaadacua

(Mt 10.34-36)

49 'Yũ atiburecopũ basocã ñañaré tiirere cõãgũ atiwũ ñañarére sóecõãrõ tiiróbiro. Mecütigãrẽ basocã ñañaré tiirere cõãnoãrirapũ niirí tiitóadugamiga ñañarére sóecõãre tiiróbiro. 50 Yũre ñañarõ netõrõ niirõ tia ména. Yũ ñañarõ

netõãdarere wãcũgũ, bayiró wãcũpatia. ⁵¹ “Atibúrecopure ãñurõ niirecutire maquẽrẽ néeatigu tiiquí”, ¿jĩĩ wãcũĩ múã yũure? Teeré néeatigu mee tiiwá. Cãmerĩ tuuducáwarere néeatigu tiiwá. ⁵² Mecũãmena sicamoquẽñerã sicawí macãrã cãmerĩ tuuducáwaadacua. Itĩãrã pũarãmena ãñadugariadacua. Pũarã itĩãrãmena ãñadugariadacua. ⁵³ Pacu macũmẽna ãñadugarigũdaqui; macũ pacũmẽna ãñadugarigũdaqui. Paco macõmẽna ãñadugarigodaco; macõ pacomẽna ãñadugarigodaco. Mañecõ coo macũ numomẽna ãñadugarigodaco; macũ numo mañecõmẽna ãñadugarigodaco, jĩiyigu Jesús.

Atibúreco wáarecutire
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesús basocáre jĩĩnemoyigu:

—Oco ñiimúãatiri, “oco peaadaro tia” jĩĩã. Múã jĩĩãrirobirora oco peaa. ⁵⁵ Muĩpũ bayiró asimúãatiri, “mecũã cũmaãdaro tia” jĩĩã. Múã jĩĩãrirobirora cũmaã. ⁵⁶ Múã tiiditórepira niã. Atiditá maquẽ, teero biiri ãmũãse maquẽ ãñarã, “biiro wáaadacu” jĩĩmasĩã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ãñarã, “biiro jĩĩdũgaro tia” jĩĩmasĩridojãã.

Mũũrẽ wedesãgũdũre “quẽnocó” jĩĩña
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Múã basiro diamacũ maquẽrẽ besemasĩrõ booa. ⁵⁸ Sĩcũ mũũrẽ wedesãgũ queti beserõpũ néewaboqui. Múã wáarara, “máata quẽnojãco” jĩĩña. Quẽnohẽrĩ, mũũrẽ queti beserĩ basocu pũtopũ wéewagũdaqui. Queti beserĩ basocu surarapure wiya, cũũpe peresuwiipũ sõnecogũdaqui. ⁵⁹ Yũure tũoyá: Mũũ wapatĩpetihegu, wiriticu, jĩiyigu.

13

Jesús “múã niirecutirere wasoyá” jĩĩrigue

¹ Teeburecorire sĩquẽrã basocá Jesuré Pilato tiirĩguere wedeyira:

—Galilea macãrã wáicũra sĩa, Cõãmacũrẽ ticoadara tiirĩ, Pilato cúãrẽ sĩãdutiýigu. Basocá diari, cúãye díi wáicũraye díimena wúojõãyiro, jĩiyira.

² Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—“Cúã sĩãnórira niijĩrã, ãpẽrã Galilea macãrã nemorõ ñañaré tiirira niijĩya”, jĩĩ wãcũcu múã. ³ Niiria. Yũure tũoyá: Múã ñañaré tiirere wãcũpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã tiiróbiro diaadacu. ⁴ Siloé Wii ãmũãri wii jõẽdiari, dieciocho* diayira. “Cúã niipetira Jerusalénpũ niirira nemorõ ñañaré tiirira

* 13:4 Portugués: dezoito.

niijya”, jĩ wãcũbocu. ⁵ Niiria. Yũre tuoyá: Múã ñañaré tiirére wãcũpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã tiiróbiro diaadacu, jĩyigu Jesús.

Higueragu ducamanirigu

⁶ Jesús cúã wãcũrémena ate queoré wedeyigu:

–Sícũ basocú cúya ditapu sicagú higueragu oterigu cwoyigu. “¿Ducacutimĩto?” jĩgũ, ñagũ wáyigu. Tiigupé ducamaniyiro. ⁷ Tiidita coterí basocure jĩyigu: “Íñaña. Yũ atigú ‘ducacuticu’ jĩgũ, itiácũma ñagũ jeamiã. Ducamaniã. Tiiguré páatacõãjãña. Búri peti cãmotá nucũã”, jĩyigu. ⁸ Tiidita coterí basocupe jĩyigu: “Yũre dutigú, aticũmarẽ nacõjĩña ména. Yũ dita ãñurõ coacũ, nuãtuñagũdu tia ména. ⁹ Biuro tiirí, ducacutibocu. Ducamanirĩ docare, páatacõãjãdutiwa”, jĩyigu.

Jesús yeerisãri bureco niirĩ, opamutĩrõ niigõrẽ netõnérigue

¹⁰ Sicabureco judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cúã neãri wiipu buegu tiyigu. ¹¹ Toopá sícõ numiõ niyigo. Wãtĩ coore dieciocho cũmarĩ opamutĩrõ niirĩ tiyigu. Diamacú nucũmasĩriyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiyigu.

–Mũ diarére netõnénotoaa, jĩyigu.

¹³ Teero jĩgũrã, coore ñaapeoyigu. Máata diamacú jeaconcãyigo. “Cõãmacũ ãñunetõjõãgũ niĩ”, jĩ, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisãri bureco niirĩ coore netõnéĩ ñagũ, tiwiĩ dutigú cúayigu. Basocare jĩyigu:

–Paderé burecori seis burecori niĩã. Teeburecorire netõnédutira atiya. Yeerisãri bureco niirĩ, atirijãña, jĩyigu.

¹⁵ Jesús cúãrẽ yũyigu:

–Tiiditórepira niĩã múã. ¿Deero tiigári múã yeerisãri bureco niirĩ? Múãyagu wecu, múãyagu burrore ãñurõ tiirã, jõã, oco tĩããdara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pãrãmeõrẽ wãtĩ dieciocho cũmarĩ siatúarigobiro cwoárigu niĩãwĩ. Atigoré yeerisãri bureco niipacari, ãñugõ wãari tiiró booa, jĩyigu.

¹⁷ Jesús teero jĩrĩ tuorã, niipetira cúãrẽ ññatutira bobooro wáyira. Æpẽrã niipetira Jesús pee ãñurõ tiieñorere ññarã, useniyira.

Mostazapemena queoré

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jĩyigu:

–Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdarere ate queorémema wedegũda. ¹⁹ Sicape mostazape tiiróbiro niĩã. Tiipegãrẽ sícũ basocú cúya wesepũ néewa, oteyigu. Tiipe wii, bucuaropuja, pairigu yucũgu wãajãyiro. Minipõná tiigú dupũripũ põnacutiyira, jĩyigu.

*Pã púuri tiirémēna queoré**(Mt 13.33)*²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Cõamacũ dutiré múãp̄ure niiādarere ate queorémēna wedegũda. ²¹ Pã púuri tiiré tiiróbiro niiā. Sícõ numiõ pã tiigódo itiápo harinaporí pairí bapacaru poosãyigo. Harinamēna pã púuri tiirére wáoyigo, niipetire púuaro jĩĩgõ, jĩĩyigu.

*Esahéri sopegã**(Mt 7.13-14, 21-23)*

²² Jesús Jerusalénpu wáagu, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu buenetõwayigu. ²³ Sícũ Jesuré sãĩñáyigu:

—Ësã Òpũ, ¿Cõamacũ puto wáaadara puarãgã niĩĩ?

Jesús yũuyigu:

²⁴ —Yũure tũoyá: Pau Cõamacũ putopu sããwadũgaadacua. Sããwadũgapacara, sããwamasĩricua. Sããwaro esahéri sopegã tiiróbiro niiā. Sããwaro wisiópacari, sããwaada jĩĩrã, Cõamacũyere tiirucújãña, jĩĩyigu.

²⁵ Cũãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Biarítono jeari, wii òpũ wũmũncã, sopepãmarẽ biajãgũdaqui. Too síro múã sopepú niirã jĩĩadacu: “Ësã òpũ, pãõña ãsãrẽ”. Cũũpe yũũgũdaqui: “¿Múã noã niĩĩ? Yũũ múãrẽ masĩriga”. ²⁶ Múãpe jĩĩadacu: “Marĩ sícãrõména yaa, sĩniwũ; mũũ ãsãya macãp̄ure buenetõwũ”. ²⁷ Cũũpe yũũgũdaqui: “Masĩriga. ¡Wáaya; múã niipetira ñañaré tiirá niĩĩ!” jĩĩgũdaqui. ²⁸ Múã cõãnoãrira ãp̄ẽrãrẽ Cõamacũ Òpũ niirõpu niirĩ ññãadacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopú niirĩ ññarã, pũnisira bacadiyó, utiadacu. ²⁹ Niipetiropu macãrã Cõamacũ Òpũ niirõpu jeaadacua. Toopú cũũmēna yaaduiadacua. ³⁰ Siquẽrã atitó macãrã búri niirã too sírop̄ure uputí macãrã niĩadacua. Uputí macãrãpe búri niirã niĩadacua, jĩĩyigu.

*Jesús Jerusalén macãrãrẽ maĩmírigue**(Mt 23.37-39)*

³¹ Toorã siquẽrã fariseo basoca jea, cũũrẽ jĩĩyira:

—Ñnorẽ niirijãña. Herodes mũũrẽ sããdũgáawĩ.

³² Jesús cũãrẽ yũuyigu:

—Herodes basocú ñañagũrẽ ateré wēdera wáaya: “‘Búrecoricõrõ wãtĩãrẽ cõãwionecogũda; diarecutirare netõnégũda. Apebúrecope tiitũgũda’, jĩĩãwĩ”, jĩĩña. ³³ Mecũã, apebúreco, ñamigã bóeari bureco yũũ paderére peotijãgũda ména. Tee petirí, Jerusalénpu wáagũda. Apemacãpú profetare diamasĩña maniã, jĩĩyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macãrãrẽ wãcũgũ, jĩĩyigu:

—Jerusalén macārã, múã profetare sîarã niiã. Cõamacũye wederãre ütãperimena déesîarã niiã. Múãrẽ maĩgú, pee peti néõdugamiwã. Cãrẽquẽ coo põnarẽ wãure docapũ néõcũrõbiro tiidugamiwã. Múãpe booríwũ. ³⁵ Teero tiirã, múãya macã cõõjõãadacu. Үнн атерé jĩã: Үннre ìñanemoricu; téе múã yннre “ãni Cõãmacũ ticodiocorigũ ãñunetõjõã” jĩrãpũ ìñaadacu, jĩyigu.

14

Jesús sîcũ õpũũ docadũpógũre netõnérigue

¹ Sicabũreco judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús sîcũ fariseo basocũ Judíoare Dutirá Peti menamacũya wiipũ yaagũ jeayigu. Tiiwiĩ niirã Jesuré ãñurõ ìñacoteyira. ² Toopã sîcũ õpũũ docadũpógũ Jesús díamacũpũ niiyigu. ³ Jesús Moisés jóarigue buerãre, fariseo basocare sãñãyigu:

—¿Marĩ yeerisãri bũreco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari; o netõnémasĩña manigárite? jĩyigu.

⁴ Cúãpe yннriyira. Jesús diagũre ñaapeó, netõné, “wáagua” jĩyigu. ⁵ Túajea, cúãrẽ jĩyigu:

—Múãyagu burro, wecũ copepũ ñaasãrĩ, yeerisãri bũreco niipacari, múã máata néewionecocu.

⁶ Cũũ teero jĩrĩ, yннmasĩriyira.

Bosebũreco boocónoãrirare wederigue

⁷ Fariseo basocũ boocónoãrira suguero maquẽ duirépũ bese, duiri ñãgã, Jesús cúãrẽ queorémene wedeyigu:

⁸ —Múãrẽ wãmosiari bosebũreco niirĩ boocóri, suguero maquẽ duirépũ duirijãña. Apetó tiigú, múãrẽ boocóarigu menamacũ peti jeaboqui. ⁹ Múãrẽ boocóarigu ati, mннrẽ “ãñirẽ mнн duiró ticoya” jĩboqui. Mннpe boborémene niituripĩrõpũ duigu wáabocu. ¹⁰ Teero tiigú, mннrẽ boocóri, niituripĩrõpũ jeanuãña. Mнн teero tiirĩ ñãgã, mннrẽ boocóarigu jĩboqui: “Үнн menamacũ, ãnosãñúrõpe jeanuãña”. Cũũ teero jĩrĩ, niipetira mннmena duirã padeorémene mннrẽ ìñaadacua. ¹¹ Sîcũ cúã basiro “ãpẽrã nemorõ yннre padeori booa” jĩgú bári niigú tiinógũdaqui. Teero jĩhẽgũpereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeori tiigũdaqui, jĩyigu.

¹² Jesús cúãrẽ boocóarigure jĩyigu:

—Mнн boseyagũdũ, mнн menamacãrãrẽ, mнн sõwũsũmũãrẽ, mнн bairare, mннya wederare, mннya wii puto macãrã pee apeyé cãorãre boocórijãña. Mнн cúãrẽ boocóri, cúãcã mннrẽ boocócãmeãdacua. Cúã teero tiirĩ, mнн tiarigue wapatĩro tiirõbiro putuãadacu. ¹³ Teero tiirõno tiigú, mнн bosebũreco tiigú, bóaneõrãrẽ, posarirare, wáamasĩhẽrãrẽ, ìñahẽrãrẽ boocóya.

14 Cúã m̄urē wapatímasĩricua. Teero tiigú, Cõãmacũ m̄urē bayiró ʘsenire ticogũdaqui. Basocá diarira ãñurã masãri b̄ureco niirĩ, ãñurē ñeegũdacu, jĩyigu.

Boseyaremena queoré
(Mt 22.1-10)

15 Sícũ cúãmena duigú Jesús jĩrere t̄ogú, jĩyigu:

—Cõãmacũ Őpũ niirõpũ yaadutigu boocónoãrigu bayiró ʘsenigũdaqui.

16 Jesús cúãrē queorémena wedeyigu:

—Sícũ basocú bōseyagũdu paũ basocáre boocóyigu. 17 Niipetire quẽnoãrepũ niirĩ, cúãrē padecotegũre wedegu wáadutiugu. “ ‘Quẽnoãrepũ niiãwũ; yaara atiya’ jĩña”, jĩmiyigu.

18 Cúã niipetirapũra “wáamasĩriga” jĩyira. Niisuguegu jĩyigu: “Dita sãĩãwũ. Tiiditare ñãgũ wáagũdu tia. Teeré m̄urē dutigũre wedeya”, jĩyigu. 19 ãpĩ jĩyigu: “Wecũá p̄amóquẽñerã sãĩãwũ. Cúãrē ñãgũ wáagũdu tia. Teeré m̄urē dutigũre wedeya”, jĩyigu.

20 ãpĩ jĩyigu: “Yũũ n̄m̄ocutijõããwũ. Teero tiigú, wáamasĩriga”, jĩyigu. 21 Padecotegu p̄utawã, cúãrē dutigũre cúã jĩãriguere wedeyigu. Dutigú cúagu, cúãrē jĩyigu:

“Macã decopũ boyeromena wáagũ. Bóaneõrãrē, posarirare, ñãhẽrãrē, wáamasĩhẽrãrē s̄oátiya”, jĩyigu. 22 Padecotegu jeagu, cúãrē jĩyigu: “Mũũ dutiarirobirora tiiãwũ. Duiré d̄usajãã ména”, jĩyigu.

23 Dutigú cúãrē jĩyigu: “Maapãrĩpũ wáagũ. Mũũ b̄ãjeárare duucũrõ manirõ s̄oátiya, wii dadaaro jĩgũ. 24 Yũũre t̄oyá: Yũũ boocósuguerira yũũ bōseyarere yaañaricua”, jĩyigu, jĩ wedeyigu Jesús.

Jesuré n̄n̄ndũgãri, wisió niã
(Mt 10.37-38)

25 Jesuré paũ basocá n̄n̄urã tiyira. Cúãrē cãmenucã ñã, jĩyigu:

26 —Yũũ buerere n̄n̄ugãno yũũre bayiró maĩrõ booa. Yũũre maĩpacú, cúũ pacure, cúũ pacore, cúũ n̄morẽ, cúũ põnarẽ, cúũya wederare, teero biiri cúũ catirere bayiró maĩgũno yũũ buegú niimasĩriqui. 27 Sícũ “yũũ Jesuré padeogúja diajãbocu” jĩ cuigũno yũũ buegú niimasĩriqui.

28 ‘Sícũ wii pairí wii tiiádari suguero, cúũ sãĩãdarere quẽnosugúequi. Teero tiigú, cúũ niyeru c̄orémena “wii peotígudacu” jĩmasĩqui. 29 Quẽnohẽgũ péero tiinucã, peotímasĩriboqui. Cúũ peotíheri ñãrã, niipetira buijãbocua.

30 “Cúũ wii tiinucãmiãyi; peotímasĩriayi”, jĩbocua.

31 ‘Teero biiri sicadita macãrã õpũ apeditã macãrã õpũmena cãmerĩsiãgũ wáaadari suguero, dui, ãñurõ wãcũqui. “Yũũ diez mil suraramena veinte mil surara c̄ogũmena cãmerĩsiãgũ

wáagu, ¿sĩcārĩbígdari?” jĩ wácũqui. ³² “Sĩcārĩbíricu” jĩgũjã, apeditá macārã òpũ yoaropũ niirĩrã, queti ticocoqui. “Marĩ ãñurõ niirecutiada jĩrã, ¿yũũ deero tiirĩ boogári mũũ?” jĩcoqui. ³³ Teero tiirã, múãcõrõ niipetire múã cõorere duudugáhera, yũũ buerã niimasĩricu.

Móãmena queoré
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ 'Móã ocare yaari, ãñuniã. Móã ocaheri, nemo ocari tiimasĩña manicú. ³⁵ Oterere ãñurõ wiirĩ tiirĩcu. Cõãjãrõ booa. Múã móã ocaherebiro niirijãña. Tũodugáranõ tũomasĩãdacua, jĩyigũ.

15

Oveja ditirigũmena queoré
(Mt 18.10-14)

¹ Paũ romanuã òpũrẽ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ñañaré tiirã Jesús wederere tũoadara jeayira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerã cũũrẽ wedepatiyira:

—Ñani ñañaré tiirãre ñee, cúãmena yaarucui, jĩyira.

³ Jesús cúãrẽ queorémẽna wedeyigũ:

⁴ —Cien oveja cõogũ sĩcũ ditiri ñagũ, ¿deero tiigári cũũ? Noventa y nuevere cãpũrũ cũũ, ditirigũre ãmaãgũ wáaqui, téẽ buagũrũ. ⁵ Bũũ, usenigũ, cũũ wãmuãrũ néepeoqui. ⁶ Wiirũ coegũ, cũũ menamacãrãrẽ, cũũya wii pũto macãrãrẽ sũocó, jĩĩqui: “Yũũmena useniña. Yáagu oveja ditirigũre buaáwũ”, jĩĩqui. ⁷ Yũũre tũoyá: Ate tiirõbiro sĩcũ ñañaré tiigũ cũũ ñañaré tiirere wácũpati, wasorí, Cõãmacũ pũtopũ usenire niinetõjõããdacu. Noventa y nueve wácũpati, wasotóarirare ññarã, useniãdacua. Cúãmena usenirõ nemorõ useniãdacua, sĩcũ ñañaré tiigũ wácũpati, wasorí, jĩyigũ.

Niyeruqui ditiriquimena queoré

⁸ Apeyé wedenemoyigũ:

—Apetó tiigó, sĩcõ numiõ pũamóquẽne niyeruquiri wapapacárequiri cõobóco. Coore sicaqui ditiri, ãñurõ ãmaãpetijãboco. Sĩãwócorigare sĩãwóco, wiirẽ joaãmaboco, téẽ buagóru. ⁹ Bũatóa, coo menamacãrãrẽ, cooya wii pũto macãrãrẽ sũocó, jĩĩco: “Yũũmena useniña. Niyeruqui ditiriquire buaáwũ”, jĩĩco. ¹⁰ Yũũre tũoyá: Teerora useniya ángelea Cõãmacũyara sĩcũ ñañaré tiigũ cũũ ñañaré tiirere wácũpati, wasorí, jĩyigũ.

Macũ wáa ditirigũ coerigue

¹¹ Apeyé wedenemoyigũ sũcã:

—Sīcū basocú puarã pñnacutígu niyigu. ¹² Cūū baipé cūū pacure jīyigu: “Pacu, yéé mññ diagu cūūñdarere máata ticoweojãña”. Pacupé teeré tuogú, cūū cñorére cūā puarãrē batoyigu.

¹³ Yoeri sirogã, cūū baipé niipetire cūūyere née, yoaropu apeditapú wáajõäyigu. Toopú cūū néewariguere cūū booró ñañarõ tiibatéjāyigu. ¹⁴ Cūū teero tiári siro, tiiditapure juabóare bayiró wáayiro. Cūū ñañarõ netõñcāyigu. ¹⁵ Teero tiigú, sīcū tiidita macūrē paderé sãigú wáayigu. Cūūrē cãpūpu yesea ecadutígu ticocoyigu. ¹⁶ Cūū yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cūūrē ecaríyira. ¹⁷ Toopú cūūrē wãcūrē jeayiro: “Yññ pacu ya wiipure padecotera pañ niipacara, pee yaaré cñocúa. Yññpe ãnopure juabóa, diagu tiigá. ¹⁸ Yññ pacu putopu putuawaguda. Cūūrē jīgūda: ‘Pacu, Cõamacūrē netõñcātñ; mññcārē teerora netõñcātñ. ¹⁹ Cõamacūrē, teero biiri mññrē netõñcāre wapa yññre mññ macū tiiróbiro ññarijãña. Sīcū padegüre tiiróbiro yññre ññaña’, jīgūda”, jī wãcūyigu. ²⁰ Teeré wãcū, cūū pacu putopu coecóputuayigu.

‘Cūū coeputãaatiri, cūū yoaropu niirĩã, cūū pacu cūūrē ññayigu. Bayiró bóaneõ ññayigu. Cutuwá, cūūrē boca, páabua, cūū wasopúrore ñpūyigu. ²¹ Cūū pacure jīyigu: “Pacu, Cõamacūrē netõñcātñ; mññcārē teerora netõñcātñ. Cõamacūrē, teero biiri mññrē netõñcāre wapa yññre mññ macū tiiróbiro ññarijãña”, jīyigu. ²² Pacupé cūūrē padecoterare dutiyigu: “Boyero suti ãñuré petire néeati, cūūrē sããña. Sicabeto wãmo sããri beto sããña; sapatu sããña. ²³ Wecu wĩmagū diicutigüre néeati, sããña. Cūūrē yaa, yññ macūrē bosebureco tiipéoada. ²⁴ Ñni yññ macū marĩ ‘diajõãjīyi’ jīmiãrigu catii. Cūū ditiarigüre marĩ ññaã sūcã”, jīyigu. Teero tiirá, bosebureco tiññcāyira.

²⁵ Wesepú cūū macū niisuguegure niyigu. Putuati, wii putopu jeagu, basaré busuri tuoyigu. ²⁶ Sīcū cūū pacure padecotegüre sñocó, sãññayigu: “¿Wiipure deero tiirá tiári?” jīyigu. ²⁷ “Mññ bai putuajeaawĩ. Cūū diaremanigū niirĩ ñña, mññ pacu wecu wĩmagū diicutigüre sñãdutiawĩ”, jīyigu. ²⁸ Cūūpe cúagu, sããwadugariyigu. Teero tiigú, cūū pacu “sããatiya” jīgū, witiwamiyigu. ²⁹ Cūūpe cūū pacure jīyigu: “Yññ peecãmarĩ mññrē sīcārĩ netõñcārõ manirõ padetusamiã. Sīcū marĩ ecagüre ticoridojãã, yññ menamacãrãmena ‘bosebureco tiiyá’ jīgū. ³⁰ Ñni mññ macū numiã ññañãmena mññyere tiibatéyigu. Cūū putuajeari, cūūpere wecu wĩmagū sñãbosãdutiayu”, jīyigu.

³¹ ‘Cūū pacu cūūrē yññyigu: “Macū, búrecoricõrõ mññ yññmena niã. Niipetire yññ cñoré mññye dícu niã. ³² Marĩ bosebureco ti ñsenirõ booa. Mññ bai marĩ ‘diajõãjīyi’

jĩmiãrigu catii. Cũũ ditiarigare marĩ ññaã sũcã”, jĩiyigu, jĩ wedeyigu Jesús.

16

Dutibosagu ñañağú

¹ Jesús cũũ wãcũrẽmena cũũ bueráre ate queoré wedenemoyigu:

—Sĩcũ basocá niyeru pairó cõogú cũũyere dutibosagu cõoyigu. Æpẽrãpé wáa, cũũpũre wedesãyira: “Mũũye niyerure tiibatégũ tiii”, jĩiyira. ² Cũũrẽ dutigú cũũrẽ atiduti, jĩiyigu: “Mũũrẽ wedesãwã. Mũũ paderé jóaturipũrẽ yũũre wiyayá. Mũũ yéere dutibosagu niiricu sáa”, jĩiyigu. ³ Cũũpe wãcũyigu: “Yũũre dutigú yũũre cõãğũdu tiii. ¿Yũũ deero tiigúdari? Yũũ tutuaro paderére põõtẽõricu sáa. Æpẽrãrẽ niyeru sãiduigu, bobo niigũdacu. ⁴ Jãã, yũũ tiíadarere masĩtoaa. Biiro yũũ tiirí, yũũ paderé manirĩ, yũũ masĩrã cũũye wiseripu ‘sããati, niijãña’ jĩĩadacua yũũre”, jĩ wãcũyigu.

⁵ Teero tiigú, cũũ wãcũãrirobirora tiiyigu: Cũũrẽ dutigũre wapamóã niipetirare sĩquẽrã dícu atidutiigu. Jeasũguegũre sãĩñáyigu: “Mũũ yũũre dutigũre ¿noquẽ wapamóĩ?” ⁶ “Yũũ use cienpa posecutĩrepare wapamóã”, jĩiyigu. “Æjã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niĩã. Æno duiya. Ateré boyeromena wasojãña. Æse cincuentapa dícuere jóatuya”, jĩiyigu.

⁷ Cũũmena wedeseari siro, Æpĩrẽ sãĩñáyigu: “Mũũte ¿noquẽ wapamóĩ?” “Cienpori trigopori wapamóã”, jĩiyigu. “Æjã, mũũ wapamóre jóaturipũ atipũ niĩã. Ateré wasojãña. Ochentapori dícuere jóatuya”, jĩiyigu.

⁸ Niyeru pairó cõogú, cũũyere dutibosagu ñañağú cũũ timenirere masĩgũ, “meninetõjõããyi” jĩiyigu.

Atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra ãñũrõ meniĩya cũũ tiirere. Cũã Cõãmacũrẽ padeorá nemorõ meniĩya, jĩiyigu Jesús.

⁹ Cũũrẽ wedenemoyigu:

—Yũũre tũoyá: Mũã atibúreco maquẽ niyeru, apeyé cõocú. Teemena Æpẽrãrẽ tiápuya. Mũãrẽ maĩadacua. Mũã cõoré petiári siro, mũã tiápurira Cõãmacũ pũtopũ mũãrẽ bocaadacua.

¹⁰ Búri niirere ãñũrõ tiigũno uputí maquẽcãrẽ ãñũrõ tiii. Búri niirere ãñũrõ tiihégũnope uputí maquẽcãrẽ ãñũrõ tiirí. ¹¹ Teero biiri mũã atibúreco maquẽmena ãñũrõ tiihera, Cõãmacũyere ãñũrõ tiirícu. ¹² Mũã Æpĩyere ãñũrõ cotebosahera, mũũye niiboariguere ñeericu.

¹³ Sĩcũ pũarãrẽ padecotemasĩriqui. Sĩcũrẽ maĩríqui; Æpĩpẽre maĩquí. Sĩcũrẽ padeoquí; Æpĩpẽre netõncãqui. Mũã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩrícu, jĩiyigu.

14 Jesús jĩrere fariseo basoca t̃oyíra. Cũã niyeru maĩrã niijĩrã, cũrẽ buijãyira. 15 Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Múã basocá ññacoropũ aññurã tiiróbiro niimiã. Cõãmacũpe múã ñañarõ wãcũrere masĩjãqui. Basocá ñañarere “aññuré niĩã” jĩrere Cõãmacũ booridojãqui.

Moisére dutiré cũũrigue, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩãdarere wederigue

16 'Moisére dutiré cũũrigue, profetas jóarigue múãrẽ dutiré niiriro niiwũ, Juan jeadari sũguero. Cũũ jearémena Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdarere wedenoã. Cũũ dutiré niirõpũ niipetira bayiró sããwadugacua.

17 'Ɛmũãse, atibúreco petijõããdacu. Petipacári, Cõãmacũye queti jóaripũpũ niiré petirícu. Diamacũ maquẽ niirucujããdacu.

Nũmocutira cõãré maquẽ

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 'Sĩcũ cũũ nũmorẽ cõãgũ, apegoré nũmocutigu, ñañarõ tiigú tiiquí. Manũ cõãnorigomena nũmocutigũcã ñañarõ tiigú tiiquí, jĩyigu.

Pee cũogú, ãpĩ Lázaro

19 Jesús atequetiré wedeyigu:

—Sĩcũ basocú pee apeyé cũogú niyigu. Aññuré suti wapa-pacáre dícu sãñayigu. Búrecoricõrõ boseyarucuyigu. 20 Sĩcũ bóaneõgũ cũũya wii sããwaro yeparũ duirucuyigu. Cũũya õpũũ niipetiro cãmi bóayigu. Cũũ wãmecutiyigu Lázaro. 21 Cũũ pee apeyé cũogúya mesapũ tiibatédiocorere yaa, yapidũgamiyigu. Díayia jea, cũũ cãmire neniýira.

22 'Sicabũreco diajõãyigu. Ángelea cũũrẽ néewayira Abraham pũtopũ. Too síro pee apeyé cũogúcã diajõãyigu. Cũũrẽ yaajãyira. 23 Pee cũogú niimiãrigũ diariraniãrã niirõpũ jea, ñañarõ netõgú tiyigu. Toopũ cũũ ññamũõcogu, yoaropũ Abrahamrẽ ññayigu. Lázaro cũũmena niyigu. 24 Cũũrẽ ññagũ, bayiró wedeseremena jĩyigu: “Pacu Abraham, yũre bóaneõ ññaña. Yũ pũtopũ Lázarore ticocoya. Cũũ ati, cũũya wãmosũãmena oco soa, yũ ññemerõrẽ yusũásãrĩ tiigú atiaro. Yũ atipecãmerũ ññarõ netõgú tiigá”, jĩmiyigu.

25 'Abraham cũũrẽ yũyigu: “Yáa wedegu, wãcũña: Mũũ catigu, aññuré cuotóawũ. Lázarope bayiró ññarõ netõwĩ. Mecũtigã cũũ ãnopũre yeeripũna usenire ñeeĩ. Mũũpe ññarõ netõgú tiia. 26 Dee tii ticocomasĩriga: Marĩ decopũre ñcũãrĩ coaca niijãã. Ɛsãmena niirã múã pũtopũ wáadũgari, dee tii masĩña maniã. Múã pũtopũ niirãcã ññã pũtopũ atimasĩriya”, jĩyigu.

27 'Pee cuogú niimiãrigu jĩyigu: “Too docare yuu mũurẽ sãĩã, pacu. Lázarore yuu pacuya wiipũ ticocoaya. 28 Toopúre yuu sicamoquẽnerã baira cuoa. Cúãrẽ wedegu wáaaro, ãno yuu ñañarõ netõrõpũ atirijããrõ jĩgũ”, jĩmiyigu.

29 'Abraham jĩyigu: “Cúã Moisés jóariguere, profetas jóariguere cuocúa. Teeré padeoáro”, jĩyigu.

30 'Pee cuogú niimiãrigu yũyigu: “Teerora niiã, niirõpeja, pacu Abraham; sícũ diarigupũ bauá wederi, cúã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoádacua”, jĩmiyigu.

31 'Abraham cũurẽ yũyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diarigupũ bauá wederi, nemorõ padeorícua”, jĩyigu.

17

Ñañaré tiirí, quio niiã

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jesús cũũ bueráre jĩyigu:

— ãpẽrãrẽ ñañarõ jĩcõãsãre niirucujããdacu. Ñañarõ jĩcõãsãgũnorẽ ñañanemorõ wáaadacu. 2 Cũũ yũure padeorágãrẽ ñañaré tiidutiri, cũurẽ nemorõ ñañarõ wáaadacu. Cũurẽ ãtãgã pairigamena cũũ wãmuãpũ siatúyo, día pairímaapũ cõãñocori, nemorõ ãñubocu. 3 Múãrẽ wedetoaa mée.

'Mũyua wedegu mũurẽ ñañaré tiirí, cũurẽ “mũũ ñañaré tiíawũ” jĩ wedeya. Cũũ wãcũpati, wasorí, cũurẽ acabóya. 4 Cũũ sietecõrõ sicabureco mũurẽ ñañaré tiirí, sietecõrõ mũurẽ acabóre sãĩrĩ, acabóya, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũrẽ padeorére wederigue

5 Jesús beserira cũurẽ sãiyira:

— ãsãrẽ padeoré ticonemoña, jĩyira.

6 Marĩ Õpũ yũyigu:

— Mostazape réeripegã niiã. Múã padeoré tipecõrõgã niirĩ, atigú yucugũ pairigũre “wããwa, día pairímaa decorũ nucũrõ wáaya” jĩbojĩyu. Múã padeorí, tiigú múã dutirobirora wáabojĩyu, jĩyigu.

Padecotegu paderigue

7 Jesús apeyé queorémena wedenemoyigu:

— Apetó tiirá, múã sícũ padecotegu cuobócu. Cũũ oteguũ ditare coacũgũ jeaarigu o oveja cotegu jeaarigu coerí, ¿deero jĩgari cũurẽ? “Sããatiya. Duiya, yaagũũ jĩgũ”, jĩricu. 8 Biiope jĩcu: “Yũure yaaré quẽnobosáya. Sutiró sotoá macãrõ sãña, yuu yaaadarere, yuu sñĩãdarere batoya. Yũũ yaaari siropũ yaa, sñĩmasĩã mũũjã”, jĩcu. 9 Padecotegu mũũ dutirere tiirí ñĩpacũ, cũurẽ “mũũmena ãñurõ useniã” jĩricu. 10 Teero tiirá, múãcã cũũ tiirõbirora niipetire Cõãmacũ dutirere tiipetitoara,

“ũsã padecotera búri niirã niĩã; ãsãrẽ dutiré díçure tiĩáwũ”
jĩĩña, jĩĩyigu Jesús.

Jesús pũamóquẽñerã òpũũrĩ bóarare netõnérigue

¹¹ Jesús cũũ buerámèna Jerusalénpũ wáara, Galilea, Samaria pũaditá watoapũ netõwáyira. ¹² Sicamacãpũ cũũ jeari, ãmũã pũamóquẽñerã òpũũrĩ bóara bocayira. Yoaropũ pũtũánũcã,*
¹³ sũoyira:

—Jesús basocáre buegú, ãsãrẽ bóaneõ ãñaña, jĩĩyira.

¹⁴ Jesús cũãrẽ ãñagũ: —Paiaré ãñorã wáaya, jĩĩyigu.

Cũã maapũ wáari, cũãye òpũũrĩ bóare yatipetijõãyiro. ¹⁵ Sicũ yatiri ãñagũ, cãmerputáuyigu. Bayiró bũsũrómena Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús pũto jea, ditapũ munibiácũmu, cũũrẽ usenire ticoyigu. Cũũ Samaria dita macũ niiyigu. ¹⁷ Jesús jĩĩyigu:

—Pũamóquẽñerãrẽ netõnéãwũ. ãpẽrã nuevepe ¿noopá niigari? ¹⁸ ãni judíoapũ niihẽgũ díçũ Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩĩ, usenire ticogũ pũtũaatiaiyi, jĩĩyigu.

¹⁹ Cũũrẽ jĩĩyigu:

—Wũmũnũcãña; wáagua. Mũũ padeojĩgũ, netõnénoãrigupũ pũtũãa, jĩĩyigu.

Cõãmacũ dutiré basocápũre jeaadare wederigue

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sãĩñáyira:

—Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩadare ¿deero biiri jeanũcããdari? jĩĩyira.

Cũãrẽ yũuyigu:

—Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩadare baurocá jearicu.

²¹ “ãnopú niĩã; jõõpũ niĩã” jĩĩña maniãdacu. Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩadare múã watoapũ niitoaa, jĩĩyigu.

²² Cũũ bueráre jĩĩyigu:

—Too síro yũũ niipetira sõwũ atiditapá pũtũaatiri bayiró boomĩadacu múã. “Cũũrẽ sicabũreco marĩ ãñarĩ, ãñujãboayu”, jĩĩpacara, yũũre ãñaricu. ²³ ãpẽrã múãrẽ “ãno niĩãwĩ; jõõ niĩãyigu” jĩĩadacua. Cũã teero jĩĩrĩ, wáarijãña; cũãrẽ nũnũrĩjãña.

²⁴ Apetóre bũpo wããyori, muĩpũ mũãatirope tée cũũ sããwarope bósesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu yũũ niipetira sõwũ atiadari bũreco. ²⁵ Teero wáaadari sũguero, yũũre bayiró ãñarõ netõrõ niirõ tiia ména. Atitó macãrã yũũre booriadacua.

²⁶ Yũũ niipetira sõwũ pũtũaatidari sũguerogã, Noé niirito wáariroburo wáaadacu. ²⁷ Noé doorĩwũcapũ sããwaadari sũguero,

* **17:12** Moisére dutiré cũũrigue òpũũrĩ bóarare aperopá niidutiyyiro; tee diaremanirãmèna niidutiyyiro. ãñaña Levítico 13.46.

basocá yaa, sīni, wāmosía, cūã pōna numiārē numicū tiiyíra. Cūã sããwari bũrecore día duanetōrī, diapetijōãyira.

²⁸ Lot niiritocārē teerora yaa, sīni, sãĩ, dúa, ote, wiserí tii tiyíra. ²⁹ Lot Sodoma macãpũ niimiyigu. Cūã cutawári bũrecore pecame, bayiró asiréperi ñaapeayiro. Teeména basocá diapetijōãyira. ³⁰ Yũ niipetira sōwũ putuaatiadari bũrecore teerora tiiádacua.

³¹ Tiibũrecore sīcũ wii sotoápũ pesaboqui. Cũũye wii popeapũ niirére diiwá, néegũ sããwaripacu, dutijōããrō. Wesepú padegúcã wiipú putuawaripacu, dutijōããrō. ³² Lot numorē wáariguere wãcũña.† ³³ Sīcũ cūã catirí bũrecorire maĩgú, catiré petihére bũarígũdaqui. Cūã catirí bũrecorire maĩhégũpe catiré petihére bũagũdaqui.

³⁴ Yũre tũoyá: Teero wáadari ñami pũarã cōãrōpũ cōããdacua. Sīcũ néemũãnogũdaqui; ãpĩ putuáguãdaqui. ³⁵ Pũarã numiã sīcãrōména trigo wãñiãrã niĩãdacua. Sīcō néemũãnogōdaco; apegó putuágodaco. ³⁶ Pũarã sīcãrōména wesepú niĩãdacua. Sīcũ néemũãnogũdaqui; ãpĩ putuáguãdaqui, jĩyigu.

³⁷ Cũũrē sãĩñáyira:

—Ësã Òpũ, ¿noopú teero wáadari? jĩyira.

“Niipetira masiãdacua” jĩgũ, queorémena yũyigu:

—Bóara niirōpũ yucaa neãcua, jĩyigu.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cūã bueráre “duucũrō manirō Cōãmacũrē sãĩrucújãña” jĩgũ, ate queorémena wedeyigu.

² —Sīcamacãpũ sīcũ queti beserí basocũ niiyigu. Cūã Cōãmacũrē cuiyiyigu. Basocáre teero ññajãyigu. ³ Tiimacãpũre sīcō wapewio niyigo. Coó cūã putopũ wáarucuyigo, coore ñañarō tiigũmena quēnodutígodo. ⁴ Yoari tiiápuriyigu. Too síro wãcũyigu: “Yũ Cōãmacũrē cuiiri, basocáre teero ññajãpacu, ⁵ atigó wapewioyere quēnogúda. Yũ teero tiirí, yũre potocōdujãgōdaco. Teero tihégũ, coo naĩrō atiri, pōtēōribocu”, jĩyigu, jĩ wedeyigu Jesús.

⁶ Marí Òpũ wedenemoyigu:

—Queti beserí basocũ ñañagú tiirére wãcũña. Cūã ñañagú niipacu, wapewiore tiiápuyigu. ⁷ ¿Nemorō Cōãmacũpe cūã beserirare tiiápuãdari? ¿Ñamirí, búrecori cūũrē sãĩrãrē máata yũgũdari? ⁸ Yũre tũoyá: Pearó manirō cūã sãĩrére yũgũdaqui. Cūã teero yũpacari, yũ niipetira

† 17:32 Lot numo coo maĩrĩ macãpũ cãmenescã ññarũnosoma jĩgō, móã tutu posacopũcãyigo. Cōãmacũ cũãrē “ññarũnosorijãña” jĩũguemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

sõwũ atibárecopu putuaatiri, ¿basocá padeorémēna sãirãrẽ buagúdari? Buarícu, jĩiyigu.

Fariseo basocumena, wapasébosari basocumena queoré

⁹ Jesús puto ãpẽrã tũorá jeayira. Cũã “Cõãmacũ ñnacoropu ãñurẽ tiirã niĩã” jĩ wãcũmiyira. Cũã teero wãcũjĩrã, ãpẽrãrẽ booríyira. Teero tiigú, ate queorémēna cũãrẽ wedeyigu:

¹⁰ —Puarã mũnã Cõãmacũwiipũ súubusera sããwayira. Sícũ fariseo basocu niiyigu. ãpĩ romanuã õpãrẽ niyeru wapasébosari basocu niiyigu. ¹¹ Fariseo basocu nucũ, súubusegu jĩiyigu: “Cõãmacũ, yũ ãpẽrã tiiróbiro niiria. Teero tiigú, mũurẽ usenire ticoa. Cũã ãpẽrãyére tiiditóremēna néejãcua; ññaré tihérare wedesãcua; numocutira niipacara, ãpẽrã numiãmena ñeeapēcua. Yũ ñni niyeru wapasébosari basocu tiiróbiro niiria. ¹² Yũ sica semanarẽ puabúreco betia. Cien wapatágu, puamóquẽne yũ wapatárere mũurẽ ticoa”, jĩmiyigu. ¹³ Niyeru wapasébosari basocupe yoaropu putuánucã, ñnamũcoriyigu. Bayiró wãcũpatijĩgũ, cũ cutirote páa, jĩiyigu: “Cõãmacũ, yũre bóaneõ ññaña; yũ ññarére tiijãmiã”, jĩiyigu.

¹⁴ Jesús jĩnemoyigu:

—Yũre tũoyá: Niyeru wapasébosari basocu Cõãmacũ acabónoãrigupũ cũya wiipure coeyigu. Fariseo basocupe acabónoriyigu. “Yũ ãpẽrã nemorõ basocá ãñugú niĩã” jĩ wãcũgãrẽ “búri niigú niĩã mũũ” jĩgũdaqui Cõãmacũ. Teero jĩ wãcũhẽgũpereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeorí tiigũdaqui, jĩiyigu Jesús.

Jesús wĩmarãrẽ sãibosárigue

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Jesús buerá teero tiirí ñnarã, cũãrẽ néewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupé cũãrẽ atiduti, jĩiyigu:

—Wĩmarã yũ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirere ãñurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁷ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: ãniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirere ãñurõ wãcũnũuse tihéranorẽ cũ dutiré cũãpũre jeaboariguere cũãrẽ jearicu, jĩiyigu.

Jesuména pee cũogú wedeserigue

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judíoare Dutirá Peti menamacũ Jesuré sãñãyigu:

—Basocáre buegú ãñugú, ¿yũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadũgágu? jĩiyigu.

¹⁹ Jesús cũãrẽ yũyigu:

—Muu yuure “añugú” jĩã. Cõãmacũ sícũrã añugú niĩ. 20 Muu Cõãmacũ dutiré cũũriguere masĩcu. “Åpĩ numorẽ ñeeaperijãña. Basocãre sĩãrijãña. Yaarijãña. Åpẽrãrẽ jĩĩditoremena wedesãrijãña. Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigu.

21 —Yuu wĩmagũpura tee niipetirere tiimúãatimiwã, jĩĩmiyigu.

22 Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Muarẽ sicawãme dusajãã ména. Muu cuorere dúapetijãña. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ putopure pee añuré buagúdacu. Túajea, ati, yuure nunuwá, jĩĩmiyigu.

23 Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijõãiyigu. Cũũ pee peti apeyé cuogú niiyigu. 24 Cũũ tusarijõãrĩ iñagũ, Jesús jĩiyigu:

—Pee apeyé cuorãno Cõãmacũ dutirere añurõ tiinunúsedugari, wisió niicu. 25 Wãicu camello wãmecatigu awigá coregãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorã nemocú, pee apeyé cuorãno Cõãmacũ dutirere añurõ tiinunúsedugaripereja, jĩiyigu.

26 Cũũ jĩĩrere tuorã sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari?

27 Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Basocá cũã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisióre manidójãã, jĩiyigu.

28 Pedro jĩiyigu:

—Tuoyá ména. Usãpe niipetire usã cuoriguere cũũjõãatiwũ, mũmna nũnũãda jĩĩrã.

29 Cũũ cũãrẽ yuuyigu:

—Yuu aterėja diamacũrã jĩã: Sícũ yuure maĩgú cũũya wii, cũũ numo, cũũ baira, cũũ pacusũmũã, cũũ põnarẽ cũũjõã, “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiãdare quetire wedegu wáagũda” jĩĩgũnope 30 cũũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui atibúrecopure. Too síropucãrẽ Cõãmacũmena catiré petihére buagúdaqui, jĩiyigu.

*Jesús cũãrẽ sããddarere iĩĩrĩ wederigue
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

31 Jesús cũũ buerã docere suowá, jĩiyigu:

—Múã iñãã: Marĩ Jerusalẽpũ wãara tiia. Toopá profetas jóariguebira wãaadacu. Niipetire cũã “biiro wãaadacu niipetira sõwũrẽ” jĩĩrirobira yuure wãaadacu. 32 Toopá yuu niipetira sõwũrẽ judioa niĩhẽrã dutirãpũre ticoadacua. Yuure buijã, ñañarõ jĩĩ, usecõ eobatétu, 33 tãna, sããddacua. Itiábureco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

³⁴ Cũu buerá teeré tuomasĩriyira. “Ñeenórẽ wedeseğu tiii”, jĩmasĩriyira. Tuomasĩña maniréno niiyiro.

Jesús Jericó macãrẽ ñnarĩ tiirigue
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putopu jeagudu tiirí, sícũ maa wesapu niyeru sãiduĩyigu. Cũu capeari baunóhẽgũ niiyigu. ³⁶ Pau basocá wáari tuogú: —¿Deero wáai? jĩ sãĩñáyigu.

³⁷ —Jesús Nazaret macã macũ netõwágu tiii, jĩiyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busurómena jĩiyigu:

—Jesús, David pãrãmi niinunusegu, * yũre bóaneõña! jĩiyigu.

³⁹ Cũu puto netõwára: —Nocõrõrã ditamaníjõãña, jĩ tuintiyira.

Cũupe jĩnemosãjãyigu:

—¿David pãrãmi niinunusegu, yũre bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁰ Jesupéja putuánucã, cũurẽ néeatidutiyigu. Cũu puto jeari, cũurẽ sãĩñáyigu.

⁴¹ —¿Mũnrẽ deero tiirí boogári? jĩiyigu.

—Õpũ, yũre ñnarĩ tiiyá, jĩiyigu.

⁴² —Jáu. Ññaña sáa. Mũu padeojĩgũ, netõnénoãrigupu putuáa, jĩiyigu.

⁴³ Cũu teero jĩrĩrã, ññajõãyigu sáa. Ñña, Jesuré nunuwáguara, Cõamacãrẽ usenire ticoyigu. Niipetira cũurẽ teero wáari ñnarã, Cõamacãrẽ usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigue

¹ Jesús Jericópu jea, netõwágu tiiyigu. ² Toopú sícũ pee apeyé cnoğú niiyigu. Romanuã õpũrẽ wapasébosari basoca dutigú niiyigu. Cũu wãmecutiyigu Zaqueo. ³ “¿Deero biigú niĩ Jesús?” jĩ, ñnadugamiyigu. Cũu ãmahẽgũgã niijĩgũ, deero ññamasĩriyigu. Pau basocá niiyira. ⁴ “Jesuré ññagũdu” jĩgũ, cũu netõwáadaropu cutuwáyigu. Cutuwá, sicagú yucugupu mũñwayigu. ⁵ Jesús too netõwágu, ññamũco, cũurẽ jĩiyigu:

—Zaqueo, boyero diiátiya. Mecũarẽ mũyaya wiipũ putuácũmugũda, jĩiyigu.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagu wáayigu.

⁷ Niipetira teeré ñnarã, wedepatiyira:

—Jesús ññararé tiirépiguya wiipũ putuácũmugũ wáaawĩ, jĩiyira.

⁸ Too síro Zaqueo wãmũnucã, marĩ Õpũrẽ jĩiyigu:

* **18:38** Cũu “David pãrãmi niinunusegu” jĩgũ, “mũu Cõamacũ beserigu niicu” jĩgũ tiiyigu. Ññaña 2 Samuel 7.12-16. * **19:4** Tiigú pecasâyemena wãmecutiyo “sicómoro”.

—Ĥsã Āpũ, t̃oyá ména. Yũũ c̃orére decomena bóaneõrãrẽ ticoguda. Yũũ jĩditoremena yaarĩrare baparicõrõ nemorõ wiyaguda, jĩiyigu.

⁹ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Mecũãmena mũũ, mũũya wii macãrã ñañaré tiirere netõnénoã. Mũũcã Abraham pãrãmi niinũnũsegu niĩã. ¹⁰ Yũũ niipetira sõwũ pecamerũ wáaborirare ãmaã, netõnégũ atiũũ, jĩiyigu.

Niyeruquirimena queoré

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirã t̃oyĩra. Cũũ Jerusalénũ jeagudu tiiyigu mée. Teero tiirã, cũã “máata Cõãmacũ basiro dícu dutiréno marĩ p̃top̃re niĩadaropũ tiia mée” jĩ wãcũmiyira. ¹² Cũã wãcũrere masĩgũ, queorémema wedeyigu:

—Sĩcũ basocũ upatĩ macũ niiyigu. Cũũ õpũ sõneconogũdu tiiyigu. “P̃tuaatiguda” jĩ, õpũ niirẽ sããgũ wáajõãiyigu yoaropũ. ¹³ Cũũ wáaadari suguero, p̃mamóquẽñerã cũũye dutibosarare atidutiyigu. Cũã sĩquẽrãrẽ sĩquẽñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapacatĩre niyiuro. Cũũrẽ jĩiyigu: “Atequirimena apeyé sãĩ, dúã, wapatánemoña, téẽ yũũ coerĩpũ”, jĩiyigu. ¹⁴ Cũũya dita macãrã cũũrẽ boorĩyira. Teero tiirã, cũũ wáari siro, “ ‘cũũ ãsã õpũ sããrĩ boorĩga’ jĩ wedera wáaya” jĩ tico-comiyira ãpẽrãrẽ.

¹⁵ ‘Cũã teero jĩpacari, cũũ cũã õpũ sõneconoyigu. Too síro coep̃tuaatiyigu. P̃tuaajea, cũũ niyeruquiri ticorirare atidutiyigu. Cũũrẽ sãĩñáyigu: “¿Niyeru nocõrõ wapatánemorĩ?” ¹⁶ Jeasũguegu jĩiyigu: “Yũũ õpũ, mũũ ticoriquimena p̃mamóquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigu. ¹⁷ Cũũ õpũ cũũrẽ yũũyigu: “Ñũũrõ tiyú. Dutibosagu ãñũrõ tiigú niĩã mũũ. Yũũ péerogã cũũremena mũũ ãñũrõ tiyú. Teero tiigú, mũũrẽ p̃mamóquẽñe macãrĩ dutigú sõnecoguda”, jĩiyigu. ¹⁸ Too síro ãpĩ jeayigu. “Yũũ õpũ, mũũ ticoriquimena sicamoquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigu. ¹⁹ Cũũcãrẽ yũũyigu: “Mũũrẽ sicamoquẽñe macãrĩ dutigú sõnecoguda”, jĩiyigu.

²⁰ ‘Too síro ãpĩ jeayigu. “Ajã, yũũ õpũ, mũũyaqui; sutiró caseromena cõma, iñanojãwũ. ²¹ Yũũ masĩã: Mũũ bóaneõ ñañaré c̃orĩa. Mũũ tiirĩpacũ, ãpẽrã paderémema wapatãã. Mũũ oteripacũ, ãpẽrã oteriguere néeã. Teero tiigú, mũũrẽ cuiũũ”, jĩiyigu. ²² Cũã õpũ cũũrẽ jĩiyigu: “Mũũ dutibosagu ñañagú niĩã. Mũũ wedeseremena mũũ ñañaré tiirere besenotoã. Mũũ yũũ bóaneõ ñañaré c̃ohérere masĩãyu. Yũũ tiirĩpacũ, ãpẽrã paderémema wapatãrere masĩãyu. Yũũ oteripacũ, ãpẽrã oteriguere néerere masĩãyu. ²³ Teeré masĩpacũ, ¿deero tiigú

yé niyerure niyeru ññanori wiipu bucuá dutigu cūñriri? Mũu cūñrĩ, yũu coegú, tiwiipú bucuá remena ñeenemoboajĩyu”, jĩyigu. 24 Toopú niirãrẽ jĩyigu: “Tiiquire ãmajãña. Pũamóquẽñequiri cuogúpere ticoya”, jĩyigu. 25 Cúã jĩyira: “Ûsã õpũ, cūũ puamóquẽñequiri cuotóai”, jĩyira. 26 Cúã õpũ jĩyigu: “Yũure tuoyá: Pee cuogúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Cuohégũnopere cūũ cuomírere ãmajãnoãdacu. 27 Mecũtígã yũu õpũ sããrĩ boorírirare ãnopú néeatiya. Yũu ññacoropũ cūãrẽ sããñá”, jĩyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

*Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)*

28 Jesús teeré jĩtoa, Jerusalénpu wáagu, cūãrẽ sugueyigu. 29 Toopú wáagu, Betfagé, Betania macãrĩpu jeagudu tiyigu. Teemacãrĩ Ûtãgú Olivo puto niã. Toopú cūũ buerá puarãrẽ jĩyigu:

30 –Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopú jeara, sícũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure buajeáadacu. Cūũ pesaya manigú niiqui ména. Cūãrẽ jõã, néeatiya. 31 Múãrẽ “¿deero tiirã cūãrẽ jõãrẽ?” jĩrĩ, “marĩ Õpũ booáwĩ” jĩñña, jĩyigu.

32 Cūũ ticocoarira wáa, cūũ jĩãrirobirora buajeáyira. 33 Cúã burrore jõãrã tiirĩ, cūũ õpãrã cūãrẽ: –¿Deero tiirã cūãrẽ jõãrẽ? jĩyira.

34 –Marĩ Õpũ booáwĩ, jĩĩ yũyira.

35 Jesús puto néewa, burro sotoapu cūãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesuré cūũ sotoapu mũãpeadutiya. 36 Jesús cūũ sotoapu pesawari, basocã cūãrẽ padeorã, cūãye suti sotoá maquẽrẽ maapu sãõcũyira. 37 Jesús Ûtãgú Olivo diiwáropũ jeari, niipetira cūũ buerere nũnũrã cúã ññariguere wãcũrã, useninucãyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiĩñhoriguescãrẽ wãcũrã, bayiró busurómena Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

38 –¡Cõãmacũ ticodiocorigũ marĩ Õpũrẽ ãñũrõ tiiaro! ¡Ûmũãseppure ãñũrõ niirecutiaro! ¡Niipetira Cõãmacũrẽ “ãñũnetõjõãrẽ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩyira.

39 Sĩquẽrã fariseo basoca toopú niirã Jesuré jĩyira:

–Basocãre buegú, mũũrẽ nũnũrãrẽ ditamanídutiya, jĩyira.

40 Jesús yũyigu:

–Yũure tuoyá: Cúã ditamaníãtã, Cõãmacũ ate ãtãperire bayiró busurómena wedeseri tiigúdaqui, jĩyigu.

41 Jesús Jerusalén putopũ jea, tiimacãrẽ ññacogu, utiyigu. 42 Tiimacã macãrãrẽ, too síro macãrãrẽ wãcũgũ, jĩyigu:

–Mecũãrẽ múã ãñũrõ niirecutirere Cõãmacũ ticorere masĩrĩ, ãñũboajĩyu. Múã masĩdũgahere wapa masĩricu. 43 Múãrẽ

ñañarõ netõré burecori atiadacu. Teeburecorire múãrẽ ñnatutira atimacãrẽ niipetireniñarĩpũ cãmotáadacua, múãrẽ witiwari jĩrã. ⁴⁴ Niipetire múãyere cõãadacua. Múãrẽ sãpetíjãadacua. Múã weere wiserire ùtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Múã Cõãmacũ netõnéri bureco jeari ññamasĩhẽre wapa teero wãaadacu, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagũ, dúari basocare† cõãwionecoyigu. ⁴⁶ Cũãrẽ jĩyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩã: “Yáa wii ‘Cõãmacũmena wedeseri wii niã’ jĩrí wii niãdadacu”,‡ jĩ jóare niã. Múãpe yaarépira dúari wii niirĩ tia, jĩyigu.

⁴⁷ Búrecoricõrõ Jesús Cõãmacũwiipũ bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrã upatĩ macãrã “¿cũãrẽ deero tii sãrõ booi?” jĩyira. ⁴⁸ Basocá niipetira Jesús wedeserere tuonunúsera tiyira. Teero tiirã, cũãrẽ dee tii masĩryira.

20

Jesuré “¿noã dutirémèna teeré tiii?” jĩrigue
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicabureco Jesús Cõãmacũwiipũ basocáre buegu tiyigu. Cũãye ãñuré quetire wedegu tiyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús putopũ jeyira butoá dutirámèna. ² Cũãrẽ sãñáyira:

—Ûsãrẽ wedeya: ¿Noã dutirémèna mũũ teeré tiii? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori? jĩyira.

³ Jesús cũãrẽ yũyigu:

—Yũcã múãrẽ sãñágũda. Múã yũure wedeya: ⁴ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigũ ticocoyiri? ¿Cõãmacũ o basocápe ticocoyiri? jĩyigu.

⁵ Cũãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niiwĩ” jĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũãrẽ padeoriri?” jĩboqui. ⁶ Marĩ “basocá cũãrẽ ticocorira niiwã” jĩãtã, niipetira marĩrẽ ùtãperimèna déesããadacua. “Juan profeta niiwĩ” jĩ padeoóya, jĩyira.

⁷ Teero tiirã, Jesuré: —Ticocorigue masĩriga, jĩjãyira.

⁸ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Yũcã múãrẽ “ate dutirémèna teeré tia” jĩ wèderia, jĩyigu.

Ññañarã padecoteramèna queoré
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

† 19:45 Dúari basoca wáicura, bua wapapacáro dúayira. Cũãrẽ sãñẽarirare pairé ticoyira, “Cõãmacũrẽ ticorã niĩya” jĩrã. ‡ 19:46 Isaías 56.7.

⁹ Jesús basocáre ate queorémene weneducâyigu:

—Sîcû ãmũ niyigu use wese oterigu. Oteri siro, ãpêrãrê tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopú wáayigu yoari niigũ wáagu. ¹⁰ Use ducacutirito niirî, sîcû cûurê padecotegure ticomiyigu. Cûuya dita cûu wasorirare “use cúã dúã wapatárere decomena ticocoaro yũre” jĩcomiyigu. Cûu toopú jearî, tiidita wasorira cûurê páa, péerogã tioripacara, putuócojãyira. ¹¹ Æpî cûurê padecotegure ticomiyigu sũcã. Cûucãrê páa, ñañarõ buijã, péerogã tioripacara, putuócojãyira. ¹² Too síro ãpîrê ticoconemoyigu sũcã. Cûucãrê cãmitu, cõãjãyira.

¹³ Tiidita õpũ “¿deero tiigúdari yũ?” jĩ wãcũnucâyigu. “Yũ macũ yũ bayiró maigúrê ticocoguda. Apetó tiirá, cûurê quioníremene ññabocua”, jĩmiyigu. ¹⁴ Õpũ macũ toopú jearî ññarã, tiidita wasorira cãmerî wedeseyira: “Ññarã niî too síropũ atiditaré ñeegũdu. Cûurê sîácó. Cûu manirî, atiditã marîya dita putuáadacu”, jĩmiyira. ¹⁵ Teero tiirá, cûurê ñee, tiiwese wesapũ néewa, sîácõãjãyira, jĩ wedeyigu.

Jesús basocáre sãñáyigu:

—Tiidita õpũ cúãrê tiíadarere múãrê wedeguda. ¹⁶ Cûu ati, cûuya dita wasorirare sîácõãpeti, ãpêrãrê tiiditare ticojãgũdaqui, jĩyigu.

Teeré tuorã: —¡Teero wáarijããrõ! jĩyira.

¹⁷ Jesús cúãrê ñña, jĩyigu:

—Wáaadacu. Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrere tuoyã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquira ãpúti macãqui putuáwũ tiwiipãre.*

¹⁸ Tiiqui sotoapũ ñaapeagu mutãjõãgũdaqui. Tiiqui cûu sotoapũ ñaapeatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩyigu.

Wapasédutire sãñárigue

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)

¹⁹ Moisés jóarigue buerã, paiaré dutirá, “tee queorémene marîrê jĩtutigu tiiquí” jĩ masîjãyira. Toorã “¿cûurê deero tiî ñeerõ booi?” jĩmiyira. Basocáre cuira, ñeemasîyira.

²⁰ Teero tiirá, cûurê ãñurõ ññanũuse, ãpêrãrê ññadutira ticocoyira. Cûãrê basocã ãñurã tiiróbiro niidutiyira. Cúã Jesús merêã yũri boomíyira. Teeména tiidita dutigúpãre wedesã ticodugamiyira. ²¹ Teero tiirá, cúã ticocoarira Jesús putu wãa, sãñáyira:

—Basocáre buegú, ãsã masîã: Mũ diamacúrã wedea; diamacúrã buea. Basocã niipetirare sîcãrîbíro ññaã. Cõãmacũ dutirere diamacú buea. ²² Teero tiigú, ãsãrê wedeya: ¿Romanuã

* 20:17 Salmo 118.22.

ōpūrē cūū niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatígarite? jĩyira.

23 Jesupé cūā ñañarō tiidugárere masĩjāyigu. Teero tiigú, jĩyigu:

24 —Niyeruire ãñoñá yũre. ¿Noáyá diapóa, noã wãme tusai? jĩyigu.

—César romanuã òpūye tusaa, jĩyira.

25 Jesús cūārē jĩyigu:

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cōāmacūyere Cōāmacūrē wiyayá, jĩyigu.

26 Jesuré basocá tuocóropu merēã yũrere buaríyira. Cūā cūū yũrere tuomaníjōārã, ditamaníjōãyira.

Diarira masãmũãre wederigue
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Siquērã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cūā “diarira masãmũãricua” jĩcua. Jesuré sãñáyira:

28 —Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩãda: “Sícū pōnamanígū diaweori, cūū bai cūū ñamo niirigore dúutuaro. Cūū coomena cūū sōwū diarigure pōnacutibosaaro”,† jĩ jóarigu niiwĩ Moisés. 29 Sícūpōna siete niyira. Cūā sōwū ñamocutiyigu. Pōnamanígūrã diajōãyigu. 30 Cūū siro macū cūū sōwū ñamorē dúutumiyigu. Cūūcã pōnamanígūrã diajōãyigu. 31 Cūū siro macūcã coore dúutu, pōnamanígūrã diajōãyigu. Niipetira cūā siro macārãcã teorora wáayira. Cūā siete pōnamanípacara, dia-petijōãyira. 32 Too síro cūā ñamo niimirigocã diajōãyigo. 33 Cūā siete coore ñamocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmũãrĩ, ¿nii ñamope putuágodari? jĩyira.

34 Jesupé cūārē yũyigu:

—Atibúrecopure ãmũã, numiã ñamocuti, manucutiya.

35 Cōāmacū beserira dia masãmũãri siro, ãmũã, numiã wãmosíaricua. 36 Ángelea tiiróbiro niĩya. Dianemoricua sáa. Cōāmacū masōrira niijĩrã, Cōāmacū pōna niĩya. 37 Diarira masãmũãrere Moisécã cūū jóariguemena ãñorígu niiwĩ. Yucũ jũũrísati quetipũ Cōāmacū “Abraham, Isaac, Jacob Ōpũ niĩã yũ”‡ jĩriguere jóarigu niiwĩ. 38 Cōāmacū diarira Ōpũ niirĩ; catirá Ōpũpe niĩ. Cūū ññacoropũ niipetira catiia, jĩyigu.

39 Siquērã Moisés jóarigue buerá Jesuré jĩyira:

—Basocáre buegú, mũũ diamacú peti wedesea.

40 Too síro cūūrē apeyé sãññánemodugariyira sáa, “marĩrē netōñacãboqui sũcã” jĩrã.

† 20:28 Deuteronomio 25.5. ‡ 20:37 Éxodo 3.6.

“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩrigue

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jesús basocãre sãĩñãyigu:

—¿Deero tiirá “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ?

42 David basirora Salmopũpũ jóarigu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yũũ Õpũrẽ:

“Yãa wãmo diamacũniñape duiya,

43 tée mũũrẽ iñatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñũrõ yũũri ti-
irĩpũ”, §

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

44 David “yũũ Õpũ” jĩĩgũ, Cõãmacũ beseriguere jĩĩgũ tiirĩgu
niĩwĩ, cũũ pãrãmí niipacari. Teeré ãñũrõ wãcũña, jĩĩyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtũre wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Niipetira basocã tũocõropũ Jesús cũũ buerãre wedeyigu.

46 —Moisés jóarigue buerá tiirõbirora tiirucũrijãña. Cũũ
suti yoaretõ sãña, wãaũseniya. Macã decopũ quioníremena
ãñũdutiri boocúa. Neãré wiseripũ sũguero maquẽ dũirẽpũ
dícu dũidũgacua. Bosebũreco tiirõpũcãrẽ teerora tiidũgãcua.

47 Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremena
ẽmacua. Cũũ yoari Cõãmacũmena wedesera tiirõbiro tiiditõya
basocãre. Cũãrã ãpẽrã nemorõ ñãñarõ tiinõãdara niĩya, jĩĩyigu.

21

Wapewio bóaneõgõ Cõãmacũrẽ ticorigue

(Mr 12.41-44)

1 Jesús iñacõgũ, niyeru cũorã niyeru sããretibaripũ* pairõ
niyeru sããrĩ iñayigu. 2 Sĩcõ wapewio bóaneõgõ pũaquí wapa-
manĩrequiri sããrĩ iñayigu. 3 Teeré iñagũ, jĩĩyigu:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩã: Cõãmacũ iñacõropũre igo
wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticoyo. 4 Ñiãpeja cũãrẽ
dũsarĩguere ticooya. Coopeja coo cũomĩãrigue, coo yaarẽ
sãĩbõarĩguẽgãrẽ ticopetijãyo, jĩĩyigu.

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩĩrigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Sĩquẽrã cũũ buerã Cõãmacũwii maquẽrẽ wedeseyira:

—Ëtãquiritõ ãñũrẽmena tiirĩ wii ãñũnetõjõãri wii niĩã. Cũũ
mamorecã ãñũnetõjõãre niĩã, jĩĩyira.

Jesús cũũ jĩĩrẽre tũogũ, jĩĩyigu:

6 —Mũã ãno iñaré too síro ãtãqui apequí sotoápu weemũãrigue
pũtuãricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩĩyigu.

néewanoãdacua. Apeditá macārã judíoa niihērã Jerusalénrẽ cõãdioco, cõtãmũtõãdacua. Cõãmacũ cũãrẽ dutiriro jeatuaro teero tiíadacua, jĩiyigũ.

Jesús pũtũaatiadare

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jesús wedenemoyigũ:

—Teero wáaadari sũguero, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merẽã bauré wasoádacu. Atibúreco niipetiropũ macārã díã pairímaa, ocoturíre bayiró busũri tũorã, ucũãra, dee tii masĩriadacua. ²⁶ Basocã atibúrecore wáaadare wãcũrã, bayiró cuira, tũomasĩre petijõãadacua. Niipetira ãmuãsepũ niirã cãmeñanoãdacua. ²⁷ Teero wáari, yũ niipetira sõwũ õmebũrũãrũ tutuaremena asibatédiatiri ñããadacua. ²⁸ Tee niipetire wáanũcãrĩ, wãcũtutua, useniña. Ñmuãsepũ ñãmũõcoya. Múãrẽ netõnẽãdaro péerogã dũsaádacu, jĩiyigũ.

²⁹ Ate queorẽmena wedeyigũ:

—Higueragũ, teero biiri niipetire yucũ biirecutirere wãcũña. ³⁰ Pũĩrĩ wasorí, “cũma wáaadaro péerogã dũsaa” jĩmasĩnoã. ³¹ Tee tiiróbirora yũ jĩãrigue wáari ññarã, “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niíadare jeaadaro péerogã dũsacũ” jĩ masĩña.

³² Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Atitó macārã cũã diaadari sũguero, yũ jĩãrigue niipetire wáaadacu. ³³ Ñmuãse, atiditã peticórdiaadacu. Yũ wedesere doca petirícu. Niirucujãadacu.

³⁴ Yũ pũtũaatiadari bũrecore múã masĩricu. Teero tiirã, múã ãñũrõ niiyueya. Múã ñañaré tiirére tiirípori jĩrã, tiirijãña. Cũmurijãña. Atibúreco maquẽrẽ wãcũpatirijãña. Múã wãcũña manirõ yũ pũtũaatiadari bũreco jeaadacu. ³⁵ Tiibũrecore niipetiropũ macārã tãmuãdacua. Teero tiirã, tũomasĩña. ³⁶ Múã ãñũrõ ññacoya. “Tee ãsã ñañarõ netõãdarere netõnẽña” jĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩrucújãña. Yũ niipetira sõwũrẽ cuiro manirõ bocaada jĩrã, sãĩrucújãña, jĩiyigũ.

³⁷ Jesús búrecorecõrõ Cõãmacũwiipũ bueyigũ. Ñamirĩrẽ Ñtãgũ Olivopũ wáa, niirucuyigũ. ³⁸ Bóerigã basocã niipetira Cõãmacũwiipũ cũãrẽ tũorã wáarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã púuri tiiré wáoya maniré yaari bosebũreco wáaadaro péero dũsayíro. Tii bosebũreco wãmecũtia Pascua. ² Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã “¿deero tii Jesuré sãrõ boomíto?” jĩyira. Cũãrẽ sãĩdũgãpacara, basocãre cui niyira.

³ Judas cūã “Iscariote” jĩgũrẽ Satanás sããyigu. Jesũs buerã doce menamacũ niimiyigu. ⁴ Cũũ paiaré dutirá, Cõãmacũwii coteri basocare dutirá pũtopũ wãayigu. Toopũ jea, Jesurẽ ticoadarere cũãmena wedeseiyigu. ⁵ Cũũ jĩrẽre tũorã, bayirõ useniyira.

—Mũũrẽ niyeru wapatĩada, jĩiyira.

⁶ —Jãũ, teerora tiiwã, jĩiyigu.

Teero tiigũ, basocã ãnahẽrõ cũãpũre Jesurẽ ticogũũ coteyigu.

Jesũs cũũ buerãmena yaaturigũe

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pã pũuri tiirẽmena wũoya manirẽ yaari bũreco jeayiro. Tiibũreco niirĩ, sĩcũ corderore cũã Pascua boseyagũũre sããnõã. ⁸ Teebũrecoreire Jesũs Pedrore, Juanrẽ biiro jĩcoyigu:

—Marĩ Pascua boseyaadare quẽnoyũera wãaya, jĩiyigu.

⁹ —¿Noopũ ãsã quẽnorĩ boogãri? jĩiyira.

¹⁰ Cũãrẽ jĩiyigu:

—Mũã macãpũ wãaya. Toopũ jeara, sĩcũ basocũ ocogã turupeogũre buajeãadacu. Cũũrẽ nũnũwãwa. Cũũ sããwari wiipũ sããwawa. ¹¹ Tiiwii õpũrẽ jĩiwa: “¿Noopũ niigari yũũ buerãmena Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwĩ ãsãrẽ buegũ”, jĩiwa. ¹² Cũũ ãmũãrõ macã tatia quẽnoãri tatiacapũ ãñogũdaqui. Toopũ quẽnoyũewa, jĩcoyigu.

¹³ Cũã wãa, toopũ Jesũs cũãrẽ jĩãrirobirora niipetirere buayĩra. Toopũ cũã Pascua boseyaadare quẽnoyĩra.

¹⁴ Yaarĩtono jeari, Jesũs cũũ beserĩramena yaaadara jeanuãyira. ¹⁵ Jesũs cũãrẽ jĩiyigu:

—Yũũ mũãmena ate Pascua boseyarere bayirõ yaadũgaa, yũũ diaadari sũguero. ¹⁶ Yũũre tũoyã: Mecũãmena Pascua yaarẽre yaanemorĩcu sãa, tẽe yũũ Õpũ sããri siropũ, jĩiyigu.

¹⁷ Teero jĩãri siro, vino bapare nẽe, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Cũũ buerãre jĩiyigu:

—Aterẽ cãmerĩ bato, sĩniñã. ¹⁸ Yũũre tũoyã: Mecũãmena yũũ vino sĩninemorĩcu sãa, tẽe yũũ Õpũ sããri siropũ, jĩiyigu.

¹⁹ Pãrẽ nẽe, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, pũatãsã, batogũra, jĩiyigu:

—Ate pã yũũ mũãrẽ diabosaadari õpũũbiro niĩã. Aterẽ tiiyã, yũũ mũãrẽ diabosarere wãcũrã.

²⁰ Yaaari siro, teerora tiiyigu sĩnirĩ bapamena. Cũũ buerãre tĩãgũ, jĩiyigu:

—Atibapã maquẽ yẽe díibiro niĩã. Yũũ diari, yẽe díi õmayudiaadacu, mũã ñãñarẽ tiirẽre cosebosãaro jĩgũ. Teemẽna

Cõãmacũ mama netõnére quetire cũgũdaqui. ²¹ Тuoяá: Año yũmena yaaduii yũre ñnatutirapũre ticogũdu. ²² Yũ niipe-tira sõwũrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdupreja, jĩyigu.

²³ Cũ buerá cũã basiro cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Noã niigariye teero tiigũdu? jĩyira.

¿Nii uputí macũ niĩ?

²⁴ Too síro Jesús buerá cũã basiro bayiró cãmerĩ wedeseyira.

—¿Nii marĩ watoare uputí macũ niĩ? jĩyira.

²⁵ Teero tiigú, Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Atibúreco macãrã õpãrã cũã booró dutiãmajãya. Cũãye dita macãrãrẽ “ũsãrẽ ãñurõ tiiápura niĩya” jĩrĩ boocúa. ²⁶ Múãpeja cũã tiiróbiro tiiríjãña. Biiope tiyá. Múã menamacũ uputí macũ niigũ niitugu tiiróbiro niirecutiario. Múãrẽ dutigú padecotegu tiiróbiro niirecutiario. ²⁷ Múã tũgueñarĩ, ¿niipé uputí macũ niĩ? ¿Yaaduipe o cũãrẽ yaaré péocotegupe? Yaaduipe uputí macũ niĩ. Yũ doca múãmema niigũ, yaaré péocotegu tiiróbiro niĩ.

²⁸ Múã niĩ yũmena niirucujãrã. Yũre merẽã wári, múãcã ñañarõ netõápua. ²⁹ Teero tiigú, yũcã yũ Pacu yũre Õpũ sõnecoribirora múãrẽ õpãrã sõnecogũda. ³⁰ Biio tiirí, múã yũ Õpũ niirõpu boseya, duiadacu. Múã õpãrã duiépĩrpu duiadacu, Israelya põna macãrã doce põnarĩrẽ dutiadara, jĩyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jĩnemoyigu:

—Simón, tuoяá. Satanás múã padeorére duurí tiijĩgũ, ñañodugáqui. Teero tiigú, múãrẽ sãĩãrigu niĩawĩ. ³² Cũ mũrẽ ñañodugári ññagũ, yũpe padeodurijããrõ jĩgũ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáawũ. Teeré mũ netõãri siro, padeó, mũya wedera yũre padeoráre wãcũtutuari tiyá, jĩyigu.

³³ Pedro yũyigu:

—Õpũ, mũrẽ peresuwiipu néewara, yũcãrẽ néewaaro. Mũrẽ sããrã, yũcãrẽ sããrõ, jĩjãmiyigu.

³⁴ Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—Pedro, yũ jĩrẽre tuoяá: Mecã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũre ñĩãrĩ “cũãrẽ masĩriga” jĩditogũdacu, jĩyigu.

Jesús diaadari suguero, cũã bueráre wederigue

³⁵ Apeyé cũãrẽ jĩyigu:

—Múārē yuu wasopori manirã, niyeru sããrepori manirã, sapatu apébã manirã ticocoritore, ¿apeyenó dusarí? jĩiyigu.

—Dusaríwu, jĩiyira.

³⁶ Cúārē jĩiyigu:

—Mecũãmena wasopo cuogú néewaaro; niyeru sããripo cuogúcã néewaaro. Espada cuohégũ cũyaro sutiró sotoã macãrõrê dúã, espadare sãĩãrõ. ³⁷ Yũre tuoýã: Cõãmacũye queti jóaripũpu yée maquẽrê jóarigue diamacú wãaadare niirõ tiia. Ate jóanoã: “ ‘Cũãcã dutirére netõncãgũ niirõ’ jĩĩ wãcũmiwã basocã cũũrê”, * jĩĩ jóanoã. Niipetire yée maquẽrê jóarigue diamacú wãaadacu, jĩiyigu.

³⁸ —Jãã, ùsã Õpũ, ate espada pũapĩ niia, jĩiyira.

—Ãñuãdacu, jĩiyigu.

Jesús Getsemanípu cũũ Pacũre sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cũũ tiirucúrirobiro Ëtãgú Olivopu wáayigu. Cũũ buerã cũũrê nũnyíra. ⁴⁰ Toopú jeagu, cúãrê jĩiyigu:

—Wãtĩ múārê jĩĩcõãsarĩjããrõ jĩĩrã, Cõãmacũrê sãĩñã, jĩiyigu.

⁴¹ Teero jĩĩtoa, cúã suguero ãtãpe déecogu jearócõrõ yoaro wáayigu. Toopú ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrê sãiyigu. Sãĩgú jĩiyigu:

⁴² —Pacũ, mũũ boogú, yuu ñãñarõ netõãdarere netõnéña. Yũ teero jĩĩpacari, yuu boorére tiirĩjãña; mũũ boorépe wãaaro, jĩiyigu.

⁴³ Sĩcũ ángele ãmuãse macũ cũũrê bauáyigu. Bauá, cũũrê tutuari tiiyigu. ⁴⁴ Cũũ ñãñarõ netõãdare wãcũpatigu niijĩgũ, nemorõ Cõãmacũrê sãiyigu. Cũũ usotire paca díi tiiróbiro oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cũũ Cõãmacũrê sãĩãri siro, wũmũncã, cũũ buerã pũtopu cãmeputúayigu. Cúãrê cãniãrirapũre buajeáyigu. Cúã bayiró wãcũrecutiarira niijĩrã, cãnijõãyira. ⁴⁶ Cúãrê jĩiyigu:

—¿Deero tiirã nocõrõ cãniĩ? Wũmũncãña. Cõãmacũrê sãĩñã, wãtĩ múārê jĩĩcõãsarĩjããrõ jĩĩrã, jĩiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús cúãmena wedesegu tiiríra, pau basocã atiyira. Jesús buerã doce menamacũ niimiãrigu Judas wãmecutigu cúãrê sũosũguéyigu. Jea, Jesús pũto atiyigu, cũũ wasopúrore ãpũgũdu tiirí. ⁴⁸ Jesús cũũrê jĩiyigu:

—¿Judas, ãpũrémena yuu niipetira sõwãrê yũre ñãnatutirapũre ticoi?

⁴⁹ Cũũ buerã cũũrê ñeeãdarere ññarã, sãĩñáyira:

* 22:37 Isaías 53.12.

—Ĥsã Ėpũ, ¿espadapĩrimena cũãrẽ cãmotágari? jĩyira.

⁵⁰ Sĩcũ Jesús buegũ paiaré dutigũre padecotegũre páatacojãyigu. Diamacũ macã cãmpórore páatayigu. ⁵¹ Jesús cũũ buerãre: —Nocõrõrã tiiyã, jĩyigu.

Cãmpórore ñaapeó, netõnéyigu. ⁵² Cũãrẽ ñeerã jearã niyira: Paiaré dutirá, Cõãmacũwii coterí basocare dutirá, bũtoá dutirá cũ niyira. Jesús cũãrẽ jĩyigu:

—¿Yaarépigũre tiiróbiro yũũre espadapĩrimena, yucũmẽna ñeerã atiarĩ? ⁵³ Bũrecoricõrõ yũũ Cõãmacũwiipũ múãmena niirĩ, ñeeriwũ. Mecãtigã múã booró tiirítõno jeaa. Satanás naĩtĩãrõpũ niigũ dutirẽpere tia múã, jĩyigu Jesús.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesuré ñeeãri siro, néewayira. Paiaré dutigũya wiipũ néesãwayira. Pedrope yoasãñurõ cũũrẽ nũnyigu. ⁵⁵ Basocã paiaré dutigũya wii popea macã yepa decopũ pecame dioyira. Dioári siro, duiyira. Pedro cũãmena duiyigu. ⁵⁶ Sĩcõ tiiwĩ padecotego Pedro toopã duiri ñĩayigo. Cũũrẽ ñĩagõrã ñĩa: — Ñanicã ñimena wáarucuarigũra niĩrã, jĩyigo.

Cũũpe coore: ⁵⁷ —Cũũrẽ masĩriga, jĩyigu.

⁵⁸ Too sírogã ãpĩ cũũrẽ ñĩa: —Mũũcã ñni menamacũ niĩã, jĩyigu.

Pedrope cũũrẽ: —Niiria, jĩyigu.

⁵⁹ Sica hora siro ãpĩ jĩnemojãyigu:

—Niirõrã ñanicã ñimena niijĩyi. Cũũcã Galilea macũrã niĩ, jĩyigu.

⁶⁰ Pedrope yũnyigu:

—Ñeenórẽ wedesegũ wedesecu, jĩyigu cũũrẽ.

Cũũ wedesegũ tiirã, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁶¹ Jesús Pedrore cãmeñãcoyigu. Toorã Pedro marĩ Ėpũ cũũrẽ jĩãriguere wãcũbũayigu: “Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yũũre ñtĩãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩgũdacu mũũ”, jĩyigu. ⁶² Teerẽ wãcũbũagu, witiwa, bayiró utiyigu.

Jesuré cũã buiãperigue

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesuré coterã cũũrẽ buijã, páayira. ⁶⁴ Cũũ capearire biaápeyira. Teero tii, cũũrẽ sãĩñáyira:

—Jĩũbuaya. ¿Noã mũũrẽ páaarĩ? jĩyira.

⁶⁵ Pee apeyé jĩnemo, cũũrẽ buijãyira.

Jesuré Judioare Dutirá Peti pũtopũ néewarigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Bóeri butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buera néewayira. Teero tiiri, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neári wiipm néewayira. Toopú jeari, cūŕē sãñáyira:

67 —Wedeya ũsãrē: ¿Mm Cõamacū beserigm Cristo niĩ? jĩyira.

Cū cūãrē jĩyigu:

—Ym múãrē “cūãrã niĩã” jĩrĩ, padeorícu. 68 Ym múãrē sãñárĩ, ymricu. 69 Ateré múãrē wedeguda: Mecũãmena ym niipetira sõwã Cõamacū tutuare cmonetõgũ puto cū diamacũpe duigudacu, jĩyigu.

70 Cūã niipetira sãñáyira:

—¿Too docare mm Cõamacū macū niĩ? jĩyira.

—Múã jĩrõbirora cūãrã niĩã, jĩyigu.

71 Cūã jĩyira:

—Ãpẽrã cūãrē wedesãrã ãmaãnemorõ booríga. Marĩ basirora cū “yurã niĩã” cū jĩrere tuotóaa, jĩyira.

23

Pilato Jesuré sãñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Cūã niipetira wãmuncã, Jesuré Pilatorpe néewayira.

2 Toopú jea, cūãrē wedesãncãyira:

—Ãnirẽ bnaáwũ, ũsã judíoare ñañoãrẽ. Cū romanuã õpũrẽ wapatirere “ticorijãña” jĩrĩ. “Ym Cõamacū beserigm Cristo niĩã; ym múã õpũ niĩã”, jĩrucui, jĩyira.

3 Pilato cūãrē sãñáyigu:

—¿Mmũãrã niĩ judíoa õpũ? jĩyigu.

—Mm jĩrõbirora cūãrã niĩã, jĩyigu.

4 Pilato paiaré dutirãre, basocã niipetirare jĩyigu:

—Ãnirẽ ñañarẽ tiárigue buaríga, jĩyigu.

5 Cūãpe tutuaromena jĩnemoyira:

—Cūã niipetira Judea macãrãrẽ cūã buerẽmena atiditã dutirẽre netõncãrĩ tiigũ tii. Galileapm teero tiincãyigu. Mecũtigãrẽ atimacãpũre teerora tiigũ jeari, jĩyira.

Jesuré Herodes ptopm néewarigue

6 Teerẽ tuogũ, sãñáyigu:

—¿Cūã Galilea macū niĩ? jĩyigu.

7 —Cūãrã niĩ, jĩyira.

“Herodes dutirẽ dita macū niĩ” jĩrere tuogũ, cūã ptopm ticocoygu. Teebũrecorire cūã Jerusalẽnm niyigu. 8 Herodes Jesuré ñãgũ, bayiró ũseniyigu, yoari ñãadũgarigu niijĩgũ. Cūãye maquẽrẽ wedeseri tuoyigu. Cūã tutuaremena tiẽñorĩ ñãadũgamiyigu. 9 Teero tiigũ, cūãrẽ pee sãñámiyigu. Cūãpe ymriyigu. 10 Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buera

too ññanucũyira. Cũã bayiró Jesuré wedesārã peti tiiyira. ¹¹ Herodes cũyara suraramena Jesuré ññañarõ tiiápeyira. Cũurẽ buijārã, sotoá macārõ ãñurõrẽ sããyira. Tooména Pilato p̄top̄ ticocoyigũ sũcã. ¹² Tiiburecora Herodes Pilatomena câmerĩ quẽnoyira. Too sũguerop̄re câmerĩ ññadugariyira.

Jesuré sãadutrique

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Too síro Pilato paiaré dutirãre, Judioare Dutirá Petire, tiimacã macārã basocãre néoyigũ. ¹⁴ Cũurẽ jĩiyigũ:

—Múã ãnirẽ yũ p̄top̄ néeatiawũ. “Basocãre ññañogú tiii”, jĩãwũ. Yũ múã ññacorop̄ cũurẽ sãññamiãwũ. Múã wedesãariguere ññañarẽ buariga. ¹⁵ Herodecã buarigarigũ niiãwĩ. Marirẽ opatutĩ ticocoarigũ niiãwĩ. Wapa cũurẽ sãrĩ tiiréno mania. ¹⁶ Teero tiigú, cũurẽ tãnaãri siro, wionécoguda, jĩimiyigũ.

¹⁷ Pilato Pascuaricõrõ basocã usenirĩ boogú, sícũ peresuwiip̄ niigúrẽ wionécocucuyigũ. ¹⁸ Cũũ jĩirere tuorã, niipetira sícãrõména acaribiyira:

—¡Jesuré sãadutiya! ¡Barrabápere wionécodutiya! jĩiyira.

¹⁹ Barrabás romanuã dutirãre cõadugagũ, câmerĩsãiyigũ. Basocãre sãiyigũ. Teewapa peresutinoyigũ. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodugamiyigũ. Teero tiigú, basocãre wedesenemoyigũ sũcã. ²¹ Cũãpe acaribiyira:

—¡Curusap̄ cũurẽ páabiatu sãadutiya! jĩiyira.

²² Pilato ññãrĩ jĩigũ tiiyigũ sãa:

—¿Ñeenó ññañarẽ tiarĩ cũũ? Wapa cũurẽ sãrĩ tiiréno buariata. Teero tiigú, cũurẽ tãnaãri siro, wionécoguda, jĩimiyigũ.

²³ Basocãpe p̄tuãriyira. Bayiró acaribiyira. Cũurẽ curusap̄ páabiatu sãadutiya. Cũã Pilatore docacũmurĩ tiiyira. ²⁴ Teero tiigú, cũã sãirere tiidutiya. ²⁵ Basocã wionécodutiarigure wionécoyigũ. Cũũ dutirãre cõadugare wapa, basocãre sãrẽ wapa peresuwiip̄ sõnecorigũ niipacari, wionécoyigũ. Jesuré wiyayigũ, cũã booró tiidutiya.

Jesuré sãarique

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sãarã wãara néewayira. Cũã too wãari, sícũ Cirene macã macũ cãpũp̄ niiãrigũ p̄tuãatigũ tiiyigũ. Cũũ wãmecutiya Simón. Cũurẽ ñee, Jesús apawari curusare cũũ siro apanũnuse dutiyira.

²⁷ Jesuré paũ basocã nũnyira. Numiã bóaneõrã bayiró uti acaribínũnuseyira. ²⁸ Jesús cãmenũcã ñña, cũãrẽ jĩiyigũ:

—Jerusalén macārã numiã, yũre utirijãña. Múãrẽ wãaadare utiya. Múã põnarẽ utiya. ²⁹ Too síro múã ññañarõ

netõãdacu. Teeburecorire mũa jĩãdacu: “Põnamanĩrã numiã, põnacutiñahẽrã, ùpũõñáhẽrã usenicua”, jĩãdacu. ³⁰ Teero wáari, basocá jĩãdacua: “Ûtãyucu ùsãpũre ñaapeaaro; opaburi ùsãrẽ ñañarõ tiirẽre cãmotáaro”, jĩãdacua. ³¹ Yũũ wapa cuohẽgũre ñañarõ tiirã, wapa cuorãpere nemorõ ñañarõ tiĩãdacua, jĩyigũ.

³² Puarã basocá ñañarãrẽ Jesumẽna sĩaãdara nẽewayira. ³³ “Dupucoro” wãmecutiropũ jeayira. Toopũ jea, Jesurẽ curusapũ prábiatuyira. Basocá ñañarãrẽ sícũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape nũcõyira. ³⁴ Jesús jĩyigũ:

—Pacu, ãniãrẽ acabóya. Cũa teero tiirẽre tuomasĩriya.

Surara cũye suti niimiãriguere batoadara, jĩbuaapeyira. ³⁵ Basocá toopũ ññanucũyira. Judíoare Dutirá Peti Jesurẽ buirã jĩyira:

—Ãpẽrãcãrẽ netõnéwĩ. Diamacũrã Cõãmacũ beserigũ Cristo niigũjã, cũũ basiro netõnéãrõ, jĩyira.

³⁶ Suraracã cũũrẽ buijãyira. Cũũ pũto wáa, cũũrẽ vino piyare tĩãrã, jĩyira:

³⁷ —Mũũ judíoa õpũ niigũ, mũũ basiro netõnéña, jĩyira.

³⁸ Cũũya dupu sotoapũ sicapĩ tuunoyiro. “ÃNI JUDÍOA ÕPË NIÏ”, jĩ jóanoyiro.

³⁹ Sícũ basocá ñañagũ curusapũ tusagũ Jesurẽ ñañarõ jĩyigũ:

—Mũũ diamacũrã Cõãmacũ beserigũ niigũ, mũũ basiro netõnéña; ùsãcãrẽ netõnéña, jĩyigũ.

⁴⁰ Æpĩ toopũ tusagũpe cũũrẽ tutigũ jĩyigũ:

—¿Mũũ Cõãmacũrẽ cuiridojãĩ? Marĩrẽ, cũũrẽ sícãrõmẽna ñañarõ tiirã tiĩya. ⁴¹ Marĩrẽ diamacũrã ñañarõ tiirã tiĩya, marĩ ñañarẽ tiirigue wapa. Cũũ doca ñañarẽ tiirĩmiyigũ, jĩyigũ.

⁴² Jesurẽ jĩyigũ:

—Jesús, mũũ Õpũ sããgũ, yũũre wãcũwa.

⁴³ Cũũrẽ yũũyigũ:

—Yũũ aterẽja diamacũrã jĩã: Mecũãrã yũũmena ãñunetõjõãrõ niirõpũ niigũdacu, jĩyigũ.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Too síro coeritõ jeari, niipetiro tiiditapũ naĩtĩãjõãyiro. Muĩpũ búreco macũ bóeriyigũ. Tẽe ñamica tres niirĩpũ naĩtĩãtuyiro. Teero wáari, Cõãmacũwii popeapũ Æñunetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero yigadiati, pũacaséropũ jeacotuayiro.

⁴⁶ Jesús bayirõ acaribíyigũ:

—Pacu, yáa yeeripũnarẽ bocañeña, jĩyigũ.

Teero jĩgũrã, diajõãyigũ.

47 Cien surara dutigú teero wáari ññagũ, Cõamacũrẽ usenire ticoyigu.

—Diamacúrã ãni wapa cuohégũ niimiãyi, jĩiyigu.

48 Niipetira toopá ññarã jeaarira teero wáari ññarã, bayiró wãcũpatiyira. Teero tiirã, cúã cutirore páarara, pũtuawayira.

49 Niipetira Jesús menamacãrã, Galileapũ cãũrẽ nũnũátirira numiãcã yoaropũ teero wáarere ññanucũyira.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50-51 Sícũ Judea macũ Arimatea macã macũ niiyigu. Cũũ wãmecũtiyigu José. Cũũ ãñugú, diamacú tiigú niiyigu. Cõamacũ dutiré basocárũre niĩadarere coteyigu. Cũũcã Judíoare Dutirá Peti menamacũ niiyigu. Teero niipacũ, cúã Jesuré sãadutíri boorímiyigu. 52 Cũũ Pilato pũto sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigu. 53 Too síro curusapũ tusagũre néedioco, sutiró ãñurí caserom-ena cõmayigu. Túajea, ãtãgãpũ coari tutipũ cũũyigu. Tiituti sícũno cũũnoña manirí tuti niyiuro. 54 Cúã yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorí bũreco niyiuro. Yeerisãri bũreco jeadaro péero dusayíro.

55 Jesuména Galileapũ atirira numiã tiitutire ññayira. Jesuyá õpũũrẽ cũũrĩ ññayira. 56 Ññaãri siro, coerã, sitiaãñúre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutiré cũũrigue jĩĩrõbirora judíoa yeerisãri bũrecore yeerisãyira.

24

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Cúã yeerisãri bũreco netõãri siro, bóerigã cúã sitiaãñúre quẽnocũãriguere néewa, cãũrẽ cũũri tutipũ jeayira. 2 Toopá jeara, tiituti biamíríqui ãtãquicare aperopá nucũrĩ ññayira. 3 Sããjeara, Jesuyá õpũũrẽ bũariyira. 4 Teero tiirã, deero jĩĩmasĩriyira. Wãcũña manirõ pũarã ãmũã suti asiyáre sãñarira cúã pũtopũ nucũrĩ ññayira. 5 Cúã bayiró cui, munibiáyira. Ɔmũã cããrẽ jĩiyira:

—¿Deero tiirã catigũre diarira cũũrõpũre ãmaãĩ? 6 ãnorẽ manĩ. Masãtoaawĩ. Galileapũ niigũ, múãrẽ cũũ wederiguere wãcũña: 7 “Yũũ niipetira sõwũrẽ ññañaré tiirãpũre ticonogũdacu. Cúã yũũre curusapũ páabiatu sãããdacua. Itiãbũreco siro masãmũãgũdacu”, jĩĩmiwĩrã, jĩiyira.

8 Teero jĩĩrĩ tũorã, cũũ wederiguere wãcũbũayira. 9 Cũũrẽ cũũri tutipũ jeaarira pũtuajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira.

10 Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niiyira: María

Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽã numiã ni-
iyira. ¹¹ Cúã wedeariguere padeoríyira. “Teero jĩjãã tiicúa”,
jĩ wãcũjãyira.

¹² Cúã teero jĩrĩ tãogú, Pedro cutuwáyigu, cũũrẽ cũũri tu-
tipũ ãñagũ wáagu. Toopú munibiá, ãñasõnecogu, Jesurẽ cõmarí
casero dícsure ãñayigu. Teero wáariguere ãñamanijõã, cũũ niirí
wiipũ putuajõãyigu.

Emaús wáarimãpũ Jesús pũarãrẽ bauárigue
(Mr 16.12-13)

¹³ Tiibũrecora pũarã cũũrẽ padeorá Emaús macãpũ wáara
tiyíra. Jerusalén niĩarira wáari, Emaúspũ jeaadaro once
kilómetros niĩã. ¹⁴ Cúã niipetire wáariguere wedesewayira.
¹⁵ Teerẽ wedesera tiirí, Jesurá quẽmũ, cúãmena wáayigu.
¹⁶ Cũũrẽ ãñapacari, Cõãmacũ cúãrẽ ãñamasĩhẽrĩ tiyíyigu. ¹⁷ Jesús
cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Ñeenórẽ wedesewara tiii? jĩiyigu.

Cúã bayiró bóaneõrã putuánucãyira. ¹⁸ Cleofas wãmecãtigu
yũyigu:

—¿Mũũ sĩcũrã Jerusalénpũ wáanetõãrigu atebũrecori toopú
wáariguere masĩricotei? jĩiyigu.

¹⁹ Cũũpe cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero wáaarĩ?

Cúãpe jĩyira:

—Jesús Nazaret macũrẽ wáariguere wedesera tiiáwũ. Cũũ
profeta niimiwĩ. Cũũ Cõãmacũ ãñacoropũ, niipetira ãñacoropũ
cũũ tiirigue, cũũ wedeseriguemena tutuanetõjõãmiwĩ.
²⁰ Paiaré dutirá, Judíoare Dutirá Peti curusapũ páabiatu
sĩãdutíra, romanuãpũre ticowa. ²¹ Ûsã cũũrẽ “romanuã
dutirere cõã, marĩ Israelya põna macãrã õpũ sããgũdaqui”
jĩ wãcũmiwũ. Cũũrẽ sĩãrĩ siro, itiábũreco netõã. ²² Siquẽrã
numiã ãsã menamacãrã ãsãrẽ bayiró ucuanere wedeawã.
Mecũã bóeri cũũrẽ cũũri tutipũ jeaarira niimiãwã. ²³ Cũũya
õpũũrẽ buaríarira niĩãwã. Putuajea, “áñgelea bauáawã; ‘Jesús
catii’, jĩãwã” jĩ queti wedeawã. ²⁴ Cúã wedeari siro, ãpẽã
ãsã menamacãrã cũũrẽ cũũri tutipũ ãñarã jeaarira niimiãwã.
Cúã numiã jĩãrirobirora buajeáarira niĩãwã cúãcã. Cũũpere
ãñariarira niĩãwã, jĩyira.

²⁵ Cúãrẽ jĩiyigu:

—Múã tũomasĩria. ¿Nocõrõ yoari múã profetas jóariguere
padeohera niĩãdari? ²⁶ “Cõãmacũ beserigu Cristo, cũũ Õpũ
sãããdari suguero, ãñarõ netõgũdaqui”, jĩ jóarira niiwã, jĩiyigu.

27 Niipetire Cõãmacũye queti jóaripũpu cũũye wedeserere wedeyigu. Moisés cũũ jóariguemena wedenucãyigu. Tée profetas jóariguemena wede yapacutíyigu.

28 Cũã wáari macãpu jeadara tiiri, Jesús tiimacãrẽ netõwágudu tiiróbiro tiiyígu. 29 Cũãpe cũũrẽ bayiró sãiyíra:

—Ûsãmena putuáya. Ñamicapu niiã; nájjõãrõpu tiia, jĩyira.

Jesús sããwayigu cũãmena putuágudu. 30 Too síro cũãmena yaagu, pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, puatásã, cũãrẽ ticoyigu. 31 Toorã “Jesús nii” jĩ ñnamasíyira. Cũũpe ditijõãyigu. 32 Cũã cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ maapu atira, cũũ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ bueri, ãñurõ peti tãgueñaãwã, jĩyira.

33 Nocõrõrã Jerusalénpu cãmecóputuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, ãpẽrã cũã menamacãrãmena neããrirare buajeáyira. 34 Too neããrirape cũãrẽ jĩyira:

—Niirõrã marĩ Õpu Jesús diarigupu masããrigu niiãwĩ. Simónrẽ bauáarigu niiãwĩ, jĩyira.

35 Cũãcã maapu cũãrẽ waaariguere wedeyira. Jesús pã puatásãrĩ cũã ñnamasĩãriguere wedeyira.

Jesús cũũ buerãre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

36 Cũã teeré wedesera tiiri, Jesús cũã decopu bauáyigu. Cũãrẽ ãñudutigu jĩyigu:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niiãrõ, jĩyigu.

37 Cũũrẽ ñña, bayiró cuiyira. “Diarigu wãtĩ niiqui”, jĩ wãcũmiyira. 38 Cũũ cũãrẽ jĩyigu:

—¿Deero tiirã cuii? ¿Deero tiirã “Jesús mee nii” jĩ wãcũi?

39 Ññaña yée wãmorĩrẽ, yée dũporire. Yũnrã niiã. Yũnre padeñãrã atiñate. Diarigu wãtĩ õpũcutiriqui.*

40 Teero jĩgũrã, cũũye wãmorĩrẽ, cũũye dũporire ññoiyigu.

41 Cũã useni ñnamanijõãrã, padeoríyira ména. Teero tiigú: — ¿Yaaré cuii? jĩyigu.

42 Wai cããrĩõãri dũcare ticoyira. 43 Cũũpe ñee, cũã ññacoro yaayigu. 44 Cũãrẽ jĩyigu:

—Yũnre waaariguere tíatopu múãmena niigã, wedewu: “Niipetire Moisére dutiré cũũrigue, profetas jóarigue, Salmopũpu jóarigue yũnre waaadare niirõ tiia”, jĩ wedemiwũrã yũn, jĩyigu.

45 Teeré jĩtoa, Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ cũãrẽ tuomasĩrĩ tiiyígu.

* 24:39 Pecasãyemena: no tiene carne ni huesos. Múã ññarĩrã, yũn õpũcutia, jĩyigu.

46 —Biiro jóanowã, jĩiyigu —. “Cõãmacũ beserigu Cristo diagũdaqui. Itiábureco siro masãmuãgũdaqui. 47 Cristo basocáre tiibosárere wedenoãdacu. ‘Múã ñañaré tiirére acabóri boorá, wãcũpati, wasoyá’, jĩĩ wedenoãdacu. Teeré Jerusalénpu weneducã, too síro niipetiropu wedenoãdacu”, jĩĩ jóanowã. 48 Múã teeré wedeadaara niiã. 49 Yũũ Pacũ múãrẽ too sugueropũ jĩĩrirobirora Espíritu Santore yũũ ticocogũda. Teero tiirá, yue-jĩña ména atimacãpá. Espíritu Santo jeagũ, múãrẽ tutuare ticogũdaqui, jĩiyigu.

Jesuré néetũãrigue
(Mr 16.19-20)

50 Too síro Jesús cúãrẽ Betania wesapu néewayigu. Toopú jea, cũũye wãmorĩrẽ súumũõco, “niipetire múãrẽ ãñurõ wáaaro” jĩiyigu. 51 Teero jĩĩgũrã, cúãrẽ toorá cũũ, ãmuãsepu néecomũãwanoyigu. 52 Cũã cũũrẽ padeoári siro, bayiró useniremena Jerusalénpu putãajõãyira. 53 Cõãmacũwiipu naĩrõ wáa, Cõãmacũrẽ “ãñugũ niiã” jĩĩrucujãyira.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõãmacũ wãcũrere wedegũdu atirigue

¹ Sicatopũra Cõãmacũ wãcũrere marĩrẽ wedegũdu niitoarigu niiwĩ. Cõãmacũmena niirigu niiwĩ. Cũũrã Cõãmacũ ni-ijãrigu niiwĩ. ² Cũũ sicatopũra Cõãmacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõãmacũ cõũmenarã niipetirare, niipetirere tiirigu niiwĩ. Niipetira, niipetire cõũmenarã tiirigue niĩã. ⁴ Cũũ catiré petihérere ticogũdu niirigu niiwĩ. Tee catiré ticogũra basocáre sãwócore tiiróbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocá niirõ naĩtĩãrõpu tiiróbiro niiriro niiwũ. Cũũ sãwócoigu toopáre sãwócoqui. Naĩtĩãre tee sãwócorere cãmotãmasĩricu.

⁶ Cõãmacũ sĩcũ basocáre ticocosuguerigu niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Juan. ⁷ Cũũ sãwócoigu ye quetire wedegu atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoáro jĩĩgũ. ⁸ Cũũ sãwócoigu mee niirigu niiwĩ. Teero tiigú, sãwócoigu ye quetipere wedegu atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwócoigu peti atigũdu tiirigu niiwĩ atibúrecopũre. Cũũ niipetirare tũomasĩre ticogũdu niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõãmacũ cõũmena atibúrecore tiirigu niipacari, cõũ ãnopú niirĩ, atibúreco macãrãpe cũũrẽ ãñamasĩririra niiwã. ¹¹ Cũũya ditapu jeawi. Too macãrã cõũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹² Sĩquẽrã cũũrẽ boca, padeowá. Cõãmacũ niipetirare cũũrẽ padeoráre cũũ põna wáari tiiwĩ. ¹³ Cõãmacũ põna niiré marĩ pacusũmũã põnacutĩre tiiróbiro niiria. Marĩ pacusũmũã cúã tiirémãna, teero biiri cúã põnacutĩdugaremãna põnacutĩcua. Cõãmacũ põna niirépe merẽã niĩã. Cõãmacũ cõũ boorémãna basocáre cõũ põna wáari tiiquĩ.

¹⁴ Cõãmacũ wãcũrere marĩrẽ wedegũdu basocú bauarigu ni-iiwĩ. Cũũ ãsãmãna niiwĩ. Basocáre ãñurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cõũ wedeserigue, cõũ tiirigue diamacú niiwũ. Cũũ asibatérere, cõũ uputĩ macũ niirecutirere ãñawũ. Tee uputĩ maquẽrẽ Cõãmacũ macũ sĩcũ niigú dícu cõoqui. ¹⁵ Juan cõũye quetire wedegu, bayiró busurómena biiro jĩĩ wedewi:

— ãñirã niĩ yũũ múãrẽ wedeserigu. Biiro jĩĩwũ: “ ãpĩ yũũ siro atiqui. Cũũ yũũ bauáadari sugueropũre niitoayigu. Teero tiigú, cõũ yũũ nemorõ niiqui”, jĩĩãwũ, jĩĩwĩ.

¹⁶ Cũũ marĩrẽ ãñurõ peti tiijãqui. Teero tiigú, marĩrẽ ãñurere ticorucujãqui. ¹⁷ Cõãmacũ Moisémena cõũ dutirere ticorigu ni-iiwĩ. Jesucristomenape cõũ basocáre ãñuré ticorere, teero biiri diamacú niirere masĩrĩ tiirigu niiwĩ. ¹⁸ Sĩcũnopera Cõãmacũrẽ

ĩñariqui. Cũũ macũ sĩcũ niigũ cũũmena niirucugũ cũũ Pacure marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyére wederigue
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jerusalén macārã judíoare dutirá Juan p̄topũ paiaré, teero biiri levita basocare sãĩñadutira ticocorira niiwã. Cũãpeja cũũ p̄topũ jeara: —¿Niirũno basocũ niimĩ m̄m̄? jĩwã.

20 Cũũpe cũãrẽ yayiõro manirõ, diamacũrã wedewi:

—Ȳm̄ Cõãmacũ beserigũ Cristo mee niĩã, jĩwĩ.

21 —Too docare ¿niirũno niĩ? ¿M̄m̄ Elías niĩ? jĩwã.

—Niiria ȳm̄ja, jĩwĩ.

—¿M̄m̄ profeta, basocã cũã “atigũdaqui” jĩrigũ niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ cũũpeja sũcã.

22 Teero tiirã, cũãpeja sãĩñánemowã:

—Too docare ¿niirũno niĩ m̄m̄? Ûsãrẽ ȳm̄ya; ãsãrẽ tico-coarirare wededara tia. ¿M̄m̄ basiro deero tũgueñaĩ? jĩ sãĩñãwã sũcã.

23 Cũãrẽ cũũpe ȳm̄wĩ:

—Ȳm̄ niĩã yucũ manirõ, basocã manirõpũ bayirõ busurõmena wedegũ. Profeta Isaías wederirobirora ateré wedea ȳm̄cã:

Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiirõbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

mũã ñañarẽ tiirẽre duujã, ãñurõ niyueya,

jĩã, jĩwĩ.

24 Juanrẽ sãĩñãrã jearira fariseo basoca ticocoarira niirira niiwã. 25 Cũãpeja cũũrẽ sãĩñánemowã sũcã:

—Too docare m̄m̄ Cõãmacũ beserigũ Cristo o Elías o profeta cũã “atigũdaqui” jĩrigũ niiripacũ, ¿deero tiigũ wãmeõtii? jĩwã.

26 —Ȳm̄ ocomẽna wãmeõtia. ãpĩpẽ mũã watoapure mũã ññamasĩhẽgũ niĩ. 27 Cũũ ȳm̄ siro atigũdape ãñunetõgũ niiqui. Ȳm̄peja cũũrẽ sĩcãrĩbiridõjãcu, jĩwĩ.

28 Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapú teero wáawũ. Toopú Juan basocãre wãmeõtiiwĩ.

Jesús cordero tiirõbiro niĩ

29 Apebũrecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩwĩ:

—jĩñaña! ãnirã Cõãmacũ ticodiocorigũ, cordero tiirõbiro niigũ niĩ. Cũũ diarẽmena atibũreco macārã ñañarẽ tiirẽre petirĩ tiigũdaqui. 30 Ȳm̄ mũãrẽ ateré wedeawũ: “Sĩcũ basocũ ȳm̄ siro atigũdaqui. Cũũ ȳm̄ bauãadari sugueropũ ni-itoayigũ. Teero tiigũ, cũũ ȳm̄ nemorõ niiqui”, jĩãwũ. ãnirẽna wedeseawũ. 31 “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritũ mẽna. Masĩripacũ,

Israelya pōna macārã cūūrē masiārō jĩgũ, cūārē ocoména wāmeōtigu atiwũ, jĩwĩ.

³² Juan wedenemowĩ:

—Espíritu Santo sīcũ bua tiiróbiro baugú ũmũãsepũ diiátiri ññawũ. Ānipúre jeapeawĩ. ³³ “¿Noã niĩ?” jĩmasĩritu ména. Yũre ocoména wāmeōtidutigu yũre biiro jĩti: “Mũu Espiritu Santo diiáti, sīcũpũre jeapeari ññagũdacu. Cūūrã Espiritu Santore ticodiocogũdu niĩ”, jĩti. ³⁴ Cũũ teero jĩrirobirora yũũ ññawũ. Teero tiigú, ateré wedea: Ānirã niĩ Cõãmacũ macũ, jĩwĩ Juan.

Jesús buerá niisũguerira

³⁵ Apebúreco Juan toopú niiwĩ sũcã. Ũsã pũarã cũũ buerá cūūrē bapacutiwũ. ³⁶ Juan Jesús netōwári ññagũ, ũsārē jĩwĩ:

—¡ññaña! Ānirã Cõãmacũ ticodiocorigũ, cordero tiiróbiro niigú niĩ, jĩwĩ.

³⁷ Cũũ teero jĩrĩ tũorá, ũsã pũarã Jesuré nũnũwũ. ³⁸ Jesús cāmenucã, ũsã nũnũrĩ ññagũ: —¿Ñeenórē ãmaã, yũre nũnũrã? jĩwĩ.

—Rabí, jĩwũ ũsãpe—. (Rabí “basocáre buegú” jĩdũgaro tia.) ¿Noopú niĩrĩ mũũ? jĩwũ.

³⁹ —Jãmũ, ññarã atiya, jĩwĩ ũsārē.

Ũsã cūũmena wáa, cūũ niirõpũ ññarã jeawũ. Ñamicapũ niiwũ. Teero tiirá, cūũmena niinañiõjõãwũ.

⁴⁰ Yũũmena Jesuré nũnũgú Andrés wāmecutiwi. Cũũcã Juan basocáre wāmeōtigu wederiguere tũowĩ. Cũũ Simón Pedro bai niiwĩ. ⁴¹ Andrés cũũ sõwũ Simónrē máata buajeá, cūūrē jĩyigu:

—Mesías Cõãmacũ “ticodiocogũda” jĩrigure buajeáawũ, jĩyigu. (Mesías “Cristo Cõãmacũ beserigu” jĩdũgaro tia.)

⁴² Cūūrē Jesús pũtopũ sũojeáwi. Jesús cūūrē ññagũ, jĩwĩ:

—Mũu Simón niĩã Jonás macũ. Too síro mũurē “Cefas” jĩãdacua, jĩwĩ. (Cefas ãpērãyémēna Pedro niĩã.)*

Jesús Felipe, Natanaelre “jãmũ” jĩrigue

⁴³ Apebúreco Jesús “Galileapũ wáaada” jĩ wãcũrigũ niiwĩ. Cũũ toopú wáaadari sũguero, Felipe buajeá: —Jãmũ yũũmena, jĩwĩ.

⁴⁴ Felipe Betsaida macã macũ niiwĩ. Andrés, Pedro too macārãrã niiwã. ⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jĩyigu:

—Moisés jóaripũpũ jĩrigure buajeáawũ. Profetacã cūũye maquērēna jóarira niiwã. Jesús Nazaret macũ, José macũ cūũ jĩnogũ niĩ, jĩyigu.

⁴⁶ Natanael jĩyigu:

* **1:42** “Cefas” arameoayemēna, teero biiri “Pedro” griegoayemēna “ũtãgã” jĩdũgaro tiicú.

—Nazaretpure sícū añugáno maniī.

Felipe yuuyigu:

—Jām̄, iñaco marĩ, jĩyigu.

47 Jesús Natanael atiri iñagũ: —Ñni Israelya pōna macũ peti, tiiditóre manigú niĩ, jĩwĩ.

48 Natanael cūrē sãñáwĩ:

—¿Deero tii m̄ yuure masĩ? jĩwĩ.

—Felipe m̄rē s̄oádari suguero, yu m̄rē iñatoaawũ mée. Yucu higuera docapu niĩawũ m̄, jĩwĩ.

49 —Rabí, m̄ Cōāmacũ macũ niĩ. Israelya pōna macãrã òpũ niĩ, jĩwĩ.

50 —¿“Higuera docapu niĩawũ m̄” yu jĩrere tuogú, yuure padeói? Too síropure m̄ tee nemorõ añure petire iñagũdacu, jĩwĩ.

51 Jesús jĩnemowĩ:

—Yu m̄rē ateréja diamacũrã jĩã: Too síropu m̄ã ùm̄ãse pãõrĩ iñãdacu. Ángelea Cōāmacũyara yu niipetira sōwũ p̄topu m̄ãwa, diiatiri iñãdacu,† jĩwĩ.

2

Canápu wãmosiari bosebureco

1 Itiábureco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapure wãmosiari bosebureco tiipéowa. Jesús paco toopú jeawo. 2 Jesuré, ãsã cū buerácãrē boocórira niiwã. 3 Cũã bosebureco tiirí, vino petijõawũ. Teero tiigó, Jesús pacopéja cūrē jĩwõ:

—Macũ, vino petijõããyu.

4 Cũpeja coore yuwi:

—Paco, ¿deero tiigó yuure wedei? Yu teeré tiirítono jearia ména, jĩwĩ.

5 Coopeja tii bosebureco tñacoterare: —Cũ dutiró tiyá, jĩwõ.

6 Toopú seisparu ùtãparu niiwã. Ùsã judioare dutirobirora jũrĩrē coseádare oco posetire niiwã. Pacapáru niiwã: Sicarúre pairó oco cincuenta o setenta litros sããwũ. 7 Jesús tñacoterare: —Ateparupu ocoré písãdadodapoya, jĩwĩ.

Teeparure písãdadorira niiwã. 8 Teero tiári siro, Jesús cūãrē jĩwĩ:

—Bosebureco tiipéogure péero waané, néewaya.

Cũã “jáu” jĩ, néewawa. 9 Bosebureco tiipéogu tee oco vino cotowéoariguere sñiñáwĩ. Jesús tiáriguere masirigu niiwĩ ména. Tñacoterape teeparure písãdadojĩrã, masĩwã. Sñiñããri siro, wãmosiagure s̄ocó, 10 jĩwĩ:

† 1:51 Génesis 28.12.

—Niipetira sicato vino tñarã, ãñurere tñasuguecua. Pairó sñiãri siropu, búri niirere tñacua. Mũupe ãñuré vinopere síropu tñadutiayu, jñwĩ.

11 Jesús Caná Galilea ditapu teeré tiiwí. Tee cãu tutuaremena sicato tiiẽnonucãre niiwũ. Teemena cãu tutuarere eñowĩ. Teeré ñnarã, ãsã cãu buerá cãurẽ padeowá.

12 Too síro Jesús Capernaum macãpu búawawi. Cãu paco, cãu baira, ãsã cãu buerá cãmna wáawu. Ësã tiimacãpũre sĩquẽ bũrecori niiwũ.

*Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)*

13 Pascua judíoa bosebũreco jeaadaro péerogã dusawá. Teero tiigá, Jesús Jerusalenpu wáawi. 14 Toopú jeagu, Cõãmacũwiipũ wáawi. Tiiwí wesa macã yeparũre wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopũre wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Æpẽrã apeyé dita maquẽ niyerure wasorí basoca toopú duiwa. 15 Cãu teero tiirí ñnagũ, Jesús tãnarídare quẽnowĩ. Tiidamena dúari basocare, cúãyara ovejare, wecuaré tãnawíonecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúãye mesarire tuunécõãcũjãwĩ. 16 Buare dúari basocare jñwĩ:

—Ñniãrẽ néewitiwaya. Yũ Pacũya wiire dúari wii tiiríjãña, jñwĩ.

17 Cãu teero tiirí ñnarã, Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóariguere ãsã wãcũwũ: “Cõãmacũ, yũ mũyaya wiire maĩnetõre yũ popeapu jũwitiro tiiróbiro tũgueñaga”,† jñ jóanoã.

18 Judíoare dutirápeja cãu cõãwionecori ñnarã, cãurẽ jñwã:

—¿Noã dutirómena cõãwionecoi? Cõãmacũ dutirómena tiigúja, tiiẽñoña ãsãrẽ, jñwã.

19 Jesupéja cúãrẽ jñwĩ:

—Atiwiiré cõãjãña. Itiábũreco siro yũ quẽnogúda sũcã, jñwĩ.

20 Judíoare dutirápeja jñwã:

—Atiwiiré tiirá cuarenta y seis cãmarĩ peawá. ¿Mũupeja itiábũreco siro quẽnogúdari? Tiimasĩricu sáa, jñwã.

21 Jesupéja wiiré wedesegũ, cãuya õpũrẽ wáaadare wedesegũ tiiwí. 22 Teero tiirá, cãu dia masãri siropu, tee cãu wedeseriguere ãsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõãmacũye queti jóaripũpu jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigüecãre padeowá.

Jesús basocá wãcũrere masĩqui

23 Paũ Jerusalenpu Pascua bosebũreco neãwã. Cãu Jesús tutuaremena pee tiiẽnorere ñnawã. Teeré ñnarã, “Cõãmacũ ticodiocorigũ niiqui” jñrã, cãurẽ padeowá. 24-25 Jesupé cúãrẽ

* 2:14 Basocá wáicurare sãĩari siro, pairé sãĩadutí, sóepeodutiya. † 2:17 Salmo 69.9.

ĩñamasĩpetijãgũ, ãpẽrã wedero manirõ cũũ basiro basocá niipetira cúã wãcũrere masĩpetijãwĩ. Teero tiigú, “cúã ‘padeóa’ jĩpacari, diamacú padeorá mee niĩya” jĩĩmasĩjãwĩ.

3

Nicodemo Jesumena wedeserigue

¹ Sícũ fariseo basocũ niĩwĩ. Cũũ wãmecũtiwi Nicodemo. Cũũ judíoare dutirá menamacũ niĩwĩ. ² Sicañami Nicodemo Jesurẽ ĩñagũ jeawi. Cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Basocáre buegú, Cõãmacũ mũũmena niiqui. Teero tiigú, cũũ tutuare ticorẽmena mũũ tiiẽñomasĩã. Mũũ tiiẽñore ĩñarã, ùsã ateré masĩã: Cõãmacũ mũũrẽ ticodiocojĩyi ùsãrẽ buedutigũ, jĩĩwĩ.

³ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ mũũrẽ aterėja diamacúrã jĩĩã: Sícũ sicatorũ bauárirobiro bauánemoripacu, Cõãmacũ dutiré jeaboarigue cũũpure jearicu, jĩĩwĩ.

⁴ Nicodemo cũũrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Deero tii marĩ bũcũári siro, marĩ pacoya páatipũ sããwa, bauábogari sũcã? Sããwa, bauámasĩricu, jĩĩwĩ.

⁵ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ aterėja diamacúrã jĩĩã: Sícũ ocoména, teero biiri Espiritu Santomena bauáheri, Cõãmacũ dutiré jeaboarigue cũũpure jearicu. ⁶ Basocá põna basocára niicua. Cúãrã Espiritu Santomena bauára, Cõãmacũ põna sããcua. ⁷ Teero tiigú, mũũ “niipetira sicato bauárirobiro bauánemorõ booa” jĩĩrere tuogú, tuomanirijãña. ⁸ Mũũ masĩã: Wĩno noo booró páapucu. Wĩno bũsuri tuopacú, ¿noopé atii; noopé wáai? jĩĩmasĩricu. Espiritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jĩĩwĩ.

⁹ Nicodemo jĩĩwĩ:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jĩĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Mũũ Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũye maquẽrẽ buegú niipacu, ¿teeré masĩrii? ¹¹ Yũũ aterėja diamacúrã jĩĩã: Ùsã masĩrere, ùsã ĩñariguere múãrẽ wedea. Múãpe ùsã wederere padeorícu. ¹² Atibúrecopũ wáarere yũũ wederi, múã padeoría. Ùmũãsepũ wáarepereja yũũ wedericãrẽ, nemorõrã padeorícu.

¹³ Sícũ basocú ãmũãsepũ mũãwarigu maniquí. Yũũ niipetira sõwũ ãmũãsepũ niirigu diiátiwu. ¹⁴ Tíatorũre yucu manirõpũ Moisés ãña cõmeména tiiríguere yucũgũpũ néemũõnũcõyigu.* Cũũ ãñarẽ néemũõnũcõrirobirora yũũ niipetira sõwũcã néemũõnũcõnogũdu niĩã. ¹⁵ Biiro yũũre tiiréména niipetira yũũre padeorá catirucujããdacua, jĩĩwĩ Jesús.

* 3:14 ãña bacoáira Moiséyagu ãñarẽ ĩñarã, netõnénoyira. ĩñaña Números 21.9.

Cõãmacũ cũũ macãrẽ ticodiocorigue

¹⁶ Cõãmacũ atibáreco macãrãrẽ bayiró maĩjĩgũ, cũũ macũ sĩcũ niigũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Teero tiirã, niipetira cũũ macãrẽ padeorã pecamepũ wáaricua; cũũmena catirucujããdacua. ¹⁷ Cõãmacũ atibáreco macãrãrẽ “ñañarõ tiigúda” jĩĩgũ mee cũũ macãrẽ ticodiocorigũ niiwĩ; cũãrẽ netõnéãrõ jĩĩgũ ticodiocorigũ niiwĩ.

¹⁸ Cõãmacũ cũũ macãrẽ padeorãre ñañarõ tiirĩqui. Cũũrẽ padeohérape ñañarõ tiinóãdara niitoaya mée Cõãmacũ macũ sĩcũ niigũrẽ padeohére wapa. ¹⁹ Cõãmacũ macũ sãwócore néeatigũ tiirõbiro atibárecopũre atiwi. Basocãpe ñañarẽ tiirã niijĩrã, sãwócore néeatigũre boorĩyira. Ñañarere tiidũgãjĩrã, naĩtĩãrõpũ putuãdũgayira. Teero tiigú, Cõãmacũ cũãrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ²⁰ Ñañarẽ tiigú sãwócore cõogũre boorĩqui. Cũũ ñañarẽ tiirere bauanerĩ boohégũ, sãwócore putopũ jeadũgariqui. ²¹ Diamacũrã añurẽ tiigũpe sãwócore néeatigũre nũnũrucúqui. Añurẽ tiigú sãwócore putopũ niirĩ, basocã cũũ tiirere ñããya. Cũũ Cõãmacũ boorõbiro tiirĩ, ñãnoã.

Juan Bautista Jesuyere wedenemorigue

²² Too síro Jesús ãsã cũũ buerãmena Judea ditapũ wáawũ. Toopũre basocãre wãmeõtira, yoari mee niiwã. ²³ Juan Enón wãmecũtiropũ niiyigũ. Enón Salim wãmecũtiri macã putogã niiwã. Toopũre oco niirõ niiwã. Teero tiigú, toopũre wãmeõtigũ tiiyigũ. Basocã cũũ putopũ wãmeõtitudira wáayira. ²⁴ Juan cũũrẽ peresuwiipũ sõnecoadari sũguero, toopũ niiyigũ.

²⁵ Sicabũreco Juan buerere nũnũrã sĩcũ judíoare dutirã menamacũmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Cũãrẽ dutirẽ jĩĩrõbirora cosedutire maquẽrẽ cãmerĩ wedeseyira.

²⁶ Too síro cũã Juan putopũ wãa, cũũrẽ jĩĩyira:

—Ësãrẽ buegú, jõõ niirito, día Jordán apeniñapũ mũũmena niirigũ, ãsãrẽ mũũ wederigũ mecũtigãrẽ wãmeõtigũ tiiáwĩ. Niipetira cũũrẽ nũnũrã tiiáwã, jĩĩyira.

²⁷ Juan cũãrẽ yũũyigũ:

—Sĩcũno añurere tiirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ ticorigue niĩã. ²⁸ Mũã yũũ wederiguere tũotóawũ. Yũũpeja “Cõãmacũ beserigũ Cristo mee niĩã” jĩĩwã. Yũũ cũũ sũguero ticocorigũ niĩã. ²⁹ Queorẽmena teerẽ wedegũda: Wãmosiãgũdũ nũmo cũũyago niico. Cũũ menamacũ cũũ wedeserere tũoquí. Teerẽ tũogú, bayiró useniqui. Teero tiigú, yũũ wãmosiãgũdũ menamacũ usenirõbirora bayiró useniã. ³⁰ Basocã ñãcoropũ cũũ yũũ nemorõ upatĩ macũ wáaro booa; yũũpe bári niigú putuãgũdacu, jĩĩyigũ.

Ëmũãsepũ atirigũye maquẽ

³¹ Ɔmũãsepũ atirigu niipetira nemorõ niiĩ. Atibúreco macãrãpe atibúreco maquẽ dícare masĩcua; teeré wedesecua. Ɔmũãsepũ atirigupe niipetira nemorõ niiĩ. ³² Cũũ ãmũãsepũ cũũ ñnariguere, cũũ tũoríguere wedesei. Cũũ wedeserere padeoráno manicúa. ³³ Cũũ wedeserere padeogúnope Cõãmacũ wedeserecãrẽ padeoquí. “Cõãmacũ wedesere diamacũ niiã”, jĩĩqui. ³⁴ Cõãmacũ Espíritu Santore cãmotáro manirõ ticorigu niĩwĩ Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cõãmacũ wãcũrere wedesei. ³⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ maĩgú, niipetirere, niipetirare dutimasĩrere ticoyigu. ³⁶ Cũũ macũrẽ padeogúno catiré petihére cũoquí. Cũũrẽ tũohégũnope catiré petihére bũarígudaquí. Cõãmacũ bayiró cúaremena cũũrẽ ññarõ tiigúdaquí.

4

Jesús Samaria dita macõmena wedeserigue

¹⁻² Paũ basocá Jesuré nũnũwã. Juan wãmeõtiri basocu nemorõ ãsã Jesús buerãpe basocãre wãmeõtiwũ. Jesús basiro cũãrẽ wãmeõtiriwi. Paũ basocá Jesuré nũnũré quetire, teero biiri cũã wãmeõtire quetire fariseo basoca tũoyíra. Jesús “cũã tee quetire tũoáyira” jĩĩrere tũoári siro, ³ ãsã Judeapũ niĩãrira Galileapũ wáawũ.

⁴ Toopú wáara, Samaria ditapũ netõwáro niirõ tiiwá. ⁵ Tiiditapũre Sicar wãmecutiri macãpũ jeawũ. Tiimacã pũto tíato macũ Jacob sicadita sãĩyigu. Too síro tiidita cũũ macũ Joseré pũtũáyiro. ⁶ Tiiditapũ oco waarí cope Jacob tiirí cope niiwũ. Jesús yoaro wáa, páasutigu, tiicope wesapũ jeanuãwĩ. Coeritó niiwũ.

⁷⁻⁸ Cũũ toopú duititabe, ãsã yaaré sãĩrã wáara, macãpũ piyawawũ. Ɔsã toopú wáaari siro, sĩcõ numiõ Samaria dita macõ tiicopepũ oco waagó jearigo niiwõ. Jesús coore jĩĩyigu:

—Yũũre oco tĩãña, jĩĩyigu.

⁹ Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ñnadugariya. Teero tiigó, coope cũũrẽ jĩĩyigo:

—¿Deero tiigú mũũ judíoyũ niipacũ, yũũ Samaria dita macõrẽ oco sãĩ? jĩĩyigo.

¹⁰ Jesús yũũyigu:

—Mũũ Cõãmacũ basocãre ticorere masĩria. Yũũcãrẽ masĩricu. Mũũ masĩgõjã, yũũre sãĩbójĩyu. Mũũ sãĩrĩ, yũũpe oco catiri tiirẽ petire ticoboajĩyu, jĩĩyigu.

¹¹ Coope yũũyigo:

—Mũũ ocoré waanériru cũoríã. Aticopé ãcũãri cope niĩã. ¿Noopú mũũ oco catiri tiirere bũabógari? ¹² Marĩ ñecũ Jacob aticopé maquẽrẽ sĩniyigu. Cũũ põna, cũũyara ecarácã sĩniyíra. Cũũ marĩrẽ aticoperé cũũyigu. ¿Mũũpeja cũũ nemorõ niĩĩ? jĩĩyigo.

13 Cũ̄pe jĩyigu:

—Niipetira aticopé maquẽ ocoré s̄nirã s̄nidugáadacua s̄cã.

14 Y_{HH} ticorépere s̄nigãno s̄nidugánemoriq̄ui. Cũ̄p̄ure cũ̄ya yeeripũnap̄u oco ðmayucoro tiiróbiro niiãdacu. Teeména catirucujãgũdaqui, jĩyigu.

15 —Too docare y_{HH}re teeocore ticoya. M_{HH} y_{HH}re ticori, y_{HH} oco s̄nidugánemoricu. Teero biiri aticopep̄ure oco waadugágo ñ̄nanucũnemoricu s̄aa, jĩyigo coopeja.

16 —Too docare m_{HH} manurẽ s̄nogó wáaya, jĩyigu.

17 —Y_{HH} man_{HH} manigõ niiã, jĩyigo coopeja.

Cũ̄pe jĩyigu s̄aa:

—M_{HH} “man_{HH} maniã” jĩgõ, diamacũrã jĩã. 18 M_{HH} sicamoquẽnerã ãmũãmena man_{HH}catirigo niimiwã. Mecãtigã m_{HH}mena niigũcã m_{HH} man_{HH} díamacũ niirii. M_{HH} wedesere diamacũrã niiã, jĩyigu.

19 Coope cũ̄rẽ y_{HH}yigo s̄aa:

—Y_{HH} t̄agueñarĩ, m_{HH} s̄icũ profeta niicu. 20 Ësã ñ̄ecũsũmuã Samaria dita macãrã iigũ ãtãgũpũ Cõãmacũrẽ padeoyíra. Múã judíoape “Jerusalén̄p̄u Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩã, jĩyigo.

21 Jesús coore jĩyigu:

—Y_{HH} wederére t̄oyá: iigũ ãtãgũpũ wáaripacara, Jerusalén̄p̄u wáaripacara, múã Cõãmacũrẽ padeorító jeaadaro tiia. 22 Múã Samaria dita macãrã múã padeorére ãñurõ t̄omas̄ricu. Ësãpeja ãsã padeorére masĩã. Biiro biia: Cõãmacũ judíoaȳmena basocãre netõnégũdaqui. 23 Basocã Cõãmacũrẽ diamacũrã padeorã cũ̄ye yeeripũnar̄p̄u padeorító jeaadaro tiia; jeatoaa mée. Cõãmacũ cũ̄rẽ padeorãre teerora padeorí booquí. 24 Cõãmacũ bauhéḡu niĩ. Cũ̄rẽ padeorã yeeripũnar̄p̄u diamacũrã padeoró booa, jĩyigu.

25 Coopeja jĩyigo:

—Y_{HH} masĩã: Mesías, ãp̄erã “Cristo” jĩgũ, atigũdaqui. Cũ̄ atiḡu, marĩrẽ niipetirere wedegũdaqui, jĩyigo.

26 —Y_{HH} m_{HH}mena wedesegũ cũ̄rã niiã, jĩyigu cũ̄peja.

27 Cũã teero jĩ̄ wedeseritabe, ãsã jeaw_{HH}. Ësã Jesús nu-miõmena wedeseri ñ̄narã, ñ̄namanijõãwã. S̄icũnopera cũ̄rẽ “¿ñ̄eenórẽ boogó tiiárĩ?” o “¿ñ̄eenó maquẽrẽ wedesera tiiárĩ?” jĩ̄ s̄ãñ̄áriw_{HH}.

28 Coope coo oco waarĩr̄ure toop̄ara duudup̄ójã, macãp̄u wáajõãwõ. Toop̄ure jeago, basocãre wedeyigo:

29 —Jõõp̄u s̄icũ ãm_{HH} niiãwĩ. Cũ̄ y_{HH} tiiriguere wedepeti-jããwĩ. Múãcã ñ̄narã atiya. Múã wãcũrĩ, ¿cũ̄ Cristo Cõãmacũ beseriḡura niigari? jĩyigo.

30 Coo teeré wederi t̄orã, cũã Jesús p̄utor̄u ñ̄narã jeawa.

31 Cũã jearitabe, ãsã Jesuré yaadutimiwã.

32 Cũũ ũsārē jĩwĩ:

—Yũũ yaaré cwoa. Múã masĩricu, jĩwĩ.

33 Teero tiirá, ũsã cũũ buerá cãmerĩ sãĩñáwũ:

—¿Apetó tiirá, ãpẽrã cũũrē yaaré nécati, ecatóayirite? jĩwũ.

34 Jesús ũsārē jĩwĩ:

—Yũũre ticodiocorigu booróbiro tiirí, teero biiri cũũ du-tirére tiipetíri, yũũre yaaré tiiróbiro niiã. 35 Múã biiro jĩ wãcũã: “Bapari muĩpũrã dusaa oterigue ducacutiadaro”. Teero jĩrõno tiirá, jõõpe ñnacoya. Jõõ atirá oterigue butiré tiiróbiro niiya padeoádara. 36 Oterigue ducare seenéõcũgũ cũũ paderé wapa wapatínogũdu niiĩ. Catiré petihérere buará cũũye ducã seenéõcũre tiiróbiro niiya. Cũã padeorí ñnarã, oterigu seenéõcũrigumena useniãdacua. 37 Ate diamacú jĩrē niiã: “Sĩcũ otequi; ãpĩ seenéõcũqui”. 38 Yũũ múãrē seenéõcũrã tiiróbiro ticocóa ãpẽrã oteripopure. ãpẽrã oterira tiiróbiro yéequẽrē buesugueyira; múãpe seenéõcũrã tiiróbiro basocã yũũre padeorí ñnaãdacu, jĩwĩ.

39 Samaria dita macõ cooya macã macãrãrē “jõõ niiãrigu niipetire yũũ tiiriguere wedepetijããwĩ” jĩ wedeyigo. Teeré tuorá, pau cũũrē padeoríra niiwã. 40 Teero tiirá, Jesús putopu jea, cũũrē cúã putopu putuãdutiwa. ũsã cúã putopure puabúreco putuácũmuwũ. 41 ãpẽrã pau Jesús wederére tuorá, padeoríra niiwã. 42 Tiimacã macãrã coore jĩwã:

—ũsã mũũ wedeariguemena dícu cũũrē padeorí. ũsã basiro cũũrē tuoáwũ. Teero tiirá, cũũrē padeóa. Mecãtigã ũsã ate diamacú maquẽrē masiã: Cũũrã atibúreco macãrãrē netõnégũ niiĩ, jĩ wedesewa.

Jesús sũcũ dutigũ macũrē netõnérique

43 Puabúreco Samaria dita macãrãmena niiãri siro, ũsã Jesuména Galilea ditapu wáawũ. 44 Too sugueropu Jesús ũsārē biiro jĩwĩ: “Profetare cũũya dita macãrã padeorícua”, jĩwĩ. 45 Galilea dita macãrãcã Jerusalénpu Pascua ñnarã jearira niiwã. Toopá niipetire Jesús cũũ tutuaremena tiiẽñoriguere ññawã. Teero tiirá, Jesús Galileapu jeari, cũũrē ãñurõ bocawa.

46 Jesús Canápu coewí. Caná Galilea ditapu niiã. Tiimacãpu cũũ too sugueropu ocoré vino wáari tiiwí. Teeburecorire sũcũ dutigũ Capernaum macũ niiwĩ. Cũũ Galilea dita õpũ doca macũ niiwĩ. Cũũ macũ diarecatigu tiiyigu. 47 Cũũ “Jesús Judeapu niiãrigu Galileapu jeaayigu” jĩréré tuogú, Jesús putopu jea, jĩwĩ:

—Yũũ macũrē diaré netõnébosagu búatiya. Cũũ diaró putogãpu niiãwĩ, jĩwĩ.

48 Jesupé cũũrē jĩwĩ:

—Múãjã yũũ tutuaremena tiiẽñorere ññahẽrã, padeorí, jĩwĩ.

49 Cũũpe jĩwĩ:

—Ōpũ, jãmu, búawaco, yuu macũ diaadari sũguero, jĩwĩ.

50 Jesupé cũũrẽ jĩwĩ:

—Mũũya wiipu pũtuawagua. Mũũ macũ catiqui, jĩwĩ.

Jesús teero jĩrere padeogú, cũũya wiipu pũtuawawĩ.

51 Búawa, cũũya wiipu jeagũdu tiirí, cũũrẽ padecotera maapu bocayira.

—Mũũ macũ catiawĩ, jĩ wedeyira.

52 —¿Deero biiri cũũ añunucãrĩ? jĩ sãĩnáyigu cũũpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatijõããwũ, jĩyira cũũpeja.

53 “Jesús yũũre tii horara ‘mũũ macũ catiqui’ jĩãwĩ”, jĩ wãcũgũ, Jesuré padeoyigu. Teero tiirá, niipetira cũũya wii macãrãcã Jesuré padeoyira.

54 Teeména Jesús Judeapu niĩarigu Galileapu jeari siro, puarĩ cũũ tutuaremena tiĩẽnore wáaro tiiwá sáa.

5

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ wáari tiirígue

1 Too síro Jesús Jerusalénpu judíoa bosebureco iĩagũ cãmeputúawawĩ sũcã. 2 Jerusalénpu sããwaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niiwũ. Tiisopeputo cusaáda jĩrã quẽnorítaro niiwũ. Tiitaro hebreoyemena Betesda wãmecutiwu. Tiitaro wesapure sicamoquẽne tatiari biayá maniré tatiari niiwũ. 3-4 Teetataripure paũ basocá yepapu cõãwã. Cũũ diarecutira, iĩahẽrã, opayuriri wáara, buũré ñicãrĩ cuorá niiwã. Tiitaropure wãcũña manirõ síquẽtaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocoré cãmeñarĩ tiiyigu. Cũũ teero tiíari siro, tiitaropu ñaañuãsuguegu netõnénoyigu. 5 Toopure sícũ diarecutigu niiwĩ. Treinta y ocho cãmarĩ wáyairo, cũũ diaré buarí siro. 6 Jesús tiitaro pũtopu netõwágu cũũrẽ iĩawĩ. Cũũ toopú yoari cõãrere masĩwĩ. Teero tiigú, cũũrẽ sãĩñawĩ:

—¿Mũũ netõnéri boogári? jĩwĩ.

7 Cũũpe yũũwĩ:

—Yũũre tiíapuguno manĩ. Oco cãmeñarĩcõrõ yũũ tiitaropu ñaañuãgũdu tiirí, ãpĩ yũũ sũguero ñaañuãsuguerucui, jĩwĩ.

8 Jesupé jĩwĩ:

—Wũmunucãña. Mũũ cõãrõrẽ néepa, wáagua, jĩwĩ.

9 Máata netõnénoãrigupu pũtuáwi. Cũũ cõãrõrẽ néepa, wáanucãwĩ. Cũũrẽ netõnéri bureco sábado niiwũ. 10 Teero tiirá, judíoare dutirápeja netõnénoãrigure jĩyira:

—¿Deero tiigú mũũ mecã marĩrẽ yeerisãdutiri bureco niipacari, mũũ cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutiria, jĩyira.

11 Cũũpe yũũyigu:

—Yũũre netõnéarigu “mũũ cõãrõrẽ néepa, wáagua” jĩãwĩ, jĩyigu.

12 Cũãpeja sãĩñáyira sũcã:

—¿Noã niĩarĩ mũũrẽ “mũũ cõãrõrẽ néepa, wáagua” jĩĩarigu? jĩĩyira.

13 Cũũpe masĩriyigu. Jesús paũ basocá watoapũ netõwáwi.

14 Too síro Jesús Cõãmacũwiipũ cũũrẽ buajeágu, jĩĩwĩ:

—Ñũũrõ tiiwá. Mũũ netõnénoãrigupũ niĩã. Nemorõ ñañarõ netõrĩ jĩĩgũ, ñañaré tiinemógũ mee tiiwá, jĩĩwĩ.

15 Cũũpe judíoare dutiráre wedegũ wáarigu niĩwĩ.

—Yũũre netõnéarigu Jesús niĩawĩ, jĩĩyigu.

16 Jesús sábado niirĩ teero tiiré wapa judíoare dutirápeja cũũrẽ ññatutinucãrira niĩwã.

17 Jesupéja cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ Pacũ paderucujãqui; yũũcã paderucujãã, jĩĩwĩ.

18 Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, nemorõrã cũũrẽ sãĩdũgáyira. Cũã tũgueñarĩ, cũũ judíoa yeerisãri bũreco tiidutírere peotígu tiirígu niĩwĩ. Teero biiri cũũ Cõãmacũrẽ “yũũ Pacũ niĩĩ” jĩĩrémena nemorõ cúayira. Teero jĩĩgũ, “yũũ Cõãmacũmena sãĩcãrĩbĩro niĩã” jĩĩdũgagu tiiwĩ.

Jesús cũũye maquẽrẽ wederigüe

19 Teero tiigú, Jesús cũãrẽ yũũwi:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Yũũ Cõãmacũ macũ yũũ basiro yũũ booró tiiría. Yũũ Pacũ tiirére ñña, tee dícuere tiia. Biiro niĩã: Niipetire yũũ Pacũ tiirénorẽ yũũcã tiia. ²⁰ Yũũ Pacũ yũũre maĩgũ, niipetire cũũ tiirénorẽ yũũre ãñoĩ. Yũũre ãñorigüe nemorõ too síro yũũre ãñoogúdaqui. Tee cũũ ãñoãdarere yũũ tiieñorĩ, múã ññamanijõããdacu. ²¹ Yũũ Pacũ basocá diarirare masõ, catiré ticorobirora yũũcã cũũ macũ niijĩgũ, catirére yũũ ticodũgara dícuere ticoa. ²² Basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, yũũ Pacũ wapa tiiríqui. Yũũre basocá tiirére besedutitoawi, ²³ niipetira yũũre padeoáro jĩĩgũ. Cũũrẽ padeoróbirora yũũre padeoáro. Yũũre padeohégũno yũũ Pacũcãrẽ padeoríqui. Cũũrã yũũre ticodiocowi.

²⁴ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Yũũ jĩĩrere tuogúno, teero biiri yũũre ticodiocorigüe padeogúno catiré petihére cũoquí. Cũũ ñañarõ tiinóríqui. Cũũ pecamepũ wáaboarigu catiré petihére cũotóai. ²⁵ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Basocá diarira tiiróbirõ niirã yũũ Cõãmacũ macũ wedeserere tuoádacua. Cũã tuorítõno jeaadarõ tiia; jeatoaa mée. Yũũ wedeserere yũũráno catirucuadacua. ²⁶ Yũũ Pacũra basocáre catiré petihére ticomasĩ. Cũũrã basocáre catiré petihére ticomasĩrere yũũre ticoi. ²⁷ Basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, yũũ basocáre wapa tiigúdacu. Yũũ niipetira sõwũ niirĩ, yũũ Pacũ yũũre

teero tiidutíwi. ²⁸ Múã teeré tuorá, tuomanírijãña. Niipe-tira masãcoperipɯ niirã yɯɯ wedeseri tuoádacua. Cúã tuoríto jeadaro tiia. ²⁹ Yɯɯ wedeseri tuorá, masãcoperipɯ niimiãrira witiatiadacua. Ññurõ tiirécutirira masã, catirucuadacua. Ññañaré tiirírapeja masã, ññañarõ tiinóádacua.

Jesús Cõãmacũ macũ niĩ

³⁰ Yɯɯ basocá tiirére ññagũ, “ññañaniã” o “aññuniã” jĩmasiã yɯɯ Pacɯ dutirobirora. Yɯɯ basiro apeyenó tiiría. Yɯɯ booró tiidugária; yɯɯ Pacɯ yɯɯre ticodiocorigɯ booróbiro tiia. Tee tiiró, yɯɯ jĩré diamacú niĩã. ³¹ Yɯɯ basiro yɯɯ niirecutirere wederi, “mɯɯ wederé wapamaniã” jĩbocu múã. ³² Æpĩ niĩ yɯɯ niirecutirere wedegú. Cũũrã yɯɯ Pacɯ niĩ. Yɯɯ masiã: Yɯɯ niirecutirere wedegɯ, diamacúrã wedei. ³³ Múã Juan wãmeõtiri basocɯpɯre sãññádutira ticocorira niiwũ. Cũũcã yɯɯ niirecutirere diamacú wedegú niirigɯ niiwĩ. ³⁴ Basocá yɯɯ niirecutirere wedeserere ãmaãgũ mee tiia. Múãrẽ netõãrõ jĩgũ, Juan wederiguere múãrẽ wãcũrĩ tiia. ³⁵ Juan sãwócoriga tiiróbiro niiwĩ. Sãwócoriga ãñurõ jũũboeropɯ basocá neãcua. Múãcã jeawɯ, cũũ wederi tuorá. Tuo, yoari mee useniwũ. ³⁶ Yɯɯ tiiré Juan wederigue nemorõ yɯɯ niirecutirere ãñoã. Yɯɯ tiiré yɯɯ Pacɯ tiidutirera niĩã. Teero tiirémena “yɯɯ Pacɯ diamacúrã yɯɯre ticodiocowi” jĩrére ãñoã. ³⁷ Yɯɯ Pacɯ yɯɯre ticodiocorigucã yɯɯ niirecutirere wedei. Múã cũũ wederere tuoría; cũũ baurécãrẽ ññaria. ³⁸ Cũũ ticodiocoriguere padeoría. Teero tiiró, cũũ wederé múãrẽ sãñria. ³⁹ Múã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ quioníremena buea, “toopú catiré petihére buaádacu” jĩ wãcũrã. Múã tiipũ maquẽrẽ buera, yé maquẽrẽna buemiã. ⁴⁰ Teero wãcũpacara, yɯɯpere padeonɯnúsedugaria. Yɯɯre padeonɯnúsera dícu catiré petihére cɯoádacua.

⁴¹ Basocá yɯɯre ãñurõ wedeserere ãmaãgũ mee tiia. ⁴² Yɯɯ múãrẽ ññamasiã. Múã Cõãmacũrẽ maíría. ⁴³ Yɯɯ Pacɯ wãmemena yɯɯ atipacari, múã yɯɯre ãñurõ bocaria. Æpĩ cũũ basiro cũũ wãmemena atigúpere múã ãñurõ bocabocu. ⁴⁴ Múã basirora múã tiirére “aññuã” jĩrĩ booa. Cõãmacũ sícũ niigú múãrẽ “aññuã” jĩrépere ãmaãria. Teero tiirá, ¿deero tii múã yɯɯre padeobóatau? ⁴⁵ Múã yɯɯre “Cõãmacũpɯre marĩrẽ wedesãgũdaqui” jĩ wãcũrijãña. “Moisés jóariguere tiirá, Cõãmacũmena ãñurõ niĩádacu”, jĩ wãcũmiã múã. Moiséra múãrẽ wedesãqui. ⁴⁶ Moisés yé maquẽrẽ jóarigɯ niiwĩ. Teero tiirá, cũũ jóariguere padeorá yɯɯcãrẽ padeobócu. ⁴⁷ Cũũ jóariguere padeohérapeja ¿deero tii múã yɯɯ wederere padeobóatau? Padeorídojãã, jĩwĩ.

6

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileataro apeniñapú tĩãwawũ. Tiitaro wãmecutia Tiberias. ² Basocá cũ tiiẽñoremena diarecutirare netõnerí ññajĩrã, paũ cũũrẽ nũnũwã. ³ Ësã apeniñapú tĩãjeara, ãtãgũpá mũãwa, duiwũ. ⁴ Teebũrecorire Pascua judíoa bosebũreco wáaadaro péerogã dũsawũ. ⁵ Jesús paũ basocá cũũrẽ nũnũrĩ ññagũ, Felipere jĩwĩ:

—¿Noopú marĩ yaaré sãĩrã wáaadari cúã paũre ecaá dara? jĩwĩ.

⁶ Felipere ¿deero yũũgũdari? jĩgũ, teero sãĩñáwĩ. Jesupé cũ tiiádarere masĩtoarigu niwĩ. ⁷ Felipe cũũrẽ yũwĩ:

—Ocho muĩpũrã pade wapatáremena marĩ pã sãĩ, puatáco, batori, jeatuaricu, jĩwĩ.

⁸ Ësã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩwĩ:

⁹ —Ñnorẽ sícũ wĩmagũ niĩ. Cũ sicamoquẽñepa pã cebadamena tiiárigue cũoi. Teero biiri wai puarã cũoi. Ate yaaré ãniã paũre jeatuaricu, jĩwĩ.

¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Basocáre duidutiya, jĩwĩ.

Toopũre táa pee niwũ. Teero tiirã, niipetira duiwa. Cinco mil ãmũã niwã. ¹¹ Too síro Jesús pãrẽ née, Cõamacũrẽ ãsenire ticowĩ. Too síro duirãre batodutiwi. Waimenacãrẽ teerora tiwĩ. Ësã cúã yaadũgarocõrõ batowũ. ¹² Cúã yaa, yapiari siro, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Cúã yaadũarere cõõrĩ jĩrã, teeré seesãña, jĩwĩ.

¹³ Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ãsã yaadũaariguere seesãrĩ, doce piseri dadodũpówũ. ¹⁴ Basocá Jesús cũ tutuaremena tee tiiẽñorĩ ññarã, jĩwã:

—“Profeta atigũ niĩãyigu” cúã jĩrigu ãnirã niĩ. Diamacũrã niyu, jĩwã.

¹⁵ Cúã cũũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sõnecodũgamiwã. Cũũpeja cúã teero tiidũgárere ññagũ, sícũrã ãtãgũpá mũãjõãwĩ.

Jesús oco sotoápu wáarigue

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Too síro náicũmuatiri, ãsã opataropũ búawawũ. ¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús bauríwi. Teero tiirã, Capernaumpũ wáara, dooríwupũ mũãsã, tiitarore tĩãwanucãwũ. ¹⁸ Ësã tĩãwari, wĩno bayiró páapuatiwũ. Teero wáari, ocoturí paca atiwũ. ¹⁹ Ësã yoaro sicamoquẽñe kilómetros wáaari siro, Jesús ãsã puatopũ atigũ, oco sotoápu atijõãatiwi. Cũũrẽ ññarã, bayiró cuiwũ. ²⁰ Cũ ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ niĩã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²¹ Teero tiirá, useniremena cūūrē boca, muāsādutiwu. Máata ūsā wáaropu jeasirotiwu.

Opataro wesapu cōōrira Jesuré āmaārigue

²² Apebúrecope basocá apeniñapú pũtuáarira ññaco, jĩyira: “Sicawúra niimiāwū; Jesús cūū buerámena tiíwure muāsáriawĩ; cūū buerá dícu tĩāwaawā”, jĩyira. ²³ Cūā teero jĩcōātori, apeyepáwu jeayiro. Teepawu ūsā yaaariropu jeayiro. (Ūsā toopú yaawu, Jesús cūū Pacure usenire ticoari siro.) Tee Tiberias wāmecutiri macā maquērawu niíwū. ²⁴ Jesús, teero biiri ūsā cūū buerá manirĩ ññarā, basocá teepawupu muāsā, Capernaupu Jesuré āmaārā atirira niíwā.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵ Cūā atiniñapú tĩājeara, Jesuré buajeára, cūūrē sãññáwā:

—Basocáre buegú, ¿deero biiri mūu tĩājearĩ ānopáre? jĩwā.

²⁶ Jesupé yūwĩ:

—Yūu múārē ateréja diamacúrā jĩā: Múā pā yaa, yapiarigue wapa yūure āmaāñ. Yūu tutuaremena tiēñoriguepere múā tūomasĩria. Teeré tūomasĩrāpeja, teewapa yūure āmaāboajĩyu.

²⁷ Yaarére bayiró boorjārō booa; yaaré petijōācu. Teero tiiróno tiirá, yaaré catiré petihére ticorépere āmaārō booa. Cōāmacū yūu Pacu yūure cūū ticodiocorigu niirére múārē ēñotóawĩ. Teero tiigú, yūu niipetira sōwū tee yaaré catiré petihére múārē ticoguda, jĩwĩ.

²⁸ Teero tiirá, cúāpe sãññáwā:

—¿Deero tiádari ūsā, Cōāmacū tiidutírere āññurō tiádara? jĩwā.

²⁹ Cūūpeja yūwĩ:

—Cōāmacū múārē tiidutíre biiro niíā: Yūure cūū ticodiocorigu padeodutí, jĩwĩ.

³⁰ Teero tiirá, cúāpeja sãññáwā sūcā:

—¿Ñeenómena ēñogúdari, ūsā mūūrē padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari? ³¹ Marĩ ñecūsūmñā yucu manirōpu maná wāmecutirere yaayira. Cōāmacūye queti jóaripūpu ate jóanoā: “Cūū cúārē yaarigue ūmuāse maquērē ticoyigu”,* jĩ jóanoā, jĩwā.

³² Teero tiigú, Jesupé jĩwĩ:

—Yūu ateréja diamacúrā jĩā: Ūmuāse maquē yaariguere Moisés mee ticoyigu; yūu Pacupe basocáre yaaré ūmuāse maquē petire ticoi. ³³ Cūū ticoré ūmuāsepu diiátire niíā. Basocáre catiré petihére ticoa, jĩwĩ.

³⁴ —Ōpū, tee yaarére ūsārē ticorucujãña, jĩwā.

³⁵ Jesús jĩwĩ:

* 6:31 Salmo 78.24.

—Yũurá niĩã yaaré catiré petihére ticogú. Yũure padeonũnuserano juabóara tiiróbiro niinemoricua; oco s̄inidugára tiiróbiro niinemoricua. ³⁶ Múãrē ateré j̄ĩtoawũ: Múã yũure iñapacara, padeoría. ³⁷ Niipetira yũũ Pacũ yũure ticorá yũure padeonũnuseadacua. Yũure padeoráre ñeerijã tiirícu. ³⁸ Yũũ ãmuãsepu niirigu yũũ booré tiigú mee atiwũ; yũure ticodiocorigũ boorépere tiigú atiwũ. ³⁹ Yũũ Pacũ biiro booi: Yũure ticorirare tiidióri boorí; cúãrē pecamepu wáari boorí. Atibúreco petirí, yũũ cúãrē masōrĩ booi. ⁴⁰ Yũũ Pacũ biiro booi: Niipetira yũure iñarã, yũure padeorá catiré petihére c̄uorí booi. Yũũ atibúreco petirí, cúãrē masōgũdacu, j̄ĩwĩ Jesús.

⁴¹ Judíoare dutirápeja Jesuré wedepatinũcãwã. “Yũurá niĩã yaaré ãmuãsepu diiátirigu” j̄ĩrĩ tuorá, ñañarõ wedesenũcãwã.

⁴² —¿Āni teero wedesegeu Jesús José macũ mee niĩ? Cũũ pacũ, cũũ pacore marĩ masĩã. ¿Deero tiigú cũũ “ãmuãsepu niirigu diiátiwũ” j̄ĩwĩ? j̄ĩwã.

⁴³ Jesús cúãrē j̄ĩwĩ:

—Wedepatirijãña. ⁴⁴ S̄icũno cũũ booró yũure padeonũnusemas̄iriqui; yũũ Pacũ yũure ticodiocorigũ yũure ticoráno dícu padeonũnusecua. Atibúreco petirí, yũũ cúãrē masōgũdacu. ⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cõãmacũ niipetirare bue, tuomas̄irĩ tiigúdaqui”,† j̄ĩ jóanoã. Teero tiirá, niipetira yũũ Pacũ wederére tuo, tuomas̄irã, yũure padeonũnuseya.

⁴⁶ S̄icũno yũũ Pacũre iñarii. Yũũ Cõãmacũmena niirigu niĩã. Teero tiigú, yũũ dícu cúãrē iñawũ. ⁴⁷ Yũũ ateréja diamacúrã j̄ĩã: Yũure padeoráno catirucudacua. ⁴⁸ Yũurá niĩã yaaré catiré petihére ticogú. ⁴⁹ Múã ñecũsũmuã yucũ manirõpu maná wãmecutirere yaayira. Teeré yaapacara, diajõâyira. ⁵⁰ Yũure yaaré ãmuãsepu diiátirepere wedesea. Teeré yaaráno diaricua. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihére ticoré ãmuãsepu diiátirigue yũurá niĩã. Teeré yaaráno catirucujãadacua. Yũũ yaaré ticoré yáa õpũũ niĩã. Yáa õpũũrē atibúrecomũ niirã catirucuaro j̄ĩgũ, ticoguda, j̄ĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja cãmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrē āni cũũya õpũũrē yaadutibogari? j̄ĩwã.

⁵³ Teero tiigú, Jesupéja cúãrē j̄ĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã j̄ĩã: Múã yũũ niipetira s̄owũya õpũũrē yaaripacara, yéé díre s̄inirípacara, catiré petihére c̄uorícu. ⁵⁴ Yáa õpũũrē yaagúnope, yéé díre s̄inigúnope catiré petihére c̄uocuí. Atibúreco petirí, cúãrē masōgũdacu. ⁵⁵ Yáa õpũũ yaaré peti niĩã; yéé díi s̄iniré peti niĩã. ⁵⁶ Yáa õpũũrē

† 6:45 Isaías 54.13.

yaaráno, yéé díire sīnirāno yuūmena niīya; yuūcā cūāmena niīā.
⁵⁷ Yuu Pacu yuūre ticodiocorigu catii. Cūū catirémēna yuu catia.
 Teero tiiróbiro yáa ḡpūū yaaráno yuu catirémēna catiadacua.
⁵⁸ Yuūrá yaaré ūmūāsepu diiátiriguere wedesea. Maná múā
 űecūsūmūā yaarigue tiiróbiro niiria. Cūā teeré yaapacara,
 diajōāyira. Yáa ḡpūūrē yaaránopeja catirucujāādacua, jīwī.

⁵⁹ Jesús cūārē teeré Capernaumpu judíoa neārí wiipu buewi.

Paū basocá Jesuré nuūndúrigue

⁶⁰ Paū cūūrē nuūnmíārira cūū buerére tuorá, cāmerī jīwā:

—Cūū wederé wisíonetōjōāā. Tuomasīña maniā, jīwā.

⁶¹ Jesús cūā wedepatirere masīgū, jīwī:

—¿Múā yuū wederére űañarō tūgueñagari? ⁶² ¿Deero wáabogari
 yuū niipetira sōwū too sugueropu yuū niiriropu mūāwari sūcā?
 Múā teeré űñarā, ¿deero tūgueñabogari? ⁶³ Espíritu Santo
 catirére ticoi. Marīye ḡpūūrī marīrē catiré ticoria. Yuū yaaré,
 sīniré maquērē wedegu, popeapu yeeripūna maquērē wedegu
 tiia. Yuū wederére padeoráno catirucujāādacua. ⁶⁴ Āpērā múā
 menamacārā yuū wedepacari, yuūre padeoríya ména, jīwī.

Jesús cūūrē padeohérare sicutopura masītoarigu niwī.
 Teero biiri too síropu cūūrē űñatutirapure wedesāgūducārē
 masītoarigu niwī.

⁶⁵ Cūū jīnemowī:

—Teero tiigū, meepu múārē wedemiāwū: “Sīcūno cūū booró
 yuūre padeonūnūsemasīriqui; yuū Pacu yuūre ticoráno dícu
 padeonūnūsecua”, jīāwū, jīwī.

⁶⁶ Tiiburecomēna paū cūūrē nuūnmíārira cūūrē
 bapacutidujāwā. ⁶⁷ Cūā teero tiirí űñagū, Jesús űsā cūū bueráre
 sāīñāwī:

—¿Múācā yuūre cōājōādugai? jīwī.

⁶⁸ Simón Pedropeja cūūrē yuūwī:

—Ūsā Ūpū, ¿noāpéere nuūnabógari? Mūū wedesere catiré
 petihére ticoa. ⁶⁹ Ūsā mūūrē padeotóaa. Ūsā masīā: Mūū
 Cōāmācū ticodiocorigu, űñaré manigū niīā, jīwī.

⁷⁰ Jesupé űsārē jīwī:

—Yuū múā docere besewu. Yuū teero tiirí siro niipacari, sīcū
 múā menamacū wātīyagu niī, jīwī.

⁷¹ Jesús teero jīgū, Judas, Simón Iscariote macūrē jīgū tiwī.
 Judas űsā menamacū niimiwī. Teero niipacu, too síropure
 Jesuré wedesāgūdu niirigu niwī.

7

Jesús baira cūūrē padeorírigue

¹ Too síro Jesús Galileapu űñacāmesāwī. Judeapure
 űñacāmesādugariwī. Toopure Judíoa dutirá cūūrē āmaāyira,

sĩādugára. ² Judíoa bosebureco ùsã wiserígã tii, niiādari bosebureco* jeaadaro tiiwá. ³ Teero tiirá, Jesús baira cūūrē jĩwā:

—Ānopóre putuárijãña. Mũu buerére tɔonunúsera toopú niirácã mũu tutuaremena tiieñorere ññaãrõ jĩgũ, Judeapu boseburecore ññagũ wáaya. ⁴ Basocá mũurē masĩãrõ jĩgũ, yayióropu tiieñorijãrõ booa. Mũu tiirére niipetira ññacoropu tiieñogũ wáaya, jĩwā.

⁵ Cũu bairapura cūūrē padeoríwa. ⁶ Jesupé cūārē jĩwĩ:

—Yũu toopú wáaadaro jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasĩã. ⁷ Atibúreco macãrã ññañaré tiirá múãrē ññatutiya. Yũu cūã ññañarõ niirecutirere wedea. Teero tiirá, yũure ññatutiya. ⁸ Múã boseburecore ññarã wáaya. Yũuja wáaria ména. Yũu toopú wáarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

⁹ Teero jĩi, Galileapura putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiirí boseburecore ññagũ wáarigue

¹⁰ Cũu baira Jerusalénpu bosebureco ññarã wáari siro, Jesucã wáawi. Basocá yũure ññamasĩrijããrõ jĩgũ, noo niigábiro wáacãmesãwĩ. ¹¹ Tii boseburecopu judíoare dutirá Jesuré ãmaãyira. “¿Jõõ niirigute noopú niigari?” jĩyira.

¹² Pãu basocá Jesuyé maquērē wedeseyira. Āpērã “ãñugũ niirĩ” jĩyira. Āpērãpé “niirii; cūu tiieñoremena basocáre tiiditógũ tiiquí” jĩyira.

¹³ Judíoare dutiráre cuira, niipetira tɔocóropu “Jesús biiro biirĩ” jĩi wedeseriwa.

¹⁴ Bosebureco decocutirito,† Jesús Cõãmacũwiipũ sããwa, basocáre buewi. ¹⁵ Cũu buerére tɔorá, judíoare dutirá tɔomanjõãwã.

—Āni bueripacu, ¿deero tiigú nocõrõca masĩi? jĩwā.

¹⁶ Jesús cūārē yũuwĩ:

—Yũu múãrē bueré yũu wãcūrē mee niia; yũu Pacu yũure ticodiocoriguype niia. ¹⁷ Cõãmacũ boorére tiidugágũno yũu buerére “diamacãrã niia” jĩmasĩqui. “Cõãmacũ dutiróbiro buei o cūu wãcūrere buei”, jĩ besemasĩqui. ¹⁸ Sícũ cūu wãcūrēmema wedesegũ “ãñurõ wedesei” jĩrĩ tɔodugáqui. Cõãmacũ booró wedesegũpe “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩrĩ tɔodugáqui. Cũupeja diamacũ wedesegũ niiqui; cūupure ññañaré buarícu. ¹⁹ Moisés Cõãmacũ dutirére múãrē ticorigu niiwĩ. Teero ticopacari, múã sícũno tee dutirére tiiría. ¿Deero tiirá múã yũure sĩādugái? jĩwĩ.

²⁰ Basocápe cūūrē jĩwā:

* 7:2 Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecutia. † 7:14 Wiserígã tiirí bosebureco siete burecori niyiro.

—Muu wātī cuogú niijǵũ, mecǵgú tiia. ¿Noã mæurẽ sīãduǵái? jīwã.

²¹ Jesupé cǵãrẽ yuuwi:

—Múã yuu diarecutigure netõnerĩ ñawũ. Yeerisãri burecore yuu teero tiirí, ñamanijõãwũ. ²² Moisés múãrẽ cõnerigu yapa macã caseróre widecõãdutirigu niiwĩ.‡ (Cũú dícare teeré dutiririgu niiwĩ; múã ñecũsũmuãpu máata teero tiimúãatitoarira niiwã.§) Múã cũú dutiré tiirá, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã põnarẽ widecõãcu. ²³ Múã Moisés dutirére niipetiro tiidugájĩrã, yeerisãri bureco niipacari, widecõãcu. Múã teero tiirá niipacara, ¿deero tiirá yuu yeerisãri bureco niirĩ, sícũ niipetiri õpũũrẽ netõnerĩ ñarã, yuumena cúai? ²⁴ Ñũurõ wãcũtoarapu, basocá tiirére diamacũrã ñabeseya, jīwĩ.

Jesús cũú ãmũãsepũ atiriguere wederigüe

²⁵ Teero tiirá, sīquẽrã Jerusalén macãrã jīwã:

—Ñirã niĩ cǵã sīãduǵágu, ¿teerora? ²⁶ ¡Ñãña! Niipetira ññacoropũ buegu tii. Cũú cǵũrẽ merẽã jīriya. ¿Apetó tiirá, Judíoare Dutirá Peti “ãni Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ” jī wãcũgari? ²⁷ Ñni Cõãmacũ beserigu niiriqui. Cũuya macãrẽ marĩ masĩã. Cõãmacũ beserigupe atiri, cũuya macãrẽ masĩña manibójĩyu, jīwã.

²⁸⁻²⁹ Teero tiigú, Jesús Cõãmacũwiipu buegu, bayirõ busurõmena wedewi:

—Múã yuu masãri macãrẽ masĩpacara, yuu atiriropetipure masĩria. Yuu booró mee atiwũ atibãrecopure. Sícũ diamacũ niigú yũre ticodiocowi. Múã yũre masĩria. Yũre ticodiocorigũcãrẽ masĩria. Yũre cũũrẽ masĩã. Yuu cũú putopũ niirigu niĩã, jīwĩ.

³⁰ Cũú teero jīrĩ tuorã, cũũrẽ peresuwiipu néewadugamiwã. Cũũrẽ ñeerĩ bureco jeariwũ ména. Teero tiirá, sícũno cũũrẽ ñeerwa. ³¹ Cũú teero tiidugápacari, pau toopá neãrãpe cũũrẽ padeowá. Cũãpeja cãmerĩ sãĩñãwã:

—Too docare Cõãmacũ beserigu Cristo atigupeja, ¿ãni tiĩñõre nemorõ tiigúdari? Tiiriqui, jīwã.

Jesuré peresuwiipu néewadugamirigüe

³² Basocá wedeserere fariseo basoca tuoyíra. Teero tiirá, pariã dutirãmena wedeseari siro, Cõãmacũwii coterĩ basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimiwã. ³³ Jesús jīwĩ:

—Yuu múãmena péero niigũdacu. Too síro yũre ticodiocorigũ putopũ wãagũdacu. ³⁴ Yũre ãmãñũñũsepacara, buarĩcu. Yuu wãaropũre múã wãamasĩricu, jīwĩ.

³⁵ Judíoare dutirá cãmerĩ sãĩñãwã:

‡ 7:22 Levítico 12.3. § 7:22 Génesis 17.10.

—Āni “yũre buarícu” jĩgũ, ¿noopú wáagudari? ¿Marĩya wedera apeyé ditapu wáarira putopu wáagudari? ¿Toopúre judíoa nihêrãrê buecãmesãgũdari? ³⁶ Cũũ “yũre ãmaãnuũsepacara, buarícu; yũ wáaropure múã wáamasĩricu” jĩãrigue ¿deero jĩdũgaro tiigári? jĩwã.

Oco catiré tioré maquẽ

³⁷ Tii bosebũreco niituri bũreco upatí niirí bũreco niiwã. Jesús tiibũrecore wãmãnacã, bayiró bũsurómena jĩwĩ:

—Oco sĩnidũgáranu yũ putopu sĩnirã atiya. ³⁸ Yũre padeogúya yeeripũnapu oco õmayucorobiro niĩadacu. Tee oco catiré tioré niĩadacu Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora, jĩwĩ.

³⁹ Cũũ oco õmayucorere wedesege, Espíritu Santo tiĩadare maquẽrê wedesege tiiwĩ. Espíritu Santo Jesuré padeorãpũre too síropu jeagũdu tiirĩgu niiwĩ. Jesús dia masãmũãrirĩgu niiwĩ ména. Teero tiigú, Espíritu Santo ticodiocoya manirĩgu niiwĩ ména.

Basocá merẽã dícu wãcũrigue

⁴⁰ Āpẽrã Jesús wederére tuorã, biiro jĩwã:

—Ānirã niiqui profeta, basocã cúã “atigũdu niĩãyigu” cúã jĩrĩgu, jĩwã.

⁴¹ Āpẽrã: —Āni Cõãmacũ beserĩgu Cristo niĩ, jĩwã.

Āpẽrãpé: —Cõãmacũ beserĩgu ¿deero Galilea macũ niibogari?

⁴² Cõãmacũ beserĩgu David tiiróbiro Belén macũ niigũdaqui. Cũũ pãrãmí niinũnũsegũpu niigũdaqui. Cõãmacũye queti jóaripũ teero jĩã, ¿teerora? jĩwã.

⁴³ Basocã Jesuré sĩcãrĩbíro wãcũriwa sãa. Teero tiirã, batajõãwã. ⁴⁴ Āpẽrã cũũrê peresuwiipũ néewadũgamiwã. Teero tiidũgãpacara, sĩcũno cũũrê ñeeriwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeorĩrigue

⁴⁵ Cõãmacũwii coterí basoca cãmeputãawawa paiaré dutirá, fariseo basoca putopu. Jeari, cúãrê jĩyira:

—¿Deero tiirã cũũrê néeatiriari? jĩyira.

⁴⁶ Cúãpe yũyira:

—Sĩcũno cũũ tiiróbiro ãñurere wedeseri tuohéra niĩãtu, jĩyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cúãrê jĩyira:

—¿Múãcãrê jĩditoari? ⁴⁸ Āñurõ tuomasĩña: Sĩcũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ, sĩcũ fariseo basocu cũũrê padeorĩqui. ⁴⁹ Cũũrê tuorã Moisére dutiré cũũriguere masĩridojãya. Cõãmacũ cúãrê ñañarõ tiigũdaqui, jĩyira.

⁵⁰ Nicodemo too sugueropu Jesuré iñagũ jearĩgu cúã menamacũ niiwĩ. Cúãrê biiro wedeyigu:

51 —Sĩcũrẽ sĩadutiádari sũguero, cũũ wedeserere, cũũ tiiariguere besesũguero booa. Teero jĩã marĩrẽ dutiré, jĩĩmiyigũ.

52 Cũãpe cũũrẽ jĩĩyira:

—¿Mũncã Galilea macũ niĩ? Mũn Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buepetigũ, ateména pũtuágudacu: Sĩcũ profeta Galileapũ atiriqui, jĩĩyira.

Ñañaré tiigóre wedesãrigue

53 Niipetira basocá Jerusalénũ bosebũreco jeaarira cũãye wiseripũ coepũtũawawa.

8

1 Jesupé Ɔtãgũ Olivopũ wáawi. 2 Apebũreco bóeri Cõãmacũwiipũ coewi sũcã. Basocá niipetira cũũ pũtopũ neãwã. Cũũ jeanuã, cũãrẽ buewi. 3 Cũũ bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cũũ pũtopũ jeawa. Cũã sĩcõ numiõ ãpĩ coo manũ niihẽgũmena tãmuãrigore néejeawa. Basocá iĩnacorpũ coore nucõwã. 4 Jesuré jĩĩwã:

—Basocãre buegũ, atigó coo manũ niihẽgũmena ñañaré tiigó tãmuãwõ. 5 Moisés teero tiigónorẽ ãtãperimena déesĩãdutigũ niĩwĩ. ¿Mũũpe deero jĩĩ? jĩĩwã.

6 Cũãpeja cũũrẽ teeré sãĩñáwã, ¿deero yũũgũdari? jĩĩrã. “Cũũ merẽã yũũri, dutirãre wedesããdacu”, jĩĩ wãcũrira niimiwã. Jesupé munibiã, cũũya wãmosũãmena ditapũ jóanũcãwĩ. 7 Cũã cũũrẽ sãĩñáduheri iĩagũ, wũmũnũcã, cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Mũã watoapũ niigũ sĩcãrĩ ñañaré tiihẽgũno ãtãpe née, coore déesũguearo, jĩĩwĩ.

8 Too síro munibiã, jóanemowĩ sũcã. 9 Cũũ teero jĩĩrĩ tũorã, wãanũcãwã. Bũcũ peti wãasũgiewi. Cũũ siro ãpĩ bũcũ, cũũ siro ãpĩ, cũũ siro ãpĩ wãa, wãapetijõãwã. Jesús sĩcũrã pũtuáwi. Numiõ toopũra nucũwõ ména. 10 Cũũ wũmũnũcã, coore jĩĩwĩ:

—¿Mũũrẽ wedesãmiãrira wãapetijõããrĩ? ¿Sĩcũno mũn ñañaré tiiré wapa déeriarĩ? jĩĩwĩ.

11 —Sĩcũnope déeriwã, jĩĩwõ coopeja.

—Yũncã mũnũrẽ ñañarõ tiiría. Wãagoa. Ñañaré tiinemórijãña, jĩĩwĩ cũũpeja.*

Jesús sãwócore tiiróbiro niiré

12 Jesús basocãre wedenemowĩ:

—Yũnrã niĩã atibũreco macãrãrẽ sãwócore tiiróbiro. Yũnre padeonũnũsegũno nãĩtããrõpũ niigũ tiiróbiro niinemoriqũ. Sãwócoropũ niigũpe catiré petihére cũogũdaqui, jĩĩwĩ.

* 8:11 Ate versículos aprepũ bũcũpũpũ baurĩcu; aprepũpé baucũ.

13 Teero tiirá, fariseo basocapeja cūārē jīwā:

—M_{HH} basiro dí_{CH} m_{HH}yere wedea. Āpī m_{HH} wederére “teerora niiā” jīgūno maniquí. Teero tiiró, m_{HH} wederé wapamaníā, jīwā.

14 Jesupé cūārē y_{HH}wi:

—Y_{HH} basiro yéere wedepacari, y_{HH} wederé wapac_{HT}ía. Y_{HH} niirirop_{HH}, teero biiri y_{HH} p_{HT}awaadarop_{HH}re masiā. Múājā y_{HH} niirirop_{HH}, y_{HH} p_{HT}awaadarop_{HH}re masīridojāā. 15 Múā atibúreco macārā wācūrémena basocá tiirére ĩña, “ñañaniā” jīā. Y_{HH}peja sīcūrē teeré jīria. 16 Y_{HH} teeré jīgū, y_{HH} Pac_{CH} y_{HH}re ticodiocorig_{HH}mena basocá tiirére ĩña, “ñañaniā” jīgūdacu. Y_{HH} sīcūrā teeré jīria. Teero tiigú, y_{HH} jīrē diamacú niiā. 17 Múārē dutiré biiro jīā: “P_{HH}arā sīcārībíro cūā ĩñariguere wederi, padeoró booa”, jī jóanoā. 18 Y_{HH} wedeserecā teerora niiā: Yéequērē y_{HH} wedesea; y_{HH} Pac_{CH} y_{HH}re ticodiocorig_{HH}cā yéequērē wedesei, jīwī.

19 Teero tiirá, cūā sāññáwā:

—Too docare ¿m_{HH} pac_{CH} noopá niigari? jīwā.

Cūūpe cūārē y_{HH}wi:

—Múā y_{HH}re masīria; y_{HH} Pac_{CH}cārē masīria. Y_{HH}re masīrājā, y_{HH} Pac_{CH}cārē masīboajīyu, jīwī.

20 Jesús Cōāmac_{HH}wiir_{HH} buerito, cūārē teero wedesewi. Niyeru sāāretibari p_{HT}op_{HH} niiwī. Cūārē ñeerí búreco jeariw_{HH} ména. Teero tiirá, sīcūno cūārē ñeeríwa.

“Y_{HH} wáaadarop_{HH}re múā wáamasīricu”

21 Jesús cūārē wedenemowī:

—Y_{HH} wáagu tiia. Y_{HH} wáari siro, múā y_{HH}re āmaāmiādacu. Múā ñañaré tiirére acabónoña manirā diaadacu. Y_{HH} wáaadarop_{HH}re múā wáamasīricu, jīwī.

22 Judíoape cāmerī sāññáwā:

—Cūū basiro sīā, diaboqui. Teero tiigú, “múā y_{HH} wáaadarop_{HH}re wáamasīricu” jīī, ¿teerora? jīwā.

23 Jesús cūārē jīwī sūcā:

—Múā atiyepá macārā niiā; y_{HH}re ēm_{HH}āse macū niiā. Múā atibúreco macārā niiā; y_{HH}re atibúreco macū mee niiā. 24 Teero tiigú, “múā ñañaré tiirére acabónoña manirā diaadacu” jīāwū múārē. Y_{HH} basiro yéequērē wedeseri, “y_{HH}rá niiā” jīrere múā padeoría. Teero tiirá, múā acabónoña manirā diaadacu, jīwī.

25 Teero tiirá, cūāpeja sāññáwā:

—¿Noānó niī m_{HH}? jīwā.

Jesupé y_{HH}wi:

—Buen_{HH}cāgū_{HH} múārē wedetoamiwū. 26 Y_{HH} múā ñañaré tiirere, múārē y_{HH} wapa tiíadarere pee weded_{HH}gapac_{CH}, wederia

ména. Yũre ticodiocoriguꝑu diamacú wedei. Teero tiigú, cūũ wederi, yũ tɔoárigue dícare múārē atibúreco macārē wedea, jĩwĩ.

²⁷ Cūũ teero wedeseḡu, cūũ Pacu Cõamacũrēna wedeseḡu tiimíwĩ. Cúãpe teeré tɔomasĩriwa. ²⁸ Teero tiigú, Jesús cúārē jĩwĩ:

—Múã yũ niipetira sōwūrē néemũõncõriꝑu,† “yũrá niĩã”‡ jĩrere masĩadacu. “Cūũ booró tiirĩjĩyi; cūũ Pacu buerigue dícare wedejĩyi”, jĩ masĩadacu. ²⁹ Yũre ticodiocorigu yũmena niĩ. Yũ cūũ tɔsaré dícare tiia. Teero tiigú, yũ Pacu yũre sícũrã cūũrii, jĩwĩ.

³⁰ Jesús teero jĩrĩ tɔorá, paũ cūũrē padeowá.

Cõamacũ põnaye queti; ñañaré tiidúmasĩhērãye queti

³¹ Jesús judíoa cūũrē padeomĩrirare biiro jĩwĩ:

—Múã yũ buerere yũrucura, yũre padeonũsera peti niĩadacu. ³² Diamacú maquērē masĩadacu. Teeré masĩrã, ñañaré tiirere tiidúmasĩadacu. Teero tiirã, dutiapenori basoca witiirira tiiróbiro niĩadacu.

³³ Cúã cūũrē jĩwã:

—¿Deero tiigú mũ “dutiapenori basoca witiirira tiiróbiro niĩadacu” jĩĩ? Ɔsã Abraham pãrãmerã niinũusera niĩã. Ɔsã sícãrĩ dutiapenori basoca niiritoawũ.

³⁴ Jesús cúārē jĩwĩ:

—Yũ aterėja diamacũrã jĩã: Niipetira ñañaré tiirãno dutiapenori basoca tiiróbiro niicua. Dutiapenori basoca witi-masĩricua. Teerora ñañaré tiirãcã ñañarere tiidúmasĩricua. ³⁵ Sícũ dutiapenori basocu cūũ õpũya wiipũre niirucuriqui; tiiwĩ õpũ macũpe tiiwipũre niirucuqui. ³⁶ Teero tiigú, yũ Cõamacũ macũ peti niijĩgũ, múārē dutiapenori basoca tiiróbiro niirãrē witiirira tiimasĩã. Yũ teero tiirĩ, witiirira peti niĩadacu sãa. ³⁷ Yũ múã Abraham pãrãmerã niinũusera niirere masĩtoaa. Teero niipacara, yũ wedeserere padeodũgãricu. Teero tiirã, yũre sĩadũgãcu. ³⁸ Yũ Pacu yũre ẽnorĩguere múārē wedemiã. Múãpeja múã pacu tiidutĩrere tiicú, jĩwĩ.

³⁹ Cúãpeja cūũrē yũwa:

—Ɔsã pacu Abraham niĩ, jĩwã.

Cūũpe jĩwĩ:

—Múã Abraham pãrãmerã peti niirã, cūũ tiirĩrobiro tiibócu.

⁴⁰ Teero tiiróno tiirã, yũ diamacú maquẽ yũ Pacu bueriguere wedegú niipacari, sĩadũgãa. Abraham teero tiirĩrigu niiwĩ.

⁴¹ Múãpe múã pacu tiiróbirora tiia, jĩwĩ cūũpeja.

Cúã cūũrē yũwa:

† 8:28 Jesús cūũ diaadare maquērē wedeseḡu tiiyĩgu. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

—Ĥsājā pacu manirā bauáririra niiwā. Cōāmacū sīcūrā ūsā Pacu niī, jīwā.

⁴² Jesupéja jīwī:

—Cōāmacū múā Pacu niātā, yūre maībócu. Yū cūmena niirigura atiwu. Yū booró atiriwu. Cū yūre ticodiocowi.
⁴³ Múā ¿deero tiirā yū wederére tūomasīrii? Yēe maquērē tūodugária. ⁴⁴ Múā pacu wātīārē dutigú niī; múā cūyara niā. Teero tiirā, múā pacu booró tiidugáa. Cū sicatorpara basocáre sīāgú niirigū niīwī. Péerogā diamacú maquērē tiirí. Cū wedeseḡu, diamacú maquērē sīcārī wedeseriqui. Jīditorepigu, jīditosuguerigū niī. Teero jīditogu, cū niirecutirere ēñoqui.
⁴⁵ Yūpeja diamacú maquērē wedea. Teero tiirā, múā yūre padeoría. ⁴⁶ Múā watoapure ¿noā yū ñañaré tiirére ēñomasīi? Ēñomasīria. Yū diamacú maquērē wedepacari, ¿deero tiirā yūre padeorí? ⁴⁷ Cōāmacū pōna cū wederére tūoóya. Múāpe cū pōna mee niā. Teero tiirā, yū wederére tūodugária, jīwī.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jīwā:

—Mū Samaritanoāyū niicu. Diamacúrā niā ūsā jīré: Wātī cuogú niijīgū, mecūgú tiia mūjā, jīwā.

⁴⁹ Jesupé cūārē yūwī:

—Wātī cuogú niiria. Yū tiirémēna yū Pacure padeorére ēñoā. Múāpe yū tiirére ñña, yūre ñañarō buijāā. ⁵⁰ “Basocá yūre añurō wedesearo” jīrére āmaāḡū mee tiia. Teero niipacari, sīcū niī yūre añurō wedeseḡu. Cūrā basocá tiirére queoró wedeḡu niī. ⁵¹ Yū ateréja diamacúrā jīā: Yū wedeseri tūo, teeré tiigúno diariqui, jīwī.

⁵² Judíoare dutirápeja jīwā:

—Ĥsā jīārirobirora teerora niā: “Wātī cuogú niijīgū, mecūgú tiia”. Abraham diajōāyigū. Profetacā diajōāyira. Mūpeja biiro jīā: “Yū wedeseri tūo, teeré tiigúno diariqui”. ⁵³ Mū ūsā ñecū Abraham nemorō niiria. Cū diajōāyigū. Profetacā diajōāyira. Mūpeja ¿ñiirūno niī teero jī wedeseḡu? jīwā.

⁵⁴ Jesupéja cūārē jīwī:

—Yū basiro yū tiirére añurō wedeseri, wapamaníā. Yū Pacu (múā “Cōāmacū ūsā Pacu” jīḡurā) yū tiirére añurō wedesei. ⁵⁵ Múā cūārē masīricu. Yūpeja cūārē masīā. Yū “cūārē masīria” jīḡū, múā tiiróbiro jīditorepigu niibocu. Diamacúrā jīā: Yū cūārē masīā; cū wedeseri tūo, teeré tiia. ⁵⁶ Múā ñecū Abraham yū atiadarere “ññagūda” jī, ūseniwī. Teeré ññagū, bayirō ūseniwī, jīwī.

⁵⁷ Cūāpeja jīwā:

—Muu cincuenta cūmarĩ cuorĩpacu, ¿Abrahamrẽ ñnarĩ? Ñnaridojãjĩyu, jĩwã.

⁵⁸ Jesupé yuwi:

—Yuu aterėja diamacũrã jĩã: Abraham bauáadari sugueropu, “yuurá niĩã”, § jĩwĩ.

⁵⁹ Cũ teero jĩrĩ tuorã, cũrẽ déesĩããda jĩrã, ãtãperire néemiwã. Cũpeja cũrẽ dutijã, Cõamacũwiipu niĩarigu wãajõãwĩ.

9

Jesús ñnahẽgũ bauárigure ñnarĩ tiirigue

¹ Jesús netowã, sĩcũ ũmu capeari ñnahẽgũrẽ ñnawĩ. Cũũ wĩmagũpura capeari ñnahẽgũ bauáyigu. ² Ũsã Jesuré sãĩñãwũ:

—Ũsãrẽ buegũ, ¿deero tiigũ ãni capeari ñnahẽgũ bauáyiri? ¿Noãyé wapa niĩ? ¿Cũye wapa, cũ pacũsũmuãye wapa niĩ? jĩwũ.

³ Jesús ũsãrẽ jĩwĩ:

—Cũ ñnaré tiiré wapa mee niĩã. Teero biiri cũ pacũsũmuãye wapa mee niĩã. Cũmena Cõamacũ cũ ãñurõ tiirere ãñodugãgũ, cũrẽ teero baugũ bauári tiirigu niĩwĩ.

⁴ Yuure ticodiocorigu padedutirere mecãtigã marĩrẽ tiirõ booa. Too síro ñami tiirõbiro niĩãdacu. Ñami jeari, sĩcãno pademasĩriqui. ⁵ Yuu atibúrecopu niigũ, basocãre sãwócore tiirõbiro niĩã, jĩwĩ.

⁶ Jesús teero jĩãri siro, yepapu ũsecóre eocũ, dita oocutĩre maané, capearipu tuusã, ⁷ cũrẽ jĩwĩ:

—Siloétaropu muu ye capearire cosegũ wãaya, jĩwĩ.

(Siloé jĩrõ, “ticoconorigu” jĩdugaro tiia.)

Teero tiigũ, cũ toopũ wãa, cũ capearire coserigu niĩwĩ. Cũũ wiipũ putuaatigu, ãñurõ ñnarigu niĩwĩ. ⁸ Cũya wii puto macãrã, ãpẽrã cũ niyeru sãĩduĩri ñnarucurira cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Ñni niyeru sãĩduĩrucuarigura niĩrã? jĩyira.

⁹ Sĩquẽrã “cũrã niĩ” jĩyira. ãpẽrãpé “niirii; ãpĩ cũbiro baugũ niĩ” jĩyira.

—Yuurã niĩã, jĩyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigũ muu mecãtigãrẽ ãñurõ ñnã? jĩyira cũãpe.

¹¹ —Jõõ niĩarigu Jesús wãmecãtigũ dita oocutĩremena yuu capearire tuusã, Siloétaropu yuure cosedutiati. Teero tiigũ, wãa, yuu coseári siro, ãñurõ ñnãwũ, jĩ yuuyigu cũpeja.

¹² —¿Noopũ niigari cũ? jĩyira.

—Masĩriga. Noopũ niigũ niiqui, jĩyigu cũpeja.

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cũ Pacũmena niitoayigu. Too síro Moisés Cõamacũrẽ cũ wãmerẽ sãĩñarĩ, “yuurã niĩã” jĩ yuuyigu. Teero tiigũ, Jesús “yuurã niĩã” jĩrĩ, basocã cũrẽ déesĩãdugamiyira.

Fariseo basoca ññahēgū niimiārigure sãññárigue

13 Capeari ññahēgū niimiārigu fariseo basoca ꝑꝑꝑꝑꝑꝑ néewanorigu niiwĩ. 14 Jesús dita ocoꝑꝑꝑꝑꝑꝑ cūūrē ññarĩ tiiri bꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ūsã yeerisãri bꝑꝑꝑꝑꝑꝑ niiwũ. 15 Teero tiirá, fariseo basocapeja cūūrē sãññáyira:

—¿Deero tiigú mꝑꝑꝑ ãñũrō ññarĩ? jĩyira.

—Sĩcũ yꝑꝑꝑ capearire dita ocoꝑꝑꝑꝑꝑꝑ tuusĩããti. Yꝑꝑꝑ coseári siro, ãñũrō ññarĩwũ, jĩyigu.

16 Sĩquērã fariseo basoca jĩyira:

—Cūūrē teero tiārigure Cōãmacũ ticocorijĩyi. Marĩ yeerisãri bꝑꝑꝑꝑꝑꝑ netōññcãgũ tii, jĩyira.

Āpērāpé jĩyira:

—Cũ ññarē tiigúno niigũjã, ãñũrē tiiēñoriboajĩyi, jĩyira.

Cũ cūūrē sĩcãrĩbĩro wãcũriyira sãa. Teero tiirá, batajōãyira.

17 Teero tiirá, cúã capeari ññahēgū niimiārigure sãññáyira sũcã:

—Mꝑꝑꝑte ¿deero jĩĩ mꝑꝑꝑrē ññarĩ tiārigure? jĩyira.

—Yꝑꝑꝑja “ꝑꝑꝑꝑꝑã niĩ” jĩã, jĩyigu.

18 Judíoare dutirá capeari ññahēgū niimiārigure quetire ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ. Teero tiirá, cūũ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ sꝑꝑꝑꝑꝑꝑ, 19 sãññáyira:

—¿Āni múã macũ niĩ? ¿“Wĩmagũꝑꝑꝑra capeari ññahēgū bauárigu” múã jĩrigura niĩ? ¿Deero tiigú cūũ mecũtígãrē ññarĩ? jĩyira.

20 Cũũ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ yꝑꝑꝑyira:

—Ējũ, ūsã macũrã niĩ. Cũũ capeari ññahēgū bauámiwĩ. Tee díꝑꝑꝑꝑꝑꝑ ūsã masĩã. 21 Cũũ mecũtígã ññarēre masĩriga. Cūūrē ññarĩ tiārigucãrē masĩriga. Cũũ basiro yꝑꝑꝑmasĩ; wĩmagũ mee niĩ. Cūūrē sãññáña, jĩyira.

22 Cũũ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ cuira, teero jĩyira. Judíoare dutirá too sꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ atere jĩyira: “Jōõ niārigure ‘Cōãmacũ beserigu Cristo niĩ’ jĩgũnorē marĩ neãrĩ wiꝑꝑꝑ cōãwioneconoãdacu; marĩmena niñemoriꝑꝑꝑ”, jĩyira. 23 Teero tiirá, cūũ ꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ “wĩmagũ mee niĩ; cūūrē sãññáña” jĩyira.

24 Judíoare dutirápeja capeari ññahēgū niimiārigure sꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ sũcã. Cūūrē jĩyira:

—Cōãmacũ sꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑꝑ diamacũ wedeseya. Ēsã masĩã: Jōõ niārigu ññarē tiigú niĩ, jĩyira.

25 Cũũꝑꝑꝑ yꝑꝑꝑyigu:

—Cũũ ññarē tiigú niigũ niꝑꝑꝑ; yꝑꝑꝑ masĩriga. Ate díꝑꝑꝑꝑꝑꝑ masĩã: Yꝑꝑꝑ capeari ññahēgū niꝑꝑꝑꝑꝑ, mecũtígãrē ññarĩ sãa, jĩyigu.

26 Cũũpeja cūūrē sãññãnemoyira:

—¿Deero mꝑꝑꝑrē tiārĩ? ¿Ñeenómena mꝑꝑꝑrē ññarĩ tiārĩ? jĩyira.

27 Cũupe yũyigu:

—Mũãrẽ wedetoamiãwũ; yũre t̃orícu. ¿Deero tiirá wedenemorõ booi sũcã? ¿Mũãcã cũãrẽ ññudagágarí? jĩyigu.

28 Cũãpeja cũãrẽ tutiyira:

—Mũũ cũãrẽ ññũñá. Ʋsãpeja Moisés dutirére ññũãda.

29 Ʋsã masiã: Cõãmacũ Moisére wedeseyigu. Cũãrẽjã “too macũpu niĩ” jĩmasĩriga, jĩyira.

30 Cũãpeja cũãrẽ jĩyigu:

—¡Ayo! ¿Mũã cũãrẽ “noo macũpu niĩ” jĩmasĩrigarí? ¡Cũãrã yũre capeari ñnarĩ tiíawĩ! 31 Marĩ ateré masiã: Cõãmacũ ññaré tiiráre cũã sãirére yũriqui. Cũãrẽ padeorãnorẽ, cũã booré tiirãnorẽ yũqui. 32 Sĩcãrĩ “sĩcũ wĩmagũpura capeari ñnahẽgũ bauárigure ñnarĩ tiíayigu” jĩrĩ t̃oyá maniwá. 33 Cõãmacũ cũãrẽ ticocoriatã, yũre capeari ñnarĩ tiirĩboajiyi, jĩyigu.

34 Cũãpeja cũãrẽ jĩyira:

—Mũũ sicatorpura ññañgũ bauárigu niipacu, ùsãrẽ buemasĩricu sãa, jĩyira.

Cũũ cũãmena niimiãrigure cõãwionecojãyira.

Ñnahẽrã tiirõbiro niirãye

35 Jesús capeari ñnahẽgũ niimiãrigure cũã cõãwionecori t̃owĩ. Cũãrẽ buajeágu, jĩwĩ:

—¿Mũũ niipetira sõwãrẽ padeói? jĩwĩ.

36 —¿Noã niĩ cũũ? Yũũ cũãrẽ padeodugága, jĩ yũwĩ.

37 —Mũũ cũãrẽ ññatoaa. Yũũ m̃ũũmena wedesegu cũãrã niĩã, jĩwĩ.

38 —Õpũ, m̃ũũrẽ padeóa, jĩ, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmuwĩ.

39 Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ atibúrecopure basocáre cũã ññaré tiirére masiãrõ jĩgũ atiwũ. Teero wáari, capeari ñnahẽrã tiirõbiro ññaãdacua; capeari ñnarã capeari ñnahẽrã tiirõbiro wãaadacua, jĩwĩ.

40 Siquẽrã fariseo basoca cũũ p̃utorp̃u niirãpeja cũãrẽ t̃uo, jĩwã:

—Ʋsãcãrẽ “capeari ñnahẽrã tiirõbirora niĩã máã” ¿jĩgũ t̃iĩ? jĩwã.

41 Jesupéja cũãrẽ yũwĩ:

—Mũã capeari ñnahẽrã tiirõbiro niirãjã, yũũ tiirére ñnaribojiyu. Teero tiirã, wapa c̃orĩbojiyu. Mũã “ññamasiã” jĩ wãcũjĩrã, wapa c̃orã niĩã, jĩwĩ.

10

Oveja coterí basocũmena queoré

1 Jesús queorémēna wedewi:

—Y_{HH} ateré diamacúrā jīā: Sīcū oveja niiri sānirō soperé sāāwahegu, tiisānirōrē muānetōsāwagu, yaarēpigū niiqui. ² Soperé sāāwagupe oveja coterí basocū niiqui. ³ Sope sāāwaro coterí basocū cūūrē pāōsōnecoqui. Cūūyara oveja cūū wedeseri tūomasīcua. Cūācōrōrē cūā wāmēmēna sūo, néewitiwaqui. ⁴ Cūūyarare witiwapetiri īña, cūārē suguewaqui. Cūū wedeseri tūomasījīrā, cūūrē nūnūcūa. ⁵ Āpī cūā īñamasīhēgūrē nūnūrīdojācua. Cūū wedeseri tūomasīrijīrā, cūūrē dutibatéjōācua, jīwī.

⁶ Fariseo basoca cūū cūārē queorémēna wederi, “biirope jīdūgaro tiicū” jīmasīriwa.

Jesús oveja coterí basocū tiiróbiro niī

⁷ Cūā tūohéri īñagū, Jesús cūārē jīnemowī:

—Y_{HH} ateréja diamacúrā jīā: Y_{HH}rā oveja sāāwari sope tiiróbiro niīā. ⁸ Niipetira y_{HH} sūguero atirira ñañarā, ovejare yaarēpira tiiróbiro niīya. Teero tiirā, oveja cūārē nūnūrīrira niīwā. ⁹ Y_{HH}rā sope tiiróbiro niīā. Y_{HH}pūre sāāwarano netōnénoādacua. Oveja tiiróbiro sāāwa, witiwa, taa b_{HH}rā tiiróbiro niīādacua.

¹⁰ Yaarēpigū cūārē yaagūd_H, sīāgūd_H dīcū atiqui. Y_{HH}peja cūārē catiré ticogū atiw_H, añūrō peti niīārō jīgū.

¹¹ Y_{HH}rā ovejare añūrō coterí basocū tiiróbiro niīā. Ovejare añūrō coterí basocū cūūyarare diabosaqui. ¹² Āpīpé cūū ōpūyarare īñanūnūsegū dīcū niiqui; oveja coterí basocū peti mee niiqui. Cūūyara mee niicua. Teero tiīgú, yái atiri īña, ovejare cōānūcōjā, dutijōāqui. Yáipe cūārē ñee, ācūbatejāqui. ¹³ Ovejare īñanūnūsegū dīcū niījīgū, cūārē wācūriqui. Āñunicu cūūrējā.

¹⁴⁻¹⁵ Y_{HH}peja ovejare añūrō coterí basocū tiiróbiro niīā. Y_{HH} Pacū y_{HH}re masī; y_{HH}cā cūūrē masīā. Teerora y_{HH}cā yáarare masīā; cūācā y_{HH}re masīya. Yáarare diabosa, netōnégūdacu.

¹⁶ Y_{HH} āpērā ovejare cūoa; cūā atisānirō macārā mee niīya. Cūācārē néeatigūda. Cūācā y_{HH} wedeseri tūo, y_{HH}adacua. Teero tiirā, sīcūpōna niīādacua; teero biiri sīcūrā cūārē cotegú niīgūdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masāgūdacu. Teero tiīgú, y_{HH} Pacū y_{HH}re maī. ¹⁸ Sīcū y_{HH}re diari tiimasīriqui; y_{HH} booró diagūda. Y_{HH} diamasīā; too síro masāmasīā. Y_{HH} Pacū y_{HH}re biirora tiidutíwi, jīwī.

¹⁹ Judíoape cūū wedeseri tūorā, cūūrē sīcārībīro wācūriwa sūcā. Teero tiirā, batajōāwā. ²⁰ Pa_H cūūrē jīwā:

—¿Deero tiirá máã cūūrē t̄oi? Wātī c̄ogá niĩ; teero biiri mecūgú peti t̄ii, jīwā.

²¹ Āpērāpēja jīwā:

—Wātī s̄ānorigu teero wedeseriboqui. Wātī s̄ānorigu capeari iñahēgūrē iñarī tiimas̄riqui, jīwā.

Judíoa Jesuré boorírigue

²² Púuriro niirī, Jerusalén̄p̄ ūsā judíoa boseb̄ureco tiiwá. Too s̄ugero macār̄p̄ Cōāmacūwiire yaponóari siro, boseb̄ureco tiip̄eoyira. Tii boseb̄ureco ūsā wācūn̄n̄useri b̄ureco niiwā.

²³ Jesús Cōāmacūwiip̄ biayá manirí tatiap̄ wáawi. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón. ²⁴ Toopá judíoare dutirápeja cūūrē añurō sodean̄c̄jōōwā. Cūūrē s̄āñáwā:

—¿Dee biirip̄ ūsārē diamacú maquērē wedegudari? M̄n̄ Cōāmacū beserigu Cristo niigū, diamacúrā ūsārē wedeya, jīwā.

²⁵ Jesupé cūārē ȳn̄wi:

—Wedemiwā; m̄á t̄oríw̄. Ȳn̄ Pac̄ wāmemena tiēñore ȳn̄ niirecutirere añurō ēñoā. ²⁶ M̄á yáara oveja niiria. Teero tiirá, ȳn̄re padeoría. ²⁷ Yáara ovejapeja ȳn̄ wedeserere t̄omas̄iya. Ȳn̄cā cūārē mas̄ā. Cūā ȳn̄re n̄n̄úya. ²⁸ Ȳn̄ cūārē catiré petihére ticoa. Cūā pecamer̄ wáaricua. S̄icūno ȳn̄ c̄oráre ȳn̄re ēmamas̄riqui.

²⁹ Cūārē ȳn̄ Pac̄ ticorigu niiwī. Cūū niipetira nemorō tutuagu niī. Teero tiigú, s̄icūno ȳn̄ Pac̄ c̄oráre ēmamas̄riqui. ³⁰ Ūsā ȳn̄ Pac̄mena s̄icūrā niīā, jīwī.

³¹ Cūū teero jīrī t̄orá, judíoare dutirápeja ūt̄aperire néemiwā s̄icā, cūūrē dées̄iāada jīrā. ³² Jesupé cūārē jīwī:

—Ȳn̄ Pac̄ tutuaremena m̄á iñacorop̄ pee añurē tiēñowā. ¿Ñeenó tiiré wapape ȳn̄re dées̄iād̄gai? jīwī.

³³ Cūāpe ȳn̄wa:

—M̄n̄ añurō tiiré wapa dées̄iāricu. M̄n̄ basocúra niipac̄, “ȳn̄ Cōāmacū niīā” jīrē wapa m̄n̄rē s̄iāāda. M̄n̄ Cōāmacūrē ñañarō wedesegu tiia, jīwā.

³⁴ Jesupé cūārē jīwī:

—M̄á dutiré watoap̄re Cōāmacū jīriguere biiro jóanoā: “M̄á Cōāmacū tiiróbirora niirā niīā”,* jī jóanoā. ³⁵ Marī mas̄ā: Cōāmacūye queti jóarip̄ maquērē “diamacú maquē niiria” jīmas̄iña maniā. Cōāmacūye wederirare “m̄á Cōāmacū tiiróbirora niirā niīā” jī jóadutirigu niiwī.

³⁶ Teero tiigú, “ȳn̄ Cōāmacū macū niīā” jīmas̄iā. M̄ápe ȳn̄ teero jīrē wapa ȳn̄re “Cōāmacūrē ñañarō wedesegu tiia” jīā. Teero niiria. Cōāmacū ȳn̄re besewi; ȳn̄re atib̄recop̄re ticodiocowi. ³⁷ Ȳn̄ Pac̄ tiiré ȳn̄ t̄ihéri, ȳn̄re padeor̄jāña. ³⁸ Cūū tiiré tiiríp̄ereja,

* 10:34 Salmo 82.6.

yũre padeorípacara, yũ tiiñorere padeoyá. Múã teeré padeorá, “yũ Pacu yũpũre niĩ” jĩrere masĩadacu. Teero biiri “yũ cũpũre niĩã” jĩrere tuomasĩadacu, jĩwĩ.

³⁹ Cũãpeja cũrẽ peresuwiipũ néewadũgamiwã sũcã. Cũpũre cũãrẽ dutijõãwĩ.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapú tĩãwawi. Toopũre Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiritopũ putuácũmuwĩ. ⁴¹ Pau Jesuré iñarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõãmacũ sĩcũrã tiimasĩrere tiiñoriwi. Tiiñoripacu, niipetire ãniyé maquẽrẽ wedegu, diamacũrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopũre pau Jesuré padeowá.

11

Lázaro diarigue

¹ Sĩcũ basocũ diarecutigu niirigu niiwĩ. Cũũ wãmecutiwi Lázaro. Cũũ, teero biiri cũũ sõwõsãnumiã María, Marta Betania macã macãrã niiwã. ² Mariara niiwõ Jesuyé dũporipũre siti-añũre píopeo, coo róañarõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigu niiwĩ. ³ Lázaro sõwõsãnumiã Jesuré queti tico-corira niiwã:

—Õpũ, mũũ menamacũ diagu tiii, jĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogú, jĩwĩ:

—Cũũ diarecutiremena diadoariqui. Cũũ diarémene Cõãmacũ tutuarere ãñonõadacu. Yũũ Cõãmacũ macũcãrẽ basocã “cũũ tutuagu niĩ” jĩãdacua, jĩwĩ.

⁵ Jesús cũã María, Marta, teero biiri cũã bai Lázarore maĩrigũ niiwĩ. ⁶ Teero tiigú, cũũ diarecutire quetire tuogú, cũũ niirõpũ pũabáreco putuácũmunemowũ sũcã. ⁷ Too síro ãsã cũũ bueráre: —Jãmũ Judeapũ sũcã, jĩwĩ.

⁸ Æsãpe cũũrẽ jĩwũ:

—Æsãrẽ buegú, yoawaria ména judíoare dutirá ãtãperimena mũũrẽ déesĩãdũgamiwã. ¿Mũũ toopú wáadũgagari sũcã? jĩwũ.

⁹ Jesupé queorémene yũũwi:

—Wãcũpatirijãña. Múã masĩã: Sicabũrecore doce horari bóea. Bũreco wáagũno bóeremene iñamasĩqui. Teero tiigú, ñaacũmuriqui. ¹⁰ Naĩtĩãrõpũ wáagũnopeja cũũ wáaro sĩãwócore maniré wapa dũpotua, ñaacũmuqui, jĩwĩ.

¹¹ Teero jĩĩari siro, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Marĩ menamacũ Lázaro cãnijõãjĩyi. Yũũ cũũrẽ wãcõgũ wáaguda, jĩwĩ.

¹² —Õpũ, cũũ cãniãrigũ, ãñujõãgũdaqui, jĩwũ.

¹³ Jesús “Lázaro cãnijõãjĩyi” jĩĩgũ, “dĩajõãjĩyi” jĩĩdũgagu tiiwĩ. Æsãpe cãniré petire wãcũjãmiwũ. ¹⁴ Æsã tuohéri iñagũ, Jesús ãsãrẽ tuomasĩrõrã wedewi:

—Lázaro diajõãjĩyi. ¹⁵ Marĩ toopú nihẽrĩ, ãñuã. Yũũ useniã; ãñuniãdacu múãrẽ. Toorã múã nemorõ padeoãdacu. Jãmu, cãũrẽ ñnarã, jĩwĩ.

¹⁶ Tomás (“suduárigu” ãsã jĩgú) ãsãrẽ jĩwĩ:

—Jãmu marĩcã. Marĩrẽ buegãre cúã sãĩrĩ, cãũmenarã diara wáaada, jĩwĩ.

Jesús diarirare masõ, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaro ya macãpu jeagudu tiirí, ãtãtutipu cãũrigue quetire tãowí. Cãũrẽ cãũãri siro, bapari bãrecori netõyíro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén pãtogã niuwã. Pãã kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niuwã. ¹⁹ Teero tiirã, pãã Jerusalén macãrã cúã bai diari tãorã, Marta, Mariãre wãcãtutuaaro jĩrã, cúã pãtopu ñnarã jearira niuwã. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrĩ tãogó, Marta cãũrẽ bocago atiwo. Mariãpe wiipú pãtuáyigo. ²¹ Marta Jesús pãto jeago, cãũrẽ jĩwõ:

—Õpã, mũũ ãnopú niirĩ, yũũ bai diariboajĩyi. ²² Mecãtigãcãrẽ Cõãmacũ niipetire mũũ sãĩrenorẽ ticoqui. Teeré masãã, jĩwõ.

²³ Jesús coore jĩwĩ:

—Mũũ bai masãgãdaqui, jĩwĩ.

²⁴ Coopeja yũũwo:

—Yũũ masãã: Atibãreco petirí, niipetira diarira masãripu, masãgãdaqui, jĩwõ.

²⁵ Jesupé jĩwĩ:

—Yũũrã diarirare masõ, catiré ticogú niã. Yũũre padeogú diaracu, catigãdaqui sũcã. ²⁶ Mecãtigãrẽ catirá yũũre padeorã diari siro, dianemoricua. ¿Mũũ teeré padeói? jĩwĩ.

²⁷ Coope yũũwo:

—Õpã, ateré padeóa: Mũũ Cõãmacũ beserigu Cristo, Cõãmacũ macũ niã. Mũũ “sĩcũ basocú atigudu niãyigu” cúã jĩrigu niã, jĩwõ.

Lázaro cãũri tuti pãto Jesús utirigue

²⁸ Marta Jesumãna wedeseari siro, coo bayio Mariãre sãogó wáawo. Coore ãpẽrã tãohẽropu wedeyigo:

—Marĩrẽ buegã jeatoaawĩ. Mũũrẽ sãodutiãwĩ, jĩyigo.

²⁹ Coo teero jĩrĩ tãogó, cãũ pãtopu mãata atirigo niuwõ. ³⁰ Jesús Marta bocaariporu niuwĩ. Macãpãre piyawariwi ména. ³¹ Judíoa wiipú Mariãre wãcãtutuari tiirã tiyíra. Cúã coo boyeromena witiwari ñnarã, coore nãnyíra. “Cãũãri tutipu utigo wáago tiicó”, jĩ wãcũmiyira.

³² Mariãpe Jesús pãto jea, cãũrẽ ñna, cãũye dãpori pãtopu munibiãcũmuwõ.

—Õpã, mũũ ãnopú niãtã, yũũ bai diariboajĩyi, jĩwõ.

³³ Jesús coo utiri ññagũ, teero biiri judíoa coore nũnũatiariracã utiri ññagũ, bayiró wãcũpati, ññaarõ yeeripũnacutiwi.

³⁴ —¿Noopú cãũrẽ cũũãrĩ? jĩĩ sãĩñãwĩ.

—Jãmũ, ññagũ atiya, jĩĩwã.

³⁵ Jesús utiwi. ³⁶ Cãũ utiri ññarã, judíoa cãmerĩ jĩĩwã:

—Ññaña. Cãũrẽ bayiró maĩjãmiãyiri cãũ, jĩĩwã.

³⁷ Siquẽrã jĩĩwã:

—Ñni jõõ niirigũ capeari ññahẽgũrẽ netõnerigura niĩrã. ¿Lázarcãrẽ diari tiirĩboayiri? jĩĩwã.

Jesús Lázare masõrigue

³⁸ Jesús Lázare cũũri tutipũ jeagũ, bayiró wãcũpatiremena niiwĩ sũcã. Tiituti ãtãtuti niiwũ. Tiituti sopepató ãtãquicamena bianówũ. ³⁹ Jesús cãũrẽ: —Tiiquire néecoya, jĩĩwĩ.

Marta diaarigũ sõwõpe cãũrẽ jĩĩwõ:

—Õpũ, ãni niiqui. Cãũ diaari siro, bapari bũrecori netõã, jĩĩwõ.

⁴⁰ Jesús coore jĩĩwĩ:

—“Yũre padeogó, Cõãmacũ tutuarere ññagõdacu”, jĩĩ wedeawũ mũũrẽ, jĩĩwĩ.

⁴¹ Teero tiirã, cãã tiituti biaríquicare néecowa. Jesús ññamũõco, Cõãmacũrẽ jĩĩwĩ:

—Pacũ, yũ sãĩrẽre mũũ tũoa. Teero tiigũ, mũũrẽ usenire ticoa. ⁴² Yũũ masĩã: Mũũ yũũre tũorucújãã. Ñniã ãnopú nucũrãye maquẽrẽ bũsũrõmena mũũmena wedesea. “Yũũ mũũ ticodiocorigũ niĩã” jĩĩrẽre masĩãrõ jĩĩgũ, teero tiia, jĩĩwĩ.

⁴³ Cãũ teero jĩĩãri siro, bayiró bũsũrõmena jĩĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩĩwĩ.

⁴⁴ Cãũ teero jĩĩrã, diaarigũ niimiãrigũ witiatiwi. Cãũye wãmorĩ, cãũye dũporire sutimẽna dũdũanorigũ niiwĩ. Cãũya diapóacã suti caseromena cõmanórigũ niiwĩ. Jesús cãũrẽ jĩĩwĩ:

—Cãũrẽ jõãñã, witiatiaro jĩĩrã, jĩĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Mariãre ññarã jeaarira cãũ teero tiiríguere ññarã, pau cãũrẽ padeowã. ⁴⁶ Ñpẽrãpẽ Jesús tiiríguere fariseo basocapũre wedera wãayira. ⁴⁷ Teerẽ tũoãri siro, paiares dutirã, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirã Petimena neãyira. Neããri siro, jĩĩyira:

—¿Deero tiiádari marĩ? Jõõ niiārigu pee tiiēñorere tiigú tiiquí.
 48 Marĩ cūārē teero ññajārĩ, niipetira cūārē padeoádacua. Romanuã ati, Cõāmacūwiire cõāādacua. Teero biiri marĩ dutiré cūorére petirí tiiádacua, jĩyira.*

49 Sícū cúā menamacū wāmecutiwi Caifás. Cūū tiicūmarē paiaré dutigú niĩwĩ. Cūū cūārē jĩyigu:

—Múā tūomasĩridojaã. 50 Niipetira basocá marĩya dita macārã diari, ñañanibocu. Biiro tiirípe, ãñucu: Sícū marĩ niipetiraye niiādarere diabolari, marĩrē ãñuādacu, jĩyigu.

51 Caifás cūū basiro wācūrēmena teero jĩriyigu. Tiicūma cūū paiaré dutigú niirĩ, Cõāmacū cūārē teero wācūrē ticoyigu. Teero jĩgū, “marĩ niipetiraye niiādarere Jesús diabolagudaqui” jĩsugueyigu. 52 Jesús judíoa dícre diabolariyigu. Niipetira Cõāmacū pōna cūārē padeoádarare, apeyé ditapū niirācārē diabolayigu. Sicapōna macārã sícūpōna tiiróbiro niirõ jĩgū, teero tiiyigu. 53 Teero tiirá, cúā tiiburecora “¿deero tiiádari marĩ cūārē sãāđara?” jĩ wācūñucāyira.

54 Teero tiigú, Jesús paū judíoa watoapūre wāanetōnemoriwi. Too niiārigu yucū manirõ wesapū wáawi. Efraín wāmecutiri macāpū jea, toopú ũsāmena putuáwi.

55 Pascua judíoa bosebureco jeaadaro tiirí, paū basocá Jerusalénpūre jeawa. Cúā tii bosebureco suguero cúā ñañarē tiiriguere cosesuguera jeara tiyíra. 56 Jesuré ãmaācāmesāyira. Cõāmacūwii wesa macā yepapū niirã, cāmerĩ sãñáyira:

—¿Múā deero tūgueñai? ¿Cūū boseburecore ññagū atigadari? jĩyira.

57 Paiaré dutirá, fariseo basocamena too sugueropū basocáre biiro dutiyira:

—Múā “jõõ niiārigu toopú niĩyigu” jĩrĩ tuorá, ũsārē wedeya, jĩyira.

Cūārē ñee, peresuwiipū néewadugayira.

12

Jesuré sitiaññúre pílopeorigue
 (Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Pascua bosebureco wáaadaro seis burecori dusarí, Jesús cūū buerámēna Betaniapū wáawi. Too suguero tiimacāpūra Jesús Lázaro diarigupūre masōwĩ. 2 Toopú Jesuré bosebureco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpērācã Jesumēna yaaduiwa. 3 Teero tiigó, María sicagá* sitiaññúrigare Jesús

* **11:48** Judíoare dutirá biiro wācūjĩya: “Basocá niipetira Jesuré padeorá, cūārē õpū sōnecoadacua; romanuārē cõāādacua. Romanuã õpū teeré tuogú, paū surarare ticocogudaqui”, jĩ wācūjĩya. * **12:3** Pecasāyemēna “medio litro” niĩā.

puto néeatiwo. Tee sitiaññüre “nardo” wãmecãtìre wapapacãre niuwã. Cũye ðaporipũ píopeo, cooya póañapõmena tuucoséwo. Tiiwí niipetiropũ sitiaññüsesajõãwã.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jĩwĩ:

—Ate sitiaññürere sicacũma padegũ wapatárocõrõ dúaro boomíãyu. Tee niyerure bóaneõrãrẽ ticonoboajiyu, jĩwĩ.

Cũ Jesús buegú too síropũ cũrẽ ññatutirapũre wedesãgũdu niirigũ niwĩ. ⁶ Diamacú bóaneõrãrẽ tiiápudugagũ mee tee jĩwĩ. Biiro wedesegũ niyeru yaadugágũ, teero jĩwĩ. Cũ ãsã niyeru sããripore cotegú niimiwĩ. Tiiipo maquẽ niyerure yaajãrucurigũ niwĩ. ⁷ Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—¿Deero tiigú coore potocõĩ? Potocõgũ mee tiyá. Coo aterẽ ññanocũrigo niwõ yũũ diaadari bũreco maquẽrẽ. ⁸ Bóaneõrã múã watoapũ niirucujãadacua. Yũũpeja múãmena niirucuricu, jĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore sããdugárigue

⁹ Paũ judíoa Jesús Betaniapũ niire quetire tũoyíra. Teero tiirá, cũrẽ ññarã jeawa. Cũ ðicure ññarã jeariwa. Cũ masõrigu Lázarcãrẽ ññarã jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Paũ judíoa cũ masãrigue quetire tũorã, paiaré dutirá dutirere duujã, Jesuré padeowá. Teero tiirá, paiaré dutirá: —Lázarcãrẽ sãããda, jĩmiiyira.

Jesús Jerusalénũ sããwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebũreco Jerusalénũ paũ bosebũrecore ññarã jearã “Jesús atiqui mée” jĩrẽ quetire tũoríra niwã. ¹³ Teero tiirá, iquiquerire páata, cũrẽ bocara atiwa. Bayiró wedeseremena jĩñatiwa:

—¡Marĩ Òpũrẽ usenire ticoada! ¡Ñni Cõãmacũ ticodiocorigu niĩ! ¡Cũrẽ ãñurõ tiiáro! ¡Cũ marĩ Israelya põna macãrã Òpũ niĩ! jĩwã.

¹⁴ Jesús burro wĩmagũrẽ bũajeá, cũ sotoapũ mũãpeawi. Cũ teero tiiríguere Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

¹⁵ Múã Jerusalén macãrã, cuirijãña.

Ññaña: Múã Òpũ atitoai mée;

cũ burra macũ wĩmagũ sotoapũ pesaati,†

jĩ jóanoã.

¹⁶ Tee jóariguere ãsã cũ buerá sicatopũre “Jesuyé queti niicu” jĩ tũomasĩriwũ. Too síro ãmũãsepũ cũ mũãwari síropũ, ãsã wãcũbũawũ. Teero tiirá, “Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora cũrẽ diamacãrã wáawũ” jĩ cãmerĩ wedesewũ.

¹⁷ Paũ Jesús Lázarore masõrĩ ññarira tee quetire wedesesajõãyira. “Lázaro ãtãtutipũ niimiãrigure sũowíonecowĩ”, jĩ wedeyira. ¹⁸ Teero tiirá, paũ tee tiĩñoriguere

† 12:15 Zacarías 9.9.

tuoríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹ Fariseo basocapeja cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ deero tiimasĩritu niĩã. ¿ĩñamiĩ mǎã? Niipetira cũũmena wáara tiíya, jĩyira.

Griegoa Jesuré ñadugarigue

²⁰ Bosebureco ñnarã jeará watoapu sĩquẽrã griegoa niiwã. Cúãcã Cõãmacũrẽ padeorá atirira niiwã. ²¹ Cúã Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditapu niirí macã macũ niiwĩ. Cúã cũũrẽ jĩyira:

—Jesuré ñnarã wáadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cúã puarãpu Jesuré wedera jeawa. ²³ Jesús cũãrẽ queorẽmena yũũwĩ:

—Máata niipetira sōwũ ɸpʉtí macũ niirere eñonóãdacu. ²⁴ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Sĩcũ oteré capere oteriatã, teero pʉtuájãcu. Teeperi oteri docare, ditapu bóa, wii, bũcũã, pee dũcacũticu. ²⁵ Atibúrecopure cũũ catirí burecorire maĩnetõnegũno pecameru ñañarõ tiinógũdaqui. Cũũ catirí burecorire maĩhẽgũnope ẽmũãsepu catiré petihere bũagũdaqui. ²⁶ Yũũ dutirere tiidũgãgũno yũũre nũnũãrõ. Yũũ niĩadaropure yũũmena niigũdaqui. Yũũ dutirere tiinũnũsegũnorẽ yũũ Pacũ ãñũrõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

Jesús cũũ diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jĩnemowĩ:

—Mecũtigã yũũ bayiró wãcũpatia. Teero tiigũ, yũũ deero jĩmasĩriga. “Pacũ, yũũre ñañarõ wáaadare netõnéña”, ¿jĩgũdari? Jĩricu. Teero ñañarõ tiinógũdũra atiwn. ²⁸ Pacũ, “mũũ ãñũnetõjõãã” jĩrere eñonã, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩãri siro, ẽmũãsepu wedeseri tuowú:

—“Yũũ ãñũnetõjõãã” jĩrere eñotowũ; eñonemógũda sũcã, jĩiti.

²⁹ Basocá toopú niirã cũũ wedeseri tuorã: —Bũpo busuati, jĩwã.

Ãpẽrã: —Ángele cũũrẽ wedeseati, jĩwã.

³⁰ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũũre tuodutigu mee wedeseati; mũãpere tuodutigu wedeseati. ³¹ Mecũtigãrẽ Cõãmacũ atibúreco macãrãrẽ wapa tiigũdaqui. Mecũtigãcãrẽ atibúreco macãrãrẽ dutigũre cõãwionecogũdaqui. ³² Yũũpere basocá néemũõnũcõãdacua, niipetirare yũũ ãñũrõ tiibosáremena ɸgaripéaatiaro jĩgũ, jĩwĩ.

³³ Teero jĩgũ, “biiro tiirí, diagũdacu” jĩgũ tiiwĩ. ³⁴ Basocá cũũrẽ jĩwã:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu cũã bueñõrĩ, biiro tuonówũ: “Cõãmacũ beserigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacũ

niirĩ, ¿deero tiigúdu m̄upe “niipetira sōwārē néemuōncōrō booa” j̄ĩĩ? Niipetira sōwā ¿niipé niĩĩ? j̄ĩ sãñãwã.

³⁵ Jesupé cūārē j̄ĩwĩ:

—Ȳm̄ atibúreco macārārē sīawócore tiiróbiro niĩã. Ȳm̄ basocáre Cōamacūyere añurō masĩrĩ tiia. Múãmena péerogã niigúdacu. Ȳm̄ añopú niirĩ, múã ȳm̄ buerére padeoyá. Teero tiirá, múã wácũña manirō naĩtĩārōp̄m̄ wáara tiiróbiro wáaricu. Ȳm̄re padeohéḡno naĩtĩārōp̄m̄ niigú tiiróbiro niĩĩ. Teero tiigú, añurépere besemasĩriqui. ³⁶ Ȳm̄ sīawócore tiiróbiro niigú múãmena niĩã. Ȳm̄ múãmena niirĩ, ȳm̄re padeoyá. Teero tiirá, múãcã sīawócorop̄m̄ niĩadacu; Cōamacūyere añurō masĩadacu, j̄ĩwĩ.

Jesús cūārē teero j̄ĩãari siro, dutijōãwĩ.

Judíoare dutirá Jesuré padeorírigue

³⁷ Jesús cūũ tutuaremena pee tiiẽñopacari, judíoare dutirá cūārē padeoríwa. ³⁸ Cūã padeoríriguemena profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiwá. Ateré jóarigu niĩwĩ:

Ûsã Ôpũ, noãnópe ùsã wederére padeorá padeoj̄iya. Niipetira padeopetíriya.

Cōamacũ tutuaremena tiiẽñorĩ ññapacara, padeoríya, † j̄ĩ jóarigu niĩwĩ.

³⁹ Teero tiirá, cūã padeomasĩriwa. Isaías atecārē jóarigu niĩwĩ:

⁴⁰ Cōamacũ cūārē capeari ññahērã tiiróbiro tiiyígu.

Cūyere t̄omasĩhērĩ tiiyígu.

Teero tiirá, añurō cūũ tiirére ññapacara, ññamasĩriyira.

Cūũ buerére t̄opacára, t̄omasĩriyira.

Cūũ buerére padeorá niirãpeja,

cúã ññañaré tiirére duujã, acabóre sãibój̄iya.

Cūũ cūārē netōnéboj̄iyi, §

j̄ĩ jóarigu niĩwĩ.

⁴¹ Isaías Jesús up̄tí macũ niirére ññasugueyigu. Teero tiigú, cūũye maquẽrē wedeseyigu.

⁴² Teero jóari siro niipacari, pām̄ judíoa, judíoare dutiráp̄cã Jesuré padeomíwã. Marĩ neárí wiip̄m̄ niirãrē cōãwionecori j̄ĩrã, baurocáp̄m̄ Jesuré padeorére wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocáp̄ere nemorō añurō wácũrĩ booj̄iya. Cōamacūp̄ereja “añuniya” j̄ĩsugueru booríj̄iya.

Jesús wederi t̄ohéra ññañarō tiinóãdara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró busurómena j̄ĩwĩ:

—Ȳm̄re padeoráno ȳm̄ dícare padeoríya; ȳm̄ Pacu ȳm̄re ticodiocorigucārē padeoóya. ⁴⁵ Ȳm̄re ññarãno ȳm̄re

ticodiocorigu cārē ññaãya. ⁴⁶ Y_{HH} sãwócore tiiróbiro niiã. Atibúrecopare atiwu, y_{HH}re padeoráno naĩtĩãrõpu putuárijããrõ jĩgũ. ⁴⁷ Y_{HH} buerére tão, teeré y_{HH}heranorẽ y_{HH}pe ññaãrõ tiiría. Y_{HH} atibúrecopu niirãrẽ ññaãrõ tiigú atiriwu; cũãrẽ netõnégũ atiwu ⁴⁸ Y_{HH}re boohéano, y_{HH} buerécãrẽ y_{HH}herano ññaãrõ tiinõãdarapu niitoaya. Atibúreco petirí, y_{HH} wederé cũãrẽ ññaãrõ wáari tiiádacu. ⁴⁹ Y_{HH} booró wederia. Y_{HH} Pacu y_{HH}re ticodiocorigu “teero jĩ wedeya” jĩ dutirómena wedea. ⁵⁰ Y_{HH} masiã: Y_{HH} Pacu dutirére padeorá catirucujããdacua. Teero tiigú, cãũ wededutirobirora basocãre wedea, jĩwĩ.

13

Jesús cãũ bueráye d̄porire coserigue

¹ Pascua bosebureco wáaadaru péero d̄sawú. Jesús cãũ atibúrecopu niirigu máata cãũ Pacu putopu wáaadarere masĩtoawi. Ûsã cãũ buerá atibúrecopu niirãrẽ maĩnetõnejãwĩ. Ûsãrẽ cãũ bayiró maĩrere ãñoãdaro péerogã d̄sawú.

²⁻⁴ Wãtĩãrẽ dutigú Judas Iscariote (Simón macãrẽ) wãcũrẽ ticotoarigu niwĩ. Jesuré wedesãdutigigu niwĩ. Jesupéja Cõãmacũ putopu atirigue, cãũ toopú cãmeputúawaadarere masĩtoarigu niwĩ. Teero biiri cãũ Pacu cãũrẽ niipetire dutiré ticoriguere masĩtoarigu niwĩ. Teeré masĩgũ, ùsã yaadui, wũm̄ncã, cãũyaro sutiró sotoá sãñaãrõre tuuwéwi. Òpũũ decopu oco tuucoséri caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré bapapú písã, ùsãye d̄porire cosenãcãwĩ. Cãũ siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cãũ Simón Pedroye d̄porire cosegúdu tiirí, Pedropeja cãũrẽ jĩwĩ:

—¿Òpũ, yé d̄porire m̄m̄ cosegúdari? jĩwĩ.

⁷ —Mecútigã y_{HH} tiirére m̄m̄ t̄omasĩricu; too síropu t̄omasĩgúdacu, jĩ y_{HH}wĩ.

⁸ Cãũpeja: —Yé d̄porire m̄m̄ coserídojãgúdacu, jĩmiwĩ.

—Y_{HH} m̄m̄rẽ coseriatã, m̄m̄ y_{HH} menamacũ niiricu, jĩwĩ.

⁹ Simón Pedro jĩwĩ:

—Too docare yé d̄porire cosegú, yé wãmorĩ, yáa dupucãrẽ coseyá, jĩwĩ.

¹⁰ Jesupéja jĩwĩ:

—Marĩ cusaári sirogã, jũĩrĩmanírã niipacara, cusanemõña manicú. Wáaari siro, d̄pori dícre cosenócu. Múã jũĩrĩmanírã tiiróbiro niiã. Teero niipacari, s̄icũ múã watoapure ññaãgũ jũĩrĩcutígu tiiróbiro niĩ, jĩwĩ.

¹¹ Jesús cãũrẽ wedesãgúdure masĩtoarigu niwĩ. Teero tiigú, “s̄icũ múã watoapure jũĩrĩcutígu tiiróbiro niĩ” jĩwĩ.

¹² ʘsāye dʘporire coseári siro, cūũ tuuwéarirore sãña, jeanuã, ʘsãrẽ jĩwĩ:

—¿Yũũ múãrẽ tiáriguere tʘomasĩĩ? ¹³ Múã yũũre “ʘsãrẽ buegú”, teero biiri “ʘsã ʘpũ” jĩã. Yũũ teerora niã múã jĩrõbirora. ¹⁴ Yũũ múã ʘpũ, múãrẽ buegú niipacu, múãye dʘporire coseáwũ. Teero tiirá, múãcã teerora múãye dʘporire cãmerĩ coseyá. ¹⁵ Múãrẽ yũũ tiáriguere ãñacũ, tiinunúsearo jĩgũ, tee queorere tiĩñoãwũ. ¹⁶ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ padecotegũno cãũrẽ dutigú nemorõ niiriqui. Sícũ ticocorigũcã cãũrẽ ticocorigũ nemorõ niiriqui. ¹⁷ Múã yũũ wedeariguere masĩ, teeré tiirá, useniãdacu.

¹⁸ Yũũ múã niipetirapure wederia. Yũũ beserirare yũũ masiã. Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora diamacú wáaro tiãdacu. Ateré jóanoã: “Yũũmena yaaduiarigu yũũre ãñatutigu peti niĩ”,* jĩ jóanoã. ¹⁹ Yũũ múãrẽ wedesũguegũ tia. Teero tiirá, too síro yũũ jĩãriguere diamacú wáari ãñarã, “yũũrã niã” jĩrere padeoãdacu. ²⁰ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũũ ticoariguere bocagúno yũũcãrẽ bocagũdaqui. Yũũre bocagúno yũũre ticodiocorigũcãrẽ bocagũdaqui, jĩwĩ.

Jesús “Judas yũũre ãñatutirapure ticogũdaqui” jĩrrique
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jesús teeré ʘsãrẽ wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. Tʘomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yũũ ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũũre ãñatutirapure ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² ʘsã cãmerĩ ãña, “¿noãpére teero jĩgũ tii?” jĩmasĩriwũ. ²³ Yũũ Juan Jesús maĩnógũ cũũ pũtogã duiwũ. ²⁴ Teero tiigú, Simón Pedro súupuaremena yũũre sãĩñáduitiwi: “¿Noãrẽ wedesegũ tii?” ²⁵ Yũũ cũũ pũtogã munijeátua, cãũrẽ sãĩñáwũ:

—¿ʘpũ, noã niĩ cũũ? jĩwũ.

²⁶ Jesús yũũre jĩwĩ:

—Yũũ pã soa, ticogúra niĩ, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩãri siro, Judare (Simón Iscariote macãrẽ) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, Satanás cãũrẽ sããrigũ niwĩ. Jesús Judare: —Mũũ tiãdarere máata tiisirotiya, jĩwĩ.

²⁸ ʘsã niipetira toopú yaaduirea cũũ teero jĩrere tʘomasĩriwũ. ²⁹ Siquẽrã biiro wãcũwũ: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cãũrẽ apeyenó bosebureco maquẽrẽ sãĩdutigu tiãjĩyi; o bóaneõrãrẽ niyeru ticodutigu ticodutiajĩyi”, jĩ wãcũmiwũ. ³⁰ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, witijõãwĩ. Ñamipũ niwũ.

Mama dutiré

* 13:18 Salmo 41.9.

³¹ Judas witiwari siro, Jesús ùsârê jĩwĩ:

—Mecütigã yuu niipetira sôwũ uputí macũ niirére ãñoóãdacu. Yuumena “Cõãmacũ uputí macũ niĩ” jĩrécãrê ãñoóãdacu. ³² Yuu “Cõãmacũ uputí macũ niĩ” jĩrere ãñoĩ, cũcã yuu uputí macũ niirére máata ãñoğúdaqui. ³³ Yuu menamacãrã, yuu péerogã múãmena niinemogúdacu. Múã yuure ãmaãmiãdacu. Yuu judíoare dutirãre jĩrirobirora múãrê mecütigã jĩã: “Yuu wáaadaropure múã wáamasĩricu”. ³⁴ Múãrê mama dutirere cũũã: Cãmerĩ maĩñã; yuu múãrê maĩrõbirora múãcã cãmerĩ maĩñã. ³⁵ Múã cãmerĩ maĩrĩ, ãpërã niipetira múãrê yuu buerã niirere masĩadacu, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cũũrê sãĩñãwĩ:

—Õpũ, ¿noopá wáagudari? jĩwĩ.

Jesús cũũrê yuwwĩ:

—Mecütigã yuu wáaadaropure mũu wáamasĩricu. Too síropu yuure nũnũgúdacu, jĩwĩ.

³⁷ Pedropeja cũũrê sãĩñãwĩ sũcã:

—Õpũ, ¿deero tiigú yuu mũumena máata wáamasĩrigari? Mũuye wapamena yuu diari, ãñuniãdacu, jĩmiwĩ.

³⁸ Jesús cũũrê yuwwĩ:

—¿Yée wapamena diabosagudari? Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Cãrêquẽ wedeadari sũguero, yuure ãĩĩãrĩ “cũũrê masĩriga” jĩditogudacu, jĩwĩ.

14

Jesús Cõãmacũ pũtopu wáarima tiiróbiro niĩ

¹ Jesús ùsârê jĩwĩ:

—Múã bayiró wãcũpatirijãña. Cõãmacũrê padeoyá. Yuucãrê padeoyá. ² Yuu Pacu pũtopu múã niĩadare wiseri pee niĩã. Tee wiseri maniãtã, múãrê wedeboajĩyu. Toopú múã niĩadarore quẽnosũguégu wáagu tiia. ³ Múã niĩadarore quẽnoãri siro, múãrê néegũ atiguda. Teero tiirã, yuu niirõpũre múãcã niĩadacu. ⁴ Yuu wáaropu niirĩmarê múã masĩcu, jĩwĩ.

⁵ Tomás cũũrê jĩwĩ:

—Õpũ, mũu wáadarore masĩriga. ¿Ësã deero tii tiimarê masĩbogari? jĩwĩ.

⁶ Jesús cũũrê yuwwĩ:

—Yuurã tiimã tiiróbiro niĩã; basocãre diamacú maquẽrê masĩrĩ tiigú niĩã; teero biiri catiré petihére ticogú niĩã. Yuure padeonũsera dícu yuu Pacu pũto jeaadacu. ⁷ Múã yuure masĩrã, yuu Pacucãrê masĩadacu. Mecũãmena cũũrê masĩã; cũũrê ãñarã tiiróbiro niĩã, jĩwĩ.

⁸ Felipe Jesuré jĩwĩ:

—Ōpũ, mũũ Pacũre ẽñoñá ùsãrẽ. Cũũrẽ Ìñarẽmena dícu ùsãrẽ añũtoaadacu, jĩwĩ.

⁹ Jesupéja cũũrẽ yũũwĩ:

—Felipe, yũũ múãmena yoari niiã mée. ¿Yũũre Ìñamasĩrii ména? Yũũre Ìñagũno yũũ Pacũcãrẽ Ìñaĩ. ¿Deero tiigú “mũũ Pacũre ẽñoñá” jĩĩ? ¹⁰ “Yũũ Pacũpũre niiã yũũ; cũũ yũũpũre niiĩ” jĩĩrere ¿padeorí? Yũũ múãrẽ wederere yũũ booró wederia. Yũũ Pacũ yũũpũre niigũrã yũũmena cũũ booró tiii. ¹¹ “Yũũ Pacũpũre niiã yũũ” jĩĩrere padeoyá. Teero biiri “yũũ Pacũ yũũpũre niiĩ” jĩĩrẽcãrẽ padeoyá. Múã teerẽ padeomasĩhẽrã, yũũ tiirẽpere yũũ Pacũ tutuaremena tiirí Ìña, padeosãñũña. ¹² Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩ: Yũũre padeorãno yũũ tiirĩroborora tiinũnúseadacu. Yũũ Pacũ niirõpũ yũũ wáagũda. Teero tiirã, yũũre padeorãno yũũ tiirĩro nemorõ tiiádacu. ¹³ Niipetire múã sãĩrere yũũ wãmemena sãĩrĩ, tiigũda. Yũũ teerẽ tiigú, yũũ Pacũ ɸpũtĩ macũ niirere ẽñoğũdacu. ¹⁴ Yũũ wãmemena múã sãĩrẽnorẽ tiigũda.

Jesús “Espíritu Santore ticodiocogũda” jĩĩrique

¹⁵ Múã yũũre maĩrã, yũũ dutirere tiiádacu. ¹⁶ Múãrẽ yũũ Pacũre sãĩbosagũda. Yũũ sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ɸpĩ tiiápuğũdure tico-diocogũdaqui. Múãmena niirucujãğũdaqui. ¹⁷ Cũũrã Espĩritu Santo, diamacũ maquẽrẽ wedegú niiĩ. Atibũreco macãrã cũũrẽ Ìnarĩcua; cũũrẽ masĩricua. Teero tiirã, cũũrẽ boorĩcua. Múãpeja cũũrẽ masĩã. Cũũ múãmena niiĩ; múãpũre niirucujãğũdaqui.

¹⁸ Yũũ múãrẽ cõãwaricu. Múãmena niigũ atigũda sũcã. ¹⁹ Péero dũsaa yũũ wáaadaro. Yũũ wáari siro, atibũreco macãrã yũũre Ìnariadacu. Múãpeja Ìñaãdacu. Yũũ catirucujãã; teero tiirã, múãcã catirucujããdacu. ²⁰ Yũũ Pacũ múãrẽ Espĩritu Santore ticodiocoari siro, “yũũ Pacũpũre yũũ niiã” jĩĩrere masĩãdacu. Teero biiri “múã yũũpũre niiã; yũũ múãpũre niiã” jĩĩrẽcãrẽ masĩãdacu. ²¹ Yũũ dutirere tiigũno yũũre maĩğũrã niiqui. Yũũre maĩğũnorẽ yũũ Pacũ maĩğũdaqui. Yũũcã cũũrẽ maĩğũdacu; yũũ niirecutirere ẽñoğũdacu, jĩwĩ.

²² ɸpĩ Judas (Iscariote niihẽğũpe) Jesuré jĩwĩ:

—Ōpũ, ¿deero tiigú mũũ niirecutirere ùsã dícare ẽñoğũdari? ¿Deero tiigú atibũreco macãrãrẽ ẽñoorigari? jĩwĩ.

²³ Jesús cũũrẽ yũũwĩ:

—Yũũre maĩrãno yũũ wedeseri tũonũnúsecua. Yũũ Pacũ cũũrẽ maĩğũdaqui. Ʋsã pũarãpũra cũãmena niiãdacu. ²⁴ Yũũre maĩhẽrãnopeja yũũ wederere tũorĩcua. Yũũ wederẽ yée mee niiã; yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũ wededutire niiã.

²⁵ Y_{HH} múãmena niiã ména; teero tiigú, teeré múãrē wedea. ²⁶ Too síro y_{HH} Pacu Espíritu Santore y_{HH} wãmemena ticodiocogudaqui. Cũũ múãrē tiápugu niigũdaqui. Cũũ niipetirere múãrē buegudaqui. Niipetire y_{HH} múãrē bueriguere teero wãcũrĩ tiirucújãgũdaqui.

²⁷ Y_{HH} mecūtígã múãrē “wáagu tiia” jĩgũda. Ññurõ niirecutire múãmena niĩarõ. Y_{HH} ññurõ niirecutirere cõoa. Teeré múãcãrē ticoa. Atibúreco macãrã ññurõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Y_{HH} cúã ticoré tiiróbiro ticoria. Teero tiirá, wãcũpatirijãña; cuirijãña. ²⁸ “Y_{HH} Pacu putopu wáagu tiia” jĩrĩ, múã tũotóawũ. “Too síro y_{HH} múãmena niigũ atigũda sũcã” jĩrĩcãrē tũotóawũ. Y_{HH} Pacu y_{HH} nemorõ niĩ. Teero tiirá, “y_{HH} Pacu putopu wáagu tiia” jĩrĩ tũojĩrã, y_{HH}re diamacúrã maĩrã, useniboajĩyu. ²⁹ Y_{HH} múãrē wedesuguegu tiia. Teero tiirá, y_{HH} múãrē wedesugueriguere queoró wáari, “diamacúrã jĩyi” jĩĩadacu.

³⁰ Wãtĩãrē dutigú atibúreco macãrãrē dutigú atitoaqui mée. Teero tiigú, y_{HH} múãmena péero wedeseguda. Cũũ y_{HH}re péerogã netõnucãmasĩripacu, dutimigũdaqui. ³¹ Y_{HH}rejea cũũrē tũoríã. Y_{HH} Pacu dutirépere tiia, atibúreco macãrã “y_{HH} Pacure maĩã” jĩrĩre masĩrõ jĩgũ. Wãmynucãña. Jãmũ, wáaco, jĩwĩ ãsãrē.

15

Usegumena queoré

¹ Jesús queorémēna ãsãrē wedewi:

—Y_{HH} usegu peti tiiróbiro niiã. Y_{HH} Pacu tiiguré cotegú tiiróbiro niĩ. ² Yéé dũpuri dũcamanire dũpurire páatacõãjãĩ. Dũcacutire dũpuripere nemorõ dũcacutiaro jĩgũ, ñañaré dũpurire páatawēnemoqui. ³ Y_{HH} múãrē wederémēna ñañaré dũpurire páatawēnorira tiiróbiro niiã. ⁴ Y_{HH}mena niirucujãña y_{HH} múãmena niirucujãrõbirora. Sicadũpu usegũpu niirucuripacaro, dũcacutiricu. Ate tiiróbiro múã y_{HH}mena niirucuripacara, ññuré tiimasĩricu.

⁵ Y_{HH} usegu tiiróbiro niiã. Múã tiigú dũpuri niiã. Y_{HH}mena niirucurano y_{HH} cúãmena niĩrĩ, pee ññuré tiimasĩcua. Múã y_{HH}mena niĩhẽrã, ññuré tiimasĩricu. ⁶ Y_{HH}mena niĩhẽrãno páatare dũpuri tiiróbiro cõãnoãdacua. Páatacõãre dũpuri sĩnjõãcu. Sĩniré dũpurire see, pecamepu sóecõãnocu.

⁷ Múã y_{HH}mena niĩrĩ, y_{HH} buerére wãcũrĩ, Cõãmacũ múã cũũrē sãĩrēnorē wáari tiigũdaqui. ⁸ Múã pee ññuré tiirémēna “Cõãmacũ ññunetõjõãĩ” jĩrĩre ãñoãdacu. Teero biiri “múã y_{HH} buerá niiã” jĩrĩre ãñoãdacu. ⁹ Y_{HH} Pacu y_{HH}re maĩrõbirora y_{HH}cã múãrē maĩã. Teero tiirá, y_{HH} múãrē maĩrere masĩjĩrã, y_{HH}re maĩrucújãña. ¹⁰ Y_{HH} Pacu dutirére y_{HH} tiiwũ; cũũ y_{HH}re

maĩrucúi. Cũũ tiiróbirora múã yuu dutirére tiirí, yuucã múãrẽ maĩrucúgudacu.

11 'Yuu useniróbirora múãrẽ useniãrõ jĩgũ, teeré wedea. Teero tiirá, múã useninetõjõããdacu. 12 Yuu dutiré ate niĩã: Yuu múãrẽ maĩróbirora cãmerĩ maĩñá. 13 Sícũ cũũ menamacãrãrẽ diabosaguno cũãrẽ maĩnetõnequi; nemorõ maĩmasĩña maniã. 14 Múã yuu dutirére tiirá, yuu menamacãrã niĩã. 15 Yuu múãrẽ “yuure padecotera niĩya” jĩnemoricu. Padecotera cũãrẽ dutigú tiirére masĩricua. Niipetire yuu Pacu yuure jĩriguere múãrẽ wedepetijãã. Teero tiigú, múãrẽ “yuũ menamacãrã niĩya” jĩã. 16 Múã yuure beseriwu; yuure múãrẽ besewu. Múã yuu boorére tiáro jĩgũ, teero biiri múã tiiré petirijããrõ jĩgũ, múãrẽ besewu. Múã yuu boorére tiirí, múã yuu wãmemena yuu Pacure sãirénorẽ cũũ ticogudaqui. 17 Ateré múãrẽ dutia: Cãmerĩ maĩñá, jĩwĩ.

Jesuré padeorãre ññatutiadacua

18 Jesús ãsãrẽ jĩnemowĩ:

—Atibúreco macãrã múãrẽ ññatutiri, yuure ññatutisugueriguere wãcũña. 19 Múã atibúreco macãrã peti niĩatã, cũã menamacãrãrẽ maĩróbirora múãcãrẽ maĩbócu. Yuu múãrẽ cũã watoapu niirãrẽ besewu. Yuu besenorira niijĩrã, atibúreco macãrã peti niiria. Teero tiirá, cũã múãrẽ ññatutiya. 20 Yuu múãrẽ jĩriguere wãcũña: Sícũ padecoteguno cũũrẽ dutigú nemorõ niiriqui. Yuure ññañarõ tiirá, múãcãrẽ teerora ññañarõ tiĩadacua. Yuu wederi tuorã, múãcãrẽ tuoãdacua. 21 Múã yuure nuñurĩ ññañã, tee niipetire ññañãrẽ múãrẽ tiĩadacua. Yuure ticodiocorigure cũã masĩhẽre wapa teero tiĩadacua.

22 'Yuu cũãrẽ wedegu atiriãtã, wapa cuoribocua. Cũã mecũtigãrẽ deero jĩmasĩricua; wapa cuojãya. 23 Yuure ññatutirano yuu Pacucãrẽ ññatutiya. 24 Cũã puopure pee ññaña manirere tiiẽñoñomwã. Yuu tiiẽñoñõeri siro niĩatã, wapa cuoribocua. Cũã yuu tiiriguere ññañã. Teeré ññapacara, yuure ññatutiwa. Teero biiri yuu Pacucãrẽ ññatutiwa. 25 Cũã teero tiirẽmena Cõãmacũye queti jóaripũpu jĩróbirora diamacũ wãaro tia. Ateré jóanoã: “Buri peti yuure ññatutiwa”,* jĩ jóanoã.

26 'Espíritu Santo múãrẽ tiĩarupu atigudaqui. Cũũ diamacũ maquẽrẽ wedegú niĩ. Cũũrẽ yuu Pacumena niigãrẽ ticodiocogudacu. Cũũ atigũ, yéẽ maquẽrẽ múãrẽ wedegudaqui. 27 Múãcã yuu buenãcãripura yuumena niiwũ. Teero tiirá, yéẽ maquẽrẽ wedeadacu, jĩwĩ.

* 15:25 Salmos 35.19; 69.4.

16

¹ Jesús ãsãrẽ jĩnemowĩ sũcã:

—Tee niipetirere múãrẽ wedeawũ, yũre padeodúrijããrõ jĩgũ. ² Judíoare dutirá múãrẽ cúã neãré wiseripu niirãrẽ cõãwionecoadacua. Too síro múãrẽ sãcõãrã, “marĩ Cõãmacũ booró tiirã tiia” jĩ wãcũmiãdacua. ³ Cúã yũ Pacure, teero biiri yũre masĩrijãrã, múãrẽ teero tiíadacua. ⁴ Yũ múãrẽ wedesuguegu tiia. Teero tiirã, diamacú teero wáari, múã “teerora jĩwĩ” jĩ wãcũãdacu.

Espíritu Santoye maquẽ

Yũ múãmena niijĩgũ, sicutopure máata teeré wederiwũ. ⁵ Mecãtigã yũre ticodiocorigu putopu wáagu tiia. Yũ teeré jĩpacari, múã sãcũnopera yũre “¿noopú wáai?” jĩ sãĩñaria. ⁶ Yũ jĩãriguere tãojĩrã, bóaneõrã niijãã. ⁷ Yũ múãrẽ diamacú maquẽrẽ jĩã: Yũ wáari, múãrẽ nemorõ ãñuãdacu. Yũ wáariatã, múãrẽ tiípugu atiriqũ. Yũ wáagu, cãũrẽ múãrẽ ticodiocogudacu. ⁸ Cũ atigu, atibúreco macãrãrẽ cúã ñañaré tiirere tãomasĩrĩ tiigúdaqui. Diamacú maquẽrẽ tãomasĩrĩ tiigúdaqui. Teero biiri cúã ñañaré tiiré wapa Cõãmacũ cúãrẽ ñañarõ tiíadarecãrẽ tãomasĩrĩ tiigúdaqui. ⁹ Espiritu Santo cúãrẽ cúã ñañaré tiirere masĩãrõ jĩgũ, ateré tãomasĩrĩ tiigúdaqui: Cúã yũre padeohére wapa ñañaré tiirã niicua sáa. ¹⁰ Diamacú tiirécãrẽ masĩãrõ jĩgũ, ateré tãomasĩrĩ tiigúdaqui: Yũ diamacú tiigú niijĩgũ, yũ Pacu putopu wáaa. Toopú wáari, múã yũre ññanemoricu sáa. ¹¹ Teero biiri “Cõãmacũ ñañaré tiirãre ñañarõ tiigúdaqui” jĩrécãrẽ masĩãrõ jĩgũ, ateré cúãrẽ tãomasĩrĩ tiigúdaqui: Wãtĩãrẽ dutigú ñañarõ tiinógũdu niitoai.

¹² Yũ múãrẽ pee wededugamiga. Mecãtigã wederi, múã tãomasĩribocu. ¹³ Espiritu Santope atigu, niipetire diamacú maquẽrẽ múãrẽ wedegudaqui. Cũ diamacú maquẽrẽ wedegũ niĩ. Cũ wãcũrẽmena wederiqui; yũ Pacu wederi tãogú, wedegudaqui. Too síropu wáaadarecãrẽ múãrẽ wedegudaqui. ¹⁴ Yéere múãrẽ masĩrĩ tiigúdaqui. Cũ teero masĩrĩ tiirẽmena múã yũre nemorõ padeoádacu. ¹⁵ Niipetire yũ Pacu cãoré yé niã. Teero tiigú, ateré múãrẽ wedetoaawũ: Espiritu Santo yéere múãrẽ masĩrĩ tiigúdaqui.

¹⁶ Péerogã síro múã yũre ññaricu; too síro yũre ññãdacu sũcã, jĩwĩ Jesús.

Bóaneõrã niimiãrira ñseniãdacua

¹⁷ Æsã sãiquẽrã cãmerĩ sãĩñawũ:

—Cũ “péerogã síro múã yũre ññaricu; too síro yũre ññãdacu sũcã” jĩrere tãoriga. Teero biiri “yũ Pacu putopu wáaa”

jĩrécārē tuoríga. ¹⁸ Cũũ “péerogã siro” jĩrē ¿deero jĩdugaro tiigári? Ñeenórē wedeseḡu wedesequi, masĩriga, jĩwũ.

¹⁹ Jesús ũsã cũũrē sãĩñádugarere masĩjĩḡũ, ũsãrē jĩwĩ:

—“Péerogã siro múã yũũre ñnaricu; too siro yũũre ññaãdacu sũcã”, jĩãwũ. ¿Teeré cãmerĩ sãĩñárã tiii? ²⁰ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Múã uti, boorituara niiãdacu. Atibúreco macãrãpe useniãdacia. Múã bóaneõmiãdacu. Bóaneõrã niimiãrira useniãdacu. ²¹ Queorémēna wedeḡuda: Sĩcõ niipacó coo wĩmagũ apaadari sũguerogã, bayiró pũninogõ, bóaneõco. Coo apaari siro, coo macũ bauári ññagõ, usenigõ, coore pũniãriguere wãcũrico. ²² Coo tiiróbiro múã mecãtigã bóaneõmiã. Too siro yũũ múãrē ññagũda sũcã. Toorã múã useninetõjõããdacu. Sĩcũno múã usenirere petirĩ tiimasĩriqui.

²³ Teero wáaadari bũreco jeari, yũũre sãĩñáriadacu. Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Múã yũũ wãmemēna yũũ Pacũre sãĩrēnorē cũũ ticogũdaqui. ²⁴ Múã yũũ wãmemēna sãĩría ména. Sãĩñã. Múã sãĩrã, bũããdacu. Teemēna bayiró useniãdacu.

Jesús atibúreco maquẽrē docacũmurĩ tiitóarigue

²⁵ Yũũ múãrē pee queorémēna wedewũ. Too siro queoré manirõ tuomasĩrõrã yũũ Pacũye maquẽrē wedeḡdacu. ²⁶ Teero wáaadari bũreco jeari, múã yũũ wãmemēna yũũ Pacũre sãĩãdacu. Yũũ teero jĩḡũ, “yũũ Pacũre múãrē sãĩboságũda” jĩḡũ mee tiia. ²⁷ Cũũrã múãrē maĩĩ. Biiro biia: Múã yũũre maĩã. Teero biiri múã yũũre “Cõãmacũ pũtopũ atirigũ niiĩ” jĩĩ padeóã. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrē maĩjĩḡũ, múãrē yũũḡdaqui. ²⁸ Yũũ Pacũmena niirigũ atibúrecoũre atiwũ. Ñnopũ niĩãrigũ yũũ Pacũ pũtopũ coepũtũawagũda sũcã, jĩwĩ.

²⁹ Ũsã cũũrē jĩwũ:

—Mecãtigãrē mũũ queorémēna wederipacũ, tuomasĩrõrã wedejãã. ³⁰ Mecãtigã ũsã masĩã: Mũũ niipetirere masĩpetijãã. Ũsã mũũrē sãĩñããdari sũguero, masĩtoaa. Teero tiirã, mũũ “Cõãmacũ pũtopũ atirigũ niiã” jĩĩrere padeóã, jĩwũ.

³¹ Jesús ũsãrē jĩwĩ:

—¿Niirõrã; múã padeói? ³² Múã dutiwáadaro jearo tiia; jeatoaa mée. Múã sĩquẽrã wãabateadacu. Yũũre sĩcũrã cõãñũcõãdacu. Sĩcũrã niirĩa, niigũpeja. Yũũ Pacũ yũũmēna niiĩ. ³³ Yũũ múãrē yũũmēna ãñurõ niirecũtire cũoáro jĩḡũ, tee niipetirere wedeawũ. Múã atibúrecoũre ññarõ netõãdacu. Yũũ atibúreco maquẽrē docacũmurĩ tiitóawũ. Teero tiirã, wãcũtutuaya, jĩwĩ.

17

Jesús cũũ bueráye niĩãdarere sãĩbosárigue

¹ Jesús teero jĩĩari siro, ññamũõco, jĩwĩ:

—Pacɥ, mɥɥ “teero wáaadacu” jĩrí bareco jeatoaa mée. Basocáre ãñoñá yɥɥ mɥɥ macũ ɥputí macũ niirére. Mɥɥ teero tiirí, yɥɥ mɥɥ ɥputí macũ niirére ãñoğúdadu. ² Mɥɥ yɥɥre dutirére ticowɥ. Teeména basocá niipetirare dutimasĩã. Teero tiigú, niipetira mɥɥ yɥɥre ticorirare catiré petihére ticomasĩã. ³ Cúã mɥɥ diamacú niigúřẽ sícũ niigúřẽ masĩrã, teero biiri yɥɥ Jesucristo mɥɥ ticodiocorigucãřẽ masĩrã catiré petihére cɥoádacua.

⁴ 'Mɥɥ yɥɥre tiidutirere tiipetijãwã. Teeména yɥɥ atibárecopɥre mɥɥ ɥputí macũ niirére ãñoŵá. ⁵ Pacɥ, atibáreco tiíadari sɥguero, yɥɥ mɥɥmena niiwã. Mɥɥmena niigũ, mɥɥ tiiróbiro ɥputí macũ niiwã. Mecútigãřẽ mɥɥ niirõpɥ niigũdadu sũcã. Yɥɥre ɥputí macũ niirére ticoya sũcã.

⁶ 'Mɥɥ ãniãřẽ yɥɥre ticowɥ. Cúã atibáreco macãrã watoapɥ niirira niiwã. Mɥɥ niirecutirere cúãřẽ masĩrĩ tiiwã. Cúã mɥɥyara niirirare yɥɥre ticowɥ. Cúã mɥɥ wedecorere ãñurõ tɥojĩrã, yɥɥwa. ⁷ Mecútigãřẽ cúã ateré masĩya: Niipetire yɥɥ niirecutire mɥɥ ticorigue niĩã. ⁸ Mɥɥ yɥɥre wederiguere cúãřẽ wedewɥ. Cúã teeré padeowá. Cúã diamacúřã yɥɥ mɥɥ pɥtopɥ atiriguere padeowá. Teero biiri mɥɥ yɥɥre ticodiocorigucãřẽ padeowá.

⁹ 'Yɥɥ cúãye niíadarere mɥɥřẽ sãĩã. Atibáreco macãrãpereja sãĩbosária. Yɥɥre mɥɥ ticorirapere sãĩbosáa; cúã mɥɥyara niĩya. ¹⁰ Niipetira mɥɥyara, yáara niĩya. Yáaracã mɥɥyara niĩya. Cúã tiiréména, cúã padeoréména yɥɥ ɥputí macũ niirére masĩrĩ tiia.

¹¹ 'Yɥɥ mɥɥ pɥtopɥ wáagudu tiia; atibárecopɥ pɥtɥáricu. Yɥɥ buerápeja pɥtuáadacua. Pacɥ ãñugú, mɥɥ tutuaremena mɥɥ yɥɥre ticorirare coteya. Mɥɥ teero tiirí, marĩ sícãřõména niirõbirora cúãcã sícãřõména niíadacua. ¹² Yɥɥ cúãmena niigũ, mɥɥ tutuare ticorigueména cúãřẽ cotewɥ. Sícãnorẽ ditiri tiiríwɥ. Mɥɥye queti jóaripũpɥ jĩrõbirora diamacú wáaro tiiwú: “Ditigũdaqui” jĩřigu dícu ditiwi.

¹³ 'Mecútigã yɥɥ mɥɥ pɥtopɥ wáagudu tiia. Yɥɥ atibárecopɥ niigũ, mɥɥye quetire wedea. Cúã yɥɥ tiiróbiro ɥseniãřõ jĩřũ, wedea. ¹⁴ Mɥɥ wederiguere cúãřẽ wedewɥ. Cúã yɥɥ tiiróbiro atibáreco macãrã peti niiriya. Teero tiirã, atibáreco macãrã cúãřẽ iñatutiya. ¹⁵ “Cúã atibáreco macãrã watoapɥ niirãřẽ mɥɥ pɥtopɥ máata néewaya”, jĩ sãĩría. Ateperé sãĩã: “Wãtĩãřẽ dutigúre cãmotáya cúãřẽ”, jĩã. ¹⁶ Yɥɥ atibáreco macũ peti niiria. Teero tiiróbiro cúãcã atibáreco macãrã peti niiriya. ¹⁷ Mɥɥ wederé diamacú

maquẽ niiã. Teeména cúãrẽ m̃m̃ booré tiiádara peti wáari tiiyá. ¹⁸ Ỹm̃re m̃m̃ye quetire atibúreco macãrãrẽ wededutig̃ ticodiocow̃. Teero tiiróbiro ỹm̃cã cúãrẽ atibúreco macãrãrẽ wededutig̃ ticocoa. ¹⁹ Cúãye niiádarere tiigú, ỹm̃ m̃m̃ booróbirora tiia. Cúãcã m̃m̃ booróbiro tiiáro j̃iigũ, cúã diamacú maquẽrẽ mas̃nemoãrõ j̃iigũ, teero tiia.

²⁰ Ỹm̃ cúã dícre sãĩbosária. Too sírop̃ cúã wederi tuo, ỹm̃re padeoádaracãrẽ sãĩbosáa. ²¹ Cúã sícãrõména niiãrõ j̃iigũ, sãĩã. Pac̃, m̃m̃ ỹm̃mena niiróbirora ỹm̃cã m̃m̃mena niiã. Cúãcã mar̃imena niiãrõ. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã “ỹm̃ m̃m̃ ticodiocorig̃ niiã” j̃iirere padeoádacua. ²² M̃m̃ ỹm̃re up̃tí macũ niirere ticow̃. Ỹm̃cã cúãrẽ teerá ticow̃, cúã sícãrõména niiãrõ j̃iigũ. Mar̃ sícãrõména niiróbirora cúãcã sícãrõména niiãrõ. ²³ Ỹm̃ cúãmena niirĩ, m̃m̃ ỹm̃mena niiróbirora cúãcã sícãrõména niiãdacua. Teero wáari ñnarã, atibúreco macãrã ateré mas̃iãdacua: M̃m̃ cúãrẽ maĩã ỹm̃re maĩróbirora; teero biiri “ỹm̃ m̃m̃ ticodiocorig̃ niiã” j̃iirere mas̃iãdacua.

²⁴ Atibúreco tiiádari s̃guero, m̃m̃ ỹm̃re maĩwú. Teero tiigú, m̃m̃ up̃tí macũ niirere ỹm̃re ticow̃. Pac̃, m̃m̃ ỹm̃re ticorirare ỹm̃mena niirĩ boogá. Ỹm̃mena niirã, ỹm̃ up̃tí macũ niirere ñnaãdacua. ²⁵ Pac̃, m̃m̃ diamacú tiigú niiã. Atibúreco macãrã m̃m̃rẽ mas̃ĩiya; ỹm̃re m̃m̃rẽ mas̃iã. Ñniã ỹm̃ buerá m̃m̃ ỹm̃re ticodiocoriguere mas̃ĩya. ²⁶ M̃m̃ niirecutirere cúãrẽ mas̃ĩ tiiwú; teero mas̃ĩ tiirucújãgũda. Ỹm̃ teero tiirucúri, m̃m̃ ỹm̃re maĩróbirora cúãcã cãmerĩ maĩãdacua; teero biiri ỹm̃ cúãmena niigũdacu, j̃i sãĩwĩ.

18

Jesuré ñeewarique

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesús cúã Pac̃re sãĩãri siro, ñsã Jerusaléñp̃ niiãrira witiwaw̃. Cedrón wãmecutirimaarẽ tĩãwaw̃. Tiimaá apeniñapú olivo yuc̃re cúã oteripop̃ jeaw̃. ² Judas Jesuré ticogũdu olivo niirõrẽ mas̃itoarucuwi. Jesús too s̃guerop̃re ñsãrẽ toopú dícre s̃owárucuwi. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawĩ. Ñp̃rã síquẽrã Cõãmacũwii coterí basoca cúãmena jeawa. Pa-iaré dutirá, fariseo basoca cúãrẽ ticocorira niiwã. Cúã ññurõ wãmocutírip̃ niiwã. Sãĩwócore yuc̃, sãĩwócorepamena atirira niiwã. ⁴ Jesús cúãrẽ wáaadarere mas̃itoarig̃ niiwĩ. Teero tiigú, s̃guewa, sãĩñáwĩ:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? j̃iĩwĩ.

⁵ —Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, j̃iĩwã.

—Yḡḡrá niĩã, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigucã cúãmena niĩwĩ. ⁶ Jesús “yḡḡrá niĩã” jĩĩrĩ tuorã, cúã dúudicutua, ñaacũmujõãwã. ⁷ Jesús sãĩñáwĩ sũcã:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

⁸ —Múãrẽ wedetoaawũ mé: Yḡḡrá niĩã. Too docare yḡḡre ãmaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jĩĩña, jĩwĩ.

⁹ Jesús cúũ Pacure wedesearigue diamacú wáaaro jĩĩgũ, teeré jĩwĩ. Cũũ biiro wedesewi cúũ Pacure: “Mḡḡ yḡḡre ticorirare sĩcũno ditiri tiirĩwũ”, jĩwĩ. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cúũya espadare néewionecowi. Paiaré dutigúre padecotegure diamacú macã cãmpérore páatacojãwĩ. Cũũ wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cũũ teero tiirí ñãgũ, Jesupé Pedrore jĩwĩ:

—Mḡḡyapĩrẽ quẽnocũña. Yḡḡ Pacu yḡḡre ñãñarõ netõdutírirobirora ñãñarõ netõgũdacu, jĩwĩ.

Jesuré Anás puto néewarigue

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Too síro surara, cúãrẽ dutigú, ãpẽrã Cõãmacũwii coterí basoca Jesuré ñee, siatúwa. ¹³ Anásya wiipũ néewasuguewa. Cũũ Caifás mañecú niĩwĩ. Caifás tiicũmarẽ paiaré dutigú niĩwĩ. ¹⁴ Cũũrã too sugueropure judíoare dutirãre ateré jĩĩyigũ: “Sĩcũ niipetiraye niĩadarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdacu”, jĩĩyigũ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Cũã Jesuré néewari, Simón Pedromenarã yḡḡcã cúãrẽ nḡḡḡwáwḡ. Paiaré dutigú yḡḡre masĩwĩ. Teero tiigú, yḡḡ Jesuré néewaramena wii popea macã yepapure sããwawḡ. ¹⁶ Pedrope sopeputó sããatiropũ putuánucãwĩ. Cũũ teero tiirí ñãgũ, yḡḡ sopeputó coterí basocomena wedese, cúũrẽ sããatidutiwḡ. ¹⁷ Sope coterí basoco Pedrore sãĩñãwõ:

—¿Mḡḡ ñimena buegú mee niĩĩ? jĩwõ.

—Niiria, jĩwĩ cúũpeja.

¹⁸ Yḡḡsúã niĩwũ. Teero tiirã, tiiwii padecoteri basoca, ãpẽrã Cõãmacũwii coterí basoca pecame diosũmãrã tiiwã. Pedrocã cúãmena sũmagú tiiwí.

Paiaré dutigú Jesuré sãĩñãrigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Paiaré dutigú Jesuré sãĩñãwĩ:

—¿Mḡḡ buerã, ñiirũnoã basoca peti niĩĩ? ¿Ñeenórẽ buei mḡḡ cúãrẽ? jĩwĩ.

²⁰ Jesupé cúũrẽ yḡḡwi:

—Y_{HH} niipetira t_{OC}óropu buewu. Judíoa neāré wiseripu, āno niirí wii Cōāmac_Wiip_{HC}āre niipetira judíoa neārōpu buewu. Yayióropu bueriwu. ²¹ ¿Y_{HH}re deero tiigú sãñáí? Y_{HH} bueriguere t_{OR}irapere sãñáña. Cúā masícu. Cúā m_{HH}rē wedeadacua, jĩwĩ.

²² Jesús teero jĩrĩ t_{OG}ú, sícū Cōāmac_Wwii coterí basocu Jesuyá diapóare páawi. Cū_{RR}rē jĩwĩ:

—Paiaré dutigúre teero y_{HH}rijãña, jĩwĩ.

²³ Jesupé y_{HH}wi:

—Y_{HH} ñañarō jĩāriguere wedeñate. “Ateré ñañarō jĩāwū”, jĩña. Y_{HH} diamacú maquērē jĩāri siro niipacari, ¿deero tiigú y_{HH}re páai? jĩwĩ.

²⁴ Jesús siatúarigup_u niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigú p_utop_u.

Pedro jĩditonemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Simón Pedro pecame wesap_ura sūmanucūwĩ ména. Toopú niirã cū_{RR}rē sãñáwã:

—¿M_{HH} ñinimena buegú mee niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ.

²⁶ Toopú sícū paiaré dutigúre padecotegu sūmanucūwĩ. Cāmopéro páatanoriguya wedegu niwĩ. Cū_u Pedrore sãñáwĩ:

—Y_{HH} m_{HH}rē olivo yucu oteriropu cū_umena niirĩ ññatu niñawãrã, jĩwĩ.

²⁷ —Niiria; y_{HH} mee niñawū, jĩwĩ sūcã.

Cū_u teero jĩrĩrã, cãrēquē wedewi.

Pilato Jesuré sãñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Too síro Jesuré Caifáya wiip_u niārigure tiidita dutigú niiré wiseri p_utop_u néewawa. Bóeropu tiwú. Judíoare dutirá tee wiseri popea macã yepar_ure sãñawariwa. Toopú sãñawaraja, Pascua bosebureco niirĩ, yaarénorē yaaribojíya.* ²⁹ Cúā sãñawaheri ññagã, Pilato cúāmena wedesegu witiatiwi. Cúārē sãñáwĩ:

—¿Múã ānirē ñeenó wapare wedesãrã tiĩ? jĩwĩ.

³⁰ —Cū_u ñañaré tiihégu niñatã, m_{HH} p_uto cū_{RR}rē néeatiriboajíyu, jĩwã.

³¹ Pilato cúārē jĩwĩ:

—Cū_{RR}rē néewayá. Múārē dutiré jĩrōbirora múã basiro cū_u tiāriguere besera wáaya, jĩmiwĩ.

Judíoape y_{HH}wa:

—Ësã judíoa múã romanuã tiiróbiro sãñadutímasĩriga, jĩwã.

* **18:28** Judíoa biiro jĩ wãcūyira: “Ësã judíoa niñhērāye wiseripu sãñawara, jĩñrĩpíra tiiróbiro p_utuácu. Siete b_urecori jĩñrĩpíra tiiróbiro niñadacu”, jĩ wãcūyira. Cúā jĩñrĩpíra tiiróbiro niirã, Pascua bosebureco maquērē yaamasĩriyira.

32 Too sugueropare Jesús “cúã teero tiirí, diagudacu” jĩ wedesuguetoarucuwi. Cũũ wedeserigue diamacú wáaaro jĩrã, judíoa romanuãrẽ cũũrẽ sããdutíwa.† 33 Pilato cãmecócutusãwawi sũcã. Jesuré suocó, sãĩñáyigu:

—¿Mũũrã niĩ judíoa õpũ? jĩiyigu.

34 Jesupé yũuyigu:

—¿Mũũ wãcũrémena sãĩñái? ¿Ãpẽrã mũũrẽ yéẽ maquẽrẽ wedearĩte? jĩiyigu.

35 Pilatope jĩiyigu:

—Yũũ judíoayũ mee niĩã. Mũũya dita macãrã judíoa, teero biiri paiaré dutirá mũũrẽ néeatíawã. ¿Deero tiíarí mũũ? jĩ sãĩñáyigu.

36 Jesupé cũũrẽ yũũwi:

—Yũũ Õpũ niiré atibúreco maquẽ niiria. Atibúreco maquẽ niĩatã, yũũre nũũrã cãmerĩsĩãboajíya, judíoare dutirá ñeewarijããrõ jĩrã. Yũũ Õpũ niiré ãnopú mee niĩã, jĩiyigu.

37 Pilato jĩiyigu:

—¿Too docare õpũ niĩ mũũ? jĩiyigu.

Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Mũũ jĩrõbirora õpũ niĩã. Yũũ diamacú maquẽrẽ wedeguda jĩgũ, ãnopú atí, bauáwũ. Niipetira diamacú maquẽrẽ boorá yũũ wederere tũoóya, jĩiyigu.

38 —Diamacú maquẽ ¿ñeenó niirõ niicu? masĩña maniã, jĩiyigu Pilato.

Jesuré sããdutírigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jĩãri siro, judíoare dutirámena wedesegu witi-atiwi sũcã. Cũãrẽ wedewi:

—Yũũ cũũ ñañaré tiíariguere bũariatũ. 39 Too docare biirope tiigúda: Pascua bosebureco niirí, múã tiimúãatirigue tiirõbirora tiigúda: Sícũ peresuwiipũ niigúrẽ wionécobosaguda. ¿Múã judíoa õpũrẽ wionécori boogári? jĩwĩ.

40 Niipetira acaribíjõãwã:

—¡Cũũrẽ wionécorijãña! ¡Barrabápere wionécoya! jĩwã.

Barrabás yaarépigũ niirigũ niiwĩ.

19

1 Teero tiigú, Pilato Jesuré tãnadutíyigu. 2 Tãnaãri siro, surara potamena cúã tiíari betore cũũya dupupare péorira niwã. Sicaró õpũya sutiro tiiróbiro sõã ñiisãñũrõca sããrira niwã.

3 —Uzeniã mũũmena, judíoa õpũ, jĩ buijãyira.

† 18:32 Juan 3.14 y 12.32. Tee versículopare Jesús “yũũre sããrã, curusapũ páabiato, néemũcoadacua” jĩgũ tiiyigu. Judíoa curusapũ basocáre sããrĩ tiiríyira; romanuã dícu teerẽ tiyíra.

Teero jĩrārã, cūūrẽ pee páajãrira niiwã.

⁴ Pilato popeapu niĩarigu witiatiwi sũcã. Basocãre jĩwĩ:

—Yuu cūūrẽ ñañarẽ tiĩariguere buariatu. Teero tiigú, múã putu showitiatiguda. Múã ññaadacu, jĩwĩ.

⁵ Too síro Jesús witiatiwi. Cūũ pota betore pesawi. Ōpũyaro tiiróbiro sōã ñiisãñúrõ cūã sãããrيره sãñawitiatiwi. Pilato basocãre jĩwĩ:

—¡Íñaña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

⁶ Paiaré dutirá, Cõãmacũwii coterí basoca cūūrẽ ññarã, acaribjõãwã:

—¡Cūūrẽ curusapu páabiatu sããdutíya; sããdutíya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—Múã basiro cūūrẽ curusapu páabiatu sããrã wáaya. Yuuja cūūrẽ ñañarẽ tiĩariguere buariatu, jĩwĩ.

⁷ Judíoare dutirápeja cūūrẽ jĩwã:

—“Yuu Cõãmacũ macũ niĩã”, jĩwĩ cūũjã. Ūsãrẽ dutiré teero wedesegunorẽ sããdutíã, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tũogú, bayiró cuiyigu. ⁹ Cūũye wiseri popea macã yepapu cãmecósãwawi sũcã. Jesuré sãññáyigu:

—¿Noo macũ niĩ mũũ? jĩyigu.

Jesupé cūūrẽ yũũriyigu.

¹⁰ Pilato jĩyigu:

—¿Deero tiigú yũũre yũũrii? ¿Mũũ masĩrii? Yuu mũũrẽ wionécogu wionécomasĩã. Sããdutígucã sããdutímasĩã, jĩyigu.

¹¹ Jesupé cūūrẽ yũũyigu:

—Cõãmacũ mũũrẽ dutigú sõnecorigu niiwĩ. Cūũ sõnecoriatã, mũũ deero sããdutímasĩriboajĩyu. Teero tiigú, yũũre mũũ putopu ticocoarigu mũũ nemorõ wapa cõoquí, jĩyigu.

¹² Cūũ teero jĩrĩ tũogú, Pilato Jesuré, “¿deero tii yuu ãnirẽ wionécogudariye?” jĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirápeja bayiró acaribíremena jĩwã:

—Mũũ cūūrẽ wionécogu, romanuã õpũ menamacũ niiricu. Sĩcũ “yuu múã õpũ niĩã” jĩgũno romanuã õpũrẽ netõnucãgũ tiĩ, jĩwã.

¹³ Cūã teero jĩrĩ tũogú, Pilato Jesuré showitiatidutiwi. Too síro cūũ queti beserõpu wáa, duiwi. Cūũ duiró niirí yepa ãtãmena weeri yepapu niiwũ. Hebreoyemena Gabata wãmecutiwũ.

¹⁴ Judíoa Pascua bosebureco maquẽ quẽnorí bureco niiwũ. Coeritó suguerogã niiwũ. Pilato judíoare dutiráre jĩwĩ:

—Múã õpũrẽ ññaña, jĩmiwĩ.

¹⁵ Cūãpe acaribjõãwã sũcã:

—¡Cūūrẽ sããjããrõ; sããjããrõ! ¡Curusapu páabiatu sããdutíjãña! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—¿Múã õpũrẽ curusapu páabiatu sããdutígudari? jĩwĩ.

Paiaré dutirápeja jĩwã:

—Ësã òpũ sícũrã romanuã òpũ dícu niĩ, jĩwã.

16 Cũã teero jĩrĩ tuogú, Jesuré cããrẽ wiyawí, curusapũ páabiatuaro jĩgũ. Surarape cããrẽ néewawa.

Jesuré sãríque

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jesús curusare apawagũ, “Dupucoro” wãmecatiropũ wáawi. Hebreoayemena wãmecutia Gólgota. 18 Toopũ cããrẽ curusapũ páabiatuwa. Æpẽã pũarãcãrẽ teorora tiiwá. Jesuré cãã deco nucõwã, sícũrẽ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape. 19 Pilato cãũ jóadutiariquere curusapũ tuudutirigũ niiwĩ. Biiro jóanoriro niiwũ: “JESÚS NAZARET MACË JUDÍOA ÒPË NIÍ”. 20 Tee jóariguere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigũ niiwĩ. Cũã Jesuré páabiatuaro Jerusalén putogã niiwũ. Teero tiirá, paũ judíoa tee jóaturiguere bueĩñawã. 21 Cũã bueĩñarĩ ññarã, paiaré dutirá Pilato putopũ wáa, cããrẽ jĩyira:

—Mũũ “judíoa òpũ nií” jĩ jóariboajĩyu. “ ‘Judíoa òpũ niíã’, jĩãwĩ”, jĩ jóaboajĩyu, jĩmiyira.

22 Pilato yũyigũ:

—Yũũ jóatoaawũ; yũũ jóaarirobirora putuáadacu, jĩyigũ.

23 Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cãũye sutire seenéõwã. Seenéõ, cããcõrõ batowa. Cãũya sutiró docasãñariwucã sua cãmeyioriro niiwũ. 24 Teero tiirá, surara cãmerĩ jĩyira:

—Ñnorẽjã yigarijããda. ¿Noãrẽ putuáadari? jĩrã, jĩbũaapeada, jĩyira.

Cũã teero tiirí, Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóarigue diamacũ wáaro tiiwá. Biiro jóanoã: “Yée sutire batowa; sicaróre jĩbũaapewa”,* jĩ jóanoã. Tee jóaarirobirora surara teorora tiiwá.

25 Jesuyá curusa putopũ cãũ paco, cãũ bũgo, apegó María (coo Cleofas nũmo niiwõ), María Magdalena nucũwã. 26 Jesús cãũ pacore, teero biiri yũũ Juan cãũ bayiró maĩgũrẽ coo wesa nucũrĩ ññagũ, coore jĩwĩ:

—Paco, ãni mũũ macũ putuái, jĩwĩ.

27 Too síro yũũre jĩwĩ:

—Atigó mũũ paco putuáyo, jĩwĩ.

Cãũ teero jĩãri siro, coore yáa wiipũ néeputuawawũ.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Too síro Jesús cããrẽ tiidutiriguere masĩjĩgũ, “niipetire peotítoaa” jĩ wãcũrigũ niiwĩ. Teero tiigú, Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóarigue wáaaro jĩgũ: —Yũũ sñnidugága, jĩwĩ.

* 19:24 Salmo 22.18.

29 Toopú sicarú vino piyare dadaríru duiwu. Teero tiirá, surara sicasitia soa, “hisopo” dɛpɛpɛ siatú, súumũõcowa. 30 Cũũ teeré sñiãari siro: —Niipetire peotítoaa, jĩwĩ.

Teero jĩãari siro, cũũya dupu ñaañumu, diajõãwĩ.

Jesuré saderigue

31 Pascua bosebureco wáaadaró sicabureco dɛsawá. Tii bosebureco ãsãrẽ ɛputí niirí bureco niiwã. Tiiburecore judíoare dutirá diaarirare curusaripure niirĩ boorírira niiwã. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato pɛtopɛ wáa, cũũyara surarare cúãrẽ máata diaaro jĩrã, cúãye ñicãrĩrẽ páapedutiyira. Too síro cúãye õpũũrĩrẽ néedioco, aperopá néewadutiyira. 32 Teero tiirá, surara toopú jea, sícũrẽ páapesuguewa. Æpĩ Jesuména páabiatunoãrigucãrẽ teerora tiiwá. 33 Jesupére diaarigupure buajeáwa. Teero tiirá, cũũrẽ páaperiwa.

34 Páaperono tiigú, sícũ surara Jesuré warupãmarẽ sadewi. Cũũ teero tiirí, máata díi ocoména witiwu. 35 Yũũ teero wáari ññawã. Teero tiigú, yũũ masĩã: Yũũ jóare diamacúrã niiã. Múãcãrẽ teeré padeoáro jĩngã, tee diamacú maquẽrẽ wedea. 36 Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaaro jĩrõ, teero wáawũ. Biiró jóanoã: “Cũũye cõãrĩ sicacõãno páapeya maniãdacu”,† jĩ jóanoã. 37 Tiipũpũre aperopá jóanoã sũcã: “Cũũ saderigupure ññããdacua”,‡ jĩ jóanoã.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Too síro José Arimatea wãmecutiri macã macũ Pilatore Jesuyá õpũũrẽ sãiyígu. José Jesuré padeogú niiwĩ. Cũũ judíoare dutirãre cuiçu, yayióropũ padeogú niirigu niiwĩ. Pilato “jáũ” jĩrĩ tɔogú, José wáa, Jesuyá õpũũrẽ néedioco, néewawí. 39 Nicodemo ñamipũ Jesuména wedesegu jearigucã jeawi. Cũũ treinta kilos sitiaãñũrere néenjeawi. Tee ate niiwã: “Mirra” wãmecutire, “áloe” wãmecutiremena wãorigue niiwã. 40 José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusĩãremena Jesuyá õpũũrẽ cõmawã. Judíoa diaarirare cũũri tutipũ cũũãdari suguero tiirucúrere tiiwá. 41 Jesuré curusapũ páabiaturo pɛto oteré oteriro niiwã. Tee oteriro deco mama tuti, ãtãgãpũ coari tuti niiwã. Tiitutipũ sícãrĩ diaarirare cũũña maniríro niiwã ména. 42 Muĩpũ sããwari, ãsã yeerisãri bureco jearopũ tiiwá. Teero tiirá, tiicope pɛtogã niirĩ, Jesuyá õpũũrẽ toopú néewa, cũũwã.

20

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

† 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

¹ ʔsā yeerisāri bureco síro macā bureco niirĩ, bóeadari sũguero, María Magdalena cũrẽ cũuri tutipũ wáayigo. Tiituti biamíriquicare aperopú nucũrĩ ññayigo. ² Teero tiigó, ʔsā putopũ catuputúaatirigo niiwõ. ҮҮҮ Jesús bayiró maĩnógũ, Simón Pedromena niiwũ. ʔsārẽ jĩwõ:

—Marĩ Ɔpũrẽ aperopú néejõããrira niĩawã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩwõ.

³ Coo teero jĩrĩ tũorá, ҮҮҮ, Simón Pedromena cũrẽ cũuriropũ ññarã wáawũ. ⁴ ʔsā toopú wáara, ҮҮҮ Pedro nemorõ catubayíwũ. Teero tiigú, ҮҮҮ cũũ sũguero jeawũ. ⁵ Toopú jea, tiicoperũ munibiá, ñnasõnecowũ. Sããwaripacũ, cũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. ⁶ Too síropũ Simón Pedro ҮҮҮre nũnũjeáwi. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopú niirĩ ññawĩ. ⁷ Aperó Jesuré dupure cúã cõmarĩ caserocã aperopú pesari ññawĩ. Tuupéari casero niiwũ. ⁸ ҮҮҮ tiitutipũre jeasũguerigũcã sããwawũ. Niipetirere ññagũ, padeowá. ⁹ ʔsā Cõamacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigũrũ masãgũdaqui” jĩrẽre masĩriwũ ména. ¹⁰ Ññaãri siro, ʔsãya wiipũ putuawawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauásũguerigue
(Mr 16.9-11)

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacũpũ utigo putuáwo. Utigora, tiitutipũ munibiá, ñnasõnecoyigo. ¹² Ángelea puarã suti butirẽ sãñarãrẽ duiiri ññayigo. Cúã Jesuré cũmiriropũ duiyira, sícũ dupu niimirirope, ãpĩ dũpori niimirirope. ¹³ Cúã coore sãĩñáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩyira.

Cúãrẽ ҮҮҮyigo:

—ҮҮҮ Ɔpũrẽ néejõããrira niĩawã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩyigo.

¹⁴ Coo teero jĩãri siro, aperopé cãmenucãyigo. Jesús coo puto nucũrĩ ññayigo. “Jesús niĩ” jĩ ññamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cũũpe coore sãĩñáyigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩyigu.

“Oteré coteri basocũ niiqui”, jĩ wãcũgõ, jĩyigo:

—Mũũ cũrẽ néewarigu wedeya. ¿Noopú cũũãrĩ? ҮҮҮ cũrẽ néegõ wáagoda, jĩyigo.

¹⁶ Jesús coore jĩyigu:

—¡María!

Cũũ teero jĩrĩ tũogó, cãmenucã: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreoyemena “basocáre buegú” jĩdũgaro tiia.)

¹⁷ Jesús coore jĩyigu:

—Ñeerijãña ҮҮҮre. ҮҮҮ Pacũ putopũ muãwaria ména. ҮҮҮre padeorãre wedego wáaya. “Biiro jĩãwĩ”, jĩña: “ ҮҮҮ Pacũ

putopu muãwagudu tiia; yuu Pacu múã Pacu niĩ; yuu Õpũ múã Õpũ niĩ', jĩãwĩ", jĩ wedeya, jĩyigu.

18 Cũ teero jĩrĩ tɔogó, María Magdalena ati, ãsã cũ bueráre wedewo:

—Marĩ Õpãrẽ ññaãwũ, jĩwõ.

Cũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cũ bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

19 Teero wáari bureco ãsã yeerisári bureco síro macã bureco niwũ. Tiibureco ñamipu ãsã cũ buerá niirira neãwũ. Ësã judíoare dutiráre cuira, ãñurõ biacósãwũ. Ësã toopá niirĩ, Jesús ãsã decopu bauánucãwĩ. Ësãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩrõ, jĩwĩ.

20 Cũ teero jĩãri siro, cũye wãmorĩrẽ, warupãmarẽ ãñowĩ. Ësã cũrẽ ññarã, bayiró useniwũ. 21 Ësãrẽ jĩnemowĩ:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩrõ. Yuu Pacu yũre ticodi-ocorirobirora yũcã yé quetire wededutigu múãrẽ ticocoa, jĩwĩ.

22 Teero jĩãri siro, cũ ãsãrẽ wĩãpũpeo, jĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo niĩrõ. 23 Múã ãpẽrãrẽ cũ ññarẽ tiirere acabóri, acabónoãrira putuáadacua. Múã cũãrẽ acabóheri, acabóya manirã putuáadacua, * jĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarẽ bauárigue

24 Tomás ãsã menamacũ (“sũduárigu” ãsã jĩgũ) Jesús ãsã putopu bauáritore, maniwĩ. 25 Teero tiirã, ãsã cũrẽ jĩwũ:

—Marĩ Õpãrẽ ññaãwũ.

Tomapé ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yuu cũye wãmorĩpu cũ páabiare coperire ññahẽgũ, teecoperipu yáa wãmosũãrẽ súusõnecohegu, teorora yáa wãmorẽ cũ warupãmapucãrẽ súusõnecohegu, padeorícu, jĩwĩ.

26 Sica semana siro ãsã cũ buerá niirira tiwiipá neãwũ sũcã. Tomás ãsãmena niwĩ sáa. Ësã ãñurõ biacósãpacari, Jesús ãsã decopu bauánucãwĩ sũcã. Ësãrẽ ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niĩrõ, jĩwĩ.

27 Too síro Tomarẽ jĩwĩ:

—Ññaña yé wãmorĩrẽ; mnyaya wãmosũãrẽ ãno súusõnecoya. Yáa warupãmapucãrẽ mnyaya wãmorẽ súusõnecoya. Padeorẽ manigũ niirijãña. Padeoyá, jĩwĩ.

28 Tomapé jĩwĩ:

—Mny yuu Õpã niĩã; mny Cõãmacũ yuu padeogá niĩã, jĩwĩ.

29 Jesupé jĩwĩ:

* 20:23 Mateo 16.19; 18.18.

—Tomás, m̄u yuure ññatoaguru padeóa. Æpẽrã yuure ññaripacara padeorãpe useninemorã niĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeodutígu atipũrẽ jóaa

³⁰ Jesús ùsã ññacoropu pee apeyenó cūũ tutuaremena tiĩñowĩ. Tee niipetirere yuũ atipũpũre jóaria. ³¹ Yuũ atipũpũ Jesús sĩquẽ cūũ tutuaremena tiĩñoriguere jóaa. Múãrẽ “Jesús Cõamacũ beserígu cūũ macũ niĩ” jĩrẽre padeodutígu jóaa. Múã cūũrẽ padeorã catirẽ petihére cuoádacu.

21

Jesús cūũ buerãre bauánemorigue

¹ Too síro Jesús Tiberiataro wesapu ùsãrẽ bauánemowĩ. Biiro wáawu: ² Æsã toopũre niirã noquẽrã niiwũ: Simón Pedro, Tomás (“sũdũarígu” ùsã jĩgũ), Natanael (cūũ Caná Galilea dita macũ niiwĩ), ùsã Zebedeo põna, Æpẽrã ùsã menamacãrã puarã niiwũ. ³ Æsã toopũ niirĩ, Simón Pedro ùsãrẽ jĩwĩ:

—Wai wasagu wáagu tiia.

—Æsãcã m̄umena wáaada, jĩwũ.

Æsã wáa, dooríwupu muãsãwũ. Tiiñamirẽ wai sĩãbóejõãmiwũ. Buarítu.

⁴ Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapu nucũwĩ. Æsã cūũrẽ ññamasĩriwu. ⁵ Cūũ ùsãrẽ jĩwĩ:

—¿Wai buaarĩ?

—Buariatu, jĩwũ.

⁶ —Dooríwupu diamacãpe cõãñoña múãya bapigure sũcã. Toopé buaadacu, jĩwĩ.

Cūũ jĩrirobirora tiiwá. Paũ peti sããrĩ, bapigure wéemũcobayiritu. ⁷ Teero wáari ññagũ, yuũ Jesús bayiró maĩnógũ Pedrorẽ jĩwũ:

—Marĩ Õpũ niĩ.

Simón Pedro “marĩ Õpũ niĩ” jĩrĩ tuogũ, cūũyaro sutirorẽ máata sãñawĩ; peesutimena pademasĩriwi. Sãña, tiitaropu ññaocoñuãwĩ. ⁸ Æsã pasaró wesapu jeadaro cien metrora yoaro niiwũ. Teero tiirá, dooríwupu waire wéepãwawu. ⁹ Toopũ pããjeara, pecame cūũ dioárimerẽ ññawũ. Tiimerpũ sĩcũ wai cããrĩõãrígũ pesawi. Teero biiri pã niiwũ. ¹⁰ Jesús ùsãrẽ jĩwĩ:

—Wai múã buaarirare néeatya, jĩwĩ.

¹¹ Simón Pedro dooríwupu muãsã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõãwũ. Ciento cincuenta y tres sããrira niwã. Paũ sããpacari, bapigu yigariwu. ¹² Jesús ùsãrẽ jĩwĩ:

—Yaawãcãrã atiya.

Ɔsã cǔūrē ññamasĩtoawu. Teero tiirá, sǐcǔnopera, “¿noã niĩ mǔu?” jĩ sãñáriwu. ¹³ Jesús pǎrē nēe, ùsārē batowi. Waicārē teerora tiiwí.

¹⁴ Jesús dia masāri siro, pǎarĩ ùsārē bauátoawi. Ateména ññĩarĩ wáaro tiiwú sáa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

¹⁵ Ɔsã yaaari siro, Jesús Simón Pedrore sãñáwĩ:

—Simón, Jonás macǔ, ¿mǔu ãniã nemorõ yǔure maĩ? jĩwĩ.

—Ɔjǔ, yǔu Ɔpǔ. Mǔu masĩã yǔu mǔurē maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yǔure padeoráre bueya, jĩwĩ.

¹⁶ Pedrore sãñánemowĩ sǔcã:

—Simón, Jonás macǔ, ¿yǔure maĩ? jĩwĩ.

—Ɔjǔ, yǔu Ɔpǔ. Mǔu masĩã yǔu mǔurē maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yǔure padeoráre coteya, jĩwĩ.

¹⁷ Too síro jĩñemowĩ sǔcã:

—Simón, Jonás macǔ, ¿yǔure maĩ?

Pedro ññĩarĩ cǔūrē sãñárĩ ññagǔ, bayiró bóaneõgǔ wáawi. Cǔūrē jĩwĩ:

—Ɔpǔ, mǔu niipetirere masĩã. Mǔu masĩã yǔu mǔurē maĩrére, jĩwĩ.

Jesús cǔūrē jĩwĩ:

—Too docare yǔure padeoráre bueya. ¹⁸ Mǔurē ateréja diamacǔrã jĩã: Mǔu mamǔ niigǔ ména, mǔu booró sutiré sãña, mǔu noo wáadǔgaropu wáawu. Bucu wáagure, mǔuye wãmorĩrē súumõcogudacu. Ápĩ mǔurē suti sãã, mǔu wáadǔgaheropu mǔurē néewagudacui, jĩwĩ.

¹⁹ (Jesús teero jĩgǔ, “Pedro biiro wáa, diagudacui” jĩgǔ tiiwí. “Cǔũ diarémēna basocã Cõãmacǔrē ãñurõ wedeseadacua” jĩgǔ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩñari siro, Jesús cǔūrē jĩwĩ:

—Yǔure padeonǔserucujãña, jĩwĩ.

Jesús Juanrē maĩríque

²⁰ Too síro Pedro cãmenǔcã, yǔu cǔã siro nǔnǔrĩ ññawĩ. Yǔu Jesús maĩnógǔ niiwǔ. Yǔurã too sugueropure ùsã yaaritore, Jesús pǔtogã duigu, cǔūrē sãñáwũ: “Ɔpǔ, ¿noã mǔurē ññatutirapure ticogudari?” jĩwũ.* ²¹ Pedro yǔure ññagǔ, Jesurē sãñáwĩ:

—Ɔpǔ, ¿ãñirē deero wáaadari? jĩwĩ.

²² Jesupé cǔūrē yǔuwĩ:

—Yǔu pǔtaatiripu cǔũ catiricārē, tee mǔuye maquē mee niĩã. Teeré wãcǔrijãña. Mǔu yǔupere wãcǔnǔnǔseya, jĩwĩ.

* 21:20 Jn 13.25.

²³ Cũ teero jĩrĩ tuorá, Jesuré padeorá “Juan diariqui” jĩré sesajõãmiwã. Jesús yũre “cũ diariqui” jĩgũ mee tiwí. Bi-irope jĩgũ tiwí: “Yũ putaaatiripũ cũ catiricãrẽ, tee mũye maquẽ mee niiã”.

²⁴ Yũ Juan niiã, Jesús buegú niirigũ. Yũ ñariguere jóaa. Teero tiigú, “diamacárã niiã” jĩmasĩnoã.

²⁵ Apeyé Jesús tiirigue pee niiã. Yũ tũgueñarĩ, cũ ti-iríguẽcõrõ jóaatã, peepũrĩ peti wáabojĩyu. Teepũrĩ atibárecore dadajõãbojĩyu.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIÍÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, m̄n̄rē sicapū too suguerop̄re jóaw̄n. Tiip̄p̄re niipetire Jesús basoc̄are buerucuriguere, cūñ tiirucúriguere wedew̄n. Sicato cūñ buen̄c̄ariguere, ² tée cūñ bueyapac̄tiriguere wedew̄n. Teero biiri cūñ ūm̄ñsep̄m̄ m̄ñāwariguere wedew̄n. Jesús ūm̄ñsep̄m̄ m̄ñāwadari suguero, cūñ buerá cūñ beserirare dutiré cūñyigu cūñ tiíadarere. Espiritu Santo mas̄iré ticorémena teeré dutiyigu. ³ Cūñ dia mas̄ari siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta burecorire pee bauáyigu cūñrē. Teero tiirá, cūñrē ñnarā, “marī ‘diajōāāwī’ jīñarigura catii” jīñyira. Cōāmacū dutiré basoc̄ap̄re niíadare jeariguere wedenemoyigu sūcā.

⁴ Jesús cūñāmena niigū, cūñrē Jerusalén̄p̄m̄ niidutiyigu ména. Cūñrē jīñyigu:

—Ȳm̄ Pacu múārē too suguerop̄m̄ jīñirobirora Espiritu Santore ticodiocoḡd̄re yueya. Teeré wedetoaw̄n. ⁵ Juan múārē ocoména w̄meōtiwi. Ȳm̄ Pacupeja nemorō ññurō tiigúdaqui múārē: Péerogā siro Espiritu Santore ticodiocoḡdaqui, jīñyigu Jesús.

Jesuré Cōāmacū ūm̄ñsep̄m̄ néem̄ñrigue

⁶ Cūñāmena neñārira cūñrē s̄ññáyira:

—Īsā Ōp̄ū, ¿m̄m̄ mecūtígārē romanuārē cōājāḡd̄ari? Teero biiri ¿āp̄ērā marīya wederare diamac̄rā marīrē dutirá s̄ññ̄r̄ tiigúdari? jīñiyira.

⁷ Cūñ ȳm̄yigu:

—Marī Pacu s̄ic̄rā mas̄iqui. Cūñ “teerora wáaaro” jīñrī, teerora wáaadacu. Ate mas̄iré múāye maquē niiria. ⁸ Teero niipacari, marī Pacu cūñ tutuarere múārē ticoḡdaqui, Espiritu Santo múāp̄re atiri. Múā cuiro manirō, w̄ac̄ūtutuaremena yé quetire basoc̄are wedera wáaadacu. Jerusalén macārārē, Judea dita macārārē, Samaria dita macārārē, niipetiro atib̄arecop̄m̄ niirārē wedera wáaadacu, jīñyigu.

⁹ Teero jīñ wedetoaari siro, cūñrē cūñ Pacu néem̄ñwayigu ūm̄ñsep̄m̄. Cūñ m̄ñāwari, cūñ buerá ññan̄ñuseyira. Cūñrē ōmeb̄m̄ñ tuubiácojāyiro. Teero tiirá, cūñrē ññanemoriyira s̄āa. ¹⁰ Cūñ Jesús m̄ñāwari ññanuc̄rī, cūñ decop̄m̄ ūm̄ñ p̄narā suti butiré s̄ññarira bauán̄c̄ajeayira. ¹¹ Cūñrē jīñyira:

—Múã Galilea macãrã, ¿deero tiirá ãmuãsepu ãnamũõconucũĩ? Ñni Jesús múãmena niãrigu mecũtigã ãmuãsepu muãwaarigura atibãrecopure atigũdaqui sũcã. Múã cũrẽ muãwari ãããrirobirora atigũdaqui, jĩyira.

Judare wasogũdare beserigue

¹² Teero tiári siro, Jesús beserira Ɔtãgũ Olivopu niãrira diiwã, Jerusalénpu coepũtũawayira. Tiimacã pũtogã niã tiigũ sica kilómetro wáaro. ¹³ Jerusalénpu pũtuajeara, cúã cãnirĩ wiipu wáyira. Tiíwiĩ casacũtiri wii niyiuro. Sicatatia ãmuãrõ macã tatiapu sãawayira. Cúã niyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macũ), Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ niimirigu), Judas (Santiago macũ) niyira. ¹⁴ Cúã sãcãrõmena neã, Cõãmacũrẽ sãirucúyira. Jesús baira, cũũ paco María, ãpẽrã numiãcã cúãmena neãyira.

¹⁵ Teebũrecorire Jesuré padeorã neãyira sũcã. Ciento veinte watoa niyira. Pedro wãmũncã, cúãrẽ wedeyigu.

¹⁶ —Yãa wedera, too sugueropu marĩ ñecũ David Espiritu Santo masĩre ticorẽmena Judare wãaadare jõasuguerigu ni-iwĩ. Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ diamacũrã wãaadare niirõ tiiwũ. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Judas néewa, cúãrẽ Jesuré eñowĩ. Cúãpe Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ãsã menamacũrã niimiwĩ. Jesús cũũcãrẽ basocãre buerẽre cũũmiwĩ. ¹⁸ Cũũ ñãñarõ tii wap-atãriguemena sicadita sãĩnóyiro. Too síro dupupe ñaacũmu, cũũ páaga podo, cutamisĩ witibatejõãyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macãrã teerẽ tuoyira. Cúã tiiditare Acéldama jĩyira. Acéldama “Díi Dita” jĩrõ tiicú cúãyemena.

²⁰ Tĩatopu Salmopũpũre jóagu teerẽ biiro jóarigu niiwĩ: Cũũye niimirigue cõãjãnoãrõ.*

Cũũ jóarigu niiwĩ sũcã:
 Ñpĩ cũũ pademiriguere wasoáro,†
 jĩ jóarigu niiwĩ.

²¹⁻²² Marĩmena sĩquẽrã niipetiropu wãanetõrira niĩya, marĩ Õpũ Jesús marĩmena niirĩ. Juan Jesuré wãmeõtiri, té Cõãmacũ cũũrẽ ãmuãsepu néemuãrĩ, ãñarira niĩya. Ñniãpũre sãcũ besero booa ãsã oncemena niigũdare. Cũũ ãsã tiiróbiro Jesús dirigupũ masãrigue quetire wedegũ wãagũdaqui, jĩ wedeyigu Pedro.

²³ Tiitatiapu niirã pũarãrẽ beseyira. Sãcũ José Barsabãre beseyira. Cũũ wãmesotoapeore griegoayemena Justo niyiuro.

* 1:20 Salmo 69.25. † 1:20 Salmo 109.8.

Āpī Matíare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marī Ōpūrē sāirā, biiro jīyira:

—Ūsā Ōpū, m̄m̄ niipetira basocá wācūrere masiā. Judas wasogúdere besetoajiyu. Ūsārē ēñoñá. ¿Nii niigari? Judas m̄m̄ dutiré cūiriguere duujāwī, ñañarā cúā ñañarō netōrōp̄m̄ wáagu, catiḡm̄ cūū añurō tiirírigue wapa, jīī sāiyira.

²⁶ Too síro p̄m̄apé ūtāp̄ep̄m̄ Matías, Barsabás wāmerē jóayira. ¿Nii marī Ōpū beseriḡm̄ niī? jīrā, piip̄m̄ sãā, sicape née, iñayira. Matías wāme jóaturipe niyyiro.

—Jãā, ãni Matías Judas wasogú niī, jīyira.

Cūū ãpērā oncemena Jesucristoye quetire wedegá wáayiḡm̄.

2

Espíritu Santo diijeárigue

¹ Cincuenta b̄m̄recorī Pascua netōrī siro, Pentecostés wāmecutiri b̄m̄sebareco wáayiro. Tii b̄m̄sebareco niirī, niipetira Jesuré padeorá s̄icārōména neāyira. ² Tiiwiipú cúā duiri, wācūña manirō wīno bayirō atiro tiirób̄iro ūm̄uāsep̄m̄ b̄m̄s̄udiatiyiro. Tiiwií b̄m̄s̄usesajōāyiro. ³ Teero wáari, pecame jūāríp̄ōnabiro bauré cúācōrōrē pesayucoyiro. ⁴ Niipetiramena Espiritu Santo niin̄cāgū jeayiḡm̄. Cūū dutirém̄ena ãpērā basocáye wedeserere mas̄iripacara, wedesen̄cāyira.

⁵ Teeb̄m̄recorire Jerusalén̄p̄ure pau judíoa apeyē dita macār̄p̄m̄ niyyira. Cúā Cōāmacūrē quionírem̄ena padeorá niyyira. ⁶ Cúā tee b̄m̄s̄uri t̄uorá, toopú neāwayira. Deero jīmas̄iriyira, cúā p̄t̄op̄m̄ jeara. Cúā basocácōrō cúāye wedeserem̄ena Jesús bueráre wedeseri t̄uoyira. ⁷ T̄uomaníjōārā, cāmerī jīyira:

—Niipetira ãniā wedesera ¿Galilea macārā mee niimī? ⁸ ¿Deero tiirá marīyere añurō wedeseri t̄uoi? ⁹ Marī aperó macārā niī. Partia macārā, Media macārā, Elam macārā, Mesopotamia macārā, Judea macārā, Capadocia macārā, Ponto macārā, Asia macārā niī marī. ¹⁰ Frigia macārā, Panfilia macārā, Egipto macārā, Cirene p̄t̄o macārā niī marī. Cirene Libia ditap̄m̄ niī. Sīquērā Roma atirá niīya. ¹¹ Cúā sīquērā judíoa niīya. Āpērā judíoa niihērā Cōāmacūrē padeoóya. Āpērā Creta macārā, Arabia macārā niīya. Marī niipetira marīye wedeserem̄ena t̄uorá tiia Cōāmacū añuré tiirere, jīyira.

¹² Niipetira t̄uomaníjōāyira.

—¿Ate deero jīd̄ugaro t̄iī? jīī cāmerī sāññáyira.

¹³ Sīquērā cúārē buijāyira.

—Āniā cūmurā tiíya, jīyira.

Pedro basocáre wederigue

14 Cúã teero jĩĩrĩ tʰogú, Pedro ãpěrá once Jesús beseriramina wãmɯɯcã, bayiró busarómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirã, yɯɯ jĩĩrere ãñurõ tʰoyá. 15 “Ániã cūmurã tiiíya” jĩĩ wãcūmiã múã. Cūmurã mee tiiíya. Mecătígã ñamisãñurõgã nueve niã. 16 Múã mecătígã tʰorere too sugueropɯ profeta Joel jóarigu niiwĩ:

17 Atibáreco petiádari suguero, Espiritu Santore niipetirare ticodiocogɯda, jĩĩrigɯ niiwĩ Cõamacū.

Espiritu Santore ticodiocori, múã põna ãmã, numiã yɯɯ wededutirere wedeadacua.

Butoáre, mamarãrẽ cūã quẽẽrõpɯ ãñogúdacu too síropɯ wáaadarere.

18 Yɯɯre padecoterare Espiritu Santore ticodiocogɯdacu.

Cúãcã yɯɯ wededutirere wedeadacua.

19 Ɔmũãsepɯre merẽã bauré tiigúdacu.

Atiditapúre díi, pecame, õme yɯɯ tiiẽñore niĩadacu.

20 Muĩpũ búreco macū naĩtĩãjõãgũdaqui.

Muĩpũ ñami macū díi tiiróbiro sõãgũ wáagũdaqui.

Marĩ Òpũ jeaadari búreco suguero teero wáaadacu.

Quioníri búreco niĩadacu. Bári niirí búreco mee niĩadacu.

21 Sĩcũ: “Yɯɯ Òpũ, yɯɯre netõnéña” jĩĩ sãĩgũno netõnénogũdaqui,*

jĩĩ jóarigu niiwĩ Joel, jĩĩ wedeyigu Pedro—.

22 Yáa wedera, yɯɯ jĩĩrere ãñurõ tʰoyá, jĩĩyigu sũcã—. Jesús Nazaret macã macãrẽ múã ññajiyu. Cõamacū cūmēna pee ãñurẽ tiirigu niiwĩ. Bayiró tutuaremena tiiẽñore tiirigu ni-iwĩ cūmēna. Teerẽ múã ãñurõ masiã. 23 Múã cūrēna curusapɯ siãdutira, ñañarãpɯre ticowɯ. Cõamacū tíatorɯ “teero wáaadacu” jĩĩrirobirora wáawɯ. 24 Cõamacū Jesuré diarigupɯre masõrigɯ niiwĩ. Cū diadoaririgu niiwĩ. Masãgũdɯ niigũ ti-iyígu. 25 Tíatorɯ David jóasuguerigu niiwĩ Cristo Cõamacūmena wedeseadarere:

Yɯɯ yɯɯ Òpũrẽ yɯɯ díamacũpɯ ññarucujãwũ.

Cū yɯɯ diamacũpe niirĩ, cuiria.

26-27 Teero tiigú, yɯɯ bayiró usenigũ wedesea. Yáa useromēna bayiró usenigũ basaa.

Yáa yeeripũnarẽ diarira ññanorõpɯ mɯɯ cūũdoaricu.

Yɯɯre “bóarijããrõ” jĩĩgũdacu mɯɯ, yɯɯre maĩgũ.

Teero tiigú, yɯɯ ãñurõ cuire manirõ niijãgũdacu, mɯɯrẽ yuegu.

28 Yɯɯre catirẽ petihére buanucãrĩ tiiwá.

Mɯɯrẽ ññagũ, useniremena niigũdacu,†

jĩĩ jóarigu niiwĩ David.

* 2:21 Joel 2.28-32. † 2:28 Salmo 16.8-11.

29 'Yáa wedera, añurō t̄ojĩña ména marĩ ñecū Daviyé maquēre. Cūū diajōāyigu. Cūū diari, cūūrē yaarira niiwā. Cūū diari yaari cope masācope marĩ p̄top̄ra niia ména. 30 David catigu, profeta niirigu niiwī. Cōāmacū too sírop̄a tiádarere masĩjgū, wederigu niiwī: “M̄u p̄rāmi niin̄n̄seḡp̄a m̄u dutirobirora atiditaré Ōp̄ū niigūdaqui”,‡ jĩrigu niiwī Cōāmacū quioníremena. 31 Teero tiigū, David Cōāmacū beserigu diarigup̄are masōriguere ñagū tiiróbiro jóarigu niiwī: “M̄u ȳure diarira ñanor̄p̄a cōādoaricu. Yáa ōp̄ū bóaricu”. 32 Jesuré wáadarere jóarigu niiwī. Cōāmacū cūūrēna masōrigu niiwī. Teeré ūsā niipetira ñawā. 33 Cōāmacū cūūrē ūm̄āsep̄a néem̄ārigu niiwī, cūū diamac̄ape duiaro jĩgū. Cūū Pacu tíatop̄a jĩrirobirora cūūrē Espíritu Santore ticoyigu. Cūūpe ūsārē ticonet̄onecoarigu niiaiwī. Teerá niia múā ñaārigue, múā tuoárigue. 34 Davipé cūūya ōp̄ūmena ūm̄āsep̄are m̄ūwaririgu niiwī. M̄ūwaripacu, ateré jóarigu niiwī:

Cōāmacū jĩwī ȳu Ōp̄ūrē:

“Yáa wāmo diamac̄aniñape duiya,

35 té m̄ūrē ñnatutirare m̄u dutiriguere ȳu añurō ȳuri ti-
ir̄ip̄a”,§
jĩ jóarigu niiwī.

36 'Teero tiirá, judíoa niipetira t̄omasĩārō. Múā Jesuré curusap̄a páabiatu s̄iādut̄ipacari, Cōāmacū cūūrēna marĩ Ōp̄ū wáari tiir̄igu niiwī. Cōāmacū cūūrē ticodiocorigu niiwī, marĩre net̄onéārō jĩgū, jĩ wedeyigu Pedro.

37 Cūū teero jĩr̄i t̄orá, bayiró wācūpati, s̄iñáyira:

—Īsāya wedera, ¿ūsā deero tiádari? jĩyira Pedrore, ãp̄ēã Jesús beserirare.

38 Pedro cúārē ȳuyigu:

—Wācūpati, wasoyá múā ñañaré tiiré. Jesucristore padeó, wāmeōtidutiya. Múā teero tiirí, múā ñañaré tiiré Cōāmacū acabógūdaqui. Espíritu Santo múāp̄are niigū jeari tiigūdaqui. 39 Cōāmacū marĩ Ōp̄ū tíatop̄a jĩrirobirora múārē, múā p̄na niin̄n̄userare, yoaro macārācārē, niipetira cūū beseráre Espíritu Santore ticogūdaqui, jĩyigu Pedro.

40 Cūū tee dícu wederiyigu. Cúārē wācūtutuaire tico, añurō quioníremena wenenemoyigu:

—Atibúreco macārā ñañaré tiiré dutijōāña. Cōāmacū net̄onérepere ñeeña, jĩyigu.

41 Pedro wedeariguere padeorá wāmeōtinoyira. Tiiburecora Jesuré padeorámena tres mil watoa basocá niinemoyira.

‡ 2:30 Salmo 132.11-12. § 2:35 Salmo 110.1.

⁴² Cúã Jesús beserira buerére tuorucúyira. Niipetira Jesuré padeorá cãmerĩ wéepo nijãyira. Sũoyá, Cõãmacũrẽ sãĩ ti-irucúyira.

Jesuré padeorá sicato tiinucãrigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netõné, apeyé pee Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩñoyira. Cúã tiirere ñnarã, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesuré padeorá sicapõna macãrã tiiróbiro niyira. Cúã cuorére cãmerĩ batorucuyira. ⁴⁵ Peedita cuorá, apeyenó pee cuorá teeré dúayira. Cúã dúa wapatáriguere apeyenó cuohérare batoyira. ⁴⁶ Búrecoricõrõ niipetira súubusera neãyira Cõãmacũwiipũ. Cúãye wiseripũ useniremena cãmerĩ sũoyáruucuyira. ⁴⁷ Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãyira. Ñpẽrãcã cúãrẽ ãñurõ ñña padeoyira. Búrecoricõrõ Cõãmacũ padeorí tiiyigu cũũrẽ padeohérare. Jõõpemena Jesuré pau padeomũãncãyira.

3

Pedro, Juan wáamasĩhẽgũrẽ wáari tiirigue

¹ Sicabureco coeritó siro tres niirĩ, Pedro, Juan Cõãmacũwiipũ wáara tiyira. Tiiwiipure búrecoricõrõ ti horare Cõãmacũrẽ basocá súubuseyira. ² Toopú sícũ basocá wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauágũpũra posarigu niyigu. Búrecoricõrõ Cõãmacũwii sope sããwaro cũũrẽ néewa dupoyira. Tiisope wãmecutia Ññurí Sope. Too sããwarare niyeru sãĩduiyigu. ³ Pedro, Juan sããwaadara tiirí ññagũ, cúãrẽ niyeru sãiyigu. ⁴ Pũarãpũra cũũrẽ ññayira. Pedrope: —Usãrẽ ññaña, jĩiyigu.

⁵ Cũũ cúãrẽ bayiró ññayigu. “Yũure niyeru, apeyenó ticoad-ara tiicúa”, jĩĩ wãcũmiyigu. ⁶ Pedro cũũrẽ jĩiyigu:

—Niyeru cuoría yũũ. Teeré cuorípacu, mũũrẽ tiápuguda. Jesucristo Nazaret macã macũ tutuaremena mũũrẽ jĩĩ: Wãmũncã, wáaya.

⁷ Tee jĩĩgũrã, cũũ duigũre diamacú macã wãmorẽ ñee, wéemũcoyigu. Cũũ wéemũcorira, máata cũũye dupori, cũũ ãñayepa tutuajõãyiro. ⁸ Bupucátúa, wãmũncã, wáanucãyigu. Wáagũra, bupuwá, Cõãmacũwiipũ cúãmena sããwayigu. Usenire ticoyigu Cõãmacũrẽ. ⁹⁻¹⁰ Niipetira Cõãmacũwiipũ niirã cũũrẽ ññamasĩyira.

—Ñni jõõ bupuwágu, Cõãmacũrẽ usenire ticogũ Ññurí Sopenũ niyeru sãĩduarigũra niirã, jĩiyira.

Cũũrẽ wáarere ññamanijõãyira.

Pórtico de Salomónũ Pedro basocãre wederigue

11 Wáamasĩhēgũ niiārigu cúārē duuríyigu. Basocá cūūrē ññamanijōã, Pedro, Juan p̄top̄m̄ cutusājeyaira. Too cúã neārō biayá manirí tatia niiã. Tiitatia wāmecutia Pórtico de Salomón.

12 Cúã cutusājeari ññagũ, Pedro cúārē jĩyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múã nocōrōca ññamanijōãĩ? ¿Deero tiirá múã ūsārē bayiró ññai? Múã ūsārē “ññiã basocá ãñurã nijĩrã, cúã tutuaremena wáari tiiya” jĩ wácũã. 13 Marĩ ñecūsũmũã Abraham, Isaac, Jacob, ãpērã marĩ ñecūsũmũã Ōpũ niirigu niĩ Cōãmacũ. Cūūrã “Jesús p̄ptĩ macũ niĩ; ãñuniĩ” jĩ, ãñorigu niiwĩ. Jesuré múārē dutiráp̄ure ticowũ. Pilato ññacoro múã cūūrē booríwũ. Cũũ “ññirē wionécogũdu tia” jĩpacari, múã “wionécorigãña” jĩwũ. 14 Jesús ññañaré manigũ, ãñurē tiigũre múã booríwũ. Basocá sñāgũp̄ere wionécodutiwũ Pilatore. 15 Jesús marĩrē catiré ticogũp̄ere sñādutiwũ. Cōãmacũ cūūrē diarigũp̄ure masōrigu niiwĩ. Ūsã teeré ññawũ. 16 Jesús cūũ tutuaremena ãni múã ññamasĩgũrē wáari tiiārigu niĩwĩ. Jesús ūsã cūūrē padeorĩ ññagũ, múã ññacoro ãñirē ãñurō netōñéarigu niĩwĩ.

17 Yáa wedera, múã “Cōãmacũ macũ niĩ” jĩ masĩrijĩrã, cūūrē sñādutiwũ. Marĩrē dutirácã teorora tiiwá. 18 Cōãmacũpe Cristo cūũ beserigu ññañarō netōãdarere wedetoarigu niiwĩ. Niipetira profetas teeré jóarira niiwã. Múã cūūrē ññañarō tiiríguemena teeré wáari tiirígu niiwĩ. 19 Múã ññañaré tiirére wácũpati, wasoyá. Cōãmacũ booróbirora tiiyá. Teero tiirí, Cōãmacũ múã ññañaré tiirére acabó, ãñurō niirecutiri tiigũdaqui. 20 Jesucārē ticodiocogũdaqui sũcã. Cũũ Cōãmacũ beserigu Cristo niĩ. 21 Mecũtĩgã cūūrē ūmũãsepũ p̄tuáro booa, té Cōãmacũ niipetirere wasorípu. Teeré Cōãmacũ cūũyara profetas ãñurãmena wedesũguerigu niiwĩ. 22 Moisés biiro jóarigu niiwĩ: “Too síropũ marĩ Ōpũ Cōãmacũ profetare ticocogũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ marĩya wedegũ niigũdaqui. Niipetire cūũ wederére tuopetĩjãña múã. 23 ãpērã cūũ dutirére tiidũgáherano judíoamena niinemoricua; sñājãnoãdacua”,* jĩ jóarigu niiwĩ Moisés.

24 Samuel, ãpērã profetas mecũtĩgã wáarere jóasũguerira niiwã. 25 Cōãmacũ cūũyara profetamena múārē wederigu niiwĩ. Cōãmacũ múã pacusũmũārē, teero biiri múārē cūũ netōñére quetire ticowĩ. Tee quetire ticogũ, Abrahamrē ateré jĩrigu niiwĩ: “Mũũ p̄rãmi niinũnũsegũmena niipetira atiditã macārãrē ãñurō tiigũda”, jĩrigu niiwĩ. 26 Cōãmacũ cūũ macũ diarigũp̄ure masō, marĩrē ticocosũguerigu niiwĩ. Teeména marĩrē ãñurō tiirígu niiwĩ. Marĩ ññañaré tiirére duudutiřigu niiwĩ, jĩyigu Pedro.

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá putoꝝ wáarigue

¹ Pedro, Juan basocáre wedera tiirí, paiá, ãpĩ Cõãmacũwii coteri basocare dutigú, ãpẽrã saduceo basoca jeayira. ² Pedro, Juanména jĩiyigu:

—Cõãmacũ Jesuré diarigupure masõrigu niwĩ. Teero tiirá, marĩcã diaari siro, masããdacu, jĩiyigu.

Saduceo basoca, cũãmena jeaarira tee buerére tuorá, bayiró cúayira. ³ Cúa, Pedro, Juanrẽ ñeewayira. Muĩpũ sããritopu niirĩ ñnarã, cũãrẽ ñeewa, peresu sõnecoyira. ⁴ Cõãmacũwiipũ cũã bueariguere tuoarira pau Jesuré padeonũcãyira. Jesuré padeorãmena niirã, ãmũã dícare bapaqueori, cinco mil niyira.

⁵ Apebúrecope judíoare dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá tiimacã Jerusalénpu neãyira.

⁶ Cũãmena ãpẽrã neãyira: Anás (cũũ paiaré dutigú niyigu), Caifás, Juan, Alejandro, ãpẽrã paiaré dutiráya wedera.

⁷ Neãtoa, Pedro, Juanrẽ cũã putoꝝ néeatidutiyira. Cũã puto jeari: —¿Noã dutirémãna teeré tiarĩ múã? jĩĩ sãĩñáyira.

⁸ Pedro, Espíritu Santo cũãmena niirĩ, cũãrẽ yũũyigu:

—Ësãrẽ dutirá, teero biiri butoá dutirá, ⁹ múã mecũã ãsãrẽ sãĩñãã, ãsã ãñurõ tiiárigue maquẽrẽ masídugara. Múã “¿ñeenómena cũũrẽ wáamasĩhẽgũ niimiãrigure netõnéãrĩ?” jĩĩ sãĩñárã tiicú. ¹⁰ Múã sãĩñããriguere yũũgũda, múã niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩĩgũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múã curusapu páabiatudutirigu tutuaremena ãni múã ñnacoropu niigúrẽ netõnéãwũ. Cõãmacũ cũũrẽ diarigupure masõrigu niwĩ. ¹¹ Jesús ãtãqui múã cõãriqui tiiróbiro niĩ. Profeta tiiqui maquẽrẽ jóarigu niwĩ: “Wii weerira ãtãquire booríyira. Cũã boorípacari, tiiquira upatĩ macãqui putuáwu tiiwiipure”,* jĩĩ jóarigu niwĩ. ¹² Æpẽrãpúja netõnémasĩricua. Cũũ sícũrã petihérimepu wáaborirare netõnémasĩ, jĩiyigu Pedro.

¹³ Dutirá cũã cuiro manirõ wederi ñnarã, tuomanijõãyira. Cũã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—Ñniã bári niirã, buerira mee niĩya. Marĩ cũãrẽ ññamasĩã; Jesumãna wáanetõrira niĩya, jĩiyira.

¹⁴ Pedro, Juan netõnéãrigu cũãmena nucũrĩ ñnarã, deero jĩĩnemomasĩriyira. ¹⁵ Cũãrẽ witiwadutiyira ména. Cũã sesaro cãmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiíadari marĩ ñniãrẽ? Niipetira ãno Jerusalén macãrã cũã tiiẽñoãriguere ññapetijããrira niíãwã. Teero tiirá, marĩ “tiiríawã” jĩĩmasĩricu. ¹⁷ Basocá aperó macãrãpu teeré

* 4:11 Salmo 118.22.

tuonemorĩ tiirijããda. “Múã Jesuyére wedenemorĩ, múã ñañarõ tiinóãdacu” jĩico cũãrẽ, jĩiyira.

¹⁸ Wedesetoa, cũãrẽ sãaatidutiyira sũcã. Cũã, cũã putopu jeari, jĩiyira:

—¡Ñañarõ tuoyá múã! Jesuyére péerogã wedenemorijãña; buenemorijãña sáa, jĩimiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yũũyira:

—¿Cõãmacũ ĩñacorore ùsã múã dutirére o cũũ dutirépere tiiri booi? Múã basiro beseya. ²⁰ Ësã ĩñariguere, ùsã tuoríguere wederipacara, niimasĩriga, jĩiyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cũãrẽ cuiaro jĩrã. Basocá cũũrẽ wáaariguere ĩñarã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Teero tiirá, cũãrẽ ñañarõ tiimasĩri, wionécojãyira.

²² Cũã netõñãrigu cuarenta cãmarĩ nemorõ cuoyígu.

Jesuré padeorá Cõãmacũrẽ tiiapure sãĩrigue

²³ Cũãrẽ wionécoari siro, Jesuré padeorá niirõpu wáayira. Paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá jĩãriguere wedeyira. ²⁴ Cũã wederi tuorá, sĩcãrõména Cõãmacũrẽ jĩiyira:

—Ësã Òpũ, mũũ ùmũãse, atiyepá, día pairímaa, niipetire atibáreco niirére tiirígu niĩã. ²⁵ Tíatopu Espíritu Santo wãcũré ticorémena mũũ ùsã ñecũ Daviré wededutirígu niiwũ. David mũũ wededutiriguere biiro jóarígu niiwĩ:

Judíoa niihẽrã Cõãmacũmena cúara ñañarã wáajãya.

Judíoa peja “marĩ biiro tiiáda Cõãmacũrẽ” jĩãmajãya.

²⁶ Atibáreco macãrã õpãrã neããya, Cõãmacũrẽ netõnucã cũũrẽ ñañarõ tiidugára.

Cũũ beserigucãrẽ teorora ñañarõ tiidugáya,†

jĩ jóarígu niiwĩ David.

²⁷ Cũũ jóarirobirora wáawũ. Atimacãpúre Herodes, Poncio Pilato, ãpẽrã judíoa niihẽrã, judíoa mena neãwã. “Cũũrẽ ñañarõ tiiáda” jĩrira niiwã mũũ macũ Jesús mũũ beserigure ñañarõ tiiádara. ²⁸ Tíatopu mũũ “teorora wáaadacu” jĩrrirobirora tiiríra niiwã. ²⁹ Ësã Òpũ, cũã ùsãrẽ bayiró tutuaremena dutiawã, cuiaro jĩrã. Cũã jĩãriguere wãcũña. Ësã mũũrẽ padecotera niĩã. Ësãrẽ mũũye quetire cuire manirémena wederi tiiyá. ³⁰ Mũũ tutuaremena diarecutirare netõñã. Mũũ sĩcãrã Jesús mũũ macũ cũũ tutuaremena tiieñodutiya, jĩiyira.

³¹ Cũã tee jĩãri siro, cũã niirõ cãmeñayiro. Espíritu Santo cũãpure niiyígu. Teero tiirá, Cõãmacũye quetire cuiro manirõ wedeyira.

Jesuré padeorá cũã cuorére cãmerĩ batorigue

† 4:26 Salmo 2.1-2.

32-33 Jesús cūyere wededutigu beserira bayiró tutuaremena basocáre wedeyira: “Marĩ Ōpũ Jesús diari siro, masārigũ niiwĩ. Cūũ masāri siro, cūũrẽ ññawũ”, jĩiyira. Niipetira Jesuré padeorá sīcārĩbíro wācūrẽ cwoyira. Cūã cwořere “yée dícu niĩã” jĩiyira. Teero tiirá, cūã cwořere cāmerĩ batoyira. Cōãmacũ cūãrẽ bayiró tiípuyigu. 34-35 Wiserí, dita cwořá dúayira. Cūã dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cūã ticoariguere cūã menamacārãrẽ apeyenó cwohérare batoyira. Teero tiirá, cūãya pōna macārã bóaneōrã maniyira.

36 Teeburecorire sīcũ José wāmecutigu niyigu. Chipre nucūrō macũ, Leviyá pōna macũ niyigu. Jesús beserirape cūũrẽ Bernabé jĩiyira. Bernabé griegoayemena “ãñurō wācūtutuari tiigú” jĩrō tiicú. 37 Sicadita cūũye oteré ditare dúayigu. Cūũ dúa wapatáariguere Jesús beserirare ticopetijāyigu.

5

Ananías, Safira jĩditorique

1 Āpĩ Ananías wāmecutigu, cūũ numo Safiramena sicadita dúayira. 2 Ananías cūũ dúa wapatáariguere néeduo, dwsarére ticoyigu Jesús beserirare. Cūũ numoména “biiro tiíada” jĩitoayigu.

3 Pedro cūũrẽ jĩiyigu:

—Ananías, ¿deero tiigú mũu Satanárẽ yũuarĩ? Mũu Espiritu Santore jĩditoayu, mũu dúa wapatáariguere néeduo. 4 Tiidita mũu dúaadari suguero, mũuya dita niiwũ. Tee mũu dúare wapa mũuye niyeru niĩãjĩyu. ¿Deero tiigú “jĩditogũda” jĩ wācūārĩ mũu? Mũu basocá dícuere jĩditogu mee tiia; Cōãmacūcārẽ jĩditogu tiia.

5 Teeré tuogúra, Ananías ñaacũmu, diajōāyigu. Āpērã tee quetire tuorá, cuipetijōāyira. 6 Cūũ diari, mamarã tiwiipũ sããwa, suti caserimena cōma, néewayira, cūũrẽ yaará wáara.

7 Itiá hora siro Safira cūũ numo niimiārigo sããjeayigo. Teero wáariguere masĩriyigo. 8 Pedro coore sãñāyigu:

—Wedeya yũure. ¿Múãya dita dúara, nocōrōrã niyeru wapatáarĩ? jĩiyigu.

—Nocōrōrã wapatáawũ ũsã, jĩiyigo.

9 Pedro coore jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múã sīcārĩbíro wācūrémēna “marĩ Ōpũ Espiritu marĩrẽ ñañarō tiiríqui” jĩ wācūmiārĩ? Mecūtīgārã mũu manũ niimiārigure yaará jeaarira pũtũajeara tiíya. Mũucārẽ teerora yaaádera néewaadacua, jĩiyigu.

10 Cūũ teero jĩrĩrã, máata coocã Pedro pũto ñaacũmu, diajōāyigo. Coo manũ niimiārigure yaará jeaarira diaarigopũre

buajeáyira. Cúãrã coore néewa, yaará wáayira coo manunígũ p̄top̄p̄ra. ¹¹ Niipetira Jesuré padeorá, ãp̄rã niipetira tee quetire t̄orá, bayiró cuiyira.

Pedrocã Cõãmacũ s̄cũrã tiimas̄tremena tiiẽñorigue

¹² Teeb̄urecorire Jesús beserirare Cõãmacũ cũũ s̄cũrã tiimas̄tremena pee tiiẽñorĩ tiiyĩgu basocá watoap̄are. Niipetira Jesuré padeorá Pórtico de Salomón tatiap̄ s̄cãrõména neãyira. ¹³ ãp̄rã cúãmena bapac̄uti, cui niyira. Cúãrẽ bapac̄uti, cuipacara, Jesuré padeorãre ãñurõ wãcũyira. ¹⁴ Ɔmũã, numiã paũ Jesuré padeomũãncãyira. ¹⁵ Diarecutirare maa wesap̄ néewa, cõãré caseri sotoap̄ cũũyira. “Pedro netõwãgu, cũũ wãtĩcõãtucoro cúã sotoa netõwãri, cúã diare netõãdacu”, jĩĩ wãcũyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macãrĩ macãrãcã diarecutirare néewayira. Wãtĩã ñãñarõ tiinórãcãrẽ néewayira. Niipetira netõnénoyira.

Pedro, Juan peresuwiip̄ duiarira witiyigũ

¹⁷ Cúã teero tiirĩ t̄orá, paiaré dutigú, niipetira cũũ menamacãrã saduceo basoca ññatutiyira cúãrẽ. ¹⁸ Teero tiirã, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiip̄ sõnecomiyira. ¹⁹ Tiiñamirã ángele peresuwiĩ sopepãmarẽ pãõ, cúãrẽ néewitiatiyigũ.

²⁰ —Cõãmacũwiip̄ basocãre wedera wáaya, jĩiyigũ—. “Jesuré padeorãre Cõãmacũ ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui”, jĩĩ wedeya, jĩiyigũ ángele.

²¹ Cũũ jĩĩãrirobirora bóemũãatiri, Cõãmacũwiip̄ sããwa, bueyira.

Tiib̄urecora paiaré dutigú, cũũ menamacãrãmena, judíoare dutirá, teero biiri b̄toá dutirãre neãdutyira. Cúã neãpetiari siro, peresuwiip̄ niirãrẽ néeatidutimiyira. ²² Cõãmacũwii coterĩ basoca peresuwiip̄ jeara, cúãrẽ buariyira. Cúã manirĩ ññarã, wedera wáayira. ²³ Toopá jea, cúãrẽ wedeyira:

—Peresuwiĩ ãñurõ biaári wii niimiãwã. Tiisope coterĩ basocã ãñurõ cotemiãwã. Tiisopere pãõ ññarĩ, s̄cũno maniãwĩ, jĩiyira.

²⁴ Cúã teeré t̄orá, Cõãmacũwii coterĩ basocare dutigú, paiaré dutirá dee tii mas̄riyira.

—¿Deero yapac̄tiadari ate? jĩiyira.

²⁵ Cúã wãcũrã tiirĩ, s̄cũ jea, wedeyigũ:

—T̄uoýá ména. Mũã peresuwiip̄ sõnecomiārira Cõãmacũwiip̄ basocãre buera tiãwã, jĩiyigũ.

²⁶ Cũũ wederi t̄orá, Cõãmacũwii coterĩ basoca cúãrẽ dutigũmena cúãrẽ ñeerã wáayira. “Basocá cúãrẽ maĩrã marĩrẽ ãtãperimena déebocua” jĩĩrã, cúãrẽ néewara, ñãñarõ tiiriyira.

27 Cúãrẽ judíoare dutirá decopu néejeari, paiaré dutigú cúãrẽ jĩyigu:

28 —Ûsã múãrẽ “cúãye maquerẽ buenemorijãña” jĩmiãwã. Ûsã múãrẽ buedutiripacari, niipetiro ãno Jerusalénpure múã bueré sesajõãtoaa. Múã buerémãna ãsãpere “cúã cúãrẽ sããrĩ tiwã” jĩrĩ tiidugára tiia, jĩyigu paiaré dutigú.

29 Pedro, ãpẽrã Jesús beseriramãna cúãrẽ yũnyigu:

—Basocá dutirẽ Cõãmacũ dutirẽ niihẽrĩ, Cõãmacũ dutirẽpere tiiró booa. 30 Cõãmacũ marĩ ñecũsũmãã Òpũ Jesuré diarigupure masõrigu niiwĩ. Jesús niĩ múã curusapu páabiatu diari tiirigu. 31 Cũãrẽna masõtoa, ãmããsepũ néemãã, cúãya wãmo diamacũniãape dupoyigu. Marĩrẽ netõnérigu, marĩ Òpũ niĩãrõ jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Marĩ judíoa ñãñaré tiirere wãcũpati, wasorí, marĩrẽ acabógũdaqui. 32 Ûsã Jesús tiiriguere ñãrãra niijãrã, teeré wedea. Espíritu Santocã ñãrãrigu niiwĩ. Cõãmacũ cúã dutirẽ tiirãre Espíritu Santore ticoqui, jĩyigu Pedro.

Gamaliel wederigue

33 Cũã tee jĩrĩ tãorã, bayiró peti cúayira. Cúãrẽ sããdugãmiyira. 34 Cúã cúari ñã, Gamaliel judíoare dutirá menamacũ wãmũnucã: —Ñniãrẽ sũowitíwaya ména, jĩyigu.

Gamaliel fariseo basocũ, Moisés jóarigue buegú niiyigu. Basocã “ãñuniĩ” jĩ padeogú niiyigu. 35 Cúã sũowitíwari siro, toopú niirãrẽ jĩyigu:

—Yãa wedera, ãñurõ wãcũña múã cúãrẽ tiidugãrere. 36 Tiãtopure sícũ Teudas wãmecutigu “yũũ dutigú niãã” jĩ wãcũmiyigu. Cuatrocientos basocã cúã buerere nũnyira. Too síro cúãrẽ ãpẽrã sããjãyira. Cũãrẽ sãããri siro, cúãrẽ yũmiãrãra cúã booró wãabatejõãyira. Nocõrõrã cúã buemiãrigue petijõãyiro. 37 Too síro basocãre cúã bapaqueore barecori niirĩ, ãpĩ Judas Galilea macũ niiyigu. Pau basocã cúãrẽ nũnrĩ tiimiyigu. Too síro cúãcãrẽ sããjãyira. Cũãrẽ sãããri siro, cúãrẽ yũmiãrãracã cúã booró wãabatejõãyira. 38 Teero tiigú, múãrẽ wedea. Cúãrẽ teero ñãjãña. Basocã dutirémãna cúã bueri, petijõããdacu. 39 Cõãmacũ dutirémãna cúã bueri docare, múã sãcãrĩbíricu. Múã cúãrẽ cãmotãra, Cõãmacũrẽ netõnucãrã tiibõcu, jĩyigu Gamaliel.

40 Cũãrẽ “jãũ” jĩyira.

Jesús beserirare sũocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemorijãña” jĩ, cúãrẽ wionécojãyira.

41 Cúã judíoare dutirá pũtopũ niĩãrãra witiyira useniremãna. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõãmacũ marĩrẽ “ãpẽrã cũãrẽ ñañarõ buijãpacari, Jesuyére bueduricua” jĩĩ masĩjĩyi, jĩĩyira.

⁴² Búrecoricõrõ Cõãmacũwiipũ, wiseripú “Jesús Cõãmacũ beserigũ niĩ” jĩĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cũãrẽ tiípuadarare beserigue

¹ Jõõpemenã pau Jesuré padeonũcãrã tiiyira. Teebũrecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ûsãya wedera wapewia numiãrẽ búrecoricõrõ pèerogã yaaré ticorã niĩãwũ, jĩĩyira.

² Teero tiirã, cũã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeada neãdutiya.

—Ûsã Cõãmacũyere wededu, yaaré batori, ãñuria. ³ Teero tiirã, siete ãmũã múãmena niirãrẽ beseya. “Cũãrã basocã ãñuũya” jĩĩrã, Espiritu Santo dutirẽ tiirucúra, ãñurõ masĩrã niĩãrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu. ⁴ Ûsãpe Cõãmacũrẽ sãĩ, cũũyere buerucujãadacu, jĩĩyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wãaaro, jĩĩyira.

Teero tiirã, sĩcũ Esteban wãmecutigũre beseyira. “Cũũ ãñurõ Cõãmacũrẽ padeoĩ; cũũmena Espiritu Santo niiquĩ”, jĩĩyira. Æpẽrãrẽ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquía macũ judíoayũ niiripacũ, cũã tiiróbiro Cõãmacũrẽ padeogú wáyigu. ⁶ Cũãrẽ besetõ, Jesús beserira puto néewayira. Cũã néejeari, Cõãmacũrẽ sãĩbosáyira. Cũã besearirare ñaapeóyira, Cõãmacũ múãrẽ tiípuaro jĩĩrã.

⁷ Too síro Cõãmacũyere pau basocã masĩpetijõãrã tiiyira. Jerusalén macãrã pau Jesuré padeorã niinũcãyira. Paiacã pau Jesuyére tiinũcãyira.

Estebanrẽ ñee, néewarigue

⁸ Estebanrẽ Cõãmacũ ãñurõ tiípuuyigu. Teero tiigú, tutuaremena Cõãmacũ dícu tiimasĩrere basocã ññacoropũ tiĩẽñoyigu.

⁹ Cũũ puto ãpẽrã jeayira. Judíoa niiyira. Cũã dutiapenori basoca niimirira niiyira. Teero tiiró, cũã neãrí wii “Libertado” wãmecutiya. Æpẽrã cũã menamacãrã judíoa Cirene macãrã, Alejandría macãrã, Cilicia dita macãrã, Asia dita macãrã niiyira. Cũã cúaremena Estebanrẽ sãĩñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espiritu Santo cũũrẽ ãñuré masĩrẽ ticorẽmena wedeseyigu. Teero tiirã, cũã cũũmena wedese sĩcãrĩbíriyira. ¹¹ Sĩcãrĩbíri, ãpẽrãrẽ niyeru tico, jĩĩyira:

—Jĩĩdita wãaya, “Esteban Moisére dutirẽ cũũriguere ñañarõ wedeseawĩ; Cõãmacũcãrẽ ñañarõ wedeseawĩ”, jĩĩ wedewa basocãre, jĩĩyira.

¹² Cúã jĩditoariguere tuorá, niipetira basocá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutujeá, cũũrẽ ñee, judíoare dutirá putopu néewayira. ¹³ Jĩditoracãrẽ néewa, wedesedutiya:

—Ñani Cõãmacũwiire ñañarõ jĩãwĩ. Moisére dutiré cũũriguecãrẽ teorora jĩãwĩ. ¹⁴ “Jesús Nazaret macã macũ Cõãmacũwiire cõãgũdaqui; Moisés marĩrẽ tiidutíriguere wasojãgũdaqui” jĩrĩ tuoáwũ, jĩditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrẽ bayiró ññayira. Cũũya diapóa cúã ññarĩ, ángeleya diapóa tiiróbiro bauyiro.

7

Esteban wederigue

¹ Paiaré dutigú Estebanrẽ sãññáyigu:

—¿Diamacúrã niĩ ãniã mũũrẽ wedesãre? jĩyigu.

² Esteban yũũyigu:

—Yáa wedera, yũũ pacusũmuã, ãñũrõ tuoádacu múã, yũũ wederi. Cõãmacũ ãñũrõ asibatégu marĩ ñecũ Abrahamrẽ bauáyigu, Mesopotamiapu cũũ niirĩ. Harán macãpu cũũ niigũ wáaadari suguero, cũũrẽ wedeseyigu. ³ “Mũũya ditare, mũũya wederare cũũjã, wáagua. Mũũ wáari, mũũ niĩadari ditare ãñoğúda”, jĩyigu.

⁴ “Teeré tuogú, Abraham caldeoaya ditapu niĩarigu Haránpu niigũ wáyigu. Toopú cũũ pacu diaweojoãyigu. Cũũ pacu diaweoru siro, Cõãmacũ cũũrẽ atiditá atitó marĩ niirõrẽ atidutiya. ⁵ Cũũ ãnopú jeari, dita ticoriyigu ména. Ticoripacu, “too síropu mũũye, mũũ pãrãmerã niinũuseraya dita niĩadacu” jĩyigu. Cõãmacũ teeré wederitore, Abraham põnamaníyigu ména. ⁶ Cõãmacũ cũũrẽ apeyé wedenemoyigu: “Mũũ pãrãmerã niinũusera ãpẽrãyé ditapu niĩadacua ména. Dutiapenori basoca niĩadacua. Cuatrocientos cũmarĩ cúãrẽ padeduti, ñañarõ tiíapeadacua. ⁷ Cúãrẽ teero tiirí, yũũ tiidita macãrãrẽ ñañarõ tiigúdacu. Yũũ teero tiíari siro, mũũ pãrãmerã niinũusera witiadacua. Witi, atiditapú jea, yũũ dutiré tiĩadacua”, jĩyigu Cõãmacũ. ⁸ Cõãmacũ Abrahamrẽ wedecũyigu: “Niipetira ãmuãrẽ cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña. Ate yũũ jĩrere tiirá, múã yũũmena niirere ãñoãdacu”, jĩyigu Cõãmacũ. Teero tiigú, Abraham cũũ macũ Isaare ocho búrecori cũũ bauári siro, cũũ cõnerígu yapa macã caseróre widecõãyigu. Isaacã teorora tiiyigu cũũ macũ Jacoré. Jacob teorora tiiyigu cũũ põna doce põnarĩ pacusũmuã niĩadarare.

9 Jacob pōna marī ñecūsūmuã cúã bai Joseré ññatutira, Egiptopu wáarare dúayira. Cõãmacupe cūūmena niijāyigu, 10 niipetire cūūrē ñañarō netōbóarere netōrī tiigúdu. Faraón Egipto dita macārã òpūmena wedeseri, Cõãmacū Joseré masiré ticoyigu. Cõãmacū Faraónrē usenirī tiiyígu Joseména. Teero tiigú, Faraón cūūrē cūū doca macū dutigú sōnecoyigu. Apeyeré, Faraón cūūya wii maquē paderé dutigú cūūyigu.

11 'Too síro niipetiro Egiptopure, Canaánrucārē jubóare wáayiro. Teero tiirá, basocá teeditapu niirá bayiró ñañarō netōrã tiyíra. Marī ñecūsūmuãcã yaaré buamasiriyira. 12 Jacob "Egiptopu yaaré dúare niiaýiro" jĩrē quetire tuogú, cūū pōnarē, marī ñecūsūmuã niiaðarare, "yaaré saĩrã wáaya" jĩcoyigu. Cūū sicato ticocogu tiyígu. 13 Cúã nemo jeari, José "yuu múã bai niia" jĩ wedeyigu cūū sōwūsūmuãrē. Faraóncã "cúã José sōwūsūmuã niiawã" jĩrī tuoyígu. 14 José, cūū sōwūsūmuãmena queti ticocoyigu cūū pacupure. "Marī pacu, niipetira maríya wederamena atiaro añopú", jĩcoyigu. Cūūya wederape "setenta y cinco" niyira. 15 Jacob "jáu" jĩ, Egiptopu wáajõāyigu. Toopú diayigu. Cūū pōna marī ñecūsūmuãcã toopúra diayira. 16 Jacob diarigu òpūūrē Siquempu néewayira. Toopú Abraham cūū Hamor pōnarē útātuti saĩrītutipu cūūyira.

17 'Abrahamrē Cõãmacū jĩrigrue jeaatiri, marī ñecūsūmuã pau basocáputiyira Egiptopu. 18 Cúã toopú niirãrã, ãpĩ òpū saāyigu. Cūū Josenigū tiiriguere masiriyigu. 19 Cūū marī ñecūsūmuãrē jĩdito, ñañarō tiiápeyigu. Cúã pōna bauárare diaaro jĩgū, cõãdutyigu.

20 'Teeburecorira Moisés bauáyigu. Cūū Cõãmacū ññarĩ, añugúgã niyigu. Cūū pacusūmuã ññãrã muĩpũrã cúāya wiipu cūūrē masōmiyira. 21 Dee tii masĩri, cūūrē cõājāyira. Cõããri sirogã, Faraón macō cūūrē ññabuyigo. Ññabu, néema, coo macū tiiróbiro cūūrē masōyigo. 22 Egipto macārã aññurō masirāyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuero manirō wedeseḡu, òpū tiiróbiro tiirécutigū niyigu.

23 'Moisés cuarenta cūmarĩ cuogú, cūūya wedera Israelya pōna macārãrē ññadugagū, cúã putopu wáayigu. 24 Toopú jeagū, sicūrē Egipto macū páari ññayigu. Cūūrē cãmeboságu, Egipto macūrē páasñāyigu. 25 Cūū basiropo wãcūmiyigu: "Yūūmenarã Cõãmacū yãa wederare dutiapenori basoca niirãrē witiri tiigúdaqui. Cúã ateré masĩcua", jĩ wãcūmiyigu. Cúã cūū tiiróbiro wãcūriyira. 26 Apebãreco ãpẽrã cūūya wedera puarã cãmerĩquẽrã tiirĩ buajeáyigu. Cúãrē cãmerĩquẽduri tiidugágu, "múã sicūya wedera niia. ¿Deero tiirã cãmerĩ ñañarō tiii?" jĩ wedemiyigu. 27 Æpĩrē bayiró ñañarō tiigúpe Moisére

tuunécojāyigu. “Muu ūsārē dutigú mee niĩā; ūsārē queti besegú mee niĩā. ²⁸ ¿Muu ñamica Egipto macārē sīāārirobirora yuure sīādugágu tiĩ sūcā?” jĩ yuututiyigu. ²⁹ Cū teero jĩrĩ tuogú, Moisés dutijōāyigu. Madián ditapu wáa, aperó macūpu tiiróbiro niĩ, puarā ūmuā pōnacutiyigu.

³⁰ Moisés tiiditapure cuarenta cāmarĩ niiyigu. Sicabureco basocá manirō Sinaí ūtāgú putopu wáyayigu. Toopú yucusati jūurĩ ñnayigu. Pecame jūurípōna decopu ángele bauáyayigu. ³¹ Moisés teeré ñnagū, ñnamanijōāyigu. “¿Deero tiiró tee wáamĩto?” jĩ, putogāsāñurō ñnaguēnogū wáyayigu. Cū putogāpu jeari, Cōāmacū tiimé decopu cūūrē wedeseyigu. ³² “Yu Cōāmacū niĩā. Muu ñecūsūmuā Abraham, Isaac, Jacob Ōpū niĩā”,* jĩyigu. Moisés ñapōpiyigu. Cuigu, ñnadujāyigu. ³³ Cūūrē wedesenemoyigu: “Muu yu putora nucūā. Teero tiigú, muu sapatuure tuuwéya. Tuuwégū, yuure padeorere ēñogúdacu. ³⁴ Yáara basoca Egiptopu niirārē ñañarō tiiáperi ññā. Cūā pūnisire tuo. Cūārē netōnégūdu diiátiawū. Teero tiigú, muurē Egiptopu ticocogūda”, jĩyigu Cōāmacū.

³⁵ Moisére boorírira too sugueropu jĩyira: “Muu ūsārē dutigú mee niĩā; ūsārē queti besegú mee niĩā”. Cūā tee jĩpacari, Cōāmacūpe Moisére cūārē dutigūdu, netōnégūdu sōnecoyigu sáa. Cōāmacū ángelere jūurísatipu teeré wederi tiiyigu. ³⁶ Moiséra cūārē néewitiwayigu. Cūūrā Cōāmacū sīcūrā tiimasĩrere tiēñoyigu Egiptopure. Día Sōārĩmaa pairĩmaapucārē teerora tiēñoyigu. Cuarenta cāmarĩ basocá manirōpu cūā wáari, teerora tiēñorucujāyigu. ³⁷ Cūūrā Israelya pōna macārē wederigu niĩwĩ: “Too síropu Cōāmacū profetare ticocogūdaqui. Cūā marĩya wedegu niigūdaqui. Yu tiiróbiro tiigūdaqui”,† jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ³⁸ Moisés basocá manirōpu marĩ ñecūsūmuā neārĩ, cūāmena niiyigu. Sinaí ūtāgūpú ángele cūūrē wedeseyigu. Moisés Cōāmacū dutiré petihérere ñeeyigu, marĩre ticogūdu.

³⁹ Cūūrē marĩ ñecūsūmuā tuodugáryira. Cūūrē boohéra, Egiptopu cāmecóputuadugamiyira. ⁴⁰ Teero tiirá, Aarónrē jĩyira: “Jōō niĩarigu marĩrē Egiptopu néeatirigu cūā bauhéro yoajōā. ¿Deero wáayiri? Marĩ masĩria. Teero tiirá, ūsā padeoádarare weebosaya. Cūārē marĩ apasugueadacu. Cūā marĩ wáadarimarē ēñōādacua”, jĩyira. ⁴¹ Teeburecorire sīcū wecu wĩmagū tiiróbiro baugú weeyira. Bosebureco tii, ecaráre sīā, sóeditoyira cūā weearigare tiipéora. ⁴² Cūā teero tiirí ñnagū, Cōāmacū cūā booró tiíaro jĩngū, cūāmena niĩarigu cōājōāyigu.

* 7:32 Éxodo 3.6. † 7:37 Deuteronomio 8.15,18.

Cúã booró muĩpũrãrẽ, ñocõãrẽ padeoyíra. Teeré profetas jóarira niiwã:

Cõãmacũ cúãrẽ jĩiyigu:

Múã Israelya põna macãrã,
basocá manirõpũre cuarenta cūmarĩ niirã,
ecararé siã sóeditoriwũ, yũũre padeorá.

⁴³ Æpĩ Moloc queorére padeorá, suti caserimena tiirí wiire apacãmesãwũ.

Æpĩ Refán ñocõãwũ múã weerigucãrẽ padeorá, teerora tiiwũ.

Æniãrẽ múã basirora weewũ, padeoádara.

Teero tiigũ, múãrẽ ñee, néewadutiguda Babilonia berupũ, jĩiyigu Cõãmacũ,[‡]

jĩ jóarira niiwã.

⁴⁴ Esteban wedenemoyigu:

—Marĩ ñecūsũmuã basocá manirõpũ Cõãmacũ basocãmena niirí wiire cwoyíra. Tiiwiiré Cõãmacũ Moisére cūũ ãñoríborora tiidutíyigu. ⁴⁵ Marĩ ñecūsũmuã niinũnũseraya wii pũtũáyiro.

Josuémena néeatiyira tiiwiiré. Cúã atiditá ñeerã atiri, Cõãmacũ atiditá macãrãrẽ ãcũcoyigu. Cúã wáaweorepũre niiyira. Yoari tiiwí ãnopú niyiro, téé David cūũ õpũ sããri siropũ. ⁴⁶ David Cõãmacũ ãñurõ tiirére buagũ jĩiyigu: “Mũũ yũũ ñecũ Jacob padeorigũya wiire mũũ niĩadari wiire tiibosádũgaga”, jĩimiyigu.

⁴⁷ Cūũ tiibosádũgapacari, cūũ macũ Salomõnpũ tiiwiiré tiibosáyigu. ⁴⁸ Cõãmacũ ãmuãsepũ niigũ basocá tiiré wiseripũ niirí. Profeta teeré jóarigu niiwĩ:

⁴⁹ Yũũ boorí, ãmuãse yũũ duirípĩrõ tiiróbiro niĩadacu; atiditapũ yéé dũpori yeerisãgũdacu.

Teero tiirã, yáa wii niĩadari wiire tiimasĩria múã.

Yũũ yeerisããdaro tiimasĩria.

⁵⁰ Yũũ ate niipetirere tiiwũ, jĩiyigu Cõãmacũ,[§] jĩ jóarigu niiwĩ.

⁵¹ Esteban cúãrẽ jĩĩnemoyigu:

—Múã Cõãmacũ dutirére netõnucãnetõjõãã. Cũũrẽ masĩhẽrã tiiróbiro cūũ wederére tuodũgária. Espíritu Santo dutirére tiidũgária. Múã ñecūsũmuã tiiróborora tiijãã. ⁵² Múã ñecūsũmuã niipetira profetare ñañarõ netõrĩ tiiyíra. Marĩrẽ netõnégũdũ atiadarere wedesũguerirare siãjãyira. Cúã wedesũguerigu ãñugũ jeari, múã cūũrẽ jĩĩditoremena wedesã, siãdutírira niĩã. ⁵³ Múãrẽ Cõãmacũ ángleamena cūũ dutirére cūũyigu. Teeré cūũnorira niipacara, múã netõnucãnetõjõãã, jĩiyigu Esteban.

Estebanrẽ ãtãperimena déesĩarigüe

‡ 7:43 Amós 5.25-27. § 7:50 Isaías 66.1-2.

⁵⁴ Cũ tee jĩĩrĩ tuorá, cúãpe bayiró cúayira. Cũ cúare ãnorã, upire bacadiyóyira. ⁵⁵ Estebanpe Espiritu Santo cũmena niĩrĩ, ãmũãsepu ãñamũõco, Cõãmacũ ãñurõ asibatérere ãñayigu. Cõãmacũ diamacũpe Jesús nucũrĩ ãñayigu. ⁵⁶ Cũ cúãrẽ ãñagũ, jĩiyigu:

—Jãã, ãmũãse pãõrĩ ãñãã; Cõãmacũ diamacũpe niipetira sõwũ nucũrĩ ãñãã yũũ, jĩiyigu.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cũ tee jĩĩrĩ tuorá, bayiró acaribí, tuodugáhera cúãye cãmopéri paabiáyira. Cũ puto sícãrõména cutujeá, cũũrẽ ñee, tiimacã wesapu cõãjãyira. Cũãye suti sotoá sãñarere tuuwé, ticoyira sícũ mamũrẽ cotedutira. Cũ wãmecũtiyigu Saulo. Ticotoa, Estebanrẽ ãtãperimena déesãiyira.

⁵⁹ Cũ déesãĩrã tiirí, cũũpe Cõãmacũrẽ sãiyigu:

—Jesús yũũ Õpũ, yũũ yeeripũnarẽ ñeeña, jĩiyigu.

⁶⁰ Ñicãcoberimena jeacũmujea, bayiró acaribíremena jĩiyigu sũcã:

—Õpũ, acabóya ãniãrẽ ate cúã ñãñaré tiirere, jĩiyigu. Tee jĩitoa, diajõãyigu sáa.

8

Saulo Jesuré padeoráre ñãñarõ tiirígue

¹ Saulo Estebanrẽ sãĩrĩ ãñagũ, “ãñũã” jĩiyigu.

Tiibũrecora Jerusalénpure Jesuré padeoráre ñãñarõ netõrĩ tiinũcãyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatéjõãyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² ãpẽrã ãmũã Cõãmacũrẽ quioníremena padeorá Estebanrẽ yaayira. Cũũrẽ yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeoráre nemorõ ñãñarõ tiinetõnũcãyigu. Cũãye wisericõrõ sããwa, ãmũãrẽ, numiãrẽ ñee, néewa, biadũpóyigu peresuwiipu.

Felipe Samaria macãrãrẽ buerigüe

⁴ Dutibatéwarira cúã wáaro Jesuyé quetire wedewayira.

⁵ Felipe Samaria dita niirí macãpu wáayigu. Toopú jea, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩirere wedeyigu. ⁶⁻⁷ Cõãmacũ sícũrã tiimasĩrere tiĩñoyigu. Wãtĩã pau basocãpure sããrirare witidutiugu. Witiatira, bayiró acaribíyira. Pau wáamasĩhãrãrẽ, opayuriri wáarare netõnéyigu. Cũ teero tiirí ãñarã, niipetira cũũ wederere ãñurõ tuonũnãseyira. ⁸ Tiimacãpure bayiró useniayira.

Simón yái tiiróbiro niigũ

⁹ Toopure sícũ basocũ yái tiiróbiro niigũ niyigu. Cũũ wãmecũtiyigu Simón. Cũũ tiirémene Samaria dita macãrãrẽ ucuanére tiyigu. Cũãrẽ “uputí macũ niĩ” jĩĩ wãcũrĩ tiyigu. ¹⁰ Uputí macãrã, búri niirã niipetira cũũ jĩirere ãñurõ

tuonunúseyira. “Áni Cõãmacũ tutuare c̣ogú niiqui”, jĩmiyira. ¹¹ Yoari pee tiieñoremena c̣ũãrẽ uc̣uanéere tiieñoyigu. Teero tiirá, c̣ũãrẽ tuonunúsemiyira.

¹² Felipe jea, Cõãmacũ dutiré basocápure niiãdare jeariguere bueyigu. “Jesús Cõãmacũ beserigu basocáre netónégũ nii” jĩrere bueyigu too macãrãrẽ. Ɛmũã, numiã Jesuyé maquẽrẽ tuo, padeotóa, wãmeõtidutiya. ¹³ Simón “yũncã Jesuré padeóa” jĩ, wãmeõtiduti, Felipe wáaro c̣ũãrẽ ṇṇnyigu. Felipe Cõãmacũ ṣicũrã tiimasĩrere tiieñojãgũ tiyigu. Simón teeré ñãgũ, ñãamanijõãyigu.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalénpu niirã “Samaria dita macãrã Cõãmacũyere ãñurõ padeoáyira” jĩrẽ quetire tuoýira. Teero tiirá, Pedro, Juanrẽ ticocoyira toopure. ¹⁵ Cũã toopú jea, c̣ũãrẽ Cõãmacũrẽ sãibosáyira, c̣ũãp̣ure Espiritu Santo niigũ jeaaro jĩrã. ¹⁶ Cũãmena Espiritu Santo niiryigu ména. Jesús wãmemena dícu wãmeõtinorira niyira. ¹⁷ Cũãrẽ ñaapeóri, Espiritu Santo c̣ũãp̣ure niigũ jeayigu.

¹⁸ Simón teeré ñãgũ, Jesús beserirare niyeru ticomiyigu.

¹⁹ –Ate tiimasĩrere ticoya yũcãrẽ, yũ ñaapeórare Espiritu Santo c̣ũãp̣ure niigũ jeari, jĩmiyigu.

²⁰ Pedro c̣ũãrẽ jĩyigu:

–Ṃũ Cõãmacũ tutuare ticorere “niyerumena sãigũda” jĩ wãcũmiãjĩyu. Ṃũmenarã tee niyeru pecamerpu jũtẽrĩjããrõ.

²¹ Cõãmacũ ñnarĩ, ṃũ diamacũ wãcũria. Ate ùsã tiirere tiimasĩria ṃũ. ²²⁻²³ Yũ ñnarĩ, ṃũ ñnatutire, ṃũ ññaré tiripore niinetõjõãã ṃũrẽ. Teero tiigũ, ṃũ ññaré wãcũrere wãcũpati, wasoyá. Cõãmacũrẽ acabóre sãĩñã. Apetó tiigũ, ṃũ ññarõ wãcũrere acabóboqui, jĩyigu Pedro.

²⁴ Simón jĩyigu:

–Tee múã jĩãrigue yũre wáarijããrõ jĩrã, múã yũre Cõãmacũrẽ sãibosáya, jĩyigu.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiriguere cũ bueriguere wedeyira. Teeré wedetoa, Samaria dita niiré macãrĩ macãrãrẽ Jesuyé ãñuré quetire wedep̣utayira, Jerusalénpu putuara.

Felipe Etiopía macũrẽ wederigue

²⁶ Felipere ṣicũ ángele bauá, wedeyigu:

–Jerusalén niwarima Gaza macã búarimapu wáaya. Tiimá basocá manirõpu niwacu, jĩyigu.

²⁷ Felipe tiimapú búayigu. Toopú wáagu, ṣicũ Etiopía dita macũrẽ ḅuãjeáyigu. Tiidita õpõ doca macũ niipetire cooye niyerure coteri basocu niyigu. Jerusalénpu Cõãmacũrẽ

padeogú jearigu ²⁸ coeputáagu tiiyígu. Cũyawa tũnuríwa caballoa wéeriwpu sãñawayigu. Profeta Isaías jóariguere buegu tiiyígu.

²⁹ Espíritu Santo Felipere: —Iiwuré quẽmu, tiiwú putogã wáaya, jĩyigu.

³⁰ Felipe tiiwú putogãpu cutujeágu, Isaías jóariguere bueri tũoyígu. Teeré tũogú: —¿Muu buerére tũogári? jĩ sãñáyigu.

³¹ Cũũpe cũũrẽ yũuyigu:

—Tũoríga. Yũure wedegú maniĩ. Jãmu, muãsãña; yũu puto sãñagũ atiya, jĩyigu.

Cũũ muãsáyigu. ³² Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ cũũ buearigue ate niiyiro:

Oveja cúã sããgũdũre ñeewaro tiiróbiro basocáre ñeewayira.

Oveja wĩmagũrẽ póare cúã súari cũũ ditamanírõbirora basocúcã ditamaníyigu.

³³ Cũũrẽ buijáyira. Cũũ ñañaré tiirípacari, cũũrẽ wionécori booríyira.

Cúã ñañarõ tiiríguere deero wedemasĩña maniã.

Atiditapú cũũ niiré petirí tiiyíra,*

jĩ jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiiyígu Etiopía macũ.

³⁴ Etiopía macũ teeré buetoanucõ, Felipere sãñáyigu:

—¿Isaías cũũ jĩngũ noã niigari? ¿Cũũ basirope o ãpĩ niigari? jĩ sãñáyigu.

³⁵ Felipe cúã bueariguere wedesũgue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu. ³⁶ Maapu wáara, oco niirõpu jeayira. Etiopía macũ jĩyigu:

—Ĩñaña. Jõõ oco niiã. ¿Muu yũure wãmeõtiri, ñeenó cãmotábogari? jĩyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore ãñurõ padeorí, cãmotáre manicú, jĩyigu Felipe.

—Yũu Jesuré padeóa. Cũũrã Cõãmacũ beserigu niiĩ, jĩyigu Etiopía macũ.

³⁸ Caballoa wéeriwu waatũgure putuánucãdutyigu. Tiiwuré putuánucõtoa, cúã puarã diinucã, oco niirõpu búu, wabawía, Felipe cũũrẽ wãmeõtiyigu. ³⁹ Cúã wabapãrĩ, Espíritu Santo Felipere aperopú néecocutuyigu. Teero tiigú, Etiopía macũ Felipere ññanemoriyigu. Useniremena cũũ wáarimapu wáyigu sáa. ⁴⁰ Felipepe aperopú bauágu, “Azotopu niiã” jĩ ññamasíyigu. Tiimacãrẽ netowá, macãrĩcõrõ Jesuyé ãñuré quetire wedewarucu, Cesarea macãpu wedejeayigu.

* 8:33 Isaías 53.7-8.

9

Saulo Jesuré padeonꝥcārigue
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeoráre ñnatutigu, cúãrẽ sããjãgũda jĩĩgũ, paiaré dutigúre ññagũ wáayigu. ² Cũũrẽ sãĩyigu:

—Yũũ Damascopũ wáagu tiia. Dutirépũrĩrẽ jóabosaya yũũre. Teepũrĩrẽ judíoa neáre wiseri macãrã dutirápũre wiyagũdu tiia. Mama bueré padeorá ãmũã, numiãrẽ ñeegũda. Cúãrẽ néeatigũda ãno Jerusalénpu peresu tiigũdu, jĩĩyigu.

³ Too síro teepũrĩmena Damascopũ wáajõãyigu. Toopú jeagũdu tiirí, wãcũña manirõ ãmũãsepũ cãũ puto bóediatiyiro.

⁴ Teero wáari, ñaacũmu, sícũ cũũrẽ wedeseri tũoyigu:

—Saulo, ¿deero tiigú yũũre ñañarõ tiinũnúsei? jĩĩyigu.

⁵ —¿Noã niĩ mũũ? jĩĩyigu Saulo.

—Yũũ Jesús, mũũ ñañarõ tiinũnúsegura niĩã. Mũũ basiropo ñañarõ tiigú tiia, yũũre teero tiigú, jĩĩyigu.

⁶ Saulo cui, ñapõpigu, jĩĩyigu:

—Õpũ, ¿deero yũũ tiirí boogári?

Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:*

—Wũmũncãña. Iimacãpu wáaya. Toopú sícũ wedegũdaqui mũũ tiíadarere, jĩĩyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere tũorá, wedesemasĩrijõãyira. Teeré tũopacára, wedesegure ññariyira. ⁸ Saulo wũmũncã, cũũ capearire ññapõmiyigu. Baunóriyigu. Cũã cũũya wãmorẽ ñee, Damascopũ tũãwáyira. ⁹ Itiábureco ññari, yaari, sñiriyigu.

¹⁰ Damascopũre sícũ Jesuré padeogú niiyigu. Cũũ wãmecutiya Ananías. Cũũ cãñirípacari, quẽẽrõpu tiiróbiro Jesús cũũrẽ wedeseyigu:

—Ananías, jĩĩyigu.

—¿Deero jĩĩ, yũũ Õpũ? jĩĩ yũũyigu.

¹¹ Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

—Diamacú niwarimapũ wáaya. Toopú Judaya wiipũ Tarso macũrẽ sãñãña. Cũũ wãmecutii Saulo. Cũũ yũũre sãĩgú tiĩ.

¹² Cũũ quẽẽgũ tiiróbiro ate ññaãwĩ: Sícũ Ananías wãmecutigu cũũ pũtopũ sããati, cũũrẽ ññaapeõ tiíawĩ, ññaãrõ jĩĩgũ, jĩĩyigu.

¹³ Ananías jĩĩyigu:

—Õpũ, paũ basocá queti wedeawã. Cũũ Jerusalénpu niigũ, mũũrẽ padeoráre ñañarõ tiigú tiíayigu. ¹⁴ ãno macãrãcãrẽ mũũrẽ padeoráre ñeegũ jeaayigu. Paiaré dutirá dutirigue cũoáyigu, jĩĩyigu Ananías.

¹⁵ Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

* 9:6 Versículo 5 yaparu, versículo 6 tiinũcãrõpũ arepũ bũcũpũrũ baurícu; arepũpã baucú.

—Wáagua. Yũũ cãurẽ yée quetire wedegudure besetoawũ. Cũũ niipetire dita macãrãrẽ, cúã õpãrãrẽ, Israelya põna macãrãrẽ wedewarucugũ wáagũdaqui. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cãũ jĩrẽmena cãũ bayiró ñaãarõ netõãdarere yũũ basiro cãurẽ masĩrĩ tiigũda, jĩiyigũ.

¹⁷ Cãũ teero jĩãari siro, Ananías toopú wáa, tiwiipú sããwa, Saulore ñaapeó, jĩiyigũ:

—Yáa wedegũ, marĩ Õpũ Jesús, mũũ maapũ atiri bauárigũ, yũũre ticocoawĩ, mũũrẽ “Ĩñaãrõ sũcã” jĩigũ. “Espíritu Santo mũũmena niĩãrõ”, jĩicoawĩ, jĩiyigũ.

¹⁸ Máata cãũ capearipũ wai natũrĩ tiiróbiro bauré tusaarigue ñaacodiayiro. Ñũũrõ ññayigũ sũcã. Ĩña, wãmũũncã, wãmeõtinoyigũ. ¹⁹ Too síro yaa, tutuajõãyigũ sũcã.

Saulo Damascopũ buerigue

Jesuré padeorá Damascopũ niirãmena yoasãñurĩ pũtuáyigũ.

²⁰ Máata judíoa neãrẽ wiseripũ “Jesús Cõãmacũ macũ niĩ” jĩrẽre wedenũcãyigũ. ²¹ Niipetira cãũ wederi tuorá, tuomaníjõãyira.

—Ñani Jerusalénpũ niigũ, Jesuré padeorãre ñaãarõ tiirígura niĩrã. Ñnopúcãrẽ Jesuré padeorãre ñeegũ atigũ tiimíãyigũ, Jerusalénpũ cúãrẽ néewa, paiaré dutirãpũre ticogũdũ, jĩiyira.

²² Saulope cãũ wederécõrõ jõõpemenã nemorõ wedemũãncãyigũ. Wãcũtutuaremena “Jesús diamacũrã Cõãmacũ beserigũ niĩ” jĩĩ ãñopetíjãyigũ. Ateména Damasco macãrã judíoare jĩĩwisiojãrucuyigũ.

Damasco macãrã Saulore sããdugámirigue

²³ Yoari siro, judíoa neã, Saulore sããdutiãdarere wedeseyira.

²⁴ Cãũpe cãurẽ sãããdare quetire tuojãyigũ. Cũã búrecori, ñamirĩ, tiimacã witiwarepũ cotemiyira, cãurẽ sãããdara.

²⁵ Teero tiirã, ñamipũ Saulo buerã cãurẽ “dutiwáya” jĩĩ, pairĩ piimena cãurẽ sãã, tiimacã sãñirõ macã sopegãpũ duunũsediocoyira.

Saulo Jerusalénpũ coepũtũarigue

²⁶ Cãũ Jerusalénpũ jeagũ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena niidũgamiyigũ. Niipetira “cãũ Jesuré padeogú mee niĩ” jĩĩ, cuiyira.

²⁷ Cũã cuipacari, Bernabé cãurẽ tiipũgũ, Jesús beserira pũtopũ néewayigũ. Toopú jea, Saulo maapũ Jesuré ññariguere, cãũ cãũmena wedeseriguere, cãũ Damascopũ Jesuyé quetire wãcũtutuaremena wederiguere wedeyigũ. ²⁸ Bernabé wederipũ, Saulo cúãmena niinũcãyigũ. Jerusalénpũcãrẽ wãcũtutuaremena Jesuyé quetire wedeyigũ.

²⁹ ãpẽrã judíoa griegoaye wedeseramena cãmerĩ sãĩñã,

wedeseyigũ. Cũãpe cũũrẽ sããdũgãpacara, deero tii sããmasĩriyira.
³⁰ Cũã teero tiidũgãri ñnarã, ãpẽrã Jesuré padeorã cũũrẽ
 néebuayira Cesarearũ. Toopũmena cũũrẽ Tarsorũ ticocoyira
 sãa.

Jesuré padeorã yeerisãrigue

³¹ Teebũrecorimena Jesuré padeorã yeerisãyira. Jõõpemena
 niipetira Judea, Galilea, Samaria macãrã nemorõ wãcũtutua,
 padeonemóyira. Jesús dutirere quioníremena tiirucújãyira.
 Espíritu Santo tiápurementa paũ ãpẽrã Jesuré padeohera
 niĩarira padeonũcãyira.

Pedro Enearẽ netõnérigue

³² Pedro niipetire macãrĩpũre ññanetõgũ, Jesuré pade-
 orã Lida macãrũ niirãrẽ ññagũ jeayigũ. ³³ Toopũ sícũ
 buajeáyigũ. Ocho cũmarĩ netõyiro cũũ wãamasĩhẽgũ pesaró.
 Cũũ wãmecutiyigũ Eneas. ³⁴ Pedro cũũrẽ jĩiyigũ:

—Eneas, Jesucristo mũnrẽ netõnéi. Wũmũnũcãña. Mũũ
 cõãrõrẽ ññanoña, jĩiyigũ.

Cũũ teero jĩĩrã, máata Eneas wũmũnũcãyigũ. ³⁵ Niipetira
 Lida, Sarón macãrĩ macãrã cũũrẽ ñnarã, cũãcã Jesuré
 padeonũcãyira.

Dorcas masãrigue

³⁶ Jope wãmecutiri macãrũ sícõ numiõ Jesuré padeogó ni-
 iyigo. Coo wãmecutiyigo Tabita. Griegoayemena coo wãme
 Dorcas niyiuro.† Coo ãñurõ tiirucújãyigo. Bóaneõrãrẽ ãñurõ
 tiápuyigo. ³⁷ Teebũrecorire diarecuti, diajõãyigo. Coo diaari
 siro, cũã tiirucúrobirora cooya õpũũrẽ coseyira. Cosetóanũcõ,
 sicutatia ãmũãrõ macã tatiarũ péoyira. ³⁸ Jope Lida pũtogã
 niicu. Teero tiirã, Jope macãrã Jesuré padeorã “Pedro Lidarũ
 niĩayigũ” jĩĩrĩ tuorã, ãmũã pũarãrẽ “Pedro boyero atiaro” jĩĩ
 duticoyira.

³⁹ Cũã Lidarũ jeari, máata Pedro cũãmena wáayigũ. Toopũ
 jeari, coo diaarigo pesarĩ tatiarũ cũũrẽ néemũãwayira. Tiita-
 tiarũ wapewia numiã Pedro wesa neãnũcãyira. Cũã utirara,
 docasãñare, apeyé suti sotoá sãñaré coo catigo cũãrẽ jee-
 bosáriguere ãñoyira. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiyigũ. Cũã
 witiwaari siro, ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiyigũ.
 Sãitóa, cãmenũcã, diaarigore jĩiyigũ:

—Tabita, wũmũnũcãña.

Cũũ teero jĩĩrã, coo capearire ññapõ, Pedrorẽ ññagõrã,
 jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmorũ ñee, coore wéemũõnũcõyigũ.
 Wapewia numiãrẽ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena sããatiduti,

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩĩdũgaro tiicú.

catigópu wiyayígu. ⁴² Niipetiro Jopepu tɔosesájõâyira. Teero ti-irá, paɯ Jesuré padeonɯcâyira. ⁴³ Pedro Jopepɯre peebɯrecori Simón wáicura caseri quēnogúya wiipɯ puɯáiyigu.

10

Cornelio Pedroke atidutirigwe

¹ Cesarepu sícũ cien surara dutigú niyigũ. Cũũ wāmecutiyigũ Cornelio. Tii põna macārã surara wāmecutiyira Italiano. ² Cornelio añuniyigũ. Cũũya wii macārã niipetira Cõāmacūrē quioníremena ñña, padeorã niyira. Cornelio judíoa bóaneõrārē niyeru ticorucuyigũ. Cõāmacūrē sãirucújayigũ. ³ Sicabɯreco ñamica tres niirí, cãnirípacɯ, quēẽgũ tiiróbiro ññayigũ. Ángele cũũ puto sããjeari añurõ ññajãyigũ.

—Cornelio, jĩyigũ.

⁴ Cornelio bayiró cuiremena ññayigũ cũũrē.

—¿Deero jĩĩ? jĩĩ yɯuyigũ.

Ángele cũũrē jĩyigũ:

—Cõāmacũ mɯɯ sãirucúrere “jáɯ” jĩãwĩ. Mɯɯ bóaneõrārē niyeru ticorécārē useniremena ññaãwĩ. ⁵ Jope wāmecutiri macāpu mɯɯ ñmũãrē ticocoya. Simón Pedro wāmecutigɯre atidutiya. ⁶ Cũũ wáicura caseri quēnogúya wiipɯ niiqui. Cũũcã wāmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapu niã, jĩyigũ.

⁷ Ángele cũũrē wedetoe, wáajõâyigũ. Cũũ wáaari siro, Cornelio cũũya wii padecotera pɯarārē, sícũ surara cũũrē añurõ tiipugɯre atidutiyigũ. Suraracã Cõāmacūrē padeogúra niyigũ. ⁸ Niipetire cũũrē wedetoe, Jopepu ticocoyigũ.

⁹ Apebúreco coeritó niirí, cũã Jopepu jeaadaara tiyíra. Pedro cũũ niirí wii sotoapu Cõāmacūrē sãigú muãwayigũ. ¹⁰ Juabóanɯcãgũ, yaadugayigũ. Tiiwii macārã cũã yaaré doarí, cãnirípacɯ, quēẽgũ tiiróbiro ññayigũ. ¹¹ Ɔmũãse pãõrĩ ññayigũ. Toopú sicaró sutiróbiro baurí caseroca ditapu diiatiyiro. Bapari wesari siaríro niyiro. ¹² Tiicasero popeapɯre niipetiracõrõ wáicura páira, yepapu wéera, wɯɯrã sãñayira. ¹³ Sícũ cũũrē wedeseri tɔoyigũ:

—Jãã, Pedro, añiãrē sããyáya, jĩyigũ.

¹⁴ Pedroke cũũrē yɯuyigũ:

—Yaaria, yɯɯ Ɔpũ. Ññañã ñsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yɯɯ añiãnorē yaahegu niitɯ, jĩyigũ.

¹⁵ Wedeseri tɔonemóyigũ:

—Cõāmacũ cũũ “añurã niĩya” jĩĩrãrē mɯɯpe “ññañã, yaaya manirãno niĩya” jĩĩrijãña, jĩyigũ.

¹⁶ Ɔtĩãrĩ wedeseari siro, máata tiicasero ñmũãsepɯ muãjõâyiro súcã. ¹⁷ Pedro bayiró wãcũrecutiyigũ. “¿Deero

jĩdugaro tiigári tee yuu quẽẽgũ tiiróbiro ññaãrigue?” jĩ wãcũyigu. Teerẽ cũũ wãcũgũ tiiri, Cornelio ticocoarira jeayira. “Simónya wii ¿noopú niĩ?” jĩ sãĩñãari siro, cũũya wiipu jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró busarómena sãĩñáyira:

—¿Simón Pedro wãmecutigu atiwiiré niĩ? jĩyira.

¹⁹ Pedro cũũ ññaãriguere wãcũgũ tiiri, Espiritu Santo cũũrẽ jĩyigu:

—Ĩĩãrã ãmuã mũurẽ ãmaãrã tiíya. ²⁰ Boyero diiwágua. Cũãmena wáagua. “Cũã judíoa mee niíya; yuu cũãmena wáari, ññañibocu”, jĩ wãcũrijaña. Yuu cũãrẽ ticocoawũ, jĩyigu.

²¹ Pedro diiwá: —Yuu niíã múã ãmaãgũ. ¿Deero tiirónomena atiarĩ múã? jĩyigu.

²² Cũã yuuyira:

—Sĩcũ cien surara dutigú Cornelio wãmecutigu ticocoawĩ. Cũũ basocá ãñugú, Cõãmacũrẽ quioníremena ññagú niĩ. Cũũrẽ niipetira judíoa “ãñuniĩ” jĩyia. Sĩcũ ángele cũũrẽ bauá, cũũya wiipu mũurẽ atiaro jĩyigu, mũũ wederere tuoáro jĩgũ, jĩyira.

²³ Cũã jĩãriguere tuoágú, Pedro cũãrẽ sããatiduti, cũũ niiri wiipu cãnidutíyigu.

Apebúreco cũãmena wáajõãyigu. ãpẽrã tiimacã Jope macãrã Jesurẽ padeorá cũũrẽ bapacutiwayira.

²⁴ Apebúreco jeayira Cesareapure. Corneliope cũũya wederare, cũũ menamacãrãrẽ néõ, yueyigu. ²⁵ Pedro toopú jeari, Cornelio cũũrẽ bocagu witiwayigu. Toopú quioníremena cũũrẽ padeogú, ñicãcoberimena jeacũmumiyigu. ²⁶ Pedro cũũrẽ wéemuõco: —Nucũña; yuucã basocá niíã, jĩyigu.

²⁷ Pedro cũũmena wedeapugu sããwayigu. Toopú sããjeagu, paũ basocá neããrirare buajeáyigu. ²⁸ Cũãrẽ jĩyigu:

—Ësã judíoare dutirére múã ãñurõ masĩcu. Múã judíoa niihërãye wiseripure naĩrõ sããwadutiria. Múãrẽ naĩrõ bapacutidutiria. Teero niipacari, yuure Cõãmacũ aperiõná macãrãrẽ “ññañã niíya” jĩdutiriawĩ. ²⁹ Teero tiigú, ãniã yuure “jãmu” jĩrĩ, atiawũ. “Wáaria”, jĩriawũ. Yuu masĩdugaga; múã ¿deero tiíadara yuure atidutiarĩ? jĩ sãĩñáyigu.

³⁰ Cornelio cũũrẽ yuuyigu:

—Mecũãmena bapari burecori netõã, ate wáari siro: Yuu ati horanorã atiwí yáa wiipu beti, Cõãmacũrẽ sãĩgũ tiíawũ. Wãcũña manirõ sĩcũ ãmu suti asiyáre sãñarigu bauáawĩ yuu putopu. ³¹ Cũũ yuure jĩãwĩ: “Cornelio, Cõãmacũ mũũ sãĩrere tuoáwĩ. Mũũ bóaneõrãrẽ niyeru ticorécãrẽ useniremena ññaãwĩ. ³² Teero tiigú, Jopepu mũũ ãmuãrẽ ticocoya. Simón Pedro wãmecutiguere atidutiya. Cũũ wáicũra caseri quẽnogúya wiipu niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapu niíã”, jĩ wedeawĩ yuure. ³³ Teero tiigú, máata atidutigu

ticocoawũ. Мuu ãñurõ tiigú atiyau. Marĩ niipetira Cõãmacũ ññacoropu niĩã. Niipetire mũurẽ Cõãmacũ wededutiariguere wedeya. Тuoádara tiia, jĩiyigu.

Pedro Cornelioya wiipu wederigue

³⁴ Pedro wedeyigu:

—Yuu mecütigã tuomasĩã: Cõãmacũ niipetirare sïcãrĩbíro ññaqui. ³⁵ Niipetire põnarĩ macãrã cũurẽ quioníremena ññarãrẽ, cũũ booré tiirãre bocaqui. ³⁶ Múã masĩcu: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũye quetire ticocorigu niuwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecutirere bũaáro jĩgũ. Jesucristo niipetira Ôpũ niĩ. ³⁷ Niipetiropu ãsã judíoa niirĩ ditapu wáariguere tuoĩyiu múãcã. Teeré tiinucãwũ Galileapu, Juan basocãre “wãmeõtidutiya” jĩãari siro. ³⁸ Cõãmacũ Jesús Nazaret macã macãrẽ tutuare ticorigu niuwĩ. Espíritu Santo cũũmena niirĩ tiirĩgu niuwĩ. Jesús cũũ noo wáaro ãñurẽ tiiwáwi. Niipetira wãtĩ ññañarõ tiirĩrare netõnéwĩ. Teeré tiiwĩ, Cõãmacũ cũũmena niirĩ.

³⁹ Ûsã judíoa niirĩ ditapure, Jerusalénpure cũũ tiirĩguere ãsã ññapetijãwũ. Cũũrẽna ãpẽrã curusapu páabiatu siãdutíwa. ⁴⁰ Cõãmacũpe itiábureco siro cũũrẽ masõrigu niuwĩ. Masõãri siro, ãsã putopu cũũrẽ bauánemorĩ tiirĩgu niuwĩ. ⁴¹ Basocã niipetirare bauáriwi. Ûsãrẽ bauáwi. Ûsãrẽ tíatopu Cõãmacũ beserigu niuwĩ, Jesús tiíadarere ññapetijããrõ jĩgũ. Cũũrẽ masõãri siro, ãsã cũũmena yaa, sñi tiiwá. ⁴² Ûsãrẽ cũũye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarirare wapa tiigúdure cũũrigu niuwĩ Cõãmacũ Jesuré” jĩrẽre wededutiwi ãsãrẽ. ⁴³ Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorãre cũũmena cũã ññañarẽ tiirẽre acabógudaqui. Teeré jóarira niuwã niipetira profetas, jĩiyigu.

Judíoa niihẽrãrẽ Espíritu Santo diijeárigue

⁴⁴ Pedro teero jĩrĩrã, Espíritu Santo diijeáyigu Pedro wederẽre tuoárpure. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirã, cũã ãpẽrãyémena wedesenucãyira masĩripacara. Cõãmacũrẽ “ãñuniã mũu” jĩ, ãsenire ticoyira. Judíoa Pedrore bapacutiatirira teeré tuoárã, tuomaníjõãyira.

—¡Acué! Judíoa niihẽrãpucãrẽ Cõãmacũ Espíritu Santore niigũ jeari tiĩ, jĩyira.

⁴⁷ Pedro jĩiyigu:

—Cõãmacũ Espíritu Santore ticoi ãniãcãrẽ marĩ judíoare tiirĩrobirora. Teero tiirã, “wãmeõtirijãña” jĩ cãmotãmasĩria, jĩiyigu.

⁴⁸ Teero tiigú, cũãrẽ Jesucristo wãmemena wãmeõtidutiya. Too síro cũã cũũrẽ jĩyira:

—Ãnopú putuácũmuña ména sĩquẽ burecori ãsãmena, jĩyira.

Teero tiigú, cúãmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpu Jesuré padeoráre wederigwe

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorá Judeapw niirã atequeti tɔoyíra: “Judíoa niihẽrã Cõãmacýe quetire booáyira” jĩrere tɔoyíra. ² Teero tiirá, Pedro Jerusalénpu putuajeari, judíoa Jesuré padeorá sĩquẽrã cũũrẽ sãĩñáyira:

³ —Mũũ judíoa niihẽrãya wiipw sããwayiro. Cúãmena yaayiro, jĩyira.

⁴ Pedro cũũrẽ toopú wáariguere ãñurõ wedemũãncãyigu cúãrẽ:

⁵ —Yũũ Jopew niigũ, súubusegu tiiwá. Yũũ cãnirípacu, quẽẽgũ tiiróbiro ññawũ. Ɛmũãsepw sicaró sutiróbiro baurí caseroca yũũ putopw diiátiwũ. Too bapari wesari siaríro niiwũ. ⁶ Yũũ tiicasero popeapw niirere ñña, “¿ñeenó niĩ?” jĩ wãcũgũ, ññaquẽnowũ. Niipetira wáicura páira, macãncũ macãrã, yeparw wéera, wũnrã sãñawã. ⁷ Yũũ teeré ññarĩ, sícũ yũũre wedeseri tɔowú: “Jãã, Pedro, ãniãrẽ sĩáyaya”, jĩwĩ. ⁸ Yũũre cũũrẽ yũũwũ: “Yaaria, yũũ Ɔpũ. Ñañarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãniãnorẽ yaahegu niitu”, jĩwũ. ⁹ Ɛmũãsepw wedesegu yũũre jĩnemowĩ: “Cõãmacũ cũũ ‘ãñurã niĩya’ jĩrãrẽ mũũre ‘ñañarã, yaaya manirãno niĩya’ jĩrijãña”, jĩwĩ. ¹⁰ Ɔtĩãrĩ wedeseari siro, niipetiremena ẽmũãsepw mũãjõãwũ.

¹¹ Teero wáarira, Ɔtĩãrã ẽmũã Cesarea macãrã yũũ puto tico-coarira jearira niiwã yũũ niirí wiipure. ¹² Espíritu Santo yũũre cúãmena wáadutiwi. “Cúã judíoa mee niĩya; yũũ cúãmena wáari, ñañanibocu’, jĩ wãcũrijãña”, jĩwĩ. ãniã seis Jesuré padeorá yũũmena jeawa. Ɔsã toopú jea, yũũre boocoriguya wiipw sããjearwũ. ¹³ Ɔsã toopú sããjeari, tiiwĩ macũ ẽsãrẽ wedewi: “Sícũ ángele yáa wiipw nucũrĩ ññaãwũ. Cũũ yũũre jĩãwĩ: ‘Jopew mũũ ẽmũãrẽ ticocoya. Cũãrẽ Simón Pedro wãmecatigure atidutiya. ¹⁴ Cũũ Cõãmacýere mũũrẽ wedegũdaqui. Mũũ, mũũya wii macãrãmena netõñéãdare quetire wedegũdaqui’, jĩ wedeawĩ yũũre ángele”, jĩwĩ.

¹⁵ Yũũ cúãrẽ wedesenũcãrĩrã, sicato marĩrẽ diijeárirobirora Espíritu Santo diijeárigw niwĩ cúãpũre. ¹⁶ Teeré ññagũ, Jesús marĩ Ɔpũ jĩriguere wãcũwũ: “Juan múãrẽ ocoména wãmeõtiwi. Yũũ Pacupeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ. Péerogã siro Espíritu Santore ticodiocogũdaqui”, jĩwĩ. ¹⁷ Teero tiigú, yũũ wãcũtũ: “Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocoriborora cúãrẽ ticodiocorigw niwĩ, cúã Jesucristo marĩ Ɔpũrẽ padeorí. Teero tiigú, yũũ Cõãmacũrẽ netõncãmasĩritũ”, jĩyigu Pedro.

18 Cũũ tee jĩĩrĩ tuorá, cũũrẽ jĩĩnemoriyira sáa. Cõãmacũrẽ usenire ticoyira:

—Judíoa nihẽrãcã cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorá, Cõãmacũ netõnérira niiãdacua. Cúãcãrẽ catiré petihére ticogũdaqui, jĩĩyira.

Antioquía macãrã tiirécutirigue

19 Judíoa Estebanrẽ sãarĩ siro, Jesuré padeoráre ñañarõ netõrĩ tiiyira. Teero tiirá, dutibatéjõãyira. Æpẽrã Fenicia ditapũ, Æpẽrã Chipre ñucũrõpũ, Æpẽrã Antioquíapũ jeayira. Cúã toopú jeara, judíoa dícare Jesuyé quetire wedeyira.

20 Siquẽrã cúãmena dutiwárrira Antioquíapũ jea, judíoa nihẽrãcãrẽ wedeyira. Cúã Chipre macãrã, Cirene macãrã niyira. “Jesús marĩrẽ netõnégũ niipetira Õpũ niĩĩ”, jĩĩ wedeyira.

21 Cõãmacũ cũũrẽ ãñurõ tiiápuyigu. Teero tiirá, paũ too macãrã Jesuré padeonũcãyira.

22 Jerusalén macãrã Jesuré padeorá tee quetire tũoyira. Teeré tuorá, Bernabére Antioquíapũ ticocoyira. 23 Cũũ tiimacãpũ jea, Cõãmacũ cũũrẽ tiiápurere ñña, bayiró useniyigu. Cúũrẽ wãcũtutuare tico, wedeyigu:

—Jesuré múã wãcũdurijãña. Cũũ dutirére ãñurõ tiirucújãña, jĩĩyigu.

24 Cũũ ãñuniwĩ. Espíritu Santo cũũmena niirigu niiwĩ. ãñurõ Cõãmacũrẽ padeorucúrigũ niiwĩ. Paũ basocá cũũ wedeserere tuorá Jesuré padeoyira.

25 Bernabé Antioquíapũ niigũ, Tarsopũ Saulore ãmaãgũ jeayigu. 26 Cũũrẽ bñajeá, Antioquíapũ néepũtũayigu. Cúã tiimacãpũre Jesuré padeorãmena sicacũma niiyira. Paũ basocáre bueyira. Toopú Jesuré padeoráre “cristiano” jĩĩñũcãyira.

27 Teebũrecorire Jerusalén macãrã profetas Antioquíapũ jeayira. 28 Sícũ cúãmena jearigu wãmecutiwigũ Agabo. Cũũ Espíritu Santo masĩré ticorẽmena wedeyigu:

—Niipetiropũ jñabóare wáaadacu, jĩĩyigu. Jñabóare wáawũ Claudio romanuã õpũ niirito.

29 Teeré tuorá, Jesuré padeorá cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoadá Judeapũ niirãrẽ Jesuré padeoráre. Marĩ cũoró jeatuaro ticocoadá, jĩĩyira.

30 Cúã jĩĩrirobirora niyerure néõ, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeapũre. Cúũrẽ jĩĩyira:

—Ateré ticowa bũtoá dutiráre, jĩĩyira.

12

Santiago diarigue; Pedrore peresuwiipũ sõnecorigue

¹ Teeburecorire Herodes Judea dita òpũ niiyigu. Cũũ s̄iquẽrã Jesurẽ padeorãre ñañarõ tiiápeyigu. ² Juan s̄owũ Santiagore espadamena s̄iãdutíyigu. ³⁻⁴ Cũũrẽ s̄iãrĩ ññarã, judíoa useniya. Cũã usenirĩ ññagũ, Pedrorẽ ñeeduti, peresuwiipũ s̄oncodutiya. Baparipõna surara waso, cũũrẽ coterucuyira. Sicapõna macãrã bapari dícu niyira. Pascua burecori niirĩ, Herodes teero tiiyigu. “Pascua burecori siro Pedrorẽ néewioneco, basocã ññacoropũ s̄iãdutíguda”, jĩ wãcũmiyigu. ⁵ Teero tiirã, Pedrorẽ cotemiyira peresuwiipũ. Cũũ toopũ niirĩ, Jesurẽ padeorãre Cõãmacũrẽ bayiró sãrã tiiyira.

Ángele Pedrorẽ peresuwiipũ netõnérique

⁶ Herodes cũũrẽ s̄iãdutíadari suguero macã ñnamirẽ Pedro surara puarã decopũ cãnigũ tiiyigu. Cõmedã puadãmena siatúnoyigu. Æpẽrã surara sopepũ peresuwiire coterã tiiyira. ⁷ Wãcũña manirõ s̄icũ ángele cũũ niirõpũ bauáyigu. Æñurõ bõejõãyiro. Cũũrẽ warupũ paacaré, wãcõyigu.

—Boyero wãmũncãña, jĩyigu ángele.

Cũũ teero jĩrĩrã, cõmedãri Pedroye wãmorĩrẽ siatúaredari jõãcõdiayiro.

⁸ —Sitũrũda siatúya. Mũye sapaturre sãñaña, jĩyigu.

Pedro cũũ jĩrĩrobirora tiiyigu.

—Mũyaro sutiró sotoã macãrõ sãñaña. Jãmũ, yũre nũñã, jĩyigu.

⁹ Pedro cũũ siro nũñawitíwayigu. “¿Diamacũrã niigari ate ángele yũre néewitiware? Apetó tiigũ, quẽẽgũ tiibócu”, jĩ wãcũmiyigu cũũpeja. ¹⁰ Surara niisuguerare netõwáyira. Too síro surara Æpẽrãrẽ netõwáyira. Tiiwiĩ sããwaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiiipãma basiro pãõjõãyiro. Cũã tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wãa, ángele ditijõãyigu.

¹¹ Pedro Æñurõ tũomasĩncãjea, wãcũyigu: “Diamacũrã niiayu yũ ññaãrigue. Niirõrã Cõãmacũ yũre netõnégũdu ángelere ticocoayi, Herodes s̄iãrĩjããrõ jĩgũ. Judíoa niipetire yũre ñañarõ wãare ññadugarere cãmotãayi”, jĩ wãcũyigu.

¹² Teeré masítoa, wãajõãyigu Juan Marcos pacoya wiipũ. Coo wãmecutiya María. Tiiwiipãre pau basocã neã, Cõãmacũrẽ sãrã tiiyira. ¹³ Toopũ jea, sicato sããrõ macã sopepãmapũ doteyigu. Tiiwiĩ padegó, Rode wãmecutigo, “¿noã niĩ?” jĩ sãñãgõ wáyigo. ¹⁴ Pedro wedeserere tũomasĩ, bayiró useniya. Usenipaco, pãõriyigo. Cãmecutúsã, cũãrẽ: —Pedro sopepũ niĩati, jĩ wedemiyigo.

¹⁵ —Mũ teero jĩãmajãgõ tiia, jĩyira.

—Diamacũrã jĩã, jĩyigo.

—Too docare Pedrorẽ cotegũ ángele niiqui, jĩmiyira.

16 Cúã teero jĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiiyĩgu. Cúã wáa, pãõ, Pedrore ñña, ññamanijõãyira. 17 Cúãrẽ wãmomena wẽëtucoyĩgu, nocõrõ wedeseya jĩĩgũ. Cõãmacũ cũũrẽ pere-suwĩĩpũ néewitiwaariguere wedeyĩgu.

—Santiagoore, ãpẽrã Jesuré padeorãre teerẽ wedeya, jĩĩyĩgu.

Tiiwĩĩ niiãrigũ witi, wáajõãyĩgu aperopũ.

18 Bóeri surara Pedro manirĩ ññarã, bayiró wãcũpatiyira. “¿Deero wáayiriye?” cãmerĩ jĩĩyira. 19 Herodes “Pedro maniãwĩ” jĩĩrĩ tũogú, surarare “ãmaãrã wáaya” jĩĩcoyĩgu. Cúã ãmaãmiyira. Buariyira. Herodes Pedrore cotemiãrirare bayiró sãĩñarucu, cúãrẽ sãĩjãdutiĩyĩgu.

Too síro Herodes Judea ditapũ niiãrigũ Cesareapũ niĩgũ wáayĩgu.

Herodes diarigue

20 Herodes bayiró cúayĩgu Tiro, Sidón macãrĩ macãrãmena. Cúã Herodeya ditapũ yaaré sãĩrucúyira. Cũũ cúãmena cúagu, yaaré dúadutiriĩyĩgu. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã wáayira. Herodeyere dutibosagumena tiiãpure buayira. Cũũ wãmecutiĩyĩgu Blasto. Cũũ tiiãpuremena ãñurõ niirecutirere sãĩyira Herodere.

21 —Tiĩbũreco niĩrĩ, múãrẽ wedegũda, jĩĩyĩgu Herodepe.

Cũũ jĩĩri bũreco jeari, Herodes cũũye õpũ suti ãñurẽre sãña, õpũ duiĩrĩĩõpũ dui, basocãre wedeyĩgu. 22 Cũũ teero wederi, basocã acaribĩyira:

—Ate sĩcũ cõãmacũ wederẽ niĩã; basocã wederẽ mee niĩã, jĩĩyira.

23 Cũũpe “niĩria; yũũ basocã niĩã; cõãmacũ mee niĩã” jĩĩriyĩgu. Teero tiĩgũ, wãcũña manirõ ángele cũũrẽ diarecutiri tiiyĩgu. Teero tiirã, cũũrẽ becoa yaasãĩjãyira.

24 Niĩpetiropũ Jesuyé queti sesajõãyiro. Teero tiirã, paũ Jesuré padeonemóyira.

25 Bernabé, Saulomena Jerusalénũ Jesuré padeorãre tiiãputoa, cãmecóputũayira Antioquíapũ. Juan Marcõre cúãmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macãrĩpũ buenũcãrigue

1 Antioquíapũre Jesuré padeorãmena niĩyira profetas, ãpẽrã Jesuyére buerã. Noquẽrã niĩyira:

Bernabé,

Simón (cũũrẽna “Ñĩigũ” jĩĩyira),

Lucio (Cirene macã macã),

Manaén (Herodes Galilea õpũmena sĩcãrõmẽna masãrigũ),

Saulo niĩyira.

² Sicabureco cúa beti, Cõamacurẽ sãĩ, usenire ticora tiirí, Espíritu Santo cúaãrẽ jĩiyigu:

—Bernabé, Saulore beseya, yuu cúaãrẽ “tiiyá” jĩirere tiirá wáari, jĩiyigu.

³ Teero jĩĩrĩ tũo, beti, Cõamacurẽ sãĩãri siro, cúaãrẽ ñaapeó, “wáaya” jĩiyira.

Chiprepũ Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espíritu Santo ticocoarira niijĩrã, wáayira. Se-leucia macãpũ búawasugueyira. Too macãrã dooríwumena wáa, Chipre nucũrõpũ jeayira. ⁵ Salaminapũ niirã, judíoa neãré wiseripũ Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cúaãrẽ tiiapugũ wáayigu.

⁶ Tiimacã niiãrira wáa, tiinucũrõpũre Jesuyé quetire buesugocojãyira. Tée apeniñá Pafos macãpũ buejeayira. Tiimacãpũre sícũ judíoyũ yái tiiróbiro niigúrẽ buajeáyira. Cũũ wãmecutiyyigu Barjesús. “Yuu profeta niiã”, jĩĩditonetõyigu.

⁷ Tiinucũrõ dutigú bayiró masígú menamacũ niyyigu. Cũũ wãmecutiyyigu Sergio Paulo. Cũũ Cõamacũye quetire tũodugágu, Bernabé, Saulore sũodutiyyigu. ⁸ Cúa jeari, yái tiiróbiro biigú cúa buerere cãmotádugamiyyigu. Cũũrẽ Elimas jĩiyira griegoayemena. Cũũ tiinucũrõ dutigú Jesuré padeorí booríyigu. ⁹ Saulo, ãpẽrã “Pablo” jĩĩgú, Espíritu Santo cũũmena niirĩ, cúaãrẽ bayiró ñña, ¹⁰ jĩiyigu:

—Mũũ jĩĩditorebucũ, mũũ booró tiigú, wãtĩ tiiróbiro tiigú, ãñurẽ tiirere ññatutigu niiã mũũ. Cõamacũ diamacú wederere “diamacú niiria” jĩĩ wedewisiogũ tiia. ¹¹ Mũũrẽ mecútigã Cõamacũ ññañarõ tiigúdaqui. Mũũ capeari ññahẽgũ pũtuágudacu; yoari muĩpũ bóerere ññaricu, tée Cõamacũ booró jeatuaro, jĩiyigu Pablo.

Máata cũũrẽ naĩtĩãjõãyiro. Paaãmanucũ, cũũrẽ wéewaadarare ãmaãyigu. ¹² Teero wáari ññagũ, tiinucũrõ dutigú quioníremena Jesuyé buerere ññamanijõãgũ, Jesuré padeonucãyyigu.

Antioquía Pisidia ditapũ Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cũũ menamacãrãmena Pafopũ niiãrira tĩãwa, Pan-filia ditapũ jeayira. Tiiditapũ jea, Pergepũ wáayira. Cúa Pergepũ jeari, Juan Marcos cúaãrẽ toorá cũũ, coecóputuayigu Jerusalénpũ. ¹⁴ Tiimacãpũ niiãrira wáayira apemacã Antio-quíapũ. Tiimacã Pisidia ditapũ pũtuáa. Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, cúa neãrí wiipũ sããwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cũũriguere, profetas jóariguere buetoari, tiiwíi dutirá cúaãrẽ wededutiyyira:

—Ĥsāya wedera, basocáre wededugara, wedeya, cúãrẽ wãcũtutuaaro jĩrã, jĩyira.

¹⁶ Pablo “jáu” jĩ, wãm̃nũcã, wãmo wẽëtuyigu, ditamanĩña jĩgũ. Teero tiitóa, cúãrẽ wedeyigu:

—Yáa wedera Israelya põna macãrã, Cõãmacũrẽ quioníremena ñnarãcã, yũre tũoyá: ¹⁷ Cõãmacũ Israelya põna macãrã Ōpũ niirigu niiwĩ. Cũũ ãsã ñecũsũmũãrẽ besecũrigu niiwĩ. Cũã ãpẽrãyé dita Egiptopũ niirĩ, cúãrẽ pau basocáputiri tiirigu niiwĩ. Too síro cúã tiiditapũ niirãrẽ cũũ tutuaremena néewitiatirigu niiwĩ. ¹⁸ Cuarenta cãmari basocá manirõpũ cúã cũũrẽ netõnũcãriguere nũcãrigu niiwĩ. ¹⁹ Too síro cúã Canaán ditapũ jeari, tiidita macãrã siete põnarĩ macãrãrẽ cõãrĩ tiirigu niiwĩ. Tiiditare ãsã ñecũsũmũãrẽ cũũrigu niiwĩ. ²⁰ Tiiditapũ cúãrẽ cũũari siro, cuatrocientos cincuenta cãmari niyira.

‘Cũã toopú niirĩ, Cõãmacũ cúãrẽ queti beseadarare cũũyigu. Tée profeta Samuel niirẽ bũrecoripũ dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocá sícũ cúã õpũ niigũdũre sãiyira. Cõãmacũ cúã õpũrẽ sõnecoyigu. Cũũ wãmecutiyigu Saúl. Cũũ pacũ Cis wãmecutiyigu. Cũã Benjamínya põna macãrã niyira. Saúl cuarenta cãmari cúã õpũ niyigu. ²² Cõãmacũ cũũrẽ õpũ niirẽ wionécoari siro, Daviré cúã õpũ sõnecoyigu. Cõãmacũ Daviyé maquẽrẽ wedeyigu basocáre: “Yũũ ñnarĩ, David, Isaí macũ, yũũ tũsarére tiii. Niipetire yũũ tiidutirere tiigũdũ niĩ”, jĩyigu. ²³ “Sícũ David pãrãmi niinũnũsegupũ Israelya põna macãrãrẽ netõnégũdũre ticocogũda”, jĩ wedeyigu Cõãmacũ ãsã ñecũsũmũãrẽ. Jesús Cõãmacũ jĩirigũra niĩ. ²⁴ Jesús buenũcããdari sũguero, Juan Israelya põna macãrãrẽ bueyueyigu: “Múã ññaré tiirere wãcũpati, waso, wãmẽõtidutiya”, jĩyigu. ²⁵ Juan cũũ tiiré petiádarõ tiirĩ, jĩyigu: “Yũũ múã wãcũgũ mee niĩã. Yũũ siro ãpĩ atiqui. Cũũ ãñunetõgũ niiqui. Yũũpe cũũ dũaró búri niigũ niĩã”, jĩyigu.

²⁶ Yáa wedera Abraham pãrãmerã niinũnũsera, Cõãmacũrẽ quioníremena ñnarãcã, tũoyá. Cõãmacũ marĩrẽ cũũ netõnére quetire ticocorigu niiwĩ. ²⁷ Jerusalén macãrã, cúãrẽ dutirãcã Jesuré ñnamasĩriyira. Cũã yeerisãre bũrecoricõrõ profetas jóariguere buepacara, tũomasĩriyira. Jesuré sããdutiri, tee jóaripũ jĩrõbirora tiyira. ²⁸ Cũũrẽ sããrĩ tiiréno wapa buaripacara, Pilatore “sããdutiya cũũrẽ” jĩ sãiyira. ²⁹ Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora cũũrẽ tiipetira, curusapũ niigũrẽ néedioco, ãtãtutipũ cũũmiyira. ³⁰ Cõãmacũpe cũũrẽ diarigupũre masõrigu niiwĩ. ³¹ Jesús cũũ masãri siro, pee bũrecori bauáyigu cũũmena Galileapũ ni, Jerusalénpũ bapacuti jearirare. Cũãrã cũũ masãrigure ñnarira basocáre wedeya.

³² ʼĤsācā múārē teeréna wedea. Cōāmacū marī ñecūsūmuārē cūū jīrirobirora ³³ marīrē cūā pārāmérā niinunuserapure teeré tiiēñoyigu. Tee Jesús diarigupure masōrigue niā. Salmopūcārē teeré biiro jóanoā: “Muu yuu macū niā. Mecūāmena yuu muu pacu niirére masīādacua”,* jī jóarigue niā. ³⁴ Cūū diarigupu masōādare, cūūya ōpūū bóariadarecārē biiro jóanoā: “Niipetire yuu Daviré jīriguecōrō muerē añurō tiiboságudacu”,† jī jóanoā. ³⁵ Salmopūpu David biiro jóarigu niwī sūcā: “Muu ‘bóarijāārō’ jīgūdacu muu maīgúrē”,‡ jī jóarigu niwī. ³⁶ Davipé Cōāmacū dutirére tii, cūū dutirito macārārē tiápu, too síro diajōā, cūūrē yaaári siro, bóawejōājīyi. ³⁷ Cōāmacū masōrigupe bóaweririgu niwī. ³⁸⁻³⁹ Yáa wedera, yuu múārē wederére masīrī booa. Múā Moisére dutiré cūūriguere tiipacára, acabóre buarícu. Jesuména, cūūrē padeorá, tee niipetire acabóya maniriguere acabóre buamasícu. ⁴⁰ Profetas jóarigue múārē wáari jīrā, añurō wācūña. Biiro jóarira niwā:

⁴¹ Múā Cōāmacūrē buijārā, añurō tiyá.

Múā catiré burecorire yuu tiíadarere ēñogúda.

Āpērā múārē teeré añurō wedepacari, padeorídojācu.

Teero tiirá, ññamanijōā, diajōāādacu múā,§

jī jóarira niwā, jī wedeyigu Pablo.

⁴² Cūā witiwari, cūārē sāiyíra:

—Ape yeerisāri bureco niirī, ateré buewa sūcā ūsārē, jīyira.

⁴³ Tiwíi neāñirira witibatewara, pañ judíoa, judíoa niihērā Cōāmacūrē useniremena padeorá cūāmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cūārē jīyira:

—Cōāmacū múārē añurē ticorére wācūdurijāña. Cūūrē padeorucújāña, jī wedeyira.

⁴⁴ Apesemána yeerisāri bureco niirī, niipetira tiimacā macārā Cōāmacūye quetire tñoadara neāyira. ⁴⁵ Pañ neārī ññarā, judíoa bayiró pesucutiya. Teero tiirá, ññarō wedeseremena Pablo buerére “diamacú niiria” jī buijāyira. ⁴⁶ Pablo, Bernabé teeré tñorá, cuiro manirō cūārē jīyira:

—Múā judíoare āpērā sñguero Cōāmacūye quetire bueró niirō tiwú. Múā teeré tñopacára, boorí. “Cōāmacū catiré petihére ticorére cñobórano mee niā”, jīrā tiia múā. Teero tiirá, ūsā mecūtígārē judíoa niihērārē Cōāmacūye quetire bueadacu sáa. ⁴⁷ Cōāmacū teeré jī dutirigu niwī ūsārē cūūye maquē jóaripūpure:

Yuu muerē sñawócore tiiróbiro cūūā judíoa niihērāpure.

Yuu netōnére quetire buegudacu niipetire macārīpu,*

* **13:33** Salmo 2.7. † **13:34** Isaías 55.3. ‡ **13:35** Salmo 16.10. § **13:41**

Habacuc 1.5. * **13:47** Isaías 42.4; 49.6.

jĩ jóarigue niiã, jĩyigu Pablo.

⁴⁸ Teeré t̃orá, judíoa niihẽrã bayiró ɯseniyira. “Cõãmacũye queti ãñunetõjõãã”, jĩyira. Cõãmacũ catiré petihére ticonoãdara padeonɯcãyira. ⁴⁹ Tiiditap̃re Jesuyé quetire wedewarucuyira. ⁵⁰ Judíoaɯe Pablo, Bernabére cõãdugayira. Cũã masĩrã numiãrẽ cúari tiyíra. Cũã numiã cúãmena naĩrõ súubusera neãrã niyira. Basocá ãñurã numiã niyira. Ɔmũãcãrẽ teerora cúari tiyíra. Cũã ɯmũã ɯputí macãrã niyira tiimacãp̃re. Pablo, Bernabére ñañarõ tiinɯcãrĩ tii, cúãya ditap̃u niiãrĩrere cõãjãyira. ⁵¹ Cũãpe tiimacã maquẽ dita cúãye d̃pori túaariguere páabatecõãyira. “Mũã basiro wapa c̃oa” jĩrã, teero tiyíra. Iconio macãp̃u wáajõãyira. ⁵² Jesuré padeorã Espíritu Santo cúãmena niirĩ, bayiró ɯseniremena putuáyira.

14

Iconiop̃u Pablo, Bernabé tiirígue

¹ Pablo, Bernabé Iconiop̃re judíoa neãrĩ wiip̃u sããwa, wedeyira. Cũã t̃orĩãñuremena wederi, paɯ judíoa, ãpẽrã judíoa niihẽrã Jesuré padeonɯcãyira. ² Judíoa Jesuré padeohéra judíoa niihẽrãrẽ cúari tii, ñañarõ wãcũrĩ tiyíra Pablo, Bernabére. ³ Teero tiirã, Pablo, Bernabé yoari putuáyira tiimacãp̃re. Cuiro manirõ marĩ Ōp̃yere wedeyira. Cõãmacũpe “diamacúrã wedeeya” jĩngũ, cũũ tutuaremena tiieñorĩ tiyígu. ⁴ Tiimacã macãrã p̃apõná batoyira. ãpẽrã judíoa tiiróbiro wãcũyira; ãpẽrãpé Jesús beserira tiiróbiro wãcũyira. ⁵ Teero tiirã, judíoa niihẽrã, judíoa, cúãrẽ dutirãmena neã, wedeseyira:

—Jãm̃, Pablo, Bernabére ñañarõ jĩ, ɯtãperimena déesĩããda marĩ, jĩm̃iyira.

⁶ Pablo, Bernabé cúãrẽ ñañarõ tiidugárere t̃orã, dutijõãyira. Licaonia ditap̃u jea, too maquẽ macãrĩ Listra, Derbe, apeyẽ macãrĩp̃ucãrẽ jeayira. ⁷ Toop̃re Jesuyé ãñuré quetire wedewarucuyira sũcã.

Listrap̃u Pablöre ɯtãperimena déerigue

⁸ Listrap̃u s̃icũ basocá wáamasĩhẽgũ duiyigu. Sicato bauág̃p̃ra d̃pori posarigu niyigu. ⁹ Toop̃u duigu, Pablo basocãre wederere t̃oyigu. Pablo cũũrẽ ñña, “ãni Jesuré cũye d̃pori netõnémasĩrere padeói” jĩ wãcũyigu. ¹⁰ Teero tiigá, bayiró wedeseremena: —M̃m̃ d̃porimena ãñuripĩ w̃m̃ñcãña, jĩyigu.

Cũũ teero jĩrĩrã, bupucutúa, wáanɯcãyigu. ¹¹ Pablo teero tiirĩ ñnarã, Licaonia macãrã cúãyemena bayiró busarómena wedeseyira:

—Cõãpõna basocá tiiróbiro õpũũcutira marĩ putoꝑu diijeáaya, jĩyira.

¹² Bernabére cúãyaꝑu cõãmacũ Zeus wãmecutigu wãme tuuyira. Pablopere, cũũ wederi ñnarã, ãpĩ cúãyaꝑu cõãmacũ Hermes wãmecutigu wãme tuuyira. ¹³ Tiimacã witiwaroꝑu Zeure padeorí wii niyiro. Tiiwí macũ pai wecuá ãmuãrẽ coorimena mamõãrirare tiimacã sããwaroꝑu néeatidutiyaꝑu. Pai, ãpẽrã too macãrã Pablo, Bernabére padeoáðara, wecuaré sããduꝑamiyira. ¹⁴ Cúã teeré tiidugári tuorá, Pablo, Bernabé cúã basiro cúãye sutire wéeyigajãyira. “Múã tiiadare bayiró ñañaã” jĩrã, teero tiyíra. Cúã pau decopo cutuá, cúãrẽ bayiró busurómena jĩyira:

¹⁵ —¡Múã ãsarẽ teeré tiiríjãña! Ësãcã múã tiiróbirora basocá niã. Múã biiro tiirécutirere nocõrõrã duujãña. Múã padeoré wapamaníã. Cõãmacũ catigúpere padeonucãña. Cũũ ãmuãse, atiditá, día pairímaa, niipetire atibáreco niirére tiiríꝑu niwí. Teeré múãrẽ wedera atira tiiáwũ. ¹⁶ Cõãmacũ tíatopure niipetire dita macãrĩ macãrã cúã booró tiirí, cãmotárigu niwí. ¹⁷ Basocá cúãrẽ padeorípacari, cũũ niirecutirere cũũ ãñuré tiirémena ãñoĩ niipetirare. Cũũ oco peari tiirémena ote ðucacutiri tiii. Marĩrẽ ãñurõ yaaré tico, ãseniremena niirĩ tiii, jĩyira.

¹⁸ Wáicurare sãã, cúãrẽ padeoáðara tiimíyira. Péerogã ðusaátiri, Pablo, Bernabé cúãrẽ cãmotájãyira.

¹⁹ Antioquía macãrã, ãpẽrã Iconio macãrã jeayira toopáre. Judíoa niyira cúã. Basocáre wãcũre wasorí tiyíra. Pablora ãtãperimena dée, “diajõãĩ” jĩmiyira. Macã wesapo wéewa, cúũjãyira. ²⁰ Jesuré padeorá cúãrẽ ñnasodeanucãyira. Cũũpe wãmuñucã, macãꝑu piyajõãyigu sũcã. Apebáreco Bernabémena Derberu wáajõãyigu.

²¹ Cúã toopú jea, Jesuyé ãñuré quetire wedeyira. Too macãrã pau cúã buerére padeonucãyira. Too síro cúã cãmerputáatiyira Listrã. Too macãrã Iconioꝑu, too macãrã Antioquíaꝑu putãjeayira. ²² Teemacãrĩꝑare Jesuré padeoráre wãcütutuare ticoyira. “Jesuré padeorucúãña”, jĩyira. “Marĩ Cõãmacũ Õpũ niirõꝑu wáaadari suguero, pee ñañaré wáari, wãcũbayijãrõ booa”, jĩyira. ²³ Jesuré padeoré põnarĩcõrõ butoá dutiráre beseyira. Cúãrẽ cúãrã, beti, Cõãmacũrẽ sãiyíra. “Marĩ Õpũ múã padeogú tiiápuaro múãrẽ” jĩ, wáajõãyira.

Antioquía Siria ditapu Pablo, Bernabé putárique

²⁴ Pablo, Bernabé Pisidia ditapu netõwá, Panfilia ditapu jeayira. ²⁵ Pergẽꝑu wedetoa, Atalia macãꝑu búajeayira. ²⁶ Too macãrã dooríwãmena wáayira Antioquíaꝑu wáara. Tiimacã macãrã cúãrẽ sicato ticocora, “Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ cotearo”

jĩ ticocoyira. Cõãmacũ tiidutĩrere tiir wadutiyira. Cũpe teer tiipettoa, putajeajõyira. ²⁷ Tiimacp coer, Jesur padeorre neõ, Cõãmacũ cãmena tiirguere wedeyira. “Cõãmacũ judíoa nihrcr netnrere ticowi”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cã yoari putyira Jesur padeormena.

15

Jerusaln nerique

¹ Cã toop niir, pr Judea dita macr cã putop jeayira. Jesur padeorre bueyira:

–Mã Moisére dutir cũrigue tiihri, mã cnergu yapa mac caserre widecãhr, Cõãmacũ mãr netnriqui, jyira.

² Pablo, Bernabé cãmena bayir cmer wedeseyira. Teero tiir, Antioqu macr Jerusaln ticocoadara, Pablo, Bernabé, pr too macrrr beseyira. Cãr jyira:

–Jerusaln waya. Jess beseriramena, pr bto dutirmena wedesera waya tee mar wedesere maqur, j ticocoyira.

³ Jesur padeor cãr ticocori, Fenicia dita, Samaria ditap netwyira. Teemacrp netwra, judíoa nihr cã Jesur padeoncrigue quetire wedeyira. Tee quetire tor, niipetira Jesur padeor bayir seniyira.

⁴ Cã Jerusaln jeari, Jesur padeor, Jess beserira, pr bto dutir cãr bocayira. Cãr Cõãmacũ cãmena tiirguere wedeyira. ⁵ Toopre squr fariseo basoca Jesur padeor niyira. Cã wmnc, wedeseyira:

–Judíoa nihr cã Jesur padeor, cã cnergu yapa mac caserre widecãdutirot booa. Moisére dutir cũriguere tiidutirot booa, jmiyira.

⁶ Teero tiir, Jesús beserira, pr bto dutir ne, wedeseyira tee maqur. ⁷ Cã yoari cmer sn wedeseari siro, Pedro wmnc, cãr jyigu:

–Ya wedera, mã mas: Cõãmacũ jõ niiritop, judíoa nihrrr cũye quetire wededutig, yre beserigu niiw. Cãcrr teer to, “Jesur padeoáro” jrigu niiw. ⁸ Cõãmacũ niipetire basoc wcrre masg “yara niy cã” jrre nog, Espritu Santore ticorigu niiw cãr marr c ticorirobirora. ⁹ Marr cãmena tuudcwaririgu niiw. Cãcrr Jesur padeor, cã nnarrr tiirre acabórigu niiw. ¹⁰ Mã Cõãmacr “m cãr netnemasricu, cã Moisére dutir cũriguere tiihri” jrr tiic. Mar ncsm Moisére dutir cũriguere tii scrbriyira; marc scrbricu. ¹¹ Cõãmacũ

judíoa niihērārē tiiróbiro marĩrē netōnéqui. Jesús marĩ Ōpūrē padeorí, wapa booró manirō marĩcārē netōnéqui, jĩyigu Pedro.

¹² Teeré t̄orá, niipetira ditamaníjōāyira. Bernabé, Pablo wedeserecārē añurō t̄oyíra. Judíoa niihērā p̄top̄ Cōāmacū cūāmena tiiēñonetōriguere wedeyira. ¹³ Cūā wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yáa wedera, t̄oyá. ¹⁴ Cōāmacū judíoa niihērāp̄re cūyara niiādarare beses̄gueriguere wedeawĩ Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niiwā. Cūā jóariguere añurō t̄oyá:

¹⁶ “David dutirigue petirí siro, cūā p̄rāmérā niin̄n̄sera dutirigue petirí sirop̄, s̄icū David p̄rāmi niin̄n̄segure ȳu cūā ōp̄ s̄ōnecogudacu s̄icā.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērā ȳure padeoádacua, ȳu beserira niijrā”, ¹⁸ jĩyigu niiwĩ Cōāmacū.

Tíatop̄ teeré jĩyigu niiwĩ Cōāmacū, basocáre mas̄idutiḡ,* jĩ jóarira niiwā.

¹⁹ “Too docare judíoa niihērā Jesuré padeon̄cārārē “dutipotocōrijāāda sáa” jĩ wācūā ȳu. ²⁰ Ateré jóaada cūārē: Wáicura dii cūā padeoráre ticoariguere yaarijāña. Āp̄rāména ñañarō ñeeaperijāña. Wáicura dii dí cōāña maniré diire yaarijāña. Wáicura díire s̄inirjāña, jĩ jóaada. ²¹ Múā mas̄iā: Tíatop̄ marĩ yeerisáre b̄recoricōrō Moisére dutiré cūiriguere weden̄cāj̄ya. Marĩcā atitóre buedecoc̄tia. Teeré niipetire macār̄ip̄ judíoa neárē wiserip̄ bueeya, jĩyigu Santiago.

Judíoa niihērārē jóarip̄

²² Teero tiirá, Jesús beserira, āp̄rā b̄toá dutirá, niipetira Jesuré padeorámēna jĩyira: “Marĩ ticocoadarare beseri, añuādacu. Pablo, Bernabémēna cūārē ticococo Antioquíap̄”, jĩyira. Judare beseyira. Cūārēna āp̄rā Barsabás jĩyira. Āp̄i Silas niyigu. Cūā p̄arā cūā añurō padeorá niyira.

²³ Cūāmēna atip̄ ticocoyira:

“Ūsā Jesús cūyere wededutiḡ beserira, āp̄rā b̄toá dutirá múā judíoa niihērārē añudutia. Múā ūsā baira tiiróbiro niirā Antioquíap̄, Siriap̄, Ciliciap̄ niirārē jóaa. ²⁴ S̄iquērā āno macārā ūsā menamacārā ūsā dutiró manirō múā p̄top̄ wáayira. Múārē potocōāyira. Cūā wederémēna múārē wedewisioayira. ²⁵ Teeré t̄orá, ūsā s̄icār̄bíro wācūrémēna ūmā s̄iquērārē múā p̄top̄ bese, ticocori,

‘añuādacu’ jĩāwā. Cūā wáaadacua Bernabé, Pablo marĩ bayiró maĩrámēna. ²⁶ Bernabé, Pablo s̄iār̄iquioro tiyira,

* 15:18 Amós 9.11-12.

Jesucristo marĩ Ōpūyere buera. ²⁷ Judas, Silas ūsā tico-
cora wedeadacua atipũ maquẽrẽ. ²⁸ Ūsārẽ Espĩritu Santo
wācūrẽ ticorobirora pee dutirẽ múārẽ cūũricu. Ate bayiró
boorẽ dí cure múārẽ cūũada: ²⁹ Wáicura dii cúā weerirare
ticoariguere yaarijãña. Wáicura díre sñirijãña. Wáicura
dii díi cōãña manirẽ diirẽ yaarijãña. Āpērãména ñañaró
ñeeaperijãña. Múā ate dutirẽre tiirá, diamacú tiirá niĩadacu.
Nocōrõrã niĩã”,
jĩ jójayira.

³⁰ Cúā “wáara tiia” jĩ, Antioquíapũ wáajõãyira. Toopú
jea, basocáre neāduti, tiipūrẽ wiyayira. ³¹ Tiipūrẽ bueri
tũorá, wācūtutuare ñeerã, ãñuró useniya. ³² Judas, Silas
profetas niijĩrã, yoari wedeyira. Āñuró wācūtutuare, ãñuró
yeeripũnacutire ticonemoyira cúārẽ. ³³ Yoasãñurĩ niyira
cúãména. Too síro “wáara tiia” jĩ, wáajõãyira. Too macārãpe
“Cōãmacūmena wáaya múārẽ ticocorira pũtopũ” jĩcoyira.
³⁴ Silape “wáagu tiia” jĩpacy, “yũũ ãno pũtũágũda” jĩ,
pũtũájãyigu. ³⁵ Pablo, Bernabécã too Antioquíapũ pũtũájãyira.
Pau ãpērãména too macārãrẽ Jesuyé quetire bueyira.

Pablo, Bernabé cãmerĩ cõãrigue

³⁶ Nocōrõ yoari siro, Pablo Bernabére jĩiyigu:

—Jãm sũcã, wáaco marĩ Jesuyé quetire bueré macãrĩcõrõ.
Jesuré padeonũcãrirare iñanetõãda, ¿deero niirecutimĩ cúā?
jĩrã, jĩmiyigu.

³⁷ Bernabé néewadũgamiyigu Juan Marcocore. ³⁸ Pablope
jĩiyigu:

—Too sugeropũ bueyapacutiriwi cũũ. Panfiliapũ marĩ niirĩ,
cõãcopũtũaatiwi. Marĩmena wáanemorĩ booríga, jĩiyigu.

³⁹ Cúā basiro bayiró cãmerĩ wedese, cúa, cãmerĩ cõãjãyira.
Bernabépe dooríwũmena Chipre nũcãrõpũ Marcocore
néewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesuré padeorá
“Cõãmacũ cũũ ãñurẽ ticoréména múārẽ cotearo” jĩ sãibosári
siro, wáajõãyigu. ⁴¹ Wáa, Siria, Cilicia ditapũ netõwáyigu.
Jesuré padeorãre wācūtutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigue

¹ Pablo Derbe, Lистра macãrĩpũre jeayigu. Toopú sĩcũ Jesuré
padeogáre buajeáyigu. Cũũ wãmecutiyigu Timoteo. Cũũ
judíoayo Jesuré padeogó macũ niiyigu. Pacupé griegoayũ
niiyigu. ² Jesuré padeorá Lистра, Iconio macãrã cũũrẽ “ãñunĩ”
jĩ wedeseyira. ³ Pablo cũũrẽ bapacutiario jĩgũ, néewadũgayigu.
Judíoare tiigú, Pablo Timoteo cõnerígu yapa macã caserõre

widecõãdutiya. Judíoa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacu griegoayu niirére masíyira. ⁴ Teero tiitóa, macãrãpüre netõwáyira. Jerusalén macãrã Jesús beserira, ãpërã butoá dutirá dutiré cūūriguere wede, “teeré tiyá” jīnetõwayira. ⁵ Teero tiirá, Jesuré padeorá wãcūtutuanemoyira. Jesuré padeodúriyira. Búrecoricõrõ ãpërãcã Jesuré padeonũcãyira.

Pablo quẽẽgũ tiiróbiro Macedonia macãrẽ ññarigue

⁶ Too síro cūã Asia ditapu Jesuyé quetire buera wáadugarare Espíritu Santo cãmotáyigu. Teero tiirá, Frigia, Galacia ditape tããtãwa, ⁷ Misia dita táariropu jeayira. Toopú jea, Bitinia ditapu wáajõãmiyira. Espíritu Santo toopúcãrẽ wáadutiya. ⁸ Teero tiirá, Misia netõwá, búawayira Troaspu. ⁹ Toopú ñami Pablo quẽẽgũ tiiróbiro sícũ Macedonia dita macũ cūũ puto wedesenucũrĩ ññayigu:

—Ûsã Macedonia macãrãrẽ tiiapugu tĩãatiya, jīyigu.

¹⁰ Cūũ quẽẽrõpu tiiróbiro ññaãri siro, máata ùsãrẽ néewaadariwure ãmaãwũ.* “Cõãmacũ marĩrẽ Macedonia macãrãrẽ Jesuyé ãñurẽ quetire wededutigu tiijĩyĩ”, jī wãcũwũ.

Filipospu Lidia padeonũcãrigue

¹¹ Ûsã Troaspu niirãrã dooriwa mena diamacãrã Samotracia nucãrõpu wáajõãwũ. Apebúreco Neápolis macãpu wáawũ. ¹² Too macãrã Filipospu maajeáwũ. Romanuã tiirí macã niã. Macedonia ditapure Filipos búri niirí macã mee niã. Tiimacãpüre síquẽ burecori putuáwũ. ¹³ Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, tiimacãrẽ witiwa, día wesapu jeawũ. “Judíoa súubusero toopú niibocu”, jī wãcũwũ. Numiã neãñirare buajeá, cūãmena dui, wedewũ cūãrẽ. ¹⁴ Toopüre sícõ Tiatira macã macõ niwõ. Coosuti wapapacãre sõã ñiisãñúre dúago niwõ. Cõãmacũrẽ padeogó niwõ. Coo wãmecutiwo Lidia. Coo Pablo wederere tũorí, Cõãmacũ coore ãñurõ tũonũnũseri tiiwí. ¹⁵ Coore, cooya wii macãrãrẽ wãmeõtiari siro, ùsãrẽ jīwõ:

—Yũre “diamacãrã Jesuré padeogó niyo” jī wãcũrã, jãmu, yãa wiipũ putuáya, jīwõ.

Coo bayiró putuãdutiri tũorá, putuáwũ.

Pablöre, Silare peresuwiipũ sõnecorigue

¹⁶ Sicabũreco ùsã Cõãmacũrẽ súubuseropu wáara, sícõ numiõ wãtĩ sããnorigore bocawũ. Coo ãpërãrẽ dutiapenori basoco niwõ. Wãtĩ masirẽ ticorẽmena too síropu wáaadarere wedemasíwõ. Coo teero wederẽmena coore dutiaperã pairó niyeru wapaséwa. ¹⁷ Pablöre, ùsãrẽ bayiró bũsurõmena jīñũnũsewo:

* **16:10** Lucas atipũ jóarigu Troaspu niijĩyĩ. Pablo toopú jeari, Lucas cūãmena wáayigu Macedoniapũ.

—Āniā Cōāmacū ūmuāsepu niigūrē padecotera niīya. Cōāmacū basocāre netōnére quetire wedeeya, jīwō.

¹⁸ Pee burecori teero jīnūnūsewo. Pablope pāsuti, cāmenucā, wātī coomena niigūrē jīwī:

—Mūu coomena niigūrē Jesucristo wāmemena witiwadutia, jīwī.

Máata witiijōārigū niīwī.

¹⁹ Coore dutiopera “deero tii niyeru wapatānemoricu coomena” jīwā. Teero tiirā, Pablo, Silare ñee, tiimacā decopu dutirāpūre néewawa. ²⁰ Queti beserí basoca pātopūre néeeja, jīwā:

—Āniā judíoa niīya. Marīya macā macārārē wedeñañorā tiīya. ²¹ Apeyé niirecutirere bueeya. Marī romanuā niijīrā, teero niirijārō booa. Marī teerē tiimasīria, jīwā.

²² Toopú neāāriracā Pablo, Silamena cúajōāwā. Queti beserí basoca Pablo, Silare cúāye sutire tuuwéduti, tānadutiwa. ²³ Cúārē bayiró tānatóa, peresuwiipū tuunécōsōnecowa. Tiiwí coterí basocāre dutiwitīwari jīrā, āñurō biajādutiwa. ²⁴ Cúā teero jīrī tūogú, peresuwii coterí basocū niituri tatiapū tuunécōsōnecoyigū cúārē. Pūagú yucūgū tusure coperi watoapū cúāye dūporire súucūduti, siatú, biadūpójāyigū.

Cōāmacū dita cāmeñarī tiirígue

²⁵ Ñami deco Pablo, Silas Cōāmacūrē sāi, basapeoyira. Āpērā peresu niirā cúā basari tūoyira. ²⁶ Wācūña manirō dita bayiró cāmeñayiro. Cúā niirí wii maquē botarí cāmeñayiro. Máata tiiwí biare sopepāmarī pāōpetijōāyiro. Niipetira peresuwiipū niirārē cōmedárimena siatūarigue jōāpetijōāyiro. ²⁷ Tiiwí coterí basocū wācā, tee pāōārigue soperire ñña, “dutipetijōāāya” jī wācūmiyigū. Teero tiigú, cuigū, cūū basiro espada née, sīāgūdu tiimíyigū. ²⁸ Pablope cūūrē bayiró wedeseremena jīiyigū:

—Mūu basiro ñañarō tiirijāña. Ūsā ānopú niipetijāā, jīiyigū.

²⁹ Teero jīrī tūogú, cúārē coterí basocupe sīāwócore néeatiduti, sīācutásāyigū Pablo, Silas niirōpū. Cuigū, bayiró ñapōpigūra, cúā pūto ñicācoberimena jeacūmuyigū. ³⁰ Too síro wāmūnucā, cúārē néewitiwa, sīñāyigū:

—¿Deero tiibógari yūu, Cōāmacū yūure netōnéārō jīīgū?

³¹ Cúā yūuyira:

—Mūu ūsā Ōpū Jesuré padeogú, netōnénogūdacu. Mūuya wii macārācā padeorā, netōnénoādacua, jīiyira.

³² Cūūrē, cūūya wii macārārē Cōāmacūye quetire wedeyira. ³³ Ñami tii horara cúā tānaārigue cāmirē cosegūdu néewayigū. Coseári siro, máata cūū, cūūya wii macārā wāmeōtinoyira.

34 Tiiwií coterí basocꝰ cūñya wiipꝰ néemuãwa, cúãrē yaaré ecayíꝰ. Cūñ, cūñya wederamena bayiró useniyira Cõãmacūrē padeonꝰcãrã.

35 Bóeri queti beserí basoca tiimacã coterí basocare jĩiyira:
—Ĩniãrē wionécodutira wáaya, jĩiyira.

36 Tiimacã coterí basoca toopú jea, cúã jĩãriguere tiiwií coterí basocare wedeyira. Teeré tꝰo, cūñꝰ Pablore wedeyigu sáa:

—Múãrē queti beserí basoca “wionécoaro” jĩãrira niiãwã. Teero tiirá, ãñurõ wáaya, jĩiyigu.

37 Pablope tiimacã coterí basocare jĩiyigu:

—Ûsã romanuã niipacari, queti beserí basoca ùsã tiiãriguere beseripacara, ùsãrē basocá ĩñacoropꝰ tãnarĩ tiiáwã. Peresuwiipꝰ tuunésõnecori tiiáwã. Mecūtígã ùsãrē basocá ĩñahẽrõꝰ wionécodꝰgacua. Niiria. Cúã basiro atijĩrã, ùsãrē néewionecora atiaro, jĩiyigu.

38 Tiimacã coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Ĩniã “romanuã niiã ùsã” jĩi wedeawã, jĩiyira.

Teeré tꝰorá, queti beserí basoca cuiyira. 39 Tiiwiipú jea, cúãrē acabóre sãiyíra. Sãitóa, cúãrē peresuwiipꝰ niirãrē néewioneco: —Atimacãrē niirijãña; wáaya, jĩiyira.

40 Pablo, Silas peresuwiipꝰ niiãrira wáa, Lidiaya wiipꝰ sããwayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãre ĩña, wãcütutuare tico, wáajõãyira.

17

Pablo Tesalónicaꝰ tiiríque

1 Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrē. Too netõwá, jeayira Tesalónica macãꝰ. Tiimacãꝰure judíoa neãrí wii niyiro. 2 Pablo cūñ tiirucúrobirora tiiwiipú sããwayigu. Itiá semana cúã yeerisãre bũrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrē wedeyigu. 3 Tiipũ maquẽrē cúãrē wede, “Cõãmacũ beseriguere ñañarõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩi wedeyigu.

—Jesús yꝰñ múãrē jĩãrigu Cõãmacũ beserigura niĩ, jĩiyigu.

4 Cūñ wederi tꝰorá, sĩquẽrã judíoa “teerora niiã” jĩi, Pablo, Silamena niinꝰcãyira. Teero biiri paꝰ griegoa Cõãmacūrē padeorá, paꝰ upatí macãrã numiã cúãmena niinꝰcãyira. 5 Teero tiirá, ãpẽrã judíoa ĩñatutiyira Pablo, Silare. Teero tiirá, ãmũã daderãre, ñañarã niisodeaatirare néõ, tiimacã macãrãrē cúaaro jĩrã, acaribídutiyira. Cúã cúara, Jasónya wiipꝰ wáayira. Pablore, Silare basocá decopꝰ néewaadara ãmaãrã wáamiyira.

⁶ Buaríyira. Cúãrẽ buahéra, Jasónrẽ, ãpẽã Jesuré padeoráre ñee, wéewayira. Acaribíwa, tiimacã dutirá p̄top̄u jea, wedesãyira:

—Ñiãni niipetiro cúã wáarop̄ure wedemecũõrã tiicúa. Maríya macãrẽ teorora tiijeáaya. ⁷ Jasón cúãrẽ cúũya wiip̄u c̄oárigu niiawĩ. Cúã niipetire romanuã õp̄ũ dutirere netõnucãrã tiiáwã. “Ãp̄i õp̄ũ niĩ, Jesús wãmecutigu” jĩrã tiiáwã, jĩyira acaribíremena.

⁸ Cúã teero jĩrĩ tuorá, niipetira, cúãrẽ dutirácã dee tii masĩriyira. ⁹ Jasónrẽ, cúũ menamacãrãrẽ niyeru cũũdutyira cúãmena.

—Ate wisióre quẽnojeárip̄u, wiyaáda múãrẽ tee niyerure, jĩyira.

Niyeru cũũari siro, cúãrẽ duujãyira.

Pablo Bereap̄u tiirígue

¹⁰ Máata tiiñamirã Jesuré padeorá Pablo, Silare wáadutyira Berea macãp̄u. Toop̄u jea, judíoa neári wiip̄u sããwayira.

¹¹ Berea macãrãpe Tesalónica macãrã nemorõ basocá ãñurã niyira. Cúã wederere tuouseniyira. Teerẽ tuorá, ¿diamacũrã niimĩ? jĩ masĩdugara, búrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ teero buerucujãyira. ¹² Teero tiirá, pāu Jesuré padeonucãyira. Basocá ãñurã griegoa numiã, ãmũãcã pāu padeonucãyira. ¹³ Tesalónica macãrã judíoa Pablo Bereap̄u “Cõãmacũye quetire wedegu tiiáyigu” jĩrere tuoyira. Teero tiirá, toop̄u wáayira. Wedemecũõ, cúari tiyira. ¹⁴ Teero tiirí ñnarã, Jesuré padeorá máata Pablora día pairímaap̄u wáadutyira. Silas, Timoteo tiimacãp̄ura p̄tuájãyira. ¹⁵ Pablora néewarira Atenasp̄u jea, cúãrẽ toop̄u cũũjã, cãmecóp̄tuayira. Cúãmenarã Pablo queti ticocoyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ãnop̄u, jĩyigu.

Pablo Atenasp̄u tiirígue

¹⁶ Pablo Atenasp̄u cúãrẽ yuegu, tiimacã macãrã pee cúã padeorá weerirare ñnagũ, bayiró wãcũyigu. ¹⁷ Teero tiigũ, judíoa neári wiip̄u sããwa, judíoamena, ãpẽã Cõãmacũrẽ padeorãmena wedeseyigu. Búrecoricõrõ macã decop̄u cúũ buajearamena wedeseyigu. ¹⁸ ãpẽã epicúreoyere buerá, estoicoyere buerá Pablomena wedeseyira. Cũũ Jesuyẽ quetire, diarirap̄u masãrere wedeyigu cúãrẽ. Cúã basiro cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩdugagu tiii ãni, teero wedeseãmajãgũ? jĩyira.

ãpẽãpé jĩyira:

—Apeditã macãrã cúã padeoráye maquẽrẽ wedesegu niitu niĩ, jĩyira.

19 “Jāmu” jīī, cūūrē néewayira Areópago buropu, dutirá neārucuropu. Cūūrē jīīyira:

—Muu mama bueré wederere tuodugága. 20 Muu tūoyá maniriguere wedesea. Teeré masīdugaga. ¿Deero jīīdugaro tīīi? jīīyira.

21 Atenas macārā, aperó macārā toopú jea niirā mama queti dícuere tuo, wedese usenicua.

22 Pablo Areópagopu neārā decopu wūmupucā, jīīyigu:

—Múā Atenas macārā, múāyarare bayiró padeóa, yuu īñarī. 23 Yuu īñanetōgū, múā súubuserere īñagū, sicaró múā súubuseropu jóaturiguere īñāwū: “MASIÑA MANIGŪRĒ SÚUBUSERO NIIĀ”, jīī jóaturigue niiāwū. Múā masīripacara súubusegurena yuu múārē wedea.

24 Cōāmacū atibúrecore, atibúrecopu niirécārē tiirígu niiwī. Ūmūāse, atiyepá Ōpū niīī. Teero tiigú, basocá cúā tiiré wiserire niiriqui. 25 Marī paderémēna cūūrē tiīápumasīña manicú. Apeyenó dusarícu cūūrē. Cūū niipetirare catiré, yeerisāre, apeyé niipetirere ticoqui.

26 Sīcū basocúmenarā niipetire pōnarī macārā wáari tiirígu niiwī. Cúārē atibúreco niipetiropu wáa, niirī tiirígu niiwī. Cūūrā niipetire pōnarīrē “atiditapú nocōrō yoari niīādacua” jīī cūūrígu niiwī. 27 Cōāmacū teero tiirígu niiwī, cūūrē āmaāārō jīīgū. Āñurō āmaāmasīhērā niipacara, buabócuā. Cūū marī sīquērā putogā niiqui. Yoaropu niiriqui. 28 Cūū tutuaremena marī cati, wáamasī, niīā. Múā basarére jóarira biiro jóarira niiwā: “Marīcā cūū pōna niīā”. 29 Marī Cōāmacū pōna niijīrā, oro, plata, ūtāmena tiirírare “Cōāmacū niīī” jīī wācūrijārō booa. Marī wācūrēmēna Cōāmacū queorére tiimasīricu. 30 Cōāmacū too suguero macārāpūre cūūrē masīrijīrā, cūū dutirére tiihérare teero īñajārigu niiwī. Atitóre niipetirare niipetiropūre cúā ñañaré tiirére wācūpati, wasodutíqui. 31 Cōāmacū niipetirare wapa tiīadari burecore besetoayigu. Tiibureco jeari, queoró jīīrēmēna wapa tiigúdaqui. Cūū beserigūmena teero tiigúdaqui. “Cūūrā múārē wapa tiigúdu niīī” jīī ēñogú, diarigūpūre masōrigu niiwī, jīīyigu Pablo.

32 Diarirapu masārere wederi tuorá, sīquērā buijāyira. Āpērāpé: —Too síro muu wedeseri tuoáda teeréja, jīīyira.

33 Pablo cúā too niirīrā, wáajōāyigu. 34 Sīquērā Jesurē padeó, Pablōre nūnuyíra. Sīcū Areópagopu dutirāmēna neārucugū niiyigu. Cūū wāmecutiyigu Dionisio. Apegó Dámaris wāmecutiyigo. Āpērā cúāmenā niiyira.

1 Too síro Pablo Atenaspu niiãrigu Corinto macãpu wáajõãyigu. 2 Toopú jeagu, judíoayu Ponto dita macãrẽ buajeáyigu. Cũ wãmecutiýigu Aquila. Pablo toopú wáadari suguero, Claudio romanuã õpũ judíoa Romapu niirãrẽ witudutiýigu. Aquila, cũ nãmo Priscilamena Italiapu niiãrira witi, jeayira tiimacã Corintore. Pablo cãrẽ ñagũ wáayigu. 3 Cũ cãã paderenorã padegú nijjĩgũ, cããmena padegudu putuáyigu. Wáicura caserimena wiseri tiirã niyira. 4 Judíoa yeerisãre burecoricõrõ cãã neãrí wiipu wedegu wáayigu. Judíoare, judíoa niihẽrãrẽ padeodugári tiidugágu tiimíyigu.

5 Silas, Timoteo Macedoniapu niiãrira jeari, Pablo wederé dícu wedeyigu. “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ”, jĩ wedemiyigu judíoare. 6 Cããpe cũ wederere cãmotãnucãyira. Cũãrẽ ñañarõ jĩyira. Teero tiigú, Cõãmacũ cããrẽ ñañarõ tiidãdarere ñnogú, cũ sotoã sãñaãrĩrore, tuuwé páabateyigu. Cããrẽ jĩyigu:

—Múã pecamepu wáari, múãye wapa niĩadacu; yé wapa mee niĩadacu. Teero tiigú, mecããmena judíoa niihẽrãrẽ wedegu wáaguda, jĩyigu.

7 Tiiwíi niiãrigu witiwayigu. Apewíi putogã niirí wiipu sããwayigu. Tiiwíi Ticio Justoya wii niyiro. Cõãmacũrẽ padeogú niyigu cũ. 8 Judíoa neãrí wii dutigú, cũyaya wii macãrãmena Jesuré padeoyíra. Cũ wãmecutiýigu Crispo. Pau too macãrãcã Pablo wederere tuorã, Jesuré padeoyíra. Padeó, wãmeõtinoyira.

9 Sicañami Pablo cãnirípacu, quẽẽgũ tiiróbiro Jesús cũãrẽ wederi tuoyigu. Cũãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Yéere wederucujãña. Wededujã tiirijãña. 10 Yũũ mũũmena niirucujãã. Basocã mũũrẽ ñañarõ tiimasãricua. Atimacãrẽ pau yũũre padeoádara niĩya, jĩyigu.

11 Teero tiigú, Pablo sicacũma apecũmã deco toopú putuáyigu. Cõãmacũye quetire bueyigu.

12 Teeburecorire sícũ Acaya dita dutigú niyigu. Cũ wãmecutiýigu Galión. Cũ dutigú niirito, judíoa sícãrĩbíro wãcũrã Pablõre ñee, queti beserõpu néewayira. 13 Galiónrẽ jĩyira:

—Ñni Cõãmacũrẽ padeodutíre romanuã õpũ dutirere netõnucãre niĩ, jĩyira.

14 Pablo wedegudu tiirí, Galión judíoare wedesuguecojãyigu:

—Ñni apeyenó ñañoãtã, basocãre ñañarõ tiiatã, múãrẽ ññurõ tuobóajiyu. 15 Múãye, múã judíoa dutiré niirí, múã basiro quẽnoñã. Yũũ teenórẽ besegudu mee niĩ, jĩyigu.

16 Cãã queti beserõpu niiãrĩrare cõãwionecojãyigu. 17 Niipetira Sóstenes judíoa neãrí wii dutigãre ñee, queti beserí wii díamacũ páayira. Galiónpe “cãã booró tiiaro” jĩjãyigu.

Antioquíaru Pablo coepatúarigue, too síro cūñ wedewanemorigue

¹⁸ Pablo peeburecori putháyigu Corintopu. Too síro Jesuré padeoráre “wáagu tiia” jĩ, dooríwumena wáajõâyigu Siria ditapu wáagu. Priscila, Aquila cūmēna wáyira. Cencreapu búawasugueyira. Toopú Pablo Cõamacūrē “biiro tiigúda” jĩrirobirora tiigú, cū póare pedecõājâyigu. ¹⁹ Too macārã Éfesopu tĩajeayira. Tiimacāpu Pablo cūyigu Priscila, Aquilare. Cūpe judíoa neārí wiipu sãawa, judíoare wedeyigu. ²⁰ Cūrē yoasãñurĩ puthádutimiyira. Cūpe booríyigu.

²¹ —Jerusalénpu yũre wáaro booa, bosebureco ñagũ wáagu. Múãrē ñagũ atinemogüdacu, Cõamacũ boorí, jĩyigu.

“Wáagu tiia” jĩ, wáajõâyigu dooríwumena. ²² Cesareapu jea, Jerusalénpu maawáyigu. Toopú Jesuré padeoráre añudutiyigu. Too macũ Antioquíaru wáajõâyigu. ²³ Toopúre péero nií, wáajõâyigu sũcã. Galacia dita maquē macārĩrē, Frigia dita maquē macārĩrē netõwáyigu. Niipetira Jesuré padeoráre wãcütutuare ticonemoyigu.

Apolos Éfesopu buerigue

²⁴ Tíatore judíoayu Alejandría macã macũ Éfesopu jeayigu. Cū wãmecutiyigu Apolos. Cū añurõ wedemenigũ niyigu. Cõamacũye queti jóaripũ maquērē añurõ masígú niyigu. ²⁵ Marĩ Ōpũ “biiro niirecutiro booa” jĩrēre buenorigu niyigu. Juan basocáre wãmeõtigu buerigue dícare masĩpacu, diamacũ Jesuyére bueyigu useniremena. ²⁶ Cū judíoa neārí wiipu cuire manirõmena wēdenucáyigu. Priscila, Aquila cūrē tuo, néewa, Cõamacũye quetire añurõ diamacũ wēdenemoyira.

²⁷ Cū Acayaru “wáagudu tiia” jĩrĩ, Jesuré padeorá “añurõ wáaya” jĩyira. Cūrē paperapũ jóabosayira. Jesuré padeorá Acayaru niirãrē “Apolore añurõ bocaya” jĩ jóayira. Cū toopú jeagu, Cõamacũ tiápuremena Jesuré padeoráre añurõ tiápuyigu.

²⁸ Cū niipetira ñacoropu judíoare cū wēdeniremena docacũmurĩ tiyigu. Cõamacũye queti jóaripũpu cúãrē bue, “Jesús Cõamacũ beserigu niĩ” jĩrēre ñoyigu.

19

Éfesopu Pablo buerigue

¹ Apolos Corintopu niirito, Pablope ãmãareburire netõwá, Éfesopure jeayigu. Toopú síquērã Cõamacūrē padeoráre buajeáyigu. ² Cúãrē sãñáyigu:

—Múã Cõamacūrē padeorí, ¿Espíritu Santo mãmēna niñucãrĩ? jĩyigu.

Cúãre yũyira:

—Ōba. Ɔsã Espírítu Santo niirére tuohéra niitu, jĩyira.

³ —Too docare ¿noã wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiri? jĩyigu.

—Juan wederiguere padeojĩrã, wãmeõtidutiwũ, jĩyira.

⁴ Pablo jĩnemoyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiyigu. Teeména cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorére eñoyíra. Juan biiro wedeyigu: “Yũũ siro ãpĩ atigũdaqui. Cũũrẽ padeoyá”, jĩyigu. Cũũ teero jĩ wederiguera niĩ Jesús, jĩyigu.

⁵ Cũũ teero jĩrĩ tuorá, Jesús wãmemena wãmeõtidutiyira.

⁶ Pablo cúãrẽ ñaapeóri, Espírítu Santo cúãpũre niigũ diijeáyigu. Æpẽrã basocáye wedeserere masĩripacara, wedesenũcãyira. Cõãmacũ wededutirere wedeyira. ⁷ Cúã niipetira niirã, doce ãmũã niiyira.

⁸ Pablo tiimacãpũ judíoa neãrí wiipũ wáarucuyigu. Ìtĩãrã muĩpũrã tiwiipũre cuire manirõmena wedeyigu. “Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadare jeatoaa” jĩréména Jesuré padeorĩ tiijãdugagu tiiyigu. ⁹ Sĩquẽrã cũũ wederére tuodugãriyira. Padeoríyira. Mama buerére basocá tuocóropũ ñañarõ wedeseyira. Teero tiigá, Pablo witiweojõãyigu; Jesuré padeorãre néewitiwayigu. Bárecoricõrõ Tiranoya wiipũ neãyira. Tiiwiĩ buerí wiipũ bueyigu sũcã. ¹⁰ Pũacãmá bueyigu. Teero tiirã, tiidita Asia macãrã tuopetijõãyira Jesuyé quetire. Judíoa, judíoa niĩhẽrãcã teeré tuoyíra.

¹¹ Cõãmacũ cũũ sĩcũrã tiimasĩrere Pablomena tiiẽñoyigu. Cũũmena ññaña manirére tiiyigu. ¹² Cũũ paacõãre caserire, cũũya õpũũ pẽniãrigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netõñeyira; wãtĩã sããnorirare cõãwionecoyira.

¹³ Sĩquẽrã judíoa wáanetõrã wãtĩãrẽ cõãwionecora niiyira. Cúã marĩ Ōpũ Jesús wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecodugamiyira.

—Jesús Pablo wedewarucugu wãmemena múãrẽ witiwadutia, jĩmiiyira wãtĩãrẽ.

¹⁴ Teerora tiirã tiimíyira Esceva põnacã. Esceva judíoayũ, paiaré dutigá niiyigu. Cũũ põna siete niiyira. ¹⁵ Cúã teero tiirĩ, wãtĩ cúãrẽ yũnyigu:

—Jesuré yũũ masĩã. Pablocãrẽ masĩã. ¿Múãpeja noãno niĩ? jĩyigu.

¹⁶ Basocú wãtĩ sããnorigu cúãpũre bupuñápeayigu. Cúã niipetira nemorõ tutuanetõncãjãyigu. Cúãrẽ ñañarõ peti tiiyigu. Sutimanírã, cãmicutira tiwiĩ niĩãrira cutucówitiwayira. ¹⁷ Cúãrẽ teero wáare quetire Éfeso macãrã tuopetijõãyira. Niipetira judíoa, judíoa niĩhẽrãcã tuoyíra. Bayiró cuiyira sãa. Marĩ Ōpũ Jesuyére ãñurõ quioníremena wedeseyira sãa.

18 Pau too sũgueropũ Jesuré padeonũcãrira jea, cũã ñañaré tiirere wedeyira. 19 Pau yaso doarira cũã bueré papera tutirire néeneõ, sócõãjãyira niipetira ññacoropũ. Teetutiri wapa cũã bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapatĩmiyiro. 20 Ateména marĩ Õpũye queti sesajõãrõ tiiyiro. Cõãmacũ tutuaremena pau padeonemórã tiiyira.

21 Ate wáari siro, Pablo wãcũyigũ: “Yũũ Jerusalénpu putuawagũda. Toopũ wáaadari sũguero, Macedonia, Acaya ditapu ññanetõgũ wáagũda. Jerusalénpu jea, niĩari siro, Romapu ññagũ wáaro boocũ”, jĩ wãcũyigũ. 22 Teero tiigũ, puarã cũũrẽ tiiapurare ticocosũgueyigũ Macedoniarpu. Cũã niyira Timoteo, Erasto. Cũũpe putuãjãyigũ ména toopũ Asia ditapu.

Éfesopũ cúasore wáarigũe

23 Tiátorena mama bueré padeorémena bayiró cúasore wáayiro. 24 Cúasori tiinũcãyigũ sícũ plata padegũ. Cũũ wãmecũtiyigũ Demetrio. Platamena cũã padeogóya wii tiiróbiro biiré wiserigã tii, dúagũ niyigũ. Cũã padeogó weerigo wãmecũtiyigo Artemisa. Tee wiserigãrẽ dúara, Demetrio, cũũrẽ padecoteracã pairó wapatárucuyira. 25 Cũũrẽ padecotera, ãpẽrã plata paderáre néõyigũ. Cũãrẽ jĩyigũ:

—Mũã ãñurõ masiã: Marĩ ate paderémena ãñurõ wapatã niijãmiã. 26 Ñno Éfesopũre Pablo paure cũũ wederémena nunũrĩ tiitóai mé. Ñno Asiapũcãrẽ mũã ññarõbirora, teero biiri mũã tuoróbirora pau niicua. Basocã tiiriraja “padeorã mee niĩya” jĩãwĩ cũũdu. 27 Ate bayiró quioa. Marĩ tiiré búri niiré putuábocu. Artemisa ãñunetõjõãgõya wiicã búri niirĩ wii putuábocu. Coõ Asia macãrã padeogó niipetira atibúreco macãrã padeogó niyo. Coõ uputĩ macõ niirére basocã ñañarõ wedesenũcãrĩ, búri niiré putuábocu, jĩyigũ.

28 Cũũ teero jĩrĩ tuorã, bayiró cúa, acaribiyira:

—Artemisa ãñunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogó niyo, jĩyira.

29 Cũã acaribíri, pau tiimacã macãrãcã “¿deero wáai?” jĩ masĩripacara, acaribípetijõãyira. Sícãrõména cũã neãrõpu cutuwáyira. Pablomena bapacutiwarirare bayiró ñee, néewayira. Cũã niyira Gayo, Aristarco. Macedonia macãrã niyira. 30 Pablo basocã decopũ sããwadugamiyigũ. Jesuré padeorãpe cũũrẽ wáadutiriyira. 31 Ñpẽrã Pablõre maĩrã queti ticocoyira. Cũã sĩquẽrã Asia macãrã dutirá niyira. “Pablo ãsã neãrõpu sããatirijããrõ”, jĩcoyira. 32 Toopũ niirã ãpẽrã cũã booró acaribiyira. Ñpẽrã apeyenó acaribiyira. Ñpẽrãcã teorora jĩãmajãyira. “¿Marĩ ãnopũ deero tiirã neããrĩ?” jĩ

masĩriyira. ³³ Āpērã judíoa Alejandrore ññabuayira. Basocã díamacũpũ cũñrẽ tuunéconucõcoyira, wedearo jĩrã. Cũãrẽ “ditamaníjõãña” jĩdũgagũ, wẽẽtucomiyigu. “Usã wapa cũoríã”, jĩdũgamiyigu. ³⁴ “Cũũ judíoayũ niĩ”, jĩ ññamasĩrã, acaribínemoyira. Pũa hora sícãrĩbĩro acaribíyira.

—Artemisa aññunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogó niyo, jĩyira.

³⁵ Sícũ tiimacã macãrãrẽ dutigú too acaribírare ditamanírĩ tiyigu. Cũãrẽ jĩyigu:

—Mũã Éfeso macãrã, yũare tũoyá. Niipetiro macãrã ateré masĩcua: Marĩ atimacã Éfeso macãrã Artemisa aññunetõjõãgõ padeorí wiire coterá niĩã. Coó queoré ãmũãsepũ diiatiriguere coterá niĩã. ³⁶ Sícũ “teero mee niĩã” jĩmasĩriqui. Teero tiirã, nocõrõrã acaribíya. Ññurõ wãcũsũgueya, noo booró tiiãmarĩ jĩrã. ³⁷ Ñniã mũã néeatirira apeyé marĩ padeorí wii maquẽrẽ yaarírira niĩãwã. Marĩ padeogóre ññarõ wedeseriarira niĩãwã. ³⁸ Demetrio, ãpērã plata paderãmena wedesãre cũogú, queti beserópũ wãaaro. Tee niĩãdarerena queti beseró, queti beserí basocacã niĩya. Toopú cãmerĩ wedesãrõ. ³⁹ Mũã apeyenó sãidũgára, atimacã macãrã dutirãmena cũã neãrõpũ wedesera wãaya. Cũã mũãrẽ wedeadacua. ⁴⁰ Mecũã marĩ acaribíariguere romanuã dutirá marĩrẽ wedesãrĩquioro tiirã tiia. Marĩ teero peti acaribíro bauró acaribíãmajãrã tiiãwũ. Teero tiirã, romanuã cũã wedesãrĩ, marĩrẽ deero jĩ yũmasĩña maniãdacu, jĩyigu.

⁴¹ Teero wedeseyapacuti: —Nocõrõrã niĩã, jĩyigu.

20

Macedoniapũ, Greciapũ Pablo wáarigue

¹ Cúasore petiári siro, Pablo Jesuré padeorãre neãdutyigu. Cũãrẽ wãcũtutuare tico, “wáagu tiia” jĩ, Macedoniapũ wãajõãyigu. ² Too maquẽ macãrĩpũ netõwágu, too macãrãrẽ cũũ wederẽmena wãcũtutuare ticonemowayigu. Teero ti, jeayigu Greciapũ. ³ Toopú itĩãrã muĩpũrã putuáyigu. Cũũ Siriapũ dooríwũmena wáagũdũ, judíoa cũñrẽ sãidũgãre quetire tũoyigu. Teero tiigú, “Macedonia wáarimapũra cãmerputúawagũda sũcã” jĩ wãcũyigu. ⁴ Cũũ wáari, ãpērã cũñrẽ bapacutiwarira niĩwã. Cũã niĩwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecutigũ macũ niĩwĩ); Segundo, Aristarco (cũã pũarã Tesalónica macãrã niĩwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tíquico, Trófimo (cũã pũarã Asia macãrã niĩwã). ⁵ Cũã ãsã sũguero wãa, Troaspũ ãsãrẽ yuerira niĩwã.*

* **20:5** Lucas atipũ jóarigu Filipospũ niĩjyi, Pablo toopú jeari.

⁶ Ūsā Filipospu pātuáwu. Toopú pā púuri tiirémena wáoya maniré pāre yaari bosebureco ññawū. Nocōrōrā nii, wáajōāwū dooríwumena. Cinco burecori siro jeawu Troaspu. Toopú sica semana pātuáwu.

Troaspu Pablo ññanetōgū wáarigue

⁷ Yeerisāri bureco niirī, ūsā neāwū bocaadara. Apeburecope Pablo wáagudu niijīgū, cúārē wedewi. Ñami deco niirī, wedegu tiiwí ména. ⁸ Ūmāārō macā tatia ūsā neārī tatiapu pee siāwócorepa niiwū. ⁹ Sīcū mamu ventana sopepu duigú wūgoá jeanowī. Cūū wāmecutiwi Eutico. Pablo yoari peti wedegu tiirī, cānicónuārigu niiwī. Yeparu ñaacodiawi. Cūū duiariro itiacasa sotoapu niiwū. Cūūpe cutudiwá, diaarigupure néemōcowa. ¹⁰ Pablocā diiwáwi. Cūū sotoa munibiá, cúārē ñeediyo, cúārē jīwī:

—Nocōrōca ucúarijāña. Catijāi ména, jīwī.

¹¹ Mūāwa, cúārē pā bato, yaa, wedeseboejōā, wáajōāwī. ¹² Mamupere wiipú néejōāwā. Cūū catiri, ññurō yeeripūnacutira niiwā sūcā.

Troaspu niirira Mileto macāpu wáarigue

¹³ Pablo ūsārē jīrirobirora dooríwumena cūū suguero Asopu wáajōāwū. Pablo ūsārē: —Yuu maapu wáa, Asopu múārē bocaguda, jīwī.

¹⁴ Asopu ūsāmena buajeá, ūsā atiriwupu sāāwī. Too síro Mitileneru tiāwawu. ¹⁵ Too macārā apebureco Quío nucūrō díamacupu tiājeawu. Maawáriu. Too macārā apebureco Samospu tiājeawu. Too macārā apebureco Miletopu jeajōāwū sáa. ¹⁶ Ūsā Miletopu wáara, Éfesore diamacú netōjōāwū. Pablo Asiapu yoari pātuádugariwi. Cūūrē basioatā, Jerusalénpu Pentecostés bosebureco ññadugawi.

Pablo Éfeso macārā bñtoá dutirāre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopu niigū, Éfeso macārā Jesuré padeorá bñtoá dutirāre atiduticowi. ¹⁸ Cūū jeari ñña, cúārē jīwī:

—Múā ññurō masīcu yuu múā watoapure tiirécutiriguere. Yuu sicato Asiapu jeagu, tée yuu niitugupu tiitúcoriguere ññurō masīcu. ¹⁹ Yuu marī Ōpū dutiró tiigú, “āpērā nemorō ññuré tiia” jī wācūriwu. Múāmena utiwu. Judíoa yuure ñññarō tiidugári, ñññarō netōwū. ²⁰ Niipetire múā ññurō niīadarere wedepetijāwū. Basocá neārōpu, múāye wiseripu teero wederucujāwū. ²¹ Judíoare, judíoa niñhērācārē ateré sīcārībīro wedewu: “Múā ñññaré tiirére wācūpati, wasoyá; Cōāmacūyere ññurō tiinycāña; Jesús marī Ōpārē padeoyá”, jī wederucujāwū. ²² Yuu mecūtīgā wáagu tiia Jerusalénpu

Espíritu Santo yũre dutirobirora. Toopú yũre deero wáaro wáadacu masĩriga. ²³ Ate dícare masĩã: Basocá ñañarõ netõrĩ tii, yũre peresuwiipũ sõnecoadacua. Ateré macãricõrõ Espiritu Santo yũre wedei. ²⁴ Ateré masĩpacũ, wãcũpatiria. Yũu catirére maĩría. Marĩ Õpũ Jesús cũu paderé cũuriguere peotídugaga. Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wededutiwi yũre.

²⁵ 'Yũu múã pũtopũ niigũ, Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩadare jeariguere wedewarucuwũ. “Múã sĩcũno yũre ññanemicu sáa”, jĩ tũgueñajãga. ²⁶ Teero tiigú, mecũã múãrẽ wedea: Yũu wederiguere tũoríra pecamepũ wáari, yé wapa niiricu. ²⁷ Yũu múãrẽ niipetire Cõãmacũye quetire wederijã tiiríwũ. ²⁸ Teero tiirá, múã basiro coteya. Jesuré padeorí põna macãrãcãrẽ ãñurõ cote, buenemoña. Múãrẽ Espiritu Santo cũurigu niuwĩ, cúãrẽ ññanũnũsearo jĩĩgũ. Cõãmacũ cũũ macũye díimena cúãrẽ cũũyara wáari tiirígu niuwĩ. Teero tiirá, oveja coterí basoca tiiróbiro cúãrẽ tiípuya. ²⁹ Yũu tũgueñarĩ, yũu wáari siro, ãpẽrã jĩĩditorepira múãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sĩãrã tiiróbiro múã Jesuré padeorére petirí tiidugáadacua. ³⁰ Sĩquẽrã múã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorá cúãrẽ tũonũnũsearo jĩĩrã. ³¹ Teero tiirá, ãñurõ tũomasĩ niĩña. Múã ateré acabóricu: Itiácũma múã niipetirare ãñurõ tiĩadarere bóaneõremena búrecorí, ñamirĩ wedewũ.

³² 'Yũu wáagu tiia. Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ cotearo. Cũũ maĩré quetimensa múãrẽ tutuare ticoaro. Tee queti múãrẽ wãcũtutuari, padeonemórĩ tiimasĩcu. Tee quetire padeorí, ãpẽrã Jesuré padeorámena múãrẽ ãñuré ticogũdaqui Cõãmacũ. ³³ ãpẽrãyé niyeru, oro, suti boonemósãriwũ yũu. ³⁴ Múã masĩcu: Yé wãmorĩmena padewũ. Teemena yũu, yũu menamacãrã booríguenorẽ buawá. ³⁵ Niipetire yũu tiiríguemena múãrẽ ãñowú. Marĩ paderémena bóaneõrãrẽ tiípuro booa. Marĩ Õpũ Jesús cũu jĩĩriguere wãcũrõ booa: “Ticogúpe ñeegũ nemorõ useniqui”, jĩĩyigu, jĩiwĩ Pablo.

³⁶ Teeré jĩĩtoanũcõ, cúã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiwĩ. ³⁷ Niipetira bayiró utiwa. Cũũrẽ ráabua, wasopúro ãpũ tiiwá. ³⁸ Cũũ “múã yũre ññanemicu sáa” jĩĩariguere wãcũrã, nemorõ bóaneõrã pũtuáwa. Too síro dooríwũpũ cũũrẽ cũũcora wáawa.

21

Jerusalénpũ Pablo wáarigue

¹ Ûsã Éfeso macãrã butoá dutiráre “wáara tiia” jĩĩtoa, dooríwũpũ mũãsã, wáajõãwũ. Wáa, diamacú wáa, Cos macãpũ

jeawu. Apebúreco Rodas macāpu, too macārã Pátara macāpu jeawu. ² Toopú Feniciapu wáariwucare buajeáwu. Tiiwupú muãã, wáajõãwü. ³ Wáa, Chipre nucārõrẽ ññawa, tiinucārõ acuniñape putuáwu. Too netõwá, Siria ditapure jeawu. Jea, Tiro macāpu maajeáwu. Toopú tiiwú macārã apeyé cúã néewariguere apamonecoadara tiiwá. ⁴ Toopú ùsã Jesuré padeoráre ãmaã, buajeáwu. Cúãmena sica semana putuáwu. Cúã Espíritu Santo masíre ticorémena Pablöre “Jerusalénpu wáarijãña” jĩmiwã. ⁵ Cúã teero jĩpacari, tii semana petirí, wáajõãwü sũcã. Cúã niipetira, cúã numosãnumiã, cúã põna ùsãrẽ bapacutibuawa macã wesapu. Ditatuparipu ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiwá. ⁶ Sãitóa, “wáara tiia” jĩ, dooríwucapu muããwü. Cúãpe cúãye wiseripu putuajõãwã.

⁷ Tiropu niãrira wáa, Tolemaida macāpu jeawu. Toopú Jesuré padeoráre añuduti, sicabureco putuáwu cúãmena. ⁸ Apebúreco wáa, Cesareapu jeawu. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipu sããwawu. Felipe Jesuré padeorá siete yaaré batorira menamacũ niirigu niiwĩ. Cũ putopu putuáwu. ⁹ Cũ põna numiã manmanirã bapari niiwã. Cúã profetas niiwã.

¹⁰ Yoari ùsã niiripacari, sícũ Judeapu niãrigu jeawi. Profeta niiwĩ. Cũ wãmecutiwi Agabo. ¹¹ Ùsã puto jea, Pabloyada siatúridare née, cũ basiro cúãye dupori, cúãye wãmoripu siatúwi. Siatútoa, ùsãrẽ jĩwĩ:

—Espíritu Santo jĩãwĩ yũre: “Judíoa Jerusalénpu atidá õpũrẽ siatúadacua ãno mũu siatúro tiiróbiro. Cũrẽ judíoa niihẽrãpure ticoadacua”, jĩwĩ Agabo.

¹² Cũ teero jĩrĩ tuorá, ùsã Pablöre: —Jerusalénpu wáarijãña, jĩmiwü.

Cesarea macãrãcã: —Wáarijãña, jĩmiwã.

¹³ Cũpe jĩwĩ:

—Utirijãña. Yũre bayiró wãcũpatiri tiirá tiia. Jerusalénpu Jesuyé wapa yũre siatú, sããdugápacari, wáguda, jĩwĩ.

¹⁴ Cũ “jáu, ãñuã” jĩhẽrĩ ññarã: —Cõãmacũ booró tiáro, jĩjãwü.

Nocõrõrã ditamanirã putuáwu.

¹⁵ Ùsã too niãrira ùsãye ññanotoa, wáajõãwü Jerusalénpu. ¹⁶ Siquẽrã Cesarea macãrã Jesuré padeorá wáawa ùsãmena. Cúã ùsãrẽ néewawa Mnasónya wiipu. Cũ Chipre macũ niirigu niiwĩ. Yoari Jesuré padeogú niiwĩ. Toopú cãniwá.

Pablo Santiagore ññagũ wáarigue

¹⁷ Ùsã Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá useniremena bocawa ùsãrẽ. ¹⁸ Apebúreco Pablo ùsãmena Santiagore ññagũ

wáawi. Toopá niipetira butoá dutirá niiwā. ¹⁹ Pablo cúārē añudutiwi. Judíoa niihērārē Cōāmacū cūūmena tiiríguēcōrō dmaró manirō wedemñancāwī. ²⁰ Teeré t̄uo, Cōāmacūrē usenire ticowa. Pablōre jīwā:

—Īsāya wedeḡu, m̄uu masīcu: Pau peti judíoa Jesurē padeorá niīya. Cūā “Moisére dutiré cūūriguere tiipetiro booa” jīrā tiīya. ²¹ Cūā ate wedepatirere t̄uoáyira: M̄uu judíoa niihērāye ditapu niigū, judíoa toopá niirārē Moisés dutiré “tiiríjāña” jīyiro. Cūā pōnarē cōnerígu yapa macā caseróre “widecōārijāña” jīyiro. Teero biiri marī judíoa tiirécūtirenocārē “tiiríjāña” jīyiro. Teeré t̄uoáyira. ²² “¿Deero tiigúdari cūū?” jī wedeseawū ūsā m̄uurē. Cūā m̄uu “ānopú jeaayigu” jīrere t̄uoádacua. ²³ Teero tiirá, ūsā biiro wācūāwū: Īm̄uā bapari Cōāmacūrē “biiro tiáda” jīārira niīwā. ²⁴ M̄uu cúāmena Cōāmacūwiip̄u wáari, añubocu. M̄uucā cúā tiiróbirora tiyá. Cūā marī tiirénorē tiirá tiíawā. Atebúrecorire ñañarē tiáriguere acabóre sārī tiíawā. Niipetire wáicura cúā Cōāmacūrē ticoadarare m̄uu sārībosáya. M̄uu teero tiári siro, cúā póare pedecōādutiadacua. M̄uu biiro tiáriguere masīrā, niipetira judíoa m̄uuye quetire “teero jīāmajārā tiijya” jīādacua. “Cūūcā Moisére dutiré cūūriguere añurō tiigú niī”, jīādacua. ²⁵ Jesurē padeorá judíoa niihērāpere “biiro tiirí añuādacu” marī jīiriguere jóacotoawu: Wáicura dii cúā padeoráre ticoariguere yaarijāña. Wáicuraye díre sīniríjāña. Wáicura dii dí cōāña maniré diiré yaarijāña. Āpērāmēna ñañarō ñeeaperijāña, jī jóawu, jīwā.

Pablōre peresuwiip̄u néewarigūe

²⁶ Apebúrecope Pablo cúā baparire néewawi. Pablo cūū ñañarē tiáriguere acabóre sārītóari, Cōāmacūwiip̄u sāāwayira. Pablo pairé wedeyigu:

—Sica semana d̄usaa āniā ñañarē tiáriguere acabóre sārīādarō. Niituri b̄urecore cúācōrō wáicurarare sīādutí, ticoadacua Cōāmacūrē, jīyigu.

²⁷ Cūā siete b̄urecori peotíadara tiirí, judíoa Asia macārā Pablōre Cōāmacūwiip̄u niirí ññayira. Cūūrē ññarā, āpērārē cúarosārī tiyíra. Cūā cūūrē ñee, acaribíyira:

²⁸ —Īsāya wedera, tiápura atiya. Ānirā niī niipetiropu niipetirare ñañarō buewarucugu. Cūū marī judíoa maquērē, Moisére dutiré cūūriguere, teero biiri atiwí maquērē ñañarō wedesewarucuyigu. Apeyeréja, griegoare atiwípuré néesāwī. Cūū biiro tiigú, atiwí ñañarē manirí wiire ñañogú tii, jīyira.

29 Ate suguero Trófimo Éfeso macū Pablomena macāpu ni-irī ñayira. Teero ñarira niijirā, cūā “cūūrē Cōāmacūwiipū néésāājīyi” jīi wācūrira niimiwā.*

30 Cūā wedesārī t̄orā, niipetira tiimacā macārā acarib̄batejōāwā. C̄ut̄jeáwa. Pablöre ñee, wéecowitiawa, tée Cōāmacūwii sopeputópū. Máata sopepāmarirē biajāwā. 31 Pablöre siāādarapū tiirí, āpērā basocá surara dutigúp̄re wedera wáarira niiwā:

—Niipetira atimacā Jerusalén macārā neā, cúa, acaribira tiíawā, jīiyira.

32 Cūū tee quetire t̄ogú, cūūyara surarare, cūārē dutirāre néō, diiáti, c̄ut̄uátiwa cūā p̄top̄. Surara dutigú suraramena c̄ut̄uátiri ñarā, Pablöre páarira duujāwā.

33 Surara dutigú Pablo p̄top̄ jea, surarare ñeeduti, p̄adā cōmedaména siatúdutiwi. Basocáre sãñáwī:

—¿Noā niī āni? ¿Deero tiárí? jīimiwī.

34 Basocápe āpī merēā, āpērācā merēā noo boorō acaribīāmajāwā. Teero tiigú, surara dutigúpe añurō t̄obúariwī. Cūūyara surarare néewadutiwi cūā niirí wiicap̄. 35 Tiíwī m̄āwarop̄ jeari, basocá bayiró tuudiyówa. Teero tiirā, surara Pablöre néepa néecomūāwā. 36 Niipetira cūā siro tuudiyóatira: —Siācōājāña, jīi acaribíwa.

Pablo “уны wapa c̄oríā” jīirigue

37 Tiíwiipú sōnecoadara tiirí, Pablo surara dutigúre sãñáyigu:

—Уны м̄умена wedeseri, ¿aññuniādari? jīiyigu.

Cūūrē уныyigu:

—¡Ayo! М̄н̄cā griegoayere wedesemasjāāyo. 38 ¿М̄н̄ Egipto macū ūsā romanuārē cōāđgamiriḡ mee niī? Cūū cuatro mil basocáre siārēpira dutigú niiyigu. Cūūyarare néō, basocá manirōp̄ néewayigu, jīiyigu.

39 Pablo уныyigu:

—Уны cūū mee niīā. Judíoayū niīā. Tarso Cilicia ditapū niirí macā macū niīā. B̄uri niirí macā macū mee niīā. Уны añiārē wededugaga. М̄н̄ boorí, wedeguda, jīiyigu.

40 Surara dutigú “jáu” jīiyigu. Teero tiigú, too m̄āwarop̄ nucūgārā, wēētucowí. Cūā ditamanírí ñña, hebreoayemena wedewi cūārē:

22

1 —Yáa wedera, уны pac̄s̄m̄ñā, ун̄re t̄oyá ména. Уны múārē yéequēre wedeguda, múā ун̄re “wapa c̄orí” jīārō jīigū, jīiwī.

* 21:29 Cōāmacūwii Jerusalénpu niimiri wiip̄re judíoa niihērārē sãāwadutiriya.

² Cũũ hebreoayemena wederi t̃horá, nemorõ ditamanijõãwã. Pablo cũãrẽ jĩwĩ:

³ —Yũũ judíoayũ niiã. Tarso Cilicia ditapũ niirĩ macãpũ bauáwũ. Atimacãpũ masãwũ. Gamaliel yũũre buewi. Cũũ Moisés marĩ ñecũsũmũãrẽ dutiré niipetirere buepetijãwĩ yũũre. Múã atitóre Cõãmacũ dutirére tiirécutirobirora yũũcã ãñũrõ tiirucújãã. ⁴ Yũũ tiibũrecopũ mama buerére padeoráre ñañarõ tiirucúwũ. Siquẽrãrẽ sããdutíwũ. Ɛmũã, numiãrẽ ñee, cũãrẽ peresuwiipũ sõnecodutirucuwũ. ⁵ Paiaré dutigá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “teerora tiiwĩ” jĩ masĩcua. Cũãrã yũũre dutirépũrĩrẽ jóabosarira niiwã. Teepũrĩrẽ nêe, marĩya wedera Damascopũ niirãrẽ ticogũũ tiimíwũ. “Mama buerére padeoráre ñee, siatú, néewaguda Jerusalenpũ, cũãrẽ ñañarõ tiidutígũũ”, jĩmiwã.

Pablo wasorígue queti
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Maa wáagu, Damascopũ jeagũũ tiirĩ, coeritó niirĩ, wãcũña manirõ ãmũãsepũ bóediatĩ yũũ puto bayiró capemórõ bóewũ. ⁷ Teero wáari, yũũ ditapũ ñaacũmujõãwũ. Sĩcũ yũũre wedeseri t̃howú: “Saulo, ¿deero tiigú yũũre ñañarõ tiinũnúsei?” jĩwĩ. ⁸ “¿Noã niĩ mũũ?” jĩwũ. “Yũũ Jesús Nazaret macã macũ mũũ ñañarõ tiinũnúsegũra niiã”, jĩwĩ. ⁹ Yũũmena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããwũ” jĩwã. Cũũ yũũmena wedeseriguere “t̃horiatũ” jĩwã. ¹⁰ Yũũ cũũrẽ sãĩñáwũ: “Õpũ, ¿deero tiirĩ boogári?” jĩwũ. Cũũ yũũre yũũwĩ: “Wũmũnũcãña. Damascopũ wáaya. Toopú mũũrẽ sícũ wedegũdaqui niipetire mũũ tiádare Cõãmacũ quẽnorére”, jĩwĩ. ¹¹ Yũũmena wáarira yũũre tũãwáta, Damascopũ wáara. Yũũre asibatére capeari bauhéri tiiwã.

¹² Tiimacãpũre Ananías wãmecutigu niiwĩ. Cõãmacũrẽ quioníremena padeogú, Moisére dutiré cũũriguere tiigú niiwĩ. Niipetira judíoa tiimacã niirã cũũrẽ “ãñũniĩ” jĩ ññawã. ¹³ Yũũre ññagũ jea, yũũ wesapũ nucũ, yũũre jĩwĩ: “Yáa wedegũ Saulo, ññamũõcoya sũcã”, jĩwĩ. Wãcũña manirõ cũũrẽ ññamũõcowũ. ¹⁴ Yũũre jĩñemowĩ: “Tíatorũ Cõãmacũ marĩ ñecũsũmũã padeorigũ mũũrẽ besetoayigũ, cũũ boorére mũũrẽ masiãrõ jĩgũ. Cũũ macũ ãñũgũrẽ ñña, cũũ wedeserere t̃uoáro jĩgũ, beseyigu. ¹⁵ Mũũ cũũyere wedegũ wáagũdacu. Niipetirare niipetiropũ mũũ ññaãriguere, mũũ t̃uoáriguere wedewarucugũ wáagũdacu. ¹⁶ Teero tiigú, yoari yuerijãña mũũ. Wũmũnũcãña. Marĩ Õpũrẽ padeojĩgũ, mũũ ñañaré tiirére acabóre sãĩñá. Sãitóa, wãmeõditutiya”, jĩwĩ.

Pablo judíoa niihẽrã p̃utopũ wáadutiriguere wederiguere

17 "Too síro Jerusalénpu p̄tuajeagu, Cõamacũwiipu cũũrẽ sãigũ jeawu. Yũu cũũrẽ sãigũ tiirí, cãnirípacu, quẽẽrõpu tiiróbiro Jesuré ñawũ. 18 Jesús yũure jĩwĩ: "Boyero atimacã Jerusalénrẽ witiwaya. Año macãrã yée quetire mũu wederi, booriadacua", jĩwĩ. 19 Yũu cũũrẽ jĩwũ: "Õpũ, cúã ãñurõ masĩcua: Niipetire judíoa cúã neãré wiseripu mũurẽ padeoráre tãnadutí, p̄esuwiipu sõnecorucuwu. 20 Esteban mũuye queti wederigũre cúã sããrítore, yũucã toopúra ñanucũwũ. Cũũrẽ sããrãye suti sotoá maquẽrẽ cotebosawu. 'Ãñurõ tiirã sããya', jĩ wãcũmiwũ", jĩ wedemiwũ Jesuré. 21 Cũũ yũure jĩwĩ: "Wáaya. Yũu aperopũ yoaropũ ticocogũdacu mũurẽ judíoa niñhãrã p̄topũ", jĩwĩ.

Pablo surara dutigũmena wedeserigũ

22 Nocõrõrã ãñurõ t̄otúwa. Teeré t̄orã, bayiró acaribíwa sũcã.

—Cũũrẽ sããcõãjãña. Cũũrẽ booridojãã, jĩ acaribíwa.

23 Acaribíra, cúã cúarere ãñorã, cúãye suti sotoá sãñarere tuuwé, wẽetuwa. Dita maané, débatecowa. 24 Cúã teero tiirí ñagũ, surara dutigũ Pablõre sõnecojãdutyigu cúãya wii popeapu. Sõnecotoanõcõ, Pablõre "¿deero tiirã basocã mũurẽ acaribí?" jĩ wederi tiidugũgũ, cũũrẽ tãnagũdu siatúdutyigu. 25 Siatúari siro, Pablõre cũũ p̄to nucũgũ cien surara dutigũre jĩyigu:

—Mũã yũure búri peti tãnamasĩricu; romanuãrẽ dutiré teero tiidutíria. Yũu romanuãyu niã; queti beserí basoca yũu tiiariguere beseriya ména, jĩyigu.

26 Cũũ teero jĩrĩ t̄ogũ, cien surara dutigũ cũũrẽ dutigũp̄re wedegũ wáayigu.

—Mũu ãñurõ tiiyã. Jõõ niãrigũ "romanuãyu niã" jĩãwĩ, jĩyigu.

27 Teeré t̄ogũ, surara dutigũ sãñãgũ wáayigu:

—¿Niirõrã mũu romanuãyu niã? jĩyigu.

—Ëjũ, cũũrã niã, jĩyigu Pablo.

28 Surara dutigũpe: —Yũu pairó niyeru wapatíwu, romanuãyu niirere sããgũdu, jĩyigu.

—Yũu ja máata bauágũp̄ra romanuãyu niirigu niwũ, jĩyigu Pablo.

29 Teeré t̄orã, cũũrẽ tãnaãdara tiimíãrira máata aperopé jeaconcãyira. Surara dutigũcã cui niyigu. "Romanuãyure 'tãnañã' jĩgũ, siatúdutimiãyu" jĩ wãcũgũ, cuijõãyigu.

Pablo Judíoare Dutirá Peti p̄topũ wederigũ

30 Teero tiigũ, judíoa cũũrẽ wedesãre diamacũ maquẽrẽ masĩdugũ, ap̄bũrecope paiaré dutirãre, teero biiri niipetira

Judíoare Dutirá Petire néōyigu. Pablöre jōādutí, néediati, cūā ññacoropu nucūdutiyyigu.

23

¹ Pablo Judíoare Dutirá Petire ñña, jñiyigu:

—Yáa wedera, yuu catiré bñrecorire tée mecūāpūmena Cōāmacū ññacoropu aññurō yeeripūnacūtia, jñiyigu.

² Ananías paiaré dutigú teeré tñogú, Pablo wesa nucūrārē useropu páadutimiyigu cūū teero jñiré wapa. ³ Teero tiigú, Pablo cūārē jñiyigu:

—Cōāmacū mññrē ññañarō tiigúdaqui. Mññ tiiditórepigu niñā. Mññ too duia, yññre queti besegññu Moisés dutiré jñrōbirora. Mññ basirora tee dutirére netōññcāgū tiia, yññre páadutigupeja, jñiyigu.

⁴ Too nucūrā cūārē jñiyira:

—Biuro ññañarō wedeserijārō booa paiaré dutigú Cōāmacū cūñrigure, jñiyira.

⁵ Pablo cūārē jñiyigu:

—Yáa wedera, cūū paiaré dutigú niirére yuu masñriatu. Cōāmacūye queti jóaripūpu biuro jóare niñā: “Mññāya macā macārārē dutigüre ññañarō wedeserijāña”, jññā, jñiyigu.

⁶ Pablo too niirā saduceo basoca, ãpērā fariseo basoca niirí ññagū, bayiró busurómena wedeseyigu:

—Yáa wedera, yuu fariseo basocara niñā yuu pacñsñmññ tiirōbirora. Basocá diarira masārere yuu padeóa. Ate yuu padeoré wapa mññ yññre ãno queti beserópu néeatia, jñiyigu.

⁷ Teeré tñorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cāmerí jñiyira. Teero tiirá, sñcārōmēna niimiārira batajōāyira.

⁸ Saduceo basoca diarirapu masārere, teero biiri ángelea, wātññ niirére padeoríya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cūā bayiró acaribíyira. Teero tiirá, sñquērā Moisés jóarigue buerá wñmññcāyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremēna wedemiyira:

—Ññirē wapa ññañaré buaríá. Apetó tiigú, ángele cūārē wedesejñyi, jññiyira.

¹⁰ Cūā bayiró cāmerí jññemorí ññagū, surara dutigú Pablöre wéetamñtōrí jññgū, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cūā watoapu niigūrē surarare néeatidutiyyigu. Cūā niirí wiicapu néewadutiyyigu sñcā.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo pñto bauá, jñiyigu:

—Wñcūtutuaya. Atimacā Jerusalēnpu yée quetire wedearirobirora Romapñcārē wedegññdacu, jñiyigu.

Judíoa Pablöre sññadugámirigue

12 Apebúrecope ãpẽrã judíoa yayiórõpũ neã, “Pablõre sããda” jĩmiyira. “Mecũãmena yaari, sãnirínucããda; Pablõre sããtóarapũ, yaaada. Cũũrẽ sããríatã, Cõãmacũ marĩrẽ ñaãarõ tiiáro”, jĩmiyira. 13 Teero wedesera cuarenta nemorõ niyira. 14 Cũã paiaré dutirá, ãpẽrã bũtoá dutirá pũtopũ wáa, cúãrẽ jĩyira:

—Ûsã Cõãmacũ ññacorõpũ yaarinucããwũ; Pablõre sããdari suguero, yaaria. 15 Teero tiirá, múã, niipetira múãmena dutirá* surara dutigúre queti ticocoya. Cũũ Pablõre néedatiaro. “Ûsã cúũ tiiáriguere ãñũrõ sãññádugaga”, jĩcoya. Pablo múã pũto jeadari suguero, cúũrẽ sãããdara, cúũmuãdacu, jĩmiyira.

16 Pablo bayio macũ cúã sããdugúre quetire tũogú, surara niirí wiicapũ sããwa, Pablõre queti wedeyigu. 17 Pablõre cúũ wederi tũogú, sícũ cien surara dutigúre atiduti, jĩyigu:

—Ñirẽ mũũ dutigú pũtopũ néewaya. Queti wedegũdu tiiáyigu cúũrẽ, jĩyigu.

18 Cũũrẽ surara dutigú pũtopũ néewa, jĩyigu:

—Pablo marĩ peresu cũogú yũure atiduti, ãnirẽ mũũ pũtopũ néeatidutiawĩ. Queti wedegũdu tiiáyigu mũũrẽ, jĩyigu.

19 Surara dutigú mamũrẽ wãmõpũ ñee, néewa, basocá tũohéropũ sãññáyigu:

—¿Ñeenó queti wededugai yũure? jĩyigu.

20 Mamũpe cúũrẽ wedeyigu:

—Judíoa mũũrẽ queti ticocoadacua. Niipetira “biiro tiiáda” jĩãyira. Pablõre ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ néewadutiadacua mũũrẽ. “Cũũ tiiáriguere ãñũrõ sãññádugaga”, jĩditoadacua. 21 Cũãrẽ tũorijãña. Cũã menamacãrã cuarenta nemorõ ãmũã cúũrẽ duti, coteadacua. Cũã yaari, sãniríadacua; cúũrẽ sããtóarapũ, yaaadacua. Cũã “marĩ teero tiiriatã, Cõãmacũ ñaãarõ tiiáro” jĩãyira. Quẽnotóaaayira cúã tiiádarere. Mecũtigã mũũ “jáũ” jĩrẽ dícsure yuera tiicúa, jĩyigu.

22 Surara dutigúpe jĩyigu:

—Sicãnorẽ “teeré cúũrẽ wedeawũ” jĩrrijãña. Nocõrõrã niã, jĩyigu.

Surara dutigú Pablõre Félix pũtopũ ticocorigue

23 Surara dutigú cien surara dutirá pũarãrẽ atiduti, wedeyigu:

—Surarare quẽnodutiya. Cũã mecũã ñami nueve niirĩ, wáaadacua Cesareapũ. Doscientos surara dũpomena wáaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucure néewaaro. 24 Pablo cúũ pesawaadara caballoacãrẽ quẽnoãrõ.

* 23:15 Cũãmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩcua.

Apeyenó merẽã wáaro manirõ Félix atiditá dutigúpure néewaya, jĩiyigu.

²⁵ Wedetoa, paperapũ jóayigu. Ate cũũ jóarigue tiiróbiro niia:

²⁶ “Yũũ Claudio Lisias, mũũ Félix Judea dita dutigúre añudutia. ²⁷ Yũũ mũũrẽ ticocogure judíoa ñeejããwã. Cũũrẽ sĩaãdara tiimíãwã. Yũũ cũũ romanuãyũ niirere tɔogú, suraramena cũũrẽ netõnéãwũ. ²⁸ ‘¿Ñeenó wapa cũũrẽ wedesãĩ?’ jĩĩ masĩdugagũ, Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ cũũrẽ néediwaawũ. ²⁹ Judíoare dutiré maquẽ díçure ‘netõnucããwĩ’ jĩĩ wedesããwã. Tee díçure cũũrẽ wedesãĩ, ñeenó wapa sĩaãmasĩña maniãwũ; cũũ ñañarõ tiirípacari, peresuwiipũ sõnecomasiña maniãwũ. ³⁰ Æpẽã judíoa ‘cũũrẽ sĩaãda’ jĩĩre queti yũũpũre jeaawã. Teero tiigú, máata mũũpũre tico-coa. Cũũrẽ ãnopú wedesããrirare mũũpũre ‘wedesãã wáaya’ jĩĩãwũ. Nocõrõã niia”,

jĩĩ jóayigu.

³¹ Tiiñami surara cũũ dutiarirobirora Pablora néewa, néejeayira Antípatris macãpũ. ³² Apebárecope surara dũpomena wáarira toorã cámeçóputuatiyira cúãya wiicapũra sũcã. Caballoamena wáarira díçũ Pablomena netõwáyira.

³³ Cũã Cesareapũ jea, surara dutigú jóaripũrẽ ticoyira tiidita dutigúre. Pablocãrẽ cũũpũre ticoyira. ³⁴ Cũũ tiipũrẽ buettoa, Pablora sãĩñáyigu:

—¿Noo macãpũ niĩ mũũ? jĩiyigu.
—Cilicia macũ niia, jĩiyigu.

³⁵ —Mũũrẽ wedesãã ãnopú jeari, mũũrẽ tɔogúda, jĩiyigu.
Teero jĩĩtoa, Pablora Herodeniya wiicapũ cotedutiyaigu.

24

Félix putopũ Pablora wedesãrigue

¹ Sicamoquẽne bũrecori siro paiaré dutigú Ananías, sĩquẽã buettoa dutirámena Cesareapũ jeayira. Basocãre wedesããrirare wedesebosagũ cúãmena jeayigu. Cũũ wãmecutiyaigu Tértulo. Félixpũre Pablora wedesãyira. ² Pablora néejeari, Tértulo cũũrẽ wedesãnucãyigu:

—Ûsãrẽ dutigú, mũũ dutirémãna añurõ niirecutia ãsã. Mũũ masĩrémãnarã atiditá añurí dita wáaro tiia. ³ Niipetiropũ niipetire mũũ ãsãrẽ tiibosãrere useniremena iñaã. ⁴ Mũũrẽ páasutiri tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedesecoguda. Ûsãrẽ péero tɔocõjĩña ména. ⁵ Ûsã iñarĩ, ãni ñãñoĩ. Niipetiropũ judíoare sĩcãrõména niimirirare cãmerĩ batarí tiinetõĩ. Nazaret macũ buerigue nũnũrãrẽ suguegú niĩ. ⁶ Cõãmacũwiire ñãñodugámiyigu. Teero tiirá, ãsã cũũrẽ peresu ñeewũ. Ûsã judíoare queti beserobirora cũũrẽ queti

besedugamiwã. ⁷ Ûsã teero tiiádara tiirí, Lisias surara dutigú ùsã puto sããati, tutuaromena cãürë néejõãwĩ. ⁸ Ûsã cãürë wedesãrere mũupure wedesãdutiwi. Mũu basiro cãürë sãĩñáte. Teero tiigú, ate niipetire ùsã wedesãrere “niirõrã niicu” jĩ masĩgũdacu mũu, jĩiyigu.

⁹ Judíoa “újũ, teorora wáawu” jĩnemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablore ññayigu, wedeseya jĩgũ. Pablo wedeseyigu:

—Yũu masĩã: Mũu yoari atiditá macãrãrë queti beserí basocu niĩã. Teero tiigú, useniremena mũurë wedegũda yé maquẽrë. ¹¹ Niipetire yũu tiiríguere, mũu sãĩñárĩ, paũ basocá mũurë wedemasĩcua. Doce bũrecori netõã, yũu Jerusalénpu jeari siro. Toopú Cõamacũrë padeogú jeawu. ¹² Ñniã yũure ãpẽrãména cãmerĩ ñañarõ jĩrĩ bũajeáriwa. Cõamacũwiipu, ùsã nearé wiseripu, teero biiri macãpu yũu basocáre cúari tiirí bũajeáriwa. ¹³ Cũã wedesãrere “biiro tiiáwĩ” jĩmasĩriya. ¹⁴ Yũu tiirére wedegũda. Mama bueré jĩrõbirora yũu Cõamacũ ùsã ñecũsumã padeorigure padeóa. Ñniã mama buerére padeorí booríya. Yũu doca niipetire Moisére dutiré cũüriguere, teero biiri profetas jóariguere padeóa. ¹⁵ Yũu ñniã tiirõbirora Cõamacũ tiiádarere yuea. Cũu basocá diarirapu masõgũdaqui, ññuré tiráre, ñañaré tiiráre teorora. ¹⁶ Teero tiigú, yũu masĩrõ jeatuaro wapa cuohégũ niidugaga, Cõamacũ ññacoropũ, basocá ññacoropũ teorora.

¹⁷ Yũu peecũmarĩ aperopú wáanetõãrigu Jerusalénpu jeawu sũcã. Judíoa bóaneõrãrë niyeru ticogu jeawu. Teero biiri Cõamacũrë padeogú apeyenó ticogu jeawu. ¹⁸ Yũu teeré tiigú tirí, sĩquẽrã Asia macãrã judíoa yũure bũajeáwa Cõamacũwiipu. Yũure too sũgueropũ Moisés cosedutirirobirora cosetóawu. Yũure bũarí, paũ basocá maniwã. Acaribíre maniwũ. ¹⁹ Cũã yũure bũajeárirã mũupure atiro booa, yũure wedesãdugaraja, yũure wedesãre cuorája. ²⁰ Cũã atiheri, ñniã wedearo. Yũu Judíoare Dutirá Peti putopũ nucũrĩ, cũã ñañaré bũaríguere wedesãrõ. ²¹ Ate docare yũure wedesãmasíya. Yũu cũã putopũ niigũ, bayiró busarómena jĩwũ: “Basocá diarira masãrere padeóa yũu. Ate yũu padeoré wapa múã mecũã yũure ñno queti beserõpu néeatia”, jĩwũ, jĩiyigu.

²² Félix mama bueré maquẽrë ññurõ masĩgú niijĩgũ, cúãrë jĩiyigu:

—Nocõrõrã tuogúda. Lisias surara dutigú jearipu, múã wedesãre maquẽrë nemorõ ññurõ sãĩñágũda, jĩiyigu.

²³ Teero jĩtoa, cien surara dutigúre jĩrigu niwĩ:

—Ññirë ññurõ cotedutiya. Cũu niirõpu wáanetõ, niijããrõ. Cũu menamacãrã cãürë tiiápudugari, cãmotárijãña, jĩrigu niwĩ.

24 Pee burecori wáaripacari, Félix, cūũ namo Drusilamena jeayigu sūcā. Coo judíoayo niyigo. Pablore néeatidutiya. Jesucristore padeorére wederi, tʉoyigu. 25 Pablo wedegu, jĩyigu:

—Cõamacū marĩ añurõ tiiri booi. Marĩ ñañarére tiidugápacara, tiirjãrõ booa. Atibúreco petirí, Cõamacū wapa tiigúdaqui, jĩyigu.

Félix teero jĩrĩ tʉogú, cuijõãyigu. Pablore wáadutiya jĩyigu:

—Apetó apeyenó tiiré manirĩ, mʉurẽ atidutiya sūcā, jĩyigu.

26 Naĩrõ Félix Pablore atiduti, cūũmena wedeseyigu. “Cūũ yʉure niyeru ticori boomíga, cūũrẽ wionécogudu”, jĩ wãcũmiyigu.

27 Pʉacũmá siro Félix dutigú niirére witijãyigu. Cūũ wasoró sããgú wãmecutiya Porcio Festo. Félix judíoamena añurõ putuádugagu, Pablore toopára cūũjãyigu.

25

Pablo Festore wederigue

1 Festo tiiditapu jeayigu, dutigú niiré sããgũ jeagu. Itiabureco siro Cesareapu niĩarigu Jerusalénpu wáayigu. 2 Toopá paiaré dutirá, ãpẽrã judíoa uputí macãrã Pablore cūũ wedesãriguere wedeyira cūũrẽ sūcā. 3 Cūũrẽ tutuaremena sãiyira:

—Ësãrẽ tiípuya. Pablore ãno Jerusalénpu néeatidutiya, jĩmiyira.

Cūũ cūũrẽ maapu atigúre sããdarere quẽnorã tiimiyira.

4 Festo cúãrẽ jĩyigu:

—Pablo Cesareapu cotenoqui. Yʉu máata putuawaguda toopáre. 5 Teero tiirã, múã menamacãrã teeré añurõ wedemasãrã yʉumena wáaaro. Cūũ ñañaré tiigú niirĩ, toopá wedesããrõ, jĩyigu.

6 Festo pʉamóquẽñe burecori dʉaró niyigu toopáre. Too síro putuajõãyigu Cesareapu. Cūũ putuajeari bureco, apeburecope queti beserí basocu duirópu dui, Pablore néeatidutiya.

7 Pablo toopá sããjeari, judíoa Jerusalénpu atiarira cūũ putopu neãnucãyira. Pee ñañanetõjõãre cūũrẽ wedesãmiyira. Cūũ wedesãrere “diamacúrã niĩã” jĩ ñomasĩriyira. 8 Pablo “yʉu wapa cʉoríã” jĩgũ, wedeyigu:

—Judíoa dutirére netõnucãgũ mee niĩã yʉu. Cõamacūwiire ñañoríwu. Romanuã õpũrẽ netõnucãriwu, jĩyigu.

9 Festope judíoamena añurõ putuádugagu, Pablore sãĩñáyigu:

—¿Jerusalénpu wáadugagari? Mʉu wáari, yʉu toopá mʉuye maquẽrẽ besegudacu, jĩmiyigu.

10 Pablo cūũrẽ yʉuyigu:

—Y_{HH} ãno romanuãrẽ queti beserópu nucũã. ãnopúra y_{HH}re besero booa. M_{HH} ãñurõ masĩcu: Y_{HH} judíoare ñañarõ tiiríw_H.¹¹ Y_{HH} ñañaré tiirígnano niigũjã, “cũãrẽ sĩãrõ booa” jĩĩrĩ docare, “ãñurõ diaguda” jĩĩãbocu. Cũã wedesãre diamacú niihẽrĩrã, sícũnopera y_{HH}re judíoapure ticomasĩrii. Teero tiigú, romanuã õpũ y_{HH}re besearo sãa, jĩĩyigu.

¹² Festo cũãrẽ tiiapuri basocamena wedesetoo, jĩĩyigu:

—M_{HH} romanuã õpũpure beseri booa. Too docare m_{HH} cũãpure besedutigu wãagudacu, jĩĩyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquẽrẽ wederigüe

¹³ Pee bũrecori wãaripacari, tiidita õpũ Agripa, Berenicemena Cesareapu wãayigu Festore ãñudutigu wãagu. ¹⁴ Cũã toopú peebũrecori niirĩ, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquẽrẽ.

—Félix peresu cũũrigu sícũ niĩ. ¹⁵ Y_{HH} Jerusalénpu niirĩ, paiaré dutirá, judíoa bũtoá dutirá cũũrẽ wedesãwã y_{HH}pure. “Cũũrẽ sĩãdutiya”, jĩĩmiwã. ¹⁶ Y_{HH} cũãrẽ y_{HH}w_H: “Ûsã romanuã teero peti ‘sĩãjãña’ jĩĩmasĩriga. Sícũ wedesãnorigu, cũũrẽ wedesãriramena queti beserópu wedesesugüero booa. Cũã wedesãrigure ‘wederijããrõ’ jĩĩrĩ, queti besemasĩña maniã”, jĩĩwũ. ¹⁷ Teero tiigú, cũã ãno jeari bũreco apebũrecope pearó manirõ y_{HH} queti beseri basoca duirópu duijigũ, cũũrẽ néeatidutiw_H. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañaré cũũrẽ wedesããdacua”, jĩĩ wãcũmiwũ. Manirĩro niiwũ. ¹⁹ Cũã padeoré maquẽ díçure cũũrẽ wedesãwã. Apeyé, sícũ Jesús wãmecutigu cũũ diarigu niipacari, Pabloye “catii” jĩĩwĩ. ²⁰ Y_{HH} ateré deero tii masĩhẽgũ, Pablöre sãĩñãwũ: “¿Jerusalénpu wãadugagari? M_{HH} wãari, toopú m_{HH}ye maquẽrẽ besenoãdacu”, jĩĩmiwũ. ²¹ Cũũpe “romanuã õpũ y_{HH}re besearo” jĩĩwĩ. Teero tiigú, cũũrẽ ãnorã cũũjãdutiw_H sũcã, tée marĩ õpũpure ticocoripu, jĩĩyigu.

²² Agripa Festore jĩĩyigu:

—Y_{HH}cã cũũ wedeseri tuodugága, jĩĩyigu.

—Jãu, ñamigã tuogúdacu, jĩĩyigu cũũpe.

²³ Apebũreco Agripa, Berenicemena cũã ãñuré õpãrã suti sãñarira niiwã.* Basocá iñacoropu ãñurõ tiiẽñowa, sããwawa neãrí tatiacapu. Surara dutirá, upatĩ macãrã too macãrã cũãmena sããwawa. Cũã neãpetiri, Festo néeatidutiwi Pablöre. ²⁴ Cũũ sããjeari, Festo jĩĩwĩ:

—Ûsã õpũ Agripa, múã niipetira ãsãmena neãrã tuoyá. ãñirã niĩ niipetira judíoa wedesãrigu. Jerusalén macãrã, teero biiri ãno macãrã y_{HH}pure “sĩãrõ booa” jĩĩ acaribíwa.

* 25:23 Lucas atipũ jóarigu Cesareapu niijigũ, cũũ ãpẽrãména neãjĩyi Agripare iñagũ. Iñãña Hechos 27.1.

25 Cúã teero jĩpacari, ñeenó wapa sãamasĩña maniwã, yuu tugueñarĩ. Cũũ basiro “romanuã õpũ yũre besearo” jĩĩrĩ, “toopára ticocoguda” jĩĩwũ cãũrẽ. 26 Yũũ cãũrẽ ticocogu, marĩ õpũrẽ ñeenó jóamasĩriga. Teero tiigú, cãũrẽ néeatidutiawũ múã putoꝝ. Mũũrẽ tiigú, néeatidutiawũ, ãsã õpũ Agripa. Marĩ cãũmena wedeseari siro, cãũrẽ wedesãre maquẽrẽ ãñurõ jóabocu. 27 Peresupũ niigũrẽ ticocogu, “ate wedesãwã cãũrẽ” jĩĩ jóacoheri, ñañaniã, yũũ wãcũrĩ, jĩĩwĩ.

26

Pablo Agripare wederigue

¹ Agripa Pablora jĩĩwĩ:

—Mecütigã yũya mũũrẽ cúã wedesãrere, jĩĩwĩ.

Pablo wedeguda jĩĩgũ, wãmorẽ wẽẽtu, wedewi:

² —Ësã õpũ Agripa, mecütigã mũũ yũre wededutiri, ãñurõ useniã. Teero tiigú, judíoa yũre wedesãre niipetirere mũũrẽ wedeguda. ³ Mũũ judíoa niirecutirere, teero biiri ãsã sãcãrĩbíro padeohérecãrẽ masĩpetijãgũ niirĩ, bayiró useniã. Teero tiigú, yũre ãñurõ tuocóduiya.

⁴ Niipetira judíoa yáa dita macãrã, Jerusalén macãrã yũũ mamũpara cãũmena niirecutiriguere masĩya. ⁵ Cũãcã yũũ fariseo basocũ niirere yoari masĩya. Fariseo basocũ niijĩgũ, ãpẽrã judíoa nemorõ Moisés dutirere ãñurõ tiipetijãwũ. Cúã mũũrẽ wededũgara, teeré wedemasĩya. ⁶ Cõãmacũ ãsã ñecũsũmũãrẽ cũũ tiádarere wedeyigu. Yũũ cũũ tiádarere padeoré wapa judíoa yũre queti besedutiwa. ⁷ Teeréna yuera tiia ãsã doce põnarĩ macãrã. Teero tiirá, búrecori, ñamirĩ Cõãmacũrẽ padeorucújãã. Yũũcã teeré yuegu tiia. Ësã õpũ, tee yũũ yueré wapara judíoa yũre wedesãrã tiíya. ⁸ Múãpe ¿deero tiirá Cõãmacũ basocá diarirapũre masõrere padeorĩ?

⁹ Yũũja too sugeropũ Jesús Nazaret macã macũrẽ padeorãre “ñañarõ tiiró boocú yũre” jĩĩ wãcũmiwũ. ¹⁰ Jerusalénpũ teero tiimíwũ. Paiaré dutirá cúã dutiriguemena paũ Jesuré padeorãre ñee, peresu tiirucúmiwũ. Cũãrẽ sããrĩ, “teerora sããrõ booa” jĩĩrucúmiwũ. ¹¹ Pee judíoa neãrẽ wiseripũ wáa, Jesuré padeodúaro jĩĩgũ, ñañarõ tiirucúmiwũ. Bayiró cãũmena cúagu, tée apeyé ditapũ cãũrẽ ñañarõ tiinũnãsemiwũ.

¹² Teeré tiigú, wãamiwũ Damascopũre paiaré dutirá yũre dutirépũrĩ jóabosariguemena. ¹³ Maapũ yũũ wáari, coeritó niirĩ, ãmũãsepũ muĩpũ búreco macũ bóero nemorõ bóediatiri iñawũ. Yũũ puto yũũmena wáarira putoꝝcãrẽ bóesesajõãwũ. ¹⁴ Teero wáarira, ãsã niipetira ñaacũmujõãwũ ditapũ. Sãcũ yũre hebreoayemena wedeseri tuowú: “Saulo, ¿deero tiigú yũre ñañarõ tiinũnãsei? Mũũ basirope ñañarõ tiigú tiia, yũre teero

tiigú”, jĩwĩ. ¹⁵ “¿Noã niĩ m̃m̃?” jĩwũ cũũrẽ. “Yũu Jesús m̃m̃ ñaňarõ tiinũnũsegura niĩã. ¹⁶ Wãm̃m̃nũcãña. Yũu m̃m̃rẽ ‘wedecotearo’ jĩgũ, m̃m̃rẽ bauáa. Mecũtĩgã m̃m̃ iňarere, yũu m̃m̃rẽ too síropu bauáadarere wedegu wáagudacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niihẽrã m̃m̃rẽ ñaňarõ tiirí, yũu m̃m̃rẽ netõnégũdacu. M̃m̃rẽ cũãpũre ticocoa. ¹⁸ M̃m̃ yéere wedegu, cũã capearire iňapõrĩ tiigú tiiróbiro niigũdacu. Naĩtĩarõpu tiiróbiro wáarare bóeropu wáari tiinũcãgũdacu m̃m̃. Cũã Satanás dutirere duujã, Cõãmacũ dutirẽpere tiiaro jĩgũ, m̃m̃rẽ ticocoa yũu. Cũã ñaňarẽ tiirere acabóre ñeẽarõ jĩgũ, ticocoa. Cũã yũure padeoramena niĩarõ jĩgũ, ticocoa”, jĩwĩ yũure.

¹⁹ Teero tiigú, ùsã õpũ Agripa, ãm̃ãsepũ dutirigue quẽẽrõpu tiiróbiro yũu tũorĩguere netõnũcãriwũ. ²⁰ Wedenũcãwũ Damasco macãrãrẽ. Too síro Jerusalén macãrãrẽ, niipetiro Judea dita macãrãrẽ, teero biiri judíoa niihẽrãcãrẽ wedewũ. Cũãrẽ “mũã ñaňarẽ tiirere wãcũpati, wasoyá” jĩwũ. “Cõãmacũrẽ padeonũcãña”, jĩwũ. “Mũã ãňurẽ tiirẽmena mũã wasorere ẽñoňã”, jĩwũ. ²¹ Yũu teerẽ wederẽ wapa judíoa Cõãmacũwiipũ yũu niigũrẽ ñee, sãdũgãmiwã. ²² Cũã teero tiidũgãpacari, Cõãmacũpe yũure tiiapurucujãĩ. Teero tiigú, yũu atitõre upatĩ macãrãrẽ, ãpẽrã búri niirãcãrẽ Cõãmacũye quetire wedea. Tíatopu Moisés, ãpẽrã profetas síropu wáadarere jóarira niiwã. Cũã jĩrirobirora yũu wedea: ²³ “Cristo Cõãmacũ beserigure ñaňarõ netõãdaro niirõ tiiyiro. Diatoa, cũũrã diarigupũ masãsũguegũdaqui. Teero tiigú, cũũ netõnẽre maquẽrẽ wedegũdaqui judíoare, judíoa niihẽrãrẽ”,* jĩ jóarira niiwã, jĩ wedewi Pablo.

²⁴ Cũũ teero jĩrĩrã, Festo bayiró wedeseremena jĩwĩ:

—Pablo, m̃m̃ mecũgũ tiia. M̃m̃ basiro pee buenetõjĩgũ, mecũgũ tiia, jĩwĩ.

²⁵ Pablope jĩyigu:

—Ûsãrẽ dutigú Festo, yũu mecũgũ mee tiia. Yũu wederẽ diamacũrã niĩã. Quionĩremena wedea. ²⁶ Marĩ õpũ Agripa tee maquẽrẽ ãňurõ masĩqui. Teero tiigú, cuiro manirõ wedea cũũrẽ. Ate yũu wedeariguere tũopetĩjãjĩyi. Yayiõropu wáariyiro. ²⁷ M̃m̃te ùsã õpũ Agripa, ¿m̃m̃ profetas jóariguere padeói? Yũu masĩã: M̃m̃ padeocú, jĩwĩ.

²⁸ —¡Nocõrõgã wedepacu, yũure Jesuré padeogú wáari tiidũgácu! jĩwĩ Agripa Pablore.

²⁹ —Cõãmacũ boorí, péerogã o pairó wedepacu, teerẽ padeogú wáari tiidũgága. M̃m̃, teero biiri niipetira yũure mecũã tũorã yũu tiiróbiro niirĩ boogã. Peresu niirẽ dícare mũãrẽ boosãriga, jĩwĩ.

* 26:23 Isaías 42.6; 49.6.

³⁰ Agripa, Festo wãm̃nũcãrĩ, Berenice, cũãmena duirácã wãm̃nũcãwã. ³¹ Witiwa, cãmerĩ wedeseyira:

—Ĩni cũũ tiirẽmena peresu tiimasĩña maniã. Teero tiirã, ħñeenó wapa cũũrẽ sĩaábogari? jĩyira.

³² Agripa Festore jĩyigu:

—Ĩni “romanuã õpũ yũũre besearo” jĩriatã, cũũrẽ wionécobojyu, jĩyigu.

27

Romaru Pablöre ticocorigue

¹ Festo Italiaru ticocomasĩrĩ ññagũ, Pablöre, teero biiri ãpẽrã peresu niirãrẽ Julio cien surara dutigũre cotedutiwi. Julio romanuã õpũya põna macãrã surara dutigũ niiwĩ. ² Ũsã Adramitio macãwũ dooriwũru mũãsãwũ. Tiiwũ Asia dita maquẽ petaripu wãaadaro tiiwũ. Sícũ Tesalónica macã macũ ãsãmena wãawi. Cũũ wãmecutiwi Aristarco. Cũũya macã Macedonia ditaru niiyiro.

³ Apebũreco Sidõnrũre jeawũ. Julio Pablöre ãñurõ tiiwĩ; cũũrẽ cũũ menamacãrã niirira pũtopũ ññagũ wãadutiwi, cũũ boorẽnorẽ “ticoaro” jĩngũ. ⁴ Too niirãrã tiiwũmẽna wãawũ sũcã. Wĩno ãsã díamacũpe bayiró páapuwũ. Teero tiirã, Chipre nũcũrõrẽ diamacũpe netõwãwũ. Toopé wĩno páapubayiriwũ. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netõwã, Miraru jeawũ Licia ditaru.

⁶ Toopũ cien surara dutigũ Italiaru wãaadariwũre buajeãrigũ niiwĩ. Alejandria macãwũ niiwũ. Ũsãrẽ tiiwũpũ cũũwĩ. ⁷ Wãa, peebũrecori ãñurõgã wãawũ. Bayiró ññañarõ netõrẽmena jeawũ Gnido macã díamacũpũre. Wĩno bayiró páapucãmotawũ mẽna. Teero tiirã, Creta nũcũrõpũre wãa, Salmõnrẽ netõwã, Creta acuniñape sodeawũ. ⁸ Bayiró ññañarõ netõrẽmena sicapeta Ññurĩ Peta wãmecũtiri petaru jeawũ. Tiipeta Lasea macã pũto niiwũ.

⁹ Ũsã yoari pearẽmena pẽerogã dũsawũ pũuriro, wĩno bayiró páapure wãaadari sũguero. Teero tiiró, bayiró quiowũ, wãari. Teeré masĩgũ, Pablo cũũrẽ wedemiwĩ:

¹⁰ —Marĩ netõwãri, quio niĩadacu, yũũ tũgueñarĩ. Mũã néeware, mũãyawũ, marĩ catirẽcãrẽ tiidióbocu, jĩmiwĩ.

¹¹ Cũũ teero jĩipacari, cien surara dutigũ Pablo wedeariguere padeorĩwi. Tiiwũ waatũgũ, tiiwũ dutigũpere padeowĩ. ¹² Tiipetape pũuriro niirĩ, ññaniyiro. Teero tiirã, pau tiiwũ macãrã “Fenicepu wãañaãda, pũuriro netõãda jĩrã” jĩmiwã. Fenice macã peta Cretaru niiyiro. Tiipeta muĩpũ sããwaro niirĩ peta niijĩrõ, wĩno bayiró páapuriyiro.

Pairĩmaaru oco wĩnomẽna pearigue

13 Wīno aperopé péero páapuatiri, “jāmu, jeajōāādacu” jīmiwā. Teero tiirá, tiiwupú muāsā, Creta wesagāpu wáamiwā. 14 Ūsā péerogā wáaari siro, wācūña manirō wīno bayiró tiinucūrō putope páapuatiwu, Nordeste cúā jīré. 15 Wīno ūsārē aperopé néejōāwū. Wīno atirópe deero tii ūsā wáamasīriwū. Teero tiirá, “teerora too wáajōāārō” jīi, wīno noo páapucorope wáajōāwū. 16 Cauda nucūrōpu netōwáwu. Tiinucūrō apeniñapé wáari, wīno bayiró jeariwū. Toopú yucusóro cúā siatú wéeriwure bayiró paderémēna wéecowu pairiwu wesapu. 17 Wéemūōcotoa, siatúpeowu. Ūsā wáariwucare watiri jīrā, cúā pūīgūdupórimēna siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirōcapu páapucori jīrā, cui niiwā. Teero tiirá, wīno ñeeré caserire jōādiocowa. Cúā jōāāri siro, wīno páapucorope wáawu. 18 Apebúreco oco pea, páapu, ocoturi paca niirī ñnarā, apeyé cōāduowa. 19 Itiábureco wáaromēna, cúā basiro tiiwú maquērē cōāduowa sūcā. 20 Pee burecori muīpū búreco macū, ñocōā bauríwa. Oco pea, teorora páapujāwā. Teero tiirá, “deero tii marī catiricu” jīi wācūmiwā.

21 Yoari yaaheri ñnagū, Pablo cúā decopu jeanucā, jīiwī:

—Yuu menamacārā, múā yuure tuoátā, añuniboajīyu; Cretare witiiboajīyu; dooríwu maquērē ñañoríboajīyu; marī cōāñriguere cuobójīyu ména. 22 Marīrē teero wáapacari, wācūtutuaya. Sīcū diaricu. Atiwú dícare tiidióadacu. 23 Yuu Cōāmacārē padeogú niīā. Cūā dutirére tiia. Cūū ñami yuu putopu ángelere ticocoarigu niīāwī. 24 Ángele yuure wedeawī: “Pablo, cuirijāña. Muurē romanuā ōpū putopu jearo booa. Muurē tiigú, Cōāmacū muu menamacārārē netōnégūdaqui sīcū diaro manirō”, jīiawī. 25 Teero tiirá, múā wācūtutuaya. Yuu Cōāmacārē padeóa. Cūū yuure jīñariborora wáaadacu. 26 Teero añurō wáapacari, atiwú nucūrōpu súuñacūmuādacu, jīiwī Pablo.

27 Pua semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriáticopu wīno bayiró páapucoremēna wáawu. Ñami deco tiiwú macārā paderá “marī dita putopu jeara tiitú niīā” jīiwā. 28 Cúā ¿nocōrō ūcūāmi? jīrā, opada cānotí, duudíoco, queoñawā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jīi ñnawā. Péero wáa, queoñawā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīiwā sáa. 29 Ūtārapú ñaapeari jīi, cuiwa. Teero tiirá, bapari cōmepīrī* teeyapupu siatúredarimēna cōāñowā, waatúrope wéēñepasoaro jīrā. “Boyero bóeri boomíga”, jīiwā. 30 Tiiwú macārā paderá dutijōādugamiwā. “Ūsā cōmepīrīrē waasuguérope cōāñōādara tiia”, jīidito, péeriwugārē néediocora tiimíwā díapu. 31 Pablope cien surara dutigúre, suraracārē jīiwī:

* 27:29 Pecasāyemēna: anclas.

—Āniā atiwapá p̄tuáheri, múā s̄icū catiricu, j̄iŵĩ.

³² Teero tiirá, surarape wéeñeredarire páata, tiiwúgārē ñaañorĩ tiiwá.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ūsārē “yaaya” j̄iŵgū, niipetirare j̄iŵĩ:

—Pua semana netōā, múā ãñurō yaaripacara, “¿deero wáaadari marĩ?” j̄iŵcoterō. ³⁴ Teero tiirá, múā ãñurō niíada j̄iŵrā, yaaro booa. Mecūtígā marĩrē ñañarō wáapacari, múārē merēā wáaricu, j̄iŵĩ.

³⁵ Teeré j̄iŵ, pārē née, niipetira ññacoropu Cōāmacūrē usenire tico, pārē p̄atá, yaanucāwĩ. ³⁶ Wācūtutua, cūācā yaawa. ³⁷ Ūsā niipetira tiiwapá niirā doscientos setenta y seis niiwū. ³⁸ Cūā yaadugarere yaaari siro, trigoporire cōāñojāwā, tiiwá nucūhēriwū p̄tuáaro j̄iŵrā.

Dooríwū ditatupari buropu sugacūmurigue

³⁹ Bóecūmurĩ, ditare ññarā, “¿Noopú niĩ?” j̄iŵmasĩriwa. Opa-coca ditatuparigu niirōrē ññawā.

—Toopú wáaada; ditatuparigupū sūumacūmubocu, j̄iŵwā.

⁴⁰ Teero tiirá, cōmepĩrĩrē cōōtērijāārō j̄iŵrā, wéeñeāredarire widetácodiocowa. Waarĩpĩrĩ waatúgu waatúrepĩrĩrē jōādíocowa. Waasugúero niirĩ caserore wéemūōtucowa, wĩno néewaaro j̄iŵrā. Teero tiirá, tiiwurē ditatuparipū ticocomiwā. ⁴¹ Wáa, wācūña manirō ditatupari buro oco watoa niirĩ buropu sugacopeawū waasugúerope. Cāmeñariwū. Waatúrope ocoturĩ páapusācori, watijōāwū.

⁴² Teero wáari ññarā, surara j̄iŵwā:

—Jāmū, marĩ peresu tiirare s̄iājāco; cūā báapā dutijōābocua, j̄iŵwā.

⁴³ Cien surara dutigúpe “Pablöre s̄iābócuā” j̄iŵgū, cāmotáwi. Báamasĩrārē: —Ñaañuāsugue, ditapū báapāña, j̄iŵwĩ—. ⁴⁴ Āpērā táboapĩrĩmena, tiiwú maquē watiárepĩrĩmena pasapāwaya, j̄iŵwĩ.

Teero tiirá, ditapū jea, niipetira netōpetijāwū.

28

Malta nucūrōpu Pablo tiirigue

¹ Ūsā ditapū jeapetira, t̄owú: Tiinucūrō Malta wāmecutiwū.

² Too macārā basoca ãñurō tiiwá ūsārē. Oco pea, yusuarĩ ññarā, pecame diobosáwa.

—Sūmarā atiya múā niipetira, j̄iŵwā.

³ Pablo peca seegú wáa, néeati, cūū wāātĩārĩ, ãña tiidotopu niirigu asiré cuigu, witiwi. Pabloya wāmopu bacañáñumuwĩ.

⁴ Tiinucūrō macārā ãña cūūya wāmopure tusari ññarā, cāmerĩ j̄iŵwā: “Āni basocá s̄iārigū niiqui. Cūū día pairímaapu netōārigū niipacu, cūū ñañaré tiiré wapa diagūdaqui”, j̄iŵwā.

⁵ Cũũpe pecamepu wěēbatesoewi ãñarē. Pũniriwi cũũrē. ⁶ Too macārãpe wãcũmiyira: “Bipijõããdacu. Bipiriatã, wãcũña manirõ ñaacũmu, diajõãgũdaqui”, jĩĩmiyira. Cũã yoari yuemi, cũũrē merēã wáaheri ñña, merēã wãcũyira sũcã. “Ãni basocã mee niiqui; sũcũ basocã padeogũ niigũ niĩãti”, jĩĩwã.

⁷ Too pũtogã tiinũcũrõ macãrã dutigũya dita niiwũ. Cũũ wãmecũtiyigũ Publio. Cũũ ãsãrē bocawĩ. Itiábũreco ãsã cũũ pũto niirĩ, ãñũrõ tiiwĩ. ⁸ Publio pacũ wioré, yooote diagu pesawĩ. Pablo cũũ niirõpu sããwa, Cõãmacũrē sãĩbosã, cũũrē ññaapeó, netõnéwĩ. ⁹ Cũũ teero tiirĩ ññarã, ãpẽrã tiinũcũrõ macãrãcã diarã atirucuwa. Netõnénowã. ¹⁰ ãsãrē pee apeyenó ticowa. Too síro ãsã wãaadara tiirĩ, ãsãrē dũsarécõrõ ticowa.

Romãpu Pablo jearigue

¹¹ Ñĩãrã muĩpũrã niiwũ ãsã toopũre. Alejandrĩa macã macãwũ tée pũuriro wáapetiripũ niiwũ tiinũcũrõpũre. Tiiwũ ěquẽãpu cũã padeorã Cástor, Pólux queoré cũã páateture tusawũ. ãsã tiiwũpũ muãsã, wãajõãwũ. ¹² Wãa, Siracusa macã petapũ jeawũ. Toopũ itiábũreco pũtuáwũ. ¹³ Too macãrã tiinũcũrõ wesa wãa, Regio macãpu jeawũ. Sicabũreco siro ãsã sirope wĩno páapuatiwũ. Pũabũreco siro Puteoli macãpu jeawũ. ¹⁴ Toopũre ãpẽrã Jesurẽ padeorãre bũajeáwũ. Cũã ãsãrē: —Sica semana ãsã pũto pũtuáya, jĩĩwã.

Too pũtuáari siro, maapũ wãa, Romãpu jeawũ sãa. ¹⁵ ãpẽrã Roma macãrã Jesurẽ padeorã ãsã Romãpu wãare quetire tũotóayira. Teeré tũo, tée Foro de Apio macãpu ãsãrē bocara jeawa. ãpẽrãcã Tres Tabernas wãmecũtiropũ ãsãrē bocawa. Pablo cũãrē ññagũ, Cõãmacũrē usenire tico, wãcũtutuare bũanemówĩ. ¹⁶ ãsã Romãpu jeari, too macãrã dutirá jĩĩwã:

—Pablo merēã niidũgari, ãñuniãdacu.

Cũũmena surara sũcũ cũũrē cotegũdũre cũũwĩ.

Romãpu Pablo tiirigue

¹⁷ Itiábũreco siro Pablo judíoa upũtĩ macãrãrē neãdutiwi. Cũã neãtoari, jĩĩwĩ:

—Yãa wedera, yũũ marĩya wederare, marĩ ñecũsũmuã tiirẽcutiriguere netõnũcãriwũ. Netõnũcãripacari, Jerusalẽnpũ judíoa yũũre ñee, romanuãrē dutirãpũre tico, yũũre peresu tiidutĩwa. ¹⁸ Romanuãrē dutirá yũũre sãĩñãpeti, sãĩrĩ tiiréno wapa bũarĩwa. Wionécodũgamiwã. ¹⁹ Judíoape boorĩwa. Teero tiigũ, yũũ “romanuã õpũ yũũre queti besearo” jĩĩwũ. Yũũre yãa wederare wedesãre cũogĩwũ. ²⁰ Teero tiigũ, múãrē ñña, wedesegũda jĩĩgũ, boocóawũ. Cõãmacũ beserigũ marĩ

Israelya pōna macārã yoari yueriguyere yuu wederé wapa atidá cōmedá siatúarigu niĩã, jĩwĩ.

²¹ Cũã cũãrẽ jĩwã:

—Ūsã sicapũ Judea macārã mũuyẽ maquẽrẽ cũã jóaripũrẽ ñeeriwũ. Teero biiri too macārã marĩya wedera ãnopú jeara, ñañarõ wedeseriwa mũurẽ. ²² Ūsã masĩã: Niipetiropure mama buerére “ñañaniã” jĩcua. Ūsã mũu padeorére tuodugága, jĩwã.

²³ Cũã neãadari burecore wedecũjã, wáajõãwã. Tiibureco niirĩ, pau basocá cũũ niirĩ wiipũ jeawa. Bóeri weneducãrigu wenedañiõjõãwĩ. Cõãmacũ dutiré basocápũre niiãdare jeariguere wedewi. Moisére dutiré cũũriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩ padeorĩ tiijãdugagu tiimíwĩ. ²⁴ Sĩquẽrã Pablo wederére tuorã “niirõrã niĩã” jĩwã. Āpẽrãpẽ padeoríwa. ²⁵ Cãmerĩ wedesetõa, sĩcãrĩbíro wãcũri, wáajõãwã. Cũã wáaadari suguerogã, Pablo jĩwĩ:

—Profeta Isaías múã ñecũsũmũãrẽ jóariguere tuoyá. Diamacũ maquẽrẽ Espiritu Santo biiro cũãrẽ jóari tiirígu niĩwĩ:

²⁶ Basocãre wedegu wáaya:

“Múã tuopacãra, tuomasĩriadacu; ññapacara, ññamasĩriadacu”, jĩñã cũãrẽ.

²⁷ Cũãpe añurõ wãcũdugaricua;

tuodugáricua;

ĩñadugaricua.

Cũã añurõ tuo, añurõ ñña, wãcũré wasoátã,

yuu cũãrẽ netõnéboajĩyu,* jĩ wedeya,

jĩ jóarigu niĩwĩ. ²⁸ Teero tiirã, añurõ masĩña múã: Cõãmacũ cũũ basocãre netõnére quetire judíoa niñhẽrãrẽ wenedoãdacu.

Cũãpe tuoãdacua, jĩwĩ.

²⁹ Cũũ teero jĩñari siro, judíoa cũã basiro bayiró cãmerĩ wedeseco, witiwawa.

³⁰ Pũacũmã Pablo cũã waso, wapatídutiri wiipũ niĩwĩ. Toopú cũãrẽ ññarã jearãre useniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirõ Cõãmacũ dutiré basocápũre niiãdare jeariguere, teero biiri marĩ Ōpũ Jesucristoyere wederucujãwĩ ãpẽrã cãmotáro manirõ.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

ROMA MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũ Pablo, Jesucristore padecotegu, cũyere wededutigu beserigu niĩ. Cũ yũre Cõamacũ netõnére quetire wededutigu boorigu niiwĩ. ² Profetamenapũra “netõnére quetire ticogũda” jĩ wedesuguetoarigu niiwĩ. Tee maquẽre marĩ buea Cõamacũye queti jóaripũ. ³ Tee queti Cõamacũ macũye maquẽre wedea. Cũ marĩ tiiróbiro biigú, õpũ David pãrãmi niinũnũsegu niyigu. ⁴ Ñañaré tihégu niyigu. Cũ diari siro, Cõamacũ cũrẽ masõyigu. Teero cũ masõriguemena Cõamacũ basocáre “yũ macũ niĩ” jĩriguere tutuaremena eñoyigu. Cũ macũ marĩ Õpũ Jesucristo niĩ.

⁵ Jesús yũre añuré ticorigu niiwĩ. Yũre cũyere wededutigu besewi. Niipetiropũ basocá Jesuré padeoáro jĩgũ, cũ dutirére tiiáro jĩgũ, yũ cũye quetire wedebatea. Niipetira Jesuré maĩãrõ cúãcã jĩgũ, wedebatea.

⁶ Cõamacũ múãcãrẽ boorigu niiwĩ Jesucristomena niĩadarare. ⁷ Múã Cõamacũ maĩrãrã niĩ. Múãrẽ beserigu niiwĩ cũ põna niĩadarare. Teero tiigú, yũ niipetira múã Roma macãrãrẽ añudutia.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiiáro.

Pablo Romapũ wáadugamirigue

⁸ Ateré múãrẽ wedesuguea: Niipetiro macãrãpũ múã Jesuré padeorére wedesecua. Teeré tuogú, Jesucristo wãmemena Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁹ Cõamacũrẽ maĩrémena padecotea. Teero tiigú, cũ macũye netõnére quetire wedebatea. Cũ masĩqui: Yũ cũmena wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãibosárucua. ¹⁰ Teero biiri ateré cũrẽ sãirucújãã: “Cõamacũ, mũ boorí, yũ Romapũ wáagũda; too macãrã mũrẽ padeorãre ñadugamiga”, jĩ sãimíã. Yoajõã yũ múã pũtopũ wáadugamiriro. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcũtutuare bayiró boosãjigũ, Espiritu Santo yũre masĩré ticorémena múãrẽ tiiapudugaga. Teeré tiigú, toopũre wáadugamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiiapuadacu. Múã yũ Jesuré padeorére ñnarã, nemorõ padeó, wãcũtutuadacu. Yũcã múã padeorére ñnagũ, teerora wãcũtutuagudacu.

¹³ Yáa wederabiro niirã, múãrẽ ateré masĩrĩ boogá: Sĩcãrĩ mee múã pũtopũ “wáagũda” jĩmiã. Dee ti wáamasĩna maniã ména. Aperopũ macãrã judíoa niĩhãrãrẽ yũ Jesuré padeorẽ

boosãrirobirora múãcãrẽ Jesuré padeoré boosãgũ wedegu wáadugamiga. ¹⁴ Cõãmacũ cũũye quetire niipetirare yũre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedese-masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigũ, múã Romapũ niirãrẽ Cõãmacũ netõnére queti cũũriguere bayiró wededugaga.

Netõnére queti tutuare cũoa

¹⁶ Yũ Cõãmacũ netõnére quetire boboró manirõ wedea, tee queti tutuare cũorí ñãgũ. Cõãmacũ niipetirare tee quetire padeorãre netõnéqui. Judíoare netõnéqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora netõnéqui. ¹⁷ Tee quetimena marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ Jesuré padeorãre “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Jesuré padeorã díçure teero ññaqui. Teero padeorãre Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanowũ:

Cõãmacũ cũũrẽ padeogúnorẽ “ãñugũrã niĩ” jĩ ññaqui;
cũũrẽ catiré petihére ticogũdaqui,*
jĩ jóanowũ.

Niipetira wapa cũoóya

¹⁸ Marĩ masĩã: Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ, teero biiri ññañaré tiirãre ññañarõ tiiquí. Cũã ññañaré tiirémene apẽrã diamacú maquẽrẽ masĩrĩ tiirícua. Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ ãmũãsepũmenarã cũũ bayiró cUARERE marĩrẽ eñogú tiiquí. ¹⁹ Cũã Cõãmacũye maquẽ sĩquẽrẽ masĩmicua. Cũũ basiro teeré ãñurõ masĩrĩ tiirígu niimiwĩ. ²⁰ Cõãmacũ atibúreco maquẽ tiiríguere ññarã, cũũrẽ ñnaripacara, “niiquí” jĩmasĩnoã. Cũũ tiiríguemena cũũ tutuare cũonetõjõãre baucú. Teero tiirã, deero jĩmasĩricua; wapa cũojãcua. ²¹ Cũã “cũũjã teero biigúno niiquí” jĩ masĩpacara, cũũrẽ quioníremena ññariyira. Sĩcãrĩno cũũrẽ usenire ticoriyira. “Cũũjã teero biigúno niiquí” jĩrõno tiirã, queoró wãari tiihérepere wãcũyira. Jõõpemena nemorõ ññañarõ wãcũãmajãyira. ²² Cũã “masĩnetõjõãã” jĩrã niipacara, tuomasĩhẽrã wãayira. ²³ Cõãmacũ catirucugũre asibatére cũogúpere booríyira. Cũũpere boorõno tiirã, basocá cũã weerirapere padeoyíra. Basocá bóadiaadara queoré, minipõná queoré, wáicũra queoré, pĩnoã queoré wee, padeoyíra.

²⁴ Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ cũã booró tiidugárenorẽ tiijãrõ jĩgũ, cõãjõãrigu niiwĩ. Teero tiirã, ñeeapera, cũã basirora basocá tiinõña manirénorẽ tiicãmésãjãyira. ²⁵ Cõãmacũye queti diamacú niirépere booríyira. Jĩditorepere booyíra. Niipetire tiiríguere súbusepeoriyira. Cũũpere súbusepeorono

* 1:17 Habacuc 2.4.

tiirá, cūū tiiríguepere súubusepeoyira. Marĩrẽ Cõãmacūrẽ usenipeorucujārõ booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigú, Cõãmacū cūā bayiró ugaripéarere tiijãārõ jĩgũ, cūārẽ cõājõāyigu. Numiãpura ũmũãmena dícu ñeeaperenorẽ duujã, cūā basiro numiã sesaro ñañaré tiiyíra. ²⁷ Teerora ũmũãcã numiãmena dícu ñeeaperenorẽ duujã, ãpērã ũmũã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ɛmũã basirora ãpērã ũmũãmena ñeeape, boboro wáari tiirére tiiyíra. Teero tiirá, cūā ñañaré tiiré wapa cūāye õpũũrĩpure, teero biiri cūā wãcūrẽpure ñañarõ wáari tiiyíra.

²⁸ “Marĩ Cõãmacūrẽ wãcũre wapamaniã”, jĩyira. Teero tiigú, Cõãmacũpe cūā basiro wãcũrere “wapamaníre nijjãādacu” jĩyigu. Toorá nemorõ ñañarõ tiiãmajãrucuyira sáa. ²⁹ Niipetire ñañaré tiirénorẽ tiirucújãcua. Æpērãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiádarere wãcũcua. Apeyenó cɯopacára, boonemójãcua. Ate niipetire ñañarére tiidugácua. Doecua. Cãmerĩsĩãcua. Cãmerĩtuti, cãmerĩquẽcua. Tiiditócua. Ñañaré tiidugárere tiirucúcua. Wedepaticua. ³⁰ Æpērãrẽ ñañarõ wáari tiidugára, wedesããmajãcua. Cõãmacū doonorã niicua. “Marĩ ɯpɯtĩ macārã nijjĩrã, marĩ tiidugárere tiiáda”, jĩ wãcũcua. “Marĩ ãpērã nemorõ niinetõñcãã”, jĩ wãcũcua. “Biirõ biiráno niia ũsãjã”, jĩcua. Ñañarére tiibũajãcua. Cūā pacũsũmũārẽ netõñcãjãcua. ³¹ Æñurõ diamacú wãcũricua. Cūā “teerora tiijããda” jĩmiãriguere tiirícua. Cūāya wederare maĩrénorẽ masĩricua. Bóaneõ ññaricua. ³² Ateré ãñurõ masĩmicua: Cūãnorẽ cūā teero tiiré wapa Cõãmacū cūārẽ pecamerɯ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara, ñañarére tiirucújãcua. Æpērãrẽ ñañaré tiiri ññarã, “ãñuniã” jĩcua.

2

Cõãmacū diamacúrã wapa tiigũdaqui

¹ Múãcã basocára niipacara, ãpērãrẽ “cūā ñañarã niĩya” jĩ ññabeserijãña. “Cūā wapa cɯoóya” jĩrã, múã basiropecã wapa cɯoádarara niirã tiia. Múãcã cūā tiiróbirora tiicú. Teero tiirá, Cõãmacūrẽ deero jĩ netõñcãmasĩricu; múãcã wapa cɯorára niicu. ² Ateré marĩ masiã: Cõãmacújã ñañaré tiirãre diamacúrã wapa tiigú, diamacúrã tiigú tiiquí. ³ Múã ãpērãrẽ “cūā ñañarã niĩya” jĩpacara, cūā tiiróbirora tiijãã. Teero tiirá, “Cõãmacū ũsãpereja ‘múã ñañarã niia’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñañarãrã niia”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõãmacū múãrẽ bóaneõ ññagú máata ñañarõ tiiríqui ména. Cūū múãrẽ bóaneõ ññapacari, múã cūārẽ teero ññajãã. Ateré múã tɯomasĩricu: Cõãmacū múã

ñañaré tiirére wãcũpati, wasoáro jĩgũ, ãñugú niijĩgũ, máata ñañarõ tiiriqui ména.

⁵ Cũũ teero tiipacári, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemena ñañarére tiinemósãjãjĩrã, Cõãmacũrẽ cúarosãrĩ tiirã tiia. Too síro basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Cõãmacũ bayiró cúagu múãrẽ wapa tiíadarere ãñogúdaqui. ⁶ Basocácõrõ tiiríguerpere ññaco, wapa tiigúdaqui. ⁷ ãñurẽ tiirucúranopere cũũ рѣторѣ catiré petihére ticogũdaqui. Cũã Cõãmacũmena niirucujãrere boocúa. Cõãmacũ cúãrẽ “ãñurõ tiíawũ” jĩrere tuodugácu. ⁸ ãpẽrãmenapere Cõãmacũ bayiró cúagũdaqui. Cũã Cõãmacũrẽ netõñcãrã, cúã booré dícuere tiidugácu. Diamacú maquẽrẽ boohéra, ñañarépere tiinunúsecua. ⁹ Niipetira ñañaré tiirécutirano ñañarõ netõãdacua; teero biiri ñañarõ tũgueñarucujããdacua. Judíoare teero wáaadacu; judíoa niihẽrãcãrẽ teorora wáaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirécutirapere Cõãmacũ “múã ãñurõ tiiwú” jĩgũdaqui. Niipetira ññacoropũ cúãrẽ ãñurõ tiigúdaqui. Cũãrẽ ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui. Judíoare teero tiigúdaqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teorora tiigúdaqui. ¹¹ Cõãmacũ sicadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niĩã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sãcãrĩbĩro ññacui.

¹² Niipetirare Moisére dutiré cũũriguere cuorípacari, cúã ñañaré tiirécutire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirére cuorãpecãrẽ netõñcãre wapa diamacũrã wapa tinóãdacua tee dutiré jĩrõbirora. ¹³ Tee dutirére tuorémema dícu Cõãmacũ ññacoropũre ãñurã mee niĩya. Tee dutirébirora tiirí siro niĩãtã, “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui Cõãmacũ. ¹⁴ Judíoa niihẽrã Moisére dutiré cũũriguere ticonoripacara, cúã basiro ãñurere tiirã, tee dutirénorẽna tiirã tiicúa. Cũã basiro tiirémema tee dutirére masĩrã tiiróbiro niĩya, tee dutirére cuorípacara. ¹⁵ ãñurẽ tiirémema cúã diamacú wãcũrere ãñocúa. Tee dutirére masĩrã tiiróbiro niicua. ãñurõ yeeripũnacutira niicua. Teero tiirã, ãñurere tiíarira “ãñuniãwũ” jĩmasĩcu; ñañarére tiíarira “ñãñaniãwũ” jĩmasĩcu. ¹⁶ Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Jesucristore wapa tiidutígũdaqui. Tiibureco jeari, Jesucristo niipetira cúã ñañaré wãcũrẽ wapa, teero biiri cúã ãpẽrã ññahẽrõpũ tiirígue wapacãrẽ cúãrẽ wapa tiigúdaqui. Yũ Cõãmacũ netõnére queti cũũriguere wedegũ, teeré wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutiré cũũrigue

¹⁷ Apetó tiirã, múã judíoa wãcũbocu: “Ûsã judíoa niĩã; Moisére dutiré cũũriguere cuoa; Cõãmacũ ùsã judíoayagura niĩ; teero tiirã, ùsã dícu Cõãmacũ põna niĩã”, jĩ wãcũmicu.

18 “ʼSã Cõãmacũ boorénorẽ masiã. Moisére dutiré cũũriguere masĩrã niijĩrã, ãsã ãñurẽ petire besemasĩã”, jĩ wãcũmicu. 19 “Capeari bauhére wéewasũguera tiiróbiro judíoa niihẽrãrẽ buemasĩã. Naĩtĩãrõpũ niirãrẽ sĩãwócora tiiróbiro Moisére dutiré cũũriguere masĩhẽrãrẽ wedemasĩã”, jĩ wãcũmicu. 20 “ʼSã Moisére dutiré cũũriguere cũojĩrã, diamacũ maquẽrẽ masiã. Teero tiirã, tũomasĩhẽrãrẽ, sicato buemũõcorare buemasĩã”, jĩ wãcũmicu. 21 Múã “ãpẽrãrẽ buerã niĩã” jĩrã, múã basiropo buesũguero booa ména. Æpẽrãrẽ “yaarijãña” jĩ wedepacara, ãpẽrãyére yaajãcu. 22 “Múã nãmosãnumiã niihẽrãrẽ, múã manusũmũã niihẽrãrẽ ñeeaperijãña” jĩpacara, ñeeapejãcu. Múã ãpẽrã weerirare, cúã padeorãre doopacãra, cúã padeoré wiseripũ niirére yaajãcu. 23 “ʼSã Moisére dutiré cũũriguere cũojĩrã, ãpẽrã nemorõ niĩã”, jĩ wãcũmicu. Teero wãcũpacara, tee dutirére netõncãjãcu. Æpẽrã múã netõncãrĩ ñãjĩrã, Cõãmacũpere ñãñarõ wedesecua. 24 Cõãmacũye queti jóaripũpũ múã teero tiirénorẽ biiro jóanowũ: “Múã tiibuyére wapa judíoa niihẽrãpe Cõãmacũrẽ ñãñarõ wedesecua”,* jĩ jóanowũ.

25 Múã Moisére dutiré cũũriguebirora tiiátã, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrecã wapacutía. Múã tee dutirére netõncãrã doca, widecõãñoña manirã tiiróbiro putuácu. 26 Apetóre sũcũ widecõãñoña manigũpe Moisére dutiré cũũriguere tiiquí. Teeré tiigú, Cõãmacũ ñãcoropũre widecõãnorígu tiiróbiro niiquí. 27 Múã judíoa Moisére dutiré cũũriguere cũomíã. Widecõãnorira niipacara, tee dutirére netõncãjãcu. Æpĩ widecõãñoña manigũ niipacu, tee dutirére masĩripacu, tee dutiré jĩrõbirora tiiquí. Cũũ teero tiirí, niipetira múã wapa cuorére ãñurõ ñãmasĩãñoãdacu. 28 “Judíoyũ peti niĩã” jĩgũno sotoá maquẽ dícuere tiinórigũ mee niiquí. Cũũye õpũũ maquẽ dícuere widecõãnorígu mee niiquí. 29 Judíoyũ peti niigũpe cũũ wãcũrẽpũre Cõãmacũ dutirére useniremena tiiquí. Cũũpe ñãñarõ wãcũrẽre widecõãnorígu tiiróbiro niiquí. Espiritu Santo marĩ wãcũrẽre wasorí tiiquí. Tee dutirére tiirémenape marĩ basiro wasomasĩricu. Basocã teero wasonórirare “ãñurãrã niĩya” jĩripacari, Cõãmacũpe teeré jĩgũdaqui.

3

1 Yũũ teero jĩgũ, “judíoa niiré wapamaníã” jĩgũ mee tiiáwũ. Teero biiri “cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrecã wapamaníã” jĩgũ mee tiiáwũ. 2 Teero wapacutírucujãã. Ateré wedesũgueda: Cõãmacũ marĩ judíoarena cũũye quetire

* 2:24 Isaías 52.5.

wedearo jĩgũ, cũũyigu. ³ Āpērã judíoa Cõãmacũ dutirére ti-idújãmicua. Cõãmacũcã cũã tiiróbirora cũũ “tiigúda” jĩriguere ¿tiidújãgari? ⁴ Tiidúriqui. Ateré wãcũrucujãña: Cõãmacũ cũũ jĩrirobirora queoró tiirucúqui. Marĩpe niĩã “tiĩáda” jĩmiãriguere tiihérapeja. Cũũye queti jóaripũpũ tee maquērẽ biiro jóanowã:

МѸ jĩrẽ diamacárã niijãrõ tiia.

Teero tiirã, мѸrẽ wedesãmasĩña maniã.

МѸrẽ wedesãpacari, netõñcãrucujãgũdacu,*
jĩ jóanowũ.

⁵ Teero tiigú, sícũ ñañarõ wãcũgũno biiro wãcũboqui: “Yũũ ñañaré tiirémene Cõãmacũ añurõ tiirépe nemorõ añurõ baujããdacu sãa”, jĩmiqui. Too síro jĩnemoboqui: “Yũũ teero tiĩárigue wapa niipacari, Cõãmacũ yũũmena cúagu, ñañarõ tiiqui”, jĩ wãcũboqui. ⁶ Teero mee niĩã. Cũũ teero jĩréno diamacũ niiréno niĩatã, Cõãmacũ sícũnorẽ cũũ ñañaré tiiré wapa diamacũ bese, ñañarõ tiimasĩriboqui.

⁷ Āpĩ ñañarõ wãcũgũno jĩnemojãboqui: “Yũũ jĩditoremena Cõãmacũ diamacũ wedeserepere añurõ wedesenoãdacu. Yũũ jĩditoremena añurõ wedesenopacu, ¿deero tiigú Cõãmacũ yũũre yũũ jĩditore wapa ñañarõ tiibógari?” jĩmiqui. Cũũ teero jĩrẽ jĩãmare niĩã. ⁸ Cũũ teero jĩréno diamacũ niiréno niĩatã, biirope pũtuáboyu: “Marĩ ñañaré tiirí, Cõãmacũ añurõ tiirére nemorõ masĩãdacua. Teero tiirã, añuré wãaaro jĩrã, ñañarépere tiĩáda”, jĩjãbocu. Āpērã yũũre, yũũ menamacãrãrẽ merẽã wãcũãrõ jĩrã, “Pablo teeré buequi” jĩditocua. Cũã teero jĩditore wapa Cõãmacũ cũãrẽ diamacárã wapa tiigú, ñañarõ tiigúdaqui.

Niipetira wapa сѸо́Ѹа

⁹ Too docare ¿deero pũtuãnoãdari sãa? ¿Cõãmacũ iñacoropũre marĩ judíoa ãpērã nemorõ añurã niinetõñcãĩ? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihērã Cõãmacũrẽ netõñcãrã niijĩrã, sícãrĩbiro wapa сѸорã díсѸ niĩã. Múãrẽ teeréna wedetoawũ.

¹⁰ Tee maquērẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Sícũno añuré tiigú maniĩ.

¹¹ Sícũno Cõãmacũye maquērẽ тѸomasĩgũ maniĩ.

Sícũno Cõãmacũrẽ masĩdũgarii; cũũrẽ wãcũññũsedũgarii.

¹² Niipetira Cõãmacũyere duujã, posapetijõãya.

Niipetira ñañaré tiĩya.

Sícũno ãpērãrẽ añurõ tiigũno maniĩ.†

¹³ Cũã wedesere masãcope tusuri copepũ ãniwiónecore tiiróbiro niĩã.

Tee ãniwiónecore tiiróbiro basocã ñañaré wedeseya.

Jĩditorucuya.‡

* 3:4 Salmo 51.4. † 3:12 Salmo 14.1-3. ‡ 3:13 Salmo 5.9.

Āñaã ɯseropu nima ɯorá tiiróbiro bayiró pūnirō wedeseya. §

14 Āpērārē doajāya; bayiró tutiia.*

15 Cúã basocáre sīãdugára, boyeromena sīārã wáaaya.

16 Cúã wáaro basocáre ñañarō peti tiiya.

Cúãyere ñañopetjã, bóaneōrã putuári tiiya.

17 Āpērārē añurō niirecutiri tiirya. †

18 Cōãmacūrē quioníremena ññariya. Cūūrē cuiirya, ‡

jĩ jóanoã.

19 Marĩ masĩã: Cōãmacūye queti jóaripū maquē marĩ judíoarena jĩjārō tia, “añurã niã ũsã” jĩrijãārō jĩrō. Niipetirapura wapa ɯorá dícu niijacu. 20 Moisére dutiré cūūriguemenarã marĩ ñañaré tiirira Cōãmacūrē “ũsã muu dutirére netōnucájātu” jĩmasĩnoã. Teero tiigú, Cōãmacū sīcūnorē “muu tee dutirére tiipetjãrigu niijīgū, añugárã niã” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémena netōnénoãdacu

21 Atitóre Cōãmacū Jesuré padeoráre “añurãrã niĩya” jĩ ññaquí. Marĩ “Moisére dutiré cūūrigue jĩrōbirora tiáwã” jĩripacari, “añurãrã niĩya” jĩ ññaquí. Moisés, teero biiri profetas Cōãmacū teero marĩrē tiibosáadarere cūūye queti jóaripūpu jóarira niiwã. 22 Niipetirare Jesucristore padeorémena Cōãmacū “añurãrã niĩya” jĩ ññaquí. Cōãmacū niipetirare sīcãrĩbíro ññaquí. 23 Marĩ niipetira ñañaré tiirã niã. Marĩ niipetirare pairó dusaa; marĩ añurã niiridojãã Cōãmacū niiré tiiróbiro. 24 Teero niipacari, Cōãmacū marĩrē añuré ticogú Jesucristo wapatíbosariguemena marĩrē “wapa ɯohéra putuáaro” jĩyigu. Tee wapatíbosariguere teerora ticojãyigu. 25 Too suguero macãrãpura cúã ñañaré tiipacári, ñañarō tiiriyigu. Bóaneō ññaré ɯojīgū, cúãmena cūū cúcarere ññoríyigu ména; teerora ññajãyigu. Too síro Cōãmacū Jesuré marĩrē diabosari tiirí, cūūye díí ōmayudiyiro. Marĩ cūū diabosariguere padeorí, Cōãmacū marĩmena cúanemoriquí. Teeména Cōãmacū cūū “diamacúrã tiigú niã” jĩrere ññoyigu. 26 Atitócãrē Cōãmacū cūū “diamacúrã tiigú niã” jĩrere ññoquí. Diamacúrã tiirécutijīgū, Jesuré padeoráre “wapa ɯohérara niĩya” jĩ ññamasĩquí.

27 Teero tiirã, marĩ “biiro tiirécutirano niã ũsãjã” jĩmirigue wapamanã. Marĩ Moisére dutiré cūūriguere tiipetirapeja, teeré jĩmasĩnoboĩyu. Cōãmacū marĩ Jesuré padeorípere ñña, “añurãrã niĩya” jĩquí. Teero tiirã, “biiro tiirécutirano niã ũsãjã” jĩmasĩña maniã. 28 Ateména putuáa sáa: Marĩ Jesuré padeorí, Cōãmacū marĩrē “wapa ɯohérara putuáya” jĩ ññaquí. Moisére dutiré cūūriguere tiirigue wapa mee niicu.

§ 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

29 Too docare ¿Cõãmacũ judíoayagu dícu niigari? Niirii. Judíoa niihērāyagucã niĩ. 30 Cõãmacũ sīcūrã niĩ. Cõãmacũ judíoa Jesuré padeorí ñagũ, “wapa cuohéra, ãñurãrã niĩya” jĩiqui. Judíoa niihērãcãrẽ Jesuré padeorí ñagũ, teerora jĩiqui. 31 Too docare marĩ Jesuré padeojĩrã, “marĩrẽ Moisére dutirẽ cũuriguepe wapamanĩã” ¿jĩrã tiĩ? Jĩiridojãã. Biirope jĩã: “Jesuré padeorémãna dícu tee dutirere tiimasĩã”, jĩã.

4

Abraham Cõãmacũrẽ padeorígue

1 Mecũtĩgãrẽ Abraham marĩ ñecũrẽ wáarigue quetimena wedenemogũda. Múã masĩã: Cũũ judíoayũ niisuguerigũ niiyigũ. 2 Cõãmacũ Abraham tiirere ñña, “mũũ ãñugũrã niĩã” jĩĩ ññariyigũ. Teero jĩĩri siro niĩatã, Abraham “ ãñuré tiigú niĩĩ” jĩĩnorigũ niĩã yũja” jĩĩbojĩyi. Cõãmacũ ññacoropure teenórẽ jĩĩmasĩãna maniã. 3 Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyigũ. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũrẽ ‘ãñugũrã niĩĩ’, jĩĩ ññayigũ”.*

4 Queorémãna múãrẽ wedegũda. Sīcũnorẽ wapatĩra, teero ticora mee tiĩya. Cũũ paderé wapa wapatĩra tiĩya. 5 Cõãmacũpe teero tiirĩqui. Marĩ ãñuré tiirẽ wapa mee “wapa cuohéra niĩya” jĩĩ ññaqui. Basocã Cõãmacũrẽ “mũũ ãñurẽ ññañarẽ tiirẽcutimirare acabócu” jĩĩ, cũũrẽ padeorípere, “ãñurãrã niĩya” jĩĩqui. 6 Òpũ Davicã yũũ jĩĩãrirobirora jóarigũ niĩwĩ. “Cõãmacũ basocã basirora tiirere ññaripacu, cũũrẽ padeorípere cũũrẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩĩ ññaqui. Teero tiigú, cũũrẽ usenirã niĩrĩ tiigũdaqui” jĩĩrẽ quetire jóarigũ niĩwĩ. 7 Tee maquẽrẽ biiro jóarigũ niĩwĩ:

Cõãmacũ cũũrẽ netõñcãrãrẽ acabóri, useniya.

Cũã ññañarẽ tiirẽ wapacãrẽ ññañarõ tihéri, useniya.

8 Cõãmacũ “ãniyé wapare ññanemoricu sãã” jĩĩnogũcã useniĩ,† jĩĩ jóarigũ niĩwĩ David.

9 ¿Noãnope tee usenirere cuomasĩgari? ¿Cõnerigũ yapa macã caserore widedcõãnorira dícu o widedcõãnoña manirãcã tee usenirere cuomasĩgarite? Niiria. Ateré yũũ jĩĩtoaawũ: Cõãmacũ Abrahamrẽ cũũ padeorémãna “ãñugũrã niĩĩ” jĩĩyigũ. 10 ¿Deero biiripe Cõãmacũ Abrahamrẽ “ãñugũrã niĩĩ” jĩĩyiri? ¿Cũũ widedcõãnori siro, o cũũ widedcõãnoãdari suguerope teero jĩĩyirite? Widedcõãnoãdari sugueropũ teero jĩĩtoayigũ. 11 Abraham widedcõãnoãdari suguero, Cõãmacũrẽ padeotóayigũ. Teero cũũ padeorí siropũ, Cõãmacũ cũũrẽ widedcõãdutiigũ. Cõãmacũ Abraham widedcõãnoremena cũũrẽ too sugueropũ “ãñugũrã niĩĩ” jĩĩriguere ãñooyigũ. Teero

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

tiigá, Abraham niipetira padeoá dara ñecū putuáyigu, cúã widecõãnoña manirã niipacari. Cõãmacū cúãcãrẽ teerora “ãñurãrã niíya” jĩ ññaĩ. ¹² Widedcõãnoriracãrẽ Abraham cúã ñecū nií. Abraham padeoré c̣uoyígu, widedcõãnoãdari suguero. Teero tiirá, widedcõãnorira Abraham tiiróbiro padeoré c̣uorí, Cõãmacū cúãrẽ Abraham pãrãmerã niiṇṇusera wáari tiiquí.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

¹³ Cõãmacū Abrahamrẽ, teero biiri cūũ pãrãmérã niiṇṇuserare “atibúreco niirére múãrẽ putuári tiigúda” jĩyigu. Cõãmacū cūũ dutirére tiirí ññagũ mee teero jĩyigu. Cūũ padeorépere ññagũ, teero jĩyigu. Cūũ padeorémēna “ãñugúrã nií” jĩ ññayigu. ¹⁴ Moisére dutiré cūũriguere tiirápere Cõãmacū “atibúreco niirére múãrẽ putuári tiigúda” jĩri siro niíatã, marĩ Cõãmacūrẽ padeorépe wapamaníbojĩyu. Teero biiri cūũ Abrahamrẽ “ticogũda” jĩrigruecã queoró wáaribojĩyu sáa. ¹⁵ Basocãre dutiréno manirí siro niíatã, netõṇcãre manibójĩyu. Cõãmacū Moisére dutiré cūũriguere c̣uopacára, marĩ netõṇcãrĩ ññagũ, cúagu, ññaarõ tiigúdaqui.

¹⁶ Teero tiigá, Abraham padeorírobiro padeoṇṇusera dícre Cõãmacū “teeré ticogũda” jĩrigruere ticojãgũdaqui sáa. Cūũ marĩrẽ ãñurõ tiijĩgũ, teeré ticoqui. Moisére dutiré cūũriguere c̣uorá dícre ticoriquí. Niipetira Abraham padeorírobiro padeorápere ticogũdaqui. Abraham niipetira padeorá ñecū nií. ¹⁷ Cõãmacūye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Ṃṇrẽ pee põnarĩ macãrã ñecū sõnecoa sáa”, jĩyigu Cõãmacū Abrahamrẽ. Abraham teeré padeoyígu. Teero tiigá, Cõãmacū ññacoropũre pee põnarĩ macãrã ñecū putuáyigu. Cõãmacū niipetirere tiimasĩ. Diarirare masõqui. Marĩ putopũ wáaadare baurípacari, cūũpere bausũguépetitoacu mée.

¹⁸ Cõãmacū Abrahamrẽ “ṃṇ pãrãmerã niiṇṇusera pee põnarĩ macãrã niíadacua” jĩritore, põnacutíguno mee niimiyigu cūũpeja. Teero põnamanígũno niipacu, Cõãmacū cūũrẽ “paũ peti basocáputiri tiigúdacu” jĩrigruere padeojãyigu. ¹⁹ Abrahampe “yũũ cien cūmarĩ c̣uogú niitoaa; yáa õpũũ maquẽ wĩmagũ buarĩ tiiréno diarigue tiiróbiro c̣uogúpũ niíã; Sarayaro niisutirocã diariro tiiróbiro niijãcu sáa” jĩréno maniyíro. ãñurõ Cõãmacūrẽ padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigá, cūũ ‘tiigúda’ jĩrigruere tiimasĩriboqui” jĩréno maniyíro. Teero jĩrõno tiigá, Cõãmacūrẽ padeonemójãyigu. Cūũrẽ jĩyigu: “ãñugú peti niíã ṃṇ; tutuagu peti niíã”, jĩyigu. Teero tiigá, tutuare buayígu. ²¹ “Cõãmacū yũũre cūũ ‘tiigúda’ jĩrigruere tiimasĩqui”, jĩyigu. ²² Cūũ padeorí ññagũ, Cõãmacū Abrahamrẽ “ãñugúrã nií” jĩyigu.

23 Tee jĩr e Abraham d cure j i j anoriyiro. 24 Mar puc r e teerora j i j anoyiro. Mar  C  amac r e padeor , Abrahamr e j i rirobirora mar r e “  nur r  n i ya” j i qui. C  ur  mar   p  Jes s diarigupure mas rigu niw . 25 C  amac  mar  c  ur  net nuc re wapa Jesur  diari tiy gu. C  amac  mar r e “  nur r  n i ya” j ig du, c  ur  mas j rigu niw .

5

C  amac mena   nur  niimas 

1 Teero tiig , C  amac  mar  Jesucristore padeor mena “  nur r  n i ya” j i  naqui. Teero tiir , mar   p  Jesucristo mar r e diabolosariguemena C  amac mena   nur  niirecutia s a. 2 Jesucristo mar r e diabolosariguere padeoj r , diamac  C  amac mena wedesemas . Teero biiri C  amac  mar r e ti pure mar ye ni . Mar  c   p top    nur  baur re   n adara niir  tiia. “Teer    n j adacu” j i cotera, tee maqu r    nur mena wedesea. 3 Tee d cure wedesericu. Mar r e   nar  net r  w aric r e,   nur mena wedesecu. Mar r e   nar  net r  w aric r e, n c j r no niim  n c cu s a. 4 N c r pora niir , basoc    nur  niim  n c cu. Teero niim  n c r , c   mar r e   nur  ti adarere w c r ,  seniyuetoacu. 5 C  amac  Esp ritu Santore mar p re ticorigu niw . C  mena C  amac  mar p re c   ma r re mas r  tiiqu . Teero c   ma r re c or  niij r , bobor  manir  “ ‘C  amac  mar r e   nur  tiig daqui’ j r re diamac  tiij g daqui” j i  seniyuetoacu s a. Teero tiir ,   nur mena wedesemas cu s a.

6 Mar r e mar  basirora deero tii net mas  na manimirira niw . Mar  tee niir to, Cristo mar r e   nar  tiir  wapa diabolosarito jeyiro. 7 Mar  doca  p r r e diabolosadugaricu. S c    nur  y ug no niipacari, diabolosaricu. Apet  tiig , s c   p r r e   nur re tiibos rucugure diabolosagu diabolosaboqui. 8 C  amac  doca mar    nar  tiir  niipacari, c   ma r re   nog , Cristore mar r e diabolosari tiy gu. 9 C  ye d i  mayudiaremena C  amac  mar r e “  nur r  n i ya” j i  naqui. Teero tiir , mar  nemor  ater  mas mas cu: C  amac  mar mena bayir  c agu, Jesucristo tiibos riguere   n g , c   mar r e   nar  tiim  darere net n j g daqui. 10 Mar  C  amac mena c mer    n dugahera niirira niipacari, c   mac r e mar r e diabolosari tiy gu. C   diabolosariguemena mar  C  amac mena bapac timas  s c . Teero tiir , mar  mec t g r e c  mena bapac timas r  niij r , ater  nemor  mas : Jesucristo mas m ar gu niij g , mar r e   nar  tiim  darere net r  tiig daqui. 11 Net n nore d cure buar  tiibos r j yi. Mar   p  Jesucristo diabolosariguemena C  amac  mar  c  mena bapac timas rere buar  tiij yi s c . Teero tiir , mar  nemor   seniremena wedesea s a.

Adán, teero biiri Cristo tiirígue

¹² Sícū basocá Adán wāmecutiguḡmena ñañaré tiiré p̄uotcutiyiro. Teewapara diaadarecā p̄uotcutiyiro. Adán tiibuyériguemenarā basocá niipetirap̄ure ñañaré tiiré p̄enipéapetiḡōāyiro. Teewapara niipetirap̄ure diaadarecā sesapetiḡōāyu. ¹³ Cōāmacū cūū dutiré Moisémena cūūādari s̄uguerop̄u, basocá ñañarére tiitóayira. Dutiré manirī, basocáre “wapa c̄uoóya” jīmasīña maniā. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macārā tée Moisés niirito macārāp̄u teerora diarira niiwā. Cūājā Adán tiiróbiro Cōāmacū dutirére netōnc̄aripacara, diarira niiwā.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biadarere tiisugúerira niīya. Adánpe p̄uotcutiriguḡ niiwī ñañaré tiirére. Jesucristope p̄uotcutiriguḡ niiwī añurō tiirére.

¹⁵ Sícū basocá netōnc̄arigie wapamena pau dianun̄seyira; Jesucristomenapereja Cōāmacū paure nemorōrā añuré ticobosariguḡ niiwī. Wapaséro manirō teero ticojāqui. Teero tiiró, Cōāmacū basiro basocáre ticobosarigiepe Adán netōnc̄arigie wapa tiiróbiro niiridojācu. ¹⁶ Sícū basocá cūū sīcārīrā netōnc̄arigie waparena pau “wapa c̄uorā niīya” jīnorira niiwā. Bayiró peti basocá netōnc̄ājāri síro, Cōāmacū basirora ticobosarigie pau petire “añurārā niīya” jīnorī tiia. Teero tiiró, sīcārīrā netōnc̄arigie wapapeja Cōāmacū basocáre ticobosarigie tiiróbiro niiridojācu. ¹⁷ Sícū basocá sīcārīrā netōnc̄arigie wapamenarā diaré sesajōāyu. Teero wáapacari, nemorōrā Cōāmacū añurō tiinórāpe añurére buaádacua. Cūā Cōāmacū basiro añuré ticobosariguere ñeeádacua. Teero biiri cūū “añurārā niīā múā” jīrére tuoádacua. Sícū basocáye tiibosáriguemenape catiré petihére c̄uon̄n̄áseadacua. Cūūrā Jesucristo niī.

¹⁸ Biiro puḡájīyu sáa: Sícū basocá sīcārīrā netōnc̄arigie wapamenarā niipetira ñañarō tiinóādara puḡári tiiyiguḡ. Teerora sícū basocá sīcārīrā añurō tiibosáriguemenarā niipetirare “añurārā niīya” jīmasīrī tiigú tiiriguḡ niiwī; catiré petihére buamasīrī tiigú tiiriguḡ niiwī. ¹⁹ Sícū basocá Cōāmacūrē ȳuerrigie wapamena paure ñañaré tiirá puḡári tiiyiguḡ. Teerora sūcā sícū basocá Cōāmacūrē ȳuerrigie wapamena paure “añurārā niīya” jīgūdaqui.

²⁰ Basocá cūā basiro dutiré c̄uorí síro niipacari, Moisére dutiré cūūriguecā jeanemoyiro sūcā. Teeména basocá nemosañúrō netōnc̄ārere iñamasīyira. Tee tiiró, ñañaré tiiré tiinemórōbirora Cōāmacūpe nemosañúrō basocáre añuré ticoriguḡ niiwī. ²¹ Ñañaré tiirigie wapamena niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cōāmacū basiro añuré

ticorépecã basocãre ãñurãrã, wapa cʉohéra putuári tiimasĩre wáayiro. Teeména Cõãmacũ marĩ Ōpũ Jesucristomena catiré petihére ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catiré tiiróbiro cʉorécʉtia

¹ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Cõãmacũ basiro marĩrẽ ãñuré ticonemoãrõ jĩrã, ñañaré tiirucújããda”, ¿jĩãdarite? ² Jĩrijããda. Jesucristo curusapũ diarito, marĩcã cũmenarã diarirapũ tiiróbiro wáarira niiwũ. Marĩ diarira tiiróbiro nijĩrã, ñañarére tihéra niirõ booa. ¿Deero tiirã marĩ too sʉgueropũ ñañarére tiinʉnúserirobiro tiinʉnúseboataũ? Tiirĩcu sáa. ³ Múã masĩcu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiiróbiro tiirã tijĩyu. ⁴ Jesús diaari siro, masãcopepũ cũñoyigũ. Marĩ wãmeõtinoremena cũrẽ cũñiro tiiróbirora marĩcãrẽ marĩ ñañaré tiirécã cũñoriro niiwũ. Marĩ Pacũ cũñ tutuaremena Jesucristore diarigupũre masõrigũ niiwĩ. Marĩpe cũñmena masãrira tiiróbiro nijĩrã, cũñmena mama catiré tiiróbiro cʉorécʉtia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro nijĩrã, cũñ diarigupũ masãriro tiiróbirora sĩcãrõména marĩcã masããdacu sũcã. ⁶ Ateré masiã: Marĩ too sʉgueropũ ñañarõ niirecʉtirere Jesucristo diariguemena curusapũ páabiatunoriro tiiróbiro wáayiro. Marĩ bayiró ñañaré tiidʉgárere petijõããrõ jĩrõ, teero tiinóyiro. Teero tiirã, ñañarére tiirĩjãrõ booa. Marĩrẽ ñañaré bayiró peti tiinʉnúseri tiirĩjãrõ booa sáa. ⁷ Sĩcũ diarigupũ cũñ catigũ ñañaré tiirĩguere netõrĩgupũ ni-iqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro nijĩrã, “cũñ tiiróbirora catiadacu” jĩrécãrẽ padeóa. ⁹ Ateré masiã: Jesucristo diarigupũ masõnorigũ dianemoriqũ. Cũñrẽ dianemori tiimasĩricu. ¹⁰ Jesucristo diagu, sĩcãrĩrã basocã ñañaré tiiré wapare diabosayigũ. Mecũtĩgãrẽ cũñ catigũ nijĩgũ, sĩcãrõména Cõãmacũmena duuró manirõ catirucuqui. ¹¹ Tee tiirã, marĩcã “Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩã” jĩ tʉgueñaãda. Diarira tiiróbiro ñañarére tiirĩjããda. Teerora sũcã marĩcã sĩcãrõména Jesucristomena nijĩrã, “Cõãmacũmena duuró manirõ catirucuadacu” jĩ tʉgueñaãda.

¹² Teero tiirã, marĩrẽ ñañaré tiidʉgáre marĩ wãcũrẽpũre jeapacari, teero nucãjããda. ¹³ Marĩye õpũũ maquẽ tiirémene wapa cʉorã putuárijããda. Teero tiirã, biirope niĩãda: Marĩ dia masãrira tiiróbiro nijĩrã, marĩye õpũũ maquẽrẽ Cõãmacũyepere tiicotéri tiĩada sáa. Teeména cũñ dutiré ãñurépere tiicotérucuada. ¹⁴ Marĩjã Moisés dutirémene niiria;

Cõamacũ marĩrẽ añurẽ titorémenape niiã. Teero tiiró, ñañaré marĩrẽ dutinetõnucãrĩ, tiirĩjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiiróbiro niirẽ

¹⁵ Too docare ¿deerope pũtuánoadari sáa? Marĩjã Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiibosáremena niiã. Moisés dutirémenape niiria sáa. Teero tiirá, “ñañaré tiijãco” ¿jĩĩadari? Jĩirijãada. ¹⁶ Múã masĩcu: Āpĩ dutirẽre yũrucura, cũũrẽ dutiapenori basoca sããrã tiia; cũũ múã õpũ pũtuágu tiiquí. Tee tiiróbiro niiã, múã ñañarére tiirucúra. Ñañaré tiiré wapa pecamepũ wáarere bũaadacu. Cõamacũ dutirẽre yũrucurapeja, cũũrẽ padecotera tiiróbiro niiã. Cũũ dutirẽre yũura, añurõ tiimasĩrere bũaadacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropũ múã ñañarére tiirucúrira niijĩyu ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire bueri tũorá, añurõ yũuyiro. Teero tiirá, ñañarére tiirucúmirira añurẽpere yũuyiro sáa. Yũũ múãrẽ teero tiirĩguere wãcũcogu, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Múãrẽ wisióro tũgueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Múã too sugueropũre múãye õpũũ maquẽmena ñañarére tiirucújĩyu. Jõõpemena ñañaré tiidóajĩyu. Atitõpere múãye õpũũ maquẽmena añurẽre tiiyá. Teero tiirá, añurẽre tiirucúra pũtuáadacu.

²⁰ Too sugueropũre múã ñañarére tiirucúra niijĩrã, añurẽpere tiibórano mee niijĩyu ména. ²¹ Múã ñañaré tiirĩgue wapare ¿ñeenó añurẽre bũayĩri? Atitõre múã too sugueropũ ñañaré tiirĩguere wãcũrã, bobocú. Tee ñañaré tiirĩgue wapamena pecamepũ wáare dícare bũabójĩyu. ²² Atitõre múã netõnénorira niijĩrã, ñañarére tiirĩcu sáa. Cõamacũrẽ padecotera niicu. Cũũrẽ padecotere wapa añurõ tiimasĩre bũaadacu. Teewapamena catiré petihẽre bũaadacu. ²³ Ñañaré tiiré wapare diadoarere bũanócu. Cõamacũ marĩrẽ wapamanĩrõ titoréja catiré petihẽre bũarĩ tiiré niicu. Marĩ Īpũ Jesucristomena “sĩcãrõména niĩya” jĩĩgũ, teeré ticoqui.

7

Wãmosĩare maquẽmena queorẽ

¹ Yáa wedera, múã basocáre dutirẽre masĩrã niicu. Teero tiirá, múã ateré masĩcu: Marĩ catirĩ bũrecopũ dícare basocáre dutirẽre yũmasĩcu. ² Queorémena múãrẽ wedegũda. Marĩrẽ dutiré biiro niiã: Sĩcõ wãmosĩarigo coo manũ catiritabere ména cũũ nũmo niyo. Cũũ diaari siro docare, cúã wãmosĩarigue petijõãcu; coo manũ manigõ pũtuájãco. ³ Coo manũ catipacari, ãpĩména niigõ, ñeeaperepigo pũtuáco. Coo manũ diaari siro docare, cúã wãmosĩarigue petijõãcu. Teero tiigó, ãpĩména dúutugo, ñañarõ tiigó mee tiicó.

⁴ Yáa wedera, tee tiiróbirora wáajĩyu marĩrẽ. Marĩ Cristomena diasotoapeorira niiã. Mecütígãrẽ Moisére dutiré

cũüriguemena mee niiã. Teero tiirá, ãpĩména dúutumasiḡõ tiiróbiro niimasĩã. Marĩ dúutugu diarigupu masõrigu niĩ. Marĩ cãmena nijĩrã, ãñurõ niirecutirere buaádacu. ⁵ Tíatorupe marĩ ñañarére tiirĩ basoca niirucuwa. Moisére dutiré cũüriguere tuoári siro, nemosãñurõ ñañarépere tiidugáwa. Tee ñañarére tiirigue wapa diadoare buaádara niimiwã. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩre dutimasĩria. Teeré netõrirapu niiã. Teero tiirá, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espiritu Santo boorépere tiicotéa.

Ññurére tiidugápacu, ñañarépere nemorõ tiicú

⁷ Too docare ¿deerope putuánoadari sáa? “Moisére dutiré cũürigue ñañaniã”, ¿jĩĩadari? Jĩrijããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiirére “ñañaré tiiré niicu” jĩĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapure sicawãme biiro jĩĩã: “Ãpẽrãyére ugorijãña”, jĩĩã. Tee jĩĩrõno manidójããtã, too docare yuu “ugorecutire ñañaré niicu” jĩĩmasĩña manibójĩyu. ⁸ Tee dutiré yũre ñañaré tiirére ãñurõ tũgueñamasĩrĩ tiipacári, yũpe nemosãñurõ ñañarére tiidugágu putuájãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiirigu niipacu, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tíatorupe ména yuu tee dutirére masĩriritopure wãcũpatiro manirõ yuu nijãmiwã. Too síro tee dutirére yuu masĩrĩ sáa, ñañaré tiiré yũre dutinucãwã. Teero tiigú, “pecamepu wáagudacu” jĩĩ tũgueñamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógũdupu nijãgũ tiirigu niimiwã. Tee dutiré basocáre Cõãmacũmena ãñurõ putuári tiiré niipacaro, yũpere wapa cuogú, diagudu putuári tiiwú. ¹¹ Yũ tee dutirépere wãcũnũuseboarigure ñañaré yũpure niiré yũre ñañarére wãcũnũuseri tiĩãmajãmitu. Tee dutirére masĩpacu, yuu ñañaré tiiré wapamena diadoarere buajãgũdu tiimírigu niiwã.

¹² Teero tiiró, Moisére dutiré cũürigue ñañaré maniré peti niiã. Tee dutiré niipetirepara ñañaré maniré, diamacú maquẽ, ãñuré niiã. ¹³ Too docare tee dutiré ãñuré niipacaro, ¿yũre diadoarere buajãgũdu putuári tiigári? Tiirícu. Yũ netõnucãre wapamenape diadoarere buajãgũdu putuámitu. Teero tiiró, yuu tiirécutirepe tee dutiré ãñurémena ññãĩpereja, ñañaré tiiré niiriro niiwã. Ateména putuáa: Tee dutirére tũomasĩpacu netõnucãjĩgũ, ñañaré tiirére “bayiró ñañaré niiã” jĩĩmasĩnoã.

¹⁴ Marĩ masĩã: Moisére dutiré cũürigue Cõãmacũ ticorigue niirõ tiia. Yũpe ñañarére tiisũguénucãrigu nijĩgũ, ñañarérena tiirucúgu tiiróbiro niigú niiã. ¹⁵ Yũ tiidugáretere tiiría; yuu tiiríporepere tiirucújãga sũcã. Yũ basiro yuu tiirucúretere tũomasĩriga. Deero tiigú teero tiíata yuu. ¹⁶ Yũcã yuu tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cũüriguere tiiripacu,

“ãñuréra niiã” jĩapujãã. ¹⁷ Yũu basiro mee ñañaré tiia. Yũupure ñañaré tiiré nijĩrõ, yũure ñañaré tiirí tiigá. ¹⁸ Ateré yũu masiã: Yũu basirora yũu ñañarére tiisuguénucãrigu nijĩgũ, ãñurépere “ãñurõ tiijãgũda” jĩãrigu niipacu, tiimasĩriga. ¹⁹ ãñuré yũu tiidugárere tiirõno tiigú, ñañaré yũu tiidugáherepere tiirucúa. ²⁰ Yũu tiidugáherere tiigú, yũu basiro mee teero tiia. Yũupure ñañaré tiiré nijĩrõ, yũure ñañaré tiirí tiigá.

²¹ Ate wáarucua yũure: Yũu “ãñurére tiijãgũda” jĩpacu, ñañarére tiipapácütirucujãga. ²² Yũu basiropeja Cõamacũ dutirére tusanetõjãmiga. ²³ Tee tiiró, yũu tũgueñarĩ, yũu ñañaré tiisuguerigue yũu ãñurõ tiidugáherepere wãcũnũusedugari, bayiró cãmerĩquẽrõbiro tũgueñaga. Wãcũnũusedugamiãriguere ñañarépe dutinetõnucãjãcu.

²⁴ Ñañaré tiirére duumasĩrijĩgũ, ñañarõ tũgueñaga. ¿Noã yũu diadoaboariguere catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? ²⁵ Cõamacũ sícũrã marĩ Ôpũ Jesucristomena yũure catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõamacũrẽ usenire ticoa. Ateména putuáa: Yũu wãcũrémena Cõamacũ dutirére tiicotégũ niiã. Yũu ñañaré tiisugueriguere tiirucúgũ nijĩgũ, ñañarépere tiicotégũra niiã.

8

Espíritu Santore cœorá niirecutire

¹ Teero tiirá, marĩ Jesucristomena niirãjã ñañaré tiinóricu; pecamepũ wáaricu. ² Espiritu Santo marĩrẽ mama catirére Jesucristomena cœorĩ tiirĩgu niuwĩ. Cũũ catiré ticoriguemenã marĩ ñañaré tiirécutirere tiidúmasiã sãa. Diadoaborere netõrirapũ niiã sãa. ³ Marĩ ñañarépere tiisuguénucãrira nijĩrã, Moisére dutiré cũũriguepere ãñurõ tiimasĩhẽrã nijĩyu. Tee dutirépeja marĩrẽ netõrĩ tiimasĩria. Cõamacũ dícu netõrĩ tiimasĩqui. Cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niuwĩ, marĩ ñañaré tiirére dia wapatĩbosadutigu. Cũũ macũ marĩ ñañarére tiisuguénucãrira õpũũcutiro tiirõbirora õpũũcutiyigu. Tiiõpũũmena diagu, marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩpetijãbosarigu niuwĩ. ⁴ Teeré wapatĩgu, marĩrẽ Cõamacũ dutirõbiro tiiaro jĩgũ, teero tiibosáyigu. Teero tiirá, marĩ ñañarére tiisuguénucãriguere tiinũsera mee niiã sãa; Espiritu Santo tutuaromena cũũ boorõbiro tiirécutirape niiã.

⁵ Basocá cãã ñañarére tiisuguénucãriguere tiinũseraja tee dícuere wãcũnũnũsecua. Basocá Espiritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícuere wãcũnũnũsecua. ⁶ Basocá cãã ñañarére tiisuguénucãrigue dícuere wãcũnũnũserapeja diarã tiirõbiro niitoacua. Espiritu Santo boorénorẽ wãcũnũnũserapeja catiré petihére cœoádara niitoacua; ãñurõ niirecutirere cœoádara

niitoacua. ⁷ Basocá cūā ñañarére tiisuguénucārigue dícare wācūnənuserapeja Cōāmacūrē ññadugahera tiiróbiro niicua. Cūā dutirére tiidugáríjīrā, tiimasīhērā niicua. ⁸ Cūā ñañarére tiisuguénucārigue dícare tiirucújīrā, Cōāmacūpere usenirī tiimasīricua.

⁹ Múāpe múā ñañarére tiisuguénucāriguere tiirécutiricu. Espíritu Santo múāpure niigū cūā múārē tiidutírenorē tiirécuticu sáa. Sīcūnorē Espíritu Santo cūūpure manirī, Jesucristomena niiriqú. ¹⁰ Cristo múāpure niīātā, múāye ōpūūrī bóaadari ōpūūrī niipacari, múāye yeeripūnarīpe catiré petihére cūotóacu. Ñañaré tiiré wapa múāye ōpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe múārē “añurārā niīya” jīnoremēna catiré petihére cūotóacu. ¹¹ Cōāmacū Jesuré diarigūpure masōrigū niīwī. Espíritu Santo múāmenā niirī ññagū, Cōāmacū múāye ōpūūrī bóaadare ōpūūrī niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espíritu Santo múāpure niigūmenā.

¹² Teero tiirā, yáa wedera, Espíritu Santo marīrē tiidutírobirora tiirucúro booa. Marī ñañarére tiisuguénucāriguere tiirjārō booa sáa. ¹³ Marī ñañarére tiisuguénucāriguere tiirāja, diadoaadara niīadacu. Tee ñañarére tiisuguénucāriguere Espíritu Santo tiīápuremenā tiidúrapeja catirucudacu.

¹⁴ Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinənuserano Cōāmacū pōna niīya. ¹⁵ Cōāmacū marīrē Espíritu Santore ticorigū niīwī. Espíritu Santo marīmenarā niigū, marīrē cuiri tiiríqui; ñañarō netōādarape cuiremenā niirucucua. Espíritu Santo marīrē “diamacū Cōāmacū pōnabiro putuára tiā” jīmasīrī tiirígu niīwī. Teero tiirā, cūūmenarā Cōāmacūrē “Pacu” jīmasīā. ¹⁶ Espíritu Santora marī wācūrēpure “Cōāmacū pōna niītoaa” jī tūgueñarī tiiquí. ¹⁷ Cōāmacū cūoré cūū macūmenā putuáadacu. Marī Cōāmacū pōna niirī, Cristore putuaréno marīcārē putuáadacu. Teeré ñeeādari suguero, Jesucristo ñañarō netórobirora ñañarō netóápuro booa ména. Too síropucārē sīcārōména Cōāmacū añuré cūorére Cristomenā cūoádacu marī.

Marī Cōāmacū añuré cūorémenā niīadacu

¹⁸ Marī atibúrecorū ñañarō netōā. Too síropū Cōāmacū marīrē ūmūāseperū añurére ticoadarere wācūrā, mecūtígā marī ñañarō netōré “bayiró niiré mee niīā” jī wācūā. ¹⁹ Too síro Cōāmacū marīrē “yūn pōna niīya” jīgū, cūū añuré cūorére ticogúdaqui. Cūū teeré ticoadari búrecore niipetire cūū bauanérigue coteró tiicú. ²⁰ Niipetire Cōāmacū bauanérigue cūūrē netōnucāripacaro, bóaadare putuáayu. Cōāmacū “bóaditire putuádoaricu tiirópūja” jīgū, teeré teero wáari tiijārigū niīwī. ²¹ Too síropureja cūū bauanérigue bóaadare mee niīadacu;

netõnénoãdacu sáa. Cõãmacũ põna cũũ añurére cʉoróbirora cũũ bauanériguecã cʉoádacu. ²² Marĩ ateré masiã: Atitóre niipetire Cõãmacũ bauanérigue pũnirére tʉgueñacu ména. Sícõ numiõ wĩmagũ apagodo pũnirére tʉgueñarõbiro tʉgueñacu. ²³ Tee bauanérigue dícu pũniré tʉgueñarõ mee tiia. Marĩ Espiritu Santore cʉorácã pũniré tʉgueñarãbiro niijãã. Cõãmacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticosʉguerigu niuwĩ ména. Teero tiirá, ateré coterã tiia sũcã: Too síropũ Cõãmacũ niipetira tʉocóropũ marĩrẽ “yũũ põnabirora putuájãrã tiíya” jĩãdarere cotea. Teero biiri “Cõãmacũ marĩrẽ niirucujããdare õpũũrĩrẽ ticogũdaqui” jĩrã cotea. ²⁴ “Teeré ñeejããdacu” jĩ wãcũremena padeosʉguéjãrã, netõnénowã. Sícũnorẽ “ticogũda” jĩriguere ñeetoarigupuja cotenemoriqúi sáa; diiyenópere cotemasĩña manicú. ²⁵ Marĩpe too síropũ ñeeãdarere cotea. Potocõrõ manirõ cotea.

²⁶ Apetó marĩ wãcũbayiripacari, Cõãmacũrẽ diamacũ añurõ sãĩmasĩripacari, Espiritu Santo tiíapuqui. Marĩ ñañarõ netõrĩ, Cõãmacũrẽ añurõ sãĩmasĩrõ mee wáacu. Teero tiigú, Espiritu Santope marĩrẽ tiíapugũ marĩ sãĩbóariguere sãĩbosáqui. Marĩ sãĩmasĩña manirére sãĩmasĩqui. ²⁷ Cõãmacũpe marĩ boorére tʉgueñamasĩgũ niijĩgũ, Espiritu Santo sãĩbosárere añurõ masĩtoaqui. Espiritu Santo Cõãmacũ basiro cũũrẽ padeorãre boosãrenorẽ bayiró sãĩbosáqui.

Ñañarére añurõ netõncãjããdacu

²⁸ Cõãmacũ marĩrẽ cũũ booróbiro tiíaro jĩĩgũ, beseyigu. Teero tiirá, marĩ ateré masiã: Marĩ cũũrẽ maĩrãrẽ tiíapurucujãqui; niipetire marĩrẽ noo niiréno wáapacari, Cõãmacũ añurére marĩrẽ wári tiiquí. ²⁹ Cõãmacũ sicutopũra cũũrẽ padeoádarare masĩpetitoayigu. Cũã niĩãdare maquẽrẽ biiro jĩiyigu: “Cũãrã yũũ macũ niirobirora niĩãdacua; cũũ niirecutirebirora niimũãñcããdacua”, jĩiyigu. Teero tiigú, cũũ macũrẽ “niipetira yũũre padeorã sõwũ tiiróbiro niigú putuãgũdaqui” jĩtoayigu. ³⁰ Cõãmacũ “yũũ macũ niirecutirebirora niimũãñcããdacua” jĩĩnorirarena cũũ põna tiiróbirora putuári tiirigu niuwĩ. Cũũ põna tiiróbiro putuarãre “añurãrã niíya” jĩrigu niuwĩ. “Añurãrã niíya” jĩrãrẽ cũũ macũbiro putuári tiirigu niuwĩ.

³¹ Teero tiirá, marĩ tee niipetirere wãcũjãrã, “marĩrẽ Cõãmacũ diamacũrã tiíapujãgũdaqui” jĩmasiã. Cũũ tiíapuri, ãpẽrã marĩrẽ ñañarõ tiipacári, wãcũpatiria. Cũã ñañarõ tiiré niidoaricu. ³² Cõãmacũ cũũ macũ peticãrẽ maĩpacá, marĩye wapare diabosadutigu, basocá cũũrẽ sãĩrĩ tiijãrigu niuwĩ. Teero cũũ macũrẽ ticorigu niijĩgũ, niipetire marĩrẽ tiíapurecãrẽ ticogũdaqui. ³³ Sícũno Cõãmacũ cũũ beserirapure “ñañarã niíya” jĩĩmasĩriqui. Cõãmacũ basirope “añurãrã niíya” jĩtoarigu niuwĩ. ³⁴ Sícũno marĩrẽ “ñañarõ tiiró booa”

jĩsuguemasĩriqui. Jesucristope marĩrẽ diabosarigu niĩwĩ. Diatoa, masarigu niĩwĩ. Teero tiigú, mecútĩgãrẽ cũũ Pacu diamacũpe duijĩgũ, marĩrẽ sãĩboságu tiiquí. ³⁵ Sĩcũno Cristo marĩrẽ maĩrécãrẽ cãmotãmasĩriqui. Marĩ ñaňarõ netõpacári, marĩ ñaňarõ tũgueňarucupacari, marĩrẽ ñaňarõ tiipacári, marĩrẽ juabóare wáapacari, marĩ suti cõorĩpacari, marĩ quiorẽ watoapu niipacari, marĩrẽ sĩapacári, Cristope maĩrucũjãqui. ³⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpucã teerora jĩ jóanoã: Mũnrẽ padeorẽ wapa wãcũhẽrõ sãñóãdarapũra niĩã. Ovejare sĩaãdara tiiróbiro ùsãrẽ tũgueňaya,* jĩ jóanoã.

³⁷ Marĩpũre noo niirẽ wáapacari, Jesucristo marĩrẽ maĩgũ tiiapuremena ãňurõ netõncãjããdacu. ³⁸ “Cõãmacũ marĩrẽ maĩrẽre apeyenó cãmotãmasĩricu”, jĩ padeomasĩjãã yũũja. Diarénocã, teero biiri catirẽ; ángelea, teero biiri wãtĩãrẽ dutirã; atitó wáarecã, teero biiri too síropũ wáaadare; tutuare cõorácã, ³⁹ teero biiri ãmũãrõpũ wáarecã, ãcũãrõpũ wáare; teero biiri dee biirẽ Cõãmacũ bauanériguenocã cũũ marĩrẽ maĩrẽre cãmotãmasĩricu. Cõãmacũ cũũ maĩrẽre ñnogúrã, marĩ Õpũ Jesucristore marĩye wapare diabosadutirigu niĩwĩ.

9

Israelya põna macãrãye queti

¹ Yũũ Jesucristore padeojĩgũ, jĩditoro manirõ, diamacũ wedea. Espĩritu Santocã yũũ jĩrẽre “diamacũrã jĩgũ tiii” jĩmasĩqui. ²⁻³ Yũũ bayiró wãcũpati, ñaňarõ yeeripũnacutiga, yáa wedera Israelya põna macãrã Jesurẽ padeohéri ñagũ. Yáa põna macãrã diamacũ Jesurẽ padeorĩ boogú, pecamepũ cúa wáari boorĩga. Teero tiigú, yũũpe cúaãmena wasodugãmiã. Wasogú, yũũpe pecamepũ wáagudacu; Cristore ñnaribocu. ⁴ Cúaãjã biirope jĩñnorira niĩya:

Israel pãrãmerã niinũusera niĩya;

Cõãmacũ cũũ põna tiiróbiro pũtuáaro jĩĩgũ, cúaãrẽ beseyigu;

cũũ bóebaterere cúa ññayira;

cúaãrẽ “biirope cãmerĩ tiirẽcutiada” jĩiyigu;

cúaãrẽ dutirẽ cõoáadarecãrẽ cũũrigu niĩwĩ;

“yáa wiipũre yũũre padeorã, biiro tiirẽcutiya” jĩirigu niĩwĩ;

cúaãrẽ “ãňurõ tiiapurucujãgũdacu” jĩirigu niĩwĩ;

⁵ cúa Abraham, Isaac, Jacob pãrãmerã niinũuserapũ niĩya;

Cristocã basocũ bauãjĩgũ, cúaãya põna macãrã niirigu niĩwĩ
sũcã.

Cũũ Cõãmacũrã niiqui.

* 8:36 Salmo 44.22.

Niipetirere dutimasĩgũ niiqui.

Teero tiirá, “mũũ ãñugú niĩã” jĩĩ, usenire ticorucujãrõ booa. Teerora jĩĩrõ booa.

⁶ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ãñurõ tiipacári, pau cũũrẽ padeoríya. Cũã padeohéri, “Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩĩriguere tiiríqui” jĩĩgũ mee tiia. Cõãmacũ cũũ jĩĩrere diamacú tiiqui. “Cõãmacũ niipetira Israel pãrãmerã niinũuserare beseriyigu”, jĩĩdũgaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pãrãmerã niinũuserare beseriyigu. Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩiyigu: “Isaac pãrãmerã niinũusera mũũ pãrãmerã peti niĩãdacua”, jĩĩrigu niĩwĩ. ⁸ Biiro jĩĩdũgaro tiia: Cõãmacũ niipetira Abraham pãrãmerã niinũuserare “yũũ põna niĩya” jĩĩriqui. Abrahamrẽ “sĩcũ põnacutĩgudacu” jĩĩrigu põna dícu Abraham pãrãmerã niinũusera niicua Cõãmacũ ññacoropũ. ⁹ Cõãmacũ Abrahamrẽ cũũ põnacutĩadare maquẽrẽ wedesũguegu, biiro jĩĩrigu niĩwĩ: “Atitónorã yũũ atiri, Sara macũcutĩgorũ niigõdaco mée”, jĩĩrigu niĩwĩ.

¹⁰ Apeyé niinemoã sũcã: Too síro marĩ ñecũ Isaac numocutiyigu. Cũũ numo Rebeca sũduárirare niipacó niiyigo. Cũãgã Isaac sũcũpõnarã niiyira. ¹¹⁻¹² Cũã bauáadari sũgueropũra, ãñuré, ñañarere cũã tiirípacarira, Cõãmacũ sũcũrẽna besesũguetoayigu. Teero tiirĩguemena Cõãmacũ cũũ “besea” jĩĩrere ãñoyigu. Basocá tiirere ññagũ mee cũũ besedũgarare besequi. Teero tiigú, Rebecare jĩĩrigu niĩwĩ: “Cũũ sõwũpe cũũ bairé padecotegu sããgũdaqui”.* ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Jacoré maĩwũ; Esaúpere booríwu”, † jĩĩ jóanoã.

¹⁴ Too docare ¿deerope putũánoãdari sáa? “Cõãmacũ diamacú tihégũ niiqui too docare”, ¿jĩĩãdarite? Jĩĩrijããda. ¹⁵ Cõãmacũ sicatorpũra Moisére “yũũ bóaneõ ññadũgagũnorẽ bóaneõ ññagũda”‡ jĩĩrigu niĩwĩ. ¹⁶ Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ cũũ bóaneõ ññadũgarare bóaneõ ññaqi. Basocá basiro bóaneõ ññadutiri mee bóaneõ ññaqi. Teero biiri ãñurõ tiiré wapa mee bóaneõ ññaqi. ¹⁷ Teero tiiró sũcã, Cõãmacũye queti jóaripũpũcãrẽ Cõãmacũ Faraónrẽ “tee biigũdacu” jĩĩriguere jóanoriro niĩwũ: “Yũũ tutuarere mũũmena ãñogũda jĩĩgũ, mũũrẽ õpũ wáari tiiwá. Niipetiro macãrã yũũ tutuarere masĩãrõ jĩĩgũ, teero tiiwá”, § jĩĩrigu niĩwĩ Cõãmacũ. ¹⁸ Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ bóaneõ ññadũgagũnorẽ bóaneõ ññaqi. Cũũ basirora ãpẽrãrẽ tũodũgáhera niirĩ tiiqui.

¹⁹ Sũcũno yũũ teero jĩĩãriguere tũogú jĩĩboqui: “Too docare Cõãmacũ basiro basocãre tũodũgáhera niirĩ tiipacá, ¿deero tiigú

* 9:11-12 Génesis 25.23. † 9:13 Malaquías 1.2-3. ‡ 9:15 Éxodo 33.19. § 9:17 Éxodo 9.16.

cũārē ‘wapa cuorá niĩya’ jĩbogari? Cũu basirora tiidutírenorē ‘tiiría’ jĩmasĩña manimícura”, jĩboqui. ²⁰ Cõamacũrē teenorē jĩrijārō booa. Teero jĩgũnojã Cõamacũrē “diamacũ tiiría mũjã” jĩãmajãgũ niiqui. Sotacuru weeariru tiirurē weearigore “¿deero tiigó biiro bauríru weeari?” jĩmasĩricu. ²¹ Dii weegóno sicaburuu niipacari, coo tiidugáro weemasĩco. Decomena añuréparu coo dúaadareparure weemasĩco. Apeburuaména coo cuoáadareparure weemasĩco.

²² Teerora Cõamacũcã tiiquí. Cũu bayiró cúare, teero biiri cũu tutuarere eñogúda jĩgũ, cũã ñañaré tiirá niipacari, teero iñajãqui ména. “Ñañarō tiinóãdarapu niitoaya mée” jĩgũ, teero iñajãqui. ²³ Teero tiigũ sũcã, cũu basirora bóaneō iñarirapereja añurō tiípugũdaqui. Cũu añurére cuoáro jĩgũ, besetoajiyi. ²⁴ Marĩ cũu bóaneō iñarã niĩã. Marĩ judíoare, ãpẽrã judíoa nihērãcãrē beserigu niiwĩ. ²⁵ Oseas Cõamacũ wederiguere tee jĩ jóatoarigu niiwĩ mée:

Basocá yáa põna macãrã nihērãpere “yáa põna macãrã niĩya” jĩgũdacu;

yũ maĩrã nihērãpere “yũ maĩrã niĩya” jĩgũdacu,*

jĩ jóarigu niiwĩ. ²⁶ Teero biiri

“máájã yũ menamacãrã mee niĩã” jĩnori dita macãrãprena “cũã Cõamacũ catigú põna niĩya” jĩnoãdacu,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁷ Israelya põna macãrã maquẽrē Isaías biiro jóarigu niiwĩ: Israel pãrãmerã niinunusera ditatupari día pairímaa wesapu niiré tiiróbiro paũ niipacara, puarãgãsañurō netõnénoãdacua.

²⁸ Cõamacũ cũu jĩrirobirora diamacũ tiigũdaqui.

Cũu teeré tiíadari bureco jearipureja, pearó manirō máata atibúreco macãrãrē ñañarō tiigũdaqui,‡

jĩ jóarigu niiwĩ.

²⁹ Isaías basirora tee maquẽrē biiro wedesũguetoarigu ni-iwĩ:

Cõamacũ niipetire sotoapu niigú maríya põna macũ sícãnorē dũarídojããtã, marĩcã petibójyũ Sodoma macãrã, Gomorra macãrã pe-tirírobirora,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

Cristoyere judíoa boorírique queti

³⁰ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? Biiro niĩã: Judíoa nihērãpe “ateré tiirí, Cõamacũ marĩrē ‘añurãrã niĩya’ jĩgũdaqui” jĩrénorē tiinunúsericua. Tiinunúseripacara,

* 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9.

Jesuré padeorémenape “añurārā niīya” jīnorā niicua.
³¹ Judíoape “Moisére dutiré cūūrigue tiirécütiremena
 Cōāmacū ūsārē ‘añurārā niīya’ jīgūdaqui” jī wācūmiyira.
 Teero wācūpacara, tee dutirébiro tiiríyira. ³² ¿Deero tiigú
 Cōāmacū cúārē “añurārā niīya” jīriyiri? Cūāpe Jesucristore
 padeorípacara, Cōāmacūpe “añurārā niīya” jīrī t̄odugámiyira.
 “Marī tiirécütiremenape marīrē ‘añurārā niīya’ jīgūdaqui”,
 jī wācūmiyira. Teero tiirá, Jesús ūtāgā tiiróbiro biigúre
 padeoríjīrā, tiigapú d̄upotua, ñaacūmucua. ³³ Tee maquērē
 Cōāmacūye queti jóarip̄p̄u jóanoā:
 Jerusalén̄p̄re sicaqui ūtāqui cūūā. Tiiquip̄u basocá d̄upotua,
 ñaacūmuādacua.
 Cūūrē padeogúno “bári peti padeotú” jīriqui,*
 jī jóanoā.

10

¹ Yáa wedera, Israelya pōna macārārē netōnérī bayiró
 boosāā. Teero tiigú, bayiró Cōāmacūrē sāibosáa. ² Cūā Cōāmacū
 boorére añurō tiidugámicua. Teero tiidugápacara, añurō
 t̄omasīricua. Ȳu masīā cūā tiidugárere. ³ Cōāmacū cúārē
 Jesuré padeorémenape “añurārā niīya” jīrēre t̄odugáricua.
 Cūārē dutirére ȳurémenape añurārā niidugacua Cōāmacū
 ñācorop̄re. Teero tiirá, Cōāmacū “Jesupere padeoyá” jīrēre
 boorícua. ⁴ Jesuré padeogúno doca “dutarere tiirémenape
 Cōāmacū ñācorop̄re añugúrā niīā” jī wācūn̄n̄useriqui;
 “Jesuré padeorémenape Cōāmacū ñācorop̄re añugúrā niīā”
 jī wācūn̄n̄usequi.

⁵ Āpērā Moisés dutirémēna Cōāmacū “añurārā niīya” jīrēre
 t̄odugáya. Moisés tee maquērē biiro jóariḡu niīwī: “Ate dutiré
 cūūrigue maquērē tiirucúḡu, catiré petihére b̄hagúdaqui”,*
 jī jóariḡu niīwī. ⁶ Āpērāpé cūā Cōāmacūrē padeorémēna cūū
 “añurārā niīya” jīrēre t̄odugáya. Tee maquēcārē Moisés biiro
 jóariḡu niīwī: “¿Noā ūm̄h̄sep̄u m̄h̄waḡdari?” jī wācūrijāña”,
 jī jóariḡu niīwī. Moisés biiro jīdugayiḡu: “¿Noā ūm̄h̄sep̄u
 marīrē netōnégūd̄re s̄hogú wāaḡdari?” jī wācūnemorijāña;
 atitoariḡu niīwī”. ⁷ Atecarē jóariḡu niīwī: “¿Noā niidi-
 tidari copep̄u diiwáḡdari?” jī wācūrijāña”, jī jóariḡu ni-
 iwī. Biiro jīdugayiḡu: “‘Cristo diarira watoap̄u niigúrē ¿noā
 masām̄h̄atari tiigúdari?’ jī wācūnemorijāña; masām̄h̄at̄ariḡu
 niīwī”. ⁸ Teenórē “wācūnemorijāña” jī jóaari siro, ateré jī
 jóariḡu niīwī: “Cōāmacū basocáre netōnére queti marī watoap̄u
 niitoaa; marī teeréna wedea; teeréna sūcā wācūn̄n̄usea”,† jī

* 9:33 Isaías 28.16. * 10:5 Levítico 18.5. † 10:8 Deuteronomio 30.12-14.

jóarigu niíwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo унн Ōpũ niĩ” jĩ wedegáno “Cõamacũ Jesucristo diarigupũre masõyigu” jĩ padeó wãcũннннsegũ, netõnénogũdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wãcũннннsegũnorẽ Cõamacũ “ãñugúrã niĩ” jĩqui. Cũũrã “Jesucristo унн Ōpũ niĩ” jĩ wederi, Cõamacũ netõnénogũdaqui.

¹¹ Cõamacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Cũũrẽ padeogáno ‘buri peti padeotú’ jĩriqui”,‡ jĩ jóanoã. ¹² Cõamacũ judioare, judioa niihẽrãrẽ sãcãrĩbíro ñnaqui. Cũũ sãcãrã niipetira Ōpũ niĩ. Niipetira cũũrẽ padeorẽmena sãĩrãrẽ pee ãñurere ticogũdaqui. ¹³ Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã sũcã: “‘Ōpũ, уннre netõnéña’ jĩ sãĩgáno netõnénogũdaqui”,§ jĩ jóanoã.

¹⁴ ¿Deero tii basocá Jesuré netõnére sãĩãdari, cũũrẽ padeorĩpacara? ¿Deero tii cũũrẽ padeoádari, cũũye quetire tuorĩpacara? ¿Deero tii cũũye quetire tuoádari, tee quetire wederĩ basoca manipacári? ¹⁵ ¿Deero tii cũã tee quetire wedeadari, sãcũno cũã putopũ “wedegũ wáaya” jĩgũ manipacári? Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ biiro jóanoã: “Marĩrẽ ãñurẽ quetire wedeudara jeari ñnarã, bayirõ useniã”,* jĩ jóanoã.

¹⁶ Паи judioa ãñurẽ quetire tuopacára, niipetira padeoríya. Isaías teerena biiro jĩ jóarigu niíwĩ: “Ûsã Ōpũ, noãnópe ùsã wederere padeorã padeojíya. Niipetira padeopetíriya”,† jĩ jóarigu niíwĩ. ¹⁷ Atemena putuáa: Tuogáno padeorẽ бнаqui. Cũũ бнаqui Cristoye queti wederi tuorẽmena.

¹⁸ Уннupe ateré sãĩñãã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrãcã tuoridojãyiri? Tuomíjíya. Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: Cũã wederẽ quetire niipetiro macãrã tuopetijõãyira. Cũã wederẽ atibúreco niipetiroпũ sesajõãyiro,‡ jĩ jóanoã.

¹⁹ Ateré sãĩñãnemoã: ¿Apetó tiirã, Israelya põna macãrã ãñurẽ quetire tuomasĩriyiri? Tuomasĩmijíya. Унн teerẽ Moisés jóariguemena wedesũguegũda. Cũũ Cõamacũ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niíwĩ:

Judioa niihẽrãcãrẽ ãñurõ tiigũda.

Teero cũãrẽ tiirí, múã ñnatutiadacu.

Múã “Cõamacũyere tuomasĩriya” jĩrẽ dita macãrãrẽ унн ãñurõ tiirí,

múã cúaadacu,§
jĩ jóarigu niíwĩ.

‡ 10:11 Isaías 28.16. § 10:13 Joel 2.32. * 10:15 Isaías 52.7. † 10:16 Isaías 53.1. ‡ 10:18 Salmo 19.4. § 10:19 Deuteronomio 32.21.

20 Too síro Isaíacã Cõãmacũ wedeseriguere cuiro manirõ
biiro jĩ jóanemorigu niwĩ:

Ãmaãhẽrãpe yũre b̄awá.

Yũre “¿deero biirecutigari?” jĩ sãĩñáhẽrãpere masĩrĩ tiwá,*
jĩ jóarigu niwĩ.

21 Isaías Israelya põna macãrãpere Cõãmacũ wedeseriguere
biiro jĩ jóarigu niwĩ sũcã: “Búrecori yoaro yé wãmorĩrẽ
súunucũmiwá, ‘sũnarãrẽ, netõncãrepirare boca ñeegũda’
jĩgũ”,† jĩ jóanemorigu niwĩ.

11

Israelya põna macãrãrẽ siquẽrãrẽ Cõãmacũ beserigue

1 Ateré sãĩñánemogũda: ¿Cõãmacũ cũyarare cõãjõãyiri?
Cõãwaririgu niwĩ. Yũcã Israelya põna macãrã niã. Abraham
pãrãmi niinũnũsegũ, Benjamínya põna macãrã niã. 2 Too
sũguerõpũ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ beseýigũ, cũyara
niãrõ jĩgũ. Atitócãrẽ cúãrẽ cõãwariqui. Elías Cõãmacũye
queti jóaripũ jĩriguere múã tũomĩjĩyu. Cũũ Cõãmacũpũre
Israelya põna macãrã tiirére biiro wedeyigũ: 3 “Õpã, cúã
mũyara profetare sãĩpetĩjãrira niwã. Mũrẽ padeorã
wáicũrare sópeorere tiibatéjãrira niwã. Yũ sícũrã dũsaa
mũrẽ padeogú. Yũcãrẽ sãĩdũgãra, ãmaãrã tiicúa”, jĩyigu.*

4 Cõãmacũpe cũrẽ yũyigũ: “Cũã teero tiipacãri, siete mil
basocã yũre padeorã dũsaáya. Cũãjã Baalbiro baugũ
weerigũre padeoríya”,† jĩyigu. 5 Atitõpcãrẽ péerora Israelya
põna macãrãrẽ Cõãmacũ cũũ ãñurõ tiirémãna besequi. 6 Cũũ
basocãre ãñurõ tiigũ niijĩgũ, cúãrẽ besequi; cúã ãñurõ tiiré
wapa mee besequi. Cũã ãñurõ tiiré wapa cúãrẽ beseatã, “cũũ
basocãre ãñuré ticogũ niã” jĩrẽ wapamanĩbojĩyu.

7 Too docare ¿deerope putuáadari? Israelya põna macãrã
“Cõãmacũ ‘ãñurãrã niíya’ jĩgũdaqui marĩrẽjã” jĩ wãcũmijĩya.
Cõãmacũpe cũũ beserira dícare “ãñurãrã niíya” jĩrigũ ni-
iwĩ. Æpẽrã besenoña manirã niijĩrã, tũomasĩre manidójãrã
putuájãyira. 8 Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:
Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũyere tũomasĩhẽrĩ tiyigũ.
Cúãrẽ capeari ññahẽrã, cãmopéri tũohẽra tiiróbiro niirĩ tiyigũ.
Té atitõpcãrẽ teerora niijãya ména,‡
jĩ jóanoã.

9 Davicã tee maquẽrẽ Cõãmacũmãna wedesegũ, biiro jĩrigũ
niwĩ:

Israelya põna macãrã cúã boseyara, mũrẽ wãcũricua.

* 10:20 Isaías 65.1. † 10:21 Isaías 65.2. * 11:3 1 Reyes 19.10,14. † 11:4 1
Reyes 19.18. ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10.

Cúã teero tiiré wapa cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyá.

¹⁰ Cúãrẽ tuomasĩhērã tiiróbiro, ññahērã tiiróbiro niirĩ tiiyá.

Pee núcüré apara, sucubírocõã tuturo tiiróbiro ñañarõ netõrĩ tiiyá,§

jĩ jóarigu niiwĩ.

Judíoa niihērārẽ netõnérigue

¹¹ Apeyé múãrẽ jĩnemogũda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cõãmacũ cúãrẽ cõãpetijãyiri? Cõãpetirijĩyi. Cõãmacũ cúã netõnúcãrĩ ññagũ, netõnére quetire wederáre judíoa niihērãpere wededutirigu niiwĩ. Too docare judíocã “marĩcã padeoáda” jĩãrõ jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. ¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, ãpērã atibúrecopũ niirãrẽ ãñurõ wáaa. Cõãmacũ “yũ põnarẽ ãñuré ticogũda” jĩriguere judíoa ñeeriwa; judíoa niihērãpe ñeeẽya. Judíocã Jesucristore padeorító jeari, niipetira atibúrecopũ niirãrẽ nemorõrã ãñurõ wáaadacu.

¹³ Mecütigã múã judíoa niihērã dícre wedegũda tiiã. Jesucristo yũre múãrẽ cũyere wededutigũ besecũwĩ. Yũ ññarĩ, yũ paderé bárĩ niiré mee niĩã. ¹⁴ Yũ múãpere tee quetire wederi ññarã, yáa wedera judíocã “padeoró boocú” jĩbocua. Teero tiirã, cúãcã netõnénobocua. ¹⁵ Judíoa Cõãmacũ menamacãrã niimirira cũrẽ padeorĩjĩrã, cõãnoyira. Tee tiigũ, judíoa niihērãpere cũũ menamacãrã wáari tiiyĩgũ. Too síro cũũ cúãrẽ ñeenemorĩ, ãñunetõjõããdacu. Diarirapũ masõrira tiiróbiro niĩãdacu.

¹⁶ Queorémēna múãrẽ wedegũda: Pã tiirã decomēna née, “Cõãmacũye tiiãdare niĩã” jĩcua. Tee jĩpacari, Cõãmacũ dũsarécãrẽ “yéera niĩã” jĩ ññaqũ. Teerora niĩã sũcã yucũgũmenacãrẽ. Tiigũ núcõrĩ Cõãmacũye niicu. Teeré tiiróbirora Cõãmacũ teedupuricãrẽ “yéera niĩã” jĩ ññaqũ.*

¹⁷ Ɔsã judíojã olivogũ dũpũ macãrã peti tiiróbiro niĩã. Sĩquērã teedupurire dũpotécõãriro tiiróbiro Cõãmacũ sĩquērã judíoare cõãrigũ niiwĩ. Too síro teedupuri niĩãriropũ apegũ olivo macãnúcũ macũ dũpurire wiiñédutigũ toopũ tuuquĩ. Tuuari siro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmũãdacu tiigũ dũpuri tiiróbirora. Teeré tiirĩro tiiróbiro wáayiro múã judíoa niihērãcãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cũyara wáari tiirigu niiwĩ. Múã judíoa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñuré ticogũda” jĩriguere ñeeãdacu. ¹⁸ Teeré ñeeãdara niipacara, “marĩjã judíoa nemorõ ãñucu” jĩ wãcũrijãña. Múã dũpuri tiiróbiro dícu niicu. Núcõrĩ tiiróbiro sũonĩrã mee niicu múãjã.

§ 11:10 Salmo 69.22-23. * 11:16 Judíoa ñecũsũmũã Abraham, Isaac, Jacob tiigũ núcõrĩ tiiróbiro Cõãmacũyara niĩya. Cúã pãrãmerã niinũnũseracã tiigũ dũpuri tiiróbiro niijĩrã, Cõãmacũyara niĩya.

19 Múã judíoa nihêrã ateré jĩbocu: “Sĩquẽ ñañaré d̄p̄ari d̄potécõanorigue tiiróbiro Cõamacũ judíoare cõãrigu niĩwĩ. Apegú maquẽ d̄p̄arimena wasotúnorigue tiiróbirora ãsãpere cũyara wáari tiirígu niĩwĩ”, jĩbocu. 20 Teerora biia, biiropeja. Cõamacũ cúã padeohéri ññagũ, cõãrigu niĩwĩ. Múãpe cũrẽ padeorã niijĩrã, cũyara niĩã. Teero tiirã, “ãsã judíoa nemorõ niĩã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõamacũmena t̄omasĩsãnu niĩña, ãsãcãrẽ cõãrĩ jĩrã. 21 Cũãrã judíoare olivogu niisuguerẽ d̄p̄arire d̄potécõãriro tiiróbiro tiirígu niĩwĩ. Múã judíoa nihêrãcãrẽ cũrẽ padeohéri, teerora tiigũdaqui.

22 Ateré acabórijãña: Cõamacũ basocãre bóaneõ ññagũ niiqui. Teero biiri ñañaré tiirãre queoró diamacũrã ñañarõ netõrĩ tiiquí. Cũrẽ padeohérare ñañarõ netõrĩ tiiquí. Múã docare bóaneõ ññagũ niiqui. Teero tiirã, múãrẽ cũũ bóaneõ ññarere wãcũrã, padeorucújãña. Múã duucũrĩ, ñañaré d̄p̄ari d̄potécõãriro tiiróbiro múãcãrẽ cõãgũdaqui. 23 Judíoacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorĩ, cúãcãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. D̄p̄ari d̄potécõãrigue tiiróbiro niimirare tiigũpũra tuunemorõ tiiróbiro tiigũdaqui sũcã. Cũyara wáari tiigũ, teero tiigũdaqui. Cũũ teeré tiimasĩjãqui. 24 Múã judíoa nihêrã macãnucũ macũ olivogu d̄p̄ari tiiróbiro niirira niĩã. Cõamacũ teed̄p̄arire ãñurígupare tuurigue tiiróbiro múãrẽ cũyara wáari tiiyígu. Judíoa doca olivogu maquẽ d̄p̄ari peti tiiróbiro niĩya. Cõamacũ teed̄p̄arire tiigũ basiropare tuuri, nemorõ ãñurõ wiijõãcu. Teero tiigũ, Cõamacũ múãrẽ cũyara peti niiripacari, cũyara niirĩ tiirígu niĩwĩ; judíoapereja nemorõrã cũyara niirĩ tiigũdaqui sãa.

Judíoare netõnéãdare

25 Yãa wederabiro niirã, “Cõamacũ ãsãpere judíoare nemorõ maĩquí” jĩrĩ booríga. Teero tiigũ, too suguero macãrãpu masĩña maniríguere múãrẽ masĩrĩ boogã. Ate niĩã: Paũ judíoa cãmopéri t̄ohéra tiiróbiro niĩya: Jesuré padeoríya ména. Téẽ judíoa nihêrã Jesuyé maquẽrẽ t̄opetĩ, paũ padeoarĩ siro, padeoãdacua. 26 Teero wáari, niipetira judíoa netõnénoãdacua. Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpu jóanoã:

Basocãre netõnégũdu Jerusalén macãrãya põna macũ niigũdaqui.

Jacob pãrãmerãye ñañarére cõãgũdaqui.†

27 Cũãye ñañarére acabóri, yũũ too sugueropũ jĩrigue diamacũ wãaadacu,‡
jĩ jóanoã.

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34.

28 Pau judíoa Jesús basocáre netõnére quetire padeodugáricua. Cúã padeohére wapa múãpere Cõãmacũ añurõ tiiquí. Cúã padeodugáripacari, cúãrẽ maíquí. Sicatopura cúã ñecúsũmuãrẽ beserigu niijgũ, cũũ beserira pããmerã niinũnũseracãrẽ maíquí. 29 Cõãmacũ judíoaere cũũ “añurére ticogũda” jĩriguere ticorijã tiiríqui. Añuré ticoriguere putuáneriqui. Teero biiri cũũ beseri põna macãrãrẽ cõãriqui. 30 Too sugueropũ múã Cõãmacũrẽ netõnucãrira niiwã. Atitóre Cõãmacũ judíoa netõnucãrĩ ñãgũ, múãpere bóaneõ ñãaqui. 31 Teerora wáaadacu judíoaerẽ. Cúã Cõãmacũrẽ netõnucãya. Too síro Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ñãarirobirora cúãcãrẽ bóaneõ ñãagũdaqui. 32 Cõãmacũ niipetirapũre bóaneõ ñãadũgaqui. Teero tiigú, niipetirapũre sícãrĩbĩro “netõnucãrã niĩya” jĩ ñãaqui.

33 ¡Añunetõjõãgũ niĩ Cõãmacũ! Cũũ marĩrẽ bayiró añurére tiimasĩrĩ tiiquí; cũũ masĩré, cũũ tũgueñare añunetõjõãre niicu. Cũũ “biiro tiigũdacu” jĩ wãcũrére wedemasĩña maniã; cũũ tiirére tuomasĩña maniã. Cũũ sícãrã masĩqui. 34 Cõãmacũ marĩ Õpũ wãcũrére sícũno masĩriqui. Sícũ cũũrẽ “biirope booa” jĩmasĩriqui. 35 Teero biiri sícũno “Cõãmacũ yũre wapamóqui yũũ cũũrẽ ticorigue wapa” jĩmasĩriqui.* 36 Niipetire cũũ tiirigue dícu niĩã. Teeré cũũ cotequi. Teeménarã cũũ booró tiidũgáro tiijãqui. Teero tiirá, niipetira Cõãmacũrẽ “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujããda. Teerora niĩãrõ.

12

Jesuré padeoráre tiidutĩre

1 Yáa wedera, Cõãmacũ marĩrẽ añurõ bóaneõ ñãarucuqui. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ múã basiro múãye õpũũrĩ, wãcũré, niipetiremena “mũyera niĩã” jĩñã. Wáicũrere síãdutí ticorirobirora múãye õpũũrĩ catiré niipacari, cũũrẽ ticoya. Múãye õpũũrĩ ñãñaré maniré niirĩ, Cõãmacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirémena cũũrẽ padeorére diamacú ñãoãdacu. 2 Múã atibũreco macãrã tiirucũrere ñãarã, cúã tiirõbĩro tiirijãñã. Biirope tiiyá: Múã wãcũrére wasowáya. Teeména múã niirecutirere wasojããdacu; Cõãmacũ booréperere masĩãdacu. Cũũ boorére masĩjĩrã, añurére tiíãdacu; Cõãmacũrẽ usenirĩ tiíãdacu. Cũũ booré diamacú niĩã.

3 Cõãmacũ añuré ticogú yũre beserigu niiwĩ, cũũye quetire wedearo jĩgũ. Teero tiigú, múã niipetirapũre jĩã: Sícũno “niipetire tiipetijãmasĩã” jĩ wãcũrijãrõ booa. Queoró wãcũrepe

biiro niiã: “Jesucristore padeojĩgã, cũũ tiimasĩre tioré jeat-
uaro tiimasĩã”, jĩña. ⁴ Queorémena wedegũda: Marĩya õpũũ
sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cũojãã. Niipetire tiioõpũũ
niiré merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niiã marĩ Jesuré padeorã.
Marĩ paũ niipacara, Cristomena niijĩrã, sicaõpũũ niiré tiiróbiro
niiã. Tiioõpũũ niiré merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niiã.

⁶ Cõamacũ marĩ niipetirapũre merẽã dícu tiimasĩrere
cũurigu niuwĩ. Cũũ añuré tiodugarere ticoqui. Teero
tiirã, teeména añurõ tiápuada. Cõamacũ marĩ síquẽrãrẽ
cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ
padeoró jeatuario ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ síquẽrãrẽ
tiápumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ añurõ tiápuada.
Síquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã,
añurõ buearo. ⁸ Síquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui;
teero tiirã, wãcũbayiri tiáro. Síquẽrãrẽ niyeru o apeyenómena
tiápumasĩrere ticoqui; teero tiirã, tee ticojããrõ. Síquẽrãrẽ
ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirã, añurõ dutimasĩãrõ.
Síquẽrãrẽ bóaneõ ññaré ticoqui; teero tiirã, useniremena
tiápuaro.

Jesuré padeorã biiro tiirécutiro booa

⁹ Tiiditóro manirõ ãpẽrãrẽ maĩñã. Ññaré boorijãña.
Añurépere booyã. ¹⁰ Jesuré padeojĩrã, sícũpõna tiiróbiro câmerĩ
maĩñã. Múã basiro múã maĩrõ nemorõ ãpẽrãcãrẽ câmerĩ
quioníremena maĩñã.

¹¹ Marĩ Ôpũrẽ padecotera niijĩrã, niipetire múã tiiré
sõnoremena tiirijãña; añurõ tũsarémena tiyã.

¹² “Cõamacũ too síropũre añurõ tiigũdaqui” jĩrã, useniyueya.
Merẽã wãari, ññarõ netõrã, wãcũbayijãña. Duuró manirõ
Cõamacũrẽ sãirucujãña.

¹³ Jesuré padeorãre apeyenó dũsarí, tiápuya. Múã putopu
jearãre añurõ ñeeña.

¹⁴ Múãrẽ ññarõ tiirãre “añurõ wãaaro” jĩ, Cõamacũrẽ
sãibosáya. “Ññarõ wãaaro” jĩrijãña.

¹⁵ Usenirãnorẽ useniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

¹⁶ Sícãrĩbíro añurõ niirecutiya. “Marĩ ñniã nemorõ niiã”, jĩ
wãcũrijãña. Teero jĩrõno tiirã, búri niirãmena sícãrĩbíro niiña.
“Masĩrã peti niiã”, jĩrijãña.

¹⁷ Múãrẽ ññarõ tiirí, cúãrẽ câmerijãña. Niipetira ñnacoropũre
añuré dícu tiirucúra niiña. ¹⁸ Múã niirõ põõtẽõrõ niipeti-
ramena añurõ niirecutiya. ¹⁹ Yãa wedera, múãrẽ ññarõ
tiirí, câmerijãña. Cõamacũpe cúãrẽ ññarõ netõrĩ tiáro.
Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpu jóanoã: “ ‘Yũũ
cãmebosãgũda; yũũ wapa tiigũdacu’, jĩyigu Cõamacũ”,* jĩ

* 12:19 Deuteronomio 32.35.

jóanoã. ²⁰ Atecã jóanoã: “M̄urẽ ññatutigu juabóari, ecayá. Cũũ oco s̄nidugári, t̄ñaña. M̄urẽ c̄ũrẽ teero ãñurõ tiirí, c̄ũ ññañaré ti-iríguere bobogúdaqui”,† j̄j̄ jóanoã. ²¹ Ññañaré múãrẽ docacũmurĩ tiiríjããrõ. Múã ãñurõ tiirémenape ññañaré docacũmurĩ tiyá.

13

¹ Cõãmacũ dícu macãrĩ dutiráre s̄necori tiiquí. Cũũ c̄ũrira niíya. Teero tiirá, niipetira ãñurõ ȳnyaya c̄ũãrẽ. ² Dutiráre netõncãgũno Cõãmacũ dutirécãrẽ netõncãgũrã tiii. Teero tiirá, netõncãrãno ññañarõ tiinõãdacua. ³ Dutiráre ãñurõ ȳnyayusera cuiro manirõ nijãcua. Netõncãrãpeja cui niicua dutiráre. Cuire manirã niidugara, ãñurõ tiyá. Múã teero tiirí, dutirá “múã ãñuniã” j̄j̄ãdacua. ⁴ Cõãmacũ múãrẽ tiápuaro j̄j̄gũ, c̄ũãrẽ s̄necorigũ niíwĩ. Múã c̄ũãrẽ netõncãrã doca, cuiya. Dutirácã netõncãrãnorẽ ññañarõ tiimasĩcua. Netõncãrãrẽ ññañarõ tiirá, Cõãmacũ dutirére tiirá tiicúa. ⁵ Teero tiirá, marĩrẽ dutiráre ȳnyuro booa. “Ûsãrẽ wapa tiibócu” j̄j̄rémēna dícu ȳnyura mee tiyá. Atecãrẽ wãcũña: “Ûsãpũ ññañarõ yeeripũnacutidugariga” j̄j̄rémēna wãcũrã ȳnyaya. ⁶ Teero tiirá, dutirá niyeru wapasédutirere múã wapatícu. Dutirá c̄ũã paderére diamacú tiirá, Cõãmacũrẽ padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirá múãrẽ dutiri, c̄ũã dutiróbirora tiyá. C̄ũã wapasédutiri, wapatíya. C̄ũã dutirá niirí, c̄ũãrẽ quioníremēna ññaña. C̄ũã ãñurõ tiirí, c̄ũãrẽ ãñurõ wedeseya.

⁸ Æpērãrẽ wapamórijãña; máata wapatípetijãña. Cãmerĩ maĩrépere wapatípetimasĩricu. Teero tiirá, cãmerĩ maĩrucújãña. Æpērãrẽ maĩgũno Moisére dutiré c̄ũũriguere diamacú tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré j̄j̄ã: “Æpĩ n̄morẽ ñeeaperijãña; apegó manurẽ ñeeaperijãña.* Basocáre s̄iãrójãña.† Yaarijãña.‡ Æpērãyére ɣgorijãña”,§ j̄j̄ã. Tee niipetire dutiré c̄ũũriguere sicawãmerã néõncõcu: “M̄urẽ basiro maĩrõ tiiróbirora Æpērãcãrẽ maĩña”,* j̄j̄ã. ¹⁰ Marĩ Æpērãrẽ maĩrã, c̄ũãrẽ ññañarõ tiirícu. Teero tiirá, Æpērãrẽ maĩrémēna Moisére dutiré c̄ũũriguere tiipetíra tiiróbiro tiirá tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marĩ catirí b̄recorire ãñurõ wãcũrã niirã. Cãñirã tiiróbiro niirijããda. Marĩ sicato Jesucristore padeonãcãrã, “ũmããserũ marĩ wãaadarõ d̄sanetõjõãcu” j̄j̄miwũ. Atitóre marĩ masiã sáa: Péerogã d̄sacú Jesucristo p̄tũaatiadarõ. ¹² Ateb̄recorire ññami naĩtĩãrõ tiiróbiro ññañaré tiiré niinetõjõãã. Bóemũãtiro tiiróbiro Jesucristo

† 12:20 Griegoayemēna ateré j̄j̄ã: “M̄urẽ c̄ũãrẽ teero ãñurõ tiigú, nitĩ asiyáreperire c̄ũnyaya dupu sotoapũ maapéogu tiiróbiro tiigúdadu”. Ññaña Proverbios 25.21-22.

* 13:9 Éxodo 20.14. † 13:9 Éxodo 20.13. ‡ 13:9 Éxodo 20.15. § 13:9 Éxodo 20.17. * 13:9 Levítico 19.18.

putuaatiadaro péerogã dusacú. Teero tiirá, noo booró naĩtĩārõꝑꝰ tiĩmajãrenorẽ tiidúro booa. Ññurõ bóerõꝑꝰ niirã tiiróbiro niijĩrã, bóerõꝑꝰ tiiréno dícsure tiirucújããda. ¹³ Búrecõꝑꝰ tiirécútirobirora tiirucúro booa. Bosebureco niirĩ, cūmu, ãpẽrãrẽ acaribĩrijããda. Cūmurijããda. Ñeeaperijããda. Sõñorõ jĩrijããda. ãpẽrãyére ugorijããda. ¹⁴ Biirope tiíada: Marĩ Õꝑꝰ Jesucristomena niijĩrã, cūũ tiiróbiro ãñurõ niinunuseada. Marĩ ñañarẽ tiidugárere wãcūnũnuserijããda.

14

*Jesuré ãñurõ masĩrã, cūũrẽ ãñurõ masĩhẽrãye maquẽ
(1Co 8.1-13)*

¹ Sícũ Jesuré ãñurõ masĩhẽgũ múã putõꝑꝰ jeari, cūũrẽ ãñurõ bocaya. Cūũ Jesuré ãñurõ masĩhẽrĩ ññarã, cūũrẽ jĩipotocõrõ manirõ ññajãña. ² Sícũ “yũũ niipetirere yaari, merẽã wáaricu” jĩĩ wãcũqui. ãpĩ Jesuré ãñurõ masĩhẽgũpe “yũũ oteré dũca dícsure yaagũda, Cõãmacũrẽ netõñcãrĩ jĩĩgũ” jĩĩ wãcũqui. ³ Niipetire yaagũpe oteré dũca dícsu yaagũre “tee tiĩmajãgũ tiia” jĩĩrijãrõ booa. Teerora sũcã, oteré dũca dícsu yaagũpecã niipetire yaagũre “mũũ wáicsu diirore yaari, ññaniã” jĩĩ wedepaticoterijãrõ booa. Niipetire yaagũre Cõãmacũ cūũ macũ wáari tiitóayigu. ⁴ Marĩ ãpĩrẽ padecotegũre “mũũ ññarõ tiia” jĩĩ wedepaticoterijãrõ booa. Cūũrẽ dutigú dícsu “queoró tiíawũ o ññarõ tiíawũ” jĩĩmasĩqui. Cõãmacũcã cūũrẽ padecotegũre queoró tiigú wáari tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõãmacũ cūũmena usenigũdaqui.

⁵ Teerora ãpẽrã “sicaburecora apeyé búrecori nemorõ Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩĩ wãcũcua. ãpẽrãpẽ “niipetire burecori sícãrĩbíro Cõãmacũye niĩã” jĩĩ wãcũcua. Teero tiirã, múã niipetirapũra múã wãcũrõꝑũre “Cõãmacũ booró tiia” jĩĩrõ booa. ⁶ Sícũ sicaburecore “Cõãmacũya bureco peti niĩã” jĩĩgũno Cõãmacũrẽ padeogũdu, teero jĩĩqui. Niipetire yaagũcã cūũ yaarénorẽ “Cõãmacũ ticoré niĩã” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoqui. ãpĩ wáicsu diirore yaahegũcã cūũ yaarénorẽ “Cõãmacũ ticoré niĩã” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoqui.

⁷ Marĩ catira, diaracã, marĩ basiro “yũũ booró tiigũda” jĩĩrijãrõ booa. ⁸ Marĩ catiró jeatuarõ marĩ Õꝑũrẽ “mũũ booró tiiyã” jĩĩjãrõ booa. Marĩ diaró putogãꝑꝰ niirãcã, “mũũ booró tiiyã” jĩĩjãrõ booa. Teero tiirã, catirá, diaró putogãꝑꝰ niirãcã cūũyara niĩã. ⁹ Cristo diarigu niipacũ, catijãwĩ. Teero tiigú, cūũ catirá Õꝑũ, teero biiri diarirapũ Õꝑũ niiqui sãa.

¹⁰ ¿Deero tiirã múãya wedegu tiiróbiro niigũrẽ wedepaticotei? ¿Deero tiirã cūũrẽ “tee tiĩmajãgũ tiia” jĩĩ besei? Cõãmacũ

basocáre wapa tiiádari bureco jeari, marĩ niipetira cãũ putopu jeaadacu. Cũũ basiro marĩ tiirĩguere besegũdaqui. ¹¹ Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã:

Үһһ мўã Õpũ catirucugһ niĩã;

yһһ wedesere diamacũ petira niĩã.

Teero tiigũ, ateré jĩĩã:

Niipetira yһһ díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

Niipetirapũra yһһre “Cõãmacũ, mһһ diamacũ maquẽ dícu tiia”
jĩĩãdacua,*

jĩ jóanoã. ¹² Tee jóariguere tũorá, marĩ ateré masĩã: Marĩ niipetirapũra marĩ tiirĩguere Cõãmacũrẽ “teerora tiiwũ” jĩĩ wedeadacu.

Jesuré padeorá padeorere ñañorĩjãña

¹³ Teero tiirá, cãmerĩ wedepaticoterijããda. Biirope tiiáda: Apeyenómena Jesuré padeoráre ñañaré tiirĩ tiibuyérijããda. Teero biiri cúã padeorere ñañorĩ tiirijããda. ¹⁴ Yһһ marĩ Õpũ Jesuré padeojĩgũ, “niipetire yaaré añuré niĩã” jĩĩmasĩã. Āpĩpé “ate yaaya maniréno niĩã” jĩĩ wãcũrĩ, cãũ basiroperereja diamacũrã yaaya maniréno niĩã. ¹⁵ Mһһ cãũ yaaherenorẽ cãũ ññacoro yaari, cãũcã yaajãboqui. Cãũ yaatoaari siro, “atenórẽ yaahegһ niimiãwũrã” jĩĩ, ñañarõ tũgueñaqui. Cãũ ññacoro yaaẽnogũ, cãũrẽ maĩgũ mee tiicú. Cristo cãũcãrẽ diabosayigһ. Mһһ yaarémena ãpĩ padeorere ñañorĩ tiibuyérijãña. ¹⁶ Teero tiirá, múã tiiré añuré niipacari, ãpẽrãpé “ ñañaniã” jĩĩbocua” jĩĩ wãcũrã, teeré tiiẽñorijãña. ¹⁷ Cõãmacũ dutiré marĩpũre niiré yaa, sĩni tiiré mee niĩã; ãpẽrãrẽ añuré tiiré, ãpẽrãména añurõ niirecutire, cãmerĩ Һsenirepe niĩã. Espiritu Santo tiiapuremena teeré tiinóã. ¹⁸ Teeré tiigũno Cristo booró tiigũ niĩ. Cõãmacũ cãũ tiirére ñña, Һseniqui. Teero biiri basocácã cãũrẽ “añurõ tiigũ niĩ” jĩĩcua.

¹⁹ Teero tiirá, sĩcãrõména añurõ cãmerĩ wéepeo, añurõ niirecutirere ãmaããda. Marĩ sĩcãrõména niirecutira cãmerĩ tiiapuada, Jesuré nemorõ padeoáda jĩĩrã. ²⁰ Múã yaarémena ãpĩ Jesuré padeorere ñañorĩjãña. Niirõrã niipetire yaaré añuniã. Teero biipacari, ãpẽrã cúã padeorá yaaherenorẽ múã yaari ññabocua. Cúãcã múãrẽ ññacũ, yaajãbocua. Teeré yaagũno “ñañaré tiiatu; Cõãmacũ boorere tiihégһ niĩã” jĩĩ wãcũgũ, padeodũboqui. Múã cãũrẽ teero tiibuyéri, ñañaniã. ²¹ Marĩ ãpĩ Jesuré añurõ masĩhégũrẽ “Jesuré padeodúri tiibócu” jĩĩrã, biiro tiiró booa: Cãũ wáicu dii yaaherere yaarijãrõ booa; vino cãũ sñihérere sñirijãrõ booa; apeyenó cãũrẽ Jesuré padeodúri tiirénorẽ tiibuyérijãrõ booa. ²² “Cõãmacũ ññacoropһ yһһ tiiré añuniã” jĩĩ tũgueñagũno cãũ sĩcãrã teeré

* 14:11 Isaías 45.23.

wăcũārō. Teero tiigú, āpērā padeorére ñañoríjīgū, wapa cəohégū, ɯsenigū niĩ. ²³ “Ateré yaagu, Cōāmacūrē netōnucāgū tiibócu” jĩ wăcũgūno teeré yaagu, “Cōāmacū boorére tiia” jĩmasĩriqui. Teero tiigú, Cōāmacūrē netōnucāqui. Niipetire marĩ tiiré “Cōāmacū boorére tiigú tiia” jĩgū tiiró booa. “Cũū booré mee niibocu” jĩpacu, “tiigúda” jĩ, cũū basirora ñañarō tiigú tiiquí.

15

Marĩ tɯsaré dícare wăcũrijārō booa

¹ Jesuré añurō masĩhērā cūā “teeré tiiríjārō booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré añurō masĩrāpe cūārē maijĩrā, “jáu” jĩjārō booa. Marĩ tɯsaré dícare tiiríjārō booa. ² Cūā tɯsarépere wăcũ, cūārē tiiapuro booa. Cūārē nemorō Jesuré masĩārō jĩrā, teero tiiró booa. ³ Cristo basirocā cũū tɯsaré dícare tiiríyigu; ñañarō netōrécārē, ñañarō wedeserēcārē nɯcājāyigu. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripũpu jóanoā:

Mɯrē ññatutira, mɯrē ñañarō wedesera, yɯpɯre ññatutira tiíya,*
jĩ jóanoā.

⁴ Niipetire too sɯgueropu Cōāmacūye queti jóaripũ maquē marĩrē masĩdutiropu jóanoyiro. Marĩ ñañarō netōrā, tee jóariguere buera, nɯcājāā. Wăcũtutuanemoā. Cōāmacū cũū tiíadarere ɯseniremena yuea. ⁵ Cōāmacū marĩrē merēā wáari, wăcũtutuari tiiquí. Marĩrē nɯcājāĩ tiiquí. Cũū Jesucristo booró múārē sĩcārōména niirecutiri tiíáro. Cōāmacū múārē teero tiirí, Jesucristo tiirírobirora tiirá niíadacu. ⁶ Teero tiirá, múā Cōāmacū marĩ Ōpū Jesucristo Pacure sĩcārōména ɯsenire ticoadacu.

Judíoa niñhērārē Jesucristoye quetire wederigue

⁷ Teero tiirá, Cristo marĩrē ñeerirobirora cāmerĩ ñeeña. Múā teero tiirá, Cōāmacū ɯpɯtĩ macū peti niirére eñonóadacu.

⁸ Ateré acabóríjāña: Cōāmacū marĩ ñecūsũmɯpɯre cũū “tiigúda” jĩriguere diamacú tiirígu niiwĩ. Teero tiigú, Cristora judíoare tiíapugū atirígu niiwĩ. Cũū teero tiiréména Cōāmacū “tiigúda” jĩriguere eñorígu niiwĩ. ⁹ Atecarē acabóríjāña: Judíoa niñhērā “Cōāmacū ɯsārē bóaneō ññagú aññunetōjōāĩ” jĩdutigu, Cristo atirígu niiwĩ. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripũpu biiro jóanoā:

Teero tiirá, judíoa niñhērā watoapu mɯrē ɯsenipeori tiigúda;
mɯrē basapeori tiigúda,†
jĩ jóanoā. ¹⁰ Aperopúcārē biiro jóanoā:

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49.

Múã judíoa niihērã, cūyaramena useniña,‡

jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopúcãrẽ biiro jĩnemoã:

Niipetira múã judíoa niihērã, Cõãmacũrẽ “mũ ãñunetõjõãgũ niia” jĩña.

Niipetiro macãrãpura Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãgũ niia” jĩãrõ,§

jĩ jóanoã. ¹² Isaíacã biiro jóarigu niiwĩ:

Isaí* pãrãmi niinũnũsegũ bauágũdaqui.

Cũ judíoa niihērã Õpũ niigũdũ niigũdaqui.

Cũã cũrẽ “ũsãrẽ netõnégũ niigũdaqui” jĩ padeoádacua,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹³ Cõãmacũ marĩrẽ wãcũbayirere ticogú múãrẽ usenirĩ tiáro. Múã cũãrẽ padeorĩ, ãñurõ niirecutiri tiáro. Múãrẽ Espiritu Santo tutuaromena bayiró wãcũbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, múãrẽ biiro tũgueñaã: Múã ãpẽrãrẽ ãñurõ tiicú; Jesucristoyere ãñurõ masĩcu; cãmerĩ wedequẽnomasĩcu.

¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múãrẽ sĩquẽ apeyé diamacãrã jóaawũ, múã tuorĩguerũre acabórijããrõ jĩgũ. Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticogú yũre sõnecorigũ niiwĩ, ¹⁶ judíoa niihērãrẽ Jesucristoye quetire buearo jĩgũ. Paiá basocá néeatirere Cõãmacũrẽ ticoro tiiróbirora yũ judíoa niihērãrẽ cũãrẽ ticodũgaga. Espiritu Santo cũãrẽ Cõãmacũyara sããrĩ tiigũdaqui. Teero tiirĩ, Cõãmacũ cũãrẽ “yáara niia” jĩ ñeegũdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiiapuremena Cõãmacũ yũre cũũriguere ãñurõ tiia. Teero tiigú, yũ paderere ãñurõ tũgueñaã. ¹⁸ Cristo yũmena judíoa niihērãrẽ Cõãmacũrẽ yũrĩ tiirĩgu niiwĩ. Cũ yũmena tiirĩgue dícuere múãrẽ wedegũdacu. Yũ buerẽmena, teero biiri yũ tiirẽmena Cristo judíoa niihērãrẽ padeorĩ tiiwĩ.

¹⁹ Apeyecãrẽ, Cõãmacũ tutuaremena cũ sĩcũrã tiimasĩrenorẽ tiieñowũ. Espiritu Santo tutuaremena buewũ. Teerẽ tiigú, Jerusalénpũ tée Iliria ditapũ Cristo basocãre netõnére quetire wedetugũ jeawũ. ²⁰ “Cristoye quetire ãpẽrã buenõña manirõpũre wedegũda” jĩ wãcũrigũ niijĩgũ, tee tiiwũ. Æpẽrã cũã buerĩgue macãrĩpũre buenũusedũgarĩwũ.

²¹ Yũ teero tiirere Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: Cũye quetire sicato masĩhērãrẽ wedenoãdacua.

Cũyere cũã tuorĩguere tuomasĩãdacua,‡

jĩ jóanoã.

Pablo “Romapũ wáadũgaga” jĩ wãcũrigue

²² Yũ teemacãrĩpũ buewarucujĩgũ, múã putopũ wáamasĩriwũ ména. ²³ Atitóre teemacãrĩpũre bueyapanoã.

‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1. * 15:12 Isaí David pacũ niirĩgu niiwĩ. 1 Samuel 16. † 15:12 Isaías 11.10. ‡ 15:21 Isaías 52.15.

Teero tiigú, tiiburecopu múārē ññadugarigu niijigũ, ²⁴ España pu wáagu, múā puto pu netōwágu da. Múārē ñña, useni, péero niigú da. Too síro España pu yuu wáari, múā yuure tiápudugari, ãñunetōjōãadacu. ²⁵ Yuu Jerusalén pu wáagu du tiia ména. Too macārã Jesuré padeorãre tiápugu, niyeru néewabosagu tiigú da. ²⁶ Jesuré padeorã Macedonia, Acaya dita macārã niyeru néōrira niiwã. “Jerusalén pu niirã bóaneōrãrē Jesuré padeorãre ticocoda”, jĩrira niiwã. ²⁷ Cúã wãcũrōmena “ticocoda” jĩrira niiwã. Ññurō tiirã teero jĩrira niiwã. Judíoa Jesuyé quetire wederēmena judíoa niihērãrē tiápuwa. Judíoa niihērã Jesuré padeojĩrã, cúãcã Cōãmacũ “ticogú da” jĩriguere ñeerira niiwã. Teero tiirã, cúã cãorēmena judíoa pere tiápuro booa. ²⁸ Yuu tee niyerure Jerusalén macārãrē ticotoagu, España pu wáagu, múārē ññanetōwagu da. ²⁹ Biiro wãcũã: Yuu múā puto pu jeari, Cristo yuume ñña niijigũ, múārē cúã ãñurō tiirere ticonemogú daqui.

³⁰ Yáa wedera, múãcã Jesucristore padeoã; Espíritu Santo marĩrē cãmerĩ maĩrĩ tiii. Teero tiirã, yuu Cōãmacũrē sãĩrōbirora múãcã sãĩápuya. Yé maquē niĩadarere bayiró sãĩbosáya. ³¹ Biiro sãĩbosáya: “Judeapu niirã Jesuré padeohéa Pablore ññañarō tiirijããrō. Teero biiri Jerusalén macārã Jesuré padeorã Pablo cúãrē néewaadarere useniremena ñneeãrō” jĩ sãĩbosáya. ³² Yuure ãñurō wáari, Cōãmacũ boorí, múā puto pu useniremena jeagú da. Toopá yeerisãgú da. ³³ Cōãmacũ ãñurō niirecãtirere ticogú múã niipetiramena niĩãrō. Teerora tiáro.

16

Roma macãrã pu ññuduticorigue

¹ Síco Jesuré padeogó múā puto pu wáago tiiyo. Co wãmecũtiyo Febe. Cencrea macārã Jesuré padeorĩ pōna macãrãrē tiápura menamacō niyo. ² Múã Jesuré padeorã useniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeorãre ãñurō bocaro booa. Co puure tiápuco. Yuucãrē tiápuyo. Teero tiirã, coore apeyenó dũsarĩ, ticowa.

³ Aquila, cúã nũmo Priscila ãñuãrō. Yuu Jesucristoyere bueri, cúãcã yuure bueapuwa. ⁴ Ñpẽã yuure sãĩadugãri, cúãcãrē sãĩrĩquiopacari, yuure tiápuwa. Cúã teero tiiriguere yuu dícu usenire ticoria; niipetira judíoa niihērã Jesuré padeorãcã usenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorĩ pōna macārã cúãya wiipu neãrãcã ãñuãrō. Ñpĩ yuu maĩgú Epeneto ãñuãrō. Cũrã Asia ditapuure ãpẽã suguero Cristore padeosuguerigu niĩ.

⁶ Maríacã ãñuãrō. Múārē tiápugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yáa wedera Andrónico, Junias añuārō. Cúãcã yũmena pere-suwipũ niiwã. Cúã yũũ suguero Cristore padeoríra niiwã. Jesús cũyere wededutigũ beserira cúãrē “añurã niĩya” jĩãyira.

⁸ Marí Ōpūrē padeogú yũũ maĩgú Ampliato añuārō.

⁹ Urbano marímena Cristoye quetire wedegú añuārō. Teero biiri yũũ maĩgú Estaquis añuārō.

¹⁰ Apeles añuārō. Cũũ Cristore añurō padeogú niĩ. Niipetire cũũ tiirére ñnarã, “Jesuré añurō padeogú niĩ” jĩ ñnaãya.

Aristóbuloya wii macārãcã añuārō.

¹¹ Yáa wedegũ Herodión añuārō.

Teero biiri Narcisoya wii macārã marí Ōpūrē padeorã añuārō.

¹² Trifena, Trifosa marí Ōpūyere bayiró paderá añuārō.

Ūsã maĩgō Pérsida marí Ōpūye maquērē bayiró peti padegó añuārō.

¹³ Rufo añuārō. Niipetira cũũrē “marí Ōpūrē añurō padeoi” jĩĩya. Cũũ pacocã añuārō. Coore yũũ pacore tiiróbiro ñnaã.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ãpērã Jesuré padeorã cúãmena niirã añuārō.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cũũ bayio, Olimpas, niipetira Jesuré padeorã cúã patorũ niirã añuārō.

¹⁶ Múã cãmerĩ maĩrēmena aññudutiya.

Niipetira Cristore padeoré pōnarĩ macārã múãrē aññuduticoya.

¹⁷ Yáa wedera, múã padeorére ñañorãnorē, múãrē batanucãjeari tiibuyéranorē ññamasñña. Cúã múãrē buerigue maquērē buericua. Teero tiirã, cúãnorē tuorijãwa. ¹⁸ Cúãno marí Ōpū Cristo booró tiirã mee tiicúa; cúã boorépe tiirã niicua. Cúã añurō wedesemeniremena diamacú wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayiró peti añurō tuomasñbayiherare jĩiditoremēna padeorĩ tiijãcua. ¹⁹ Múãpeja añurō Jesús booró tiirã tiáyiro. Niipetira múãrē teero jĩĩya. Teero tiigú, múãmena bayiró useniã. Múãrē aññurépere tiimasñrĩ boosãã; ñañarépere tiimasñrĩ booríã. ²⁰ Múã aññurépere tiimasñrĩ, péerogã siro Cōãmacũ aññurō niirecutirere ticogú múãrē Satanárē docacũmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marí Ōpū múãrē aññuré ticoaro.

²¹ Timoteo yũũmena Jesuyé quetire wedegú múãrē aññuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cúãcã múãrē aññuduticoya.

²² Yũũ marí Ōpūrē padeogú atipūrē Pablora jóabosagu múãrē aññudutia. Yũũ wãmecutia Tercio.

²³ Gayo múãrē aññuduticoi. Jesuré padeorĩ pōna macārã cũũya wiipũ neãrucuya. Yũũ Pablo tiiwipũ cãniã. Erasto atimacã

macãrã paderáre wapatícotegu añuduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto añuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Õpã máã niipetirare añuré ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “añunetõjõãĩ” jĩãda. YHH cũye quetire añurére bueri, teero biiri yHH Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũ máãrẽ nemorõ padeorí tiimasĩqui. YHH wederé maquẽrẽ too suguero macãrãpũ tãomasĩriyira; yoari masĩña manirígue niiriro niiwã. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ ti-iquí. Cõãmacũ catirucugũ cũ netõnére quetire wededutiquí, basocá cũrẽ padeoáro jĩgũ, teero biiri cũ boorépe tiiáro jĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sícũrã niigú niipetirere masĩpetigure “añunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiiápuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda. Teerora jĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró cũũ beserigu niiã Jesucristoyere wededutigu. Sõstenes marĩya wedegumena ² múã Cõãmacũrẽ padeorãre Corintopũ niirãrẽ ãñudutia. Múã Jesuré padeorãre Cõãmacũ beserigu niiwĩ, cũũ põna niĩarõ jĩĩgũ. Niipetiro macãrãrẽ marĩ Ōpũ Jesuré padeorãre beserigu niiwĩ. Jesucristo niipetira cũũrẽ padeorã Ōpũ niĩ. Cũũcã marĩ Ōpũ niĩ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Cõãmacũ Cristomena ãñuré ticoré

⁴ Múã Jesuré padeorã niirĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñuré ticorigũ niiwĩ. Cũũ teero tiirere ññagũ, cũũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niirĩ, Cõãmacũ múãrẽ cũũye niipetire ãñurere ticorigũ niiwĩ. Teeré ticogũ, múãrẽ cũũyere ãñurõ masĩrĩ tiirigu niiwĩ. Āpẽrãrẽ múã cũũye quetire ãñurõ wederi tiirigu niiwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩrigue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiirã, múã marĩ Ōpũ Jesucristo pũtũaatiadarere yueri, Cõãmacũ ãñuré tiimasĩrere ticoré dusarĩa. ⁸ Cũũ múãrẽ padeorucũjãrĩ tiigũdaqui, tée atibáreco* petiripũ. Teero tiirã, marĩ Ōpũ Jesucristo pũtũaatiri, wapa cuohera niĩadacu. ⁹ Cõãmacũ cũũ jĩĩrere diamacũ tiigũ niĩ. Cũũrã múãrẽ beserigu niiwĩ, cũũ macũ Jesucristo marĩ Ōpũmena sĩcãrõména ãñurõ niidutigu.

Sĩquẽrã batarĩjãña

¹⁰ Yáa wedera, marĩ Ōpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ ateré jĩĩã: Múã sĩcãrĩbĩro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Sĩquẽrã batarĩjãña. Sĩcãrõména wãcũ tũgueña, niirecutiya. ¹¹ Yũũre Cloé wãmecutigoya wii macãrã múã cãmerĩ ññadũgaherere wedewa. ¹² “Basocã merẽã dícu wãcũrã tiĩiya”, jĩĩwã. Sĩcũ “yũũ Pablomena niĩã” jĩĩyigũ. Āpĩ “yũũ Apolomena”, Āpĩ “yũũ Pedromena”, Āpĩ “yũũ Cristomena niĩã” jĩĩyira. ¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorã niijĩrã, sicapõna macãrã niĩã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabolosari? Diabolosariwũ. Múãrẽ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtirijĩya. ¹⁴ Cõãmacũrẽ usenire ticorémene ateré jĩĩmasĩã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícuere wãmeõtiwũ.

* 1:8 “Atibáreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgaro tiia.

15 Teero tiirá, sícūno “Pablo wāmemena wāmeōtinorigu niīā” jīmasīriqui. 16 Abenaquē, Estefanaya wii macārācārē wāmeōtiwu. Yūu wācūātā, āpērārē yūu wāmeōtinemoriwu. 17 Cristo yūure wāmeōtidutigu cūūririgu niīwī. Basocāre netōnére quetipere yūure wededutigu cūūrigu niīwī. Teeré yūure cūūgū, masīrí basoca wedeserobiro wedesedutiririgu niīwī. Yūu masīrí basocabiro wedeseatā, yūure tuorá ateré jībojīya: “Pablo añurō wedesemasīqui”, jībojīya. Tee dícare wācūrā, Cristo cúārē curusapu diabosariguepere tuomasīribojīya.

Cōāmacū tutuarere, cūū masīrére Cristomena masīnoā

18 Cristo curusapu marīrē diabosarigue quetire marī wederi, pecameru wāaadara “teero jīāmajārā tiīya” jī wācūcua. Marī cūū netōnénorirapereja tee queti Cōāmacū tutuarere ēñoā.

19 Cōāmacūye queti jóaripūpu teeré biiro jóanoā:

Cōāmacū jīwī:

“Atibáreco macārā masīrí basoca cúā masīrére bári niiré puuári tiigúda;

cúā tuomasīrere ēmajāgūda”,†

jī jóanoā.

20 ¿Deero puuári “masīpetijāā” jīrā, teero biiri buerí basoca, teero biiri sūcā atibáreco maquērē wedesemenirācā? Cōāmacū atibáreco maquē cúā “tuomasīā” jīrére bári niiré puuári tiiquí. 21 Cōāmacū masīgú niijīgū, atibáreco macārā cúā masīrémena cūūrē masīrí booríyigu. Netōnére quetire wederémenape tee quetire padeorāre netōnédagayigu. Cūūrē padeohérapere tee quetire wederé bári niiré baucú.

22 Judíoa “Cōāmacū tutuaromena tiēñorí ñatoarapu, múā wederére padeoáda” jīyia. Griegoa atibáreco maquē masīrére āmaāya. 23 Ūsāpeja Cristo curusapu diarigūye quetire wedea.

Judíoa teeré tuorá, ñañarō jīrōbiro tugueñaya. Griegoacā tee quetire tuorá, “teero jīāmajārā tiīya” jīyia. 24 Marī Cōāmacū beserirapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorá, Cōāmacū tutuarere, cūū masīnetōjōārere tuomasīā.

25 Atibáreco macārā Cōāmacū masīrére bári niiré wācūyia. Niiria. Cōāmacū masīrépe basocá masīré nemorō niīā. Apeyeréja, Cōāmacūrē tutuhegu tiiróbiro ññaāya. Niiria. Cūū tutuarepe basocá tutuare nemorō tutuanemore niīā.

26 Yāa wedera, múā too sugueropu niiriguere wācūña. Cōāmacū múārē beseri, puarāgā atibáreco maquērē masīrí basoca niīwū. Puarāgā dutirá niīwū. Puarāgā ōpārāya wedera niīwū. 27 Cōāmacū biiro tiiyígu: Cūū atibáreco maquē masīrí basocare bobodutígu, cúā “tuomasīhērā niīyia” jīrārē

† 1:19 Isaías 29.14.

beseyigu. Dutiráre bobooro wáadutigu, dutiré cuohérare beseyigu. ²⁸ Cõamacũ basocáre besegu, búri niirãrẽ, ãpẽã doonórãrẽ, wapamanírãrẽ beseyigu. Cũ teero tiigú, upatĩ macãrã búri niirã putuáaro jĩgũ, teero tiyígu. ²⁹ Teero tiirã, marĩ Cõamacũ ññacoropũ jeari, sícũ “yũũ ãpẽã nemorõ niiwã” jĩmasĩriqui. ³⁰ Cõamacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sícãrĩ niirĩ tiyígu. Cristomenarã marĩ masĩré cõoa. Cũmenarã Cõamacũ marĩrẽ “cũã ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui. Marĩrẽ cũũ põna niirĩ tiirígu niiwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnérĩ tiirígu niiwĩ. ³¹ Teero tiirã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrẽmena putuáa. Biiro jóanoã: “ ‘Yũũja ãñunetõjõãgũ niĩã; biiro tiigúno niĩã’ jĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Õpũ ãñunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirígu niiwĩ’ jĩrõ booa”,[‡] jĩ jóanoã.

2

Cristo curusapũ diarigue queti

¹ Yáa wedera, yũũ múã putopũ Cõamacũye quetire wedegu jagu, biiro tiiwú: Tũomasĩrõrã wedewu. Wisióre wãmemena, atibúreco macãrãye masĩrẽmena wederiwu. ² Yũũ múã putopũ niigũ, “Jesucristoye queti, cũũ curusapũ diarigue dícare wedegũda” jĩ wãcũwũ. ³ Múãrẽ wedegu, tutuhegu niiwũ. Bayiró cuigu, ñapõpiremena niiwũ. ⁴ Yũũ múãrẽ padeorí boogú, atibúreco macãrãye masĩrẽmena wedeseriwu. Teero wedeserono tiigú, yũũ wedeseri, Cõamacũ cũũ Espíritumena cũũ tutuarere ãñorígu niiwĩ. ⁵ Teero tiigú, atibúreco macãrãye masĩrẽmena múãrẽ padeorí tiiríwu. Cõamacũ cũũ tutuarome-nape múãrẽ padeorí tiirígu niiwĩ.

Cõamacũ masĩrére Espíritu Santomena tũomasĩã

⁶ Teero niipacari, Jesuré ãñurõ padeorãpũre masĩrére wedea. Tee masĩré atibúreco macãrãye masĩré mee niĩã; cũãrẽ dutiráye masĩré mee niĩã. Cũã máata petiádacua. ⁷ Õsãpe wedera, Cõamacũye masĩrére wedea. Cũũ masĩré too suguero macãrãpũ masĩña maniriguere wedea. Atibúreco tiíadari suguero, Cõamacũ tee yayiórere “biiro tiigúda” jĩ wãcũtoayigu. Marĩrẽ netõnéãdarere, marĩrẽ ãmũãsepũ ãñurõ tiíadarere wãcũyuetoyigu. ⁸ Sícũno atibúreco macãrã dutigú teerẽ tũomasĩriyigu. Tũomasĩrã doca, marĩ Õpũ ãñunetõjõãgũrẽ curusapũ sĩarĩbojĩya. ⁹ Cõamacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã: Cõamacũ cũũrẽ maĩrãrẽ ãñuré quẽnoyúeyigu.

Sícũno ññaririguere, cũũ tũoririguere, cũũ wãcũririguere quẽnoyúeyigu,*

‡ 1:31 Jeremías 9.24. * 2:9 Isaías 64.4.

jĩ jóanoã. ¹⁰ Tee añurẽ marĩ masĩririguere Cõãmacũ Espĩritu Santomena marĩrẽ masĩrĩ tiii. Espĩritu Santo niipetire wisiónetõncãrere, Cõãmacũ tiiádarere masĩpetijãĩ.

¹¹ Marĩ ãpĩ cũũ wãcũrere masĩria. Cũũ sĩcũrã cũũ wãcũrere masĩqui. Tee tiiróbiro sĩcũno Cõãmacũ wãcũrere masĩriqui; Espĩritu Santo dícu cũũ wãcũrere masĩ. ¹² Atibúreco macãrã wãcũrémena Cõãmacũ marĩrẽ ticoriguere tuomasĩria. Espĩritu Santo Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocorigu wãcũrẽ ticorémenape tuomasĩã. ¹³ Ƴsã teeré wedesera, Espĩritu Santo “biiro bueya” jĩrẽmena wedesea. Ƴsã basiro masĩrémena wedeseria. Espĩritu Santo buedutirobirora cãũrẽ cuorãre buea.

¹⁴ Espĩritu Santore cuohégupeja Espĩritu Santo buerere boorĩqui. “Teero jĩãmajãrã tiiíya”, jĩĩqui. Espĩritu Santo tiiápuremena dícu Cõãmacũyere tuomasĩnoã; “¿diamacũrã niiĩ?” jĩĩ besemasĩnoã. Teero tiigú, Espĩritu Santore cuohégũ cũũ buerere tuomasĩriqui. ¹⁵ Espĩritu Santore cuogúpeja niipetire Cõãmacũyere tuomasĩqui; “¿diamacũrã niiĩ?” jĩĩ besemasĩqui. Cũũrẽna Espĩritu Santore cuohégupe tuomasĩriqui; “¿diamacũrã tiigári cãũ?” jĩĩ besemasĩriqui. ¹⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpu teero jóanoã:

Sĩcũnopera marĩ Őpũ wãcũrere masĩriqui.

Sĩcũnopera Cõãmacũrẽ “ateré biiro tiiyá” jĩĩ dutimasĩriqui,† jĩĩ jóanoã. Marĩpe Cristo wãcũrere tuomasĩã.

3

Cõãmacũrẽ padecoteraye maquẽ

¹ Yãa wedera, múãrẽ Jesurẽ añurõ padeorãpũre tiiróbiro wedemasĩriwũ. Atibúreco macãrãrẽ tiiróbiro wedewũ. Cristoyere wĩmarãrẽ wedegubiro wedewũ. ² Múãrẽ wĩmarãbiro wisíoheregãrẽ wedewũ. Múã wisíorere tuomasĩhẽrã niiwũ ména. Sĩcũ wĩmagũ õpẽã ùpũgũrẽ yaaré ecaróno tiirã, õpẽcõre tĩãcua. Teerora múãrẽ tiiwú. Teerora yũũ mecũtigãrẽ wisíorere wederi, tuoríbocu. ³ Múã atibúreco macãrãbiro niicu ména. Múã cãmerĩ ugora, cãmerĩ ñadugahera atibúreco macãrãbiro niicu; cãã booró tiidugãrãbiro tiicú. ⁴ Múã sĩquẽrã biiro wedesea: “Yũũ Pablomena niiã”, ãpẽrã “yũũ Apolomena niiã” jĩĩã. Teero jĩĩrã, atibúreco macãrãbiro wedesera tiia.

⁵ ¿Noã niiĩ Apolos? ¿Noã niiĩ yũũ? Ƴsã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca niiã. Ƴsã wederiguemena múã marĩ Őpũrẽ padeowú. Ƴsãcõrõ Cõãmacũ tiidutĩrere tiiwú. ⁶ Yũũ sicato otegú tiiróbiro múãrẽ weneducãwã. Apolos yũũ oteriguere oco píogu tiiróbiro múãrẽ buenemoyigu. Cõãmacũpe teeré bucuãri tiiquí. ⁷ Oteré otegú, oco píogu upũtĩ macãrã mee

† 2:16 Isaías 40.13.

niiya; Cõamacũpeja uputí macũ niiqui. Cũũrã ãsã oteriguere bucuári tiigũ tiiróbiro basocãre padeonemórĩ tiiquí. ⁸ Oterí basoca, oco piori basoca sãcãrĩbiro niiya. Cõamacũ cúãrẽ cúã paderiguecõrõ wapatígudaqui. ⁹ Ûsã Cõamacũrẽ padecoteri basoca sãcãrõména padea. Múã cúũye oteré cuorí dita tiiróbiro niiã.

Teero biiri múã sicawí Cõamacũ tiinucãri wii tiiróbiro niiã. ¹⁰ Cõamacũ yũre buemasĩre ticorémãna wii nucõmenígũ tiiróbiro múãrẽ ãñurõ buenucãwũ. Æpĩ múãrẽ buenemogũ, wiiré tiinemómũãgũ tiiróbiro tiigũ tiii. Wiiré padeapura ãñurõ tiiró booa. ¹¹ Botarí nucõãri siro, ãpĩ nucõquẽnõmasĩriqui. Jesucristo botarí nucõrĩgue tiiróbiro niiĩ. ¹² Jesucristoyere ãñurõ diamacũ buerá oro, plata, apeyé ãtãperi wapapacãremãna wii tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. Æpẽã merẽã buerãpe yucu páaremena, táamãna, muĩmãna tiinemómũãrã tiiróbiro tiicúa. ¹³ Atibãreco petirí, pecame atiadaqui. Tii pecamerã niipetira basocã tiirĩguere baurocã ãñoãdãcu. Cõamacũ basocã tiirĩguere jũãrĩ ãñagũ, besegũ tiiróbiro bese, wapatígudaqui. ¹⁴ Sãcũ ãñurõ tiigũ, wii wapapacãremãna tiinemómũãgũ tiiróbiro niiqui. Cũũ paderigue jũãricu. Netõãri siro, wapatínogũdaqui. ¹⁵ Æpĩ cúũ paderigue jũããdãcu. Teero wãari, niipetire cúũ tiirĩgue ditipetijõããdãcu. Cũũ sãcũrã pecamerẽ dutiwitĩwarigu tiiróbiro netõgũdaqui.

¹⁶ ¿Múã masĩrii? Múã Cõamacũwii tiiróbiro niiã. Espiritu Santo múãpũre niiĩ. ¹⁷ Sãcũ Cõamacũwiire ñãñorĩ, Cõamacũ basirora cúũya wiire ñãñoãrigũre ñãñarõ tiigũdaqui. Cõamacũwii ãñunetõjõãri wii niiã. Múãrã tiiwí niijãrã tãna.

¹⁸ Wisirijãña. Sãcũ biiro wãcũboqui: “Yũũ atibãreco macãrãye masĩrẽ masĩpetijãã”, jĩ wãcũboqui. Teero wãcũgãno masĩhẽgũbiro niijããrõ. Cũũ teero niirĩ, Cõamacũ cúũrẽ ãñurõ masĩgũ pũtuári tiigũdaqui. ¹⁹ Atibãreco macãrãye masĩrẽ Cõamacũ ãñacoropũre teero jĩãmajãre niiã. Cõamacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã: “Cõamacũ atibãreco macãrãrẽ cúã tiiditõmeniremãna ñãñarõ pũtuári tiiquí”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Aperopũre Cõamacũye queti jóaripũpũre ate jóanemonoã: “Marĩ Õpũ ateré masĩqui: Masĩrĩ basoca wãcũrẽ búri niirẽ niiã”,† jĩ jóanoã.

²¹ Teero tiirã, “Inimãna niiã; cúũ biiro tiigũ niiĩ” jĩ wãcũrijãrõ booa. Cõamacũ múãrẽ ãñurõ wãari boogũ, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu ticocoyigu. ²² Yũũ Pablo, Apolos, Pedro, ãsã múãrẽ tiãpura niiã. Atibãreco maquẽ, catirẽ, diaadare, atitõ maquẽ, too síro maquẽ múãrẽ tiãpure niiã.

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

Niipetire múäye niĩa. ²³ Múäpe Cristomena niĩa. Cristope Cõamacũmena niĩ.

4

Cristoye quetire wederá paderigue

¹ Múä ãsãrẽ biiro wãcũrõ booa: “Cristore padecoteri basoca niĩya; Cõamacũye quetire too sũguero macãrãpu masiña maniriguere wedecotera niĩya”, jĩ wãcũrõ booa. ² Wedecotegũno cãũrẽ dutiarirocõrõ diamacũ tiiró booa. Teero tiirã, ãpẽrã cãũrẽ padeoádacua. ³ Múä yũ paderere beseri, péerogã wãcũpatiria. Queti beserí basoca beseri, wãcũpatiria. Yũ basiro yũ tiirere beseria. ⁴ Yũ paderere wãcũgũ, “ñañarõ tiiátu” jĩ wãcũria. Teero wãcũripacu, “ãñurõ paderucua” jĩ besemasiriga; marĩ Òpũ dícu yũ tiirere besequi. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã tiirere besesũguerijãña. Marĩ Òpũrẽ yueya. Cũ pũtaatigu, niipetire basocã masiña manimiriguere bauanégũdaqui. Æpẽrã apeyenó tiirã wári, cúã wãcũwarere masiña maniã. Cõamacũ teecãrẽ baurocã bauanégũdaqui. Tiibureco niirĩ, Cõamacũ niipetirare cúã tiirigue põõtẽõrõ ãñurẽ ticogũdaqui.

⁶ Yãa wedera, teeré wedegu, múãrẽ ãñurere boosãgũ wedea. Teero tiigú, Apolos, yũ ãsãye maquẽmena múãrẽ queoré ticoawũ. Múã Cõamacũye queti jóaripũ jĩrõbirora queoró tiiáro jĩgũ, tee queorere ticoawũ. Teemena múã ateré jĩnemoribocu: “Ûsãrẽ buegũpe múãrẽ buegũ nemorõ ãñurõ buenemoĩ”, jĩribocu sãa. ⁷ Múã ãpẽrã nemorõ ãñurã niiria; masinetõncãrã niiria. Niipetire múã cõoré Cõamacũ ticorigue dícu niĩa. Cũ ticorigue niipacari, ¿deero tiirã múã basiro buarira tiiróbiro tũgueñaĩ?

⁸ Múã niipetire cõorãbiro tũgueñacu. Teero biiri Cõamacũ tiimasire ticorere cõopetirabiro tũgueñacu. Òpãrãbiro tũgueñarã, ãsãrẽ booria. Múã òpãrã niirĩ, nemorõ ãñuniãdacu ãsãrẽ. Múã diamacũrã òpãrã niĩatã, ãsãcã múãmena dutiapubocu. ⁹ Yũ biiro tũgueñaã: “Ûsã siãcõããdarabiro niirã tiiã”, jĩ tũgueñaã. Siãcõãnoãdara watoapu Cõamacũ ãsãrẽ Jesús cãũyere wededutigũ beserirare niituropu cũñrirabiro tũgueñaã. Atibureco macãrã, ãmũãse macãrã ãsãrẽ iñanucũcua, “deero wãaadari” jĩrã. ¹⁰ Ûsã Cristoye dícu wederé wapa basocã ãsãrẽ biiro wãcũcua: “Tũomasihẽrã, tutuhera, búri niirã niĩya”, jĩ wãcũmicua. Múã basiro dícu biiro wãcũcu: “Ûsãcã Cristomena niijĩrã, tũomasipetira, tutuara, quoniremena iñanorã niĩa”, jĩ tũgueñamicu. ¹¹ Sicutopũra ãsã ãññarõ netõncãwũ. Atitócãrẽ teerora yapacutijãã. Jũabóara niĩa; oco sñnidugára niĩa; suti cõohera

niiã. Basocá ùsãrẽ ñañarõ páaapeya. Ùsãya wii peti maniã. ¹² Ùsã boorénorẽ sãĩãdara, ùsã basiro bayiró padea. Basocá ùsãrẽ ñañarõ wedeseri, cúãrẽ ùsãpe “añurõ wáaaro” jĩĩ sãĩbosáa. Ùsãrẽ ñañarõ tiirí, teero tũgueñajãã. ¹³ Basocá ùsãrẽ ñañarõ wedepatiri, cúãrẽ añurõmena quẽnoã. Atibúreco maquẽ cúã cõãrẽ tiiróbiro, cúã boohérebirõ ùsãrẽ ññaãya. Sicatorura doonũcãrira teerora doorucújãya.

¹⁴ Múãrẽ bobodutĩgu mee jóaa; múãrẽ maĩgú, yuu põnabiro diamacú wãcũrĩ boogú wedea. ¹⁵ Múã paũ diez mil Cristoye quetire buerãre cõomasĩã. Teero paũ cõopacãri, sícũrã niĩĩ múãrẽ wedesuguerigu. Yũũrã niĩã “Jesucristo basocãre netõnégũ atirigu niĩwĩ” jĩĩrẽ quetire wedesuguegu. Múã tee quetire tũorã, cúãrẽ padeonũcãwũ. Teero tiigú, yuu múã pacubiro niĩã. ¹⁶ Teero tiigú, múãrẽ biiro tiirí boogá: Yuu tiirẽcutirere ñnacũ, tiinũnãseyã. ¹⁷ Yuu teerẽ boosãgũ, Timoteore múã pũtopũ ticocogu tia. Cũũrẽ maĩã. Cũũ yuu macũbiro niigú niĩĩ. Marĩ Òpũyere diamacú tiirucuí. Yuu Cristore padeogú tiirẽcutirere cúũ múãrẽ wedegũdaqui. Yuu niipetiroũ niipetira Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederẽnocãrẽ wedegũdaqui.

¹⁸ Sĩquẽrã múã menamacãrã biiro wãcũcua: “Ùsã Pablo nemorõ Cõãmacũyere tũomasĩã. Teero tiigú, cuiigu, atiriquĩ” jĩĩ wãcũmicua. ¹⁹ Yũũpe “Cõãmacũ boorí, máata múã pũtopũ wáagũda” jĩĩ wãcũã. Toopú wáagu, teero wedesera wederẽre masĩgũda. Tee dícre masĩricu. “¿Diamacũrã Cõãmacũ tutuaremena cũũyere tiirãra tiii cúã?” jĩĩ masĩgũda. ²⁰ Cõãmacũ dutirẽ marĩpũre jeari, marĩ wedeseremena dícu teerẽ ãñoríã; cúũ tutuaremenape ãñonóã. ²¹ ¿Ñeerẽ tiirí boogãri múã? ¿Yuu múã pũtopũ wáagu, pacu cúũ põnarẽ ñañarõ tiiróbirora múãrẽ ñañarõ tiirí boogãrite? ¿Maĩrémenapere wederi boogãrite?

5

Ñañaré tiigũre cõãdutire

¹ Múãmena niirã cúã tiirẽ queti ãnopú jeatoaa. Biiro tũonóã: Sícũ múã menamacũ cúũ pacu dúuturigore ãma, nũmocũtiayigu. Biiro tiirénorẽ Cõãmacũrẽ padeohéracã “teero tiirĩjãña; bayiró ñañaré niĩã” jĩĩcua. ² ¿“Ãpẽrã nemorõ niinetõnũcãã” jĩĩgari múã ména? Wãcũpatirono tiirã, múã wãcũpatiriayiro. Wãcũpatirapeja, cúũrẽ cõãbojĩyu; múãmena neãdutiiribojĩyu. ³ Yuu ãnopú niipacu, yuu wãcũrémena múã pũtopũ niigũbiro tũgueñaã. Teero tiigú, yuu wãcũrépũre teero ñañaré tiigũre “cõãrõ booa” jĩĩtoaa. ⁴ Múã neãrĩ, yũncã yuu wãcũrépu múã pũtopũ niipagũda. Marĩ Òpũ Jesús tutuarecã múãmena niĩãdacu. ⁵ Múã teero neãrã, cúũrẽ

cõājãña. Wãtĩrẽ wiyayá, cũyua õpũãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiáro jĩrã. Teero ñañarõ netõgũ, duubóqui. Cũu teeré duurí, marĩ Õpũ Jesús putuaatigu, cũu yeeripũnarẽ netõnégũdaqui.

⁶ Teero tiirã, “ũsãpe ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩrijãña. Múã ateré masĩã: Pã tiirã púuaro jĩrã, pã púuri tiirére wúocua. Cũã péerogã wúoari siro, tee niipetiropu sesajõãcu. Teerora basocã ñañaré tiirére pẽnicúa. ⁷ Teero tiirã, pẽnirĩ jĩrã, ñañaré tiigũre cõājãña. Múã teero tiirã, ãñurã putuãadacu. Judíoa Pascua boseburecore pã púuremena wúoya maniré dícare yaacua. Wúoya maniré tiiróbiro niirã niĩã múã. Cristo basirora marĩ ñañaré tiirére cõãgũ, sĩãnórigu niĩwĩ marĩye wapa. Cũũrã Pascua niirĩ, oveja cãã sĩãnórigu biro niĩ. ⁸ Teero tiirã, pã púuri tiirére cõãrãbiro ñañaré tiirére duuáda. Pã púuri tiirére wúoya manirébiro niĩãda. Teero tiirã, ãñuré tiidugãra, tiiditóre manirõ Cristo marĩrẽ tiibosáriguere useniremena tiĩãda.

⁹ Yũũ too suguero jóaripũpu biiro jóawũ: “Ñeeapesodeaatiramena bapacutirijãña”, jĩ jóawũ. ¹⁰ Yũũ teero jóagu, “atibúreco macãrã ñañaré tiirãmena wedeserijãña” jĩgũ mee tiiwá. Múã “Ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaarĩ basocamena, weerirare padeorãmena wedeseria” jĩrãpeja, atibúrecore cõãwitiwabojiyu. ¹¹ Yũũ biirope jĩdugagu tiiwá: “Sĩcũ ‘Jesuré padeóa’ jĩpacu, ñeeapesodeaatigu niirĩ, cũũmena bapacutirijãña. Teero biiri ugorepigumena, weerirare padeogúmena, quetipigumena, cũmurépigumena, yaarépigumena bapacutirijãña. Cũũnomena sĩcãrĩno yaarijãña”, jĩwã. ¹²⁻¹³ Yũũ Jesuré padeohérare beseria. Cõãmacũ basiro cúãrẽ bese, diamacũrã wapa tiigũdaqui. Múãmena niirãpere besero booa. Teero tiirã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora tiiyá: Múã watoapu ñañaré tiigũre cõājãña.

6

Jesuré padeorã cãmerĩ wedesãre

¹ Múã Jesuré padeorã cãmerĩ wedesãrã tiíayiro. Sĩcũ ãpĩrẽ ñañaré tiíajiyi. Teero tiíari siro, ¿deero tiirã Jesuré padeohérare queti beserĩ basocare quẽnodutĩ? ¿Deero tiirã Jesuré padeorãpere suocó, quẽnodutĩrii? ² ¿Ateré múã masĩriite? Atibúreco petiári siro, Cõãmacũrẽ padeorã atibúreco macãrãrẽ beseadacua. Múã atibúreco macãrãrẽ beseadara niipacara, ¿deero tiirã teegãrẽ múã basiro quẽnomasĩrii? ³ ¿Atecarẽ masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángleare beseadacu. Cúãrẽ beseadara niijĩrã, múãrẽ wáarepere nemorõ quẽnomasĩrõ booa. ⁴ Múã cãmerĩ wedesãrã, ¿deero tiirã Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahégũrẽ quẽnodutĩ? ⁵ Múãrẽ boboaró jĩgũ, teero jĩã. Múã cãmerĩ wedesãrĩ, ¿múã

watoapure sīcū Jesurē padeogú quēnomasīgūno manidójāite?
 6 Cūūrē besedutirono tiirá, múā Jesurē padeorá niipacara,
 Jesurē padeohéra putope quēnodutíra wáacu.

7 Múā basiro cāmerī wedesārā, bayiró ñañaré tiirá tiia;
 múā sīcārōména niimiārigue petimasīrōpejōācu. Múārē ñañaré
 tiirére teero tūgueñajārī, nemorō añubocu. Múāyere yaari,
 teero ññajārī, nemorō añubocu. 8 Múā teero ññajārōno tiirá,
 múā basirora Jesucristore padeorá múāya wederare ñañarō
 tií, cúāyere yaajācu.

9 ¿Ateré múā masīriite? Ñañaré tiirá Cōāmacū Ōpū niirōpu
 jearicua. Wisirijāña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorá
 Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. Teero biiri wāmosálarira
 niipacara āpērāmēna ñeeapera, ūmūā sesaro numiāmena
 niirābiro tiirá, numiā sesaro ūmūāmena niirābiro tiirá
 Cōāmacū Ōpū niirōpu jearicua. 10 Yaarēpira, ūgorepira,
 cūmurēpira, quetipíra, tiiditórepira Cōāmacū Ōpū niirōpu
 jearicua. 11 Tíatopure múā sīquērā teerora tiirécūtimirira
 niiwū. Teero tiirí siro niipacari, Cōāmacū múā ñañaré tiirére
 coserígu niiwī; múārē cūū pōna niirī tiirígu niiwī. Marī Ōpū
 Jesumēna, Espíritu Santomena Cōāmacū múārē “añurārā
 niíya” jī ññaquí.

Múāye ōpūūrī Cristoya ōpūūmena cāmeyioa

12 Múā sīquērā biiro wedesecu: “Marī tiidugárere tiimasīā”,
 jīcu. Teerora niíā, niirōpeja. Apetó tiiró, marī tiidugáre marīrē
 tiíapuricu. “Marī tiidugárere tiimasīā” jīrē diamacú niipacari,
 marī tiidugáre marīrē dutirijāārō. 13 Apeyé cúā wedesere
 diamacú niíā: “Yaaré páaga maquē tiirígue niíā; páagape yaaré
 boocú”. Cōāmacūpe tee puarópure petirí tiigúdaqui. Apeyepé
 diamacú niiria. Cōāmacū ōpūūrīrē tiigú, ñeeapesodeaatiadari
 ōpūūrīrē tiiriyígu. Marīye ōpūūrī Jesús booró tiíadare ōpūūrī
 niíā. Jesupé teeōpūūrī Ōpū nií. 14 Cōāmacū Jesurē masōrigu
 niiwī. Teerora cūū tutuaremena marīcārē masōgūdaqui.

15 ¿Ateré múā masīriite? Múāye ōpūūrī Cristoya ōpūūmena
 cāmeyioa. ¿Marī Cristoya ōpūūrē ñeeape wapatári basocoya
 ōpūūmena cāmeyioadari? Tiirídojā. 16 ¿Atecarē masīriite?
 Ūmū ñeeape wapatári basocomena niigū, cúā puarā sicaōpūū
 tiiróbiro putuácu. Cōāmacūye queti jóaripūpu tee maquē
 jóanoā: “Cúā puarā sicaōpūū tiiróbiro putuáadacua”,* jī jóanoā.
 17 Teerora sūcā sīcū Jesucristo marī Ōpūmena niigū, cūū
 wācūrēmena cūūmena cāmeyioqui.

18 “Āpērārē ñeeapedugamiga” jī wācūrōno tiigú, teeré du-
 tiwáya. Apeyé marī ñañaré tiiré marīye ōpūūrīrē ñañorícu.

* 6:16 Génesis 2.24.

Marĩ ñeeapesodeaatirape, marĩye õpũĩrĩ petire ñañorã tiia. 19-20 ¿Múã masĩriite? Marĩrẽ Cõãmacũ Espĩritu Santore ticorigũ niiwĩ. Marĩye õpũĩrĩ Espĩritu Santoya wiibiro niĩã. Cũũ marĩmena niĩĩ. Cõãmacũ wapapacáremena marĩrẽ wapatĩrigũ niiwĩ. Teero tiirá, marĩye õpũĩrĩmena marĩ booró tiimasĩña maniã. Marĩye õpũĩrĩ, marĩ wãcũré Cõãmacũye niĩã. Marĩye õpũĩrĩmena ãñurẽ tiíada, ãpẽrã Cõãmacũrẽ ãñurõ wãcũãrõ jĩrã.

7

Nũmocũtire maquẽ

1 Mecũtĩgãrẽ múã jóaripũru sãĩñáriguere yũũgũda. Nũmocũtiheri, ãñujãã, ãñurõpeja. 2 Teero niipacari, nũmocũtihera noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ãmũã cúãcõrõ nũmocũtiro booa. Numiãcã cúãcõrõ manũcũtiro booa. 3 Ɛmũã cũũ nũmomẽna ãñurõ niĩãrõ. Coocã cũũmena teerora niĩãrõ. 4 Manũcũtigore cooya õpũũ dícu niiria; coo manũ booróbirora cũũmena niirõ booa. Coo manũcãrẽ cũũya õpũũ dícu niiria; cũũ nũmo booróbirora coomena niirõ booa. 5 Cũã biiro tiíaro: Numiõ coo manũ coomena niidũgari, yũũaro. Cũũcã coore yũũaro. Apetó tiirá, cúã biiro cãmerĩ jĩbocua: “Marĩ tiirucũrobiro tiirĩjããda mẽna; Cõãmacũpere sũubuseada”, jĩ wedesebocua. Cũã “noquẽ bũreconi sũubuseada” jĩ quẽnoãri siro, sũubusecua. Sũubuseari siro, too sũguero niirecũtiaribirora manũmena, nũmomẽna niĩãrõ. Teero tiiheri, cúã wãcũtutuhuri, Satanás ñañarẽ tiidutĩboqui. ãpẽrãmẽna noo booró ñeeaperi tiibõqui.

6 Yũũ múãrẽ teerẽ dutirẽbiro jĩĩgũ mee tiia. “Múã teero tiiri, ãñũãdacu” jĩĩgũ, teero jĩĩã. 7 Yũũ biiro wãcũã: Yũũ múã niipetirare yũũ tiirõbiro nũmomanirã niirĩ boomĩga. Cõãmacũpe basocãcõrõrẽ cúã tiíadarere cũũrigũ niiwĩ. ãpẽrãrẽ nũmomanidutigu, manũmanidutigu cũũrigũ niiwĩ. ãpẽrãpẽre nũmocũtidutigu, manũcũtidutigu cũũrigũ niiwĩ.

8 Mecũtĩgã múã nũmomanirãrẽ, manũmanirãrẽ, wapewia numiãrẽ jĩĩgũda. Múã yũũ tiirõbiro nũmocũtiheri, manũcũtiheri, ãñũniã. 9 Ɛmũã numiãmena niidũgara nũcãhẽrãno nũmocũtiaro. Numiãcã teerora manũcũtiaro. Cũã nũmocũtiri, manũcũtiri, nemorõ ãñũã. Teero tiirá, cúã numiãmena, ãmũãmena niidũgare dícuere wãcũricua.

10 Yũũ wãmosĩarirare biiro dutia: Ate marĩ Ɔpũ dutirẽ niĩã; yũũ dutirẽ mee niĩã: Numiõ coo manũrẽ cõãrijããrõ. 11 Cõãgõ, sĩcõrã putũãaro; o coo manũ niimirigũmena quẽnoãrõ; cũũmena niĩãrõ sũcã. Ɛmũcã teerora cũũ nũmorẽ cõãrijããrõ.

12 ãpẽrãrẽjã yũũ wãcũrẽre biiro jĩĩgũda. Ate wãcũrẽ marĩ Ɔpũ yũũre wederẽ mee niĩã. Apetó tiigũ, sĩcũ múã menamacũ Jesurẽ padeohẽgore nũmocũtĩboqui. Coo cũũmena

niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹³ Teerora sũcã padeohégure manucutigocã coomena cũũ niirucudugari, cõãrijããrõ. ¹⁴ Padeohégũ namo coo Jesuré padeoré wapa coo manucã Cõãmacũ añurõ tiinórigũ niiqui. Teerora padeohégo manũ cũũ Jesuré padeoré wapa cũũ namocã Cõãmacũ añurõ tiinórigo niico. Teero tiirá, cúã põna Jesuré padeohéra põna tiiróbiro niiricua. Teero tiigú, Cõãmacũ cúã põnarẽ añurõ tiiqui. ¹⁵ Jesuré padeohégũno cũũ namorẽ cõãdugagũ, cõãjããrõ. Jesuré padeohégocã coo manurẽ cõãdugago, cõãjããrõ. “Yũure cõãrijãña; yũumena niijãña”, jĩmasiña maniã. Cõãmacũ marĩrẽ cãmerĩquẽrõ manirõ niirecutiri booi. ¹⁶ Jesuré padeogó coo manurẽ Jesuré padeohégure “yũumena niigũ, padeogúdaqui” jĩmasiña maniã. Teerora sũcã Jesuré padeogúcã cũũ namo Jesuré padeohégore “yũumena niigõ, padeogódaco” jĩmasiña maniã.

¹⁷ Tee biipacari, ateré yũũ niipetiro macãrã, Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ dutia: Múãcõrõ Cõãmacũ múãrẽ sicato cũũ põna putuári tiiróbirora atitócãrẽ teerora niirõ booa. ¹⁸ Cõãmacũ ãpẽrãrẽ cõnerĩgũ yapa macã caseróre widecõãnorirare cũũ põna putuári tiibóqui. Cúã widecõãnorira niĩãrõ. Widedcõãnoña manirãrẽ cũũ põna putuári tiirícãrẽ, teerora widecõãnoña manirã niĩãrõ. ¹⁹ Widedcõãnorigũ niirĩ, o widecõãnoña manigú niirícãrẽ, wapamaniã. Cõãmacũ booró tiirépe wapacutinetõnucãã. ²⁰ Niipetira Cõãmacũ cúãrẽ sicato cũũ põna putuári tiirito cúã niisuguerirobirora niirucujãrõ booa. ²¹ Dutiapenori basocare* Cõãmacũ cũũ põna putuári tiirĩ, cúã dutiapenorere wãcũpatirijããrõ. Apetó cúãrẽ dutirá “wáaya” jĩrĩ, witiijõããrõ. ²² Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesuré padeodutigũ múãrẽ beserigũ niiwĩ. Teerora sũcũ besenucãritore, dutiapenori basocũ niirigũ niiwĩ. Atitóre biiro niĩã: Teero dutiapenori basocũ niipacũ, Jesuména niijĩgũ, dutiaperere witiirigũ tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquẽrẽ padequi. ãpĩ cũũ besenucãritore, dutiapenoña manigú niirigũ niiwĩ. Atitóre Cristore padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui sãa. ²³ Cõãmacũ múãrẽ wapapacáremena wapatirigũ niiwĩ. Teero tiirá, ãpẽrã dutiapenori basoca tiiróbiro niirijãña. ²⁴ Cõãmacũ sicato besenucãrito, múã niirecutirobirora niijãña. Cũũmena añurõ niĩña.

²⁵ Wãmosíaherare marĩ Õpũ dutiré maniã. Marĩ Õpũ yũure bóaneõ iñarémene múãrẽ yũũ wederere tũorĩ tiirigũ niiwĩ. Teero tiigú, yũũ wãcũrepere wedeguda. ²⁶ Biiro wãcũã: Atitóre pee ñañarõ netõré niĩã. Teero tiigú, sũcũ cũũ niirõbirora putuájããrõ. ²⁷ Namocutigũ coore cõãrijããrõ. Namomanigũ

* 7:21 Pecasãyemena “esclavos” niĩya.

numo ãmaãrijããrõ. ²⁸ Numocutigu Cõãmacürẽ netõnucãgũ mee tiii. Numiõcã wãmosíago, Cõãmacürẽ netõnucãgõ mee tiyo. Teero niipacari, wãmosíarirare cúa catiri burecorire pee ñañarõ netõré niiã. Yũ cúa ñañarõ netõrére boosãrimiga.

²⁹ Yáa wedera, yũ múãrẽ ateré wededugaga: Atibúreco petiáدارo péero dusaa. Teero tiirá, mecüãmena numocutira numomanirã tiiróbiro niirõ booa. ³⁰ Boorituari basoca boorituahera tiiróbiro niirõ booa. Usenirãcã tusahera tiiróbiro niirõ booa. Apeyenó sãirã cúãye niidoaadarere tiiróbiro tugueñarijããrõ. ³¹ Atibúreco maquẽmena añurõ netõrã tee dícare wãcürjããrõ. Atibúreco maquẽ marĩ ññaré ditiwaro tiia.

³² Múãrẽ wãcũpatiro manirõ niirĩ boogá. Numomanigũ marĩ Õpũye maquẽrẽ bayiró wãcũqui, Jesucristo usenirĩ boogá. ³³ Numocutigupe atibúreco maquẽrẽ bayiró wãcũqui, cũ numorẽ usenirĩ boogá. ³⁴ Cũ numo, teero biiri Jesucristo usenirĩ boogá, cũ tiidugáre puaró niicu. Numiãcãrẽ teerora niiã. Manumanigõ marĩ Õpũye maquẽrẽ bayiró wãcũco. Cooya õpũũmena, coo wãcürẽmena Cõãmacũ booró tiidugáco. Manucutigope atibúreco maquẽrẽ bayiró wãcũco, coo manurẽ boosãgõ.

³⁵ Yũ múãrẽ añuré boosãgũ wede, jóacoa. Múã tiirere cãmotádugariga. Teero tiirõno tiigú, múãrẽ añurõ niirĩ boogá. Teero biiri marĩ Õpũye dícare wãcũrĩ boogá.

³⁶ Sícũ cũ macõ bucó wáari ññagũ,† biiro wãcũqui: “Yũ macõrẽ añurõ tiiríga; coo manucutiri, añubocu”, jĩ wãcũqui. Teero jĩgũno numicũãrõ. Teero tiiré ññaré tiiré mee niiã. ³⁷ Æpĩpéja cũ añurõ wãcũãri siro, “yũ macõrẽ numicũricu” jĩqui. Cũ teero tiidugáre añuniã. Yũ macõ manucutirijããrõ jĩgũ, añurõ tiigú tiiquí. ³⁸ Biiro niiã: Numicũgũ añurõ tiigú tiiquí. Numicũhẽgũcã toorã añunemorõ tiiquí.

³⁹ Marĩrẽ dutiré biiro niiã: Manucutigo coo manũ catiri, cũmena niirucujããrõ. Cũ diari siro, coore cãmotáre manirĩ, coo tusagũmena manucutimasíco. Cũ Jesurẽ padeogú niiãrõ.

⁴⁰ Yũpe biiro wãcũã: Coo ãpĩmẽna dúutuhego, nemorõ useniremena niico. Yũcã Espiritu Santore cõojĩgũ, teero wedesea.

8

Weerirare wáicu diiré tioré maquẽ

¹ Yũ mecütigãrẽ apeyé múã sãñãriguere yũguda. “¿Wáicura dii cúa weerirare ticoariguere yaajãrõ booi?” jĩriguere yũguda. “Weerirare cúa padeoré wapamaníã; teeré masítoaa”, jĩcu múã. Teerora niiã, niirõpeja. Teero jĩrã,

† 7:36 Apepũ biiro taonóã: Sícũ cũ numo niigõdo bucó wáari ññagũ, ...

biiro jĩrã tiicú: “Ûsãpeja ãpẽrã nemorõ masĩnetõnucãã”, jĩãmajãrã tiia. Marĩ cãmerĩ maĩrã, biirope tiicú: Æpẽrãrẽ tiiapucu, Cõãmacũrẽ padeonemõãrõ jĩrã. ² “Masĩnetõnegũ niĩã” jĩgãno ãñurõ peti masĩgũ mee niiqui. “Biirope ãñurõ masĩrõ boocú”, jĩmasĩriqui. ³ Cõãmacũ cũũrẽ maĩgũrẽ masĩtoaqui.

⁴ Wáicura dii cãã weerirare ticoarigue maquẽpere biiro wedegũda: Marĩ masĩã: Cãã weerira wapamanĩcua; Cõãmacũ sĩcũrã niiqui. ⁵ Æpẽrã cũũrẽ padeohẽra paũ cõãpõnapere padeocúa. Æmũãsepu niirãrẽ, atibũrecopũ niirãrẽ padeocúa. Cũũrẽ marĩ Cõãmacũrẽ padeorõbiro tugueñacua. “Marĩ õpãrã niĩya”, jĩcua. ⁶ Marĩpe ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ Pacũ sĩcũrã niiqui. Cũũ niipetire atibũreco maquẽrẽ bauanéyigũ. Marĩ cũũ põna cũũ dutirõ tiiãdara niĩã. Jesucristo sĩcũrã marĩ Õpũ niĩ. Cũũmenarã niipetire bauanénoriro niiwũ. Marĩcãrẽ cũũmena niirĩ tiirĩgũ niiwĩ.

⁷ Niipetira Jesuré padeorã teeré masĩriya. Cãã sĩquẽrã too sugueropũ weerira dícare padeomíwã. Mecãtigãrẽ weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wãcũcua: “Teeré yaara, weerirare padeorã tiia”, jĩcua. Padeobayĩhera yaara, wapa caorã tiirõbiro tugueñacua. Teemena cãã wãcũrẽre ñañoocúa. ⁸ Marĩ yaaré, marĩ yaaherecã marĩrẽ Cõãmacũrẽ masĩrĩ tinemória. Marĩ yaara, nemorõ ãñurã wáaricu. Yaahera, ñañarã wáaricu. ⁹ Teero niipacari, ãñurõ tiiyã múã. “Niipetirere yaamasĩã” múã jĩrẽmena ãpĩ ãñurõ padeobayĩhegure ñañaré tiirĩ tiirĩjãña. ¹⁰ Biiro niĩã: Mũũ “cãã weerirare wapamanĩã” jĩmasĩpacũ, cãã weerigure sũubusepeoropũ yaagũ wáabocu. Æpĩ padeobayĩhegũ mũũ teero tiirẽre ññaboqui. Mũũrẽ ññacũgũ, cũũcã weerirare ticoariguere yaagũ wáaboqui. ¹¹ Mũũ masĩpacũ yaagũ, padeobayĩhegupere “yũũ ñañaré tiigũ tiigã” jĩ wãcũrĩ tiigũ tiia. Cristo cũũcãrẽ diabosarigũ niiwĩ. Mũũ yaarẽmena cũũ padeorẽre ñañorĩ tiibuyérĩjãña. ¹² Atemena putuãa sãa: Múã padeobayĩhegure ñañaré tiibuyera, Cristorena ñañaré tiirã tiia. ¹³ Teero tiirã, marĩ yaarẽmena marĩya wedegũ padeobayĩhegure ñañaré tiirĩ tiirã, diamacũrã wáicura diiré yaanemorĩjãrõ booa, cũũrẽ ñañaré tiibuyérĩ jĩrã.

9

Apóstoles cãã wederẽmena wapatã, yaamasĩcua

¹ Yũũcã Jesús cũũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Æpẽrã cũũ beserira tiirõbiro tiimasĩã. Yũũcã marĩ Õpũ Jesuré ññawũ. Múãrẽ marĩ Õpũye quetire wedewũ. Múã teeré tũo, padeowũ. Teero tiirã, yũũ Jesús beserigũ niirẽre masĩã. ² Æpẽrã yũũre

“cũ Jesũs cũyere wededutigu beserigu mee niĩ” jĩrã niicua. Mũãpeja teero jĩria. Yũũ mũãrẽ Jesuyé maquẽrẽ wederi siro, padeowú. Teero tiirã, mũã ãpẽrã nemorõ yũũre “Jesũs cũyere wededutigu beserigu niĩ” jĩmasĩã.

³ ãpẽrã yũũre wedepatira, “cũ Jesũs beserigu mee niĩ” jĩcua. Cũãrẽ biiro yũũa: ⁴ Yũũ Jesũs beserigu niijĩgũ, yũũ buerere tũorãre “ecayã yũũre” jĩmasĩã. ⁵ Yũũcã ãpẽrã Jesũs beserira, Jesũs baira, teero biiri Pedrobirora yũũ ti-iri, ãñubojĩyu. Cũã nũmosãnumiã Jesurẽ padeorãre cũãmena nẽewaya. ⁶ ¿Deero wãcũĩ mũã? ¿Ûsã dícu Bernabé, yũũ Jesuyé quetire wederã yaacatidugara, padedumasĩrigari? ⁷ ¿Surara cũũ yaarere cũũ basiro wapatĩgari? Wapatĩriqui. ¿Ûsere oterĩ basocu teedũcare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterĩ basocu oveja õpẽcõre bipegũ sĩnirĩgari? Sĩniquĩ. ⁸ Yũũ tee queorẽmena wederi, yũũre “basocã wãcũrẽ dícuere wedei” jĩrijãña. Moiserẽ dutirẽ cũũriguecã teerẽ jóanoã. ⁹ Tee dutirẽpũre biiro jóanoã: “Wecũ trigore wãñiãrĩ, useropũ tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadugagu, yaaaro”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ teerẽ jĩgũ, wecũã dícuere jĩgũ mee tiyĩgu. ¹⁰ Cũũ teerẽ jĩgũ, ùsã cũũye quetire wederãre queorẽmena wedegu tiyĩgu. Ditare coamatõsnguegu, ãpĩ trigore wãñiãgũ “tiidita oterẽ dũcare ñeeãdacu” jĩrã, padecua. ¹¹ Ûsã otenũcãrira tiirõbiro Jesuyé maquẽrẽ mũãrẽ wedenũcãwũ. Otegũ tee oterẽ dũcare ñeerõbirora mũãcã ùsã buerẽ wapa apeyenó mũã cũorere pẽero ùsãrẽ ticori, ãñuniã. ¹² Mũã ãpẽrã mũãrẽ buerãre teero ticojãcu. Ûsãpereja nemocũ.

“Ûsãrẽ ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, teero nũcãjãwũ. Biiro wãcũwũ: “Marĩ sãĩrĩ, Cristoye quetire booribocua”, jĩ wãcũwũ. ¹³ ¿Aterẽ mũã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderĩ basocã Cõãmacũrẽ padeorã yaarẽ nẽeati cũũriguere yaacua. Teerora tiwiipũ wãicũrãre sãĩrõpũ paderãcã tee diirẽ yaacua. ¹⁴ Cũã tiirõbiro Jesuyé quetire wederãcãrẽ “cũã tee wederẽmena wapatãyaaro” jĩrigũ niĩwĩ marĩ Õpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yũũ sãcãrĩ “ticoya yũũre” jĩricu. Mecũtigãrẽ mũãrẽ apeyenó tiodutigu mee teero jóaa. Bayiró jubóarera diadugapacu, mũãrẽ yũũ wederẽ wapa yaarẽ sãĩricu.

¹⁶ Yũũ Jesuyé quetire wedegũ niijĩgũ, “ãpẽrã nemorõ ãñugũ niã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yũũre padedutire niã. Yũũ teerẽ wedeheri, yũũre ñãñanibocu. ¹⁷ Yũũ boorẽmena wedegu doca, wapatãbojĩyu. Cõãmacũ yũũre wededutiripeja, cũũ yũũre cũũrigue dícuere tiigũ tiia. ¹⁸ Teero tiirõ, yũũ ãñurõ usenire yũũ wede wapatãrebiro niicu. Yũũ wapasẽro manirõ netõnere

quetire basocáre wederémenape añurõ useniã. Jesús beserigu niijǵũ, “wederé wapa ticoya yũre” jĩmasĩpacũ, jĩria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorí boosǵũ, biiro tũgueñaã: Sícũrẽ padecotegũ niiripacũ, yũũ basiro niipetirare padecotegũ tiiróbiro tũgueñaã. ²⁰ Judíoa pũtopũ niigũ, cúãrẽ Cristore padeorí boosǵũ, cúã tiiróbirora tiia. Yũũ Moisére dutiré cũiriguemena niiripacũ, tee dutirémena niirã pũtopũ wáagu, cúã tiiróbiro tee dutirére tiia. Cúãrẽ Cristore padeorí boosǵũ, teero tiia. ²¹ Tee dutirémena niihẽrã pũtopũ wáagu, cúãrẽ Cristore padeorí boosǵũ, tee dutirémena niihẽgũbiro niiã. Teero niipacũ, “Cõãmacũ dutirére tiihẽgu niiã” jĩgũ mee tiia. Yũũ Cristo boorére tiidugágu niijĩgũ, Cõãmacũ dutirémenape niiã. ²² Yũũ padeobayíheramena niigũ, cúãrẽ Cristore padeonemórĩ boogú, cúãbirora tiia. Ateperé tiinemóã sũcã: Niipetirare “¿deerope yũũ tiirí, netõdugámĩ cúã?” jĩgũ, cúã tiirucúrobirora tiia. ²³ Tee niipetirere tiia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire tũoáro jĩgũ. Teero tiigú, yũũcã cúãmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

²⁴ Múã masĩã: Cũturópu wáara, niipetira cutucúa, “¿noãpé cutubayínemoĩ?” jĩrã. Niipetira cutupacára, sícũrã wapatáqui. Múãcã Cõãmacũ ticoadarere wapatádugara, cuturí basoca tiiróbiro tutuaremena Cõãmacũ booréperẽ tiiró booa. ²⁵ Niipetira cúã cutuádari suguero, bayiró cutubucua. Too suguerope cúãye õpũũrĩrẽ ñañoríguere duujãcua. Cúã pũũmena tiirí betore wapatádugara, teero tiisugucua. Tiibeto máata bóajõãcu. Marĩ ñeeãdarepeja petirícu. ²⁶ Teero tiigú, yũũ cuturí basocú capea ññahẽgũ tiiróbiro noo booró tiiría. Cámerĩquẽri basocu añurõ cámerĩquẽmasĩhẽgũ cũũ booró tiijãqui. Yũũpeja cũũbiro tiidugáhegu, yũũ tiíadarere añurõ wãcũsuguea. ²⁷ Yáa õpũũrẽ quẽnojeádutigu, ñañarẽ tiidugárere nũcãjãã. Yáa õpũũ yũũre dutiria; yũũ basiro yáa õpũũrẽ dutia. Teero tiiriatã, Jesuyé quetire ãpẽrãrẽ wedegú niipacũ, Cõãmacũ ññacoropure ñañarõ pũtuábocu.

10

Weerirare padeoríjãña

¹ Yáa wedera, múãrẽ ateré múã masĩrĩ boogá: Niipetira ãsã ñecũsũmuã õmẽburuá doca niyira. Niipetira Día Oco Sõãrímaarẽ tĩawayira. ² Niipetira “Moisémena niiã” jĩrẽre ãñorã, õmẽburuáre nũnũ, tiimaarẽ tĩawayira. Cúã õmẽburuáre nũnũ, tiimaarẽ tĩawariguemena wãmeõtinorirabiro pũtuáyira. ³ Niipetira maná wãmecutirigue Cõãmacũ ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõãmacũ ticoriguere sĩniyira. Tee oco ãtãgãpu

witiyiro. Tiigá útāgā Cōāmacū ticoriga niyiro. Cristora ti-igabíro niĩ. Cúā noo wáaro cúāmena niyigu. ⁵ Cōāmacū cúārē teero tiipacári, cúāpe cūūrē usenirĩ tiiríyira. Cūūrē netōnucārĩ ññagū, paure yucu manirōpu diari tiyígu.

⁶ Cúārē teero wáarigue marĩrē queoré ticoré niĩ. Marĩrē cúā tiirírobiro ñañarére ugaripéarijāārō jĩrō, teero wáayiro. ⁷ Teero tiirá, cúā sīquērā tiirírobiro weerirare padeoríjāña. Cōāmacūye queti jóaripūpu cúā tiiríguere jóanoā: “Cúā yaa, sīni, too síro cúā booró bosebureco tiinucāyira”,* jĩ jóanoā. ⁸ Marĩpeja sīquērā cúā tiirírobiro noo booró ñeeaperijāāda. Cúācā teero tiirígue wapa sicaburecore veintitrés mil diayira. ⁹ Teero biiri sīquērā cúā tiirírobiro marĩ Ōpārē cúari tiiríjāāda. Cúācā teero tiirígue wapa pau aññā bacasiñoyira.† ¹⁰ Teero biiri sūcā cúā sīquērā Cōāmacūrē wedepatirírobiro wedepatiríjāña. Cúācā wedepatirígue wapa ángele sīādutínorigu cúārē sīāyígu.‡

¹¹ Atibúreco petiwáro tiia. Teero tiigú, Cōāmacū marĩ atitó macārārē masĩdutigu, cúārē teero tiyígu. Cūū cúārē wáariguere jóadutirigu niiwĩ, marĩrē cúā tiirírobiro tiiríjāārō jĩgū, cúārē wáaríroborora marĩrē wáari jĩgū. ¹² Teero tiigú, sīcū “yūupeja aññurō padeogú niĩ; ñañaré tiiría” jĩ wācūgāno aññurō tōmasñña, ñañaré tiirí jĩgū. ¹³ Apetó múā ñañaré tiidugácu. Múā dícuere teero wáaricu; niipetirapure teero wáacu. Cōāmacūpe múārē tiipurucugu niijígu, múā nocōrō nucārere masijígu, múārē ñañaré tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañaré tiidugáre jeari, Cōāmacū múārē tutuare ticogudaqui, ñañaré tiiríjāārō jĩgū.

¹⁴ Teero tiirá, yuu maĩrā, múā cúā weerirare padeoríjāña, ñañarō wáari jĩrā. ¹⁵ Múā aññurō masĩrā niĩ. Teero tiirá, múā basiro yuu wedeserere “diamacú niĩ” o “merēā niĩ” jĩādacu. ¹⁶ Marĩ bocara, sīnirí bapa sīniādari suguero, Cōāmacūrē usenire ticoa. Tiibapare sīnirā, “Cristoye dí marĩrē ōmayudiabosariguemenarā marĩ cūūmena niĩ” jĩdugara tiia. Pāgārē bato yaara, “Cristoya ōpū cūū diari ōpūūmenarā marĩ cūūmena niĩ” jĩdugara tiia. ¹⁷ Marĩ sicagá maquē pāre yaa. Teero tiirá, marĩ pau niipacara, sicaōpū tiiróbiro niĩ.

¹⁸ Israelya pōna macārārē wācūña. Cúā Cōāmacūrē padeorá, wáicurare sīāpéocua. Tee diiré yaara, “Cōāmacūmena niĩ” jĩrā tiicúa. ¹⁹ ¿Deero jĩdugagu tií yuu teeména? “Wáicura dii cúā weerirare ticoariguere marĩ yaara, weeriramena niĩādacu”, ¿jĩdugagu tiigári? “Weerira caticua”, ¿jĩdugagu tiigári? Jĩria. ²⁰ Biirope jĩdugagu tiia: Cōāmacūrē padeohéra

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49.

cúã weerirare wáicura diiré ticora, Cõãmacūrē ticora mee tiíya; wātīāpere ticora tiíya. Múãrē wātīāmena niirī booríá. ²¹ Marī Ōpūrē padeorámena vinorē sñinrã, pãrē yaara, marī Ōpūrē padeorére wiyará tiia. Teeré yaaarira wātīāyere sñini, yaaro booríá. ²² Marī Ōpūrē doeri tiidugáricu. Cúã marīmena cúari, marī cãmēna sīcãrībírícu; tutuagu niiqui.

Marī booró tiirá, ãpērãrē maíríbocu

²³ Múã sīquērã biiro wedesecu: “Marī tiidugáre tiimasfã”, jīicu. Teerora niia, niirõpeja. Apetó tiiró, marī tiidugáre marīrē tiiapurícu. “Marī tiidugáre tiimasfã” jīiré diamacú niipacari, teepé ãpērãrē Cõãmacūrē añurõ padeorí tiirícu. ²⁴ Múãye dícare wãcūrijãrõ booa; ãpērãyē niidarecãrē wãcūrõ booa.

²⁵⁻²⁶ Cõãmacūye queti jóaripūpu biiro jóanoã: “Niipetire atibárecopu niiré marī Ōpūye niia”, § jī jóanoã. Teero tiirá, yaaré dúaropu dúarere noo booró sã, yaaya. “¿Weerirare súubusepeoarigue dii nií?” jī sãñárijãña, wapa cõorá tugueñarī jīrã.

²⁷ Apetó tiigú, sīcū Jesuré padeohégpu múãrē cúã putopu yaadutiboqui. Múã cúã putopu wáadugara, niipetire cúã ecarére yaaya. “¿Ate deero tiarigue dii nií?” jī sãñárijãña, wapa cõorá tugueñarī jīrã. ²⁸ Toopá niirī, ãpērã múãrē biiro jīibocua: “Ate weerirare cúã ticoarigue dii niia”, jīibocua. Múã cúã padeorére ñañorī jīrã, tee diiré yaarijãña, wapa cõorá tugueñarī jīrã. ²⁹ Múãye maquērē wederia. Múã yaara, ñañarõ tugueñarícu. Cúã tugueñare maquērē wedegpu tiia. “Yaaya maniréno niia”, jī tugueñacua.

Múã yũre sãñábocu: “¿Deero tiirá ãpērã tugueñaremena ùsãpe ùsã yaadugarere yaarigari? ³⁰ Ùsã yaarére Cõãmacūrē ùsenire ticori, ãpērã ùsã yaarére merẽã jīimasfíricua”, jīibocu. ³¹ Yũpeja múãrē biiro wedea: Marī yaarémena, marī sñinrémena, marī booró tiirémena Cõãmacūrē ùsenirī tiáda, ãpērãcã Cõãmacūrē “añunetõjõãr” jīãrõ jīrã. ³² Múã tiirémena sīcūnorē ñañaré tiēñorijãña; niipetira Cõãmacū põnarē, judíoare, judíoa niihērãrē ñañaré tiēñorijãña. ³³ Yũcã teerora tiia. Niipetire yũ tiirémena niipetirare añurõ tiidugáa. Niipetira netõnerī boogú, cúãye niidarere boosãã; yũpeja yéé dícare ãmaãria.

11

¹ Múãcã yũ Cristore nũnãrõbirora teeré ññacū, yũre nũnũñá.

Numiã Jesuré padeorá neãrõpu tiiré maquē

² Múã yuu tiiríguere teero wãcũpetirucujããyiro. Yuu múãrẽ buerigüecãrẽ diamacú tiiáyiro. Teero tiigú, múãmena yuu bayiró useniã. ³ Apeyeré ateré múãrẽ masĩri boogá: Cristo niipetira ãmũã sotoa niĩ. Ɛmũpe cãũ nũmo sotoa niĩ. Cõãmacũ Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ɛmũ súbusegu, cãũya dupupũ sapeare pesarijãrõ booa.* Cãũ Cõãmacũ wededutirere wedegu, teerora pesarijãrõ booa. Pesagúpeja bobooro tiigú tiiquí. Cãũ teero tiigú, marĩ Õpũ Jesucristore quioníremena padeoríqui. ⁵ Numiõpeja súbusego, cooya dupupũ suti caserore pesaro booa. Coo Cõãmacũ wededutirere wedego, teerora tiiró booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marĩ Õpũ Jesucristore quioníremena padeoríco. Póare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sícõ numiõ pesarí casero pesahego, sica diamacúrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũre súapetiã, o pedeatã, bobooro tãgueñabocu” jĩgõ, suti caserore pesaro. ⁷ Ɛmũpe Cõãmacũ niirere, cãũ dutimasĩrere ãñoĩ. Teero tiigú, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manũ ãñurõ dutimasĩrere ãñooyo. Teero tiigó, suti caserore pesaro booa. ⁸ Múã masĩã: Sicatopũra Cõãmacũ basocãre tiigú, ãmũrẽ numiõya cõãmena tiiriyigu; numiõpere ãmũya cõãmena tiiyigu. ⁹ Cõãmacũ Adãnrẽ tiigú, Evare tiiapuaro jĩgũ mee tiiyigu. Evare tiigúpeja, Adãnrẽ tiiapuaro jĩgũ tiiyigu. ¹⁰ Teero tiirã, múã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore pesaro booa. Teero tiigóno coo manũ dutirẽmena niirere ãnocó. Ángeleacã coo teero tiirere ãnacua. ¹¹ Teero niipacari, marĩ Jesuré padeorã cãmerĩ tiiapua. Ɛmũã cãũ nũmosãnumiã tiiapure manirõ niimasĩricua. Numiãcã cúã manũsũmũã tiiapure manirõ niimasĩricua. ¹² Ate diamacúrã niã: Cõãmacũ numiõrẽ ãmũya cõãmena tiiyigu; teero biiri ãmũã numiãpũre bauácua. Niipetira Cõãmacũ tiiríra dícu niĩya.

¹³ Numiã Cõãmacũrẽ sãirã, dupupũ suti caserore pesaheri, ¿ãñuĩ? Múã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira ateré masĩnoã: Ɛmũ póañarõ yoari, bobo niã. ¹⁵ Numiõpe póa yoariñarõ cãogó boboríco; tee póamena usenico. Coo póamena suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yũũ wedeserere “diamacú niiria” jĩgũnorẽ biiro jĩgũda: “Ɛsã teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãcã teerora tiirucúca”, jĩgũda.

Neãyara diamacú tiiríguere

¹⁷ Mecütigã múãrẽ apeyeré jóaa. Ateré jóagu, múãmena useniria. Múã neãrã tiirẽ múãrẽ Jesuré padeonemórĩ tiiróno tiirã, padeorere ñañorã tiia. ¹⁸ Múãrẽ ateré jĩsuguegũda: Múã

* **11:4** “Jesuré padeorãmena neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩdũgaro tiia. Cãũ sícũrã niigũ, sapeamena súbuseri, ãñuniã.

neārā, sīcārōména yaariayiro. Teeré tuoáwā. Yuu tugueñarī, yuure diamacú maquērē wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacūrā niīā: Múā bataricārē, añuniā. Teeména “¿noāpé diamacú Jesuré padeorá niīto?” jīrēre ññoādacu. ²⁰ Múā neāyara, marī Ōpū cūū bueráména yaaturirobiro diamacú tiiríayiro. ²¹ Múā yaaré néewarere noo booró yaanucājāāyiro. Āpērā juaména putuá, āpērā sīni, cūmu, tiíayiro. ²² Múā pairó yaa, sīnidugára, múāye wiseripu teero tiiyá. ¿Múā āpērārē Jesuré padeoráre doo niī? Āpērā bóaneōrārē bobooro wáari tiirá tiíayiro. Múā teero tiiré quetire tuogú, ¿deero jīngūdari yuu múārē? “Múāmena useniā” ¿jīngarite? Jīrido jāgūdacu.

Jesús cūū bueráména yaaturigüe

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yuu múārē bueriguere marī Ōpū yuure buewi. Biuro niīā: Jesuré iñatutirapure ticoadari ñamirē cūū pārē née, ²⁴ Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Yaponó, puatásā, jīiyigu: “Ate pā yuu múārē diabosaadari ōpūūbiro niīā. Ateré tiiyá, yuu múārē diabosarere wācūrā”, jīiyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiiyigu sīnirí bapaména. Cūū bueráre tīāgū, jīiyigu: “Atibapá maquē yé dībiro niīā. Yé díiména Cōāmacū mama netōnére quetire cūngūdaqui. Múā tiibapare sīnirécōrō yuure wācūña”, jīiyigu. ²⁶ Teero tiirá, múā pārē yaara, tiibapare sīnirā, marī Ōpū marīre diabosariguere ññorā tiia, téé cūū putuāatiripu.

Bocaadari sugüero, wācūdutire

²⁷ Bocaadara quioníreména tiíaro. Quioníreména iñahēgū yaa, sīni, Jesuré ñañaré tiiquí; Jesuyá ōpūū, cūūye díire bári niiré tugueñaqui. ²⁸ Marī niipetira bocaadari sugüero, marī tiiriguere “ñañaré tiitú” jī, wācūsugüero booa. ²⁹ Sīcū marī Ōpū marīre diabosariguere wācūripacu, pārē yaa, sīnigú, ñañarō tiinógūdaqui. ³⁰ Teero tiirá, múā pau diarecutira, tutuhera niicu. Sīquērā diajōātoayira. ³¹ Marī bocaadari sugüero, wācūpatisugueatā, Cōāmacū marīre teero ñañarō tiiríqui. ³² Marīre teero ñañarō tiigú, marīre marī ñañaré tiiré duudutigu tiiquí. Marīre āpērā cūūrē padeohéraména pecamepu wáari booríqui.

³³ Teero tiirá, yáa wedera, neāyara, biuro tiiyá: Sīcārōména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóagano cūūya wiipu yaaaro. Teero tiigú, Cōāmacū múā aññurō neārī iñagū, ñañarō tiiríqui. Apeyeré múā putopu wāagu, quēnogūda.

12

Espíritu Santo basocácōrōrē tiimasīrere ticoré

¹ Yáa wedera, Espíritu Santo múârê tiimasíre ticoqui, Jesuré padeorí pōna macārārê tiápuaro jĩgũ. Múârê teeré masĩrĩ boogá.

² Múã ateré masiã: Múã Jesuré padeoádari suguero, múã menamacārã weerirare padeorá wáari iña, múácã wáarira niuwũ. Weerira cúa padeorá catirá mee niĩya; wedeseriya.

³ Teero tiigú, yuu múârê ateré masĩrĩ boogá: Sícũno Espíritu Santo ticorémena wedesegu ateré jĩmasĩriqui: “Jesús ñañarõ wáatērĩjãārõ”. Āpĩpéja “Jesús marĩ Ōpũ niĩ” jĩgũ Espíritu Santo ticorémena dícu teeré wedesemasĩqui.

⁴ Espíritu Santo tiimasĩre ticogu, merẽã dícu marĩrẽ batouqui. Espíritu Santo tee niipetirere ticogú sícũrã niiqui.

⁵ Marĩ merẽã dícu paderé cwoa, Jesuré padeorí pōna macārārê tiápuaro jĩrã. Marĩ Ōpũ tee niipetirere cũurigu sícũrã niĩ.

⁶ Marĩ merẽã dícu padea. Cõãmacũ marĩrẽ paderi tiigú sícũrã niiqui. Niipetire tee marĩ paderére añurõ wáari ti-iquí.

⁷ Espíritu Santo cũũ tiimasĩre ticorémena marĩ niipetirare cũũ marĩmena niirere ãñoquí. Tee tiimasĩre ticoqui, cãmerĩ tiápuaro jĩgũ.

⁸ Cõãmacũ Espíritu Santomena sĩquērārẽ añurõ masĩrémena wedesemasĩre ticoqui. Āpērārẽ cũũmenarã añurõ tuomasĩremena wedemasĩre ticoqui.

⁹ Āpērārẽ cũũmenarã padeorére ticoqui. Āpērārẽ cũũmenarã diarecutirare netõnémasĩre ticoqui.

¹⁰ Āpērārẽ Cõãmacũ sícũrã tiimasĩre tiẽñomasĩre ticoqui. Āpērārẽ Cõãmacũ wededutirere wedemasĩre ticoqui. Āpērārẽ besemasĩre ticoqui. Tee masĩrémena “ãni wãtĩ tutuaremena biiro tiii” o “Espíritu Santo tutuaremena biiro tiii” jĩ besemasĩqui.

Āpērārẽ ãpērãyére máata wedesemasĩre ticoqui, cúa tee wedesere tuohéra niipacari. Āpērārẽ tee wedesere “biiro jĩdũgaro tia” jĩ wedemasĩre ticoqui.

¹¹ Espíritu Santo basiro tee niipetirere tiquí. Cũũrã basocácõrõrẽ cũũ ticodũgarere ticoqui.

Marĩ sicaõpũũbiro niĩã

¹² Marĩya õpũũ maquẽ pee niĩã. Pee niipacaro, sicaõpũũrã niĩã. Cristocã teerora niĩ. Marĩ cũũrẽ padeorá paũ niipacara, sicaõpũũbiro niĩã. ¹³ Marĩ niipetira Espíritu Santo sícũmena wãmeõtinowũ. Teero tiigú, marĩ judíoa, griegoa, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã sicaõpũũbiro niirĩ tiii. Marĩ niipetira sícũrẽna cwoa Espíritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũũ pee õpũũ maquẽrẽ cwoa. ¹⁵ Marĩya dũpo wedeseri dũpo niirõ, biiro jĩbocu: “Wãmo niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopára niijãã. ¹⁶ Marĩya cãmopéro wedesebocu:

“Capea niiria; marīya ḡpūū maquē niiria”. Teero jīpacaro, toopára nijjāā. ¹⁷ Marīya ḡpūū capea dícu niirī, ¿deero tii marī tuobóatau? Marīya ḡpūū cāmopéro dícu niirī, ¿deero tii marī wīniñáboatau? ¹⁸ Cōāmacū marīrē tiigú, niipetire marīya ḡpūū maquērē cū cūḡdugaropu cūūrigu niiwī. ¹⁹ Sicaḡpūūpūre niiréno sicawāme dícu niiatā, basocáya ḡpūū niiribojīyu. ²⁰ Biirope niia: Sicaḡpūū pee wāme cuopacári, sicaḡpūūrā niia.

²¹ Capea wāmorē “mūurē booríga” jīmasīricu. Dupucā dūporire “booríga” jīmasīricu. ²² Teero jīrōno tiirá, marīya ḡpūū maquē apeyeré “tutuhere niia” jīpacari, tee manirī, añurō catimasīricu. ²³ Marīya ḡpūū maquērē apeyeré bári niiré tūgueñaā. Teero tiirá, teeré añurō bauáro jīrā, añurō quēnoā. Apeyeré boboro tūgueñarā, teeré yayióra, sutiré sañaā. ²⁴ Apeyé añuré baurépereja quēnoría. Cōāmacū marīya ḡpūū maquērē teero cūūrigu niiwī, bári niirére wapapacárobiro iñaārō jīgū. ²⁵ Cūū niipetire marīya ḡpūū maquē sīcāróména paderi booquí; teero biiri sīcāróména cāmerī tiiapuri booquí. ²⁶ Marīya ḡpūūpūre sicatabe pūnirī, niipetiropu sesajōāā. Añurō wáaricārē, niipetiropu añurō tūgueñaremēna useniā.

²⁷ Teero jīgū, biiro jīgū tiia: Múá Cristore padeojrā, cūūya ḡpūūbiro niia. Basocácōrō cūūya ḡpūū maquēbiro niīya.

²⁸ Cōāmacū Jesuré padeorí pōna macārā watoapūre Jesús cūūyere wededutigū beserirare niipetira sotoapu cūūrigu niiwī.

Cúā docare cūū wededutirere wederáre cūūrigu niiwī.

Cúā docare cūūye quetire bueráre cūūrigu niiwī.

Cúā docare cūū dícu tiimasīrere tiiēñorārē cūūrigu niiwī.

Cúā docare diarecutirare netōnérārē,

tiiapurare,

dutiráre,

āpērāyére wedeserare cūūrigu niiwī.

²⁹ Niipetira Jesús cūūyere wededutigū beserira niiriya. Niipetira Cōāmacū wededutirere wederá niiriya. Niipetira Cōāmacūye quetire buerá niiriya. Niipetira Cōāmacū dícu tiimasīrere tiiēñomasīriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netōnémasīriya. Niipetira āpērāyére wedesemasīriya. Niipetira cúā wedesere “biiro jīdugaro tiia” jī wedemasīriya. ³¹ Teero tiirá, Espíritu Santo nemorō añurō tiimasīre ticorére booyá. Mecātígārē yūu múārē nemorō añuróre wedegūda.

13

Cāmerī māiré

¹ Marī āpērāyére wedesemasīpacara, ángeleyere wedesemasīpacara, cāmerī maīhērī, marī wedesere

wapamanícu. Yucututi páara o cōmequiriré páacarerabiro marĩ wedesere buꝣucu. ² Cõãmacũ marĩrẽ wededutirere wedemasĩpacara, cãmerĩ maĩhẽrã, búri niirã putuáa. Marĩ niipetire basocá masĩña manirẽre masĩpacara, niipetire Cõãmacũyere tuomasĩrã niipacara, cãmerĩ maĩhẽrã, búri niirã putuáa. Marĩ bayiró padeorémene utãgũrẽ aperopú wáadutimasĩpacara, cãmerĩ maĩhẽrã, búri niirã putuáa. ³ Marĩ cuoré niipetirere bóaneõrãrẽ ticobocu. Marĩ cúãrẽ maĩrĩpacara ticora, Cõãmacũ marĩrẽ “ãñurõ tiiwú” jĩriqui. Marĩ Cõãmacũyere tiirí, cúũrẽ padeohéra marĩrẽ sóedutibocua. Cũũyere tiipacára, cãmerĩ maĩhẽrĩ, Cõãmacũ marĩrẽ “ãñurõ tiiwú” jĩriqui.

⁴ Marĩ cãmerĩ maĩrã, biiro tiia: Æpẽrã marĩrẽ merẽã tiirí, cúã tiirẽre nucãjãã. Niipetirare ãñurõ tiia. Æpẽrãrẽ iñatutiria. “Biuro biigúno niĩã yũũja”, jĩ wãcũria. “Usã ãpẽrã nemorõ niinetõnucãrã niĩã”, jĩ wãcũria. ⁵ Æpẽrãrẽ padeorémene wedesea. Marĩye niĩadare dícuere wãcũria. Máata cúaria. Æpẽrãrẽ yoari cúañãria. ⁶ Æpẽrã ñañaré tiirí iñarã, useniria. Cúã diamacú maquẽpere tiirí, useniapua. ⁷ Marĩ maĩrãrẽ cúã ñañaré tiirí, maĩdúria. “Too síro cúãcã ãñurẽpere tiimasĩadacu”, jĩ wãcũã. Wãcũtutuarucujãã. Cúã ãñurẽre tiirí yuea.

⁸ Marĩ cãmerĩ maĩré petirícu. Cõãmacũ wededutirere wederé petiádacu. Æpẽrãyere máata wedesemasĩre petiádacu. Cõãmacũyere tuomasĩremena wedemasĩre petiádacu. ⁹ Marĩ niipetirere Cõãmacũyere tuomasĩpetiria. Cõãmacũ wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuatiiri, masĩpetijãadacu; “teeré tuomasĩriga” jĩnemoricu sáa.

¹¹ Yũũ wĩmagũ niigũ, wĩmagũbiro wãcũ, wedesewũ. Buꝣu wáagu, wĩmagũ niigũ tiirĩguere duujãwũ. ¹² Teerora sũcã atitóre marĩ ãñurõ tuomasĩria. Æñorõ buꝣuropũ marĩ iñarébiro niĩã; ãñurõ bauría. Too síropũ ãñurõ bauró iñãadacu. Mecũtígãrẽ marĩ péerogã masiã. Too síropũ cúũ marĩrẽ masĩrõbirora masĩpetijãadacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiáwãme niirucujãadacu: Cõãmacũrẽ padeoré, “cũũ marĩrẽ ãñurõ tiigúdaqui” jĩ useniyuere, cãmerĩ maĩré niirucujãadacu. Itiáwãme watoare cãmerĩ maĩrépe uputí maquẽ niĩã.

14

Æpẽrãyere máata wedesemasĩrã biiro tiiró booa

¹ Æpẽrãrẽ maĩrucujãña. Cõãmacũ Espiritu Santomena tiimasĩre ticorécãrẽ bayiró booyá. Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere boonetõnucãña. ² Æpẽrãyere máata

wedesemasĩgũno Cõãmacũ dícare wedesequi. Basocáre wedeseriqui. Cũũ wedeserere t̃uorícua. Espíritu Santo tutuaromena masĩña manirere wedesequi. ³ Cõãmacũ wededutirere wedegúpe basocáre wedesequi. Cũũ wederi t̃uoráre Cõãmacũrẽ padeonemórĩ tiiqui. Cũũrã wãcũtutuari, ãñurõ t̃ugueñarĩ tiiqui. ⁴ Æpẽrãyére máata wedesemasĩgũno cũũ basiro Cõãmacũrẽ padeonemógũ tiiqui. Cõãmacũ wededutirere wedegúpe Jesuré padeorí põna macãrãrẽ padeonemórĩ tiiqui.

⁵ Múã niipetira ãpẽrãyére máata wedesemasĩrĩ boomíga. Tee nemorõ múã Cõãmacũ wededutirere wederi bayiró boosãmiã. Cõãmacũ wededutirere wederépe ãpẽrãyére máata wedesere nemorõ wapacutía. Sícũ ãpẽrãyére máata wedeseari siro, cũũ wedeseariguere ãpĩ wederi, ãñunicu. Teero wedegũ, niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ padeonemórĩ tiiqui. ⁶ Teero tiigú, yáa wedera, yũũ múã putopũ wáagu, ãpẽrãyére máata wedeseri, tee wedesere múãrẽ tiíapuricu. Cõãmacũ yũũre wederere múãrẽ bueripereja, tiíapucu. Cõãmacũyere yũũ ãñurõ t̃uomasĩrere múãrẽ wederi, tiíapucu. Cõãmacũ yũũre wededutirere wederi, tiíapucu. Yũũ apeyeré buenemorĩ, tiíapucu.

⁷ Queorémene múãrẽ wedegũda: Tõõrõriwũ noo booró putiãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasĩña maniã. Búapütêrõcã noo booró búapütêãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasĩña maniã. ⁸ Surara cãmerĩsĩãrã wáara, cornetare ãñurõ putihéri, cúãyere quẽnorícua. ⁹ Múãcã teerora niicu. Múã t̃uomasĩhẽre wedeseri, “biiro jĩũdugara tiíya” jĩmasĩña maniã. Teero wedeseãmajãre niicu. ¹⁰ Atibúrecopure pee merẽã dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserecõrõ t̃uomasĩnoã. ¹¹ Yũũ ãpẽrã wedeserere t̃uohégũ, aperó macũbiro niiã. Yũũ wedeseri t̃uohégũ, cũũcã aperó macũbiro niiqui. ¹² Múãcã ãpẽrãyére t̃uorícu. Teero tiirá, múã Espíritu Santo tutuaromena tiimasĩre ticorere boorá, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ ãñurõ padeonemórĩ tiimasĩreperere boonetõnũcãña.

¹³ Teero tiigú, ãpẽrãyére máata wedesemasĩgũno Cõãmacũrẽ biiro sãirõ booa: “Yũũ wedesere ‘biiro jĩũdugaro tiia’ jĩ wedemasĩrere ticoya” jĩ sãirõ. ¹⁴ Yũũ ãpẽrãyére máata wedeseremena súbusegu, yeeripũnamena súbusea. Yũũ wãcũrémenape “biiro jĩgũ tiia” jĩmasĩricu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdari yũũ? Biirope tiigúda: Yũũ súbusegu, yeeripũnamena súbusegũda; teerora yũũ wãcũrémenacãrẽ súbusegũda. Yũũ Cõãmacũrẽ basapeogu, yeeripũnamena basagũda; teerora yũũ wãcũrémenacãrẽ basagũda. ¹⁶ Mũũ yeeripũnamena dícu Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãgũ nii” jĩrĩ, ãpĩ mũũ wedeserere t̃uoríqui. T̃uoríjĩgũ, “teerora niiã” jĩapumasĩriqui. ¹⁷ Mũũ teero usenire ticorí, ãñuniã, ãñurõpeja. Cũũperere Cõãmacũrẽ

padeonemórĩ tiirícu. ¹⁸ Āpērāyére máata wedeserere yuúrá múã niipetira nemorõ wedesea. Teero tiigú, Cõamacūrẽ usenire ticoa. ¹⁹ Teero jĩpacu, Jesuré padeorá neārõpu yoari āpērāyére máata wedesegu, búri peti wedesecu. Too niirã tuorícu. Basocáre buedugagu, cúã tuorémena wederipereja, péerogã wedepacari, nemorõ añuniã.

²⁰ Yáa wedera, wĩmarãbiro wãcũrijãña. Múã wĩmarã ñañaré wãcũhērãbiro wãcũpacara, apeyepére butoábiro wãcũña. ²¹ Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Marĩ Ōpũ Cõamacũ biiro jĩĩ: ‘Yuu atiditá macãrãrẽ āpērāyémena wedeseguda. Teeménacãrẽ nemorõrã padeoriadacua’, jĩyigu”,* jĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõamacũ āpērãrẽ āpērāyére máata wedeseri tiiquí, Jesuré padeohéra “Cõamacũ cúãmena niiqui” jĩārõ jĩgũ. Jesuré padeorápe teeré masĩtoacua. Cõamacũ āpērãrẽ cúã wededutirere wederi tiiquí, Jesuré padeorá “Cõamacũ marĩrẽ wedesequi” jĩārõ jĩgũ. Jesuré padeohérape teeré tuomasĩricua. ²³ Múã niipetira neārõpu neārã, niipetira āpērāyére máata wedeseri, Jesuyé maquērẽ masĩhērã o Jesuré padeohéra sããjeabocua. Múã wedeserere tuorá, “mecũrã tiíya” jĩbocua. ²⁴ Múã niipetira Cõamacũ wededutirere wederipereja, Jesuré padeohégũ o Jesuyé maquērẽ masĩhégũ sããjeaboqui. Múã wederére tuogú, “yuu ñañagú niiga” jĩ tuagueñaaboqui. Múã niipetira wederi tuogú, cúã tiiríguere wãcũboqui. ²⁵ Cũu popeapu ñañaré wãcũrere wãcũboqui. Teero tiigú, Cõamacūrẽ padeogú cúã díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmugũdaqui. “Cõamacũ diamacũrã múãmena niiqui”, jĩgũdaqui.

Múã neārõpu añurõ tiiyá

²⁶ Yáa wedera, múãrẽ ateré wedea: Múã neārã, múã sĩquērã Cõamacūrẽ basapeocu; āpērã Cõamacũyere buecua; āpērã Cõamacũ cúãrẽ wederére múãrẽ buecua; āpērã āpērāyére máata wedesecua; cúã wedeseariguere āpērãpé wedecua. Teeména niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cãmerĩ Cõamacūrẽ padeonemórĩ tiiaro. ²⁷ Āpērāyére máata wedeseri, puarã o itĩãrã wedesearo. Sícũ wedesesugue, too síro apĩ wedesearo. Cúã wedeseariguere apĩ wedearo. ²⁸ “Biuro jĩũdugaro tiia” jĩ wedegú manirĩ, wedeserijãārõ. Cúã basiro wãcũrẽpu Cõamacūrẽ wedesearo. ²⁹ Cõamacũ wededutirere wederãcã puarã o itĩãrã wedearo. Āpērã cúã wederére be-searo, “¿diamacũrã niĩ?” jĩrã. ³⁰ Sícũ wedeseri, Cõamacũ āpĩrẽ toopú duigúre wededutiri, wedesesuguearigu dita-maníãrõ. ³¹ Teero tiirã, niipetira Cõamacũ wededutirere

* 14:21 Isaiás 28.11-12.

wederá wedesemasĩcua. Sĩcũ wedesesugue, too síro ãpĩ, ãpĩ wedesewacua. Teero tiiri, niipetira too niirã masĩadacua; niipetira wãcũbayiadacua. ³² Múã Cõãmacũ wededutirere wederá “aterá basocáre mecütigã wederi, ãñutu niiã” jĩ wãcũsugue, wedeya. Æpẽã wederitabe, wederijãña. ³³ Cõãmacũ diamacũ tiiri booquĩ; noo booró tiirere boorĩqui.

Niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrã neãrã, cúa tiirere tiinunúseya: ³⁴ Múã neãrõpũre numiã wedeserijããrõ. Cúaã wedeseditirijãña. Cúa manusũmuãrẽ ãñurõ yũũaro Cõãmacũye queti jóaripũ dutirobirora. ³⁵ Cúa tuorĩariguere masĩdugara, wiipú cúa manusũmuãrẽ sãñããrõ. Múã neãrõpũ numiã wedeseri, ñãñaniã.

³⁶ Múã niipetira ateré masĩcu: Cõãmacũye queti múãmena nucãrĩro niiwũ. Múã dícu teeré padeorá niiria. ³⁷ Sĩcũ múã menamacũ “yũ Cõãmacũ wededutirere wedegú niiã; Espĩritu Santo wãcũré ticorẽmena wedea” jĩboqui. Teeré jĩgũno yũ jóariguere tuoári siro, biiro jĩgũdaqui: “Marĩ Õpã dutiré ticoré niiã”, jĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũ jóariguere “teerora niiã” jĩ padeohégnoré padeorijãña múãcã.

³⁹ Yáa wedera, Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere booyá. Múã menamacãrã ãpẽãyére máata wedeseri, “wedeseera mee tiyá” jĩrijãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiirere quionĩremena tiyá. Teeré ãñurõ tiyá; noo booró tiirijãña.

15

Cristo masãrigue

¹ Yáa wedera, yũ múãrẽ too sugerõpũ bueriguere Jesús basocáre netõnére quetire mecütigãrẽ wãcũrĩ boogá. Múã teeré tuorá, padeowú. Atitócãrẽ padeóa. ² Cõãmacũ tee queti-menarã múãrẽ padeorĩ tiigú tii. Múãrẽ yũ wederigue quetire padeó, wãcũnũseri, netõnégũdaqui. Diamacũ padeohéri, netõnériqui.

³ Yũre bueriguere múãrẽ wedewũ. Tee buerigue upatĩ maquẽ niiã. Biiro niiã: Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora Cristo marĩ ñãñaré tiiré wapa marĩrẽ diabolõrigũ niiwĩ. ⁴ Cũ diaari siro, ãtãtutipũ cũũrira niiwã. Itiãbureco siro Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora masãrigũ niiwĩ. ⁵ Teero wáari siro, Pedrore bauásugueyigũ. Too síro ãpẽã cũ beserirare bauáyigũ. ⁶ Too síro sĩcãrõména paũ quinientos nemorõ cũũrẽ padeorãre bauáyigũ. Paũ cũũrẽ ñnarira caticua ména; ãpẽã diajõãtoayira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigũ. Too síro niipetira cũyere wededutigũ beserirare bauáyigũ.

⁸ Niipetirare bauári siropu, yũre bauáwi. Cũã siro macũ bucuápetiririgũbiro yũ niipacari, yũcãrẽ bauáwi. ⁹ Yũ niipetira Jesús cũyere wededutigu beserira dũaró wapacutía. Too sũgueropu yũ Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ ñañarõ tiirucúmiwũ. Yũ ñañagũ niipacari, Jesús yũre bauáwi. Yũre bauáriatã, yũ cũ beserigu niiribocu. ¹⁰ Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticorẽmena atitóre merẽã niã. Teero tiigũ, Cõãmacũ yũre “búri peti cũrẽ ãñurẽ ticowũ” jĩriqui. Yũ cũã niipetira nemorõ padea. Yũ basiro teero tiiría; Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticogũ yũmena niigũ, yũre tiápuqui. ¹¹ Yũ múãrẽ wederẽ, ãpẽã Jesús beserira múãrẽ wederẽ sícãrĩbĩro niã; sicaquetira wendenoã. Teerẽna múã padeowá.

Diarira masãrẽ

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teerẽ buepacari, ¿deero tiirã múã sĩquẽã “diarira masãriya” jĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁴ Cũ masãriatã, ãsã buerẽ wapamanĩbojĩyu. Múã padeorẽcã wapamanĩbojĩyu. ¹⁵ “Cõãmacũ Cristore masõyigu” jĩrẽ quetire wedewũ. Tee queti diamacũ niiriatã, ãsã Cõãmacũyere jĩditora niibocu. Diamacũrã diarira masãriatã, Cõãmacũ Cristore masõribojĩyi. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁷ Cũ masãriatã, múã padeorẽ wapamanĩbocu. Múã too sũguero ñañarẽ tiiriguere teerora acabõnoña manirẽ nijãbocu. ¹⁸ Teero niãtã, Cristore padeorã diarira pecamepu wãbojĩya. ¹⁹ Marĩ atibũrecopu dícuere Cristore padeorĩ, cũmena catirẽ petihẽre maniãtã, marĩ ãpẽã nemorõ bóaneõrã peti niibocu. Búri peti padeobocu.

²⁰ Ate diamacũ niã: Cristo diarigupu niipacu, masãrigu niiwĩ. Cũ ãpẽã niipetira diarira watoapũre masãsũguerigu niiwĩ. ²¹ Biĩro niã: Sícũ basocũmena basocã diarẽ nucãyĩro. Teerora sũcã sícũ basocũmena basocã masãrẽcã nucãyĩro. ²² Marĩ niipetira Adãn põna niirẽ wapa diaadacu. Teerora sũcã niipetira Cristomena niirãcã catirucujããdacu. ²³ Cõãmacũ marĩrẽ masãdutiri, masããdacu. Cristo masãsũguetoarigu ni-iwĩ. Too síro cũ pũtaatiri, marĩ cũmena niirã masããdacu. ²⁴ Teero wãari, atibũreco petijõããdacu. Teebũrecori jeari, Cristo atibũrecopu niirãrẽ, ãmũãsepũ niirãrẽ, cũã õpãrãrẽ cõãpetijãgũdaqui. Cũ teero tiãri siro, cũ Pacũre cũ niipetira Õpũ niirẽre wiyagũdaqui. ²⁵ Cristo tee Õpũ niirẽre cuogũdaqui, tẽ Cõãmacũ cũrẽ ñnatutirare cũ dutiriguere ãñurõ yũri tiirĩpu. ²⁶ Cũ niipetira cũrẽ ñnatutirare cõãpetiari siropu, diarẽcãrẽ petirĩ tiigũdaqui. ²⁷ Cõãmacũyẽ queti jóaripũ jĩrõbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapu pũtãari tiyĩgu. Teero jĩrõ, “Cõãmacũ Cristo docapu niĩ” jĩrõ mee tiia. Cõãmacũrã

niipetirere, niipetirare Cristo docapu putuári tiyígu. ²⁸ Cũũ teero tiári siro, cũũ macũ basiro cũũ Pacu doca putuágudaqui. Teero tiigú, Cõamacũ niipetire, niipetira Ōpũ niigũdaqui.

²⁹ Apeyeré ãpẽã biiro tiicúa: Puarĩ wãmeõtiduticua. Cũã biiro jĩ wãcũpaticua: “Yũũ menamacũ diaadari suguero wãmeõtidutiriwi”, jĩcua. Teero tiirá, sĩcãrĩ cũã basiro wãmeõtiduticua; too síro sĩcũ diarigaye niiboariguere wãmeõtiduticua. ¿Deero tiirá cũã teero tiigári? Cũã “diarira masãriya” jĩ wãcũpacara, cũã diariraye niiboariguere wãmeõtidutire wapamanĩã.

³⁰ Apeyeré, ùsã “diarira masãadacua” jĩ bueré wapa ãpẽã ùsãrẽ ñañarõ tiidugárucujãya. Teero quioré watoapu niipacara, teeré buerucujãã. ³¹ Búrecoricõrõ basocá yũũre sĩãdugácula. Tee diamacúrã niiã. Atecã teerora diamacú niiã: Yũũ múã marĩ Ōpũ Jesucristore padeoré wapa useniã. ³² Éfeso macãrã yũũre wáicũra cúarabiro ñañarõ tiiwá. Diarira masãriatã, búri peti cũã tiiríguere ñañarõ netõbójĩyu. “Diarira masãricua” jĩrẽ diamacú niiãtã, marĩcã ãpẽã wedeserucurobiro wedesebocu. Biiro jĩbocu: “Jãmũ yaara; jãmũ sñinã; marĩ ñamigã diajõãbocu”, jĩbocu.

³³ ãpẽã múãrẽ merẽã padeodutĩri, padeorĩjãña. Ate basocá wedesere diamacúrã niiã: “Ñañarãmena bapacutiri, múã ãñurõ tiirécutirere ñañoãdacu”. ³⁴ Teero tiirá, múã too suguero wãcũrirobiro diamacú ãñurõ wãcũña sũcã. Teero biiri ñañarere tiirĩjãña. Siquẽrã múãmena niirã Cõamacũrẽ masĩriya. Múãrẽ bobodutĩgu, teero jĩã.

Diarira masãre õpũũrĩ ¿deero bauádari?

³⁵ Apetó tiigú, sĩcũ sãĩñáboqui: “Diarira ¿deero tii masãbogari? Cũã masãre õpũũrĩ ¿deero bauré õpũũrĩ cõoádari?” ³⁶ Teero sãĩñágũ tũomasĩriqui. Marĩ oteripe oteri, wiiádari suguero, bóacu. ³⁷ Marĩ otera, wiiárigueyucũre oteria; opaperi dícuere otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. ³⁸ Too síro Cõamacũ cũũ tũsaróbiro wiiirĩ tiiquí. Deero bauré dũca niirigue teenórã wiiirĩ tiiquí sũcã. ³⁹ Niipetire õpũũrĩ sĩcãrĩbíro niiricu. Basocáye õpũũrĩ, wáicũraye õpũũrĩ, minipõnáye õpũũrĩ, waiye õpũũrĩ merẽã dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sũcã ãmũãse maquẽ õpũũrĩ, atiyepá maquẽ õpũũrĩ niiã. Ñmũãse maquẽ õpũũrĩ merẽã peti ãñuré niiã. Atiyepá maquẽ õpũũrĩcã ãñuré niiã. ⁴¹ Muĩpũ búreco macũ ãñuré asiyáqui. Ñami macũ merẽã ãñuré bóequi. Ñocõãcã merẽã ãñuré bóecua. Ñocõã sĩcãrĩbíro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masãrécã. Diarigũre yaarĩ, cũũya õpũũ bóaadacu. Too síro apeõpũũ masããdacu. Tiiõpũũ diaricu sãa. ⁴³ Marĩ búri niiré õpũũrĩrẽ yaajãã. ãñuré õpũũrĩpe

masãadacu. Marĩ tutuhere õpũũrĩrẽ yaajãã. Tutuare õpũũrĩpe masãadacu. ⁴⁴ Marĩ atibúreco maquẽ õpũũrĩrẽ yaajãã. Æmũãse maquẽ õpũũrĩ tiiróbiro baurépe masãadacu. Atibúreco maquẽ õpũũrĩ cuorá, Æmũãse maquẽ õpũũrĩ cuoádacu.

⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõãmacũ basocú niisuguerigu Adánrẽ catirére ticoyigu”,* jĩ jóanoã. Cristope Æmũãse macũ niijĩgũ, catiré petihére ticoqui. ⁴⁶ Cõãmacũ marĩrẽ Æmũãse maquẽ õpũũrĩrẽ ticosugueririgu niiwĩ. Atibúreco maquẽ õpũũrĩrẽpere ticosuguerigu niiwĩ. Too síro Æmũãse maquẽ õpũũrĩrẽ ticoyũdaqui. ⁴⁷ Basocú niisuguerigu atibúreco macũ ditamena weenorigu niiwĩ. Cũũ siro macũpe Æmũãse macũ niĩ. ⁴⁸ Atibúreco macãrã ditamena tiinórigubiro õpũũcutiya. Æmũãsepe wáadarape too macũbiro õpũũcutiadacua. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigubiro baula. Teerora sũcã too síropũ Æmũãse macũbiro bauádacu.

⁵⁰ Yáa wedera, ateré múãrẽ wededugaga: Marĩ ate õpũũrĩmena† Cõãmacũ Õpũ niirõpũ wáamasĩña maniã. Toopú niiré niirucujãadare niicu. Teero tiirá, bóadarere toopú cuomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeyecãrẽ, too suguero macãrãpũ masĩña maniriguere wedeguda: Niipetira diaricua. Wãcũña manirõ, bibitarobiro, ángele cornetare putituri, marĩ wasojõãadacu. Tiwũ busari, diarira masãadacua; cúã masãrã, dianemoricua sáa. Teerora marĩcã wasoádacu. ⁵³ Cõãmacũ marĩye õpũũrĩ diaadare õpũũrĩrẽ wasogúdaqui, niirucujãadare õpũũrĩpe cuoró jĩgũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũũrĩrẽ niirucujãadare õpũũrĩpe wasorí, cũũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaadacu. Biiro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiiré petiádacu”.‡ ⁵⁵ “Diarére cuinemoricu; marĩ dianemoricu. Booritanemoricu; marĩ catirucujãadacu”.§ ⁵⁶ Basocá ñañaré tiirá, diarére cui niicua. Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora ñañaré tiirá diaadacua. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirémãna marĩ dianemoricu sáa. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirá, yáa wedera, padeorucujãña. Marĩ Õpũyere jõõpemãna nemorõ padenemoña. Múã ateré masĩã: Cũũyere padera, búri peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpũ niyeru ticocoadare néõrigue

¹ Niyeru néõre maquẽrẽ wedeguda. Múã ãpẽrã Jesurẽ padeorãre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutirirobirora tiyã. Biiro jĩwũ: ² “Semanaĩcõrõ yeerisãri bureco niirĩ, múãcõrõ múã wapatáro jeatuaro péero merẽã

* **15:45** Génesis 2.7. † **15:50** Pecasãyemãna: carne y sangre. ‡ **15:54** Isaías

25.8. § **15:55** Oseas 13.14.

ĩñanoña”. Múã teero tiyúera, yuu jearipu, néodugara tiirícu. ³ Yuu múã putopu jeagu, múã niyeru nédriguere múã beseriramenena Jerusalénpu ticocoguda. Sicapũ yuu jóaripũrẽ cúãmena ticocoguda: “Atipũ néewara Corinto macãrã beserira niĩya”, jĩgũda. ⁴ Yũre “wáaro booa” jĩãtã, cúã yuũmena wáaadacua.

Pablo “wáaguda” jĩ wãcũrigue

⁵ Macedonia ditapu wáasugueadacu. Too netōwágu, múã putu jeaguda. ⁶ Múãmena yoasãñurĩ niibocu. Apetó tiigú, niipetiro púuriro niirĩ, niidijãbocu. Teero tiirã, múã yuu aperó wáadugari, yũre tiápuadacu. ⁷ Yuu múãrẽ bári peti iñanetōwadugariga. Teero tiigú, marĩ Ōpũ boorí, yoari múãmena niigũdacu. ⁸ Año Éfesopu niigũdacu ména, tée Pentecostés bosebureco jearipu. ⁹ Ñorẽ pee paderé niã. Pau niĩya marĩ Ōpũyere t̃uodugára. Teerora teeré cãmotáracã pau niĩya.

¹⁰ Timoteo múã putopu jeari, cũũrẽ ãñurõ bocaya. Múã teero tiirí, cũũ wãcũpatiro manirõ, bóaneõrõ manirõ niigũdaqui. Cũũ yuu tiiróbiro marĩ Ōpũyere padei. ¹¹ Teero tiirã, múã cũũrẽ teero iñarijãña. Cũũ ãnopú atiadare maquẽrẽ tiápuya. Teero tiirí, cũũ useniremena yuu putopu atigũdaqui. Yuu ãpẽrã Jesuré padeorãmena cũũrẽ yuegu tiia.

¹² Apoloye maquẽrẽ wedeguda: Yuu Apolore bayiró peti múã putopu iñagũ wáadutimiwũ marĩya wederamena. Cũũ mecũtígãrẽ wáadugarii. Cũũrẽ basiori, wáagudaqui.

Ñũdutiyauponorigue

¹³ Múã ãñurõ t̃uomasĩ, niĩña. Padeodúrijãña. Cuiro manirõ niĩña. Cõãmacũ tutuaremena niĩña. ¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrémena tiiyã.

¹⁵ Yãa wedera, múã Estéfanaya wii macãrãye quetire masiã: Cúã Acaya ditapure ãpẽrã suguero Jesuré padeosuguerira niĩya. Teero biiri cúã Jesuré padeorãre bayiró tiápura niĩya. ¹⁶ Teero tiirã, cúã tiiróbiro niirã múãrẽ dutiri, yuũya. Teero biiri niipetira Jesuyere bayiró paderã múãrẽ dutiricãrẽ, yuũya.

¹⁷ Estéfanas, Fortunato, Acaico ãnopú jearémena bayiró useniã. Cúã múã yũre tiápuboriguere tiápuya. ¹⁸ Yũre wãcũtutuari tiiwã. Múãcãrẽ teerora tiijĩya. Teero tiirãnorẽ “ãñurõ tiirã tiĩya” jĩrõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã múãrẽ ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorã cúãya wiipu neãrã múãrẽ bayiró ãñudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ ãñudutiya. Múã basiro cãmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

²¹ Yuu Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yuu basiora jóaa.

²² Marĩ Õpũ Jesucristore maĩhẽgũnorẽ ñañarõ wáaaro. “Ûsã Õpũ, putuaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ añuré ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristomena niirãrẽ bayiró maĩa. Teerora niirucujããrõ. Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĀRĀRĒ Pablo p̄arí jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ ȲH̄H Pablo, Timoteo marīya wedeḡumena múārē āñudutia. ȲH̄H Cōāmacū booró Jesucristoyere wededutiḡu beseriḡu niīā. ȲH̄H atipūrē múārē Cōāmacūrē padeorí p̄ona macārā Corintop̄u niirārē jóaa. Teero biiri niipetira Jesuré padeorá Acaya ditap̄u niirācārē jóaa.

² Múārē Cōāmacū marī Pacu, Jesucristo marī Ōp̄u āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Pablo ñañarō netōrígue queti

³ Cōāmacū Jesucristo marī Ōp̄u Pacure usenire ticoada. Cūūrā marīrē bóaneō ññaī. Marīrē wācūtutuari tiirucú. ⁴ Ūsā ñañarō netōrécōrō ūsārē wācūtutuari tiii. Teero tiirá, ūsācā āpērā ñañarō netōrārē wācūtutuari tiimasīā. Ūsārē Cōāmacū wācūtutuari tiiróbirora cūārē wācūtutuari tiimasīā. ⁵ Cristo ñañarō netōróbíro ūsācārē bayiró ñañarō netōré jeaa. Teerora sūcā ūsā Cristomena niirīcārē, ūsārē pee wācūtutuare jeaa. ⁶ Ūsā múārē wācūtutuari boorá, múārē netōrī boosārā, teero ñañarō netōpacára, n̄cājāā. Cōāmacū ūsārē wācūtutuare ticorí, ūsācā múārē wācūtutuari tiíadacu. Múā wācūtutuara, múā ūsā tiiróbirora ñañarō netōrā, tutuaromena n̄cājāāadacu. ⁷ Múā ūsā tiiróbiro ñañarō netōrī, Cōāmacū múācārē wācūtutuari tiigúdaqui. Teero tiirá, “padeodúbocua” jūrō manirō múārē bayiró wācūria.

⁸ Yáa wedera, ūsārē Asia ditap̄u wáariguere múārē masīrī boogá. Ūsā toopáre bayiró peti ñañarō netōwá. “Sīcārībírícu; diajōāāadacu”, jīmiwū. ⁹ “Ūsārē sīāādacua”, jī wācūmiwū. Teero wācūrā, ūsā basiro dee tii masīriwū. Teero tiirá, Cōāmacū diarirare masōgúpere tiíapurere sāiwū. ¹⁰ “Ūsārē sīāādara tiíya”, jīrī, Cōāmacū netōnéwī. Atitóre netōnérucujāī. “Too sírop̄cārē ūsārē ñañarō cūā tiidugári, netōnégūdaqui”, jī padeóa. ¹¹ Cōāmacūrē múā ūsārē sāibosári, teero tiigúdaqui. Pāu ūsārē sāibosári, Cōāmacū āñurō ūsārē tiíapugúdaqui. Cūū teero tiirí ññarā, pāu usenire ticoadacua.

Pablo Corintop̄u wáariguere wederigue

¹² Ūsā ateré wācūrā, bayiró useniā: Atibárecop̄ure basocáre tiidítóro manirō āñurō tiirécútira niirucuwū. Múā wa-toap̄cārē teerora tiiwū. Teero tiirá, ūsā wapa cuohéra, āñurō t̄agueñaā. Ūsā basiro ūsā masīrémena teerē tiimasīria; Cōāmacū ūsārē āñurō tiirémenape teerē tiimasīā. ¹³⁻¹⁴ Múārē

ũsã merẽã jóaria; tuomasĩreno dícare jóarucua. Múã péerogã tuomasĩrõbirora niipetirere ãñurõ tuomasĩpetiri boogã. Teero tiirá, marĩ Õpũ Jesús putuaatiri bareco jeari, múã ãsãmena useniãdacu; ãsãcã múãmena useniãdacu.

15 “Teero wáadacu” jĩ wãcũgũ, múãrẽ ñagũ wáasuguedugamiwã. Múãrẽ usenirĩ tiidugágu, p̃harĩ múã putopu wáadugamiwã. 16 Macedonia ditapu wáagu, múãrẽ ññanetõwadugamiwã. Toopú jearigu, coeputúaatigu, múãrẽ ññacãmeputuaatidugamiwã. Too yuu jeari, múã yuu Judeapu wáadare maquẽrẽ tiápuboju. 17 Yuu toopú wáaheri ññarã, “¿ãñurõ wãcũripacu, ‘wáaguda’ jĩ wedeseyiri?” ¿jĩgari múã? Múã yũre “atibáreco macãrãbirora ‘wáaguda’ jĩrigu niipacu, ‘wáaria’ jĩgũno niiqui” ¿jĩgari? 18 Niiria. Yuu Cõãmacũ diamacũ maquẽrẽ wedegũ wãmemena múãrẽ jĩã: Õsã múãrẽ wederere wasoria. 19 Jesucristo Cõãmacũ macũ wasoriqui. Yuu, Silvano, Timoteocãmena múãrẽ cũye quetire wedetoawu. Cũ “tiigũda” jĩpacu, “tiiricu” jĩriyigu. Cũ jĩrẽ diamacũ maquẽ niã. 20 Niipetire Cõãmacũ “ãñurõ tiigũda” jĩrigue Jesucristo tiiriguemena yaponói. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticora, Jesucristo wãmemena “Cõãmacũ teerora tiáro” jĩã. 21 Cõãmacũrã ãsãrẽ, múãcãrẽ Cristore padeorucújãrĩ tiĩ. Cũrã marĩrẽ Cristomena niãdarare beserigu niĩwĩ. 22 Marĩrẽ cũ põna wáari tiirigu niĩwĩ. “Cũ põna niã” jĩrere masĩdutigu, Espĩritu Santore marĩpũre ticodiocorigu niĩwĩ. Espĩritu Santore marĩrẽ ticojĩgũ, nemorõrã “ãmũãsepu marĩrẽ ãñurere ticogũdaqui” jĩmasĩrĩ tiĩ.

23 “Yuu Corintopu wáaguda” jĩrigu niipacu, wáariwu. “Yuu wáaheri, múãrẽ nemorõ ãñucu” jĩ wãcũwã. Múãrẽ bobooro wáari ññadugahegu, wáariwu. Cõãmacũ yuu teero wãcũriguere masĩqui. 24 Múãrẽ “biirope padeoyá” jĩgũ mee tiia. Múã ãñurõ padeóa. Múãrẽ ãñurõ useniremena niñemoãrõ jĩgũ, teero tiápudugaa.

2

1 Teero tiigũ, múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiidugáhegu, wáariwu sũcã. 2 Yuu múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiirĩ, ¿noãpẽ yũre usenirĩ tiibógari? Yuu bóaneõrĩ tiirá yũre usenirĩ tiimasĩricua. 3 Teero tiigũ, toopú wáarono tiigũ, múãrẽ quẽnojeãdutigu jóawu. Teeré jóagu, biiro wãcũwũ: Yuu máata wáaatã, múã yũre usenirĩ tiirõno tiirá, yũre wãcũpatigu niirĩ tiibócu. Yuu biiro wãcũã: Yuu useniremena jeari, múãcã usenibojĩyu. 4 Yuu tiipũrẽ jóagu, bayiró bóaneõremena, utirẽmena jóawu. Múãrẽ bóaneõrã niãrõ jĩgũ mee jóawu. Múãrẽ yuu mañetõrere masĩdutigu jóawu.

Ññaré tiiriguere acabó dutirigue

⁵ Sīcū basocú múã watoapu niigú marĩrē bóaneōrã niirĩ tiirĩgu niiwĩ. Yũũ dícare teero tiirĩgu niiwĩ; múãcārē teerora tiirĩgu niiwĩ. Múã niipetirapure bóaneōrĩ tiirĩjĩyi. “Múã niipetirapure bayiró bóaneōrĩ tiirĩgu niiwĩ” jĩgũjã, jĩnemosãñu wedebocu. ⁶ Múã paũ “cũūrē biiro ñañarō tiáda” jĩ, tiitóayiro. Nocōrōrã ñañarō tiyá. ⁷ Ñañarō tiinemórōno tiirã, cũūrē acabóya. Cũūrē wãcūtutuari tiyá. Múã teero tiihéri, cũũ bayiró bóaneōgũ wáaboqui. ⁸ Teero tiigú, múārē cũūrē maĩrére ãnodutía sũcã. ⁹ Yũũ múārē too sugueropure ate maquērē jóawũ: “¿Tee yũũ dutiriguere diamacúrã tiidugámĩ cúa?” jĩ masĩdugagu jóawũ. ¹⁰ Cũũ tiirĩguere múã acabóri, yũcã acabóa. Yũũ wãcũrĩ, yũure ñañarō tiirĩjĩyi. Teero niipacari, múārē maĩgú, cũūrē acabóa. Diamacúrã Cristo ññacoropũ acabóa. ¹¹ Marĩ cũūrē acabóri, Satanás marĩrē netōnucãmasĩriqui. Cũũ tiirécũtirere marĩ ãñurō masĩã.

Pablo Troaspu wãcũpatirigũ

¹² Yũũ Troas macãpu Cristoye quetire buegu jeari, paũ cũũye quetire tũodugáwa. Marĩ Ōpũ cũārē tũodugári tiirĩgu niiwĩ. Teero tiigú, buemiwũ. ¹³ Yũũ Tito marĩya wedegure buajeáhegu, bayiró wãcũpatiũ. Teero tiigú, cũārē “wáagu tia” jĩ, Macedoniapũ wáajõãwũ.

Cristomena ñañarére netōnucãrã niĩã

¹⁴ Cõãmacūrē usenire ticoa. Cũũrã Cristore ñañarére netōnucãrĩ tiirĩgu niiwĩ. Ūsã cũũmena niijĩrã, ñañarére netōnucãrãbiro niĩã. Sitiaãñũre niipetiropu sesarobirora Cõãmacũ ũsãmena cũũye quetire niipetiropu masĩpetijõãrĩ tiii. ¹⁵ Cristo paíã tiirucũrobiro sitiaãñũremena Cõãmacūrē sõepeogũbiro tiiquí. Ūsã cũũye quetire wedera, sitiaãñũwarebiro niipetiropu wáaa. Netōnénorira pũtopũ, pecamepu wáaadara pũtopũcãrē cũũye queti jeaa. ¹⁶ Pecamepu wáaadara “sitiaãñũre pũni niicu” jĩ wãcũrãbiro ũsã wederere tũsaricua. Netōnénorirape ũsã wederere bayiró tũsacua; “catiré ticoré niĩã” jĩ wãcũcua. Cõãmacũ tiiapuriatã, noãpé tee quetire wedemasĩña manibójĩyu. ¹⁷ Ūsã ãpẽrã tiiróbiro Cõãmacũye quetire wedera, wapasécãmesãria. Teero tiiróno tiirã, Cõãmacũ ticocorira Cristomena niijĩrã, Cõãmacũ ññacoropure cũũye quetire jĩdutoro manirõ wedea.

3

Mama netōnére quetire bueré

¹ Ūsã “Cõãmacũye quetire diamacúrã buea” jĩrã, ũsã basiropũ ũsãye maquērē ãñurõ wedesera mee tia. Ūsã basiropũ “diamacúrã buea ũsãjã” jĩria. Teero biiri “cúa diamacúrã bueya” jĩripũrē ãpẽrã ũsãrē jóabosari booríã. Múã teero jĩripũrē

ũsārē jóaricārē booría. Āpērājā teero jĩrĩpũrē “jóabosaya” jĩ sãicúa; ũsãpeja sãiría. ² Múãrã “cúã Cõãmacũyere añurõ bueeya” jĩrĩpũbiro niijārã tiia ũsārē. Ĕsã múãrē “tiipũbirora niijārã tiíya” jĩ, añurõ yeeripũnacutia. Niipetira múãrē masĩari siro, “Pablocã cúãrē diamacũrã buejĩya” jĩcua ũsārē. ³ Ĕsã múãrē bueri siro, múã niirecutiremena “Cristo jóaripũ niijārã tiia” jĩ ãñoã. Tiipũrē jóarigumena jóaya maniwá; ãtãpĩpure jóaya maniwá. Espĩritu Santo múã wãcũrẽpure jóarigu niíwĩ. Múã wãcũrẽre wasorĩgu niíwĩ.

⁴ Ĕsã Cristomena niijĩrã, Cõãmacũrē bayiró padeojĩrã, múãrē “Cristo jóaripũ niijārã tiia” jĩã. ⁵ Apeyenó tiimasĩrere “ũsã basiro masĩwũ” jĩmasĩña maniã. Niipetire ũsã tiimasĩre Cõãmacũ ticoré niã. ⁶ Cõãmacũ ũsārē basocãre buemasĩrere ticorigũ niíwĩ. Teero tiirã, mama netõnére quetire buea. Tee quetire basocãre buera, “ate jóariguere tiiyã” jĩ bueria; “Espĩritu Santo boorẽpere tiiyã” jĩ buea. Dutiré jóariguere tiihẽra pecamepũ wãacua. Espĩritu Santope catiré petihẽre ticogũ niĩ.

⁷ Cõãmacũ Moisére cũũ dutiré cũũriguere ticogũ, ãtãpĩpũ jóayigu. Tee dutiré marĩ netõnũcãre wapa siãcõãdutire niíyiro. Marĩrē siãcõãdutire niipacaro, añunetõjõãre niíyiro; asibatéremena jeayiro. Moiséya diapóacã bayiró asibatéyiro. Teero tiirã, Israelya põna macãrã cũũya diapóare ãnacõãtumasĩriyira. Jõõpemena cũũ asibatére petiwáyiro. Tee dutiré añuré niíyiro. ⁸ Toorã nemorõ Espĩritu Santo basocãmena niĩãdare quetipe añunemoã. ⁹ Tee dutiré “basocã netõnũcãrãrē ñañarõ tiĩãdacu” jĩrĩgũ asibatéremena jeayiro; añunetõjõãre niíyiro. Toorã nemorõ “Cõãmacũ basocãre ‘añurãrã niíyã’ jĩ ãñagũdaqui” jĩrẽ quetipe añunemoã. ¹⁰ Tee añunemorere marĩ añurõ ãñarĩpereja, tee dutiré añuré asibatéremena jearigũepe búri niiré pũtũãjãã sãa. ¹¹ Tee dutiré añuré asibatéremena jearigũepe petiãdare niíyiro. ãñunemorepe petirĩãdare niã. Teero tiiró, tee dutiré nemorõ añunetõnũcãã.

¹² Ĕsã petirĩãdarere cotera, ũseniyuetoaa. Teero tiirã, diamacũ, cuiro manirõ wedea. ¹³ Ĕsã Moisés tiirĩrobiro tiiría. Cũũya diapóa asibatére “mãata petiãdacu” jĩĩgũ, suti caseromena búatoyigũ, Israelya põna macãrã tee petiwári ãñarĩjããrõ jĩĩgũ. ¹⁴ Cúã tũorĩyira. Atitócãrē tee bũcu dutirẽre bueri tũorã, tũorĩya. Tiisuti caserora Cõãmacũ asibatérere búatorobiro niitoaa cúãrē. Teero tiirã, netõnére maquẽrē tũorĩya. Jesuré padeorĩpereja, Cõãmacũ cúãrē tũorĩ tiiquí. ¹⁵ Atitócãrē Moisés jóariguere bueri tũorã, tũorĩya. Cúã tũomasĩre suti casero búatorobiro niijãã ména. ¹⁶ Marĩ Õpũrē padeogũno dícu tũoquí. Cõãmacũ cũũrē tũorĩ tiiquí; tiicasero pãõrõbiro wãacu

sũcã. ¹⁷ Marĩ Ôpũ, Espíritu Santomena sícũrã niĩ. Teero tiirã, Espíritu Santo marĩmena niirĩ, marĩ cãmotáro manirõ Jesuména ãñurõ niimasĩã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ niipetira dupupu búatori casero manirã niijĩrã, cũũ ãñurõ asibatérere ññamasĩã.* Teero tiirã, jõõpemena cũũbiro wáara tia; cũũyere cõonemóã. Tee niĩã marĩ Ôpũ tiiré. Cũũrã, Espíritu Santomena sícũrã niĩ.

4

¹ Cõãmacũ ãsãrẽ ãñurõ tiigú, Jesuyé quetire wedeadarare cũũrigu niiwĩ. Teero tiirã, wãcũtutuhera niiria. ² Bobooro tiiré, basocã ññahẽrõpu ññaré tiiré doo niĩã. Cõãmacũye quetire jĩditoremena wederia. Teero jĩrõno tiirã, tee quetire wasoró manirõ, diamacũ wedea. Teeména Cõãmacũ ññacoropure ãsã wederé basocã “diamacũrã wedeeya” jĩ wãcũrĩ booa. ³ Basocãre netõnére quetire ãsã wederi, ãpẽrã cũũ wãcũrére búatonorirabiro niicua; tũorícua. Tee quetire tũohérano pecamepu wáadara niicua. ⁴ Cũũ padeohére wapa atibúreco macãrã õpũ Satanás cũũrẽ tũoñémasĩhẽrã wáari ti-iquí. Teero tiirã, basocãre netõnére queti bóere niipacari, ññamasĩricua. “Cristo ãñunetõjõãgũ Cõãmacũ niirére ãñojú niĩ” jĩrere tũomasĩricua. ⁵ ãsã basocãre wedera, “biro niĩã ãsãjã” jĩ wederia; “Jesucristo basocã Ôpũ niĩ” jĩrere wedea. ãsãyepereja wedera, “Jesuré maĩrémena múãrẽ padecotera niĩã” jĩ wedea. ⁶ Biro niĩã: Cõãmacũ basirora sicutopũ atibúreco naĩtĩãrõ niimiriguere bóeri tiirigu niiwĩ. Teeré tiirõbiro cũũrã marĩye yeeripũnarĩpu bóeri tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ Cristore masĩrémena Cõãmacũ ãñurõ niirecutirere masĩã.

Marĩye õpũũrĩ mama õpũũrĩmena wasoádacu

⁷ ãsã Cõãmacũye queti wederã búri niirã niĩã. Diiména tiiréparũ wapapacãre posecutĩreparũbiro niĩã. Teero tiigú, Cõãmacũ ãsã wederéména cũũ tutuarere ãñoquí. ãsã basiro tutuare cõoría. ⁸ Pee ññarére netõpacãra, bayiró peti wãcũpatiria. Wãcũpatipacara, “¿deero wáadariye?” jĩria. ⁹ Basocã ãsãrẽ ññarõ tiidũgãpacari, Cõãmacũ ãsãrẽ cõãwarii. ãsãrẽ páanecõãcũpacara, sĩãrĩa. ¹⁰ ãsã noo wáaro Jesuré sĩãrĩborora ãsãcãrẽ sĩãjãmiwã. ãsã ññarõ netõrĩra niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cũũ catirére ãsãmena ãñoĩ. ¹¹ ãsã catiró jeatuario Jesuyé quetire wederé wapa sĩãrĩquio niĩã. Teeména Jesús ãsãye õpũũrĩ bóaadare õpũũrĩmena cũũ catirére ãñoĩ. ¹² ãsãpere sĩãrĩquio niĩã. Múãpe catiré petihére búaa.

¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpu biro jóanoã: “Yũũ padeowã; teero tiigú, wedesewũ”. Teerora jĩã ãsãcã: ãsã padeóã; teero

* 3:18 O “cũũ ãñurõ asibatérere ãñomasĩã”.

tiirá, wedesea. ¹⁴ ʒsã ateré masĩjĩrã, wedesea: Cõãmacũ Jesús marĩ ʒpũrẽ diarigũpũre masõrigũ niĩwĩ. Teero tiigũ, ʒsãcãrẽ cũũmena masõgũdaqui. ʒsãrẽ, múãrẽ sĩcãrõmẽna cũũ pũtopũ néewagũdaqui. ¹⁵ ʒsã múãye añũuré niĩadarere boosãrã, niipe-tire ʒsã ñañarõ netõrére nũcãjãã. Teemẽna ãpẽrãcã Cõãmacũ añũuré ticorẽre masĩjĩrã, cũũrẽ ʒsenire ticoadacua. Jõõpemena paũ peti cũũrẽ ʒsenire tico, “añũnetõjõãgũ niĩ” jĩñemoãdacua.

¹⁶ Teero tiirá, wãcũtutuarucujãã. Sotoápere bũtoá wáapacara, popeapũre búrecoricõrõ nemorõ tutuanemoã. ¹⁷ Biuro wãcũã: ʒsã atibúrecopũ ñañarõ netõré máata petiãdare niĩã. Tee ñañarõ netõré wapa apeyé nemorõ añũuré bũãadacu. Bayiró ʒseniremẽna cũũ pũtopũ niirucujããdacu. ¹⁸ ʒsãrẽ baurocá wáarere wãcũnũnũseria. Bauhérepere wãcũnũnũsea. Baurocá wáare petiãdacu. Bauhérepe niirucujããdacu.

5

¹ Marĩye ʒpũũrĩ muĩ wiseri marĩ niiré wiseribiro niĩã. Tee wiseri tiiróbiro marĩye ʒpũũrĩ bóaadacu. Cõãmacũpe ʒmũãsepũ añũuré wiseri petirĩadarere quẽnoyúetoaqui. Tee wiseri basocá tiirigue mee niicu. ² Ate diamacũrã niĩã: Marĩ ãnopé niirã, ñañarõ tũgueñaã, ʒmũãse niirĩ wiipũ wáadũgara. ³ Tiiwĩ sutiró tiiróbiro cãmotãadacu, sutimanĩrãbiro niirijããrõ jĩrã. ⁴ Marĩ atibúrecopũre ate ʒpũũrĩmena ñañarõ netõã. Teero tiirá, ñañarõ tũgueñaã. Marĩye ʒpũũrĩrẽ cõãdũgara mee teero jĩã, ʒmũãsepũ niĩãdare ʒpũũrĩpere wasorĩ boorã. Tee niiru-cuadari ʒpũũrĩ wasorĩ, bóaadari ʒpũũrĩ petiãdacu. ⁵ Cõãmacũrã marĩrẽ teero wáaadare quẽnoyúerigũ niĩwĩ. Cũũ marĩrẽ añũurõ tiĩadarere masĩsguedutigũ, Espĩritu Santore ticodiosũguerigũ niĩwĩ.

⁶ Teero tiirá, padeorucúa. Ateré masĩã: ʒsã ate ʒpũũrĩmena niirã, Cõãmacũmena niiria ména. ⁷ Cũũrẽ ññaripacara, cũũ jĩriguere padeonũnũsea; teemẽna niĩã. ⁸ Teero tiirá, ateré wãcũrã, padeóa: Ate ʒpũũrĩrẽ cõãjãdũgamiga, Cõãmacũmena niirã wáadũgara. Cũũmena niirĩ, nemorõ añũniãdacu. ⁹ Teero tiirá, ate ʒpũũrĩmena niirã, o niirucuardare ʒpũũrĩmena ni-irãcã, Cõãmacũrẽ teorora ʒsenirĩ tiirucujãdũgaga. ¹⁰ Cristo wapa tiiãdari búreco jeari, marĩ niipetira toopé niĩãdacu. Basocãcõrõrẽ marĩye ʒpũũrĩpũ tiiriguere Cristo masĩqui. ãpẽrã añũurére ñeeãdacua; ãpẽrãpẽ ñañarẽre ñeeãdacua.

Cõãmacũmena añũurõ niirecutire maquẽ

¹¹ ʒsã teeré masĩjĩrã, marĩ ʒpũrẽ quionĩremẽna ññarã, basocãre “ʒsã wederẽre diamacũ maquẽ niĩã” jĩ pãnarĩ tiia. Cõãmacũpe ʒsãrẽ masĩtoai. Múãcãrẽ teorora ʒsãrẽ masĩrĩ booa. ¹² ʒsã basiro ʒsãye maquẽrẽ añũurõ wedesera mee tiia sũcã.

Ƨsārē añurō masī, Ƨseniremena wācũārō jĩgũ, múārē jóaa. Teeré masīrā, ãpērã buerí basoca Ƨsārē ñañarō wedeseri, múã cũārē yũmasĩadacu. Cũã sotoá maquē dícu baurére wācũrã, yeeripũna maquērē wācũhērã niicua. ¹³ Múã Ƨsārē “mecũrã tiiya” jĩbocu. Ƨsãpe “Cõãmacũ booró tiirã tiia” jĩ yũadacu. Múã apetóre Ƨsārē “mecũriya” jĩbocu. Ƨsãpe “múã añurō niĩadarere boosãrã, teero tiia” jĩ yũadacu. ¹⁴ Cristo Ƨsārē maĩrĩ ññarã, cũũ dutirére tiia. Ateré masĩnoã: Sĩcũ niipetirare diabosarigu niiwĩ. Teero tiirã, niipetira cũũmena diarira tiiróbiro putuájĩyu. ¹⁵ Cristo niipetirare diabosarigu niiwĩ. Catiré petihéere cuorã cũã booró tiirĩjãārō jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Cũũ boorépere tiiaró jĩgũ, cũārē dia masãbosarigu niiwĩ. ¹⁶ Teero tiirã, Ƨsã basocãre ñña, wācũrã, atibúreco macãrã wācũrõbirora wācũria. Too sugueropure Ƨsã Cristore atibúreco macãrã wācũrõbirora wācũmiwã. Mecũtígãrē teero cũũrē wācũria sãa. ¹⁷ Cristo cũũmena niigũnorē cũũ niirecutirere wasorĩ tiiquĩ. Cũũ too suguero tiirĩguere tiinemórĩqui sãa; mama dícu niicu cũũpore.

¹⁸ Cõãmacũrã niipetirere teero wãari tiiquĩ. Cũũrã Cristo diariguemena Ƨsārē cũũmena añurō niirecutiri tiirigu niiwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogú, Ƨsārē cũũye quetire wededutigu cũũrigu niiwĩ. ¹⁹ Tee queti biiro niĩã: Cõãmacũ Cristo diariguemena atibúreco macãrãrē cũũmena añurō niirecutiadarere cũũrigu niiwĩ. Cũã ñañaré tiirére petirĩ tiirigu niiwĩ. Niipetirare cũũmena añurō niirecutiri boogú, Ƨsārē cũũye quetire wededutigu cũũrigu niiwĩ. ²⁰ Teero tiigú, Cõãmacũ Ƨsārē Cristore wasorã niĩārō jĩgũ, ticocorigu niiwĩ. Cõãmacũ Ƨsã wederémema basocãre boocói. Teero tiirã, Cristo wãmemena Cõãmacũmena basocãre añurō niirecutidutia. ²¹ Cristo péerogã ñañaré tiirĩpacari, Cõãmacũpe marĩ ñañaré tiiré wapa cũũrē ñañaré tiirĩguero ñañarō netõrĩ tiirigu niiwĩ. Teero tiirĩguemena marĩ Cristomena niirĩ, Cõãmacũ marĩrē wapa cuohéare tiiróbiro ññaĩ.

6

¹ Ƨsã Cõãmacũyere padeapuri basoca niijĩrã, “cũũ múārē añurē tiorére teero ñnacõãrijãña” jĩã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoã:

Cõãmacũ ateré jĩĩ:

“Yũũ basocãre añurō tiirĩto niirĩ, mũũ sãĩrĩguere tuowã.

Yũũ netõnéri bureco niirĩ, mũũrē tiiapuwũ”,*

jĩ jóanoã. Tuoyã. Mecũtígã cũũ teero tiirĩto niĩã. Mecũtígã cũũ netõnéri bureco niĩã.

* 6:2 Isaías 49.8.

³ Āpērārē ūsā Cōāmacūye paderére ñañarō wedeseri booríá. Teero tiirá, basocáre ñañaré tiiññoria, “Cōāmacūrē padeoríbocua” jīrā. ⁴ Biirope tiia: Niipetire ūsā tiirémena, ūsārē wáaremena “Cōāmacūye paderá niīā” jīrere ēñoā. Ūsārē merēā wáari, nūcājāā; apeté bayiró ñañarō netōā; ūsārē apeyenó dūsaá; wisióre tūgueñaā; ⁵ ūsārē tānaāya; peresu wiipū sōnecoya; acaribítutire wáaa; bayiró padea; apetére cāniría; teero biiri juabóaa. ⁶ Āpērārē ñañarō tiiría; diamacú maquērē masīā; ūsārē merēā wáari, potocōrō manirō niīā; āpērārē bóaneō iñaā; Espiritu Santo tiiápuremena padea; āpērārē jīditorio manirō maīā; ⁷ diamacúrā wedea; Cōāmacū tutuarere cūoa. Ūsā Cōāmacūyere paderá surarabiro niīā. Ūsā wāmocutíre ūsā diamacú tiiré niīā. Teeména surara cāmerīsiārā wáarabiro Cōāmacūyere wedera wáaa; ūsārē cāmotádugara ūsārē docacūmurī tiimasīriya. ⁸ Āpērā ūsārē padeorémena iñaāya; āpērāpé padeoríya. Āpērā ūsārē añurō wedeseya; āpērāpé ñañarō wedeseya. Ūsā diamacú maquērē wedepacari, āpērā ūsārē “jīditori basoca niīya” jī iñaāya. ⁹ Niipetira ūsārē masīpacara, sīquērā ūsārē iñamasīhērā tiiróbiro iñaāya. Apetére ūsārē sīādugápacari, niirucua. Cūā ūsārē ñañarō tiipacára, sīaríya. ¹⁰ Ūsā bóaneōpacara, ūsenirucujāā. Ūsā apeyenó cūorípacara, ūsā buerémena āpērārē pee cūorábiro niirī tiia. Apeyenó cūorípacara, niipetire cūorábiro niīā.

¹¹ Yáa wedera Corinto macārā, yayióro manirō múārē ūsā wācūrere wedepetijāā. Ūsā múārē bayiró maīrere ēñoā. ¹² Cāmerī maīré manirī, múāye wapa niīā; ūsāpe múārē bayiró maīmīā. ¹³ Sīcū cūū pōnarē wederobirora yūcā múārē wedegūda: Ūsā múārē diamacú maīrōbirora múācā ūsārē maīñā.

Marī Cōāmacūwiibiro niīā

¹⁴ Jesuré padeohéramena cāmeyiorijāña. Diamacú tiirá diamacú tiihéramena niimasīricua. Bóeropū niirā naītiārōpū niirāmena niimasīricua. ¹⁵ Cristocā Satanámena sīcārībīro wācūricua. Teerora sūcā padeogú, padeohégūmena sīcārībīro wācūricua. ¹⁶ Cōāmacūwiipūre Cōāmacū dícūre padeoró booa; weerirare padeorijārō booa. Marīpe Cōāmacū catirucūgūmena niijrā, Cōāmacūwiibiro niīā. Cūū basiro biiro jīrigū niīwī:

“Cūāmena niigūdacu; cūā watoapū cāmesāgūdacu.

Yūū cūā Ōpū niigūdacu; cūā yáara niīādacua.†

¹⁷ Teero tiirá, ñañarā pūtopū niimiārira witiwajōñña”, jīī marī Ōpū.

“Niipetire ñañaré tiirere tiirījāña.‡

† 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. ‡ 6:17 Isaías 52.11.

Teero tiirí, yuu múārē ñeegūda.

¹⁸ Yuu múā Pacu niigūda;

múā yuu pōna niĩadacu”, jĩĩ marĩ Ōpū tutuanetōjōāgū. §

7

¹ Teero tiirá, yáa wedera, yuu maĩrã, Cõamacū “teero tiigūda” jĩiriguere masĩrã, niipetire marĩ ñañaré tiirére duujãada. Marĩye ōpũrĩrē ñañorére, marĩ wãcũrē ñañorére duuáda. Cõamacũrē quioníremena padeojĩrã, cãũ booré dí cure tiiáda.

Corinto macãrã wãcũre wasorígue

² Ūsãrē maĩñá. Sĩcãrĩ múārē ñañarō tiirĩwu; múā padeorécãrē ñañorĩwu; múāyere jĩĩdítoremēna néerĩwu. ³ Yuu múārē “wapa cuorá niĩya” jĩĩgū mee tiiá. Yuu too suguero jĩĩrirobirora múārē maĩã. Teero tiirá, marĩ catira, sĩcãrõmēna niĩã. Diaracã, sĩcãrõmēna niirucuadacu. ⁴ Yuu múā ãñurō tiiré quetire tuogú, “teerora tiirucúadacu” jĩĩ wãcũwũ. Āpẽrãrē múā ãñurō tiirére useniremena wedea. Teero tiigú, ñañarō netōpacú, wãcũtutua, bayiró useniã.

⁵ Macedoniapu coerí siro, ūsã yeerisãre buarĩwu. Ūsã noo wáaro ñañarō netōwũ. Āpẽrã ūsãmena cãmerĩ cúasodugawa. Múā ūsã buerirare wãcũgũ, bayiró wãcũpatiwu. ⁶ Cõamacū bóaneõremena niirãrē wãcũtutuari tiigúpe Tito ūsã putopu jearémēna ūsãrē wãcũtutuari tiiwĩ. ⁷ Cãũ jearémēna dícu wãcũtutuariwu. Múā cãũrē wãcũtutuari tiiriguere tuorã, nemorō wãcũtutuanemowũ. Múā yũre ññadugarere, múā wãcũpatiriguere, múā yũre wãcũrere wedewi. Teeré tuogú, toorã nemorō useninemowũ.

⁸ Yuu múā ñañaré tiirére múārē jóaripũmena múārē bóaneõrã niirĩ tiiwũ. Mecãtígãrē teeré wãcũpatiria. Too suguero “yuu jóaheri ãñunibojĩyu” jĩĩ wãcũmiwũ. Teeré mecãtígã wãcũria. Múārē bóaneõrĩ tiipacú, yoari bóaneõrĩ tiirĩjĩyu. ⁹ Mecãtígã yuu useniã. Múā bóaneõriguere wãcũgũ mee useniã. Múā bayiró bóaneõriguepe múārē wãcũpati, wasorĩ tiiyiro. Teero tiigú, useniã. Cõamacū booróbirora múā ñañaré tiiriguere wãcũ, bóaneõyiro. Teero tiiró, ūsã múārē jóacoripũ múārē ñañarō tiirĩjĩyu. ¹⁰ Marĩ Cõamacū booróbirora bóaneõrã, wãcũpati, wasoa. Teemēna netõnénoã. Too siro “ñañaré tiitú” jĩĩña maniã. Atibúreco macãrãpe cúã ñañaré tiiriguemēna bóaneõjãcu. Bóaneõpacara, pecamepu wáacua. ¹¹ Múãpe Cõamacū tusaróbirora bóaneõrĩ, ate ãñuré putuáyiro: Múã watoapu wáariguere “quẽnoãda” jĩĩyiro; “too sugueropure marĩ diamacú tiirĩjĩyu; mecãtígã diamacú tiiá sãa”, jĩĩyiro;

múã watoapu wáariguere múã yoari teero ñnariguere wãcũrã, cúayiro; “Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiibóqui”, jĩ wãcũrã, cui-jõãyiro; yũ múãrẽ ñnagũ wáari booáyiro; diamacú maquẽrẽ tiidugáayiro; “ñañaré tiigũre diamacú ñañarõ tiiádadu”, jĩyiro. Niipetire teero múã tiirémema múã wapa cuohérere ñnoyiro. ¹² Teero tiigũ, múãrẽ jóagu, ñañaré tiirígũyere, teero biiri ñañaré tiinógũye dícare wãcũriwũ. Múãye niiãdarere bayiró wãcũwũ. Múã Cõãmacũ ñnacorpũ ñsãrẽ bayiró maĩã sáa. Teeré masĩdutigu múãrẽ jóawũ. ¹³ Teero tiirã, múã ãñurõ tiirémema ñsã wãcũtutuawũ.

Teero wãcũtutuara, Tito bayiró usenirĩ ñnarã, toorã nemorõ useninemowũ. Múã niipetirapũra cãũrẽ ãñurõ tugueñarĩ tiirira niwũ. ¹⁴ Tito múã putopũ wáadari suguero, yũ múãmena usenirere cãũrẽ wedewũ. Cũũ toopú jeari, yũ jĩrirobirora wáyiro. Niipetirere ñsã múãrẽ wederiguere diamacúrã wedewũ. Teerora ñsã Titore múãye maquẽrẽ wederiguedã diamacúrã niwũ. ¹⁵ Múã cãũrẽ quioníremema bocayiro. Cũũ dutirere yũyiro. Múã teero tiiriguere wãcũgũ, múãrẽ nemorõ maĩnetõneĩ. ¹⁶ Yũ múãrẽ padeóa; “ãñurõ tiiádadua” jĩgũ, bayiró useniã.

8

Ticodũgaro jeatuario ticodutire

¹ Yáa wedera, ñsã ateré múãrẽ masĩrĩ boogã: Macedoniapu Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ Cõãmacũ ãñurẽ ticorigũ ni-iwĩ. ² Cũã bayiró ñañarõ netõpacára, diamacú tiirira niwã. Teero ñañarõ netõpacára, bayiró useniwã. Cũã bóaneõrã peti niipacara, pee apeyé cuorã tiiróbiro ãpẽrãrẽ ãñurõ tiiápuwa. ³ Cũã booró cúã cuoró jeatuario cúã cuorere ticowa. Cũã “ticoada” jĩãriro nemorõ ticowa. Yũ cúãrẽ teero tiirĩ ñnawũ. ⁴ Ñsãrẽ sãcãrĩ mee biiro jĩwã: “Cõãmacũrẽ padeorã bóaneõrãrẽ ñsãcã niyerure ticoada”, jĩwã. ⁵ Cũã ñsã wãcũriro nemorõ tiiwã. Cũã marĩ Ñpũrẽ “mũũ booré dícare tiiáda” jĩsuguewa. Too síro ñsãrẽ “múã dutirere tiiáda Cõãmacũ booróbirora” jĩwã. ⁶ Teero tiirã, ñsã Titore múã putopũ wáadutia. Cũũ too suguero yũ múã puto niigũ, niyerure néõncãyigu. Teeré peotĩdutira cãũrẽ ticocoa. Teero tiirã, múã ãñurõ useniremena néõncãriguere diamacú tii yaponóãdadu. ⁷ Múã niipetirere ãñurõ tia: ãñurõ padeóa; Cõãmacũyere ãñurõ buea; teeré ãñurõ masĩã; useniremena ãñurõ tia; ñsãrẽ maĩã. Múã tee niipetirere ãñurõ tiiróbirora niyeru ticorécãrẽ teerora tiiyã.

⁸ Teeré jĩgũ, múãrẽ dutiré peti tiiróbiro jĩgũ mee tia. Yũ múãrẽ “apemacãrĩ macãrã useniremena niyeru néõtoawa, ãpẽrãrẽ tiiápura” jĩ wedegu, ateré masĩdugaga: “¿Múãcã

bóaneõrãrẽ maĩrẽre ãñoãdari cúãrẽ tiípuremena?" ⁹ Marĩ Òpũ Jesucristo marĩrẽ ãñurõ tiirĩguere múã masiã: Cũũ niipetire cœogú niipacu, marĩye ãñurẽ niĩãdarere boosãgũ, bóaneõgũbiro wáarigu niiwĩ. Cũũ bóaneõgũ wáariguemena marĩpere pee cœorãbiro wáari tiirĩgu niiwĩ.

¹⁰ Múãrẽ ãñurõ niirĩ boogú, yũũ wãcũrẽre múãrẽ jĩngũda. Biiro niĩã: Iicãmamena múã apemacã macãrã sũguero niyeru néõnucãrira niiwũ. Teeré néõrã, useniremena néõrira niiwũ. ¹¹ Teero tiirã, múã tiinucãrirobirora tii yaponóña. Múã useniremena "ticoada" jĩrirobirora teerora tii yaponóña. Múã ticoðugaro jeatuario ticoya. ¹² Marĩ diamacãrã ticoðugari, marĩ ticoðugaro jeatuario ticori, Cõãmacũ teeména useniqui. Marĩ cœohérere Cõãmacũ sãirĩqui.

¹³ Múã ãpẽrãrẽ tiípuijãrã, múãpere cœohéra putuári booríã. ¹⁴ Sĩcãrĩbiro cœorí booa. Mecũtigã múã cœorémãna cúã boorẽre tiípua. Too síropũ cúãcã cúã cœorémãna múã boorẽre tiípudacu. Teero tiirã, sĩcãrĩbiro cœoãdacu. ¹⁵ Tee Cõãmacũye jóaripũpũ biiro jóanoã: "Pee seerĩgucã cœonetõriwi; pëerogã seerĩgucãrẽ ðusarĩwũ", * jĩ jóanoã.

Titõ cũũ menamacãrãmena Corintopũ wáaadare

¹⁶ Yũũ múãye maquẽrẽ wãcũã. Yũũ wãcũrõbirora Titocãrẽ Cõãmacũ wãcũrĩ tiiyigu. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ¹⁷ Yũũ Titore "Corinto macãrãrẽ ãñagũ wáaya" jĩrĩ, máata yũũwi. Mecũtigãrẽ cũũ múãrẽ ãñadugajĩgũ, cũũ ãñurõ tũsarómena múã pũtopũ wáagũdaqui. ¹⁸ Titomena ãpĩ tico-coadacu. Cũũ marĩya wedegũ niĩ. Niipetira Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã cũũrẽ biiro wedeseya: "Cũũ Jesuyé quetire ãñurõ wedei", jĩĩya. ¹⁹ Apeyecãrẽ, Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã cũũrẽ beserira niiwã, ãsãmena niyeru néõriguere néewadutira. Ësã bóaneõrãrẽ niyerure ticora, marĩ Òpũrẽ ãñurõ wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ãsã useniremena tiípudugarere ãñorã, teero tiiã. ²⁰ Ësã pairó niyeru néõriguere néewara, basocã ãsãrẽ "niyeru tiidíõjĩyu" jĩrĩ booríã. ²¹ Teero tiirã, ãsã marĩ Òpũ, teero biiri basocã ãñacoropure diamacũ tiidugãã.

²² Cũãmena ãpĩ marĩya wedegucãrẽ ticoconemoã. Cũũ bayiró tiípudugarere ãsãrẽ naĩrõ ãñowĩ. Mecũtigãrẽ múãrẽ "cúã diamacãrã tiíadacu" jĩngũ, nemorõ tiípudugai. ²³ Titoye maquẽrẽ ãpẽrã sãñárĩ, biiro jĩĩña: "Pablo menamacũ cũũmena padegũ ãsãrẽ tiípugũ niĩ", jĩĩña. ãpẽrã puarãrẽ sãñárĩpereja, biiro jĩĩña: "Jesurẽ padeorẽ põnarĩ macãrã cúã ticoconerira niĩya. Cúã tiirémãna Cristore ãñurõ wedeseri tiíya", jĩĩña. ²⁴ Teero

* 8:15 Éxodo 16.18.

tiirá, maĩrémena cǔãrẽ bocaya. Múã teero tiirí, Jesuré padeoré pōnarĩ macārã múã maĩrére tɔoádacua. Ɛsã cǔãrẽ biiro jĩwǔ: “Corinto macārã basocáre ãñurõ bocaaya”, jĩwǔ. Múã teero tiirí tɔorá, cǔã Ʃsã jĩriguere “diamacǔrã niiãyu” jĩãdacua.

9

Niyeru néðre

¹ Múã niyeru néðrere Jesuré padeoráre ticoadare maquẽrẽ jóanemoria; múã masĩtoaa. ² Ƴũũ múã tiípudugarere masĩtoaa. Ɛseniremena Macedonia macārãrẽ biiro wedea: “Icũmamina Acaya* dita macārã ‘tiípuada’ jĩñucǔwǔ”, jĩ wedea. Teeré tɔorá, paũ Macedonia macārã “ũsǔcǔ tiípuada” jĩwǔ. ³ Teero niipacari, Titore cǔũ menamacārãmena múã pɔtopũ ticooguda. Ƴũũ Macedonia macārãrẽ jĩriguere diamacǔ wáari booa. Ƴũũ “Corinto macārã niyeru néð, cɔoyúeadacua” jĩwǔ. ⁴ Apetó Ƴũũ múã pɔtopũ wáari, Macedonia macārã Ƴũũmena wáabocua. Ɛsã toopá jeara, múã niyeru néðhẽrã niirĩ buajeádugariga. Ƴũũ “cǔã néðtoajĩya” jĩrigue wapa bayiró bobooro wáabocu. Múãcǔ teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, Ƴũũ biiro wǔcǔã: Ƴũũ múã pɔtopũ wáaadari sũguero, Titocãrẽ wáadutia. Cǔã múã “ticoada” jĩ néðrere quẽnosũguéadacua. Cǔã teero tiirí, Ʃsã jeaadari sũguero, múã cɔotóaadacu. Teero tiirá, ãpẽrǔ múãrẽ “ticoya” jĩripacari, múã wǔcǔrõ ticoadacu.

⁶ Múã ateré wǔcǔña: Oterí basocũ péerogǔ oterí, péerogǔ ðucacutiri ññaqui. Pee oterigupeja pee ðucacutiri ññaqui. ⁷ Marí “nocõrõ ticooguda” jĩ tũgueñarõcõrõ ticoro booa. Marí ticoðgahera, o ãpẽrǔ ticoðutiri ññañarõ tũgueñarã, ticorijãrõ booa. Ɛseniremena ticoráre Cõãmacũ maĩquí. ⁸ Cõãmacũ niipetire ãñuré múãrẽ ticonemomasĩ. Cǔũ teero tiirí, múãrẽ ðusariadacu. Múãrẽ ticorémema múãpe ãpẽrǔrẽ tiíapumasĩadacu. ⁹ Tee Cõãmacũye queti jóaripũpa biiro jóanoã:

Ãñugú bóaneðrãrẽ ãñurõ ticoqui.

Teero tiiró, cǔũ ãñurõ tiiré niirucujãadacu,†

jĩ jóanoã. ¹⁰ Cõãmacǔrã niĩ oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cǔũrǔ múãcãrẽ niipetire múã cɔoádarere ticogudaqui. Oteréperi wii ðucacutirobiro múã cɔorére nemorõ wáari tiigúdaqui. Teemena múã ãpẽrǔrẽ ãñurõ tiíapumasĩadacu. ¹¹ Teero tiirá, pee cɔojĩrǔ, ãpẽrǔrẽ tiípuadacu. Múã ticorére Ʃsã ticobosari, tee niyerure ñeerǔ Cõãmacũrẽ Ʃsenire ticoadacua. ¹² Múã Cõãmacũrẽ padeorá bóaneðrãrẽ tiíapura, cǔãrẽ ðusaré díçre ticora mee tia; Cõãmacũcãrẽ Ʃsenire ticora tia. ¹³ Múã cǔãrẽ tiíapuremena

* 9:2 Corinto Acaya ditapũ niyiro. † 9:9 Salmo 112.9.

múã Cristoyere padeorére, cūūrē yuūrere ãñoã. Cúã teeré ñnarã, Cõamacūrē usenire ticoadacua. Teero biiri múã cúārē, niipetirare tiápuri ñnarã, teeré tiádacua. ¹⁴ Cúãcã Cõamacū múārē ãñurō tiirére ñnarã, bayiró maíremena Cõamacūrē múāye niidarere sãibosáadacua. ¹⁵ Cūū marĩrē ticorigue ãñunetõjõäre niĩã. Tee ãñunetõjõäre dee jĩ wedesemasĩña maniã. Teero tiirã, Cõamacūrē usenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niĩã” jĩ wederigue

¹ Yuu Pablo múārē tiidutíguda. Yuurã niĩã basocá bi-iro jĩ wãcūnorigu: “Cūū marĩmena niigū, búri niigúbiro wedesei; marĩrē jóagupe, tutuaromena jóai”, jĩcua. Múã Cristo niirecutirere masĩã; cūū bóaneõ ñnarémēna tiidutiyigu. ² Teero tiigú, yuu cūū tiiróbiro niidugagu, ateré múārē tiidutía: Yuu múã p̄topu jeari, múã s̄iquērāmena tutuaromena wedeseri tiirjãña. S̄iquērã múã menamacārã ũsārē bi-iro jĩãyira: “Cúã atibúreco macārã tiiróbiro Cõamacū booré tiirícua”, jĩãyira. Yuu teero jĩrãnorē diamacúrã tutuaromena wedeseguda. ³ ũsã atibúrecom niipacara, atibúreco macārãbiro cãmerĩquēria; Cõamacū wãmocutire ticorēmenape cãmerĩquēã. ⁴ ũsã wãmocutire atibúreco maquē mee niĩã; ũmũãse maquē, Cõamacū tutuare cuorépe niĩã. Teemēna ññaré tutuarere docacūmurĩ tiia. ⁵ Cõamacū wãmocutiremena basocá cúã wãcūrēmena buerére diocóa. Cúã wederēmena múārē pãnarĩ tiidugácu; múã Cõamacūrē masĩrĩ boorícua. ũsã cúã buerére diocóari siro, Jesús boorépere cúārē tiidutía. ⁶ Múã Cristo dutirére ãñurō yuuri ññaari siro, ũsã biiro tiimasĩãdacu: Niipetira netõncārãrē ññarō tiádacu.

⁷ Múã sotoá maquē dícuere ññaã. “Cristomena niĩã” jĩgãno ateré masĩrõ booa: Cūū diamacú Cristomena niigū, “Pabloã Cristomenarã niĩya” jĩ masĩgūdaqui. ⁸ Yuu múārē wedegu, ũsã dutirére “jĩnemosãñu wedetu” jĩpacu, boboría. Marĩ Opũ ũsārē tee dutirére ticorigu niiwĩ, múã cūūrē padeonemóãrõ jĩgū. Múã padeorére ññoãrõ jĩgū mee tee dutirére ticorigu niiwĩ. ⁹ Yuu jóarepũrĩmena múārē ucúadutigu mee jóaa. ¹⁰ ãpērã yuure biiro jĩcua: “Cūū jóare bayiró tutuaremena dutia. Cūū baurocápereja tutuhegubiro bauwĩ. Cūū wedeserecārē bayiró t̄saya maniã”, jĩcua. ¹¹ Yuure teero jĩrãno ateré masĩrõ booa: ũsã yoaropu niirã jóacorirobirora múã p̄topu jearacã, teerora tutuaromena wedeseadacu.

12 Siquerã múã watoapu niirã cúã basiro câmerĩ padeorã biiro jĩcua: “Marĩpeja añurõ tiia”, jĩ câmerĩ wedese-cua. Teero jĩ wedesepacara, masĩricua. Usãpe cúã ti-iróbiro usã añurõ tiirére péerogã wedeseñaria; yuu tiiré cúã tiirémene queodugária. 13 Usã tiiriguere jĩnemosãñu wede-ria. Cõamacũ usãrẽ Cristoye quetire wededutirigu niiwĩ. Cũũ tiidutire dícare tiia. Cũũrã usãrẽ múã putopucãrẽ tee que-tire wededutirigu niiwĩ. 14 Teero tiirã, múã putopu wáara, Cõamacũ wáadutiheropu wáara mee tiia. Múãmena niisuguewu. Usãrã múãrẽ añurẽ “Cristo basocãre netõnéi” jĩrẽ quetire wedesuguewu. 15 Usãrẽ Cõamacũ wededutigũ cũũriro jeatuaro wedea. Apẽrã tiiriguepure “yuu tiirigue niia” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrẽ padeonemórĩ tiidugáa. Múã padeonemórĩ ñnarã, usã múãrẽ nemorõ buemasã. Cõamacũ usãrẽ cũũriro jeatuaro bueadacu. 16 Too síro múã nemorõ niiré macãrĩpu Jesuyé quetire wedeguda. Cũũye quetire wedeya maniré macãrĩpu wáadugaga. Apẽrã cúã paderiguepure “yuu paderé niia” jĩdugahegu, teero tiidugáa.

17 Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “ ‘Yuuja añunetõjõãgũ niia; biiro tiigáno niia’ jĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Opũ añunetõjõãgũ niia; biiro tiirigu niiwĩ, jĩrõ booa’, * jĩ jóanoã. 18 Sicũ cũũ basiro wedese-gu “yuu añurõ tiia” jĩgũrẽ “cũũ añugú niia” jĩmasĩña mania. Marĩ Opũ sicũnorẽ “añugú niia” jĩrĩ, añugú peti niia.

11

Pablo jĩditori buerĩ basocare jĩrique

1 Mecútigã múãrẽ yéequerẽ wededugaripacu, wedeguda. Yéequerẽ wedegu, jĩãmagũ tiiróbiro tũgueñaã. Yuu jóarere páasutiro manirõ bueri boogá. 2 Cõamacũ cũũ põnarẽ apĩrẽ padeorĩ boorĩqui. Cũũ múãrẽ doerobirora yuucã múãrẽ doea. Múã yuu Cristoyere wederi tũorã, padeowũ. Teero tiigũ, Cristo múã manũ niigũdũbiro niia. Múã sicõ numiõ manũcutigodo tiiróbiro niia. Sicõ numiõrẽ ññaré manigõrẽ wiyagũdũbiro múãrẽ wiyadugáa. 3 Teero wiyadugápacu, Evare wáarobirora múãcãrẽ “wábocu” jĩgũ, bayiró wãcũã. Pĩno añurõ cũũ jĩditomeniremena coore jĩcõãsãyigu. Apẽrã cũũbiro jĩditora, múã “Cristo booré dícare diamacũ tiia” jĩ wãcũrere wasorĩ tiibócu. 4 Múã biiro tiiaiyiro: Apẽrã múãrẽ buera jeari, merẽã wedepacari, múã añurõ tũousenicu. Cũũpe usã Jesuyere dia-macũ wederobirora wedericua. Espiritu Santoyere merẽã

* 10:17 Jeremías 9.4.

bueri, cúa buerére ñeeãyi. Cõamacũ basocáre netõnére que-tire cúa bueri, merẽã niipacari, múã añurõ tucú. ⁵ Múãrẽ buerá Jesús cûyere wededutigũ beserira nemorõ tãgueñacua. Yũpe “cúa docapũ niiã” jĩ tãgueñaria. ⁶ Yũ añurõ wedeseri basocũ tiiróbiro wederipacũ, Cõamacũyepere añurõ masiã. Tee masĩrére niipetire yũ tiirémena múãrẽ ãñoãwã.

⁷ Yũ Cõamacũyere basocáre netõnére quetire wederé wapa múãrẽ wapaséhegũ, ¿ñañarõ tiirí? Búri niigúbiro pade, wapa-tá, yaawũ múãrẽ netõnére maquẽrẽ boosãgũ. ⁸ Yũ múãrẽ tiipugũ, ãpẽrã Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã yũre niyeru tic-ocorira niwã. Yũ teeré ñeegũ, cúa ye niyerure néedũogũbiro tãgueñawã. ⁹ Yũ múãmena niigũ, apeyenó dũsarĩ ñagũ, sícũrẽ potocõriwũ. Marĩya wedera Macedonia macãrã jeara, yũre dũsarénorẽ ticowa. Teero tiigú, múãrẽ sãĩ potocõriwũ. Teerora yapacutĩjãgũda. ¹⁰ Yũ diamacãrã Cristoye maquẽrẽ masiã. Teeré masĩrõbirora atecãrẽ masiã: Yũ bueré wapa apeyenó sãĩricu; sícũ Acaya dita macũ “Pablo cûũ bueré wapa wapaséi” jĩmasĩriqui. ¹¹ ¿Deero tiigú biiro wedesegari yũ? ¿Múãrẽ maĩhẽgũ teero jĩgarite? Niiria. Yũ múãrẽ maĩrére Cõamacũ masĩqui.

¹² Yũpeja yũ tiirucúrobirora tiirucúgũda. ãpẽrãpẽja yũ tiiróbiro “tiirã tiia” jĩmicua. Teero tiirícua. Cúa bueré wapa-re wapasécua; yũpe wapaséria. Teero tiirã, cúa “ãpẽrã Jesús beserira tiiróbiro tiia” jĩmasĩricua. ¹³ Cúa “Jesús cûyere wededutigũ beserira niiã” jĩrã, teero jĩãmajãrã tiĩya. Cúa tiiditõra niĩya. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauúya. ¹⁴ Teero tiiré wisióricu. Satanãcã teerora tiimasĩqui. Apetó cûũ ángele añugúbiro, asibatégũbiro baugú wãaqui. ¹⁵ Teero tiirã, cũrẽ padecoteracã cûũ tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu añurẽ tiirãbiro baucúa. Cúa peja cúa ñañaré tiiré wapa pecamepũ yapacutidiaadacua.

Pablo ñañarõ netõríque

¹⁶ Yũ too suguero jóarirobirora múãrẽ jóanemogũda. Yéẽ maquẽrẽ wededũgaripacũ, wedegũda. Teeré yũ wederi, “¿apeyé cûyẽ maquẽ dícare wedejĩgũ, mecũgũ tii?” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrãpeja, “cûũ booró wedejããrõ” jĩña ména. ãpẽrã cúa ye maquẽcãrẽ bayiró wedecua, múãrẽ padeoáro jĩrã. Teero tiigú, yũcã yũ tiiriguere péero wedegũda. ¹⁷ Marĩ Õpũ teenórẽ wededutiririgu niimiwĩ. Teero tiigú, “mecũrĩ basocũbiro wedegũda” jĩã. ¹⁸ Paũ múãrẽ buerá noo booró cúa basiro dícu añurõ wedeseya. Cúa teero tiirí, yũcã yũ basiro añurõ wedesegũda. ¹⁹ Múã “masĩnetõrã niã” jĩ wãcũrã niipacara, mecũrĩ basoca wedeseri, añurõ

Pablo quēēřpũ tiiróbiro ñnarigue

¹ Yée maquērē wededũgaripacari, múã yũre wederi tiia sũcã. Yée maquērē yũ basiro ãñurõ wederi, múãrē tiiapuria. Teero biipacu, marĩ Ōpũ quēēřpũre tiiróbiro yũre ãñoríguere wedegũda. ² Cristore padeorĩ siro, biiro wáawũ: Quēēřpũre tiiróbiro Cõãmacũ yũre cũ pũtopũ néemũãwawi. Teeré yũ ñnari siro, catorce cũmarĩ netõã. Yáa õpũũmena o yeeripũnamena dícu wáagu wáajĩyu; masĩriga. Cõãmacũ dícu masĩqui. ³⁻⁴ Ateré masĩã: Cõãmacũ ãmũãsepu Paraíso wãmecũtiropũ yũre néenjeawi. Yáa õpũũmena o yeeripũnamena dícu néewagu néewajĩyi; masĩriga. Cõãmacũ sícũrã masĩqui. Yũ toopũ niigũ, basocãre wedemasĩña manirere wedeseri tũowũ. Yũ toopũ tuorígue basocãre wededutire mee niiwũ. ⁵ Yũre toopũ néewariguere ãñurõ wedegũda. Yũ ãñurõ tiiríguereperea wederia. Yũ “basocũ dícu niijĩgũ, tutuhegu, ññarõ netõã” jĩrere ãñurõ wedegũda. ⁶ Teero jĩpacu, yũ basiro ãñurõ wedesedũgagu, wedesemasĩã. Diamacũ maquērē wedeseri, “mecũrĩ basocu niĩ” jĩmasĩriya. Yée maquērē wedesemasĩpacu, wedeseria. Yũ basiro yũ ãñurõ wedeseremena yũre padeorĩ boorĩa. Yũ tiirere ñnatoaracu, yũ wederere tuotóaracu, padeorĩ booa.

⁷ Cõãmacũ yũre ãñorígue ãñurẽ peti niiwũ. Yũ teeré wãcũgũ, yũ basiro “ãñugũ niĩã” jĩrĩquio niiwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ yũre teero wãcũrĩ jĩgũ, biiro tiiwĩ: Satanás yáa õpũũrẽ pũnirõ tiirĩ, teero ññajãrigu niiwĩ. Tee pũnirẽ potaga sããwarobiro pũniã. ⁸ Itĩãrĩ yũ marĩ Ōpũrẽ “tee pũnirere netõñeña” jĩ sãimíwũ. ⁹ Cũũpe yũre ateré jĩwĩ: “Yũ mũũrẽ ãñurõ tiia. Teero tiiró, mũũrẽ apeyenó dũsarĩa. Basocã tutuhera niirĩ, yũ tutuarere nemorõ ãñomasĩã”, jĩwĩ. Teero tiigũ, yũ tutuhegu niirẽmena ãseniã. Yũ tutuheremena Cristo cũ tutuarere ãñurõ ãñõĩ. ¹⁰ Teero tiigũ, yũ tutuhegu niirere ãseniremena nũcãjãã. Yũ Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã yũre ññarõ jĩpacari, yũre apeyenó dũsacacari, ãpẽrã yũre ññarõ tiipacari, yũre wisiorere tũgueñapacu, ãseniremena nũcãjãã. Nemorõ tutuhegu niirõno tiigũ, nemorõrã tutuanemogũ wáaa.

Corinto macãrãrẽ Pablo bayiró wãcũrigue

¹¹ Yũ basiro yée maquērē ãñurõ wedesegu, mecũgũbiro wedesegu tiia. Mũãpeja yũ wedesedũgaherere yũre wedeseri tiia. Mũã yũre ãñurõ wedeseatã, ãñunibojĩyu. Mũãrē jĩditoremema buerã Jesús cũũyere wededutigũ beserira nemorõ tũgueñacua. Yũpe “cũã docacu niĩã” jĩ tũgueñaria. Yũ búri niigũ niipacu, teero bueãmajãrã doca niiria. ¹² Yũ múã pũtopũ niigũ, potocõrõ manirõ pee Cõãmacũ dícu

tiimasĩrere tiiñowũ. Teeména diamacũrã “yũũ Jesús cũũyere wededutigũ beserigũ niĩã” jĩĩrere ãñowũ. ¹³ Āpẽrã Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ, múãcãrẽ sĩcãrĩbĩro tiiwú. Ate dícare tiiirĩwũ: Múãrẽ wapasériwũ. Múã tũgueñarĩ, teeména ¿múãrẽ ñañarõ tiiirĩ? Ñañããtã, yũũre acabóya.

¹⁴ Yũũ múã putopũ wáagũda jĩĩgũ, quẽnotóaa. Mecũtígã yũũ wáaremena ãtĩãrĩ wáaadacu. Toopú jeagu, múãrẽ “niyeru ticoya” jĩĩ potocõricu. Múãyere boorĩa; Cristoyepere múãrẽ tiinemórĩ booa. Múã masĩã: Basocá cúã pacũsũmũãrẽ niyerure quẽnocũbosaricua; pacũsũmũãpe cúã põnarẽ niyerure quẽnocũbosacua. ¹⁵ Teero tiigú, yũũ cũorócõrõ múãrẽ tiiápuũda. Niipetire yũũ tutuaremena múãye niĩadarere tiiápuũda. Teero yũũ múãrẽ bayiró maĩrĩ, ¿deero tiirã múãpeja yũũre dũaró maĩgãrĩ?

¹⁶ Yũũ múãrẽ potocõririguere masĩpacara, biiro jĩĩcua: “Cũũ menijĩgũ, marĩrẽ jĩĩditoqui; too síro marĩyere néewagũdaqui”, jĩĩcua. ¹⁷ ¿Yũũ múã puto ticocoriramena yũũ múãyere jĩĩditoremena ãmarĩ? Ëmariwũ. ¹⁸ Yũũ Titore múã putopũ wáadutiwũ. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú marĩya wedegũre cũũmena ticocowũ. ¿Tito múã putopũre jĩĩditoremena múãyere ãmarĩ? Ëmariyigũ. Múã añurõ masĩã: Ësã Titomena sĩcãrĩbĩro tiirã niĩã. Cũũcã múãrẽ buegu, añuré dícare tiiirĩgu niĩwĩ.

¹⁹ Apetó tiirã, múã ãsãrẽ “añurõ wãcũdutira tiiĩya” jĩĩ wãcũbocu. Niiria. Biirope niĩã: Ësã Cõãmacũ ãñacoropũre Cristomena niĩjĩrã, wedesea. Yũũ maĩrã yãa wedera, niipetirere ãsã wedesea, múãrẽ Cõãmacũrẽ nemorõ padeonemóãrõ jĩĩrã. ²⁰ Apetó tiirã, yũũ múã putopũ jearĩ, yũũ booróbiro tiiirĩbocu. Teerora yũũpecã múã booróbiro tiiirĩbocu. Teeré wãcũgũ, cuiga. Apeyeréja, yũũ múãrẽ “biiro tiibócu” jĩĩ wãcũã: “Cãmerĩtutira, ãñatutira, cúara, cúãye dícare wãcũrã, queti jĩĩrã, ãpẽrãrẽ ñañarõ jĩĩrã, ‘ãsãjã ãpẽrã nemorõ añunetõnũcãã’ jĩĩrã, noo booró tiiãmajãrã tiibócu”, jĩĩga. ²¹ Teero tiigú, múã putopũ wáanemorĩ, Cõãmacũ yũũ Õpũ múã ñañaré tiirucũre wapa yũũre bobooro wáari tiibóqui. Múã ãpẽrãmẽna múã booró ñañarõ ñeeaperere, múã nũmosãnumiã múã manusũmũã niĩhẽrãrẽ ñeeaperere, múã boboró manirõ tiirére wasohére wapa bayiró utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecũtígã yũũ múã putopũ wáaadaremena ãtĩãrĩ wáaadacu. Yũũ toopú jearĩ, sĩcũ ãpĩrẽ wedesãdũgagũ, Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩĩrõbirora tiiáro. Biiro jóanoã: “Puarã, ãtĩãrã ãñari siro, marĩ ãpẽrã tiiirĩguere wedesãmasĩnoã”. ² Too sugueropũ múã

putopu jeagu, “ñañaré tiiráre ñañarõ tiigúdacu” jĩ wedetoawu. Teero biiri niipetirare wedetoawu. Mecütigã yoaropu niipacu, wedenemoã sũcã: Yũũ múã putopu wáanemogũ, ñañaré tiiráre bóaneõ ññaricu sáa. ³ Teero tiirá, múã ateré diamacú masĩadacu: Cristo yũũpũre wãcũrẽ ticorémēna wedesea. Cristo múãrẽ dutigú tutuhegu niiriqui; múã watoapũre tutuanetõjõãgũ niĩ. ⁴ Ate diamacúrã niĩã: Cũũ curusapu tutuhegubiro páabiatunoyigu. Teero tiinorigu niipacu, cũũ Pacu tutuaremena catii. Ʋsãcã cũũbirora tutuhera niĩã, niirãpeja. Teero niipacara, cũũmena niijĩrã, Cõãmacũ tutuaremena catia. Teero tiirá, tee tutuaremena múãrẽ wedera, tiípudacu.

⁵ Múã basiro ateré naĩrõ sãĩñãña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorára niĩ marĩ?” jĩñña. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirere? Masĩcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cũũrẽ padeorícu. ⁶ Ʋsãpe diamacúrã cũũrẽ padeóa. Múãrẽ teeré masĩrĩ booa. ⁷ Ʋsã múãrẽ ñañaré tiirĩjããrõ jĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩbosáa. Basocá yũũre “Corinto macãrãrẽ ãñurõ padeorí tiiwĩ” jĩrere ãmaãgũ mee tiia. Múã ãñurere tiirí boogã. Ʋsãrẽ “teero jĩãmajãrã tiiwã” jĩrĩ, ãñuniã. ⁸ Múã diamacú maquẽrẽ tiirí, ãsã “teerora tiiyã” jĩãdacu; diamacú maquẽrẽ cãmotária. ⁹ Ʋpẽrã ãsãrẽ tutuherabiro ññarĩ, ãñuniã. Múãpe padeotutúara niirĩ, useniã. Teero tiirá, múãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosánemoãdacu, diamacúrã padeorã niĩãrõ jĩrã. ¹⁰ Yũũ múã putopu wáaadari suguero, atipũrẽ jóaa. Toopú jeagu, tutuaromēna múãrẽ dutidugariga. Marĩ Ʋpũ yũũ múãrẽ dutimasĩrere ticorigu niiwĩ. Tee dutirémēna múãrẽ padeonemórĩ boosãã; múã padeorere ñañodugária.

¹¹ Yáa wedera, múãrẽ ãñurõ wáaaro. Múã ñañaré tiirere quẽnoñã. Cãmẽrĩ wãcũtutuari tiiyã. Sícãrõmēna ãñurõ niirecutiya. Teeré tiirí, Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ marĩrẽ ãñurõ niirecutirere ticogú múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmẽrĩ maĩrémēna ãñudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorã múãrẽ ãñudutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Ʋpũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro. Cõãmacũ múãrẽ maĩgũ múãmena niĩãrõ. Espiritu Santo múãrẽ bapacũtiaro.

Nocõrõrã jóaa.

GALACIA DITA MACĀRĀRĒ

Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

1-2 YHH Pablo múã Galacia macārārē Jesuré padeoré pōnarĩ macārārē jóaa. Niipetira yHH menamacārā wāmemena múārē ãñuduticoa. YHH Jesucristo cūũyere wededutigH beserigH niĩã. YHHre basocá mee beserira niiwã; Jesucristo basiro cūũ PacHmena beserira niiwã. Cõamacārã Jesucristo diarigupHre masõrigH niiwĩ.

3 Cõamacũ marĩ PacH, teero biiri Jesucristo marĩ Őpũ múārē ãñurē ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro. 4 Cõamacũ marĩ PacH boosãrirobirora Jesucristo marĩ ñañaré tiirere acabóaro jĩgũ, diabosarigH niiwĩ. Marĩ cūũ teero tiiriguemena atibũreco macārã ñañaré tiirucũrere tiidũjãmasĩã. 5 Teero tiirá, Cõamacũrē “mũũrã uputĩ macũ peti niigũ tiiã” jĩrucujããda. Teerora tiiáda.

Cristore padeorẽmena dícu netõnénoãdacu

6 Cõamacũ múārē beserigH niiwĩ, Cristo tiibosãremena múārē ãñurõ tiiáro jĩgũ. Múãpe cūũ teero beserira niipacara, máata peti cūũrē padeodũjãrã tiiáyro. ãpẽrã buerẽpere nũnrã tiiáyro. Múã teero tiirĩ tũogũ, yHpe tũomanĩjõãga. 7 Cũã bueré netõnére queti mee niĩã. Cũã múārē wedewisiora tiiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiiáyira. 8 Ősã múārē ãñurē queti Cõamacũ basocãre netõnére quetire diamacũ wedetoawH mée. Múārē merẽã wedegũnorē Cõamacũ bayiró ñañarõ tiiáro. Sĩcũ ũsãno o ángele ũmũãsepH diĩatiariguno merẽã wedericãrē, ñañarõ tiiáro. 9 Ősã too sũgueropH wederiguere yHH mecũtígãrē wedenemoã sũcã: Netõnére queti múã padeoriguere múārē merẽã wedewisiogHnorē Cõamacũ bayiró ñañarõ tiiáro.

10 YHH teeré jĩ jóagH, basocá yHHmena ũseniãrõ jĩgũ mee jóaa; Cõamacũpe yHHmena ũseniãrõ jĩgũ jóaa. YHH too sũgueropHre “basocá yHHmena ũseniãrõ” jĩ wãcũrucumiwũ. Atitóre teero wãcũgãjã, Cristore padecoteri basocH mee niibocu.

Cõamacũ Pablöre wededutigH cũũrigue

11 Yãa wedera, yHH múārē ateré masĩrĩ boogã: YHH netõnére queti wederé sũquẽrã basocá wãcũre mee niĩã. 12 Tee quetire basocá mee yHre tũomasĩrĩ tiiwã. Teero biiri basocá mee

yũre buewa. Jesucristo basiro tee quetire yũre masĩrĩ tiirĩgu niwĩ.

¹³ Yũ too sugeropare niirecutiriguere máã tɔoj̄yu: Judíoa tiirécutirere nũngú niirucumiwã. Atecãrẽ tɔoj̄yu: Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ bayiró ñañarõ tiirĩ basocu niirucumiwã; Jesuré padeoráno manijãarõ jĩgũ, cúãrẽ cõãpetijãdugamiwã. ¹⁴ Yũ mamũ niigũ, judíoa tiirécutirere añurõ tiinũnuserucumiwã. Æpẽã yũ menamacãã nemorõ ãsã ñecũsũmã tiimúãatiriguere tii, netõncãrucumiwã. ¹⁵ Yũ teero tiipacári, Cõãmacũ yũ bauáadari sugeropũ, cũ tiidutiadarere “tiigúdaqui” jĩtoatu niirĩgu niwĩ. Yũre añurõ tiigú, beserĩgu niwĩ. ¹⁶ Cõãmacũ cũ macãrẽ yũre “ẽñogúda” jĩrĩ bureco jeari, ẽñowĩ. Yũre judíoa niihẽrãrẽ cũ macãye quetire wederi boorĩgu niwĩ. Teero tiigú, ãpẽãpãrẽ “¿yũ deero tiigúdari?” jĩ sãĩñágũ wáariwu. ¹⁷ Teero biiri Jerusalẽpũ Jesús yũ sugero besesugueriracãrẽ ñagũ wáariwu. Teero tiirõno tiigú, diamacũ wáajõãwũ Arabia ditapũ. Toopũ niirĩgu Damascopũ cãmerputúaatiwu sũcã.

¹⁸ Itiãcũma siro Jerusalẽpũ Pedrore sicato ñagũ jeawũ. Cũũmena pũa semana putuáwu. ¹⁹ Æpẽã Jesús cũyere wededutigu beserirare ñaritu. Santiago marĩ Ópũ bai dícre ñawũ. ²⁰ Yũ máãrẽ jóare niirõ maquẽ niirõ tiia. Yũ máãrẽ jĩditogu mee tiia; Cõãmacũ teerẽ masĩqui.

²¹ Too síro Siria ditapũ, teero biiri Cilicia ditapũ wáawũ. ²² Jesuré padeorẽ põnarĩ macãã Judeapũ niirã yũre ñãamasĩriwa ména. ²³ Yé quetipũ dícre tɔoyĩra. “Marĩrẽ ‘ñañarõ tiigúda’ jĩgũ nũnrucumirigu mecátigãrẽ ‘Jesuré padeoyá’ jĩ wedewarucugu tiáyigu; too sugeropare marĩ Jesuré padeoduri tiidugámirigura niáyigu”, jĩriguere tɔoyĩra. ²⁴ Yũ Jesuré padeorĩ tɔorã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basocamena wedeserigue

¹ Catorce cũmarĩ Jerusalẽpũ yũ putuajeari siro, Bernabẽmena toopũ wáawũ sũcã. Æsã menamacũ Titocãrẽ néewawũ. ² Cõãmacũ yũre toopũ wáari bootú niirĩgu niwĩ. Teero tiigú, wáawũ. Toopũ jea, basocã niipetiramena neãriwu; Jesuyé maquẽrẽ dutirĩ basocamena dícu neãwũ. Judíoa niihẽrãrẽ netõnére queti yũ wederiguere cúãrẽ wedewũ. Yũ sicatorpũ wedenucãriguere, yũ mecátigã wederere “¿deero jĩmiãdari cúã?” jĩgũ wedewũ. “Mũ wederẽ wapamaníã” jĩãrõ jĩgũ, wedeñamiwã. ³ Cũã merẽã jĩriwa. Yũ menamacũ Tito griegoayũ niipacari, cũcãrẽ ãsã judíoa tiirucúrenorẽ tiidutiriwa. Cũãrẽ “cõnerĩgu yapa macã caseróre widedcãrõ

booa” jĩriwa. ⁴ Āpērã Jesuré padeorãmena bapacutirira niwã. “Ěsãcã Jesuré padeorã niĩã” jĩdito, iĩadutiri basoca niirira niwã. Marĩ masiã: Jesuré padeorãmena netõnénoã. Cũãpe “marĩ ñecũsũmũã dutimũãatiriguere tiipetiheri, netõnénoña maniã” jĩwã. Teero tiirã, Jesuré padeorã tiirécutirere iĩarã tiirira niwã, ùsã ñecũsũmũã dutimũãatiriguere tiidutíadara. ⁵ Cũã teero tiidutípacari, ùsã péerogã cũã tiidutírere “tiiró boocú” jĩriwũ. “Jesuré padeorãmena netõnénoãdacu” jĩré queti dícare wedea, múã diamacú maquẽrẽ masiãrõ jĩrã.

⁶ Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca “yũũ biiro buea” jĩrĩ tũorã, merẽã jĩãmariwa. (“Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca niĩya” jĩrã ãpērã nemorõ niiriya, yũũ wãcũrĩ. Cõãmacũ marĩ niipetirare sícãrĩbíro iĩnaqui.) Cũã yũũre “atepé tiidutíya judíoa niĩhẽrãrẽ” jĩ wederiwa. ⁷ Teero wederono tiirã, ateré jĩwã: “Cõãmacũ mũũrẽ judíoa niĩhẽrãrẽ netõnére quetire wededutiĩyi. Pedrore judíoaapere wededutirobirora mũũrẽ cũãpere wededutiĩyi”, jĩwã. ⁸ Cõãmacũ Pedrore beserigũ niĩwĩ, judíoare wedearo jĩgũ. Cũũrã yũũcãrẽ beserigũ niĩwĩ, judíoa niĩhẽrãpere wedearo jĩgũ.

⁹ Jerusalénpũre Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca niwã. Cũã yũũre jĩwã: “Cõãmacũ mũũrẽ judíoa niĩhẽrãrẽ wededuticójĩyi”, jĩwã. Teero tiirã, yũũ, teero biiri Bernabére ateré jĩwã: “Marĩ sícãrĩmẽna padeadacu”, jĩwã. Cũã ùsãrẽ “Jesuyé quetire judíoa niĩhẽrãrẽ wedera wáaya” jĩwã. “Ěsãpe judíoare wedeada”, jĩwã. ¹⁰ “Bóaneõrãrẽ tiĩápuya” jĩré dícare wededutiwa. Teerã niitoawũ yũũ “ãñurõ tiigúda” jĩ wãcũrigue.

Pablo Pedrore tutirigue

¹¹⁻¹⁴ Too síro yũũ Antioquíapũ niĩrĩ, Pedro toopú jeawi. Cũũ sicato jeaari sirogã, judíoa niĩhẽrãmena yaa, niijãmiwĩ. Too síro Santiago menamacãrã jeawa.* Pedro cũãrẽ cuirigũ niĩwĩ, “yũũ widecõãñoña manirãmena yaaré quetire Jerusalén macãrãrẽ wedebocua” jĩgũ. Teero tiigú, judíoa niĩhẽrãmena yaadu, bapacutinemoriwi. Pedro menamacãrã judíocã teorora tiiwã. Bernabéprũra teorora tiinũsejãwĩ. “Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorãre sícãrĩbíro iĩnaqui” jĩrére wederira niipacara, cũã bueriguere tiĩnãmi, tiidújãwã. Cũã netõnére quetire masiãrã niipacara, tee queti diamacú maquẽrẽ tihéri iĩnãwũ. Teero tiigú, Pedrore paũ basocã iĩacoropũ tutiwũ. Cũũrẽ jĩwã: “Mũũ judíoa yũũ niipacũ, judíoa niĩhẽrãmena yaamiãwũ; cũã

* **2:11-14** Santiago Jerusalénpũ niiyigu. Cũũ menamacãrã toopú niĩãrira Antioquíapũ jeayira. Cũã judíoa niiyira. Santiago cũãrẽ ticocorijĩyi; masiãna maniã.

tiiróbiro tiirécutimiāwū. M̄u teero tiiárigue añunimiāwū ména. Mecūtīgā ¿deero tiigú cúāmena yaari, bapacutiri tiii sáa? M̄u buearirobiro tiiría. Teeména judíoa nihērārē ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jīīgū tiite. M̄u teero tiiré ñañaniā”, jīiwū.

Judíoa, judíoa nihērā padeorémena netōnénoādacu

¹⁵ “Marī p̄arā bauárap̄a judíoa niitoarira niiwū. Judíoa nihērā Moisére dutiré cūūriguere tiiríya. Teero tiirá, ‘ñañarā niīya’ jīimiwū. ¹⁶ Marī tee dutirére masīpacara, atepécārē masīā: Moisére dutiré cūūriguere tiiránorē Cōāmacū ‘añurārā niīya’ jīi ññariqui; Jesucristore padeoránopere ‘añurārā niīya’ jīi ññaqi. Teero tiirá, marī judíocā Jesucristore padeóa, Cōāmacū marīrē ‘añurārā niīya’ jīārō jīrā. Moisére dutiré cūūriguere ‘tiíada sūcā’ jīiria. Ateména p̄atūáa: Tee dutiré tiiráre Cōāmacū ‘añurārā niīya’ jīi ññariqui. ¹⁷ Marī ‘Cristomena dícu netōnénoādacu’ jīiré quetire wederi, marīya wedera judíoa marīrē wedepatiadacua. Biirō jīiādacua: ‘Múā ñañaniā. Múā marī ñecūsūm̄ārē dutiriguere tiiría. Múā judíoa nihērāmena yaajīrā, cúā tiiróbiro ñañaré tiirá niīā’, jīiādacua marīrē. Teero jīrā, ‘Cristo ñañarō s̄otígu tiii múārē’ jīrā tiíadacua. Cúā teero jīiré diamacú mee niíadacu. Cristo ñañarére s̄otíríqui. ¹⁸ ‘Marī ñecūsūm̄ārē dutirigue marīrē netōrī tiirícu’, jīi wedetoaw̄ méé. Tee dutiriguere s̄otínemogū, ȳurá s̄o netōnucāgū niijābocu. ¹⁹ Ȳu Moisére dutiré cūūriguere tiipetídugapacu, tiipetímasīriw̄. Teeré tiigú, ‘catiré petihére ȳu b̄arícu’ jīi wācūwū. Teeré wācūāri siro, Cōāmacūmena añurō niirecutirere b̄awū. ²⁰ Cristo curusap̄a diarirobirora ȳucā diaḡu tiiróbiro wáariḡup̄a niigū tiia.† Tee tiigú, ȳu too s̄uguerop̄a niirirobiro niiria sáa. Ȳu basiro tiidugáre tiiría; Cristo ȳum̄ena niigú tiidutirere tiia. Cūū ȳure maīriḡu niiwī; ȳure diabosariḡu niiwī. Ȳu mecūtīgā Cōāmacū macūrē padeó, cūū tiidutirere tiia. ²¹ Moisére dutiré cūūrigue basocá tiipetijāātā, Cōāmacū ‘añurārā niīya’ jīi ññāātā, Cristo b̄ari peti diaboij̄yi. Teero tiigú, Cōāmacū ȳure añurō tiirére ‘b̄ari niire niīā’ jīiria ȳu”, jīiwū Pedrore.

3

Moisére dutiré cūūrigue o Jesuré padeoré maquē

¹ Múā Galacia macārā, t̄omasihērā tiiróbiro tiirá tiíayiro. ¿Noā múārē jīiditocāmesāmirīto apeyeré padeodutira? Ūsā toop̄are niirā, múārē Jesucristo curusap̄a diabosarigue maquērē diamacú wedew̄. Añurō ūsā wederiguere

† 2:20 Diarira catiráp̄u ñañaré tiirucūriguere tiimasīricua. Teero tiirá, marī Cristomena diarirabiro niijīrā, cūū booré dícare tiidugáro booa.

tuomíwārā múā. ² Ate dícare múārē sāññágūda: ¿Múā Moisére dutiré cūūriguere tiinunúsera, Espíritu Santore buarí? Buaríjīyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorí, Espíritu Santo múāmena niinucājīyi. ³ Múā sicato Jesuré padeonucārā, Espíritu Santo tutuaremena múā ñañarē tiiríguere wasoríra niiwū. Múā biiro tiinucārira niipacara, mecūtígārē múā basiro tutuaremena “añurārā niīadacu” ¿jī wācūgari? ¿Múārē tuomasíre petijōāi? ⁴ Jesuré múā sicato padeonucārī, āpērā múārē ñañarō tiiríra niiwā. Mecūtígārē cūūrē padeodúra, “bári peti ñañarō netōjīyu” ¿jīrā tīi? Yūu tūgueñaātā, bári peti ñañarō netōrījīyu. ⁵ Cōāmacū múārē Espíritu Santore ticodiocorigu niiwī. Cūu tutuaremena múā watoapure pee tiēñorigu niiwī. ¿Deero tiigú teero tiigári, múā tūgueñarí? Jesucristoye quetire múā tuo padeorí, teero tiiquí. Moisére dutiré cūūriguere tiirípereja, teero tiiríboqui.

⁶ Marī ñecū Abraham Cōāmacūrē padeoyígu. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē “añugárā niī” jī ññayigu.* ⁷ Teero tiirá, ateré masíña: Cōāmacūrē padeorá niīya Abraham pāramerā niinunúsera díamacū. ⁸ Judíoa nihērācārē Cōāmacūrē padeorí, “añurārā niīya” jī ññagūdaqui. Tee maquērē wedenoā Cōāmacūye queti jóaripūpūre. Cōāmacū tee queti, añurē quetire Abrahamrē wedesuguerígu niiwī: “Mūmenā niipetire dita macārārē añurō niiré maquērē ticogūda”, jīrigu niiwī.† ⁹ Abraham Cōāmacūrē padeorígu niiwī. Teero tiigú, Cōāmacū cūūrē añurō niiré maquērē ticorigu niiwī. Atitócārē niipetira Cōāmacūrē padeoráre añurō niiré maquērē ticoqui.

¹⁰ Āpērā “Moisére dutiré cūūriguere tiirá, netōnénoādacu” jī wācūmicua. Teero wācūrārē Cōāmacū ñañarō netōrī tiigúdaqui. Cōāmacūye queti jóaripūpū ate jóanoā: “Niipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetíhegu ñañarō netōgúdaqui”,‡ jī jóanoā. ¹¹ Cōāmacūye queti jóaripūpū ate jóanoā: “Cōāmacū cūūrē padeogúre ‘añugárā niī’ jī ññaqi; cūūrē catiré petihére ticogūdaqui”,§ jī jóanoā. Teero tiirá, marī masítoaa: Moisére dutiré cūūriguere tiigúre Cōāmacū “añugárā niī” jī ññariqui. ¹² Tee dutirére tiigú Cōāmacūpere ññapeoriqui. Tee dutiré bi-rope jī jóanoā: “Niipetire tee dutirére tiipetígu catiré petihére buagúdaqui”,* jī jóanoā.

¹³ Tee jīpacari, ūsā judíoa teeré tiipetímasíria. Teero tiirá, Cōāmacū ñañarō netōrī tiinōāđara niitoamiwā. Teero biiri ññagū, Cōāmacū Cristopere maríye wapa wapatíbosaro jīgū, ñañarō netōrī tiirígu niiwī. Cōāmacūye queti jóaripūpū tee maquērē jóanoā: “Niipetira yucugupū siatúyorira Cōāmacū

* 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3. ‡ 3:10 Deuteronomio 27.26. § 3:11

Habacuc 2.4. * 3:12 Levítico 18.5.

ñañarõ netõrĩ tiirírapu niĩya”,† jĩ jóanoã. ¹⁴ Jesucristo marĩye wapa diabosarigu niwĩ. Teero tiigú, cūūrẽ padeorémēna Cõāmacū Abrahamrẽ “añugárã niĩ” jĩrirobirora judíoa ni-ihērácārẽ “añurārã niĩya” jĩ ñagūdaqui. Teero biiri Jesucristore marĩ padeorĩ ñagū, Cõāmacū cūū jĩrirobirora marĩrẽ Espíritu Santore ticoqui.

Abrahamye maquẽ, Moiséye maquẽ

¹⁵ Yáa wedera, mecūtígārẽ basocá cūā tiirucúremēna múārẽ sicaró queorémēna wedegūda. Sícū basocú āpĩrẽ “biirora tiigúda” jĩgū, queti beserĩ basocū p̄topu wáa, paperapūpu cūū tiádarere jóadutiqui. Ññurõ jóaquēnotoa, cūū wāme jóapeoqui. Too sírore āpĩ tiipūpu jóariguere cosemasĩriqui; teero biiri jóanemomasĩriqui. ¹⁶ Cõāmacū Abrahamrẽ “biiro tiigúda” jĩrigue tee tiiróbirora niĩ. Cõāmacū Abrahamrẽ “m̄pu p̄rāmi niin̄n̄n̄segūmēna niipetire dita macārārẽ añurõ niiré maquērẽ ticogūda” jĩiyigu. “M̄pu p̄rāmerã niin̄n̄n̄sera paumēna teeré ticogūda”, jĩriyigu. Biirope jĩiyigu: “Sícūmenarã ticogūda”, jĩiyigu. Cõāmacū teero jĩgū, Cristoyere wedesuguegu tiiyigu. ¹⁷ Yūū múārẽ jĩārigue biiro jĩdugaro tiia: Cõāmacū Abrahamrẽ “m̄pu p̄rāmi niin̄n̄n̄segūmēna biiro tiigúda” jĩ quēnorĩ siro, cuatrocientos treinta cūmarĩ siro Cõāmacū Moisémena cūū dutiré cūūyigu. Teeré cūūgū, cūū too sugueropu Abrahamrẽ “biiro tiigúda” jĩ quēnoríguere acabóridojaqui. ¹⁸ Abraham Cõāmacūrẽ padeorĩ, wapaséro manirõ Cõāmacū cūūrẽ “añugárã niĩ” jĩ ñayigu. Marĩcã Cõāmacūmēna añurõ niidugara, Abraham padeorírobirora Cõāmacūrẽ padeoró booa. Marĩ Moisére dutiré cūūriguere tiirémēna Cõāmacūmēna añurõ niimasĩricu.

¹⁹ Too docare ¿deero tiigú Cõāmacū Moisémena tee dutirére cūūyiri? Biiro niĩ: Marĩrẽ “ñañarã, netõnucārepira niĩã” jĩ t̄omasĩārõ jĩgū, cūūyigu. Tee dutirémēna niirucuw̄, tēe Jesucristo jearipu. Jesucristo jeari siro, cūūmēna Cõāmacū “añurõ tiigúda” jĩrigue diamacúrã wáariro niwū. Tee dutirére Cõāmacū ángeleare wededuticoyigu Moisére. Moisépecã teeré t̄ogú, basocápuere wedenetõnecoyigu. ²⁰ Abrahampere Cõāmacū cūū añurõ tiádarere āpĩrẽ wededuticoriyigu; cūū basiro wedeyigu. Teero tiiró, Abrahamrẽ jĩriguepeja Moisére jĩrigue nemorõ wapacutíyiro.

²¹ Too docare Cõāmacū Abrahamrẽ “m̄pu p̄rāmi niin̄n̄n̄segūmēna niipetire dita macārārẽ añurõ niiré maquērẽ ticogūda” jĩiyigu. Too síro Cõāmacū Moisémena cūū dutirére cūūyigu. Tee dutirére ticoriguemēna Cõāmacū Abrahamrẽ jĩriguere acabóriyigu. Tee dutirére basocá

† 3:13 Deuteronomio 21.23.

tiipetídugapacara, tiipetímasĩricua. Teero tiirá, catiré petihére buarícua. Tee dutirére tiipetímasĩtã, Cõamacũ cûãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩbojĩyi. ²² Teero jĩrõno tiigú, Cõamacũ cûãye queti jóaripũpũ ate jóari tiirígu niĩwĩ: “Niipetira basocá ñañarere tiidúmasĩricua”, jĩ jóanoã. Teero tiigú, Cõamacũ Jesuré padeorá dícare ãñurõ niiré maquẽrẽ ticoqui. Cûãrẽ ãñuré ticori, Abrahamrẽ jĩriguebirora wáaa.

²³ Jesuré padeoré maquẽrẽ tũoadari suguero, ùsã Moisére dutiré cûĩriguemena niĩwũ. Tee dutirére yũũrõ niirõ tirucúwũ, téé Jesuré padeoré maquẽrẽ masĩrĩpũ. ²⁴ Tee dutirémena Cõamacũ ùsãrẽ “ñañaré tiirá niĩã” jĩ tũomasĩdutígu cûũyígu. Teeré tũomasĩrã, Cristo jeari, cûũrẽ padeonucãwã. Cûũrẽ padeorí, Cõamacũ ùsãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññamasĩqui. ²⁵ Mecũtígãrẽ marĩ basocá Jesuré padeorápũ niĩã. Teero tiirá, Moisés dutirémena niiria sáa. ²⁶ Múã niipetira Jesucristore padeorémena Cõamacũ põna niĩã. ²⁷ Teero tiirá, wãmeõtinorira niĩwũ. Múã Jesuré padeorí, Cõamacũ múãrẽ cûũ tiiróbiro niirecutiri tiirígu niĩwĩ. ²⁸ Cõamacũ judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sĩcãrĩbíro ññaqui. Dutiapenori basocare,† dutiapenoña manirãrẽ sĩcãrĩbíro ññaqui. Teero biiri ãmũãrẽ, numiãrẽ sĩcãrĩbíro ññaqui. Cõamacũ múã niipetira Jesucristore padeorãre sĩcãrĩbíro ññaqui. ²⁹ Múã Cristore padeorá niijĩrã, Abraham pãrãmerã niinũnũsera díamacũ niĩã. Teero biiri Cõamacũ Abrahamrẽ “ãñurõ niiré maquẽrẽ ticogũda” jĩrirobirora múãcãrẽ ticogũdaqui.

4

¹ Múãrẽ queorémena wedenemogũda. Sícũ wĩmagũrẽ cûũ pacũ cûũ cuorére cûũqui. Cûũ wĩmagũ masãtuajearipacũ, cûũye niĩadarere ñeeriqui. Tee niipetire cûũye niipacari, padecoteri basocũ tiiróbiro niĩqui ména. ² Æpẽrã cûũrẽ masõcua. Teero biiri ãpẽrã cûũye niĩadarecãrẽ ññanũsebosacua, téé cûũ pacũ “cûũrẽ teeré ticowa” jĩ wederi bũreco jearipũ. ³ Teerora wáawũ marĩcãrẽ. Wĩmarã niirã, marĩ Pacũye “ticorijãña ména” jĩnorira tiiróbiro niĩwũ. Marĩ ñecũsũmũã tiidutímuãatiriguemena niĩwũ. ⁴ Cõamacũpe cûũ queorí bũreco jeari, cûũ macãrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ. Numiõpũre bauári tiirígu niĩwĩ. Cõamacũ macũ marĩ tiiróbiro bauarígu niijĩgũ, cûũcã basocãye dutirémena niirígu niĩwĩ. ⁵ Cõamacũ cûũ macãrẽ bauári tiiyígu, marĩ Moisére dutiré cûũriguemena niimirare netõnéãrõ jĩgũ. Marĩrẽ netõnéãri siro, Cõamacũ marĩrẽ cûũ põna wáari tiirígu niĩwĩ. ⁶ Cõamacũ marĩrẽ “yũũ põna niitoaya” jĩjĩgũ, marĩpũre cûũ macũmena Espíritu Santore ticodiocorigũ niĩwĩ. Teero tiirá, Cõamacũrẽ “Pacũ”

† 3:28 Pecasãyemena: esclavos.

jĩmasĩã. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ tiibosáriguemena padecoteri basoca tiiróbiro niinemia sáa; Cõãmacũ põna niitoaa. Cũã põna niijĩrã, niipetire marĩrẽ “ãñurẽ ticogũda” jĩriguere cõoa.

Pablo bayiró wãcũpatirigue

⁸ Múã too sugueropũre Cõãmacũrẽ masĩhẽrã niimirira niiwũ. “Cõãpõna” cũã jĩrãrẽ padeomĩrira niiwũ. Múã padeorĩra Cõãmacũbiro niiriya. Múã cũãrẽ yũnyũnyũsera, dutiapenori basoca tiiróbiro niimirira niiwũ. ⁹ Atitóre múã Cõãmacũpere masĩtoaa sáa. Biirope jĩdugagu tĩa: Cõãmacũpe múãrẽ masĩsuguetojĩyi. Cũãrẽ masĩpacara, ¿deero tiirã ãpẽrãyé dutirẽmena niidugara tiii sũcã? Cũã dutirẽmena catirẽ petihẽre buayá manicú. Dutirẽre yũnyũnyũserano dutiapenori basoca tiiróbiro niĩiya. ¿Múã dutiapenori basoca tiiróbiro niidugara tiii sũcã? ¹⁰ Múã judíoa tiiróbiro cũã yeerisãre bũrecoricõrõ, mama muĩpũrãcõrõ, bosebũrecoricõrõ cũã tiirucúrenorẽ tiíayiro. ¹¹ ¿Yũũ múãrẽ bári peti wedeyiri? jĩgũ, ñañarõ tũgueñaga.

¹² Yáa wedera, yũũ múãmena niigũ, judíoa tiirucúreerẽ tiĩñoriwũ. Múãcãrẽ yũũ tiiróbirora boosãga. Too sugueropũ yũũ múãrẽ ññagũ jeari, yũũre ãñurõ bocawũ. ¹³ Aterẽ wãcũña sũcã: Yũũ diarecutijĩgũ, múã putore putuáwũ. Toopú niijĩgũ, múãrẽ ãñurẽ quetire wedenũcãwũ. ¹⁴ Yũũ diarecutigu niipacari, yũũre bocarijã, cõãjã tiiríwũ. Múã “diarecutigu niĩ” jĩ ññapacara, yũũre dooríwũ. Biirope tiiwú: Sícũ ángelere, Jesucristore tiiróbiro yũũre bocawũ. ¹⁵ Múã too sugueropũ yũũmena usenimirigue ¿deero wáari? Múã tiatore yũũre maĩrã, yũũre tiíapudugara, múãye capearire odewe, yũũre sããdugamiwũ. ¹⁶ ¿Yũũ diamacú wederigue wapa yũũre ññatutira tiii? ¿Diamacú maquẽrẽ wederẽre tãodugárigari?

¹⁷ Múãrẽ merẽã buenetõri basocá “ũsã múãrẽ bayiró tiíapudugaga” jĩpacara, tiíapudugaricua. Yũũ múãrẽ bueriguere wãcũrijããrõ jĩrã, cũã buerẽpere “ãñunetõjõãã” jĩãrõ jĩrã, buecua. ¹⁸ ãpẽrã múãrẽ tiíapuri, ãñunicu, ãñurẽ maquẽ tiíapatã. “Tiíapura tĩa” jĩrã, teero tiíapurucujããrõ. Yũũ toopú niirĩ dícu tiíapuditorijããrõ. ¹⁹ Yũũ maĩrã, múãrẽ bayiró wãcũpatia. Sícõ niipacó coo macũrẽ apaadari suguerogã, ñañarõ pũnirẽ tũgueñaco. Coo tiiróbirora yũũcã múãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, bayiró ñañarõ netõã. Múã Cristore ãñurõ yũũnyũnyũseripu, yeerisãgũda. ²⁰ Yũũ múã putopũ bayiró niidugamiga. Múãmena wedesegu, yũũ mecũtigã jóaro tiiróbiro tutirẽmena wedeseribocu. Yũũ yoaropũ niijĩgũ, deero tiimasĩriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutiré cūūriguere tiidugámicu, Cõãmacūmena ãñurõ putuáada jĩrã. Tee dutirére múã buepacara, çtuomasřigari? ²² Moisés Abrahamyere biiro jóarigu niĩwĩ: Abraham purã ãmũã põnacutíyigu. Sicūrẽ dutiapienori basocomena põnacutíyigu. Āpĩpére cūū numo díamacūmena põnacutíyigu. ²³ Dutiapienori basoco ãpẽrã numiã tiiróbirora wĩmagũ bua, põnacutíyigo. Cõãmacū Abrahamrẽ “mũũ numo põnacutígodaco” jĩyigu. Coo põnamanígõ niimirigo niipaco, cūū jĩrirobirora wĩmagũ bua, põnacutíyigo.

²⁴⁻²⁵ Cúã purã numiãrẽ wáariguemena ateré wedegũda: Dutiapienori basocore wáarigue ãtãgũ Sinai wãmecutirigupure wáarigue tiiróbiro niĩã.* Agar dutiapienori basoco niyigo. Teero tiigũ, coo macũcã dutiapienori basocũ niirigu niĩwĩ. Niipetira tii põna bauáũũuseracã dutiapienori basoca nicua. Ĕtãgũ Sinai Arabia ditapu niicu. Toopũ Cõãmacū Moisére cūū dutirére cūūrigũ niĩwĩ. Apeyeréja sũcã, atitõ ãpẽrã Jerusalénpũre Moisére dutiré cūūriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirére tiirãno Agarya põna macãrã tiiróbiro dutiapienori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesuré padeorãpeja dutiapienori basoca mee niĩã. Jerusalén ãmũãsepũ niirĩ macã macãrã niĩã. Dutirémena niiria; Sara põnabiro niĩã. ²⁷ Cõãmacūye queti jóaripũũ ate jóanoã:

Mũũ numiõ põnamanígõ, ãseniã.

Põnacutiadari suguerogã, pũnirénorẽ tũgueñañaripaco, ãseniremena acaribíya.

Mũũ “põnamaníyo” jĩ, cõãnorigope too síropũre mũũ pãrãmerã rapũ niĩãdacua.

Mũũ apegó manucutigo nemorõ pãrãmérã cũogódacu,† jĩ jóanoã.

²⁸ Yáa wedera, Cõãmacū Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõãmacū “mũũ pãrãmerã rapũ niĩãdacua” jĩrirobirora marĩpũcãrẽ Abraham põnabiro wáari tiiquĩ. ²⁹ Tĩatore Sara macũ Espĩritu Santo tiiápuremena bauáyigu. Dutiapienori basoco macũ Ismael iñatutiremena cūūrẽ nũũrucúyigu. Atitõcãrẽ teerora wáaa: Dutirémena niirã Jesuré padeorãre nũũrucúyicua. ³⁰ Cõãmacūye queti jóaripũũ Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutiapienori basoco macũrẽ cūū rapũ cũorigue putuáricu. Sara macũpere putuácu. Teero tiirõ, dutiapienori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,‡ jĩ jóanoã. ³¹ Yáa wedera, atemena putuáa: Marĩ dutiapienori

* **4:24-25** Sinaĩpu Cõãmacū Moisére cūū dutirére cūūyigu. Iñãña Éxodo 19 y 20. Tee dutirémena niirã tee dutirére dutiapienorã tiiróbiro niĩya. † **4:27** Isaías 54.1.

‡ **4:30** Génesis 21.10.

basoco p̄arāmerā niin̄n̄userabiro niiria. Sara p̄arāmerā niin̄n̄userabirope niiā s̄aa. §

5

Moisére dutiré cūūriguemena niiria

¹ Cristo marĩrē marĩ ñecūsūmūā tiimúāatariguemena niimiri-rare netōnérigu niiwĩ, dutiapienori basoca tiiróbiro niirijāārō jĩgũ. Teero tiirá, “Moisére dutiré cūūriguere tiiyá” jĩrārē yūūrijāña. “Dutiapienori basoca tiiróbiro niiāda sūcā”, jĩrijāña.

² Tugueñate. Yūū Pablo múārē ateré jĩā: “Cōnerigu yapa macā caseróre widedcōāña”, jĩ dutiráre múā “jáu” jĩrā, Cristo múārē añurō tiibosárigue “wapamaníā” jĩrābiro tiirá tiia.

³ Múārē jĩnemogūda: “Widedcōāña” jĩ dutiráre yūūgúno ni-ipetire Moisére dutiré cūūriguere tiipetjārō booa. ⁴ Múā “Moisés dutirémēna netōādacu” jĩrā, Cristore duurá tiia. Cūū

maĩrémēna múārē añuré ticoriguere tiidióra tiia. ⁵ Ūsāpeja Espiritu Santo tiiapuromēna ateré wācūā: Ūsā Jesuré pade-orá niirĩ, Cōāmacū ūsārē “añurārā niĩya” jĩgūdaqui. Teero cūū jĩrēre ūseniremenā yuea.

⁶ Marĩ Jesucristore pade-orá ate masiā: Widedcōānorira niirĩ, o widedcōānoña manirā niirĩcārē, wapamaníā Cōāmacūrē. Jesuré padeorá niijĩrā, āpērārē maĩmasiā. Tee doca wapacutiā.

⁷ Sicato múā Jesuyére tuorá, cūūye buerere añurō n̄n̄urā tiimíwū. ¿Noā múā diamacú maquērē n̄n̄n̄mírĩrare wede-

mecūōmirĩto? ⁸ Teeré Cōāmacūrē díorijāña. Cūūrā múārē Jesuré padeoáro jĩgũ, beserigu niiwĩ. ⁹ Merēā wederá p̄uarāgā ni-

ipacara, pā púuri tiiré tiiróbiro niicua. Pā púuri tiiré p̄eerogā s̄āapacari, pā tiirĩbur̄ap̄ure sesapetijōācu. Tee tiiróbiro Jesuré

padeoráre ñañorā tiicúa. ¹⁰ Cūā teero tiirēre yūū wācūpatiria. Múācā yūū tiiróbiro Jesuré padeorá niiā. Teero tiirá, múā,

yūū tugueñarĩ, yūū tiiróbiro padeorucújāādacu. Cōāmacū múārē ñañodugáḡn̄orē ñañarō netōrĩ tiigūdaqui.

¹¹ Yāa wedera, yūū “widedcōārō booa” jĩrē maquērē wede-ria. Āpērā yūūre “tee maquērē wedei” jĩrā, jĩāmajārā tiicúa. Yūū

tee maquērē wedeatā, judíoa yūūre ñañarō tiirĩbocua. Yūū “Jesucristo curusap̄u diabolosariguemēna netōnénoādacu” jĩrē

maquē dícuere wedea. Tee maquērē yūū wederé wapa yūūre ñañarō tiĩya. ¹² Múārē “widedcōāña” jĩrāno cúā basiro bay-isāñūrō widetári boomíga.

¹³ Yāa wedera, Cōāmacū múārē dutiapienori basoca tiiróbiro niiārō jĩgũ mee beserigu niiwĩ. Múā Moisés dutirémēna niiria

s̄aa. Teero tiirá, “marĩ booró ñañarē ūgaripéarenorē tiiāda” jĩ

§ 4:31 Sara macū cūū pacuyere ñeeriro tiiróbirora marĩ Cōāmacū cūū p̄onarē ticoadarere ñeeādacu.

wăcŭrijăňa. Teero wăcŭrŏno tiiră, cămerŭ maŭrėmena tiiapu, niirecutiya. ¹⁴ Marŭ niipetire Moisére dutirė cŭŭriguere sicarŏ dutirŏmenară pŭtuămasŭ. Biiro niŭă: “Mŭŭ basiro maŭrŏ tiirŏbirora âpěrăcărė maŭňă”, jŭŭ. ¹⁵ Mŭă basiro cămerŭtutira, cămerŭ ņănarŏ jŭŭră doca, wăicŭra tiirŏbiri cămerŭquēcŏătŏră tiiadacu. Mŭă basirora teerė tiiră, basocăpetiadacu. Teero wăari jŭŭră, tuomasŭ, niirecutiya.

Espiritu Santo tiidutirere tiirŏ booa

¹⁶ Mŭărė biiro wedegŭda: Espiritu Santo mŭărė tiidutirŏbirora tiirucŭjăňa. Mŭă teero tiirucŭra, ņănarė mŭă ŭgaripėarere tiirŭcu. ¹⁷ Marŭ ņănarė ŭgaripėareno Espiritu Santo boosăre mee niŭă. Espiritu Santo boosărepeja marŭ basiro ŭgaripėare mee niŭă. Ate pŭarŏ cŭasorobiro biicŏătŏă. Teero tiiră, marŭ ņănarė tiidŭgări, Espiritu Santo “tiirŭjăňa” jŭŭqui. ¹⁸ Espiritu Santo tiidutirere marŭ tiiră, “Moisés dutirėmena marŭ netŏnénoădacu” jŭŭ wăcŭricu săa.

¹⁹ ņănarė ŭgaripėare maquěrė masŭnotoaa. Teerė tiirăno aterė tiicŭa: Cŭă nŭmosănumiă, cŭă manusŭmŭă niŭhěrărė ņeeapecua; âpěrămėna cŭă boorŏ ņănarŏ ņeeapecua; aterė tiirėcutirano sŭcŭ tuomasŭhėgŭ tiirŏbiri tiirėcuticua; ²⁰ basocăbiri baurăre, wăicŭrabiri baurăre weerirare padeocŭa; sŭquěră yăiwa jŭŭditoremėna tiirăno wătŭă dutirėmena tiirucŭcua; ŭnatuticua; cămerŭ ŭnadŭgaricua; âpěrărė doecua; pėerogă tiipacări, cŭajăcua; cŭă boorė dŭcŭre tiidŭgăcua; âpěră ŭňurŏ wăcŭrėre tuodŭgăricua; wăabatejŏărŭ tiicŭa; ²¹ âpěrăyėre ŭŭna, ŭgorepira niicua; basocăre sŭăcŏăcua; bărecoricŏrŏ cŭmucua; bosebŭreco niirŭ, cŭmu, âpěrărė acaribŭcua; teero biiri apeyė pee tee tiirŏbiri baurė tiicŭa. Mŭărė too sŭgueropŭ jŭŭrirobirora wedenemogŭda sŭcă: Teenŏ tiirėcutirano Cŏămacŭ dutirė marŭpŭre jeariguenŏrė bŭarŭcua.

²² Yucŭgŭ ŭňurŭgŭno ŭňurė dŭcacŭtia. Teero tiirŏbiri Espiritu Santo aterė marŭ wăcŭrėpŭre witiatiri tiiquŭ: Cămerŭ maŭcŭ; ŭsenire cŭocŭ; ŭňurŏ niirecutirere cŭocŭ; marŭrė merėă wăari, potocŏrŏ manŭrŏ niimasŭcu; âpěrărė bŏaneŏ ŭŭacu; cŭărė ŭňurŏ tiicŭ; “marŭ tiiăda” jŭŭrėre queorŏ tiicŭ; ²³ “âpěră nemorŏ niŭă”, jŭŭ tuğueňaricu; ņănarŏ wăcŭ tiidŭgăpacara, tiirŭcu. Sicarŏ dutirŏ tee maquěrė “tiirŭjăňa” jŭŭ cămotăro maniă. ²⁴ Marŭ Jesucristore padeoră niijŭră, ņănarė ŭgaripėamiriguere duujăă săa. ²⁵ Espiritu Santomėna catirė petihėre cŭoa. Teero tiiră, cŭŭ tiidutirŏbirora tiirucŭjărŏ booa. ²⁶ Marŭ “âpěră nemorŏ niŭă” jŭŭ tuğueňarijăăda. “Mŭŭ nemorŏ ŭňurŏ tiimasŭă teerėja”, jŭŭrijăăda. Cămerŭ ŭgorijăăda.

6

Cāmerī tiiápuya

¹ Yáa wedera, sīcū Jesuré padeogú apeté ñañaré tiibóqui. Múã Jesuré añurō padeoráno cūũ teero tiirí ññarã, tiiápuya. Ññurō bóaneõremena cūũrē wedeya. “Muu ñañaré tiirére Cõamacū booríqui; teero tiigú, wācūpati, wasoyá”, jĩña. Múãcã ñañaré tiirí jĩrã, wācūtutuaya. ² Múãrē merēã wáari, cāmerī añurō tiiápuya. Teeré tiirã, Cristo dutirére queoró tiiádacu.

³ Apeté sīcū “yuu āpērã nemorō niiã” jĩ wācūmiqui. Cúã nemorō niiripacu, búri peti wācūmajãqui. Teero jĩ wācūgū, cūũ basirora jĩditogu tiiquí. ⁴ Marĩ basiro marĩ tiirére “¿añunigari?” jĩ wācūãri siro, besero booa. Ññurō tiári siro, “cúã nemorō añurō tiájĩyu” jĩ wācūrijãña. Marĩ basiro tiáriguepere useni, niijārō booa. ⁵ Āpĩ marĩ tiimasĩrenorē tiimasĩriqui. Marĩpecã cūũ tiimasĩrenorē tiimasĩricu. Marĩ basiro Cõamacū tiidutirere tiiró booa.

⁶ Múãrē Jesuyé quetire bueré wapa cúãrē niyerumena, yaarémēna, apeyenómēna tiiápuro booa.

⁷ Múã ateré masībocu: “Yuu ñañaré tiirí, Cõamacū teero ññajãqui” jĩ wācūgūno cūũ basiro jĩditogu tiii. Queorémēna wedeguda: Sīcū oteri, cūũ oterigue wii, ducacaticu. ⁸ Sīcū ñañaré ugaripéarere tiigú ñañaré otegú tiiróbiro niiqui; ñañarére buagúdaqui. Āpĩ Espiritu Santo boorére tiigúpe añuré otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére buagúdaqui. ⁹ Teero tiirã, marĩ añurō tiirére páasatirijārō booa. Marĩ páasatitheri, sīcū otegú cūũ oterigue dūca añurére seenéogū tiiróbiro niíadacu; añurére buaádacu. ¹⁰ Teero tiirã, marĩ jeatuaro niipetirare añurō tiiáda. Jesuré padeorápere nemosañúrō tiiápuada.

Wedeyaponorigue

¹¹ Ññaña. Yuu basirora jóagu paca jóaremēna múãrē jóagu tiia.* ¹² Múãrē widecõãdutira judíoamēna añurō putuáada jĩrã, teero tiidutícua. Cúã Jesucristo marĩrē curusapu diabolarigue queti dícare wedeatã, judíoa cúãrē tuti, ñañarō tiibócu. Ññañarō netõdugáhera, Jesucristoye maquērē, teero biiri widecõãre maquērē buecua. ¹³ Cúã widecõãnorira niipacara, Moisére dutiré cūũriguere tiipetiriya. Teeré tiipetiripacara, múãrē widecõãdutiayira. Biiro jĩ wedebatedugacua: “Usãrã Galacia dita macãrãrē widecõãrĩ tiiwú”, jĩdugacua. ¹⁴ Yuu doca yuu basiro tiiriguere wedebateridojãã; Jesucristo tiiriguerepere wedebatea. Biiro jĩ wederucua: “Jesucristo marĩrē curusapu diabolarigu niiwĩ”, jĩ wedea. Teero tiigú,

* **6:11** Āpĩ jóabosajĩyi ména. Niituredaripare Pablo basiro jóajĩyi. Basocá teeré ññarã, “cūũrã jóajĩyi” jĩmasijĩya.

atibúreco macãrã cúa ñña ugaripéarere “búri niiré peti niiã” jĩ ññaã; teeré tiinemódugariga. Cúapecã yuu Cristoye quetire wederucurere “búri niiré peti niiã” jĩcua; teeré tɔodugaricua.†
 15 Widedõãnorira niirĩ, o widedõãnoña manirã niirĩcãrẽ, Cõãmacũrẽ wapamaníã. Marĩ ñañaré tiirécãtiriguere wasoré, teero biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacutía. 16 Niipetire yuu wederére tiinunúseranorẽ Cõãmacũ añurõ niirecãtiri tiiaro; cúaãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Cúaãrã Cõãmacũyara díamacũ niĩya.

17 Yuu Jesuyé quetire wederé wapa cúa yuure tãnarigue cãmi tusaa. Tee cãmimena “yuu Jesuré padecotegũ niiã” jĩ ãñoã. Teero tiirã, mecũamena sícũ yuure potocõnemorijããrõ. Teero biiri yuu wederére wedemecũõrijããrõ.

18 Yáa wedera, marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro. Teerora wáaro.
 Nocõrõã jóaa.

† **6:14** Pecasãyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ YHH Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niĩã. Múã Éfeso macārã Cõamacũrē padeorã Jesucristore añurõ padeorãre añuduticoa.

² Cõamacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrē añuré ticoaro; añurõ niirecutiri tiĩaro.

Cristomena Cõamacũ marĩrē añurõ tiire

³ Cõamacũ Jesucristo marĩ Ōpũ Pacũre usenire ticoada. Cũũ marĩrē niipetire añurõ yeeripũnacutire maquērē ticodiorigũ niĩwĩ. Cũũ marĩ Cristomena niirãrē añurõ tiirigũ niĩwĩ. ⁴ Cũũ marĩrē añurõ tiirigue biiro niĩã: Atibáreco tiĩadári suguero, cũũ marĩrē Cristomena niĩadarare besetoarigũ niĩwĩ. Marĩrē cũũ ññacoropũre ñañaré manirã, ñañaré tiirĩrirabiro niirĩ boogũ, teero tiirigũ niĩwĩ. ⁵ Cõamacũ too sugueropũ marĩrē maĩgũ, Jesucristomena marĩrē “yHH põna niirĩ tiigũda” jĩirigũ niĩwĩ. Teeré tiigũ, cũũ tiidugárirobirora tiirigũ niĩwĩ. ⁶ Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgũmena marĩrē añunetõjõãre ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, cũũ añuré ticoriguere wãcũrã, cũũrē usenire ticoa. ⁷ Marĩ cũũ macũmena niĩã. Cũũye dímena marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩbosarigũ niĩwĩ. Teemena Cõamacũ marĩ ñañaré tiirére acabórigũ niĩwĩ. Cũũ marĩrē añurõ tiidugághũ, teero tiirigũ niĩwĩ. ⁸ Cũũ marĩrē niipetire masĩré, tuomasĩre ticoghũ, cũũ maĩré ãñorighũ niĩwĩ. ⁹ Cũũ “tiigũda” jĩiriguere too suguero macārãpũ masĩña maniriguere marĩrē masĩrĩ tiirigũ niĩwĩ. Cristo tiiriguemena teeré masĩrĩ tiirigũ niĩwĩ. ¹⁰ Cõamacũ “teero tiigũda” jĩirĩ bæreco jeari, cũũ jĩirirobirora wãaadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigũdaqui. Őmũãsepũ niirãrē, atibárecopũ niirãrē Cristo dutigũdaqui.

¹¹ Cõamacũ cũũ booróbirora niipetire cũũ “biiro tiigũda” jĩirére tiiquĩ. Cũũ too síropũ tiĩadarere wãcũtoarigũ niĩwĩ. Teero tiigũ, marĩrē beserigũ niĩwĩ. Cũũ marĩrē besegũ, too síro Cristomena cũũ “ticoghũda” jĩiriguere marĩcãrē ticoghũdaqui. ¹² Cũũ teero tiigũ, ãsã Cristore padeosuguérire añurõ niirĩ booquí. Basocã ãsã añurõ niirére ññarã, Cõamacũ añurõ tiirére usenipeoadacua. ¹³ Múãcã diamacũ maquẽ quetire tuojĩrã, netõnére quetire tuojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũũmena niĩã. Teero tiigũ, Cõamacũ “yáara niĩya” jĩigũ, múãrē Espĩritu Santore ticodiorigũ niĩwĩ. Espĩritu Santo Cõamacũ “múãrē ticodioroghũda” jĩirigũra niĩĩ. ¹⁴ Cõamacũ Espĩritu Santore marĩrē

ticotoarigu niuwĩ. Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ niipetira cũũ põnarẽ cũũ putoꝑũ néewagũdaqui. Toopũ niipetire cũũ “ticogũda” jĩriguere ticogũdaqui. Cũũ teero tiirĩ, basocã cũũrẽ usenireoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrẽ sãĩbosárigue

15-16 Teeré wãcũgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Yũũ múã marĩ Ôpũ Jesuré padeorére tuowá; teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre maĩrécãrẽ tuowá. Teero tiigú, múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ¹⁷ Cõãmacũ marĩ Ôpũ Jesucristo Pacu añunetõjõãgũrẽ múãye niĩadarere biiro sãĩã: “Cõãmacũ, Espíritu Santo cúãrẽ masĩrere jeari tiyá; mũũ niirecutirecãrẽ añurõ masĩrĩ tiyá”, jĩã. ¹⁸ Atecãrẽ sãĩã: “Cõãmacũ, cúãrẽ ateré añurõ masĩrĩ tiyá: Mũũ cúãrẽ ‘añurõ tiigũda’ jĩgũ, beserigu niuwũ; niipetira mũũrẽ padeoráre añuré petire ticogũdacu; ¹⁹⁻²⁰ mũũ tutuanetõjõãgũ niĩã; tee tutuaremena usã Cristore padeoráre tiápua”, jĩ sãĩã. Tee tutuanetõjõãremena Cõãmacũ ateré tiirigu niuwĩ: Cristo diriguꝑũre masãrĩ tiirigu niuwĩ; cũũ masãmuãri siro, cũũrẽ cũũ puto ãmuãseꝑũ õpũ duirípĩrõ diamacũpe dupoyigu. ²¹ Cũũrẽ niipetira Ôpũ peti sããrĩ tiyigu. Teero tiigú, õpãrã atibúrecopũ niirã, ãmuãseꝑũ niirã Ôpũ peti niĩ. Æpĩ cũũ sotoa macũ manĩ. Cũũ atibúreco macãrã sotoa macũ niĩ; too síro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui. ²² Cõãmacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca pũtãrí tiyigu. Teero biiri Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutigũre sõnecorigũ niuwĩ; cũũ marĩ dupu tiiróbiro niĩ. ²³ Marĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã cũũya õpũũ tiiróbiro niĩã. Cũũ marĩ niipetiramena wãaqui. Cũũ niipetiropũ niĩ; atibúrecopũ, ãmuãseꝑũ teerora niiqui.

2

Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ netõnérigue

¹ Too sugueropũ múã ñãñaré tiirira niijĩrã, diarira tiiróbiro niirira niuwũ. ² Atibúreco macãrã tiiróbiro ñãñaré tiirira niuwũ. Wãtĩãrẽ dutigú boorére tiinunúsewu. Cũũ atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ netõnucãrãrẽ dutigú niĩ. ³ Too sugueropũ marĩ niipetira cúã tiiróbirora ñãñaré tiirucúwu. Marĩ ñãñaré tiidugárere ugaripéawũ. Marĩ noo booró ñãñaré tiĩadarere wãcũwũ. Teeré wãcũãri siro, teeré tiijãwũ. Teero tiigú, Cõãmacũ marĩmena cúanetõjõãyigu. Æpãrã tiiróbirora marĩcã ñãñarõ tiinóbojĩyu. ⁴ Cõãmacũpe marĩrẽ bayiró maĩgũ, bóaneõ iĩarigu niuwĩ. ⁵ Marĩ ñãñaré tiirira niijĩrã, Cõãmacũ iĩacoropũre diarira tiiróbiro niuwũ. Teero iĩapacu, marĩrẽ Cristomena catiré petihére cõorã niirĩ tiirigu niuwĩ. Cõãmacũ múãrẽ

cũũ añuré ticorémena netõnérigu niiwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmũãrira tiiróbiro niirĩ tiirígu niiwĩ. Jesucristo ãmũãsepũ duirobirora marĩcã cũũmena toopú duirá tiiróbiro niirĩ tiirígu niiwĩ.* ⁷ Too síro macãrãpũre cũũ marĩrẽ añuré ticoriguere ãñogúda jĩgũ, teero tiirígu niiwĩ. Cũũ marĩrẽ tiiápugu, Jesucristomena niirĩ tiirígu niiwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorĩ, Cõãmacũ marĩrẽ cũũ añuré ticorére ãñogú, netõnérigu niiwĩ. Tee marĩ basiro tiirígue mee niĩã; Cõãmacũ ticorigue niĩã. ⁹ Marĩ añurõ tiirére ãñagũ mee netõnéwĩ. Teero tiigú, sĩcãno “yũũ añurõ tiirígue wapa Cõãmacũ yũũre netõnéwĩ” jĩmasĩña maniã. ¹⁰ Marĩ cũũ tiirĩra niĩã. Marĩ añurõ tiirémena basocãre tiiápuaro jĩgũ, marĩrẽ Jesucristomena niirĩ tiirígu niiwĩ. Marĩ añurõ tiiádarere Cõãmacũ too sũgueropũ quẽnotóayigu.

Marĩ Cristomena añurõ niirecutijãã

¹¹ Teero tiirã, ateré wãcũña: Múã judíoa niihẽrã bauárira niuwũ. “Widecõãnoña† manirã niicua”, jĩwã judíoa múãrẽ. Cũãpe “widecõãnorira niĩ ãsãjã” jĩwã, cũãya õpũũ maquẽpũ dícare widecõãnorira niipacara. ¹² Too sũgueropũre múã Cristomena niihẽrã niuwũ; Israelya põna macãrãmena niirĩwũ; Cõãmacũ “netõnégũdũre ticocogũda” jĩrere múã pacũsãmũãrẽ wederiyũ; diari siro, ¿deero wãaadari? jĩmasĩriwũ; atibúreco macãrã tiiróbiro Cõãmacũrẽ masĩriwũ. ¹³ Múã yoaro macãrã tiiróbiro niirã niijĩrã, cũũrẽ masĩriwũ. Atitóre Jesucristomena niijĩrã, cũũye dí õmayudiariguemena Cõãmacũrẽ masĩã; pũtogã macãrã tiiróbiro niirã pũtuãa. ¹⁴ Cristo niĩ marĩrẽ añurõ niirecutirere ticogú. Judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sicapõna macãrã niirĩ tiirígu niiwĩ. Marĩ cãmerĩ ãñadũgarimirigue opatũdi tiiróbiro niuwũ. Cũũ tiitũdire cõãrigu niiwĩ. ¹⁵ Cũũ diariguemena judíoare dutirere “biro tiiyã”, “biro tiirĩjãña” jĩrere duurĩ tiirígu niiwĩ. Teero tiiríguemena pũapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã pũtuári tiirígu niiwĩ. Marĩ cũũmena sĩcãrõména niijĩrã, sicapõna macãrã niĩã. Teero tiirã, judíoa, judíoa niihẽrã sĩcãrõména añurõ niirecutimasĩã. ¹⁶ Cũũ curusapũ diariguemena marĩ cãmerĩ ãñadũgaririguere petirĩ tiirígu niiwĩ. Cũũ diariguemenarã pũapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã niirĩ tiirígu niiwĩ. Teero biiri teeménarã Cõãmacũmena bapacutimasĩã sũcã.

¹⁷ Cristo múã yoaro macãrã tiiróbiro niimirirare añurõ niirecutire maquẽrẽ wedegũ atirígu niiwĩ. Ësã pũtogã macãrã tiiróbiro niimiriracãrẽ teerora wedeyũ. ¹⁸ Cristo marĩrẽ tiibosáremena marĩ niipetira Espĩritu Santo sĩcũmenarã marĩ Pacũmena wedesemasĩã. ¹⁹ Teero tiirã, mecãtígãrẽ múã aperõ

* **2:6** Too sũgueropũ õpãrãména duirá cũãmena dutiyira. † **2:11** Cõnerĩgu yapa macã caserõre.

macārã wáanetõri basoca tiiróbiro niiria. Æpērã Cõãmacūrẽ padeorãmena sicamacã macārã tiiróbiro niia; Cõãmacūyawii macārã tiiróbiro niia. ²⁰ Jesucristo cūyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas múārẽ Cõãmacūyere weneducãrira niiwã. Teero tiirã, cūã wii tiádaritabebiro niicua. Basocã wii tiinucãrã, supisabotarire nucõsũguécua, wii tutuariwii niiarõ jĩrã. Jesucristo teebotaribiro niigú niĩ. ²¹ Teebotari añurõ nucõãri siro, apeyé botarire diamacú nucõwãcu. Æñurí wii, Cõãmacū dícuere padeorí wii tiimúãwanocu. ²² Marĩ Jesuré padeorã niijĩrã, teebotaribiro niia; wiiré biarí tudibiro niia. Wiiré peotĩari siro, basocã toopú niirucuya. Espĩritu Santo tiwiipá niijĩgũ, Cõãmacū toopãra niirucuqui.

3

Pablöre judíoa niihērãrẽ buedutigũ cūĩrigue

¹ Teero tiigú, yũ Pablo Cõãmacū múārẽ añurõ tiiriguere añurõ tũomasĩãrõ jĩgũ, sãã. Yũ múã judíoa niihērãrẽ Jesucristoye quetire wederé wapa peresuwiipũ niia. ² Yũ wãcũrĩ, múã ateré tũojĩyu: Cõãmacū yũre añurõ tiigú, múārẽ tiápudutirigu niiwĩ. ³ Cõãmacū too sugueropũ masĩña maniriguere yũre masĩrĩ tiiwĩ. Yũ tee maquērẽ péro jóatoaawũ. ⁴ Múã yũ jóaariguere buera, ateré jĩãdacu: “Pablo Cristoye queti too sugueropũ masĩña maniriguere añurõ masĩqui”, jĩãdacu. ⁵ Too suguero macãrãpũ tee quetire añurõ tũomasĩriyira. Atitópũre Cõãmacū masĩrĩ tiiquí. Cũ cūyere wededutigũ beserira añurãrẽ, teero biiri cū wededutirere wederãre Espĩritu Santomena masĩrĩ tiiquí. ⁶ Tee masĩña manirigue ate niia: Cristore padeorẽmena múã judíoa niihērã judíoabirora Cõãmacū ticoadarere ñeeãdacu. Cristomena niijĩrã, judíoamena sicapõna macārã niia; Cõãmacū judíoare “biiro tiigúda” jĩriguere múãcã yuea.

⁷ Cõãmacū yũre añuré ticogũ, cū tutuaremena yũre añuré quetire wedegú niirĩ tiirigũ niiwĩ. ⁸ Yũ Cõãmacūrẽ padeorã watoapũ búri niigú peti niipacari, ate añurere yũre tiidutirigu niiwĩ: Cũ yũre judíoa niihērãrẽ Cristoye añunetõjõãrere wededutirigu niiwĩ. “Cristo añunetõjõãgũ niĩ” jĩrere marĩ masĩ sĩcãrĩbíria. ⁹ Apeyeré Cõãmacū yũre tiidutirigu niiwĩ: Tee masĩña manirigue quetire niipetira tũomasĩãrõ jĩgũ, wededutirigu niiwĩ. Sicato tee queti Cõãmacū niipetire bauanérigu wãcũriguepũ niiriro niiwã. ¹⁰ Teero tiiró, atitóre Jesuré padeorí põna macãrãmena biiro wãaa: Cūã pũapõná niimirira sicapõna wãari iñarã, ãmũãse macãrã dutirá, teero biiri cūã doca macãrã dutirá biiro jĩãdacua: “Cõãmacū masĩnetõneĩ; niipetire cū tiirẽmena cū masĩrere

ẽñoĩ”, jĩĩadacua. ¹¹ Sicatopura Cõãmacũ “teerora tiigũda” jĩiyigu. Cũũ jĩĩrirobirora wáari tiirĩgu niuwĩ marĩ Õpũ Jesucristo tiirĩguemena. ¹² Marĩ cũũmena niijĩrã, cũũrẽ padeojĩrã, cuiro manirõ Cõãmacũmena wedesemasĩã sãa. ¹³ Teero tiirã, yuu múãrẽ wederẽ wapa ñañarõ netõrĩ tuorã, wãcũpatirijãña. Bi-irope wãcũña: “Marĩrẽ maĩjĩgũ, peresu ñeerĩquioro niipacu, marĩrẽ Jesuyé quetire wedetoawi”, jĩĩ wãcũ, useniña.

Cristo basocãre maĩquĩ

¹⁴ Teerẽ wãcũgũ, ñicãcoberimena jeacũmu, marĩ Pacure múãrẽ sãĩbosãa. ¹⁵ Cõãmacũrã pacu niisuguerigu niĩ. Cũũmena “pacu” jĩĩrẽ nucãã. Cũũ niipetire põnarĩ macãrã ãũũãsepu niirã, atibãrecopu niirã sĩcãrõmẽna niirĩ tiirĩgu niuwĩ. ¹⁶ Marĩ Pacura pee ãñurẽre cõoquĩ. Teero tiigũ, Espĩritu Santomena múã wãcũrẽpũre tutuare ticori boogũ sãĩbosãa. ¹⁷ Cũũ teerẽ ticori, múã Cristore padeorĩ, Cristo múãmena niirucugũdaqui. Apeyerẽja, múã Cristore ãñurõ maĩãrõ jĩĩgũ, ãpẽrãcãrẽ ãñurõ maĩãrõ jĩĩgũ, sãĩbosãa. ¹⁸ Teero tiirã, múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorãmena Cristo múãrẽ maĩrẽre masĩãdacu. Cũũ marĩrẽ bayirõ peti maĩquĩ. ¹⁹ Cũũ maĩrẽre tuomasĩpetinoña manipacãri, múã cũũ maĩrẽre tuomasĩnemoãrõ jĩĩgũ, sãĩbosãa. Cũũ maĩrẽre tuomasĩnemoãrã, Cõãmacũ tiirõbiro niirecutirere cõonemõãdacu.

²⁰ Marĩ “Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩĩãda. Cũũ tutuare marĩpũre niĩã. Teero tiigũ, cũũ niipetire marĩ sãĩrẽ nemorõ, marĩ tũgueñare nemorõ ticomasĩqui. ²¹ Teero tiirã, marĩ Jesucristore padeorĩ põna macãrã niijĩrã, teero biiri marĩ Jesucristomena niijĩrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucuada. Atitõ macãrã, too síro macãrãcã teerora Cõãmacũrẽ usenire ticorucuaro. Teerora wãaaro.

4

Jesurẽ padeorãre sĩcãrõmẽna niidutirigue

¹ Yuu marĩ Õpũyere wederẽ wapa peresuwiipu niigũ múãrẽ biiro tiirĩ bayirõ boogã: ãñurõ tiirẽcutiya. Cõãmacũ múãrẽ beserigu teero tiirĩ booquĩ. ² “Ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tia” jĩĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ niĩña; cúañañarijãña; ãpẽrãrẽ maĩjĩrã, cúã diamacũ tiihẽri iñarã, teero tũgueñajãña. ³ ãñurõ niirecutijĩrã, Espĩritu Santo tiiãpuremena “sĩcãrõmẽna niĩãda” jĩĩ wãcũrucuya. ⁴ Marĩ sicaõpũũbiro niĩã. Espĩritu Santo sĩcũ niipacu, marĩ niipetiramena niiquĩ. Marĩ Cõãmacũ beserira niijĩrã, ate dícare yuea: “Marĩrẽ ãñurõ tiigũdaqui”, jĩĩã. ⁵ Marĩ Õpũ sĩcũrã niĩ. Marĩ cũũrẽ sĩcãrĩbiro padeóã. Marĩ sĩcãrĩbiro wãmeõtinowũ. ⁶ Cõãmacũ marĩ niipetira Pacu sĩcũrã niiquĩ. Cũũ

marĩ niipetira sotoa macũ niiqui. Marĩmena cũũye maquẽrẽ tiirĩ tiiquĩ. Marĩ niipetiramena niiqui.

⁷ Cristo marĩ niipetirare merẽã dícu tiimasĩrere ticoqui. Cũũ marĩ niipetirapũre sĩcãrĩbíro ticodegarijĩyi. Teero tiigú, cũũ booróbirora ticorigũ niiwĩ. ⁸ Teero tiiró, Cõãmacũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

Cũũ ãmũãsepũ muãwagu, cũũ ñeerirare néewayigu.

Too síro basocãre ãñurere ticoyigu,*

jĩ jóanoã.

⁹ “Cũũ ãmũãsepũ muãwayigu” jĩ jóare ate jĩdũgaro tia: Muãwaadari suguero, atibúrecopũ diiátiyigu. ¹⁰ Cũũrã sũcã atibúrecopũ diiátirigu ãmũãsepũ niipetira Ôpũ peti niigũdu muãwarigura niiqui. Teero tiigú, niipetiropũ dutiqui. ¹¹ Cristo cũũrẽ padeorãre niipetirapũre tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Sĩquẽrãrẽ cũũyere wededutigu beserira sããrĩ tiirĩgu niiwĩ; ãpẽrãrẽ Cõãmacũ wededutirere wederã sããrĩ tiirĩgu niiwĩ; ãpẽrãrẽ ãñuré quetire wedewarucuri basoca sããrĩ tiirĩgu niiwĩ; ãpẽrãrẽ cũũrẽ padeorãre coterã, cũũrẽ buerã sããrĩ tiirĩgu niiwĩ. ¹² Teero tiigú, marĩ cũũrẽ padeorãre cũũye maquẽrẽ padearo jĩgũ, teero tiirĩgu niiwĩ. Cũũrẽ padeo-tutúaro jĩgũ, teero tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. ¹³ Teero wãari, marĩ sĩcãrĩbíro marĩ Ôpũrẽ padeoádacu; sĩcãrĩbíro Cõãmacũ macũrẽ ãñurõ masĩãdacu. Teero biiri Cristoye maquẽrẽ ãñurõ tũomasĩãdacu; Cristo niirõbirora niirecutiadacu. ¹⁴ Teero ti-irã, wĩmarã tiirõbiro niirijããda. Wĩmarã jĩditorere tũojĩrã, pũũrĩ wĩnomẽna páapuconorõ tiirõbiro noo niirẽ buerere padeonũnũseyã. Cũũ tiirõbiro marĩ jĩditomenirã buerere tũorã, padeonũnũserijããda. ¹⁵ Biirope tiãda: Cãmerĩ maĩrẽmena Cõãmacũye diamacũ maquẽrẽ wedeada. Jõõpemena diamacũ maquẽrẽ padeonemóãdacu. Cristomena niirã niijĩrã, niipetire marĩ tiirẽnorẽ cũũ boorere tiinemómũããdacu. Cũũrã niĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã dupu. ¹⁶ Cristo marĩ dupu tiirõbiro niijĩgũ, marĩrẽ dutii. Sicaõpũũ pee õpũũ maquẽ cũocú. Ni-ipetire tiĩõpũũ maquẽ dupu dutirere tiirĩ, tiĩõpũũ diaremanirõ bũcũã, tutuanemojõãcu. Tee tiirõbiro niĩã marĩ. Marĩ Cristo dutirere tiirã, sĩcãrĩbíro niĩãdacu. Teero tiirã, cãmerĩ maĩãdacu. Teemẽna padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirecutire cũoa

¹⁷ Teero tiigú, marĩ Ôpũ wãmemena muãrẽ ateré duti-coa: Muã ãpẽrã Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirẽnorẽ tiinemórĩjãña. Cũũ wãcũrẽ wapamanĩã. ¹⁸ Cõãmacũyere wãcũdũgahera, tũomasĩhẽrã tiirõbiro niĩya. Teero tiirã, naĩtĩãrõpũ niirãbiro diamacũ maquẽrẽ tũomasĩriya; catirẽ petihẽre Cõãmacũ ticorẽ

* 4:8 Salmo 68.18.

caorícua. ¹⁹ Cúã ñañaré tiirére boborídojãya. Teero tiirá, cúã noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cúã tusaré ñañaré tiiya. ²⁰ Múãpe Cristore masĩncārã, cúã teero ñañaré tiirénorẽ buenorijĩyu. ²¹ Múã diamacúrã cūyere maquẽrẽ tujĩyu. Teero biiri múã Jesuména niijĩrã, cūyere diamacú maquẽrẽ buenójĩyu. ²² Teero tiirá, múã too sugueropu ñañaré tiiriguere duujãña sáa. “Ugaripéaremena useniãdacu”, jĩ wãcūmijĩyu múã. Niiria. Teero wãcūrẽ tiiditóre niĩã. ²³ Cõamacū múã wãcūrere wasoáro. ²⁴ Mama niirecutire cuoyá. Cõamacū múã mama niirecutire cū niirõbirora tiirigu niiwĩ. Teeména ãpẽrãrẽ ãñurõ tiĩadacu; ñañaré manirã niĩadacu.

²⁵ Teero tiirá, jĩditonemorijãña. Marĩ Cristoya õpũu maquẽ tiirõbiro niĩã. Teero tiirá, marĩ niipetirapure cãmerĩ diamacú wedesero booa.

²⁶ Múã cúara, ñañaré tiirijãña. Cúanañiõrijãña, ²⁷ wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ wáari tiirĩ jĩrã.

²⁸ Yaarépimirigu yaanemórijãrõ. Yaaróno tiigú, padearo. Cū ãñurõ pade, wapatáremena bóaneõrãrẽ ticomasĩgũdaqui.

²⁹ Ñañarére wedeserijãña. ãñurẽpe dícare wedeseya. Múã wedeseremena ãpẽrãrẽ tiípuya. Múã teero tiirĩ, múã wedeserere tiorã ãñurõ niĩadacua. ³⁰ Múã tiiréména Espiritu Santore wãcūpatiri tiirijãña. Cõamacū múãrẽ Espiritu Santore ticorigu niiwĩ, “yáara niĩya” jĩrere ãñogú. Espiritu Santo múãména niirucugũdaqui, té Jesucristo múãrẽ ãmũãsepu néewaadari bareco jearipu.

³¹ Niipetire cãmerĩ ñañarõ tũgueñare, pũnirõ wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri ãpẽrãrẽ ñañarõ wedeserecãrẽ duujãña. Sĩcãrẽ ãñatutirijãña. ³² Biirope tiyá: Cãmerĩ ãñurõ tiĩapu, bóaneõña. Cõamacū Cristomena múãrẽ acabórirobirora múãcã cãmerĩ acabóya.

5

Cõamacū põna biiro niirõ booa

¹ Múã Cõamacū põna cū maĩrã niĩã. Teero tiirá, cū tiirébiro tiyá. ² Jesucristo maĩrõbirora cãmerĩ maĩrucujãña. Cū marĩrẽ maĩjgũ, diabosayigu. Cū marĩrẽ diabosarigue Cõamacū ãñacoropu sitiaãñũre busemũõcore tiirõbiro cū tusaré niyiro.

³ Múã Cõamacū põna niijĩrã, múã namosãnumiã, múã manusũmũ niihẽrãrẽ ñeeaperijãña; bobooro tiẽñorijãña; cuopacára, boonemórijãña. Múã teeré tihéri, múãrẽ ñañarõ wedepatire maniãdacu. ⁴ Ñañarére wedese buirijãña; wapamanire maquẽrẽ wedeserijãña; noo boorõ wedeseãmarijãña. Múãrẽ teenórẽ wedeserijãrõ booa.

Biiope tiiyá: Cõãmacũrẽ usenire ticoya. ⁵ Ateré múã masĩcu: Cristo cũũ Pacumena niirõpũ sĩcũ cũũ booró ñeeapesodeaatigũno wáariqui. Bobooro ñañarõ tiiẽnogũno teerora wáariqui. Сьорасú boonemógũcã teerora wáariqui. Boonemógũ Cõãmacũrẽ padeoróno tiigú, cũũ booré maquẽ dícuere padeoquí. ⁶ Cúã wapamanĩre wedeseremena múãrẽ jĩditoremena wedeadacua. Cúãrẽ padeoríjãña. Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ teero tiirí ññagũ, bayiró cúaremena cúãrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ⁷ Cúãrẽ péerogã bapacutirijãña.

⁸ Múã too sũgueropũre naĩtĩãrõpũ niirãbiro niiwã. Atitóreja bóeropũ niirãbiro marĩ Òpũmena niiã. Teero tiirá, bóeropũ niirãbiro tiiyá. ⁹ Bóeropũ niirã biiro tiíya: Ññurere tiíya; diamacú maquẽrẽ tiíya; niirõ maquẽrẽ wedeseya. ¹⁰ Niipetire múã tiirénorẽ “¿marĩ Òpũ usenigũdari?” jĩ wãcũña. ¹¹ Bári peti tiiránorẽ bapacutirijãña. Cúã naĩtĩãrõpũ niirãbiro niicua. Cúã ñañaré tiirere cúãrẽ masĩrĩ tiiyá. ¹² Cúã yayióropũ tiiariguere marĩ wedeseri, bobo niiã. ¹³ Cúã tiiariguere masĩrĩ tiirí, sãwócoropũ niirébiro pũtũacu. ¹⁴ Cúã basiro cúã ñañaré tiiariguere ññamasĩari siro, “ññaniã” jĩmasĩcua. Teero tiiró, ateré jĩnoã:

Мнũ cũnigũbiro biigú, wãcãña.

Diarigũbiro biigú, masãmũãña.

Мнũ teero tiirí, Cristo mũũrẽ bóeropũ niigú niirĩ tiigúdaqui, jĩnoã.

¹⁵ Teero tiirá, múã tiirere ññurõ wãcũña. Cõãmacũyere masĩhẽrãbiro tiirijãña. Cũũyere masĩrãbirope tiiyá. ¹⁶ Atitóre basocá pee ñañaré tiíya. Múãpe niipetire tiirécõrõ ññurẽ tiiyá. ¹⁷ Cõãmacũyere tuomasĩhẽrãbiro niirijãña. “¿Ññenópere Cõãmacũ marĩrẽ tiirí boogári?” jĩ wãcũña. ¹⁸ Cũmurijãña, noo booró ñañaré tiirí jĩrã. Cũmurõno tiirá, Espiritu Santo boorépere tiiyá. ¹⁹ Salmopũpũ jóariguemena, Cõãmacũyere basarémema cãmerĩ wedeseya. Marĩ Òpũrẽ bayiró useniremema basapeoya. ²⁰ Marĩ Òpũ Jesucristo wãmemema niipetirere Cõãmacũ marĩ Pacũre usenire ticorucujãña.

Sicawii macãrãrẽ dutiré

²¹ Múã Cristore quioníremena ññã. Teero tiirá, cãmerĩ yũũya.

²² Манũcutira numiã, marĩ Òpũrẽ yũũrobirora múã manũsũtũãrẽ yũũya. ²³ Múã manũsũtũã múãrẽ dutirá niíya, Cristo cũũrẽ padeorí põna macãrã dutigú niirõbirora. Cristo cũũrẽ padeorí põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cũũya õpũũ maquẽbiro niirãrẽ netõnégũ niĩ. ²⁴ Cristoya põna

macārã cūūrẽ yñrobirora ñumosãnumiã niipetiremena cūã manusũmũãrẽ yñro booa.

²⁵ Ñumocutira, Cristo cūuya põna macārãrẽ maĩróbirora múã ñumosãnumiãrẽ maĩñá. Cristo marĩrẽ maĩgú, marĩye niĩadarere diabosayigu. ²⁶ Marĩrẽ ñañaré manirã niĩãrõ jĩgũ, teero diabosayigu. Marĩ cūuye quetire añurõ padeorí, ocoména coseárirabiro wáari tiirígu niiwĩ. ²⁷ Teero tiirígu niiwĩ, cūuya põna macārãrẽ añunetõjõãrã buajeádugagu. Cūũ putuãatigu, cūãrẽ suti jũĩrĩmanire, opasũsũrõ manirébiro niirãrẽ cūũmena néewadugaqui. Ñañaré manirã, ñañaré tiirirabiro buadugáqui. ²⁸ Tee tiiróbirora ñumocutira cūã ñumosãnumiãrẽ maĩrõ booa. Cūã basiro maĩrõbirora maĩrõ booa. Cūũ ñumorẽ maĩgúno cūũ basiro maĩgú tiiquí. ²⁹ Sícũ cūuya õpũũrẽ maĩrĩjã tiirí. Teero tiiróno tiigú, añurẽ yaa, cūuya õpũũrẽ cotequi. Cristo cūuya põna macārãrẽ teerora tiiquí. ³⁰ Marĩ cūũrẽ padeorí põna macārã cūuya õpũũbiro niĩã. ³¹ Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Teero tiigú, ãmũ cūũ pacure, cūũ pacore cõãwitiwa, cūũ ñumoména niigũdaqui. Cūã pũarã sicaõpũũ tiiróbiro putuãadacua”,* jĩ jóanoã. ³² Tee tuomasĩña maniré niĩã. Teero niipacari, yñũ wãcũrĩ, “Cristo sicaõpũũbiro niiqui cūuya põna macārãmena” jĩdugaro tia. ³³ Teero jĩpacũ, atecãrẽ jĩgũda: Ñumocutiracõrõ múã basiro maĩrõbirora múã ñumosãnumiãrẽ maĩñá. Numiãcã, múã manusũmũãrẽ padeoyá.

6

¹ Wĩmarã, mamarã, Jesuré padeorá niijĩrã, múã pacũsũmũã dutirere añurõ yñya. Teero tiirẽ añuniã. ² Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee dutiré biiro jóanoã: “Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩ jóanoã. Cõãmacũ pũamóquẽñe dutiré watoapũ tee dutiré tiigúnorẽ “añurõ tiigũda” jĩrĩgu niiwĩ. Tee “añurõ tiigũda” jĩrẽ biiro jóanoã: ³ “Mũũ usenigũdacu; atibúrecopũre yoari catigũdacu”,* jĩ jóanoã.

⁴ Põnacutira, múã põnarẽ bayiró tuti, cúari tiirĩjãña. Añurõ tiirere buemasõña. Cūã ñañaré tiirere quẽnojeári tiiyá. Cūãrẽ marĩ Õpũ boorere wedeya.

⁵ Dutiapenori basoca, ãno atibúrecopũ múãrẽ dutiaperare yñya. Padeorémena, quioníremena, tiidítóro manirõ cūãrẽ yñya. Cristo dutirere yñrobiro cūãcãrẽ yñya. ⁶ “Cūã ññacoropũ dícu añurõ padeada”, jĩ wãcũrijãña. Siquẽrã cūãmena añurõ putuãdugara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca niijĩrã, Cõãmacũ booróbiro añurõ tusarémene padeya.

* **5:31** Génesis 2.24. * **6:3** Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

⁷ ʘseniremena marĩ ʘpũrẽ padebosarabiro tũgueñaña. Basocá dícare padebosarabiro tũgueñarijãña. ⁸ Marĩ ʘpũ ãñurõ ti-irírare wapatígudaqui. Dutiapenori basocare, dutiapenoña manirãrẽ teorora wapatígudaqui. Múã teeré masĩtoacu.

⁹ Basocáre dutiapera, múãcã teorora múã dutiaperare ãñurõ tiyá. “Múãrẽ ñañarõ tiigúda”, jĩñemoriãña. Múã masĩcu: Cúã ʘpũ múã ʘpũcã niiqui; cũũ ãmũãsepũ niiqui. Cũũ niipetira basocáre batoro manirõ, sĩcãrĩbĩro ññaqui.

Cristore padeorã wãtĩãrẽ cãmotãre

¹⁰ Ate tiidutĩremena wedeyaponogũda: Múã marĩ ʘpũmena niã. Teero tiirá, cũũ tutuanetõremena wãcũbayiya. ¹¹ Cõãmacũ marĩrẽ cãmotãre ticoriguere cũoyá. Teero tiirá, teeré cũorã ni-ijĩrã, wãtĩãrẽ dutigú jĩĩditorere cãmotãmasĩãdacu. ¹² Marĩ surara tiirõbĩro niipacara, basocãmena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmũãsepũ niirãmenape cãmerĩquẽã. Cúã niicua: Wãtĩã dutiré tutuare cũorã, cúã doca macãrã dutirá, atibãreco maquẽ naĩtĩãrõpũ ti-irõbĩro niirere dutirá, basocáre wãcũrẽpũre ñañaré tiidutĩra ni-icua. ¹³ Teero tiirá, niipetire Cõãmacũ marĩrẽ wãtĩãrẽ cãmotãre ticoriguere cũoyá. Teeré cũorã, niipetire wãtĩ múãrẽ ñañaré tiidutĩri, netõnucãjããdacu. Múã teeré cũopetĩra, wãcũtutuara niĩãdacu.

¹⁴ ãñurõ wãcũtutuara niĩña. Surara cũũyaro sutiroré wéemũõco, siatúqui sitũrũdamena. Tiidã sitũrũda diamacũ maquẽ marĩ padeorẽbĩro niã. Surara cũũ cutirore cõmequimẽna cãmotãqui. Tiiqui cõmequí marĩ ãñuré tiirẽbĩro niã. ¹⁵ Surara sapatũre sãñãqui, wãagũda jĩĩgũ. Cũũ tiirõbirora múãcã ãñuré quetire wedeadara quẽnoyũeya. Tee queti “Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre ãñurõ niirecutirere ticoqui” jĩĩrẽ queti niã. ¹⁶ Surara cũũya õpũãrẽ cãmotãriquire wãmopũ cũoquí. Cũũrẽ buedugari, buereyucũ jũãatirĩ, tiiquimena cãmotãqui. Múãpe wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ tiidugãri, Cõãmacũrẽ padeorẽmena cãmotãmasĩcu. ¹⁷ Surara cũũya dupure cãmotãgu, cõmecororé pesaqui. Cũũya dupure cãmotãrirobirora wãtĩ múã wãcũrere ñãñodugãri, “Cõãmacũ netõnẽnorira niã” jĩĩrẽmena cãmotãya. Surara espada pairĩpĩrẽ néewaqui. Cũũ tiipĩmena cãmerĩquẽmasĩrõbirora múãpe Cõãmacũye queti jóaripũ wedeseremena wãtĩrẽ cãmotãya. Cõãmacũye wedesere espada Espĩritu Santo múãrẽ ticoripĩbĩro niã. ¹⁸ Noo múã niirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña. Espĩritu Santo masĩrẽ ticorẽmena sãĩñã. ãñurõ tũomasĩña. Sãĩdũrijãña. Niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre sãĩbosãrucujãña. ¹⁹ Yũũcãrẽ sãĩbosãya. ãñuré quetire yũũ wederécõrõ Cõãmacũ cũũ wedeserere yũũre ãñurõ wedeseri tiãro. “Cuiro manirõ ãñuré quetire basocã masĩña manirĩguere wedearo”, jĩĩ sãĩbosãya.

²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwiipɩ niiã. Cõãmacũ yũre tee quetire wededutigɩ ticocorigɩ niĩwĩ. Yũre tee quetire cuiro manirõ wedearo jĩrã, sãĩbosáya.

Ãñudutiyaponorigue

²¹ Tíquico múã pɩtopɩ wáagɩdaqui. Cũũ yũũ menamacũ, yũũ maĩgũ, marĩ Õpũrẽ padecotegɩ ãñurõ tiigũ niĩ. Cũũ múãrẽ niipetire yé maquẽrẽ wedegɩdaqui. ²² Múãrẽ ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, ticocoa. Teero biiri cũũ múãrẽ wãcũtutuari tiiáro jĩgũ, ticocoa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacɩ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múã Jesuré padeoráre ãñurõ niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cãmerĩ maĩnemórĩ tiiáro. ²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Õpũ Jesucristore maĩrucúrare ãñuré ticoaro.

Nocõrõã jóaa.

FILIPOS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Y_{HH} Pablo, teero biiri Timoteo múã Cõamacũrĕ padeorá Filiposp_H niirãrĕ añudutia. Ęsã Jesucristore padecotera múãrĕ niipetira cũmena niirãrĕ, múãrĕ s_Honírãrĕ,* teero biiri cúãrĕ tiápuracãrĕ† jóaa.

² Múãrĕ Cõamacũ marĩ Pac_H, Jesucristo marĩ Ōpũ añurĕ ticoaro; añurĕ niirecutiri tiáro.

Jesuré padeoráre Pablo sãibosárigue

³ Y_{HH} múãrĕ wãcũrecõrĕ y_{HH} Ōpũ Cõamacũrĕ _Hsenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múã padeon_Hcãrito, tée atitór_Hcãrĕ añurĕ queti maquĕmena múã y_{HH}re tiápuã. Teero tiigú, y_{HH} sãirĕcõrĕ múã niipetirare _Hseniremena sãibosárucua. ⁶ Múã Jesuré padeon_Hcãrĩ, Cõamacũ múãrĕ añurĕ tiigú, wasorĩ tiirĩg_H niiwĩ. Y_{HH} ateré masĩã: Teero múãrĕ wasomúãn_Hcãrĩ tiigúdaqui, tée Jesucristo p_Htuaatirip_H. ⁷ Múã niipetirare y_{HH} teero wãcũpadeori, añuniã. Y_{HH} múãrĕ maĩjĩgũ, teero wãcũã. Cõamacũ marĩrĕ sĩcãrĩbĩro tiápurĩg_H niiwĩ. Y_{HH} peresuwiip_H duiiri, teero tiápurĩg_H niiwĩ. Teero biiri y_{HH} queti beserĩ basoca p_Htop_H niirĩ, ãpĕrã Jesuyé quetire ñañarĕ jĩdugari, “diamacũrã niĩã” jĩ y_{HH} wederi, teorora tiápurĩg_H niiwĩ. ⁸ Cõamacũ y_{HH} múãrĕ bayiró maĩrĕre masĩqui. Jesucristo cũũ múãrĕ maĩrĕbirora y_{HH}cã maĩã. ⁹ Y_{HH} Cõamacũrĕ múãye maquĕrĕ sãĩgũ, “cãmerĩ maĩnemóãrĕ” jĩã. “Masĩrémena cúã maĩrĕre ĕñoãrĕ” jĩã. ¹⁰ Teero maĩrã, añurĕre bese-masĩãdacu. Cristo p_Htuaatiri, ñañaré manirã, wapa c_Hohera b_Hajeánoãdacu. ¹¹ Jesucristo múãrĕ añurĕre tiirucúra niirĩ tiáro. Basocá múã teero tiirĩ ññarã, Cõamacũrĕ “añunetõjõã” jĩãdacua.

Y_{HH} catig_Hja, Cristomena niĩã

¹² Yáa wederabiro niirã, ateré múãrĕ masĩrĩ boogá: Y_{HH}re wáaremena añurĕ queti nemorĕ sesajõãã. ¹³ Teero tiirã, niipetira romanuã õpũye wiserip_H coterĩ basoca “cũũ Cristoyere wederé wapa peresuwiip_H niĩ” jĩĩya. Āpĕrã ãnopú niirãcã teeré masĩya. ¹⁴ Pa_H Jesuré padeorã y_{HH} peresuwiip_H duiirĕre t_Hojĩrã, marĩ Ōpũrĕ padeotutúanemocua. Teero tiirã, Cõamacũye quetire cuiri manirĕ, wãcũtutuaremena wedecua.

* 1:1 Pecasãyemena: obispos. † 1:1 Pecasãyemena: diáconos.

15 Siquērã yũre ññatutira, yũre netõnucãdugara, Cristoyere wedeayira. Æpērãpẽ añurõ tiidugãremena cũyere wedeayira. 16-17 Cũãjã yũre maĩya. Ateré masĩya: Cõãmacũ yũre ãno cũũrigũ niuwĩ, añuré queti “diamacũrã niĩã” jĩ wedearo jĩgũ. Yũre ññatutirape yũ nemorõ niidugara, Cristoyere wedeayira. Basocã padeoáro jĩrã mee buecua. Yũ peresuwiipũ duiiri, yũre ññañarõ wãcũrĩ tiidugãra tiicúa. 18 Ññujããdacu. Yũre ññañarõ tiidugãpacara, o apeyẽ diamacũ maquẽrẽ wededugara, Cristoyerena wedecua. Cũyẽ maquẽrẽ wederi tuogũ, useniã.

Teero usenirucujãgũdacu. 19 Ateré masĩjĩgũ, useniã: Múã sãibosãremena, teero biiri Espiritu Santo Jesucristo ticorigũ yũre tiĩpuremena niipetire yũre wáare añurõ yapacutiãdacu. 20 Yũ Jesucristoyere wedehẽgũ, bobobócu. Biirope booa: Cuiro manirõ, tutuaremena cũyere wederucudugaga. Yũ ti-irucúrobirora tiidugãga. Teero tiigũ, mecãtigãrẽ, too síropucãrẽ yũ catigũ o diagũ, yũ tiirẽmena “Cristo añunĩ” jĩrĩ tiigũdacu. 21 Yũ catigũja, Cristomena niĩã; cũyere tiirucujãgũdacu. Diari, añũãdacu yũre; cũmẽna niirucujãgũdacu. 22 Yũ catiri bũrecori dũsarĩ, Cristoye maquẽrẽ pademasĩã ména. Teero tiigũ, yũ diari, o yũ catiri, ¿deerope tiigũdari? jĩmasĩriga. 23 Ate puawãmẽ beseri, wisió niĩã. Ateré wãcũsũguea: Diadugaga Cristomena niigũdũ. Yũre nemorõ añũãdacu. 24 Too síro ateré wãcũã: Yũ catigũpe, múãrẽ nemorõ tiĩpugũdacu. 25 Teero tiigũ, “diaria ména” jĩ wãcũgũ, catigũdacu, múã niipetirare tiĩpugũdũ. Múã yũ tiĩpuremena jõõpemena nemorõ padeó, useniãdacu. 26 Yũ múãmẽna niirĩ sũcã, múã Jesucristore bayiró usenire ticoadacu.

27 Ateré añurõ tuoyá: Cristoye queti añuré queti jĩrõbirora tiirẽcutiya. Múã teero tiiri, yũ múã puto o aperopũ niigũ, atequetirẽ tuodugãa: Filipos macãrã siccãrĩbĩro padeorã tiĩyira; siccãrĩbĩro añuré quetire padeorẽre “diamacũ maquẽ niĩã” jĩ wedera tiĩyira; 28 “cũãrẽ cãmotãrare cuiriyira” jĩrẽ quetire tuodugãa. Múã teero tiiri, múãrẽ cãmotãra pecamepu wãadarere tuomasĩãdacu; múã Cõãmacũ netõnẽãdara niirẽpere ññamasĩãdaca. Cõãmacũ cũãrẽ teeré masĩrĩ tiiquĩ. 29 Cõãmacũ múãrẽ añurõ tiirĩgũ niuwĩ. Cũã añurõ tiirẽmena puaró cũũrigũ niuwĩ. Sicaró ate niĩã: Múã Cristore padeocũ. Aperó ate niĩã: Múã Cristore padeorẽ wapa ññañarõ netõãdacu. 30 Múã Jesurẽ padeorẽ wapa yũ tiirõbĩro ññañarõ netõãyiro. Yũ ññañarõ netõrĩ, múã ññawũ. Teerora sũcã mecãtigã yũre wãarecãrẽ tuocũ.

Jesucristo tiiróbiro tiidutírigue

¹ Cristo múãrê wãcütutuari tiiquí; cãũ múãrê maijĩgũ, ãñurõ yeeripünacütira niirĩ tiiquí; Espíritu Santo múãmena niiquí; Cristo múãrê maĩgũ, bóaneõ ññaqui. ² Teero tiirá, múã ti-irécütiremena yũre bayiró usenigũ niirĩ tiiyá. Ateré ti-irécütíya: Ññurõ tũomasĩrã niiña; cãmerĩ maĩñá; sícũpõna tiiróbiro niirecütíya; sícãrĩbiro wãcũña. ³ Múãye dícare boosãrijãña; “ãpẽrã nemorõ niiã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirá, ãpẽrã múã nemorõ tiimasĩrere wãcũ, cúãrẽ ãñurõ tiiyá. ⁴ Múãye maquẽ dícare “ãñurõ wáaaro” jĩ wãcũrijãña. Ñpẽrãcãrẽ “ãñurõ wáaaro” jĩrã, tiápuya.

⁵ Múã Jesucristo wãcũrirobirora wãcũña:

⁶ Cũ Cõãmacũ niirecütirere cũpacá, atibúrecopũ jeagũ, “yũ ãmũãsepũ niigũ niirecütirere duurícu” jĩ wãcũriyigũ.

⁷ Teero jĩrõno tiigú, cũ booró cũ õpũ niirére duujã, padecotegũ tiiróbiro wáayigũ. Marĩ tiiróbirora bauáyigũ.

⁸ Teero tiigú, atibúrecopũ niigũ, “yũ booró tiiría” jĩ wãcũrucuyigũ.

Cũrẽ sããdagári, “Cõãmacũ booró tiigúda” jĩyigũ.

Curusapũ bobooro netõ, diapacu, netõnucãriyigũ.

⁹ Cũ teero tiiré wapa Cõãmacũ cũrẽ niipetira sotoapũ dutigũdũre cũriyigũ niiwĩ.

Cõãmacũ cũrẽ uputí maquẽ wãmerẽ ticoyigũ.

¹⁰ Teero tiirá, niipetira ãmũãsepũ niirã, ditapũ niirã, dita docapũ niirã

Jesús wãmerẽ tũorá, cũ díamacũpũ ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jĩãdacua: “Jesucristo niipetira Õpũ niĩ”.

Teero jĩrã, Cõãmacũ Jesús Pacũre “ãñunetõjõã” jĩrã tiíadacua.

Jesuré padeorá sãwócore tiiróbiro niĩya

¹² Teero tiirá, yũ maĩrã, yũ múãmena niirĩ, ãñurõ yũrã niiwũ. Mecãtigãrẽ yũ aperopá niirĩ, nemorõ teeré tiiyá. Múã netõnénorira niiã. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ cuiremena ññaña, cũrẽ netõnucãrĩ jĩrã. Cũ múãrẽ “ãñurõ tiirécütira niĩya” jĩrĩ tũodagára, ãñurõ tiiyapácütíya. ¹³ Cõãmacũ múãrẽ cũ boorẽ ãñurẽre tiidagári tiiquí. Cũrã múãrẽ tiíapuqui, cũ boorẽre peotímasĩrõ jĩgũ. Teero tiirĩ booquí.

¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirá, cúaro manirõ, ñañarõ jĩrõ manirõ tiiyá. ¹⁵ Teero tiirá, ñañaré tiirirabiro ñañaré ti-ihéra niíadacu. Atibúreco macãrã ñañaré tiirá, ãñurõ tiirere boohéra watoapũ múã Cõãmacũ põna ñañaré manirã niiã.

Múã ãñurõ tiirémena sãwócore tiiróbiro cúãrẽ diamacú tiiré eñoña. ¹⁶ Teero biiri cúãrẽ catiré petihére ticoré quetire wedeya. Múã teero tiirí, Cristo pũtuatiri bureco jeari, yũ bayiró usenigãdacu. “Bári peti Filipos macãrãrẽ bueriyu”, jĩmasĩgãdacu. ¹⁷ Basocá múãrẽ ñañarõ tiipacári, múã Jesurẽ padeorucúayiro. Múã padeoré Cõamacũrẽ ãñurẽ ticoré tiiróbiro niĩã. Yũ Jesuyére wederé wapa sããbócuã. Yũre sããrĩ, yée dí múã Cõamacũrẽ ãñurẽ ticoré sotoa vino píoore tiiróbiro niĩãdacu. Teero tiipacári, yũ usenigãdacu. Múãcã useniapuya. ¹⁸ Múãcã yũ tiiróbirora usenirõ booa. Yũre sããpacári, yũmena useniña.

Timoteo, Epafroditoye maquẽ

¹⁹ Marĩ Òpũ Jesús boorí, máata Timoteore múã pũtopũ ticocogũda, múãye quetire tũogú, usenigãda jĩgũ. ²⁰ Timoteo dícu yũ tiiróbiro wãcũĩ; cũ yũ tiiróbiro múãrẽ ãñurõ wári boogú, bayiró wãcũrecũti. ²¹ Æpẽã cúãye dícu wãcũrecũtica; Jesucristoyepere wãcũrecũtiricua. ²² Múãpeja Timoteo diamacú tiiré masĩtoacu. Sícũ cũ pacũmena padegú tiiróbiro yũre ãñurẽ quetire bueapuruçuí. ²³ Teero tiigú, yũre wáadarere yũ masĩari siro, cũrẽ múã pũtopũ ticocogũda. ²⁴ Marĩ Òpũ yũre wãcũtutuari ticorémena ateré jĩã: Yũcã máata múã pũtopũ wãagũdacu.

²⁵ “Múã pũtopũ yũ baibiro biigú Epafroditore ticocoro booa”, jĩ wãcũã yũ. Múã basiro yũre tiipudutira, cũrẽ ticocorira niĩwũ. Cũ yũ menamacũ, yũre bueapugũ, surara ñañarõ netõrõbirora yũmena ñañarõ netõgú niĩ. ²⁶ Cũ múãrẽ bayiró iñadugai. Cũ diarecutire quetire múã masĩrĩ tũogú, bayiró wãcũrecũtiwĩ. ²⁷ Diamacũrã niĩã: Bayiró peti wãawĩ. Diaré pũtopũ niĩwĩ. Cũ bayiró diarecutipacári, Cõamacũ bóaneõ iñawĩ. Cũ dícu bóaneõ iñariwĩ; yũcãrẽ bóaneõ iñawĩ, yũre nemorõ booritari jĩgũ. ²⁸ Múã cũrẽ iñarã, useniãdacu. Teero tiigú, cũrẽ boyeromena ticocodugaa. Múã usenire quetire tũogú, yũcã usenigãdacu. ²⁹ Teero tiirã, useniremena cũrẽ bocaya. Marĩ Òpũrẽ padeorãre bocaribirora cũrẽ bocaya. Niipetira cũ tiiróbiro niĩãrẽ quioníremena iñaña. ³⁰ Cũ Cristoyere padecotegũ niijĩgũ, diajõãmiwĩ. Diaró pũto niipacũ, múã tiipuboriguere yũre tiipuwĩ.

3

Biuro niirecutiro booa

¹ Yãa wedera, mecãtigãrẽ múã marĩ Òpũmena niijĩrã, useniña. Yũ too suguero wederiguere wedenemorĩ, yũre

potocõria. Yũũ wedenemorĩ, máãrẽ tiiapucu. ² Ñãñarẽ tiirãre cuiya. Cúãrẽ “díayia cúara tiiróbiro niĩya” jĩã yũũ. “Cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña, catiré petihére buaáro jĩãrã”, jĩĩya. ³ Marĩye õpũũrĩrẽ tiiré marĩrẽ ãñurãrã niirĩ tiiría. Teero widecõãrõno tiirá, Espiritu Santo tiiapuremena Cõãmacũrẽ ãñurõ padeóa. Teero biiri Jesucristo marĩrẽ tiibosárere “ãñunetõjõãre niĩã” jĩĩ wedea. Teeré tiirá niijĩã, Cõãmacũ iñacoropũ widecõãnorira peti tiiróbiro niĩã; cũũyara diamacú niĩã. ⁴ Marĩ tiirémena marĩ Cõãmacũ iñacoropũ ãñurãrã niimasĩãtã, yũũ ãñugúrã niibojiyu cũũ iñacoropũ. Yũũ ãpẽrã nemorõ tii netõnucãmiwã. ⁵ Ate niĩã yé queti: Ocho burecori yũũ bauári siro, yũũre widecõãrira niiwã. Yũũ Israelya põna macũ niĩã. Benjamínya põna macũ niĩã. Yũũ pacũsũmuã hebreoa niiwã. Teero tiigú, yũũ hebreoayũ peti niĩã. Moisére dutiré cũũriguere tiipetíguda jĩĩgũ, fariseo basocũ wáawũ. ⁶ Cõãmacũ iñacoropũ tee dutirére bayiró tiipetídugagu, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ sĩãdugágu, nũnũrucúwũ. Tee dutirére ãñurõ tiigú niirĩ, sícũ yũũre “tee dutirére ãñurõ tiirí” jĩĩgũno maniwĩ. ⁷ Too sugueropũ yũũ tiirécaturigüe yũũre wapapacá niimiwã. Mecũtigãrẽ yũũ Jesucristore padeogú niijĩgũ, “niipetire too sugueropũ yũũ tiirígue wapamaníã” jĩĩ tãgueñaã. ⁸ Yũũ cõomírigüe nemorõ yũũ Õpũ Jesucristore masĩrẽ wapacutínemoã. Jesucristore padeoré wapa niipetire too sugueropũ yũũ tiiríguere apeyenó marĩ boohérere cõãrã tiiróbiro cõãwã. Jesucristo yũũ Õpũrẽ cõodugágu, teero tiiwú. ⁹ Yũũ cũũmena niidugaga. Moisére dutiré cũũriguere tiirígue wapa Cõãmacũmena niimasĩria; Cristore padeoré wapape cũũmena niimasĩã. Cristore padeorémena dícu Cõãmacũ basocãre “ãñurãrã niĩya” jĩĩ iñãqui. ¹⁰ Ateré boogá: Cristore ãñurõ masídugaga. Cõãmacũ cũũ tutuaremena Cristore masõrigũ niiwĩ; yũũ tee tutuarere masídugaga. Cristo ñãñarõ netõ, diarirobirora yũũcã ñãñarõ netõ tãgueñadugaga. ¹¹ Teero tiigú, yũũcã diarira masãmuããdarobirora masãmuããdugaga.

Marĩ ãñurõ peotídugara, wãcũtutuario booa

¹² Tee yũũ boorere “tiipetítóawũ” jĩĩgũ mee tia. Niipetirere diamacú tiiría ména. Teero tiirípacũ, Jesucristo tiiróbiro niidugagu, tutuaromena cũũyere tiirucúa. Cũũ yũũre beserigu niiwĩ, teero tiiaró jĩĩgũ. ¹³ Yáa wedera, “yũũ Jesucristobiro tiipetía” jĩĩria. Biirope tia: Too suguero yũũ tiirucúriguere wãcũria; yũũ Õpũ “¿deero tiirí booi yũũre?” jĩĩgũ, bayiró cũũyere tiirucújãã. ¹⁴ ãñurõ peotídugaga, Cõãmacũ yũũre cũũ

“ticoguda” jĩriguere ñeegũda jĩgũ. Marĩ Jesucristomena ni-
irãrẽ teeré ticogudaqui.

¹⁵ Niipetira Jesurẽ padeotutúarano yuu jĩãrirobirora wãcũrõ
booa. Múã merẽã wãcũrĩ, Cõãmacũ múãrẽ diamacú wãcũrĩ
tiigũdaqui. ¹⁶ Cõãmacũ marĩrẽ tũomasĩre ticoró jeatuaro dia-
macú tiirécãtiro booa.

¹⁷ Yáa wedera, yuu tiirére añũrõ ññacũña. Æpẽrãrẽ ãsã
tiiróbiro tiirácãrẽ ññacũña. ¹⁸ Too sũgueropũ pee múãrẽ
wedetoawũ. Utirémãna jĩñemogũda sũcã. Pãũ “Cristore
padeóa” jĩpacara, cũũrẽ ññatutira tiiróbiro niĩya. Cúã cũũ cu-
rusapũ diabosariguere boohérabiro niĩya. ¹⁹ Cúã too síropũre
pecamerũ yapacutĩadacua. Cõãmacũ boorere tiidugáripacara,
cúã booré dícare tiidugáya. Bobooro tiirere boboró manirõ “ti-
ijããwũ yũũja” jĩ wedeeya. Atibúreco maquẽ dícare wãcũũya.
²⁰ Marĩpeja ãmũãsepu wáari basoca niĩã. Toopú marĩya macã
peti niicu. Marĩrẽ netõnégũ ãmũãsepu niigũ putũaatĩadare
yuera tiia. Cũũrã marĩ Õpũ Jesucristo niĩ. ²¹ Cũũ putũaatĩgũ,
marĩye õpũũrĩ búri niirere wasogũdaqui. Waso, cũũya õpũũ
añũrĩ õpũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ niipetirere cũũ docapũ
putũári tiimasĩqui. Teerora cũũ tutuaromena marĩcãrẽ wasorĩ
tiigũdaqui.

4

Jesucristomena usenirucudutire

¹ Teero tiirã, yáa wedera yuu maĩrã, yuu múãrẽ
wedeariobirora marĩ Õpũrẽ padeorucũjãña. Múãrẽ
ññadugaga. Múã yũũre usenirĩ tiirã niĩã. Yuu múã padeorere
ãpẽrãrẽ useniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere ateré jĩã: “Múã marĩ Õpũrẽ padeorã
numiã niijĩrã, múã cãmerĩ ññadugaherere duujãña; añũrõ ni-
irecutiya”, jĩã. ³ Mũũ yuu menamacũ, cúãrẽ tiiapuya, añũrõ
niirecutiario jĩgũ. Cúãcã ññañarõ netõpacára, añũrẽ quetire yuu,
Clemente, teero biiri ãpẽrãmẽna wedewa. Catiré petihẽre
cũorã wãmerẽ jóaturipũpu cúã wãmerẽ jóatunocu.

⁴ Múã marĩ Õpũmena niijĩrã, usenirucujãña. Jĩñemogũda
sũcã: Usenirucujãña. ⁵ Múã ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarere niipetira
masĩãrõ. Marĩ Õpũ putũaatĩadaro péero dusacú.

⁶ Múãrẽ noo booró wáarere wãcũpatirijãña. Biirope tiyã: Ni-
ipetire múãrẽ wáarenorẽ Cõãmacũrẽ wede, cũũrẽ tiiapure sãĩñã.
Cũũrẽ sãĩrã, usenire ticoya. ⁷ Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ añũrõ ni-
irecutiri tiigũdaqui. Tee añũrõ niirecutire múãpũre jearĩ, múã
basiro ññamanijõããdacu. Múã Jesucristomena niijĩrã, tee añũrõ
niirecutiremena añũrõ wãcũ, añũrõ yeeripũnacutĩadacu.

Ññurére wãcũñunusedutire

⁸ Yáa wedera, múârê ateré wedeyaponogüda. “Niirõrã niia” jñirere wãcũña. Teero biiri quioníremena ññaré, diamacü niiré, ñañaré maniré, Cõamacü túsaré, basocá ññurõ wedesere, ññuré, usenirĩ tiirere wãcũña.

⁹ Yññ múârê buegú niiwũ; yññ bueriguere múã tuowú. Yññ ãpêrãména ññurõ wedeapuriguerere tuowú; yññ tiiriguere ññawũ. Teero tiirá, yññ tiirírobirora tiiyá. Múã teero tiirí, Cõamacü ññurõ niirecatirere ticogú múãména niigüdaqui.

Filipos macãrã Pablöre niyeru tiiapurigue

¹⁰ Mecüpára múã yññre tiiapuarira niiawũ sũcã; yññre wãcũãyiro. Teero tiigú, marĩ Õpürê usenire ticoa. Múã yññre wãcũrucumiriguere masiã. Wãcũpacara, deero tii tiiapurere ticocomasiririra niiwũ. ¹¹ “Apeyenó yññre dúsaa”, jñgũ mee tiia. Yññ cñorénomena usenimasĩã. ¹² Yññ bóaneõgũ niimasĩã; teero biiri cñonetõgũ niimasĩã. Yññre noo niiré wáari, useniremena niimasĩã. Yariçñ, jñabóagñ, cñonetõgũ, cñohégñcã niimasĩã. ¹³ Yññre noo niiré wáari, Jesucristo yññre tutuare ticogúmena niipetirere nucãmasiã. ¹⁴ Yññ nucãmasĩpacari, teero yññ ññañarõ netõrítabe, yññre tiiapura, ññurõ tiiríra niiwũ.

¹⁵ Múã Filipos macãrã ateré masiã: Yññ múãya dita Macedoniapñ ññuré quetire weneducãritabe, toopá niiañriçu wáari, múã dícsñ yññre tiiapuwn. ãpêrã Jesuré padeorí põna macãrã cãã ññuré quetire ñeeré wapa yññre apeyenórê ticoririra ni-iwã. ¹⁶ Yññ Tesalónicapñ niirĩ, teerora tiiwú: Apeyenó yññ boorére pee ticocorucurira niiwũ. ¹⁷ Yññ múârê apeyenó ticoré dícsñre boogú mee tiia. Múã yññre tiiapuri, Cõamacü múârê ññunemorõ tiigüdaqui. Teepére ññadugaa. ¹⁸ Niipetire múã ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, yññ booré nemorõ cñoa. Múã Epafroditomena ticocoriguerere ñeewũ. Teero tiiró, yññre dúsaríá. Múã ticocorigue Cõamacürê ticoré tiiróbiro niia. Cũñ ññacoropure sitiaññüre busenuõcore tiiróbiro cũñ túsaré niicu. ¹⁹ Cõamacü yññ Õpũ múârê niipetire dúsarére ticogüdaqui. Cũñ Jesucristomena pee peti ññurére cñonetõnucãqui. ²⁰ Marĩ Pacñ Cõamacürê “ññunetõgũ niirĩ” jñrucujããda. Teerora jñãda.

Ññudutiyaponorigue

²¹ Niipetira Cõamacürê padeorá Jesucristomena niirã ññuãrõ. Maríya wedera ñno yññmena niirã múârê ññuduticoya. ²² Niipetira ñno macãrã Cõamacürê padeorá, romanuã õpüya wiipñ niirãcã bayiró ññuduticoya.

²³ Marĩ Õpũ Jesucristo múârê ññuré ticoaro.
Nocõrõrã jóaa.

COLOSAS MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Āñuduticorigue

1-2 **Y**ũ Pablo Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niĩã. Múã Colosas macārã Cõãmacũ beserirare Cristore ãñurõ padeorãre ãñuduticoa. Marĩya wedegu Timoteocã ãñuduticoi.

Cõãmacũ marĩ Pacu múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Pablo Colosas macārãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosãrigue

3-4 Múãye quetire t̃owú: Múã Jesucristore padeorẽre, teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre maĩrere t̃owú. Teero tiirã, ãsã múãrẽ sãĩbosãrecõrõ Cõãmacũrẽ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacure ãsenire ticorucua. ⁵ Múã too sugerõpũ diamacũ maquẽ, ãñuré quetire t̃orãra, Cõãmacũ cũrẽ padeorãre ãmũãsepe ãñurõ tiĩadarere t̃omasĩyiro. ⁶ Āpẽrãcã teerora tee quetire t̃orã, múãbirora tiirã tiĩayira. Niipetiropũ Jesurẽ padeorã ãñurére tiĩayira. Niipetiropũ paũ basocã Jesuyere padeorã tiĩayira. Cõãmacũ basocãre ãñurõ tiirere múã sicato t̃opacãra, “diamacũ maquẽrã niĩã” jĩ, t̃omasĩnucãrira niĩwũ. ⁷ Epafras ãsã bayiró maĩgũ múãrẽ tee quetire wederigu niĩwĩ. Cũũ ãsãrẽ padeapugũ niĩ. Cristore ãñurõ padecotegũ niĩjĩgũ, múãrẽ diamacũ maquẽrẽ wederigu niĩ. ⁸ Cũũ basirora múãye quetire nẽjeawi. Espiritu Santo múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiirĩguere wedewi.

⁹ Teero tiirã, tee quetire t̃orĩ b̃recomena Cõãmacũrẽ múãrẽ sãĩbosãrucujãã. Biiro jĩ sãĩbosã: “Cõãmacũ, t̃omasĩrere ticonemoña cũãrẽ. Mũũ teerẽ ticori, mũũ boorere ãñurõ masĩpetiadacua. Mũũyere t̃omasĩrã, ãñurõ masĩrã niĩadacua”, jĩã. ¹⁰ Teerẽ sãĩbosãa múãrẽ, Cõãmacũ põna tiirõbirora niirecutiario jĩrã. Múã teero niirecutira, múã tiirẽcutire cũrẽ ãsenirĩ tiĩadacu; pee ãñurére tiinemoãdacu; Cõãmacũrẽ masĩnemoãdacu. ¹¹ “Cõãmacũ, mũũ bayiró tutuaremena wãcũtutuuri tiiyã cũãrẽ”, jĩ sãĩbosãa. Cõãmacũ wãcũtutuarere ticori, múãrẽ merẽã wãari, múã ãseniremena, cúaro manirõ wãcũtutuajãadacu; ¹² marĩ Pacure ãsenire ticoadacu. Cũũrã múãrẽ ãmũãsepe wãaadara niirĩ tiiyĩgu. Toopũ niipetira cũrẽ padeorã, múãcã cũũ ticorere ñeeãdacu. ¹³⁻¹⁴ Sicatopure marĩrẽ wãtĩã dutirira niĩwã. Marĩrẽ teero biiri ñãgũ, Cõãmacũ cũũ macũrẽ bayiró maĩgũrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ. Cũũ macũ marĩ ñãñarẽ tiirere acabó, netõnerĩgu niĩwĩ.

Teero tiigú, Cõãmacũ marĩrẽ naĩtĩãrõpũ niimirare wionéco, cũũ macũ dutirémenape cũũrigũ niiwĩ sáa.

Basocá Cõãmacũmena ãñurõ niirecutire

¹⁵ Cõãmacũ bauhégu niiqui. Cũũ macũ atibúrecopũ atigu, Cõãmacũ niirecutirere, cũũ tiirécutirere ãñoiyigu. Cũũ niipetire Cõãmacũ bauanérigue nemorõ uputí macũ niĩ. ¹⁶ Cõãmacũ niipetirere tiigú, cũũ macũmenarã tiirígu niiwĩ. Ëmũãse maquẽrẽ, atibúreco maquẽrẽ, baurére, bauhérere, õpãrã ãmũãseperũ niirãrẽ, atibúrecopũ niirãrẽ, teero biiri niipetirere cũũmenarã tiirígu niiwĩ. Teeré tiigú, “yũũ macũye niĩadacu” jĩyigu. ¹⁷ Cristo niipetire bauanéãdari sũgueropũ niitoayigu.* Cũũmenarã cũũ bauanérigueperũa teerora niirucujã. ¹⁸ Cristo niipetira cũũrẽ padeoráre dutigú niĩ. Cũũrã niĩ cũũrẽ padeoráre catirére ticogú. Cũũrã niĩ sũcã niipetira diarira sũguero masãsũguerigu. Teero tiigú, niipetirere, niipetirere niisũguerigu niĩ. ¹⁹ Cõãmacũ biiro jĩyigu: “Yũũ macũ yũũ tiiróbirora niigũdaqui”. Teero tiiró, niipetire Cõãmacũ niirecutire† Cristopũre niĩ. ²⁰ Cõãmacũ cũũ macũrẽ marĩrẽ diabolosari tiirígu niiwĩ. Niipetire, niipetira cũũmena ãñurõ niirecutirere wáari tiigũda jĩgũ, Cristo curusapũ tusagu, dí õmayudiari tiiyigu. Cũũye díimena Cõãmacũ atibúreco macãrãmena, atibúreco maquẽmena, ãmũãse niirãmena, ãmũãse niirémene niimasĩjãqui.

²¹ Múã too sũgueropũre Cõãmacũrẽ masĩriyiro ména. Múã ñañaré tiirã niijĩrã, múã yeeripũnarĩpũre Cõãmacũmena cãmerĩ ññadũgahera tiiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múã niipacari, Cõãmacũ múãmena ãñurõ niirecutimasĩqui sũcã. Cristo marĩ tiiróbiro õpũũcutigu tiioõpũũmenarã ñañarõ netõ, diayigu. Cũũ diariguemena Cõãmacũ múã ñañaré manirã, ñañaré tiiririrabiro putuári tiiyigu. Cõãmacũ múãrẽ cũũmena niĩãrõ jĩgũ, teero tiiyigu. ²³ Múã cũũye quetire padeorucúri, cũũ boorére tiirucúri, teero tiigũdaqui. Múã tee quetire tuoári siro, “Cõãmacũmena niirucujãadacu” jĩyiro. Teero tiirã, cũũmena niĩãdarere useniremena yuenũcãyiro. Teero tiirã, cũũye quetire padeodúrijãña. Tee queti niipetiro macãrãpũre wedenoã. Yũũcã tee quetire wedegúra niĩ.

Cõãmacũ Pablore Jesuré padeoráre tiiapudutirigue

²⁴ Múãrẽ tiiapunemodũgama jĩgũ, ñañarõ netõã. Mecũtigã yũũ ñañarõ netõpacú, useniremena niĩ. Cristo cũũrẽ padeoráye niĩãdarere tiigú, ñañarõ netõtóayigu. Teero tiigú, yũũcã cũũ netõrõbirora cũũrẽ padeoráre tiiapunemodũgagu, ñañarõ

* **1:17** Juan 1.1-18. † **1:19** Cõãmacũ niirecutire ate niĩã: Cũũ tutuanetõjõãgũ niiqui; basocáre maĩquí; diamacũ maquẽrẽ tiiqui; niipetirere masĩqui; niipetiroperũ wáarere masĩqui; basocã wãcũrere masĩqui.

netõã. ²⁵ Cõãmacũ yũure cãũrẽ padeorãre tiiãpudutirigu ni-
iwĩ. Teero tiigũ, Jesurẽ padeorãre wedegũ niã. Cũũye que-
tire tũomasĩpetijããrõ jĩĩgũ, wedea. ²⁶ Tee queti too sũguero
macãrãpũre masĩña manirigue niimiriro niuwũ. Cãũrẽ yayiõre
quetibiro niimiriro niuwũ. Atitõre Cõãmacũ cãũrẽ padeorãre
tee quetire wederẽmena tũomasĩrĩ tiirigu niuwĩ. ²⁷ Cũãrẽ
Cõãmacũ tee masĩña maniriguere, teero biiri cãũ judiõa ni-
ihẽrãrẽ añurõ tiiãdarere masĩrĩ boorigũ niuwĩ. Ate niã: Cristo
mũãmena niiqui; cãũ mũãmena niiri, añurẽ mũã ãmũãsepũ
cũõãdarere masĩ, ãseniyuetoacu.

²⁸ Ësã cãũye quetire wedea. Niipetirare añurẽre tiidutĩa,
cãũmena niirucujããrõ jĩĩrã. Niipetirare, tũomasĩãrõ jĩĩrã,
añurõ masĩrẽ cãũ ticorẽmena buea. Niipetira Jesurẽ pade-
orãre padeotutũaaro jĩĩrã, teero tia. ²⁹ Teerẽ mũãrẽ boosãgũ,
yũũ tutuaro põõtẽõrõ padea; niipetire cãũ yũure wãcũtutuare
ticorẽmena buea.

2

¹ Yũũ mũãrẽ bayirõ wãcũrẽre masĩrĩ boogã. Laodicea
macãrãrẽ, teero biiri niipetira yũure ãñahẽrãcãrẽ teorora
wãcũã. ² Mũãrẽ biiro jĩĩ sãĩbosãrucua: “Cõãmacũ, cãũrẽ
yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuare ticoya. Cũã cãmerĩ maĩrẽmena
sĩcũpõna tiirõbiro niãrõ. Cũãcã añurõ mũũye maquẽrẽ
tũomasĩpetijããrõ. Teerẽ tũomasĩpetira, too sũguero macãrã
masĩña maniriguecãrẽ tũomasĩãdacua”, jĩĩ sãĩbosãa. Tee masĩña
manirigue Cristora niĩ. ³ Cristo niipetire masĩrẽre cũõquĩ;
niipetirere tũomasĩqui. ⁴ Teerẽ mũãrẽ wedea, ãpẽrã mũãrẽ
“diamacũ niĩhẽre quetimena jĩĩditobocua” jĩĩgũ. ⁵ Yũũ aperopũ
niipacu, mũãmena niigũ tiirõbiro tũagueñaga. Mũã sũcũpõna
tiirõbiro niirecutirere tũogũ, teero biiri Cristore bayirõ pade-
orẽre tũogũ, ãseninetõjõãga.

⁶ Mũã sicutopũre marĩ Òpũ Jesucristore
padeonũcãrirobirora cãũmena niirucujãña. ⁷ Cãũrẽ añurõ
masĩnemoña. Cãũrẽ padeorã niijĩrã, cãũ boorẽre tiirucujãña
Epafras mũãrẽ buerirobirora. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ ãsenire
ticorucujãña.

Cristore padeohẽra padeorĩgue

⁸ Mũã tũomasĩremena niĩña: ãpẽrã mũãrẽ “diamacũ
maquẽrẽ buera tia” jĩĩpacara, diamacũ maquẽrẽ buericua.
Wapamanĩrere, cãũ basiro wãcũrẽre, cãũ tiirucũrere, atibũreco
niirã dutirẽre buecua. Mũã cãũ tee jĩĩ buerẽre tũomasĩrã,
“Cristoye mee niã” jĩĩ, cãũ buerẽre tũonũnũserijãña.

⁹ Cristo marĩ tiirõbiro õpũũcutipacu, niipetire Cõãmacũ ni-
irecutirere cũõgũ niĩ. ¹⁰ Mũãcã Cristomena niijĩrã, Espĩritu

Santore c̄onetǝjǝācu. Cristo niipetira ángeleare, wātīārē, cúa ōpārārē, teero biiri cúa doca niyucorare dutigú niī. ¹¹ Múā Cristomena niinuc̄arito, widecōānorira* tiiróbiro putuárira niiwū. Múājā cōnerigū yapa macā caseróre widecōāña maniyíro. Cristo, múārē widecōārōno tiigú, diabosarigū niiwī. Cūū diariguemena ñañarō múā tiiréc̄utirere coserigū niiwī. Teerá marīrē widecōānorira tiiróbiro niirī tiia. ¹² Cristo diaari siro, sicututi coari tutipū cūūnoyigū. Múācā ocoména wāmeōtinorā, tiitutipū cūūmenarā cōārira tiiróbiro niirā tiiyíro. Múā “Cōāmacū cūū tutuaremena Cristore masōyigū” jīrēre t̄oyíro. Teeré padeorá niijīrā, wāmeōtiari siro, “Cristomenarā masārira tiiróbiro niicu marīcā” jī t̄omasfiyiro. ¹³ Múā too sugueropure Cōāmacū tiidutíriguere masīrijīrā, widecōānoña manirā niirira niiwū. Teero biiri ñañaré tiiréc̄utirecārē cosenōña manirā niirira niiwū. Teero tiirā, diarirabiro† niirucujīyu ména; catiré petihére‡ ticoya maniyíro múārē ména. Atitóre Cōāmacū niipetire múā ñañaré tiirére acabótoayigū sáa. Cristomenarā múārē catiré petihére ticotoayigū. ¹⁴ Marī Cōāmacū dutirére netōnuc̄awū. Cūū tee marī ñañaré tiirére Cristo curusapū diabosariguemena cosepetirigū niiriwī. ¹⁵ Cristo diarigū niipacu, masājīgū, wātīārē dutirére netōnuc̄arigū niiwī. Cúārē netōnuc̄arere ēñogú, niipetira iñacoropū tiirigū niiwī.

Atibáreco maquērē wācūrijāña; Cristo boorépere wācūrucujāña

¹⁶ Teero tiirā, āpērā múā yaarére, múā s̄nirére iñarā, wedepatibocua. Cāmarīcōrō, muīpūrācōrō, semanarīcōrō múā cúa tiiróbiro neāricu; cúa tiiróbiro yeerisāre b̄arecori c̄orīcu. Teero tiirā, múārē wedepatibocua. Cúa wedepatirere t̄onunúserijāña. ¹⁷ Cōāmacū teeré sicutopure Cristore queoré ticosuguegu tiiyigū. Cūū macūye maquērē masīārō jīgū, teero tiiyigū. Mecūtīgārē Cristo jeatoai. Teero tiirā, Cristore tiinunúsero booa sáa. ¹⁸ Āpērā múārē biiro jīditocua: “Ēsā añurā niīā. Cōāmacū ūsārē añurō wācūārō jīrā, beti súbusea. Ángeleare padeóa. Ēsā cānirīpacara, quēēōpū tiiróbiro Cōāmacūyere iñāñā. Teero tiirā, ūsā āpērā nemorō Cōāmacūye maquērē añurō masīā. Múācā ūsā tiiróbirora tiiyá. Múā teeré tihéra, wapa c̄oádacu”, jīcua. Múārē teero jīrī, péerogā t̄onunúseridojāña. “Masīrā peti niīā ūsājā”, jī wācūcua. Teero jīāmajārā tiīya. Cúa bueré cúa basiro jīāmare dícu niīā. ¹⁹ Cúa Cristomena niiricua. Cristo

* 2:11 Pecasāyemena: circuncidados. † 2:13 “Diarirabiro” ati versíc̄ulopure “muertos espiritualmente” jīdugaro tiia pecasāyemena. ‡ 2:13 “Catiré petihére” pecasāyemena “vida eterna” jīdugaro tiia.

cũmena niirã díçure dutigú niĩ. Marĩ cãmena niirĩ, marĩrẽ padeonemórere ticoqui. Cõamacũ booróbirora cãmerĩ maĩ, cãmerĩ tiápu tiádacu.

²⁰ Cristo diari, múã cãmena diarirabiro niyiro. Sícũ dirigupũ atibúreco catirá dutirére tiiríqui. Diarigupũ tiiróbiro múãrẽ atibúreco niirã dutirére tiirijãrõ booa. ¿Deero tiirã múãpe cúã dutirére tiirucúgari? ²¹ Biiro duticua: “Ñeerijãña; yaarijãña; padeñarijãña”, jĩcua. ²² Cũã teero jĩrã, atibúreco maquẽ máata petiádarere wedesera tiíya. Basocá wãcürémena dutiré niã. ²³ Cũã dutirére ãñuré tiiróbiro tũobócu múã, búri niiré niipacari. Cũã tee dutirére tiirã, Cõamacũrẽ usenire ticoré diamacú maquẽrẽ tiiróbiro tiẽñocua. Teero biiri cúãrẽ dutirá doca niirére ññaãrõ jĩrã, niipetira ññacoropũ tee dutirére “ãñurõ yũũ” jĩcua. Cũã basiro cúãye õpũũrĩrẽ ññaãrõ netõrĩ tiicúa. Teero tiirémena cúã ññaãaré tiidugáre “petijõããdacu” jĩ wãcũmicua. Cũã teero tiirã, ãñuré buarícua; teerora putuájãcua sũcã.

3

¹ Cristo dia masãmuãrigu ãmuãsepu Cõamacũya wãmo diamacúniñape duiqui. Múãcã cãmena dia, cãmena masãrira niijãrã, “cũũ booré díçure tiáda” jĩ wãcũnũnũseya. ² Atibúreco maquẽrẽ wãcürijãña; Cristo boorépere wãcürucujãña. ³ Múã Cristomena dia masãrira niijãrã, catirére buayíro. Múã Cristomena catiré buarigue Cõamacũ putopũ niitoaa basocá ññahẽrõpu. ⁴ Cristo múãrẽ catirére ticogú putuãatiri, múãcã cãmena atiadcu sũcã. Cũũ tiiróbiro asibatéadcu.

Too sugueropũ tiirécãtiriguere duujãña

⁵ Múã atibúreco maquẽ ññaãaré tiidugárere duujãña: ãpẽrãména ññaãrõ ñeeaperijãña; ãpẽrãména múã booró ñeeaperijãña; teeré tiidugápacara, tiirijãña; ññaãrere ugaripéarijãña; niyerure, apeyenórẽ boonemósãrijãña. Teeré boonemósãrãno Cõamacũrẽ wãcüricua; cúãye díçure wãcũjãcua. Teero tiirã, basocá weerirare padeorábiro tiicúa. ⁶ Cõamacũ teeré tiiránomena cúãnetõjõãqui; cúãrẽ bayiró ññaãrõ tiigúdaqui cũũrẽ netõnucãre wapa. ⁷ Múã too sugueropũ teeré tiirécãtirira niimiyyiro. ⁸ Atitóre ate niipetire duujãña: Múã ãpẽrãména cúãre, cúãremena wedesere, ãpẽrãrẽ ññaãrõ tiiré, ãpẽrãrẽ ññaãrõ wedesecotere, ññaãrõ múã jĩrere duujãña sãa. ⁹ Cãmerĩ jĩditiirijãña. Múã too sugueropũ niirecãtiriguere, teero biiri múã tiirécãtirigüecãrẽ duujãyiro. ¹⁰ Atitó múã niirecãtire merẽã niã sãa; ãñuré niã. Cõamacũ múãrẽ tiirigũ cũũ tiiróbiro niirecãtiaro jĩgũ, múã niirecãtirere wasomúãnucãrĩ tiigú tiiquí. Teeména múã

cũurẽ masĩnemorucujãadacu. ¹¹ Teero tiirã, atemena putuãa: Marĩ Cristore padeorã watoapure sũcũ ãpẽrã nemorõ uputĩ macũ maniquĩ. Judıoa, judıoa niĩhẽrã sũcãrĩbıro niirã tiia; widecõãnorira, widecõãnoña manirã sũcãrĩbıro niirã tiia; griegoaye wedesemasĩhẽrã, romanuã niĩhẽrã, dutiapenori basocã,* dutiapenoña manirã sũcãrĩbıro niirã tiia. Cristo sũcũrã niĩ uputĩ macũ. Cũũ niipetira cũurẽ padeoramena niiquĩ.

¹² Cõãmacũ múãrẽ maĩ. Cũũ múãrẽ cũyara niĩãrõ jĩgũ, beseyigu. Teero tiirã, biiro tiirẽcutiya: ãpẽrãrẽ bóaneõ ãñaña; cúãrẽ ãñurõ useniremena tiiapuya; “ãpẽrã nemorõ ãñurã niĩã” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ yũyua; cúañañarijãña; ¹³ ãpẽrã múãrẽ naĩrõ potocõrĩ, teero tugueñajãña; ãpẽramena cúaracã, cúãrẽ acabóya. Marĩ Ôpũ múãrẽ acabórirobirora múãcã acabóya. ¹⁴ Cãmerĩ maĩñã múã. Teero maĩrã, niipetire yũũ wedeariguere tiipetijãadacu. Sũcũpõna tiiróbiro cãmerĩ sũonĩadacu. ¹⁵ Cõãmacũ múãrẽ, sũcũpõna tiiróbiro niĩãrõ jĩgũ, beseyigu. Cristo múãrẽ ãñurõ niirecutirere ticoyigu. Teero tiirã, sũcũpõna tiiróbiro ãñurõ niirecutiya. Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña.

¹⁶ Cristoye quetire ãñurõ wãcũnũnũseya. Cũũ masĩrẽ ticorémãna cãmerĩ bueya; cãmerĩ wedeya, tũomasĩãrõ jĩrã. Múã yeeripũnapũ useniremena Cõãmacũrẽ basapeo, cũurẽ usenire ticoya. Salmopũpũ jóariguere, Cõãmacũye maquẽ basarére, cũurẽ usenirĩ tiirẽre basaya. ¹⁷ Niipetire múã wedeserenorẽ, múã tiirénorẽ marĩ Ôpũ Jesús wãmemena tiirucujãña. Jesús tiiapuremena Cõãmacũ marĩ Pacure usenire ticoya.

Jesuré padeorãre tiidutĩrigue

¹⁸ Manũcutira numiãrẽ ate dutia: Múã manũsũmũãrẽ yũyua. Múã Jesuré padeorã niirĩ, teerẽ tiidutĩa. ¹⁹ Nũmocutira ãmũãrẽ ate dutia: Múã nũmosãnumiãrẽ maĩñã. Cúare manirémãna cúãrẽ sũonĩña.

²⁰ Wĩmarã, mamarãrẽ ate dutia: Niipetire múã pacũsũmũã dutirẽre ãñurõ yũyua. Múã teerẽ tiirĩ, Cõãmacũ useniquĩ.

²¹ Wĩmarã pacũsũmũãrẽ ate dutia: Múã põnarẽ naĩrõ tuti, cúari tiirijãña, cúãpũ bóaneõrã niirĩ jĩrã. Cúã bóaneõrã, múã dutirẽre tiirĩcua.

²² Dutiapenori basocare ate dutia: Atibúreco macãrã múãrẽ dutiãpera dutiri, niipetirere yũyua. ãpẽrã cúãrẽ dutiãpera ãñacoro dícu ãñurõ padecua, cúãmãna ãñurõ putuãdũgara. Cúã manirĩ, padericua. Múãpe Cõãmacũrẽ padeorã niijĩrã, tiiditóro manirõ padeya. ²³ Niipetire múã paderénorẽ useniremena tiiyã. “Jesucristo dutirẽ tiiróbirora niicu tecã”,

* **3:11** Pecasãyemena: esclavos.

jĩ wãcũtutuajãña. “Basocá dutiré dícare tiirá tiijámiã”, jĩ wãcũrijãña. ²⁴ Múã Cristore padecoteri basoca niiã. Cũãrã múã Õpũ diamacũ niiĩ. Teero tiigú, cũãrã múãrẽ ãmũãsepũ ãñurere ticogũdaqui. Múã teeré masĩtoacu. ²⁵ Ñãñaré tiigũnopereja Cõãmacũ ñãñarõ netõrĩ tiigũdaqui. Niipetira ñãñaré tiirĩrare sĩcãrĩbíro ñãñarõ netõrĩ tiigũdaqui.

4

¹ Basocãre dutiaperacãrẽ ate dutia: Múã basocá dutiaperare ãñurõ cwoyá. Múã masĩcu: Múã Õpũ ãmũãsepũ niigũpecã múã tiirere ññaqui.

² Cõãmacũrẽ naĩrõ sãĩrucújãña. ãñurõ tũgueñasũgueremena sãĩrucúya. Sãĩrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña. ³ Múã Cõãmacũrẽ sãĩrã, ãsãcãrẽ sãĩbosáya. “Paũ Cristoye quetire masĩhãrãrẽ tũodũgári tiiáro”, jĩ sãĩbosáya. Cũãye queti too sũguero macãrãpũ cúã masĩña manirĩgue ãñurẽ queti niiã. Tee queti yũũ wederé wapa peresuwiipũ duiga. ⁴ Cristoye quetire basocá ãñurõ tũomasĩãrõ jĩĩrã, sãĩbosáya, Cõãmacũ yũũre wededutirirobirora wedearo jĩĩrã.

⁵ Múã Jesuré padeohéra watoapũre ãñurẽ tiiẽñorecutiya. Múã teero tiirĩ, ãñurẽ quetire múã wederi, tũoádacua. ⁶ Cũãmena wedesera, ñãñarõ wedesero manirõ, ãñurere wedeseya. Teeré tiirá, múãrẽ cúã sãĩñarĩ, niipetirare yũũmasĩãdacu.

Ãñudutiyaponorigue

⁷ Ësã menamacũ Tíquico ãsã maĩgũ múã pũtopũ wáagũdaqui. Cũũ yũũmena Cristore padecotegũ, marĩ Õpũye maquẽrẽ ãñurõ padeapugũ niiĩ. Cũũ niipetire yũũre wáare quetire múãrẽ wedegũdaqui. ⁸ Yũũ cũãrẽ múã pũtopũ ticocogũdu tia, ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩĩgũ. Ësã niirecutire quetire tũorã, wãcũtutuare bũanemõãdacu. ⁹ Ësã menamacũ Onésimo ãsã maĩgũ cũũmena wáagũdaqui. Cũũ múãya macã niirucurigũ niiĩ. Cũũ jĩĩrẽcõrõ ãñurõ tiinũnũsegũ niiĩ. Cũã niipetire ãnopũ wáarere múãrẽ wedeadacua.

¹⁰ Aristarco múãrẽ ãñudutii. Cũũcã yũũmena peresuwiipũ duui. Marcos (Bernabé tẽñucã) múãrẽ ãñudutii. Apetó tiigú, cũũ múã pũtopũ wáanetõboqui. Cũũ jeari, yũũ múãrẽ too sũgueropũ jĩĩcorirobirora cũãrẽ ãñurõ bocawa. ¹¹ Æpĩ Jesús, cúã “Justo” jĩĩgũ, múãrẽ ãñudutii. Paũ judíoa Jesuré padeorã watoapũre cúã ãtĩãrãrã yũũre padeapuya. Cũãcã “Cõãmacũ dutiré basocãpũre jeatoaa mée” jĩĩrẽ quetire wederá niiĩya. Cũã yũũre wãcũtutuari tiiĩya. ¹² Epafras múãya macã niirucurigũ múãrẽ ãñudutii. Cũũ Cristore padecotegũ

niĩ. Múãrẽ bayiró sãĩbosárucui. Múãrẽ Jesuré padeorucújãrĩ booquí; teero biiri múãrẽ Cõãmacũ booré dícare tiirí booquí. ¹³ Cũũ múãrẽ, Laodicea macãrãcãrẽ, teero biiri Hierápolis macãrãcãrẽ bayiró wãcũrucui. Teero tiigú, yũmena niigũ, naĩrõ múãrẽ sãĩbosárucugũ tiii. ¹⁴ Lucas ɥcotiri basocɥ úsã bayiró maĩgú múãrẽ ãñudutii. Æpĩ Demas ãñudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macãrã Jesuré padeorã ãñuãrõ. Ninfacã ãñuãrõ. Teero biiri cooya wiipɥ neãrucura Jesuré padeorí põna macãrã ãñuãrõ. ¹⁶ Múã atipũrẽ buepetiari siro, Laodicea macãrãpɥre ticocoya sũcã. Cũãcã cúã neãrĩ wiipɥ tiipũrẽ bueẽñoãrõ. Laodicea macãrãrẽ yũ jóaripũrẽ múãcã bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jĩña: “Marĩ Õpũ padedutigũ cũũriguere ãñurõ padeyaponoña”, jĩña.

¹⁸ Yũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yũ basirora jóaa. Cõãmacũrẽ sãĩrã, wãcũña yũ peresuwiipɥ niiré. Cõãmacũ múãrẽ ãñurẽ ticoaro.
Nocõrõrã jóaa.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo jóasugueripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, yũũ menamacārã Silvano,* Timoteomena múã Tesalónica macārã Jesuré padeorí põna macārãrĕ ãñudutia. Múã marĩ Pacũ Cõãmacũ, marĩ Ōpũ Jesucristomena ãñurõ niijãcu.

Cõãmacũ múãrĕ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Tesalónica macārã ãñurõ tiieñorigue

² Múã niipetirare ũsã Cõãmacũmena wedeserecõrõ cũrĕ ũsenire ticorucujãã. ³ Cõãmacũ marĩ Pacũmena wedesera, múã ãñurõ tiirére wãcũã. Múã Jesuré padeorĕmena ãñurõ tiirĕcuticu. Múã maĩrĕre ĕñorã, ãpĕrãrĕ ãñurõ tiiapucu. Marĩ Ōpũ Jesucristo pũtaatiadarere ũseniyuera niijĩrã, ñañarõ netõrã wãcũtutuacu.

⁴⁻⁵ Múãrĕ Jesuyé quetire wedera, ũsã wedeseremena dícu wederiwũ; Espĩritu Santo tutuaremena wedewũ. Múãrĕ wedera, “ũsã wederé diamacãrã niã” jĩmasĩwũ. Teero tiirã, ũsã masĩã: Cõãmacũ múãrĕ maĩ; múãrĕ beserigu niiwĩ.

Múã masĩcu: Ŭsã toopũ niirã, múãrĕ maĩrã, múãrĕ ãñurõ tiirã niiwũ. ⁶ Múã ũsã tiirére iñarã, ũsã tiirõbirora tiirĩra niiwũ. Teero biiri marĩ Ōpũ tiirõbirora tiirĩra niiwũ. Múãrĕ Espĩritu Santo ũsenire ticorĕmena bayiró ñañarõ netõpacãra, Jesucristoye quetire ñewũ. ⁷ Teero tiirã, niipetira Jesucristore padeorã Macedoniarũ niirã, ãno Acayarũ niirã múã tiirére tiorã, “cũã tiirõbirora tiiró booa marĩcãrĕ” jĩĩya. ⁸ Múãmena marĩ Ōpũ Jesuyé queti niipetiropũ sesajõãã. Macedonia, ãno Acaya dícu sesaro tiirĩã. Niipetiro macãrãpũ múã Cõãmacũrĕ padeorĕre masĩtoacua. Teero tiirã, noãnopere wedemasĩriga sãa. ⁹ Cũã múã tiirĕcutirere wedeseya. Ŭsã múã pũtopũ niirĩ, múã ũsãrĕ ãñurõ tiirĩguere wedeseya. Múã weerirare padeodĩguere wedeseya. Teeré duu, Cõãmacũ catigũ diamacũ niigũpere padeó, cũũ dutirĕre tiãyiro. ¹⁰ Cõãmacũ cũũ macũ diarĩguũpũre masõrigũ niiwĩ. Cũũ macũ ũmũãsepũ niigũ pũtaatiadarere ũseniyuera tiãyiro. Cũũrã niĩ Jesús marĩ bayiró ñañarõ netõbõrirare netõnĕrigũ.

2

Pablo Tesalõnicarũ buerigue

* 1:1 Silvanorĕ ãpĕrã “Silas” jĩĩyira.

¹ Múã yáa wederabiro niirã ateré masĩcu: Ƴsã Tesalónicapu niirã, búri peti niiririra niiwũ. Ƴsã wederiguere tuorá, múã pau Jesuré padeowú. ² Ƴsã múã putopu jeadari suguero, Filipospu niiwũ. Toopú niirĩ, too macãrã úsãrẽ ñañarõ netõrĩ tii, ñañarõ jĩwã. Múã teeré masĩcu. Múãya macã macãrãcã úsã wederiguere cãmotádugamiwã. Cúã teero tiipacári, Cõamacũ úsãrẽ wãcütutuare ticowi. Teero tiirã, cũye quetire wedewu. ³ Múãrẽ wedera, merẽã wederiwu. Múã menamacãrã numiãrẽ ñañarõ ñeapedugaremena wedera mee tiiwú. Ti- iditóriwu. ⁴ Cõamacũ beserigu niiwĩ úsãrẽ Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirã, wedea. Basocá úsãmena useniãrõ jĩrã mee wedea; Cõamacũ marĩ wãcũrere masĩgũpe useniãrõ jĩrã wedea. ⁵ Múã masĩcu: Ƴsã toopú niirã, añurõ múãrẽ wedese jĩditoriwu. Cõamacũ masĩqui: Múãrẽ buera, niyeru múãrẽ ãmaãdara mee tiiwú.

⁶⁻⁷ Ƴsã Cristo cũyere wededutigu beserira niã. Teero tiirã, “úsãrẽ dutirãbiro ññaña” jĩ dutimasĩbojĩyu. Teeré dutiria. Múãcãrẽ, ãpẽrãrẽ teeré dutiria. Múãrẽ añurõ tiiwú. Múã putopu niirã, sícõ numiõ coo põnarẽ maĩrõbiro múãrẽ maĩwú. ⁸ Múãrẽ añurere boosãrã, Cõamacũye queti dícare wederiwu. Ƴsã jeatuario úsã tiiápumasĩrere tiiápuwu, múãrẽ bayiró maĩrã. ⁹ Ƴsã toopú niirã paderiguere múã wãcũcu. Múãrẽ Cõamacũye quetire wedera, potocõdugariwu. Teero tiirã, úsã basiro padewu. Ñamirĩ, búrecori, yoari úsã yaaadarere, úsãrẽ dusarénorẽ sãĩãdara padewu.

¹⁰ Ƴsã tiirécutiriguere múã masĩcu. Cõamacũcã masĩqui. Ƴsã ñañarõ tiiró manirõ, diamacũrã tiiwú múã Jesuré padeorã ññacoropure. “Cúã wapa cwoóya” jĩrõ manirõ nijãwũ úsã. ¹¹⁻¹² Múã masĩcu: Sícũ pacu cũ põnarẽ wedero tiiróbirora úsã múãcõrõrẽ wederucujãwũ. Añurõ tãgueñaãrõ jĩgũ, wãcütutuare múãrẽ ticowu. Cõamacũ põna tiiróbirora niirecutidutiwu. Múãrẽ Cõamacũ cũ põna niĩãrõ jĩgũ, beserigu niiwĩ. Cõamacũ cũ dutiré múãpũre niirĩ tiirigu niiwĩ; cũ asibatere múãrẽ jeari tiirigu niiwĩ.

¹³ Múã Cõamacũye quetire wederi tuorã, “Cõamacũ wedesere niã” jĩrã, padeowú. “Basocá wedesere mee niã”, jĩ masĩjãwũ. Teero tiirã, múã padeorere wãcũrã, Cõamacũrẽ usenire ticorucujãã. Ƴsã múãrẽ wederigue Cõamacũ wedesere peti niiwũ. Teemena cũrẽ padeorã múã niirecutire wasoa. ¹⁴ Múã Jesucristore padeorĩ, múãya dita macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyira. Jesuré padeoré põnarĩ macãrã Judeapu niirãrẽ wáaribirora wáyiro múãrẽ. Judeapure cúãya wedera judíoa cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyira. ¹⁵ Cúã judíoara marĩ Ƴpũ Jesuré sãiyira; profetare sãiyira; úsãrẽ cõãjãwã. Cõamacũrẽ cúari

tiíya. Niipetiramena câmerĩtutire boojãya. ¹⁶ Judíoa niihẽã netõãrõ jĩrã, ùsã Jesuyé quetire wederi, câmotáya. Cúã ñañaré tiiré jõõpemena pairó peti wáaro tiia. Cõãmacũ cúã teero tiiré wapa netõnéridojoĩqui sáa.

Pablo Tesalónica macãrãrẽ ññagũ wáanemodugamirigüe

¹⁷ Ûsã múãrẽ cõaatari sirogã, máata múãrẽ ññadugamiwũ sũcã. Ûsãye õpũĩrĩ ãno niipacari, múã putopu yeeripũnacuĩwũ. Toopúre bayiró wáadugamiwũ. ¹⁸ YH̄H Pablo “wáaguda” jĩrucumiwũ. Ûsã toopú wáadugarecõrõ Satanás ùsãrẽ câmotátu niiwĩ. ¹⁹⁻²⁰ Múãrã niia ùsãrẽ ùsenire tiorá. Teero tiirã, múãrẽ bayiró ññadugaga. Marĩ Òpũ Jesús cũũ putuaatiri, cũũrẽ wedeada múãye quetire. Biiro jĩãda: “Ñniãrã niíya ùsãrẽ ùsenire tiorá. Cúãrẽ búri peti mũũye quetire wederiwũ. Cúã teeré tuorã, mũũrẽ ãñurõ padeowá. Teero tiirã, bayiró ùseniã cúãmena”, jĩãda Jesuré.

3

¹ Múãye queti diamacú tuodugãra, sĩcãrĩbíritu sáa. Teero tiirã, “ùsã puarã wáaweonoãrira niãdacu ãno Atenaspu” jĩwũ. ² Teero jĩrã, marĩ menamacũ Timoteore wáadutiwũ. Cũũ Cõãmacũrẽ padecotei Jesuyé quetire wederemena. Cũũrẽ ticocowũ, múãrẽ Jesuré padeonemó, wãcũtutuari tiiáro jĩrã. ³⁻⁴ Æpẽrã basocã múã Jesuré padeorĩ ññarã, ññatuti, buijãcua. Cúã teero tiirĩ, Jesuré padeodúrijããrõ jĩrã, Timoteore wededutira ticocowũ. Ûsã toopú niirã, múãrẽ ateré wedesũguetoawũ: “Marĩ Jesuré padeorãre ññarõ netõrĩ tiiãdacua”, jĩwũ. Ûsã jĩrĩrobirora wáaa. Múã teeré masĩcu. ⁵ Teero tiigú, wãcũ sĩcãrĩbíhegu, múãye quetire néeatidutiwũ, “¿padeomĩi cúã?” jĩgũ. Apetó tiigú, Satanás múãrẽ wedesãjãjĩyi; ùsã “búri peti buejĩyura” jĩ wãcũmitu.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecũtígãrẽ Timoteo múã putopu ññagũ jeaarigu putuajeaawĩ. Múãyere ãñuré queti néeputuajei. Múã Jesuré padeorucúrere, múã ãñurõ câmerĩ maĩrécutirere wedeawĩ. Ûsãrẽ maĩremena wãcũrucujãyiro. Ûsãrẽ bayiró ññadugaayiro ùsã múãrẽ ññadugarobirora. ⁷ Teero tiirã, ùsã múã Jesuré padeorucújãrĩ tuorã, ññarõ netõpacãra, wãcũtutuara niia sũcã. ⁸ Marĩ Òpũrẽ múã padeó wãcũtutuari tuorã, ùsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã ùsãrẽ bayiró peti ùsenirĩ tiiãã. Teero tiirã, ùsã Cõãmacũrẽ deero tii ùsenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Ñnamirĩ, búrecori Cõãmacũrẽ bayiró sãĩrucujãã, múãrẽ ññadugara. Múãrẽ Jesuyére wededugaga, padeonemóãrõ jĩrã.

¹¹ Cõãmacũ marĩ Pacu basiro marĩ Òpũ Jesuména ùsãrẽ tiiapuaro múã putopu wáaadarere. ¹² Marĩ Òpũ Jesús múãrẽ

cãmerĩ maĩnemórĩ tiiáro. Ƴsã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiiáro. ¹³ Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ ãñurõ tiiápurementa wãcũtutuara, wapa cuohéra niiãdacu Cõãmacũ marĩ Pacu ññacoropure. Marĩ Őpũ Jesús cũũyaramena atibúrecopu putuaatiri, teerora niiãdacu.

4

Cõãmacũ tusarére tiidutrigue

¹ Mecũtĩgãrẽ Jesús wãmemena múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biirõ tiirẽcutiya” jĩrẽre, teero biiri Cõãmacũ tusarére múãrẽ wedewu. Tee maquẽrẽ tiiáyro. Teeré tiinemõña.

² Ƴsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Őpũ dutirẽmena múãrẽ wedewu. ³ Cõãmacũ múãrẽ ññaaré manirã niirĩ booquí. Teero tiirã, ãpẽrãmẽna ññaarõ ñeeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quioniremena ññaaré tiiẽñorõ manirõ wãmosía, numocatiya. Múã teero tiirĩ ññarã, ãpẽrã “ãñurõ tiiya” jĩãdacua. ⁵ Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirõbiro numiãrẽ ññaaré tiidugãremena ugaripéarijãña. ⁶ Ƴpĩ numorẽ ñeeapera, coo manũrẽ ññaarõ tiirã tiicú. Teeré tiirijãña. Cõãmacũ tee tiráre ññaarõ tiigúdaqui Ƴsã múãrẽ wederirobirora. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ ññaaré tiiáro jĩgũ mee beserigu niuwĩ. Ññaaré manirã niirĩ booquí. ⁸ Tee wederi boohégũno Ƴsãrẽ boohégũ mee tiiquí; Cõãmacũ Espiritu Santore ticorigupere boohégũ tiiquí.

⁹ Cãmerĩ maĩrẽre deero jóanemomasĩriga múãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cãmerĩ maĩdutitoarigu niuwĩ. ¹⁰ Múã teerora tiiáyro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩáyro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayirõ maĩnemõña” jĩcoo. ¹¹ “Ƴñurõ niiãda”, jĩña. Múãye niĩhẽrere wedepatirijãña. Múãye maquẽpere wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrẽ teeré dutitoawu. ¹² Múã padera, teemẽna catiadacu, ãpẽrãyẽre sãĩripacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohéra múãrẽ ãñurõ wedeseadacu.

Jesús putuaatiadare

¹³ Diarirare wãaadare múã masĩhẽrã niirĩ boorĩga. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wãaadacu. Múã teeré masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiirõbiro nocõrõca boorituricu. ¹⁴ Marĩ Jesús diarigupũ masãmuãriguere padeojĩrã, atecãrẽ padeóa: Jesuré padeorã diarirare Cõãmacũ Jesuré masõrirobirora cúãcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marĩ Őpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tiia: Jesús putuaatiri, cũũrẽ padeorã cũũrẽ bocara wãaadacu. Cũũrẽ bocara, marĩ catirã ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biirõpe wãaadacu: Marĩ Őpũ basiro ãmuãsepũ diiátigudaqui. Cũũ diiátiri, ateré tũoádacu: Dutirẽmena wedesere, ángele uputĩ macũ peti wedesere, Cõãmacũyawu corneta

busuri tuoádacu. Teero wáari, Jesuré padeoríra diarira masãsgueadacua. ¹⁷ Cúã siro marí catirá òmeburuáripu cúãmena néemũãwanoádacu. Toopá Jesuré bocaadacu. Teero tiirá, cúãmena niirucujãadacu. ¹⁸ Múã teeré cãmerí wedeya. Teero tiirá, cãmerí wãcũtutuari tiíadacu.

5

¹ Jesús putuaatiadari suguerogã wáaadare maquêrê múã masícu. Teero tiigú, múãrê deero tii wedenemomasíriga. ² Múã añurò masítoacu: Yaarépigü ñamipü atigúbiro marí Òpü Jesús putuaatigüdaqui. ³ Basocá “ũsã cuiro manirò añurò niirecutijãã” jĩ wãcũbocua. Teero cúã wãcũpacari, wãcũña manirò pee ñañaré cúãrê wáaadacu. Teerora biia, sícõ niipacó wĩmagũ apaadari suguero: Wãcũña manirò coo pũniré tugueñanucãco. Tee ñañaré wáaadare netõricua.

⁴ Múãpeja naĩtĩãrõpü niirãbiro niiria. Teero tiirá, Jesús putuaatiadari bureco jeari, yaarépigü múãrê ñeerí, ucuarabiro wáaricu. ⁵ Múã niipetira bóero niirã, búreco niirãbiro niijĩrã, Cõãmacü “tiigúda” jĩriguere wáanucãrĩ ññamasĩã. Marí naĩtĩãrõ, ñamipü niirãbiro niirãjã, ññamasĩribocu. ⁶ Marí cãnirãbiro niirijããda. Basocá Jesús putuaatiadarere wãcũhẽrã, cãnirãbiro niicua. Marí cãũ putuaatiadarere añurò ññacorucujããda; marí tiiré añurò wãcũ, niijããda. ⁷ Cãnirã ñamirẽ cãniĩya. Cũmurã ñamirẽ cũmuũya. ⁸ Marípeja búreco niirãbiro niijĩrã, marí tiiré añurò wãcũ, niijããda. Sícu cãmerĩsĩãrõpü wáagu, cũũya õpũũrẽ cãmotágu, cõme sutirore sãñaqui. Cũũ tiiróbiro marí wãtĩrẽ cãmotára, Cõãmacũrẽ padeorucujããda; cãmerí maĩãda. Dupure cãmotágu, cõmecororé pesaqui. Cũũ tiiróbiro marí wãtĩrẽ cãmotára, “Jesús marĩrẽ netõnérigü niiwĩ; cúãmena niirucujããdacu” jĩ wãcũãda. ⁹ Cõãmacü cãũ ñañarõ tiíadara meerẽ marĩrẽ cũũrigü niiwĩ. Marí Òpü Jesucristomena netõãdarare cũũrigü niiwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrẽ diabolosarigü niiwĩ. Teero tiirá, marí catirá, diarira cúãmena niirucujããdacu. ¹¹ Teero tiirá, múã cãmerí wãcũtutuari tiiyá. Cãmerí padeonemórĩ tiiyá múã tiirucúrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrê bayiró wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõãmacũye queti wederãre quioníremena ññaña. Cúã múãmena pade, múã niíadarere wede, múã añurò tiíadarere wedeeya. ¹³ Múã cúã tiíapurere ññarã, cúãrê maĩ, bayiró padeoyá. Múã cãmerí añurò niirecutiya.

¹⁴ Múãrê wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderá niirãrẽ cúã padeadare maquêrê añurò wedeya. Wãcũtutuherare

wăcŭtutuari tiiyá. Wăcŭbayiherare tiiápuya. Niipetiramena cúaro manirŭ ãñurŭ niiña.

¹⁵ Múârê âpî ñañarŭ tiirí, cŭŭrê ñañarŭ tiicámérijãña. ãñurépere tiirucújãña múã menamacărãmena, teero biiri niipetiramena.

¹⁶ Ŭseniremena niirucujãña. ¹⁷ Cŭãmacŭrê sãirucújãña. ¹⁸ Múârê wáarecŭrŭ Cŭãmacŭrê ũsenire ticorucujãña. Cŭãmacŭ teeré tiirí booquí múã Jesucristore padeoráre.

¹⁹ Espíritu Santo múã wăcŭrêpŭre wederi, cãmotárijãña.

²⁰ Espíritu Santo masírê ticorémēna wederére booríjã tiiríjãña.

²¹ Āpěřã wederére ãñurŭ wăcŭ beseya, “¿diamacŭ niirí?” jĩrã. ãñuré niirí, teeré tiiyá. ²² Niipetire ñañaré tiiríjãña.

²³ Cŭãmacŭ ãñurŭ niirecutirere ticogú múârê ñañaré manirã niirí tiiáro. Múã wăcŭrere, múãye ōpŭŭrĩrê cotearo. Múârê wapa cuohéra niirí tiiáro. Cŭŭ teero tiiáro, tée marĩ Őpŭ Jesucristo pŭtŭaatiripŭ. ²⁴ Cŭãmacŭ teerora tiigúdaqui. Cŭŭ múârê beserigŭ cŭŭ jĩrĩrobirora tiigú niirí.

²⁵ Múãcã Cŭãmacŭrê ũsãrê sãibosáya.

²⁶ Niipetira too macărã Jesuré padeoráre maĩrémena ãñuduticoya.

²⁷ Marĩ Őpŭ dutirómena múârê wedea: Niipetira Jesuré padeoráre atipŭrê bueeñoña.

²⁸ Marĩ Őpŭ Jesucristo múârê ãñuré ticoaro.

Nocŭrŭrã niirã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo p̄arī jóaripū

Āñuduticorigue

¹ ȲHH Pablo, ȳHH menamacārã Silvano,* Timoteomena múã Tesalónica macārã Jesuré padeorí p̄ona macārãrē āñudutia. Múã marī Pac̄u Cōãmacũ, marī Ōpũ Jesucristomena āñurō nijãcu.

² Cōãmacũ marī Pac̄u, Jesucristo marī Ōpũ múãrē āñurē ticoaro; āñurō niirecutiri tiáro.

Jesús p̄t̄uaatiri, Cōãmacũ ñañarãrē cōããdare maquẽ

³ Múã ùsãya wederabiro biirã, marī Ōpũ Jesuré padeonemórã tiáyiro. Cãmerĩ mañnemóãyiro. Teero tiirã, ùsã tiirucúrobirora Cōãmacũrē usenire ticorucujãrō booa.

⁴ Múãye maquẽrē ùsã noo wáaro Cōãmacũrē padeorãre wedea. “Tesalónica macārã cúãrē ñañarō tiipacári, ñañarō netõpacára, wãcũtutua, padeorucújããyira”, jĩ, useniremena wedea.

⁵ Múãrē ñañarō wáapacari, múã wãcũtutuaremena Cōãmacũ diamacú tiirere eñorã tiicú. Cōãmacũjã basocãre cúã tiirírocõrõ ñña, wapa tiiquí. Teero tiirã, múã cũ p̄top̄u jeadara niã sãa. Cōãmacũ dutiré múãp̄ure jeari, ñañarō netõrã tiáyiro. ⁶ Cōãmacũ diamacú maquẽrē tiigú nijjĩgũ, múãrē ñañarō netõrĩ tiirãre ñañarō netõrĩ tiigúdaqui. ⁷ Múã ñañarō netõrãp̄ere yeerisãre ticogũdaqui ùsãrē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marī Ōpũ Jesús p̄t̄uaatiri. Cũ p̄t̄uaatigu, cũyara ángelea tutuaramena ùmũãsep̄u diiatigũdaqui. Jũürémena asiyádiatigũdaqui. ⁸ Cōãmacũrē masĩhẽrãrē, marī Ōpũ Jesuyé quetire netõnucãrãrē bayiró ñañarō tiigú atigũdaqui. ⁹ Cúã ñañaré tiiré wapa cõãdiocogũdaqui. Teero tiirã, cúã cũ niirõ berup̄u cõãnoãdacua. Cũ ãñurõ tiiré, cũ tutuarere ññariadacua. ¹⁰ Teeré wáaadacu Jesús p̄t̄uaatiri b̄urecore. Tiib̄urecore cũyara cũrē usenipeoadacua; niipetira cũrē padeorã petija cũrē ññamanijõãdacua. Múãcã ùsã wederiguere padeojĩrã, cúãmena usenipeorop̄u niãdacu.

¹¹ Teero tiirã, Cōãmacũrē múãye maquẽrē sãibosárucua. Cũ múãrē beserigu nijjĩgũ, múãrē cũ tiiróbirora niirecutiri tiáro. Múã ãñurõ tiidagãrere tiipetiri tiáro. Múã cũrē padeorã nijjĩrã, cũ tutuaremena tiirere tiipetiri tiáro. ¹² Múã teero tiirémena marī Ōpũ Jesús quioníremena usenipeonogũdaqui.

* 1:1 Silvanorē ãpẽrã “Silas” jĩyira.

Teero biiri basocá múãcãrê quioníremena usenipeoadacua. Cõãmacũ, marĩ Òpũ Jesucristo múãrê ãñurê ticorémèna Ìñajĩrã, teero usenipeonoãdacu.

2

Jesús putuaatiadarere wedequẽnorigue

¹ Mecátigã marĩ Òpũ Jesucristo putuaatiadarere, marĩ cũmèna neããdarere wedegũda. ² “Marĩ Òpũ putuaatiadari bureco jeatoaa méè” jĩrê quetire tũobócu. Múãrê tee quetire wederá ateré jĩbocua: “Ûsã Espíritu Santore cwojĩrã, tee múãrê wedea”, jĩbocua; o “Pablocã tee jĩ wedewa” o “Pablocã tee ùsãrê jóarira niiwã”, jĩbocua. Teeré tũopacára, wãcũsũgueriguere wasorí tiirijãña; wãcũpatirijãña. ³ Cũãrê jĩditonorijãña. Cũũ putuaatiadari bureco sũguero biiro wáaadacu: Paũ basocá Cõãmacũrê netõnucããdacua; teero biiri sícũ ñañagú peti bauáẽñogũdaqui. Too síropũ cũũ pecamepũ jũtẽrĩjãgũdaqui. ⁴ Cũũ Cõãmacũrê, teero biiri niipetire basocá padeoré maquẽrê boorígũdaqui. Cũũ dícuere padeodutígũ, “niipetira nemorõ ɱpatí macũ niĩã yũũja” jĩgũdaqui. Cõãmacũwii Jerusalén niirí wiipũre dui, “yũũ Cõãmacũ niĩã” jĩgũdaqui.

⁵ Yũũ múã putopũ niigũ, teeré wedewũ. ¿Múã teeré wãcũrii? ⁶ Cũũrê cãmotárere múã masĩcu méè. Cũũ bauáẽñomasĩriqui Cõãmacũ cũũ jĩritono jeaheri ména. ⁷ “Cõãmacũrê bayiró netõnucãre wáaadacu” jĩriro jearipacari, wáaropũ tiia méè. Ñañarére cãmotágũ mecátigãrê cãmotárucujãqui ména. Coterucugũdaqui, téè aperopú néewanogũpũ. ⁸ Toorã ñañagú peti bauáẽñogũdaqui sáa. Cũũrê marĩ Òpũ Jesús cũũ wĩãpũremenarã sĩãjãgũdaqui; cũũ asibatéremena putuaatigu, cũũrê cõãdiocogũdaqui. ⁹ Cũũ ñañagú peti sicato bauáẽñogũ, Satanás tiíápuremena jeagũdaqui. Cũũ tutuare cwogũdaqui. Cũũ tiĩẽñogũbiro tiirémèna basocáre jĩditogũdaqui. ¹⁰ Ñañaréremena pecamepũ wáaadarere tiiditõẽnopetijãgũdaqui, cũã diamacú maquẽ maĩrére boorírigue wapa. Cũã netõnerere boorítóaya méè. ¹¹ Teero tiigú, Cõãmacũ cũãrê diamacú maquẽrê Ìñamasĩrĩ tiiríqui, cũã jĩditorere padeoáro jĩgũ. ¹² Cõãmacũ diamacú maquẽrê boohérare, ñañaré tiiusénirãrê “múã wapa cwoa” jĩgũdaqui.

Cõãmacũ múãrê netõnẽãdarare beserigu niiwĩ

¹³ Múã marĩ Òpũ maĩrãrê sicutopũra Cõãmacũ beserigu niiwĩ, netõnégũdu. Cõãmacũ múãrê cũũyara sããrĩ tiirígu niiwĩ Espíritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacú maquẽrê padeorémèna. Ûsã tee niipetirere wãcũrã,

Cõamacũrẽ usenire ticorucujããda. ¹⁴ Ɛsã múãrẽ Jesuyé quetire wederiguemena Cõamacũ múãrẽ netõnérigu niuwĩ, múãcã marĩ Ɔpũ Jesucristo añuré cõoré maquẽrẽ cõoáro jĩgũ. ¹⁵ Teero tiirá, padeó wãcũtutuaya. Ɛsã múãrẽ bueriguere tiinũnũseyã. Tee bueriguere múãrẽ wedewũ; teero biiri tee bueriguere paperapũpũ jóawũ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Ɔpũ basiro, teero biiri marĩ Pacu Cõamacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiáro; múãrẽ padeorucújãrĩ tiáro, niipetire múã wedesere, múã tiiré añuré dícu niirãõ jĩgũ. Cõamacũ cũũ añurõ tiirémãna marĩrẽ maĩquí; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujããdare ticoqui; marĩrẽ too síropũ añurõ niĩadarecãrẽ masĩrĩ tiquí.

3

Sãĩbosá duticorigue

¹ Ɛsãya wederabiro niirã, ãsãrẽ biiro sãĩbosãya: “Ɛsã Ɔpũ, mũũye queti aperopú boyeromena sesaaro; ãsãrẽ wáarirobirora padeorémãna ñeenoãrõ”, jĩ sãĩñã. ² Niipetira marĩ Ɔpũ Jesuré padeoríya. Teero tiirá, basocã ñañarã ãsãrẽ tiidugárere netõnéãrõ jĩrã, sãĩñã. ³ Marĩ Ɔpũ cũũ jĩrirobirora tiquí. Teero tiigú, múãrẽ wãcũtutuari tiinemógũdaqui; múãrẽ ñañarõ wári jĩgũ, cãmotágũdaqui. ⁴ Ɛsã tiidutíriguere múã diamacú tiirá tiicú; teorora tiiwárucujããdacu. Marĩ Ɔpũ múãrẽ “teerora tiirucúri tiigũdaqui” jĩ padeóã ãsã. ⁵ Marĩ Ɔpũ múãrẽ Cõamacũ maĩrére masĩrĩ tiáro. Cristo ñañarõ netõgũ wãcũtutuarirobirora múãrẽ wãcũtutuari tiáro.

“Padeya” jĩcorique

⁶ Jesucristo marĩ Ɔpũ wãmemãna múãrẽ ateré tiidutía: Jesuré padeogãno daderi, ãsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Ɛsã tiiríguere ññacũrõ booa. Ɛsã múãmãna niirã, sica diamacú niirã mee tiiwú. ⁸ Ateçãrẽ sĩcãnorẽ wapatíripacara, yaariwũ. Teero tiirõno tiirá, ñamirĩ, búrecori bayiró peti padewũ, múãrẽ potocõdũgahera. ⁹ “Ɛsã bueré wapa ãsãrẽ wapatíya”, jĩ dutimasĩpacara, dutiriwũ. Ɛsã padewũ, añuré bueré ticodũgara, múãrẽ ññacũãrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmãna niirã, ateré tiidutíwũ: “Padedũgãhegunojã yaarijããrõ”, jĩwũ. ¹¹ Sĩquẽrã múãmãna niirã daderã niiré quetire tũowú. Paderipacara, ãpẽrãmãna wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Ɔpũ Jesucristo wãmemãna teero tiirãre ãsã biiro tiidutí, wãcũtutuare ticoa: Añurõ yeeripũnacutiremãna padeya, múãrẽ dũsarãnorẽ sãĩãdara.

¹³ Ɛsãya wederabiro niirã, páasãtiro manirõ añurére tiirucujãña. ¹⁴ Ɛsã atipũmãna duticorere netõnãcãgãnorẽ

ĩñamasĩ, bapacutirijãña, bobooro netõãrõ jĩrã. ¹⁵ Teero ti-
ipacára, cũũrẽ ãñatutirijãña. Cũũrẽ biirope wedequẽnoña sĩcũ
múãya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Õpũ basiro ãñurõ niirecutire maquẽrẽ ticogú múãrẽ
merẽã wáari, ãñurõ niirecutire maquẽrẽ tiorucujããrõ. Marĩ
Õpũ múã niipetirapure niiãrõ.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogu, yũũ
basirora jóaa. Yũũ jóarepũrĩcõrõ teero jóaa. Teero tiirã, múã
“cũũrã jóayi” jĩĩ ãñamasĩãdacu. ¹⁸ Marĩ Õpũ Jesucristo múã
niipetirapure ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niiã.

TIMOTEORE Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

1-2 Timoteo, yꝰꝰ Pablo mꝰꝰrẽ añudutia. Cõãmacũ marĩrẽ netõnerigũ, teero biiri Jesucristo too síropũ putuãatigũdu du-tirõmena yꝰꝰ cũyere wededutigũ beserigũ niiã. Mꝰꝰ Jesuré padeogú, yꝰꝰ macũ tiiróbiro niiã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mꝰꝰrẽ añuré ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecãtiri tiáro.

Diamacũ niihẽrere buedutiririgue

3 Yꝰꝰ Macedonia ditapũ wáagu, mꝰꝰrẽ bayiró jĩrirobirora tiimacã Éfesopũ putuácũmuña. Toopáre diamacũ bueherare teeré buedutirijãña. 4 Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tuonũnuserijããrõ. Teero biiri cúãya wedera tíatopũ macãrã cúã jĩmuãatiriguere tuonũnuserijããrõ. Teeré tuonũnusera bári peti cãmerĩ cúasori tiádacua; Cõãmacũ tiidutĩrere tiirícua. Cũũrẽ padeonemóricua.

5 Múãrẽ cãmerĩ marĩ boogú, teero dutia. Ññaaré manirã, añurõ yeeripũnacutira, jĩditoro manirõ padeorã cãmerĩ maĩãdacu. 6 Æpẽã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. 7 Moisére dutiré cũũriguere buedugamicua. Añurõ tee bueré maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiiróbiro bueeya.

8 Marĩ masiã: Tee dutiré añuniã, marĩ teeré añurõ bue, diamacũ tijátã. 9 Ateré tuomasĩrõ booa: Añurõ tiirã dutirére booriya. Biiro tiirápere dutirére cũũrõ booa: Dutirére netõnucãrãrẽ; dutirére tuorídojãrãrẽ; ññaãrãrẽ; Cõãmacũ dutirére netõnucãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quioníremena ññaãrãrẽ; cũũye bueré maquẽrẽ boohérare; pacuré, pacoré sããrãrẽ; niipe-tira basocãre sããrãrẽ; 10 Æpẽãména ññaãrõ ñeeaperare; ãmuã sesaro numiãmena tiiróbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩditorepirare; “Cõãmacũmena jĩã” jĩditorare; Cõãmacũ bueré niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. 11 Tee bueré Cõãmacũ netõnére queti maquẽ niiã. Cũũ añunetõjõãgũ yũre tee añuré quetire buedutiwi.

Cõãmacũ Pablõre bóaneõ ññaarigue

12 Marĩ Õpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũre ññaãgũ, “yꝰꝰ dutirére añurõ tiigúdaqui” jĩ wãcũgũ, cũũ buerére buenũnũsegũdũre sõnecorigũ niĩwĩ. Teero sõnecogũ, yũre tutuarere ticorigũ niĩwĩ. 13 Too sugueropũ yꝰꝰ cũũrẽ ññaãrõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ññaãrõ netõrĩ tiipacãri, cũũye

maquẽrẽ buijãpacari, yũre sõnecorigu niiwĩ. Yũũ cãũrẽ padeorẽre masĩriwũ mẽna; yũũ tiirẽre tũomasĩriwũ. Teero tiigũ, yũũre Cõãmacũ bóaneõ ãnarigu niiwĩ. ¹⁴ Marĩ Õpũ ãñurẽ petire yũũre ticowĩ. Cũũ yũũre Jesucristore ãñurõ padeorĩ tiiwĩ. Cãmerĩ maĩrĩ tiiwĩ.

¹⁵ Ate yũũ wedeseadare diamacũ niĩã; niipetira aterẽ padeorõ booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirẽre netõnucãrãrẽ netõnégũdu atibãrecopure atirigu niiwĩ. Yũũrã niipetira nemorõ netõnucãrigu niĩã. ¹⁶ Teero niipacari, Cõãmacũ yũũre bóaneõ ãñawĩ. Cũũ yũũre teero tiirẽmena Jesucristore padeoádarare cãũ bóaneõ ãnarẽre ãñosugúewi. Cũũ bóaneõ ãñarẽ petirĩcu. Yũũre bóaneõ ãñariborora cãũrẽ padeoádarare bóaneõ ãñagũdaqui. Cũãrẽ cũũmena catiri tiigũdaqui. ¹⁷ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ padeorẽ cwoáro; cãũ ãñurõ tiirẽre usenire ticoaro. Cũũ Õpũ niirẽ petirĩcu; diariqui; cãũ bauhégu niiqui; sĩcũrã niiqui; masĩgã niiqui. Cũũ niipetira Õpũ niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

¹⁸ Timoteo, mũũ yũũ macũ tiirõbiro niĩã. Teero tiigũ, mũũrẽ dutia. Too sugueropũ marĩya wedera Cõãmacũ wãmemena mũũrẽ wedewa. Cũã wederiborora yũũcã mũũrẽ aterẽ dutia: Tutuaromena duurõ manirõ ãñurõ tiirẽre tiirucujããna. ¹⁹ Diamacũ padeoyã. ãñurõ yeeripũnucutirucujããna. Sĩquẽrã ãñurõ catiri yeeripũna cuodugáhera cãã Cõãmacũrẽ padeorẽre ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorẽ, Alejandrorẽ. Teero tiigũ, “Satanás boorõ tiĩáro” jĩwũ. Cũã cãũ boorõ tii, ãñarõ netõãri siro, Cõãmacũrẽ ãñarõ wedesenemoribocua sũcã.

2

Cõãmacũrẽ usenire ticorẽ buerigue

¹ Aterẽ dutisuguegũda: Cõãmacũrẽ usenire ticorẽmena niipetiraye niĩadarere sãĩbosáya. ² Õpãrãrẽ, niipetira dutirãre sãĩbosáya. Cãmerĩquẽre manirõ ãñurõ niirecutiada jĩrã, Cõãmacũ boorẽre tiĩada jĩrã, basocãmena queorõ niirecutiario jĩrã, cãũrẽ sãĩbosáya. ³ Marĩ teero tiirẽ ãñuniã. Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ teero tiirĩ tũsaqui. ⁴ Cõãmacũ niipetira netõnẽnorira niirĩ booquí. Teero biiri diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ booquí. ⁵ Cõãmacũ sĩcũrã niiqui. Basocã sĩcũrã niiqui basocãre Cõãmacũmena wedesebosagu; Jesucristo cãũrã niĩ. ⁶ Cũũ niipetira basocã ãñarẽ tiirẽ wapa wapatigu, diabosarigu niiwĩ. “Teero wãaadacu” jĩrito jeari, tee quetire wedebauanenyiro. ⁷ Cũũye quetire wededutigu, cãũ beserigu niirĩ, Jesús yũũre sõnecorigu niiwĩ. Judíoa niihẽrãrẽ buedutirigu niiwĩ. Teero tiigũ, diamacũ maquẽrẽ buegu, “tee maquẽrẽ padeoyã” jĩ buea. Diamacũrã jĩã. Jĩditogu mee tia.

⁸ Teero tiigá, noo marĩ wáaropu ũmuãrẽ cúare manirã, tutiré manirã, ñañaré manirã wãmo súumũoco, Cõãmacũrẽ sãĩrĩ booa. ⁹ Numiãcã cúã sãñarucurobirora sãñarõ booa. Cúãrẽ añurõ jearénorẽ sãñarõ booa. Cúãye póa wapapacáremena mamarijããrõ; teero biiri cúãye õpũũĩrẽ oromena, perla wapapacáreperimena mamarijããrõ; teero biiri suti wapapacáre sãñarã, “biiro biia yũũja” jĩĩ wãcũrã mee sãñaãrõ. ¹⁰ Biirope tiiaro: Añurõ baudugára, Cõãmacũrẽ padeorá numiã tiirucúrenorẽ tiiaro. Añurõ tiirémene añurã niĩãrõ. Æpẽrãrẽ tiĩápu, añurõ tiiaro. ¹¹ Ditamanírõ, padeorémene añurõ buerére tũoáro. ¹² Basocá neãrĩ, ũmuã sũguero numiãrẽ buesũguerijãrõ booa; ũmuãrẽ dutirijããrõ. Ditamanírõ niijããrõ. ¹³ Biirope niĩã: Cõãmacũ Adánrẽ tiisũguéyigu. Too síro Evare tiiyigu. ¹⁴ Adán jĩĩdtonoriyigu. Numiõpe jĩĩdtonoyigo. Teero tiinórigo niijĩgõ, Cõãmacũ dutirére netõnucãyigo. ¹⁵ Coo teero tiirí siro niipacari, numiã põnacutĩri, cúãrẽ netõrĩ tiigúdaqui. Cúã diamacú tiirémene Cõãmacũrẽ padeorĩ, Æpẽrãrẽ maĩrĩ, ñañaré manirã niirĩ, teero tiigúdaqui.

3

Sũonírã maquẽ

¹ Ate diamacúãrã niĩã: Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ sũonígũ* sããdugagu, añuróre tiidugágu tiii. ² Teero tiidugágu no biiro niigú niirõ booa: “Ñañaré tiigú niĩĩ cúũ” jĩĩnoña manigú; sĩcõrã namocutigu; ñañaré tiidugágu wãcũtutuagu; añurõ wãcũ besemasĩgũ; Æpẽrãrẽ quioníremene iñanogũ; wári basoca cúũya wiipu jeari, añurõ bocagú; Æpẽrãrẽ añurõ buemenigũ niirõ booa. ³ Teero biiri cũmugú, cámerĩquẽgũ niirijãrõ booa; tutiro manirõ basocáre añurõ tiigúno niirõ booa. Niyeru bayiró peti ugaripéagu niirijãrõ booa. ⁴ Cũũ cúũya wii macãrãrẽ añurõ dutimasĩgũ niirõ booa. Cũũ põnarẽ padeorémene yũuri tiigú niirõ booa. ⁵ Cũũ cúũya wii macãrãrẽ dutimasĩhẽgũ, Cõãmacũrẽ padeorĩ põna macãrãrẽ toorá nemorõ cotemasĩriboqui. ⁶ Sicato padeonucãgũ niirijãrõ booa. Apetó tiigú, cúũ “yũũ Æpẽrã nemorõ ɱpũtĩ macũ niĩã” jĩĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, Satanás tiiróbiro ñañarõ wãcũgũ tiiquí. Cũũcãrẽ Satanárẽ tiiróbirora Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. ⁷ Teero tiirã, Jesuré padeohéracã “cũũrã añurõ tiii” jĩĩnogũ niirõ booa. Teero jĩĩriatã, cúã cúũrẽ wedesãbocua; Satanás cúũrẽ diocójãboqui sãa.

Tiĩápura maquẽ

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo.

⁸ Tiiápuracã† s̄onírã tiiróbiro padeonórã niirõ booa. Diamacú wedeserano niirõ booa. Vino wãñirã, ñañaré tiirémena niyeru wapatára niirijãrõ booa. ⁹ Jesucristo too s̄ugero masiña maniríguere êñorigu niiwĩ. Teeré masijĩrã, añurõ yeeripũnacutiremena padeorã niirõ booa. ¹⁰ Cũãrẽ s̄onecadari s̄ugero, cũã tiirécutirere añurõ masĩrõ booa. “Ñañaré tiirã niĩya cũã” jĩñoña manirãrẽ iñarã, s̄onecoro booa. ¹¹ Cũã n̄amosãnumiãcã teerora niirõ booa: Padeonórã; queti jĩhẽrã; ñañaré tiidugára, wãcũtutuara; añurõ tiirã niirõ booa. ¹² Tiiápura s̄icõrã n̄mocũtiaro. Cũã põnarẽ, cũãya wii macãrãrẽ añurõ dutimasĩãrõ. ¹³ Cũã tiiápurere añurõ tiirí, cũãrẽ basocã “añurõ tiĩya” jĩãdacua. Jesucristo cũã padeorẽre cuiro manirõ wedenemoãdacua.

Marĩ padeorẽ maquẽ

¹⁴⁻¹⁵ Timoteo, “γυν μνη ρητορη máata wáaguda” jĩ wãcũmiã. Apetó tiigú, máata wáaribocu. Máata wáahegu, Cõãmacũyara niirecutirere masĩãrõ jĩgũ, m̄urẽ jóaa. Marĩ Cõãmacũyara Jesuré padeorí põna macãrã niĩã. Marĩrã Cõãmacũ catirucuguye diamacú maquẽrẽ wederã niĩã. ¹⁶ Marĩ padeorẽ tíatopu masiña manirẽ niimiyo. Mecũtígã “μρτί maquẽ niĩã” jĩmasiã marĩ. Ateré wãcũña:

Cristo marĩ tiiróbiro õpũucutigu bauáyigu.

Espíritu Santo cũũrẽ “añugú peti niĩ” jĩ masĩrĩ tiiyigu.

Ángelea cũũrẽ iñayira.

Cũũye quetire niipetire dita macãrãrẽ wedenoã.

Atibúrecopure basocã cũũrẽ padeoóya.

Cõãmacũ cũũrẽ ãmuãsepu néemuãwayigu.

4

Diamacú padeohéra tiiré

¹ Atibúreco petiádari s̄ugero wáaadarere Espíritu Santo marĩrẽ añurõ masĩrĩ tiiquí. Siquẽrã Jesuré padeodúadacua. Wãtĩã jĩditorere, teero biiri wãtĩã buerere t̄onunúseadacua.

² Cũãrẽ buerã diamacú wederãbiro wedepacara, jĩditoaya. Cũã wãcũrépu “ñañaniã” jĩrẽre ȳn̄n̄memoriya. ³ Basocã wãmosiãdugari, cãmotáaya. Siquẽne yaarere yaadutiriya. Cõãmacũpe tee yaarere tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ Jesuré padeorã diamacú maquẽrẽ masĩrã cũũrẽ usenire ticoari siro, yaamasĩã. ⁴ Niipetire Cõãmacũ tiiré añurẽ niĩã. Doorijãrõ booa. Cũũrẽ usenire ticotoa, yaari, añuniã. ⁵ Cõãmacũ teerẽ

† 3:8 Tiiápura s̄onírãrẽ tiiápuya atemena: Cõãmacũyere bueyira; Cõãmacũyere buerí wiire quẽnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasãyemena: diácono.

“añuniã” jĩtoayigu. Teero tiirã, marĩ cãurẽ usenire ticori, tee yaarere añurẽ wãari tiiquí.

Timoteore tiidutirigue

⁶ Mũũ Jesuré padeorãre teeré wedegu, Jesucristore añurõ padecotegu niicu. Teero tiigú, “marĩ Jesuré padeoré maquẽrẽ yũũ buerucua” jĩrere ãnogúdacu. Teero biiri “marĩ bueré añurere yũũ tũonũnũsea” jĩrere ãnogúdacu.

⁷ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tũorĩjãña. Tee marĩ niirecutirere tiípuria. Jĩãmare niiã. Nemorõ Cõãmacũ boorere tiirucújãña. ⁸ Marĩye õpũũrĩ tutuari tiiré marĩ tiirucúri, añuniã. Cõãmacũ boorẽpere tiirĩporipereja, toorã añunemoã. Teero tiirõ, marĩ catirĩ bũrecorire, too síropũ marĩ niĩadãri bũrecorire añurõ wãari tiicú. ⁹ Tee diamacũrã niiã; niipetira teeré padeoró booa. ¹⁰ Cõãmacũ catirucugũ niĩĩ. Cũũ niipetirare netõnégũ niipacũ, cãurẽ padeorã dícare netõnégũ niĩĩ. Cũũ too síro marĩrẽ añurõ tiĩadarere wãcũã. Teeré useniremena wãcũã, Jesucristoyere wede, ñañarõ netõ, bayirõ padea.

¹¹ Teeré bue, tiidutíya. ¹² Mũũ mamũ niirẽmena ãpẽrã mũũrẽ tũodũgãribocua. Teero wãari jĩĩgũ, Jesuré padeorãre añurẽ queoré ãñoñã. Añurõ wedeseya; añurõ tiirẽcutiya; cãmerĩ maĩñã; Jesuré añurõ padeoyã; ñañarẽ manigú niĩña. ¹³ Yũũ toopú jeaadãri sũguero, neãrãrẽ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ bueẽñoña; cãurẽ “biirope niirecutiya” jĩĩ wedeya; Jesuyé padeoré maquẽrẽ bueya. ¹⁴ Cõãmacũ mũũrẽ “biiro tiigúdu niigúdaqui” jĩĩriguere tiirucújãña. Bũtoã mũũrẽ ñaapeórito, teeré Cõãmacũ ticorigũ niĩwĩ.

¹⁵ Teeré wãcũnũnũse, añurõ tiirucújãña. Teero tiirĩ, niipetira mũũ añurõ tiiwãrere ññãadãcia. ¹⁶ Mũũ tiirẽcutirere, mũũ buerere añurõ wãcũña, “¿diamacũ niimĩto?” jĩĩgũ. Teeré tiirucújãña. Teeré tiirã, mũũ, teero biiri mũũrẽ tũorãcã netõnénoãdãcia.

5

Jesuré padeorãmena biiro tiiyã

¹ Bũcũre tutirijãña. Mũũ pacũre wãcũtũtuare ticogú tiirõbiro wedeya. Mamarãrẽ mũũ baira tiirõbiro wedeya. ² Bũtoã numiãrẽ mũũ pacosãnumiã tiirõbiro wedeya. Mamarã numiãrẽ mũũ baira numiã tiirõbiro ñañarõ wãcũrõ manirõ wedeya.

³ Wapewia numiã tiiapunoña manirãrẽ tiiapuro booa. ⁴ Wapewio coo põna, coo pãrãmerã cũorĩ, cũã coore tiiapuaro. Cũã tiiapuremena cũãya wederare cũã padeorere ãnosũguẽaro. Teero tiirã, cũã pacũsũmũãrẽ, ñecũsũmũãrẽ tiiapucãmecua cãurẽ masõrigue wapa. Teero tiiré Cõãmacũ ññacoropũ añurẽ

niiã. Cũu teeré ññagũ, useniqui. ⁵ Wapewio tiiápuya manigõ sïcõ niigõpe Cõãmacũ tiiápurere yueco. Teero tiigó, búrecori, ñamirĩ teero sãirucújãco. ⁶ Wapewio coo booró tiiãmajãgõ, catigó niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teeré niipetirare tiidutíya, “cũã wapa cwoóya” jĩña manirã niiãrõ jĩgũ. ⁸ Mariya wederare wépeoro booa. Nemorõ maríya wii macãrãpere wépeoro booa. Wépeohera cãã “Jesús dutirére tiiáda” jĩrira niipacara, “cũu dutirére tiinemória” jĩrãno niiíya. Jesuré padeohéra nemorõ ñañarã niicua.

⁹ Wapewia numiãrẽ tiiápunoãdarare biiro biigónorẽ jóatuya: Вучоó sesenta cãmarĩ nemorõ cwogóre, sícũrẽ manucutimirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo añurõ tiiyo” jĩnorigo niiãrõ; coo põnarẽ añurõ masõrigo niiãrõ; basocá cooya wiipu jeari, añurõ tiirigo niiãrõ; Jesuré padeorãre tiiápurigo niiãrõ; ñañarõ netõrãrẽ tiiápurigo niiãrõ; añurẽ apeyenó tiirucúrigo niiãrõ.

¹¹ Wapewia numiã mamarãrẽ jóaturijãña. Apetó tiirã, Cristoyere tiidũgáro nemorõ ãmãmena niidũgara, manucutidũgacua. ¹² Cũã “Cristoye dícre tiiáda” jĩriguere tiidúra, cãã basiro wapa cwocúa. ¹³ Wiseripú dícu wáara, daderá posacua. Daderá dícu posaricua; quetipíra posacua. ãpẽrãrẽ niipetire cúãyere sãñã, wedeseya manirénorẽ wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiã mamarã niirãnorẽ manucutiri booa sũcã. Põnacuári. Cũãye wiseri macãrãrẽ añurõ ññanũsearo. Cũã teero tiirí, marĩrẽ ññatutira “cũã ñañarẽ tiiíya” jĩmasĩricua. ¹⁵ Siquẽrã wapewia numiã Cristoyere tiidútoa, Satanás boorẽpere tiirã tiiáyira.

¹⁶ Jesuré padeogú o padeogó cúãya wedego wapewiore tiiápuaro. Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cotedutirijããrõ. Teero tiirã, ãpẽrã wapewia numiã tiiápuya manidójãrãpere tiiápumasãdacua.

¹⁷ Butoá dutirá múãrẽ añurõ dutirãre ãpẽrã nemorõ padeoró booa. Butoá dutirá múãrẽ Cõãmacũye buerãpere toorã nemorõ múã cworẽmena tiiápuro booa. ¹⁸ Cõãmacũye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ queorẽmena jĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropu tuusãri betore tuusãrijãña. Yaadũgagu, yaaaro”. Aperopú jĩã: “Padegũre cũu paderé wapa wapatíro booa”.

¹⁹ Butoá menamacũrẽ sïcũ wedesãrĩ, tuoríjãña. Puarã, ññãrã ññarira wedesãrĩpu, tuoyá. ²⁰ Cũã ñañarẽ tiirucúrare niipetira ññacoropu tutiya, ãpẽrã cuiaro jĩgũ.

²¹ Cõãmacũ ññacoropu, marí Õpũ Jesucristo ññacoropu, ángelea cũu beserira ññacoropu mũnrẽ dutia: Унн мннрẽ tiidutirere niipetirare sïcãrĩbíro tiiyá. Мнн тсарá dícre añurõ tiiríjãña. ²² Cõãmacũye padeadarare sõnecoadari suguero, añurõ ññaña

мму ññamasĩremena potocõrõ manirõ. Мму ññañaré tiiráre be-segh, cúã tiirõbirora tiigú niisotoapeobocu.

²³ Ммугрẽ páaga pñirĩ, oco dícu sñirijãña. Vino péero sñiñá. Naĩrõ diagu wãmecutia мму.

²⁴ Siquẽrãrẽ cúã ññañaré tiiré masĩnootaa, cúãrẽ cúã ññañaré wapa ticoadari suguero. Æpẽrãpére cúã ññañaré tiiré too síropu masĩnoãdacu. ²⁵ Teerora añurõ tiirécã máata masĩnoã. Apeyé añurõ tiiré masĩña manipacáro, bauhéropu niidoa tiirícu.

6

¹ Jesuré padeorá padecotera cúãrẽ dutiráre bayiró padeorémēna ññarõ booa. Cúã teero tiirí, Cõãmacũrẽ, marĩ buerére ãpẽrã ññañarõ wedesericua. ² Cúãrẽ dutirá Jesuré padeorá niirĩ, bayiró cúãrẽ padeoró booa. “Marĩ tiirõbiri Jesuré padeorá niĩã” jĩpacara, “marĩrẽ duti netõnucãmasĩriya” jĩrijãrõ booa. Toorá tiinemósãñu cúã dutirére añurõ padecotero booa. Cúã biiro padecotera, cúã tiirõbiri padeorá, cúã maĩrãrẽ tiiapura tiĩya. Teeré bue, wãcũtutuare ticoya cúãrẽ.

Merẽã buerá tiiré

³ Sicũ múãrẽ merẽã buegúno marĩ Õpũ Jesucristoye añuré buerére padeoríqui. “Cõãmacũ boorére tiirucújãña” jĩ buerére booríqui. ⁴ “Æpẽrã nemorõ masĩgú niĩã” jĩ wãcũpacu, masĩridojãqui. Basocá wedeserecõrõ “niiria” jĩrucuqui, cãmertitudugagu. Teeména cãmertĩ ññatutire, cãmertĩ ññadugahere, ññañarõ buijãre, ãpẽrãrẽ ññañarõ wãcũre wãanucãã. ⁵ Cúã ññañaré dícu wãcũrucura, diamacú maquẽrẽ masĩhẽrã, cãmertuticua. “Cõãmacũyere padera, pairó wapatáadacu”, jĩ wãcũcua. Cúãnorẽ bapacutirijãña. ⁶ Cõãmacũyere añurõ padera, añuré peti cuotóaa. Teerora niĩã, marĩ cuorémēna usenirĩ. ⁷ Marĩ atibúrecopure bauára, apeyenó néeatiriwu; diaracã, apeyenó néewarícu. ⁸ Marĩ suti cuorémēna, yaaré cuorémēna useniãda. ⁹ Pee cuodugára ññañaré tiidugárere nucãrícua. Satanás cúãrẽ máata diocómasĩqui. Cúã boonemósãre maquẽ dícu wãcũcua. Tee maquẽrẽ bayiró wãcũrémēna ññañarõ netõ, ññañarõ tiinóãdacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ugaripéaremēna niipetire ññañaré niinucãã. Æpẽrã niyeru boonemósãremēna Jesuré padeorére duujãcua. Teero tiirá, cúã catirí burecore ññañarõ netõcúa.

Pablo Timoteore añuré tiidutírique

¹¹ Ммуpeja Cõãmacũrẽ añurõ maĩgú, tee niipetirere boosããrijãña. Biirope tiiyá: Æñurére tiirucújãña; Cõãmacũ boorére tiirucújãña; cũũrẽ padeoyá; cãmertĩ maĩñá; ññañarõ netõpacú, wãcũtutuaya; ãpẽrãrẽ añurõ tiirucúya. ¹² Мму

tutuario jeatuario wãcütutua, Cõãmacũrẽ padeorucújãña. Catiré petihérere duuríjãña. Cõãmacũ catiré petihére ticogú m̃ũrẽ beserigũ niwĩ. Паи тѳоѳорѳи м̃ũũ Jesuré padeorére wedewũ. ¹³ Cõãmacũ niipetirare catiré ticogú ññacorõũ, teero biiri Jesucristo cũũ niirecũtirere Poncio Pilatore wederigũ ññacorõũ m̃ũũrẽ tiidutía: ¹⁴ Үũũ dutiré niipetirere wasoró manirõ wedeya. “Cũũ wapa c̃ũoi” jĩña manigú niña, té marĩ Õpũ Jesucristo pũtũaatiripũ. ¹⁵ Cõãmacũ queorí bureco jeari, Jesús pũtũaatigũdaqui. Cõãmacũ aññunetõjõãgũ niĩ; cũũ sícũrã niipetirare dutigú niĩ. Õpãrã Õpũ niĩ. ¹⁶ Cũũ sícũrã catirucugũ peti niĩ. Cũũ bayiró asibatégũ niirõpũ sícũ basocú jeamasĩriqui. Sícũ cũũrẽ ññariyigũ; cũũrẽ ññaña maniã. “Cũũrẽ niipetira padeoáro; cũũ tiidugárere tiirucújãqui” jĩãrõ niipetira. Teerora niãrõ.

¹⁷ Pee apeyé c̃ũorã “ãpẽrã nemorõ niã” jĩrijããrõ. Cũã c̃ũorẽmena “aññurõ wáaadacu” jĩ ãsenirijããrõ. Cũã c̃ũoré petijõããdacu. Teero jĩrõno tiirã, “Cõãmacũmena aññurõ wáaadacu” jĩ ãseniãrõ. Cõãmacũ marĩrẽ niipetire marĩ c̃ũorére ticoi, ãseniãrõ jĩgũ. ¹⁸ Pee apeyé c̃ũorã aññuré tiiáro; pee aññurõ tiirére c̃ũoáro. Cũã c̃ũorẽmena tiiápuaro. ¹⁹ Cũã teero tiirí, Cõãmacũ pũtopũ cũãye aññuré niãdacu. Toopú niiré petirícu. Teero tiirã, catiré petihére b̃ũãadacua.

Dutyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõãmacũ m̃ũũrẽ wededutigũ cũũriguere aññurõ tiiyã. Atibũreco maquẽ wedesere búri niirére t̃ũoríjãña. Noo booró bueãmajãrãrẽ t̃ũoríjãña. Cũã “masiã” jĩrẽ masiré peti mee niã. ²¹ Siquẽrã tee masiré buerã Jesuré padeomíriguere duujãrira niwã.

Cõãmacũ m̃ũũrẽ aññuré ticoaro.
Nocõrõrã niã.

TIMOTEORE Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yuu Pablo mũurẽ añudutia. Yuu Cõamacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigu, cũũ ticocorigũ niia. Teero biiri ateré cũũ “tiigũda” jĩriguere yuu wederi booquí: “Cõamacũ Jesucristomena niirãrẽ catiré petihére ticoquí”. Timoteo, yuu mũurẽ maĩã; mũu yuu macũ tiiróbiro niia.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Ôpũ mũurẽ añuré ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecatiri tiáro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucuya

³ Yuu ñecũsũmũã Cõamacũrẽ padeorírobirora yuucã añurõ yeeripũnacũtiremena padeóa. Ñamirĩ, búrecori yuu sãirécõrõ mũurẽ wãcũã. Mũurẽ wãcũgũ, Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁴ Yuu wáari bareco mũu utiriguere wãcũrucua. Teero tiigũ, yuu bayiró usenigũda jĩgũ, mũurẽ bayiró ññadugaga. ⁵ Mũu jĩĩdoro manirõ Jesucristore padeorére yuu wãcũã. Mũu ñecõ Loida, teero biiri mũu paco Eunice padeosũguéwa. Yuu masĩjãã: Mũucã teerora padeonũnũsegũ tiicú.

⁶ Teero tiigũ, ateré mũurẽ wãcũrĩ tiia: Too sugueropũ yuu mũurẽ ñaapeóri, Cõamacũ mũurẽ “biiro tiigũda niigũdaquí” jĩrigũ niiwĩ. Tee masĩré ticorére tiirucújãña. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ Espíritu Santore ticogu, cuiro manirõ niirõ jĩgũ ticorigũ niiwĩ. Teero cuiro tiigũ, Espíritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquí; cãmerĩ maĩrĩ tiiquí; añurõ tiirére besemasĩrĩ tiiquí.

⁸ Teero tiigũ, marĩ Ôpũye quetire wedegu, boborijãña. Yuu teeré wederé wapa peresuwiipũ duigũcãrẽ bobosãrijãña. Biirope wãcũña: “Tee queti wederé wapa yuucã ññaarõ netõpacá, Cõamacũ tutuare ticorémema nũcãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ. Marĩ cũũyara añurã niirĩ boogũ, beserigu niiwĩ. Marĩ añuré tiirĩ ññagũ mee beserigu niiwĩ. Cũũpe marĩrẽ añurõ tiigũda jĩgũ, beserigu niiwĩ. Biiro biia: Atibúreco tiádari suguero, Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiigũda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéãdarere wãcũrigũ niiwĩ. ¹⁰ Atitó marĩrẽ añurõ tiirére ññogũ, Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Jesús marĩ dianetõborirare netõnérigũ niiwĩ. Marĩ cũũ netõnére quetire padeorã “catiré petihére cũoa” jĩmasĩã.

¹¹ Cõamacũ tee netõnére quetire yuure wededutirigu niiwĩ. Tee quetire yuure buedutirigu niiwĩ. Cũũyere wededutigũ yuure beserigu niiwĩ. ¹² Tee quetire wederé wapa yuu bayiró

ñañarõ netõã. Teero ñañarõ netõpacú, boboría. Yũre tee queti wededutirigure masiã. Teero tiigú, ateré jĩã yũja: “Cũũ yũre cũũriguere coteyapacutigũdaqui, téé cũũ putuaatigũru”.

¹³ Yũũ mũũrẽ diamacú bueriguere bueya. Jesucristore padeorémena, cãmerĩ maĩrémena bueya. ¹⁴ Æpẽã tee quetire wasori jĩgũ, Espiritu Santo marĩpũre niigú tiĩápuremena Cõãmacũ mũũrẽ wededutigũ cũũriguere diamacú bueya.

¹⁵ Mũũ masiõacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yũre cõãwapetijõãwã. Cũãmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teerora tiiwá. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiiríwi. Cõãmacũ cũũrẽ, cũũya wii macãrãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Sicãrĩ mee Onesíforo yũre wãcũtutuari tiiwí. Yũũ peresuwiĩru niipacari, yũre bobosãriwi. ¹⁷ Bobosãrõno tiigú, Romaru jeagu, yũre ãmaãrigũ niiwĩ, téé bũagũru. ¹⁸ Marĩ Õpũ basocãre wapa tiĩadari bũreco jeari, Onesíforore bóaneõ ññaãrõ. Cũũ Éfesopũ marĩrẽ tiĩápuriguere mũũ ãñurõ masĩcu.

2

Surara ãñugú tiiróbiro niĩña

¹ Timoteo yũũ macũ tiiróbiro niigú, Jesucristo mũũrẽ ãñurõ tiiquí. Tee ãñurõ tiirémena Cõãmacũ mũũrẽ tutuarere ticoaro. ² Yũũ paũ basocã tũocóropũ bueriguere mũũ tũowú. Teeré buemasĩrãrẽ mũũ padeorãre buenetõneña. Mũũ teero tiirí, cũãcã ãpẽrãrẽ bueadacua.

³ Mũũ surara ãñugú tiiróbiro niĩña; Jesucristo mũũrẽ dutigú niĩ. Surara ñañarõ netõgú nũcãrõbirora nũcãñã mũũcã. ⁴ Surara cũũrẽ dutigú cũũmena mũseniãrõ jĩgũ, surara ni-ihẽrãbiro tiiríqui. ⁵ Teerora sũcã cutũri basocu “biĩrope wáaya” jĩĩ dutirere tiihégu, wapatáriqui. ⁶ Teerora wesepú ãñurõ padegúcã tiiwese maquẽ ote dũcacũtirere dúa wapatámasĩqui. ⁷ Tee yũũ wederére wãcũnũũseya. Mũũ teero tiirí, marĩ Õpũ niipetirere mũũrẽ tũomasĩrĩ tiigũdaqui.

⁸ Jesucristore wãcũña: Cũũ diarigũ niipacũ, masãrigũ niiwĩ; David pãrãmi niinũũsegu niĩ. Yũũ cũũye queti ãñuré quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederé wapa yũũ ñañarõ netõgá; ñañaré tiigú tiiróbiro peresuwiĩru niĩã. Cõãmacũye quetipeja niipetiropu niipetitoaa. Tee quetipe yũũ peresuwiĩru biadũpórigũ tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõãmacũ beserirare ãñurõ wáaaro jĩgũ, ñañarõ netõã. Jesucristo cũãrẽ netõnerĩ boogá. Teero biiri cũã cũũmena cũũ ãñurõ niirõpu niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacú jĩĩré niĩã: Marĩ Jesucristomena diarirabiro niirã, cũũmena catiré petihére cũoádacu.

12 Marĩ ñañarõ netõrere nucãjãrã,

cũã Õpũ niirõpũ cũmema dutirá niĩadacu.

“Cũurẽ masĩriga” jĩĩrĩ, cũucã “masĩria” jĩĩgũdaqui.

13 Marĩ cũurẽ añurõ padeoriatã, cũupe niipetire “biiro tiigũda”

jĩĩriguere diamacũ tiirucũqui.

Cũã sĩcãrĩ jĩĩditomasĩriqui.

Cõãmacũrẽ añurõ padecotegu

14 Mũũ buerãre teerẽ wãcũrĩ tiyã. Teero biiri marĩ Õpũ tũocõropũre cũãrẽ “nocõrõrã wedeseya búri niirẽ wedesere maquẽrẽ” jĩĩña. “Tee wedesere wapamanĩã; múãrẽ tũorãre ñañorã tiia”, jĩĩña. 15 Mũũpe Cõãmacũ mũũrẽ “añurõ tiĩ” jĩĩrĩ tũodugãgu, mũũ jeatuaro niirucujãña. Cũũyere diamacũ wedeya. Teerẽ tiigũ, boborĩcu. 16 Atibúreco maquẽ wedeserere búri niirere tũorĩjãña. Teerẽ wedesera jõõpemena nemorõ ñañarã wãacua. 17 Cũã wedesere cãmi marĩye õpũũrĩpũ sesajõãrõ tiirõbiro ãpẽrãrẽ pẽnĩpéawacu. Himeneo, Fileto wãmecũtira cũã buerẽmena tee bóare tiirõbiro basocãre ñañoãyira. 18 Diamacũ maquẽrẽ wederiyira; merẽãpe wedeayira. “Diarira masãtoarira niiwã”, jĩĩ wedeayira. Cũã teero wederẽmena ãpẽrãpé “¿ũsãpeja deero padeoãdariye?” jĩĩ wãcũãyira. 19 Cõãmacũ wedesere cũũrigue doca tutuari wii weenacõrigue tiirõbiro niĩã. Cũũ wedesere wasorĩã. Biiro niĩã: “Marĩ Õpũ cũurẽ diamacũ padeorãre masĩqui”;^{*} teero biiri “niipetira ‘Jesucristo yũũ Õpũ niĩ’ jĩĩrã ñañarẽ tiirere duujããrõ”, jĩĩ jõatunoã.

20 Ate queorere wedegũda: Sĩcũ pee apeyẽ cũogũya wiipũre pee niicu. Oromena tiirĩgue, platomena tiirĩgue niicu. Teero biiri apeyẽ yucũmẽna tiirĩgue, diimẽna weerĩgue niicu. Ññarã jearã jearĩ, añurere péocua. Apebúrecorire búri niirẽ péocua.

21 Marĩ ate tiirõbiro ñañarere tiihẽra, añurẽ dícu péore tiirõbiro niĩadacu. Marĩ Õpũyara peti niĩadacu. Cũũ niipetire añurõ tiidutĩrere diamacũ tiĩadacu.

22 Teero tiigũ, mũũ mamarã bayirõ ugarĩpéarenorẽ tiirĩjãña. Biirope tiyã: Añurere tiirucũjãña; Cõãmacũrẽ padeoyã; cãmerĩ maĩñã; añurõ niirecutiya. Ñañarẽ tiihẽramena Cõãmacũrẽ sãĩrãmena niĩña. 23 Cãmerĩtudidũgara wedeseãmajãrere jĩĩapurĩjãña. Mũũ masĩcu: Mũũ cũãmena teero wedeserĩ, cãmerĩtutire wãaadacu.

24 Marĩ Õpũrẽ padecotegũno cãmerĩtutirĩjãrõ booa. Biirope booa: Niipetiramena añurõ niirõ booa; añurõ buemasĩrõ booa; basocã noo boorõ tiĩãmajãrere teero tũgueñajãrõ booa; 25 merẽã wãcũrãrẽ cúaro manirõ “biirope niĩã” jĩĩ wedero booa. Cõãmacũ

* 2:19 Números 16.5.

cúārē cúã ñañaré tiirére wācūpati, wasorí tiibóqui; cúã waso, diamacú maquērē masīadacua. ²⁶ Teeré masīrã, cāniwācārābiro niiādacua. “Wātīārē dutigú marīrē peresu niirābiro cʘomírigh niiwī, cūū boorére tiíadarare”, jī masīrã, cūū dutirére tiidújāādacua.

3

Atibúreco petiádari sʘguero wáaadare

¹ Mʘʘ ateré tʘomasīña: Atibúreco petiádari sʘguero pee ñañaré wáari, wisió niiādacu Jesuré padeoráre. Biuro wáaadacu: ² Basocá cúāye maquē dícare booádacua; niyerure maīādacua; “biuro biiráno niiā ūsājā” jī wācūādacua; “āpērã nemorō niinetōñcāã” jī wācūādacua; ñañarō jīādacua; cúã pacʘsʘmʘhārē netōñcājāādacua; āpērã cúārē añurō tiipacári, “múã ūsārē añurō tiíawū” jīriadacua; Cōāmacūrē quioníremena iñariadacua; ³ cúāya wederare maīriadacua; bóaneō iñaridojāādacua; queti jīāmajārã niiādacua; cúã booró ñañaré tiidugárere tiíadacua; āpērārē ñañarō netōrī tiíadacua; añuróre booriadacua; ⁴ cúã menamacārã niimirare ñañarō tiíadacua; “deero wáaadari” jī wācūhērã, noo booró tiíāmajāādacua; “āpērã nemorō upatí macārã niiā” jī wācūādacua; Cōāmacūpere wācūrōno tiirã, ūsenire dícare wācūādacua; ⁵ Jesuré padeorá tiiróbiro bau-pacára, Cōāmacū cūū tutuaremena cúārē wasorí boorícua. Cúānomena bapacutiāmarijāña.

⁶ Cúã menamacārãno biuro tiicúa: Basocáre iñarã jea, wedesemeniremena cúāye wiseripʘ sãāwacua. Toopʘ numiã wācūtutuhare tiiditócua. Cúã numiã pee ñañaré tiiré wapa cʘorá niijrã, cúã ñañaré tiiré dícare wācūcua. Teero tiirã, jīditora “múārē añurō bue, tiíapuada” jīrī, ūseniremena tʘocúa. ⁷ Cúã pee tʘopacára, diamacú maquērē tʘomasīridoja. ⁸ Cúārē jīditora, Janes, Jambres tiiróbiro niicua. Cúã Moisére netōñcāyira.* Tee tiiróbiro jīditorape diamacú maquērē cāmotácua. Ñañarō wācūriporira niicua; diamacú padeomasīricua. ⁹ Cúã teero tiipacára, yoari jīditomasīriadacua. Máata niipetira cúã wedeseri tʘorã “jīditorepira niīya” jīādacua. Teero wáayiro Janes, Jambremena.

Pablo Timoteore dutiturigie

¹⁰ Mʘʘpeja yʘʘ buerére, yʘʘ tiirécutirere, yʘʘ tiidugárere mʘʘ tʘonunúsea. Yʘʘ Cōāmacūrē padeorére, cúaherere, cāmerī maīrére, merēã wáari wācūtutuarere mʘʘ masīã. ¹¹ Basocá

* 3:8 Éxodo 7.9-13.

yũre ñañarõ tiirí, yũ ñañarõ netõrére masiã. Antioquiapũ, Iconiopũ, Listrapũ yũre wáariguere, yũ ñañarõ netõríguere mũ masiã. Yũ ñañarõ netõpacári, teero wáarecõrõ marí Òpũ yũre netõrĩ tiiwí. ¹² Ate diamacárã niĩ: Niipetira Jesucristore padeorá Cõãmacũ booré tiidugárare ñañarõ ti-inóãdacua. ¹³ Ñañarã, jĩditori basoca ñañanemorõ tiíadacua. Æpẽrãrẽ jĩditorobirora cúãcã jĩditonoãdacua.

¹⁴ Mũpeja mũrẽ bueriguere, mũ “diamacárã niĩã” jĩriguere padeorucújãña. Mũrẽ buerirare mũ añurõ masiã. ¹⁵ Mũ wĩmagũpũra Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ masĩncãwũ. Teeré buegũ, ateré masiãwũ: Jesucristore padeorémẽna netõnénoã. ¹⁶ Cõãmacũ cũye queti jóaripũ maquẽrẽ jóarira cũ masiré ticorémẽna jóarira niiwã. Teero tiiró, tiipũ maquẽ marirẽ buea; marí ñañaré tiirére masirĩ tiia; marí ñañaré tiirére quẽnodutía; marí añurõ tiíadarere buea. ¹⁷ Cõãmacũ tiipũrẽ cũrigũ niiwí, cũrẽ padeonũnãserare niipetire añurére tiíaro jĩgũ.

4

¹ Jesucristo marí Òpũ pũtaatigũdaqui. Cũ atigũ, catirãre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marí Òpũ niijgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cũ ñacoropũ, teero biiri Cõãmacũ ñacoropũ mũrẽ ateré tiidutía: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũ noo wáaro basocá tũodugárare, teero biiri tũodugáheracãrẽ jĩnemoña. Cũãrẽ diamacú wãcũrĩ tiiyá; cúã ñañaré tiirí, añurõmẽna wedeya; “biirope niirecutiya” jĩ wedeya. Teeré buegũ, cúaro manirõ wedeya. ³ Too síropũre basocá añuré buerére booríadacua. Cũãrẽ bueadarare ãmaããdacua. Cũã booré dícare tiidugári, cúãrẽ buerãpe cúã tũõsénire dícare wedeadacua. ⁴ Cũã diamacú maquẽrẽ tũoríadacua. Niipetire jĩãmajãrepere tũorá wáaadacua. ⁵ Mũpeja mũ tiirére añurõ wãcũ, niijãña. Mũrẽ ñañarõ tiirí, teeré ncãñã. Æñuré quetire wedeya. Mũrẽ paderé cũriguere peotíjãña.

⁶ Yũ catinemoritu niiga. “Yũre sããdaro pẽerogã dũsacú”, jĩ tũgueñaã. ⁷ Cutũrĩ basocũ cutũjeágũdũ tiiróbiro yũre paderé cũriguere yaponógũ tiia. Niituropũ cutũjeágũ tiiróbiro yũ paderére peotítoaa. Yũ sicato padeoríguere padeoyarãcutítoaa. ⁸ Mecãtigãrẽ yũ añurõ tiirígue wapa ticonoãdare ãmũãserũ niitoacu. Marí Òpũ wapa tiigũ niĩ. Cũãrã cũ basocãre wapa tiíadari bũrecopũ yũre tee añurére ticogũdaqui. Yũ dícare ticoriqui; niipetira cũãrẽ padeorãre cũ pũtaatiadarere yuerãcãrẽ ticogũdaqui.

Pablo cũye maquẽrẽ wederigue

⁹ Máatasãñurõ yũure ññagũ atiya. ¹⁰ Demas atibúreco maquẽrẽ maĩnetõncãqui. Teero tiigú, Tesalónicarũ yũure cõãjõãwĩ. Crescente Galaciarũ wáawi. Tito Dalmaciarũ wáawi. ¹¹ Lucas dícu yũumena niĩ. Marc core ãmaãña; mũm̄mena atiaro. Cũũ yũure ãñurõ tiápumasĩ. ¹² Yũũ Tíquicore Éfesorũ ticowũ. ¹³ Mũũ atigu, yáaro sutiró asibusúro sotoá macãrõrẽ néeatiya. Too Troas macã Carpoya wiipũ cũũwũ. Teero biiri yé paperatũnurĩrẽ néeatiya. Wáicura caserimena jóarigue, yé caserire bayiró boogá.

¹⁴ Alejandro cõmeména apeyenó tiigú yũure ñañarõ tiiwĩ. Cõãmacũ marĩ Õpũ cũũ tiiríro jeatuarõ cũũrẽ ñañarõ tiigúdaqui. ¹⁵ Mũũpeja cũũrẽ cuiya, yũure teero tiirí jĩgũ. Cũũ marĩ buerere boorídojãwĩ.

¹⁶ Queti beserí basoca yũure sãñánucãri bureco sícãnopera yũure tiápura jeariwa. Niipetira yũure cõãwarira niĩwã. Cõãmacũ cũũ teero tiiríguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũure tiápuwi; yũure tutuare ticowĩ. Teero tiigú, Jesucristoye quetire wedepetijãwũ, niipetira judíoa niñhãrã tũoáro jĩgũ. Cõãmacũ yũure quioré watoarũ niigũrẽ netõnéwĩ. ¹⁸ Teero biiri marĩ Õpũ niipetire yũure ñañarõ wáadarere netõrĩ tiigúdaqui. Ëmũãsepũ cũũ Õpũ niirõpũ yũure néewagudaqui. “Ññunetõgũ niĩ”, jĩrucujããda cũũrẽ. Teerora niĩãrõ.

Ññudutiya ponorigue

¹⁹ Prisca,* Aquila ãñuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã ãñuãrõ. ²⁰ Erasto Corintopũ putuácũmuwĩ. Trófimo diarecutigure Miletopũ cũũatiwũ. ²¹ Mũũ máatasãñurõ púuriro suguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesurẽ padeorã mũũrẽ ãñudutiya.

²² Marĩ Õpũ mũm̄mena niĩãrõ. Cõãmacũ múã niipetirare ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

* 4:19 ãpẽrã coore Priscila jĩyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ññuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũrẽ padecotegũ Jesucristo cãũyere wededutigũ beserigũ niĩã. Cõãmacũ cãũ beserira cãũrẽ ãñurõ padeorẽmena niirecutiario jĩgũ, yũũre wededutigũ cãũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cãã masĩãrõ jĩgũ, yũũre cãũwĩ. Cãã tee padeorẽ cãorã Cõãmacũ boorẽre tiicúa. ² Cãã padeorẽmena “Cõãmacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyĩ” jĩĩ wãcũbayiadacua. Cõãmacũ cãũ atibãreco tiiãdari sugero, “catirẽ petihẽre ticogũda” jĩĩtoarigũ niĩwĩ. Cãũ jĩĩditoriqui. ³ Mecãtĩgã cãũ jĩĩrito jeari, cãũyere queti masĩnorĩ tiii. Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ ãñudutia. Marĩ sĩcãrĩbĩro Jesurẽ padeorã niĩã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbiro niĩã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiĩaro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta nãcãrõpũ cãũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩgũ. Macãrĩcõrõ bũtoã dutirãre sõnecoya, Jesurẽ padeorãre sũonĩãrõ jĩgũ yũũ mũũrẽ dutirobirora. Biiro jĩĩwũ: ⁶ “Bũtoã menamacũ niigũdũ wapa cãohẽgũ niĩãrõ; sĩcõrã nũmocutigũ niĩãrõ; cãũ põna Jesurẽ padeorã niĩãrõ; ‘cãũ põna duurõ manirõ ññaãrẽ tiĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ; ‘dutarẽre tãorĩdojãrã niĩya’ jĩĩña manirã niĩãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sĩcũ Jesurẽ padeorãre sũonĩgũ Cõãmacũyere maquẽrẽ dutibosagũ niĩĩ. Teero tiigũ, “cãũrã ññaãgũ niĩĩ” jĩĩña manigũ niĩãrõ. Cãũ boorõ dícu tiidũgãgũ niirijããrõ. Cũagũ, cũmugũ, cãmerĩquẽgũ, ññaãrẽ tiirẽmena niyeru wapatãgũ niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cãũya wiipũ jeari, boca, cãnirẽ ticogũ niĩãrõ. ãñurẽ tiigũ niĩãrõ. ãñurõ wãcũ besemasĩgũ niĩãrõ. ãpẽrã ññaacoropũ diamacũ maquẽ tiigũ niĩãrõ. Cõãmacũ boorõ tiirucũgũ niĩãrõ. Ññaãrẽ tiidũgãpacũ, tiihẽgũ niĩãrõ. ⁹ Cõãmacũyere diamacũ maquẽ cãũrẽ buerĩguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Pau dutirẽre tãorĩdojãrã niĩya. Cãã noo boorõ wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niĩya. Pau teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgũ yapa casero widetãya” jĩĩrĩ põna menamacãrã. ¹¹ Cããrẽjã buerijãrõ booa. Cãã

buerémena pau sīcūpōna sicawīi macārārē posari tiicúa. Niyeru wapatáduḡara, bueya manirénorē bueāmajācua.

¹² Too sūḡeropu tiinucūrō Creta macū queti jóari basocu tiidita macārārē jóarigu niwī: “Creta macārā jīditorepira niīya. Wáicura cúara tiiróbiro bóaneō ñnaré cuohéra āpērārē ññarō tiīya. Yaawānirā, sūnarépira niīya”. ¹³ Cū dia-macú jóagura tiyí. Teero tiigú, too macārā Jesuré pade-oráre añurō jīmeniremena wedeya, cúā diamacú padeoáro jīḡū. ¹⁴ Mñu teero tihéri, cúā judíoa cúā wedeāmare que-tire tuonunúsebocua; diamacú maquērē boohéraye dutirére tiinunúsebocua.

¹⁵ Basocá síquērā añuré wācū tūgueñarārē niipetire añuré niicu. Āpērā padeohéra, ññarō wācū tūgueñarārē añuré manicú. Cúā wācūrēpura ññaatoacu mée. Cúā ññarō yeeripūnacutitoacua mée. ¹⁶ Cúā “Cōāmacūrē masiā” jīpacara, marī cúā tiirére ñnarīpereja, Cōāmacūrē masihērā tiiróbiro tiīya. Cúā ññanetōjōārā, Cōāmacū dutirére netōnucārā, añurére ti-imasihērā niīya.

2

Bueré diamacú dutiré

¹ Mñu bueré doca, diamacú bueré niīārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cúā quionírā, padeonórā, añurére besemasirā niīārō; diamacú padeoré cuoáro; cāmerī maīrecutiario; ññarō netōpacára, wācūtutuaaro. ³ Butoá numiā teerora niirecutiario. Cúā Cōāmacūrē padeorá numiā tiirécutira tiiróbiro tiáro; queti jīāmahērā niīārō; cūmurā niirijāārō; añurére tiēñoārō. ⁴ Cúā teeré tiirá, mamarā numiārē buemasīadacua. Biiro buero: Múā manusūmūārē, múā pōnarē maīñá; ⁵ añurō wācū bese-masī, niirecutiya; ññarére boorijāña; múāye wiseripure añurō pade niirecutiya; añurō niīña; múā manusūmūā dutirére añurō yñya. Āpērā múā teero tiirí ñnarā, “Cōāmacūye queti ññaniā” jīmasīricua.

⁶ Mamarā ūmūācārē teerora wācūtutuaare ticoya, cúā añurō wācū bese, niimūñncāārō jīḡū. ⁷ Mñu basirora niipetire añurō tiisūguéya, cúārē ñnacūārō jīḡū. Cúārē bueḡu, niipetirere jīditorio manirō, quioniremena bueya. ⁸ Diamacú wedeseya, wedesānorī jīḡū. Mñu teero tiirí, sīcū merēā jīduḡapacu, bobogúdaqui, “cúā ññaniya” jīré maquērē buahéḡu.

⁹ Padecotera cúā dutiráre yñrucuaro. Cúārē ūsenirī tiáro. Yúunerepira niirijāārō. ¹⁰ Cúā ōpārāyére péerogā yaarijāārō.

cúã wedeseãmarere jĩapuriãña. Cúãya wedera tíatopu macãrã cúã jĩmũãatiriguere wedeseri, jĩapuriãña. Cúã Moisére dutiré cũũriguemena cãmerĩ cúasori, mũũ wãcũrere wederijãña. Teero jĩ, cúã cúasore wapamaníã. Bári niiré niã.

¹⁰ Jesuré padeorí põna macãrã niãrirare batarí tiigãnorẽ cũũ tee ñañarõ tiirere cũũrẽ wedeya. Mũũ sãcãrĩ, puarĩ wedemiãri siro, cũũ múãmena niãrigu witiããrõ. ¹¹ Cũũ aññuré tiimãriguere cõãgú niĩ. Cũũrẽ wáadarere cũũ basiro masĩqui.

Ãpẽrãrẽ tiiãpudutire cũũrigue

¹² Yũũ Artemarẽ o Tíquicore mũũ puto ticocori, mũũpe Nicópolisu yũũre ññagũ atiya. “Yũũ wáagu, sãcãrĩbírìbocu”, jĩ wãcũgũ mee atiya. Púuriro niirĩ, too netõnégũda. ¹³ Zenas basocá wedesãnoãrirare wedesebosagũre tiiãpuya mũũ tiiãpumasĩremena. Apolocãrẽ teerora tiiyá, cúã díã wáaropũre apeyenó dusarí jĩgũ. ¹⁴ Mũũ menamacãrã Jesuré padeorácã aññuré tiirípõra niãrõ. ãpẽrã tiiãpure boorá niirĩ, tiiãpuaro. Ate cúã tiirécũtìre bári peti niiré mee niãdacu.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Niipetira yũũmena niirã mũũrẽ aññudutiya. Marĩ menamacãrã Jesuré padeorá aññuãrõ.

Cõãmacũ múã niipetirare aññuré ticoaro. Nocõrõrã niã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónrē jóarigue

¹ YHH Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipm niigú múārē añudutia. Timoteo marīya wedegubiro biigúcā añudutii.

Filemón, mHH ūsā menamacū Jesucristoyere wedeapugure añudutia. ² Apia ūsāya wedego tiiróbiro biigócā añuārō. Teero biiri Arquipo ūsā tiiróbiro Jesucristoyere wedegú tutuaromena padegú añuārō. Teero biiri mHHya wiipm neārā Jesucristore padeorí pōna macārā añuārō.

³ Cōāmacū marī Рачу, Jesucristo marī Ōpū múārē añuré ticoaro; añurō niirecutiri tiiáro.

Pablo Filemónye maquērē wedeserigue

⁴⁻⁵ YHH Cōāmacūrē sãirécōrō mHHrē wãcū, Hsenire ticoa. MHHye queti tuoā: MHH marī Ōpū Jesuré maĩāyiro; cūūrē padeoáyiro. Teero biiri niipetira Jesuré padeorácārē maĩāyiro; cūārē padeoáyiro. ⁶ MHH padeorére ãpērārē wedenetōnerī boogú, sãibosáa. Jesucristo marīrē añurō tiirére masipetiaro jĩgū, sãĩā. ⁷ Yáa wedegm, mHH Jesuré padeoráre wãcūpatire manirā putuári tiiáyiro. MHH maĩrere tuogú, yHHcã bayiró Hseniã; yáa yeeripũnamena Hseniapua.

“Onésimorē añurō ñeeña” jĩrigue

⁸ Teero tiigú, yHH Cristo dutirémēna mHH tiidugárere tiidutimasĩpacu, mHHrē dutiria. ⁹ YHH mHH cãmerī maĩrere masĩjĩgū, mHHrē sãĩā. YHH Pablo HHCu niigú, mecūtígārē Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipm niigú mHHrē sãĩā. ¹⁰ MHH añurō tiirí boogá Onésimorē. YHH ãno peresuwiipm niirī, cūū Jesucristore padeorére Hhawí. Teero tiigú, cūū yHH macū tiiróbiro biigú niĩ.

¹¹ Too sũgueropmre Onésimo añurō mHHrē tiiápubosaribojĩyí.* Mecūtígārē marī puarārē tiiápugm niĩ.† ¹² YHH cūūrē wiyaputuócoa mHHrē. Cūū yHH bayiró maĩgūrē añurō bocaya. ¹³ Añuātã, ãnorã putuácūmudutiboajĩyu. YHH Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipm niiritabe, cūū mHH padeboarere padebosai. ¹⁴ MHHrē sãĩñásũgueripacu, “mHH ãno putuáya” jĩmasĩriga. Teero tiigú, cūūrē wiyaputuócoa, mHH basiro añuré bese, tiiáro jĩgū. ¹⁵ Apetó tiiró, biiro wáaro wáajĩyu:

* **1:11** Onésimo Filemónrē dutiapenori basocu niimiyigm. Filemónyere yaaári sirogã, dutijõāyigm. Too síro Pablo putopm jeayigm. † **1:11** Onésimo wãme “tiiápugm” jĩdugaro tia.

Onésimo péerogã m̄u putore manicutíarigu niiãwĩ. M̄urẽ cãurẽ c̄orucújããrõ jĩrõ, teero wáajlyu. ¹⁶ Atitóre m̄urẽ dutiapenori basoc̄u dícu niiriqui sáa. Nemorõ ãñurõ tiápugu niigũdaqui. Marĩya wedeḡu biro biigú, marĩ bayiró maigú niĩ. Ȳu cãurẽ bayiró maĩã. M̄u doca nemorõ maĩcú. Mecũãmena m̄urẽ dutiapenori basoc̄u dícu niirii; cũ Jesuré padeogú niijigũ, m̄uya wedeḡu tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ puarã Jesuré padeorã niã. Teero tiigú, Onésimorẽ ãñurõ bocaya, ȳure bocagu tiiróbirora. ¹⁸ Cũ apeyenó posari tiirí siro niirĩ, o m̄urẽ wapamóĩ, ȳure teeré wapaséwa. ¹⁹ Ȳu Pablo yáa wãmomena ateré jóaa: Wapatíguda. Ateré m̄urẽ wãcũrĩ tiidugáripacu, wãcũrĩ tiigũdacu: Ȳu Jesucristoye quetire m̄urẽ padeorí tiwú. Teero tiiré wapa m̄u ȳure wapamóã. ²⁰ Yáa wedeḡu, m̄u Jesuré padeogú niijigũ, Onésimorẽ ãñurõ bocari boogá. Cristo tiápuremena ȳure ãñurõ yeeripũnacutiri tiyá.

²¹ Ȳu m̄umena ãñurõ putuáa, m̄u tiádarere masĩjigũ. “Tiigũdaqui” jĩ masĩtoaa. Teero tiigú, jóaa. Ȳu sãĩãrĩro nemorõ tiigũdacu.

²² Atecãrẽ jĩsirotiguda: Ȳu cãniádarore quẽnoyúeya. Cõãmacũ múã sãĩrere tuorí, múã putopu wáagudacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafra m̄urẽ ãñudutii. Cũ ȳumena Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipu niĩ. ²⁴ Ȳure Jesucristoyere wederémena tiápura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas ãñudutiya.

²⁵ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro.

Nocõrõã jóaa.

HEBREOARE jóaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocãre wedeyigu

1 Too sũgueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmũãrẽ wedeyigu; sĩcãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederécõrõ merẽã dícu wederucuyigu. 2 Atitõ niiture bũrecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niĩwĩ. Cõãmacũ cũũ macũrẽ “niipetire mũũye pũũãadacu” jĩĩyigu. Cũũmenarã atibũrecore bauanéyigu. 3 Cũũrã Cõãmacũ asibatére ãñurére cuogú niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecutiqui. Cũũ wedesere tutuare cuorẽmena niipetire atibũreco niĩrere ñãñũñũsequi. Marĩ ñãñaré tiirere cosetõagũ, Cõãmacũ tutuanetõgũ pũtopũ diamacũpe jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ ɱpũtĩ macũ niĩ

4 Cõãmacũ cũũ macũrẽ Õpũ niirere sõnecoyigu. Teero tiigũ, ángelea nemorõ ɱpũtĩ macũ pũũãyigu. 5 Cõãmacũ cũũ macũrẽ biiro jĩĩyigu:

Mũũ yũũ macũ niĩã.

Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩĩriyigu. Teero biiri cũũ macũye maquẽrẽ wedesege, biiro jĩĩyigu:

Yũũ cũũ pacũ niigũda.

Cũũ yũũ macũ niigũdaqui.†

Sĩcũ ángelere teero jĩĩriyigu. 6 Basocã sõwũ jĩĩgũrẽ atibũrecopũ ticodioconemorĩ, cũũ jĩĩãdarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoáro,

jĩ jóanoã. 7 Ángeleapere cũũ jĩĩrere biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niicua;

cũũ dutirere tiirã, wĩno tiirõbiro wãacua.

Cũũrã sũcã pecame tiirõbiro niicua.‡

8 Cũũ macũpẽreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niĩã; mũũ Õpũ niirẽ petirícu.

Mũũ niipetirare diamacũrã dutigũdacu.

9 Mũũ diamacũ tiirere booa; netõñũcãrepere boorã.

Teero tiigũ, Cõãmacũ mũũ Õpũ niigũ mũũrẽ bese, õpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ ɱsenire painemorõ ticowi, § jĩ jóanoã. 10 Atecã cũũ macũpẽreja biiro jóanoã:

Basocã Õpũ, sicatorũre mũũ basirora atibũrecore bauanéwũ;

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4.

§ 1:9 Salmo 45.6-7.

ũmũãse niirécãrẽ tiiwá.

¹¹ Mũũ tiirígue petijõããdacu;

mũũpeja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirígue suti tiiróbiro bóadiaadacu.

¹² Mũũ teeré suti tiiróbiro tuupégũdacu.

Niipetire wasonóãdacu.

Mũũpeja wasorícu.

Mũũ catiré petirícu,*

jĩĩ jóanoã. ¹³ Cõãmacũ atecãrẽ cũũ macũrẽ biiro jĩĩrigũ niiwĩ:

Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée mũũrẽ ññatutirare mũũ dutiriguere yũũ añũrõ yũũri tiirípu.†

Sĩcũ ángelere teero jĩĩriyigũ. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra

niĩya. Cũã cũũ dutirére tiicotéra niĩya. Cũã cũũ netõñénorirare

tiiápututigũ ticodiocora niĩya.

2

Cõãmacũ basocáre netõñére quetire tũonũnũsedutire

¹ Teero tiirá, cũũ macũye quetire marĩ tũoáriguere nemorõ añũrõ tũonũnũsero booa. Tũonũnũseco, padeodúrijããda

jĩĩrã. ² Too sugueropũre Cõãmacũ ángeleamena cũũ dutirére*

wedecoyigũ. Cũũ dutiré diamacũrã niirõ tiiríro niiwã.

Diamacũ maquẽ niipacari, basocápe netõnũcãyira. Cũã

netõnũcãrecõrõ ññañarõ tiinóyira. ³ Teero tiirá, marĩrẽ netõñére

quetire aññunetõjõãrere teero ññajãrã, Cõãmacũ ññañarõ tiiádarere

netõrícu. Tee quetire marĩ Õpũ wedesuguerigũ niiwĩ. Too síro

cũũ wederiguere tũoríra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõñére

quetire diamacũrã niĩã”, jĩĩwã. ⁴ Cõãmacũcã tee quetire

“diamacũrã niĩã” jĩĩgũ, cũũ sĩcũrã tiimasĩrere pee tiiẽñoĩ

tiirígu niiwĩ. Teero biiri Espiritu Santomena marĩcõrõ ti-

imasĩrere ticorigũ niiwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoqui, cũũ

ticodũgarobirora.

Jesús basocá wáarigue

⁵ Cõãmacũ atibúreco petiári siro, apebúreco jeari, ángeleare

“mũã niipetirare dutiadacu” jĩĩriyigũ. ⁶ Biirope Cõãmacũye

queti jóaripũpũre sĩcũ tee maquẽrẽ jóarigũ niiwĩ:

Cõãmacũ, ¿deero tiigũ mũũ nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigũ nocõrõca cúãrẽ añũrõ ññanũnũsejãĩ?

⁷ Mũũ basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirígu niiwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére añũrõ asibatéremena

ticorigũ niiwũ.

⁸ Niipetire mũũ bauanériguere basocá dutiaro jĩĩgũ, cũũrigũ

niiwũ,†

* **1:12** Salmo 102.25-27. † **1:13** Salmo 110.1. * **2:2** La Ley de Moisés. † **2:8** Salmo 8.4-6.

jĩ jóarigu niwĩ. Cõamacũ basocáre dutirére cũũgũ, niipetirere dutiaro jĩgũ, cũũrigũ niwĩ. Teero tiirá, cúã “dutimasĩña maniã” jĩrẽ maniã. Teero niipacari, marĩ atitóre basocá niipetirere dutiri ññaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigũpereja masĩnoã. Cũũrã Jesús niĩ. Cũũ Cõamacũ basocáre ãñurõ tiirere ãñogũ, marĩrẽ diabolosarigu niwĩ. Cũũ diagũ, bayiró ññañarõ netõrigue wapa Cõamacũ ãñurõ asibatéremena cũũrẽ marĩ Õpũ sõnecorigũ niwĩ.

¹⁰ Cõamacũ niipetirere, niipetirare bauanérigũ niwĩ, niipetira cũũrẽ “ãñugũrã tiiyi” jĩãrõ jĩgũ. Cũũrã paũre ãũũãsepũ wáadarimarẽ maa ãñosũguégũdũ, cúãrẽ netõnégũdũre biiro tiirigu niwĩ: Niipetirere ãñurõ tiiñápetijããrõ jĩgũ, ññañarõ netõrĩ tiirigu niwĩ. Cõamacũ teero tiigũ, diamacũ tiirigu niwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ññañaré tiirere acabõrigũ, teero biiri marĩ cũũ acabõnorira sícũpõna tiirõbiro niirã tiia sáa. Teero tiigũ, cũũ marĩrẽ “yáa wedera niĩya” jĩgũ, bobosãriqui. ¹² Teero tiiró, cũũ Paũre wedeserere biiro jóanoã:

Mũũye maquẽrẽ yáa wederare wedegũda.

Basocá neãrucuropũ “Cõamacũ ãñunetõjõãrĩ” jĩ basapeogũda
mũũrẽ,‡

jĩ jóanoã. ¹³ Atecã jóanoã:

Yũũ Cõamacũrẽ padeorucúa,§

jĩ jóanoã. Atecã jóanemonoã:

Cõamacũ põna cũũ yũũre ticoriramena ãno niĩã,*
jĩ jóanoã.

¹⁴ Marĩ diaadari õpũũrĩrẽ cũoa. Teerora Jesucã marĩbirora õpũũcutirigu niwĩ. Cũũ marĩ tiirõbirora õpũũcutirigu diajõãyigu. Teeména Satanás dia ditijõããdarare dutigũre docacũmuĩ tiirigu niwĩ. ¹⁵ Teeménarã diaré cuimirare netõnérigũ niwĩ sáa. Teeré cuira, búrecoricõrõ ññañarõ yeeripũnacũtimiyira. ¹⁶ Teero tiirá, ateré masĩnoã: Cũũ ángleapere tiiapugũ mee atirigu niwĩ; Abraham pãrãmerã niinũũserapere tiiapugũ atirigu niwĩ. ¹⁷ Marĩ cũũya wederare tiiapugũ, marĩbirora baurigu niwĩ. Marĩbiro niĩhẽgũjã, marĩrẽ tiiapuribojĩyi. Marĩbirora niijĩgũ, paiaré dutigũ sããrigũ niwĩ. Paiaré dutigũ sããrigũ Cõamacũ boorere tiigũ niĩ; marĩrẽ bóaneõ ññaqui. Marĩrẽ diabolosarigu niijĩgũ, paiaré dutigũ niijĩgũ, marĩ ññañaré tiirere Cõamacũrẽ acabõre sãĩbosáqui. ¹⁸ Satanás cũũrẽ ññañaré tiidutĩri, bayiró ññañarõ netõpacũ, ññañaré tiiriyigu. Cũũrẽ teero wáari, wãcũtutuayigu. Teero tiigũ, marĩrẽ ññañarõ wáari, tiiapuqui.

‡ 2:12 Salmo 22.22. § 2:13 Isaías 8.17. * 2:13 Isaías 8.18.

3

Jesús Moisés nemorõ niĩ

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaré tiirére acabónorira, ãmñãsepu wáaadara, Jesús marĩ padeogúre wãcũñññseya. Cũũ Cõamacũ beserigu, cãũyere wededutigu ticoconorigu niĩ. Teero biiri paiaré dutigú, Cõamacũrẽ marĩye niĩadarere sãĩboságu niĩ. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cõamacũ cãũrẽ cũũriguere diamacũ tiigú niirigu niĩwĩ. Moisés Cõamacũrẽ padeoráre sñonígũ niirigu niĩwĩ. ³ Jesuré Moisés nemorõ ãñurõ wãcũnetõñcãrõ booa. Queorémena wedegũda. Sícũ wii tiiquí. Tiíwii tiirígupe tiíwii nemorõ ãñurõ wedesenoqui. Jesurá wii tiirígu tiiróbiro niĩ. ⁴ Wiiré ñña, ateré jĩmasiã: “Sícũ tiíwiiré tiirígu niĩwĩ”. Cõamacũpeja niipetirepũrena tiisugúerigu niĩwĩ. ⁵ Moisépe Cõamacũrẽ padecotegu niijígũ, Cõamacũrẽ padeoráre ãñurõ coterigu niĩwĩ. Cũũ Cõamacũ too síro wedeadare maquẽcãrẽ wederigu niĩwĩ. ⁶ Cristope tiíwii õpũ macũ niijígũ, tiíwii macãrãrẽ ãñurõ cotequi. Marĩ Cõamacũrẽ padeorá tiíwii macãrã niirã tiia. Marĩ Cõamacũrẽ padeorucúra, tiíwiipãra niijãrã tiia. Teero biiri “too síropũ cãũ ticoadarere marĩrẽ ticogũdaqui” jĩ padeorucúra, teerora niirucujããdacu.

Cõamacũrẽ padeorá yeerisãcua

⁷ Teero tiirá, Espiritu Santo jĩriguere wãcũñññseya. Cũũ jĩrigue Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoã: Mecãã múã Cõamacũ wedeserere tuorá,

⁸ yũriijã tiirijãña.

Too sũguero macãrãpu cãũrẽ netõñcãrira tiiróbiro niirijãña. Cũã yucũ manirõ, basocá manirõpu niiritore, Cõamacũ wederi tuorírucuyira.

“¿Niirõrã marĩrẽ ñañarõ tiigúdari cãũ? Tiiríqui”, jĩyira.

⁹ Cõamacũ jĩyigu: “Cũã cuarenta cãmarĩ yũ ãñurõ tiirére ññarucumiwã.

Teeré ññapacara, ‘¿niirõrã marĩrẽ ñañarõ tiigúdari cãũ? Tiiríqui’, jĩ wãcũwã.

¹⁰ Teero tiigú, yũ cããmena cúatu.

Cããrẽ biiro jĩwũ: ‘Múã diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, noo booró tiijãã; yũ dutirére booríã’, jĩwũ.

¹¹ Teero tiigú, cããmena cúagu, jĩwũ: ‘Diamacũrã biiro tiigúda: Yũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũmena yeerisãricu’, jĩwũ”, jĩyigu Cõamacũ,*

jĩ jóanoã.

* 3:11 Salmo 95.7-11.

12 Yáa wedera, cãmerĩ coteya. Sĩcũ ñañarõ wãcũ, padeohégu niirijããrõ. Ñañarõ wãcũrã, padeodúra, too síro múã Cõãmacũ catirucugure cõãrã tiibócu. 13 Biirope tiyá: Bárecoricõrõ Cõãmacũ cũũ “Mecũã” jĩĩrĩ bũreco niirĩ, cãmerĩ wãcũtutuari tiyá. Teero tiihéra, múã sĩquẽrã jĩĩditorere tuorá, ñañarere tiíadacu. Cõãmacũrẽ yũũhera pũũáadacu. 14 Marĩ sicato padeoríguere padeorucújãrã, Cristore bapacũtira niíadacu.

15 Yũũ jĩĩãrirobirora jĩĩ jóanoã:

Mecũã múã Cõãmacũ wedeserere tuorá, yũũrijã tiirijãña.

Too sũguero macãrãpũ Cõãmacũrẽ netõñcãrira tiiróbiro niirijãña,†

jĩĩ jóanoã. 16 Too sũguero macãrãpũ Cõãmacũ wedeserere tuopacára, cũũrẽ netõñcãyira. Cũã niipetira Egiptopũ niimirira Moisés néewitiwarira niiyira. 17 Cuarenta cãmarĩ Cõãmacũ cũã ñañarẽ tiirĩ iñagũ, cũãmena cúayigu. Teero tiirã, cũã yucũ manirõ, basocã manirõpũ diayira. 18 Cõãmacũ cũũrẽ netõñcãrirare biiro jĩiyigu: “Diamacũrã biiro tiigúda: Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu”, jĩiyigu. 19 Teero tiirã, marĩ masĩtoaa: Cũã Cõãmacũrẽ padeoríjĩrã, cũũ ticoadari ditare jeamasĩriyira. Cũũmena yeerisãre buaríyira.

4

1 Cõãmacũ too sũguero macãrãpũre “yũũmena yeerisãrã atiya” jĩĩrirobirora marĩcãrẽ jĩĩgũ tiiquí. Teero tiirã, ãñurõ wãcũãda. Apetó tiirã, múã sĩquẽrã tee yeerisãre buaríbocu. 2 Marĩcã too sũguero macãrãpũ tiiróbirora Cõãmacũye queti ãñurẽ quetire wedenorira niíã. Cũãpe buri peti tee quetire tuoyíra. Padeoríyira. Teero tiirã, ãñurẽre buaríyira. 3 Marĩpe tee quetire padeorãpeja Cõãmacũmena yeerisãre buatóaa. Tee maquẽrẽ Cõãmacũ wedeseçu, biiro jĩiyigu:

“Teero tiigú, cũãmena cúagu, ateré jĩĩwũ:

‘Diamacũrã biiro tiigúda:

Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu’, jĩĩwũ”, jĩiyigu Cõãmacũ,*

jĩĩ jóanoã. Cõãmacũ atibũreco yaponóãri siro, yeerisãyigu.

4 Atecã Cõãmacũye queti jóaripũpũ cũũ atibũrecore yaponóãri bũreco síro macã bũrecore biiro jóanoã:

Seis bũreco siro apebũreco jeari,† Cõãmacũ niipetirere tiíari siro, yeerisãyigu,‡

jĩĩ jóanoã. 5 Ateré jóanemonaã:

Yũũ múãrẽ ticoadari ditare jearicu; yũũmena yeerisãricu,§

† 3:15 Salmo 95.7-8. * 4:3 Salmo 95.11. † 4:4 Pecasãyemena: el séptimo día.

‡ 4:4 Génesis 2.2. § 4:5 Salmo 95.11.

jĩ jÓanoã. ⁶ Too sũguero macãrãpũ ãñuré quetire tuosũguérira niipacara, Cõamacũrẽ netõncãyira. Cũã netõncãrigue wapa cũmena yeerisãre bũariyira. Basocã cũmena yeerisãre bũaádarõ dũsaa ména. ⁷ Teero tiirá, Cõamacũ apébureco beseyigũ sũcã. Cũũ beserĩ bũreco “Mecũã” jĩnoyiro. Marĩ ñecũsũmãã netõncãri siro, peecũmarĩ siro, Cõamacũ David jóariguemena teeré wedeyigũ. Cũũ wederiguere yũũ múãrẽ biiro jóatoaawũ:

Mecũã múã Cõamacũ wedeserere tuorã, yũũrijã tiirijãña,*
 jĩ jÓanoã. ⁸ Josué Israelya põna macãrãrẽ yeerisãrere ticoatã, Cõamacũ too síropũ “Mecũã yũũre yũũrã yeerisãre bũaádacua” jĩrẽ maquẽrẽ wedenemoribojĩyi. ⁹ Teero tiirá, Cõamacũ yeerisãrirobirora marĩ Cõamacũrẽ padeorãcã yeerisãmasĩcu. ¹⁰ Cõamacũ niipetirere tiári siro, yeerisãyigũ. Teero tiiróbiro Cõamacũrẽ padeorãcã paderé yaponõãrirabiro yeerisãcua. ¹¹ Teero tiirá, marĩcã wãcũtutuario booa, Cõamacũmena yeerisããda jĩrã. Too sũguero macãrãpũ Cõamacũrẽ netõncãriro tiiróbiro tiinũnũserijãrõ booa.

¹² Cõamacũ wedesere catirébiro niirucujãã; tutuanetõjõãã. Saderipĩ pũaniña asoyóaripĩbiro niĩã. Tiipĩ nemorõ Cõamacũ wedeserepeja marĩ popeapũ, marĩ yeeripũnapũ, marĩ wãcũrẽpũ, niipetiropũ sããwacu. Cõamacũ wedesere tuorã, marĩ tũgueñare, teero biiri marĩ “biiro tiáda” jĩ wãcũrẽ “ãñuniã” o “ñañaniã” jĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cõamacũ tiirira niijĩrã, cũũrẽ yayiomasĩria. Cũũ niipetire marĩ wãcũrẽre ñãmasĩĩ. Cũũ marĩrẽ “¿deero tiirá teero tiiri?” jĩ sãĩñárĩ, wedenetõnoãdacu.

Jesús paiaré dutigú niĩ

¹⁴ Jesús Cõamacũ macũ, Cõamacũ pũtopũ jearigu, paiaré dutigú niĩ. Teero tiirá, “Jesuré padeóa” jĩrẽre padeorucujãrõ booa. ¹⁵ Jesurã paiaré dutigú marĩ wãcũbayiheri ñãgũ, marĩrẽ bóaneõ ñãmasĩqui. Cũũcã niipetira basocã tiiróbirora niipetire jĩcõãsãnomiyigũ. Jĩcõãsãpacari, sĩcãrĩ ñãñaré tiiriyigũ. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro manirõ Cõamacũ marĩrẽ maĩgũrẽ sãĩãda. Marĩ sãĩrẽcõrõ marĩrẽ bóaneõ ñãgũdaqui; marĩrẽ ãñuré ticodũgarigũ niijĩgũ, tiíapugũdaqui.

5

¹ Paiã cũãrẽ dutigũdũre besera, cũã watoa niigũrẽ be-seeya. Cũũ basocãye maquẽrẽ Cõamacũrẽ sãĩbosãgũdũre sõneconõĩ. Cũũrã basocã Cõamacũrẽ ticodũgarere ticobosai. Cũã ñãñaré tiiriguere acabóre sãĩbosãgũ, wãicũrare sãĩ sõemonecobosai. ² Cũũ basocã niijĩgũ, wãcũbayihegu niĩ.

* 4:7 Salmo 95.7-8.

Teero tiigú, tɔomasĩhērārē, noo booró tiiráre bóaneõ ññaqui. ³ Tutuhegũ niijĩgũ, cũũ basirocã ññañaré tiirígue wapa ãpērārē tiibosárobirora wáicũrare sĩa sóemonecomasĩ.

⁴ Sícũ cũũ basiro “yũũ paiaré dutigú niigũda” jĩ sããmasĩriqui. Cõãmacũ cũũrē bese sōnecoqui, cũũ Aarónrē bese sōnecorobirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cũũ basiro paiaré dutigú sããgũ, cũũ basiro beseriyigũ. Cõãmacũpe cũũrē bese sōnecoyigũ. Cõãmacũrã cũũrē jĩirigũ niiwĩ:

“Mũũ yũũ macũ niĩã. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirere masĩãdacua”, jĩirigũ niiwĩ,*

jĩ jóanoã. ⁶ Ateçãrē Cõãmacũ cũũye queti jóaripũpũ biiro jĩirigũ niiwĩ:

“Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirrobirora niigũdacu”, jĩirigũ niiwĩ,†

jĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapú niigũ, Cõãmacũ cũũ diaadarere netõnémasĩgũmena wedeseiyigũ. Bayiró busũrómena, utirémene cũũrē sãimiyigũ. Cõãmacũ cũũrē quioníremene

padeorí ññagũ, cũũ sãirere tɔoyigũ. ⁸ Cõãmacũ macũ niipacũ, ññañarõ netõyigũ. Teero netõpacú, Cõãmacũ dutirere ãñurõ

yũũgú wáayigũ. ⁹ Ññañarõ netõríguemene tiĩñápetijãyigũ. Teero tiigú, niipetira cũũrē yũũrere netõnégũ, catiré petihere ticogú

wáayigũ. ¹⁰ Cõãmacũ cũũrē paiaré dutigũre sōnecorigũ niiwĩ Melquisedec niirrobirora.

Padeodúri jĩrã, wãcũtutuqaya

¹¹ Melquisedeye maquērē múãrē pee wededũgamiã. Múãrē ãsã wederé wisió niicu. Múã peanetõjõãã masĩdũgara. ¹² Múã yoari Jesuré padeóa. Mecũtĩgãrē ãpērārē buerãpũ niitoabocu.

Teero tiirõno tiirã, Cõãmacũyere buesũguerere wedequẽnorí booa sũcã. Yaarere yaarõno tiirã, mecũtĩgãrē õpẽcõ ãpũrã

tiirõbiro niĩã ména. ¹³ Õpẽcõ díçure ãpũgãno wĩmagũ peti niĩ. Teero tiigú, ãñurõ tiirere, ññañarõ tiirere besemasĩriqui ména.

¹⁴ Yaaré bayirẽpe butoá yaaré niĩã. Cũã ãñurõ buenorira tɔomasĩ, ãñurere, ññañarere ññamasĩ, beserãpũ niicua.

6

¹ Teero tiirã, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere ãñurõ tɔomasĩnemoãda jĩrã. Marĩ buesũgueriguere buerijããda ména. Marĩ Cristoye buesũguerigũre ate niiwũ: “Múã ññañaré tiiré wapa pecamepũ wáaadacu; teero tiirã, wãcũpati,

wasoyá” jĩrere buenowũ. “Cõãmacũrē padeoró booa” jĩrere buenowũ. ² Teero biiri wãmeõtirere, ññaapeórere buenowũ. Teero biiri sũcã “diarira masããdacua; ññañaré tiirãrã pecamepũ

ññañarõ tiinõãdacua” jĩrere buenowũ. ³ Mecũtĩgã Cõãmacũ boorí, Cristoye maquērē ãñurõ tɔomasĩnemoãdacu.

* 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

4 Āpērā Jesús basocáre netōnére quetire añurō tuomasīmiyira. Cūūrē añurōpura masīmiyira. Ēspírítu Santore cəomíyira. 5 Cōāmacū cūūrē padeoráre “añurére tiigúda” jīi jóarigue cūārē padeoré jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cōāmacū tutuaremena tiiēñorī ññarā, “marī diari siropure, nemorō añuré tiigúdaqui” jīimiyira. 6 Teero jīirira niipacara, padeodúyira. Cúā padeodújírā sáa, “wācūpati, wasoyá” jīirére tuonemórā, wasomasīricua. Cúārā Cōāmacū macārē curusapu páabiaturabiro tiicúa. Teeména āpērā cūūrē buijārī tiicúa. 7 Ate queorémena padeodúraye maquērē wedeguda: Naírō oco peacu sicaditapure. Tiidita oco añurō sīnicú. Teero tiiró, ducacuticu. Tiidita ōpū cūūya wii macārāmena teeducare yaacua. Cōāmacū tiiditare añurō tiiquí; nemorō ducacutiri tiiquí. 8 Tiiditapura pota, ññaré dícu wiirí, wapamanírī dita niicu. Cōāmacū tiiditare ññarō tiiquí; sóecōāqui, ducamanijāārō jīigū.

Cōāmacū “añurō tiigúda” jīiriguere tiigúdaqui

9 Yūu maírā, padeodúraye maquērē wedepacu, “múā padeodúayiro” jīigū mee tiia. Múā añurére, netōnére maquērē buatóayiro. 10 Múā Cōāmacūrē maírere ēñorā, āpērā Jesuré padeoráre tiápuyiro. Teero tiápurucujāāyiro ména. Teero tiigú, Cōāmacū diamacú tiigú niijīgū, teeré múā tiirére acabóriqui. 11 Múā ateré bayiró tiirí booa: Āpērārē tiápura, múā niipetira useniremena añurō tiidagáre teerora tiyapácūtijāña. Teero múā tiirí, Cōāmacū “ticoguda” jīirigue queoró múā wācūrōbirora wáadacu. 12 Teero tiirá, daderá niirijāña. Teero daderóno tiirá, āpērā Jesuré añurō padeoráre ñnacūña. Cúā Cōāmacūrē padeocúa; cūū “ticoguda” jīiriguere potocōrō manirō yuecua. Teero tiigú, Cōāmacū cūārē cūū “ticoguda” jīiriguere ticogu tiiquí. Múācā cūārē ñnacū, tiinunúseya.

13 Cōāmacū Abrahamrē “mūurē añurō tiigúda” jīigū, āpī wāmemena wāmepeoriyigu; āpī cūū nemorō niigú maniquí. Teero tiigú, cūū basiro wāmepeoyigu. 14 Abrahamrē biiro jīiyigu: “Diamacúrā jīiā: Mūurē añurō tiigúda; mūu pārāmerā pau basocáputiadacua”, jīiyigu. 15 Abraham potocōrō manirō yuejīgū, cūūrē “añurō tiigúda” jīiriguere buayigu.

16 Múā masīā: Sīcū “yūu diamacúrā jīiā” jīidugagu, Cōāmacū wāmemena wāmepeoqui. Cūū teero jīi wāmepeori tuorā, “diamacúrā jīigū tiiquí” jīirā, cāmerī jīinemicua. 17 Teerora Cōāmacū tiiyigu. Cūū “ticoguda” jīiriguere “diamacúrā wáadacu” jīigū, cūū basiro wāmepeoyigu. Teeména marī cūū añurō ticoadarere yuerá ateré jīimasīā: “Cōāmacū cūū ‘añurō tiigúda’ jīiriguere wasoríqui”, jīimasīā. 18 Teero tiiró, puaró niā

wasomasña maniré: Cõamacũ jĩditore manigú niijĩgũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacú wedeseremena marĩrẽ cũũ netõnérirare wãcũtutuari tii. “Cũũ marĩrẽ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩrirobirora tiigúdaqui”, jĩnoã. ¹⁹ “Cũũ ‘ãñurõ tiigúda’ jĩriguere tiigúdaqui”, jĩ wãcũbayijĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusóro siatúpasori tutu bayiri tutubiro niicu. Peecũmúrõ manirõ niirucujãadacu. Marĩ yucusóro ãñurõ siatúpasonoriwubiro niicu. Tiiwuré siatúpasori tutu Cõamacũ niirõpũ nucurí tutubiro niicu. ²⁰ Toopá Jesús marĩ suguero jeasugueyigũ. Toopá pairé dutigú niijĩgũ, marĩrẽ sãibosáqui. Cũũ pai Melquisedec niirrobirora niirucujãgũdaqui.

7

Jesús Melquisedec niirrobiro pai niiré

¹ Melquisedec wãmecutigu Salem macãrã õpũ niyigũ. Teero biiri pai niyigũ; Cõamacũ ãmũãsepũ niigú cũũrẽ pai sõnecoyigũ. Cũũrã Abrahamrẽ bocagu jeayigũ. Abrahamcã õpãrãména cãmerĩsĩãpetitoa,* coeputúatiri, Melquisedec cũũrẽ bocagu, cũũrẽ jĩyigũ: “Cõamacũ mũũrẽ ãñurõ tiáro”, jĩyigũ. ² Abraham cũũ cãmerĩsĩãrã wapatáariguere pũamóquẽñeburi batocũyigũ. Sicabú maquẽrẽ Melquisedere ticoyigũ. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacú maquẽ tiigú” jĩdũgaro tia. Cũũ Salem macãrã õpũ niyigũ. Salem “Ãñurõ niirecutire” jĩdũgaro tia. Teero tiigú, cũũ “Õpũ ãñurõ niirecutire ticogú” niyigũ. ³ Melquisedec pacusũmũãrẽ, cũũ ñecusũmũãrẽ masña maniã. Cũũ bauariguere, cũũ diariguecãrẽ masña maniã. Teero tiigú, Melquisedec Cõamacũ macũ tiiróbiro pai niirucuqui.

⁴ Mũã Melquisedec upatí macũ niirére wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cũũ sãtãriguere pũamóquẽñeburi cũũ seenéõcũriguere cũũrẽ sicabú maquẽrẽ ticoyigũ.† ⁵ Niipetira judíoa cũũ oterére pũamóquẽñeburi seenéõcũrere sicabú maquẽrẽ Leví pãrãmerã niinũnũsera paiã niirãrẽ ticooya Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora. Cũũrẽ ticorã Abraham pãrãmerã niĩya. Cũũya wedera niipacari, wapaséya. ⁶ Melquisedepeja Leví pãrãmi niinũnũsegũ niiripacũ, Abraham sicabú maquẽrẽ ticori, ñeeyigũ. Teero biiri Abrahamrẽ Cõamacũ “ãñurõ tiigúda” jĩnorigure “Cõamacũ mũũrẽ ãñurõ tiáro” jĩyigũ. ⁷ Mũã masñã: “Cõamacũ mũãrẽ ãñurõ tiáro” jĩgũno cũũ nemorõ upatí macũ niigú niiqui. ⁸ Paiã marĩ watoa niirã ãpẽrã ticorére ñeerã marĩ tiiróbiro diaadara niĩya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja

* 7:1 Génesis 14.14-20. † 7:4 Génesis 14.20.

Cõamacũye queti jóaripũpũ “diayigu” jĩ jóanoña maniã. Catirucugu tiiróbiro niigũrẽ jóanoã. ⁹ Ateré wãcũña: Levi teero biiri cũ pãrãmérã niinunusera cãã basocã ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarã cããcã ticorira tiiróbiro niiyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrẽ bocagu jeari, cãã Abrahammena bauáadara niijĩrã, cãmëna niirã tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paia Leviyã põna macãrã cãã paia dutirére cãocúa Moisére dutiré cũuriguepũre. Cãã tee dutirére tiirã, basocãre añurã quẽnojeári tiimasĩricua. Cãã quẽnojeári tiirí siro niitã, Cõamacũ ãpĩ pai sõnecoribojĩyi. ãpĩrẽ sõnecogu, Aarón pãrãmi niinunusegure sõnecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigũpere sõnecoyigu. ¹² ãpĩ pai sããrĩ, dutirécãrẽ wasopetijãrõ booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigũ maquẽrẽ jóanoã Cõamacũye queti jóaripũpũre.‡ Cũũjã Leviyã põna macũ mee niiyigu. Marĩ masiã: Marĩ Ôpũ Judayã põna macũpe niiyigu. Tii põna macũ sĩcũ pai sããriyigu. Moisés paiayé maquẽrẽ wedesegu, sĩcãrĩ “Judayã põna macãrã paia sãããdacua” jĩriyigu.

¹⁵ Teeré nemorõ masiñoã ãpĩ pai jeariguemena. Cũũrã Melquisedec tiiróbirora niigũ niiyigu. ¹⁶ Leviyã põna macãrã dícu, Moisére dutiré cũurigue jĩrõbirora paia sããrira niiwã. Jesupé Levi pãrãmi niiripacu, cãmũ tutuaremena catiré petihére cãogũ niijĩgũ, pai sããyigu. ¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpũ Jesurẽ teerora jĩ jóanoã:

Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirirobirora niigũdacu,§
jĩ jóanoã.

¹⁸ Paia Leviyã põna macãrã dutiré petijõãyiro. Basocã tee dutirére tiinunusera, acabórere, netõnerere buarĩcua. ¹⁹ Moisére dutiré cũurigue basocãre añurã quẽnojeári tiiriyiro. Tee dutirére tiirõno tiirã, marĩpeja nemorõ añurere cãoa: Jesucristo pai sããriguemena marĩ Cõamacũmena baracũtimasã. Cãmũ pũtopũ wãadarere useniremena yuea.

²⁰ Cõamacũ cãmũ macũrẽ pai sõnecogu, cãmũ basirora “diamacũrã yũũ wãmemena mũũrẽ ateré jĩã” jĩiyigu. ²¹ ãpẽrã paia sããrã, teero jĩñoña maniyira. Cõamacũ cãmũ macũrẽ sõnecogu, cãmũ basirora “diamacũrã yũũ wãmemena mũũrẽ ateré jĩã” jĩiyigu. Cõamacũye queti jóaripũpũre biiro jóanoã:

Cõamacũ basirora “diamacũrã yũũ wãmemena mũũrẽ ateré jĩã” jĩiyigu.

Cãmũ teero jĩrigue wasonõña maniãdacu.

‡ 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4.

“Muu pai niirucujãgũdacu”, jĩyigu,*
 jĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõamacũ Jesuména tiiré Moisére
 dutiré cũirigue nemorõ ãñuré niĩ. Jesús marĩrẽ nemorõ
 ãñuré tiirucũgũdaqui. ²³ Paiá paũ peti sããrucuyira. Cũã
 diari, cũã paiá niiré petijõãyiro; ãpẽrã wasorucúyira.
²⁴ Jesupéja catirucugu niijĩgũ, pai niirucujãgũdaqui; ãpĩ
 cãurẽ wasoríqui. ²⁵ Catirucugu niijĩgũ, marĩye niĩadarere
 Cõamacũrẽ sãĩbosáruqui. Cũũ wãmemena Cõamacũrẽ
 sãĩrãnorẽ diamacũrã netõnémasĩqui.

²⁶ Teero tiigú, Jesús paiaré dutigú peti niĩ. Cũũ tiiróbiro
 niigũrẽna marĩ booa. Cũũ biiro niĩ: Ñañaré manigú, ãñuré
 tiigú, ñañaré tihégũ niĩ; marĩ ñañaré tiirã tiiróbiro niirĩ;
 niipetira ãmũãsepũ niirã nemorõ quioníremena iñanogũ niĩ.
²⁷ Cũũ ãpẽrã paiaré dutirá tiiróbiro tiiríqui. Cũã bárecoricõrõ
 wáicurare sãã, cũã ñañaré tiáriguere acabóre sãícúa. Too
 síro ãpẽrãyére teorora tiibosácu, cũã ñañaré tiárigue wapa.
 Jesupé biirope tiiyigu: Sĩcãrĩrã diayigu. Cũũ diarigue-
 mena basocã ñañaré tiirére wapatípetijãyigu. ²⁸ Moisére du-
 tiré cũiriguepũ paiaré dutirãre besedutire biiro niĩã: Cũã
 wãcũbayihera niipacari, paiá sõneconowã. Tee dutiré cũuri siro
 niipacari, Cõamacũpe cũũ wãmemena cũũ macũrẽ paiaré dutigú
 sõnecoyigu. Cũũ macũpé cũũ tiidutíriguere tiipetírigu niijĩgũ,
 ãñugú peti niĩ.

8

Mama netõnére queti Jesuména jeawũ

¹ Niipetire yũũ jóarigue maquẽ ate niĩã upatĩ maquẽ: Marĩ
 sãcũ paiaré dutigũre cũoa. Cũũ ãmũãsepũ õpũ duirípĩrõ
 Cõamacũ tutuanetõgũ pũtopũ cũũ wãmo diamacũniñape
 jeanuãjeayigu. ² Cũũ ãmũãsepũ ãñunetõjõãri Tatiapũre paiaré
 dutigú niiqui. Cõamacũ basiro tiwiiré tiiyigu; basocã mee
 tiyíra.

³ Niipetira paiaré dutirãre sõnecorira niiwã, wáicurare sãã
 sóemonecoaro jĩrã. Teero biiri oteré ticoaro jĩrã, sõneconorira
 niiwã. Teero tiigú, Jesucristocã pai niijĩgũ, Cõamacũrẽ
 apeyenó ticoré cãoró booa. ⁴ Jesucristo atibãrecopũre
 pũtuãgũpeja, pai niiribojĩyi. ãpẽrã paiá Moisére dutiré
 cũirigue jĩrõbirora Cõamacũrẽ basocã néeatirere ticorã ni-
 itoaya. ⁵ Paiá cũã paderére tiirã, basocã tiirĩ wiipũre padeeya.
 Tiwiĩ ãmũãsepũ niirĩ wii queoré dícu niicu. Marĩ teeré masãã
 Cõamacũ Moisére jĩriguemena. Wiiré tiidutígu, biiro jĩyigu:
 “Niipetire yãa wii maquẽrẽ mũurẽ ãtãgũpã ãñorírobirora tiyã;

* 7:21 Salmo 110.4.

merẽã tiirijãña”, jĩyigu. ⁶ Mama netõnére queti Moisére dutiré cũirigue nemorõ ãñuré niã. Marĩ Jesuré padeoráre “ãñurére bũaádacu” jĩrigue too suguero macãrãrẽ jĩrigue nemorõ ãñuré niã. Teero tiigú, Jesús pai niigũ tiiré ãpẽã paiá tiiré nemorõ ãñuré niã.

⁷ Moisére dutiré cũiriguere basocá niipetirere tiipetijããtã, Cõãmacũ mama netõnére quetire Jesuména cũiribojĩyi.

⁸ Tiipetímasĩhẽrĩ ññagũ, biiro jĩyigu:

Cõãmacũ biiro jĩĩ: “Too síropũ yũũ Israelya põna macãrãrẽ, teero biiri Judayá põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda.

⁹ Too sugueropũ cúã ñecãsũmuãrẽ cũiriguebiro niiriadacu.

Cúãrẽ Egiptopũ niirãrẽ néewitiatigu, tee dutirére cũũmiwũ.

Cúãpe yũũ dutirére tiiriwa.

Teero tiigú, cúãrẽ cõãjãwũ”, jĩĩ marĩ Õpũ.

¹⁰ “Too síropũ Israelya põna macãrãrẽ mama netõnére quetire cũũgũda.

Biiro tiigũda: Yũũ dutirére cúã wãcũrépũre jeari tiigũda;

cúãrẽ yũũ dutirére useniremena yũũri tiigũda.

Teero tiigú, yũũ cúã Õpũ niigũdacu.

Cúãcã yáara niĩadacu.

¹¹ Cúã sícũnorẽ cúã menamacãrãrẽ, cúãya wederare ‘Cõãmacũrẽ masĩña’ jĩĩ bueriadacu.

Teero bueripacari, niipetira yũũre masĩadacu.

Wĩmarã, teero biiri bũtoá masĩadacu.

¹² Cúã ññañaré tiirére acabógũda.

Cúã ññañaré tiiriguere wãcũnemoricu sáa”, jĩĩ Cõãmacũ,* jĩĩ jóanoã.

¹³ Cõãmacũ mama queti wederéména Moisére dutiré cũirigue petirí tiirigu niiwĩ. Bũcu niã. Niipetire bũcu niisuguerigue boonõña maniã. Péero dusaa petiádaró.

9

Cõãmacũwii ãmũãsepũ niirí wii; atibũrecopũ niirí wii maquẽ

¹ Moisére dutiré cũiriguere Cõãmacũrẽ súubusedutiriguere, teero biiri súubuseri wii atiditá niirí wii tiádare maquẽrẽ jóanoyiro. ² Tiiwí wáicũra caseriména tiirí wii niyiro. Sicato sããjeari tatia Ññurí Tatia wãmecutiri tatia niyiro. Toopũre sããwócore yuca pesarígu siete sēnerĩcutirigu nucũyiro. Teero biiri Cõãmacũrẽ ticoré pã péori mesa nucũyiro. ³ Tiitatia berupũ apesutí casero usebetirí caserore netõsáwaropũ apetatía niyiro. Ññunetõjõãri Tatia wãmecutiyo. ⁴ Tiitatiapũ sitiaãñúre

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

sópeoro oromena tiinóriro niyiyo. Teero biiri Cõãmacũ dutiré jóature cõorítiba, oromena sotoá cõmanóritiba niyiyo. Tiitiba popeapũ sicarú oromena tiinóriũ niyiyo. Tiirupú yaaré maná wãmecãtire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarigu sooriwirigu sãñayiro. Teero biiri ütãpĩrĩ Cõãmacũ dutiré jóarepĩrĩ sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoapũ pũanĩñayapapũ ángelea queoré pesayira. Cũã toopú niirĩ, Cõãmacũ toopú niirére ãñooyiro. Ángelea wũure tiitiba sotoapũ súuyiro. Mecãtígãrẽ niipetire tiwiĩ maquẽrẽ wedenemoria.

⁶ Tiiwiiré quẽnorí siro, paiá cũã paderére tiirá, sicato sããjeasugueri tatiapũre sããwarucujãya. ⁷ Apetatiapére paiaré dutigú dícu sicacũmarẽ sicabũreco sããwaqui. Toopú sããwagu, wáicũraye díre néesãwaro dícu néesãwarucuqui. Cũũ basiro, teero biiri basocá cũã masĩripacara, ñañaré tiicúa. Tee ñañaré tiirígue wapare acabóre sãĩgú toopú díre wẽẽbatepeoqui. ⁸ Teero tiiríguemena Espíritu Santo ateré tũomasĩrĩ tiiquí: Tiiwiĩ niiritore ména, basocá Ññunetõjõãri Tatiapũre sããwamasĩricua ména. ⁹ Tee niipetire too suguero maquẽpũ atitó maquẽ queoré niĩã. Cõãmacũrẽ ticoré, cũã wáicũrare sóemonecore basocáre Cõãmacũmena añurõ tũgueñarĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré cũũrigue basocáre “teeré yaarijãña; teeré sñinirjãña; biirope coseyá” jĩrẽ dutiré dícu niĩã. Tee dutiré sotoá maquẽ niiré dícu niĩã. Tee dutiré añurã pũtuári tiiría. Cõãmacũ tee dutirére basocáre tiidutirigu niiwĩ, téé Jesús jearipũ. Cũũmenarã Cõãmacũ niipetirere wasorí tiirígu niiwĩ.

¹¹ Cristope atitoarigu niiwĩ. Atitóre cũũrã paiaré dutigú peti niĩ. Cũũ marĩrẽ añurére néeatirigu niiwĩ. Cũũ paiaré dutigú tiirucúrenorẽ ãmũãse macã wiipũ tiigú tiiquí. Tiwiĩ atibũreco macã wii nemorõ pairí wii, nemorõ añurí wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu. Atibũreco macã wii mee niicu. ¹² Cristo ãmũãse macã wii Ññunetõjõãri Tatiapũre sããwarigu niiwĩ. Toopú sããwagu, cabraye dímena, wecuá wĩmarãye dímena sããwaririgu niiwĩ. Teero tiiróno tiigú, cũũye dímena sĩcãrĩrã sããwarigu niiwĩ. Teeména marĩrẽ netõnégũ catiré petihére buarí tiirígu niiwĩ. ¹³ Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora basocá daarirare padeñããri siro, Cõãmacũ ññacoropũre jũĩrĩpíra pũtuáya. Teero tiirá, wecuá ãmũãye díre, cabraye díre, teero biiri wecu wĩmagõrẽ sóerigue nitĩmena jũĩrĩpírrare wẽẽbatepeoya. Cũãrẽ Cõãmacũ ññacoropũre jũĩrĩmanĩrã pũtuádutira teero tiimíya. Cũã sotoá dícu añurã pũtuáya. ¹⁴ Cristoye dípe nemorõ marĩrẽ añurõ tiiápua. Cristo ñañaré manigú Espíritu Santo niirucugu tutuaremena cũũya õpũũrẽ Cõãmacũrẽ wiyayígu. Cũũye dímena marĩ ñañaré tiirére

acabórigu niiwĩ. Marĩ acabónorira niijĩrã, ãñurõ tũgueñaã sũcã. Teero tiirã, Cõãmacũ catiré cũogũ boorére tiimasfã.

¹⁵ Teero tiigũ, Cristo mama netõnére quetire néeatirigu niĩ. Tee quetimena Cõãmacũ beserira cúãrẽ “ticogũda” jĩiriguere ñeeãdacua. Cũũ “ticogũda” jĩirigue petirĩcu. Basocã Moisére dutiré cũũriguemena niimirira teeré netõnũcãrã Cristo diariguemena acabóre buayĩra. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niĩã: Sĩcũ cũũ diaadari suguero, “yũũ cuoré yãa wederare putuãadacu” jĩĩ jóacũqui. Cũũ catipacari, cũũya wedera cũũ jóacũripũ jĩĩrõbirora tiimasĩricua ména. Cũũ diari ñña, cũũrẽ yaatóa, cũũ jóacũripũ dutirobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirõbirora wáayiro Moisére dutiré cũũriguecã: Díi õmayucoremena nũcãyĩro. ¹⁹ Moisés biiro tiiyĩgu: Cũũ niipetire tee dutirére niipetira tũocóropũ bueyĩgu. Buetoa, wecuã wĩmarãye díire, cabraye díire ocoména wúo, hisopo wãmecutiri dupurire peene, ovejaye póa sõãrémena siatú, díire soaneyĩgu. Teeména Cõãmacũye dutiré jóaripũrẽ, teero biiri basocã niipetirare wẽẽbatepeoyĩgu. ²⁰ Cũũ teero tiĩari siro, cúãrẽ jĩiyĩgu: “Ate díimena Cõãmacũ marĩrẽ dutiré cũũrigue nũcãã. Tee dutirére tiirucújãrõ booa”, jĩiyĩgu. ²¹ Teerora sũcã Moisés súubuseri wiire díimena wẽẽbatepeoyĩgu. Teero biiri niipetire tiiwĩi popeapu niirére wẽẽbatepeoyĩgu. ²² Cõãmacũ dutiré jĩĩrõbirora niipetire ãñuré niihẽre díimena ãñuré putuãa. Díi õmayucore manĩrĩ, Cõãmacũ basocã ññañaré tiirére acabóriqui.

Jesús cũũ diariguemena basocã ññañaré tiirére acabóre

²³ Tiiwĩi maquẽ ãmũãsepũ niirĩ wii maquẽ queoré díicu niipacari, biiro tiiyĩra: Wáicũrare sãã, cúãye díimena wẽẽbatepeoyira. Teeména Cõãmacũ ññacoropũ ãñuré putuãyiro. Ñmũãsepũ niirĩ wii maquẽpeja wáicũraye díire boorĩcu; ãñunemorepere boocú; Cristoye díi õmayudiarigupere boocú. ²⁴ Cristo atibũrecopũ niigũ, Ññunetõjõãri Tatiapũre sããwariyĩgu. Tiiwĩi basocã tiirĩ wii niĩã; ãmũãsepũ niirĩ wii queoré díicu niĩã. Cũũ ãmũãsepũ niirĩ wiipere sããwayĩgu. Atitóre cũũ Cõãmacũ putopũ marĩrẽ sãĩbosãgu tiiquĩ. ²⁵ Paiaré dutigã judíoayũ Ññunetõjõãri Tatiapũre cũmarĩcõrõ sããwaqui. Cũũye díire néesãwariqui; wáicũraye díipere néesãwaqui. Cristopeja ãmũãsepũ sũcãrĩrã cúãye díire néesãwayĩgu. ²⁶ Cũmarĩcõrõ néesãwarigu niigũjã, atibũreco nũcãrĩpũra pee peti ññañarõ netõ, diarucubojĩyi. Teero tiirõno tiigũ, atitõ niiture bũrecorire sũcãrĩrã bauayĩgu. Cũũrã sũcã niipetiraye niĩadarere diabosayĩgu. Cũũ diariguemenaarã marĩ ññañaré tiirére acabórigu niiwĩ. ²⁷ Marĩcã niipetira sũcãrĩrã diaadacu. Diari siro, Cõãmacũ duiró díamacũ jeaadacu. Toopã cúãrẽ padeorãre ãñurõ wáadarere wedegũdaqui; cúãrẽ padeohérare ññañarõ wáadarere wedegũdaqui. ²⁸ Cristocã sũcãrĩrã diayĩgu.

Cũã diari, cũũye díi òmayudiayiro. Teeména pau basocá ñañaré tiirére diabosayigu. Too síro putuataatigudaqui. Basocá ñañaré tiirére diabosagu mee atigudaqui. Cũãrẽ yuerápere netõnérere néeatigudaqui.

10

¹ Cõãmacũ basocáre “too síropu ãñurã peti putuári tiigúda” jĩrere tuomasĩsuguearo jĩgũ, Moisémena dutirére cũũrigu niiwĩ. Tee dutiré queoré dícu niia. Teero tiiró, tee dutiré basocáre Cõãmacũmena ãñurõ niirĩ tiiricu. Cũã cũmarĩcõrõ wáicurare sãã sóemonecore Cõãmacũ ññacoropure ãñurã peti putuári tiiricu. ² Tee basocáre ãñurã putuári tiimasĩatã, cũã wáicurare sóemonecorere duujãbojĩya. Cũã sĩcãrĩ sóemonecoremenarã cũã ñañaré tiirére acabónorirapu putuátoabojĩya; ñañaré tiirírira tiiróbiro tagueñabojĩya. ³ Biirope niyyiro: Cũã wáicurare sóemonecora, cũã ñañaré tiiríguere cũmarĩcõrõ wácũrã, teero tiiyíra. ⁴ Wecuáye díi, cabraye díi ñañaré tiiríguere cosemasĩricu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibárecopure atirigu Cõãmacũmena wedeseriguere jóanoriro niiwã. Biiro jóanoã:

Wáicurare sããrémena, teero biiri oteré ticorémene mũũ useniria.

Teero tiigú, mũũ yũũre õpũũcutigu bauári tiirígu niiwã, basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutigu.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mũũrẽ usenirĩ tiiría.

⁷ Teero mũũ usenihẽre wapa yũũ mũũrẽ biiro jĩwũ:

“Cõãmacũ, mũũye queti jóaripũpu yé maquẽrẽ jóarirobirora mũũ boorére tiigú atigu tiiwá”,*

jĩ jóanoã. ⁸ Cũã tiipũpũre Cõãmacũrẽ ateré jĩsũguerigu niiwĩ: “Wáicurare sããrémena, oteré ticorémene, wáicurare sóemonecoremena, wáicurare sóeditioremena mũũrẽ usenirĩ tiiría”, jĩsũguerigu niiwĩ. Moisére dutiré cũũrigue teeré tiidutipacari, Cõãmacũrẽ usenirĩ tiiría. ⁹ Teeré jĩãari siro, tiipũpũre Cristo Cõãmacũrẽ ateré jĩrigu niiwĩ: “Mũũ boorére tiigú atigu tiiwá”, jĩrigu niiwĩ. Teero jĩgũ, cũã diariguemene too sugueropu cũã tiirécutiriguere wasoyígu. ¹⁰ Jesucristo Cõãmacũ boorére tiijĩgũ, diarigu niiwĩ. Cũã sĩcãrĩrã marĩ nipetirare diabosarigu niiwĩ. Cũã teero tiirémene marĩrẽ ãñurã putuári tiirígu niiwĩ.

¹¹ Niipetira judíoa paiá búrecoricõrõ nucũjĩrã, wáicurare sãã sóemonecorucuya. Cũã teero tiipacári, basocá ñañaré tiirére cosemasĩña maniã. ¹² Jesucristopeja sĩcãrĩrã cũã diariguemene basocá ñañaré tiirére cosepetírigu niiwĩ. Cũã teero tiirí

* 10:7 Salmo 40.6-8.

siro, Cõamacũya wãmo diamacũniñape jeanuãjeayigu. ¹³ Too síro Cõamacũ niipetira Jesucristore ññatutirare cũũ dutiriguere añurõ yũũri tiigúdaqui. Jesucristo toopá duigu, teerora wáaaro jĩĩgũ, yuegu tiiquí. ¹⁴ Marĩ ñañaré tiirere acabógũ, sícãrĩrã cũũ diariguemena marĩrẽ añurã pũtuádoari tiiyigu. ¹⁵ Tee diamacũrã niirĩ, Espíritu Santocã marĩrẽ “teerora niĩã” jĩĩ wedequi. Cũũ biiro jĩĩsuguequi:

¹⁶ “Too síropũ yũũ cũãrẽ ‘mama netõnére quetire cũũgũda’ jĩĩrigue biiro niĩã”, jĩĩyigu Cõamacũ.

“Cũãrẽ yũũ dutirere useniremena yũũri tiigúda.

Teero biiri yũũ dutirere cũã wãcũrẽpũre jeari tiigúda”, jĩĩyigu.†

¹⁷ Too síro biiro jĩĩnemoqui:

“Cũã ñañaré tiirere, cũã netõncãrere wãcũnemoricu sãa”, jĩĩrigu niiwĩ,‡

jĩĩ jóanoã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ ñañaré tiiré wapare acabónorira niijĩrã, wáicũrere sóemonecorere boonemóricu sãa.

Jesucristoye díimena Cõamacũmena wedesemasĩã

¹⁹ Teero tiirã, yáa wedera, Jesuyé díimena marĩ cuiro manirõ Ññunetõjõãri Tatiapũre sããwara tiiróbiro niĩã, cũũmena wedeseada jĩĩrã. ²⁰ Ññunetõjõãri Tatiapũ cãmotári casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro.§

Teero tiigú, Jesús cũũ diariguemena Cõamacũ niirõpũre pãõyigu. Cũũ pãõremena marĩ Cõamacũmena bapacutimasĩã.

²¹ Jesús paíaré dutigú peti ãmũãsepũ Cõamacũwiipũ marĩye niĩadarere sãĩboságũ niĩ. ²² Cũũrã marĩ “ñañaré tiirã niĩã” jĩĩ tũgueñamirirare wapa cũohera pũtuári tiirigu niiwĩ. Oco jũĩrĩmaníremena marĩye õpũũrĩ cusionorira tiiróbiro niĩã. Marĩ ñañaré tiiriguere cosepetinorirapũ niĩã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ diamacũ wãcũrẽmena, añurõ padeorẽmena sãĩãda.

“Teero padeoãmajãrã tiicú” jĩĩrõ manirõ sãĩãda. ²³ Cõamacũ “teero tiigúda” jĩĩriguere tiigúdaqui. Teero tiirã, wasoró manirõ padeorucújããda. ²⁴ Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerĩ maĩãrõ jĩĩrã, añurere tiiaró jĩĩrã, ¿deerope cũãrẽ tiiapuadari?” jĩĩ wãcũãda.

²⁵ Jesurẽ padeorãmena neãdurijããda sĩquẽrã tiirucúrobiro. Cũã tiiróbiro tiiróno tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiĩãda. “Marĩ Õpũ pũtuãatiadaro péero dũsaa” jĩĩ wãcũrã, nemorõrã cãmerĩ wãcũtutuari tiĩãda.

²⁶ Marĩ diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, ñañaré tiinemówara, ¿noãyé díimena teeré coseré bũagári? Bũayá manicú. ²⁷ Ññañarõ tiiré peti Cõamacũ tiirépere bũããdadu. Pecame asiríme cũũrẽ ññatutirirare sóerimepũre jeaadacu. ²⁸ Too sugueropũre Moisés

† 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34. § 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38.

dutirére netõnucãrigunorẽ puarã o ãĩãrã ãñaãrira wedesããri siro, cãurẽ bóaneõrõ manirõ sããcõãyira. ²⁹ Múã wãcũrĩ, Cõãmacũ macũrẽ “boorídojãga” jĩgãnopere ¿nocõrõ ñañarõ tinógũdari? Bayirõ ñañarõ wãaadacu cãurẽ. Cũ Jesurẽ “booríã” jĩrẽ dícu jĩriqui. Jesuyé dí cãurẽ cosepacári, tee díre “wapa-maníã” jĩ wedesequi. Teero biiri Espiritu Santo cãurẽ añurõ tiimírigure ñañarõ jĩqui. ³⁰ Cõãmacũ ateré wedeseriguere marĩ masíã: “Y_{HH} cãmebosãgũda; y_{HH} wapa tiigũdacu”,* jĩ jóanoã. Apeycãrẽ jóanoã: “Marĩ Ôpũ cãuyarare cúã ñañaré tiiré wapore ñañarõ tiigũdaqui”,† jĩ jóanoã. ³¹ Cõãmacũ catirucugu basocãre ñañarõ tiiré bayirõ quioré niã.

³² Múãrẽ sicato wáariguere wãcũña. Tíatore múã Jesús basocãre netõnére quetire tuomasíãri siro, ñañarõ netõyíro. Múã teero netõpacára, wãcũtutuarira niwũ. ³³ Siquerã basocã ñãacoropũ ñañarõ jĩ buijãnorira niwũ; ñañarõ tiíápenorira niwũ. Apetó múã menamacãrã teero ñañarõ netõrĩrare tiíápurira niwũ. ³⁴ Múã peresuwiipũ niirãrẽ bóaneõ ññarira niwũ. ãpẽrã múãyere ãmarĩ, useniremena nucãrĩra niwũ. Múã ãmũãsepũ cuoádarepere “atiditã maquẽ nemorõ ãñunetõnucãre niicu” jĩrira niwũ. “Tee petirĩcu” jĩrã, wãcũtutuarira niwũ. ³⁵ Teero tiirã, cuiro manirõ padeoyã. Teero padeorucúra, nemorõ añurere ñeeãdacu. ³⁶ Múã ñañarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucújãrõ booa. Teero tiirã, Cõãmacũ boorére tiirĩ siro, cãũ “ticogũda” jĩriguere múã ñeeãdacu. ³⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩ jóanoã:

“Atigũda” jĩrigũ máata atigũdaqui. Pearó manirõ jeagũdaqui. ³⁸ “Ãñugũrã niĩ” y_{HH} jĩgũno cãũ padeorẽmena niirucugũdaqui.

Y_{HH}re padeodújããtã, cãũmena useniricu,‡ jĩ jóanoã. ³⁹ Marĩpeja Jesurẽ padeorere duurãbiro niiria. Teero tiirã, marĩ pecamepũ wáaricu. Marĩ cãurẽ padeorã, netõnénoãdara niã.

11

Cõãmacũrẽ padeorĩraye queti

¹ Marĩ padeorẽmena biiro jĩmasíã: Cõãmacũ “teero tiigũda” jĩriguere diamacũrã tiigũdaqui. Teero biiri marĩ ñnaripacara, “diamacũrã niicu” jĩmasíã. ² Too sugueropũ marĩ ñecũsũmũã Cõãmacũrẽ padeoyíra. Teero tiigũ, Cõãmacũ cúãrẽ “añurãrã niĩya” jĩyigũ.

³ Marĩ Cõãmacũrẽ padeojĩrã, biiro masíã: Cũ atibúreco nirere niipetirere bauanégũ, cãũ dutirẽmena bauanérigu niwĩ.

* 10:30 Deuteronomio 32.35. † 10:30 Deuteronomio 32.36. ‡ 10:38 Habacuc 2.3-4.

Teero tiiró, atibúreco maquẽ marĩ mecũtigã ññaré sicutopure ññaña manirigue niĩã.

⁴ Abel Cõamacũrẽ padeojĩgũ, biiro tiiyĩgu: Cõamacũrẽ ticogu, oveja añugũrẽ sĩa sóemonecoyigu. Cũũ sõwũ Caín ticorigue nemorõ añurẽ ticoyigu. Cõamacũ Abelre “añugũrã niĩ” jĩ ññagũ, cũũ ticoriguere ñeeyigu.* Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cũũ Cõamacũrẽ padeorĩgue atitócãrẽ marĩrẽ buerẽ néeatia.

⁵ Enoc Cõamacũrẽ padeojĩgũ, diaripacari, Cõamacũ cũũrẽ cũũ p̄tor̄p̄ néemuãwayigu. Ap̄erã cũũrẽ ãmaãmiyira. Buarĩyira. Cõamacũye queti jóaripũp̄ biiro jóanoã: “Cõamacũ Enorẽ useniremena ññayigu. Teero tiigũ, cũũrẽ néemuãwayigu”,† jĩ jóanoã. ⁶ Marĩ Cõamacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũrẽ usenirĩ timasĩria. Cõamacũmena bapacũtidugagũno “diamacũrã ni-iqui” jĩrõ booa. Teero biiri “cũũrẽ yũũ padeorẽmena sãrĩ, añurõ tiigũdaqui” jĩrõ booa.

⁷ Noé Cõamacũrẽ padeojĩgũ, doorĩwũ pairĩwure tiiyĩgu. Cõamacũ cũũ too síro tiiádarere Noerẽ wedeyigu. Noé teero wáadarere ññaripacu, Cõamacũrẽ quioniremena ññajĩgũ, cũũya wederare netõnégũda jĩgũ, tiiwurẽ tiiyĩgu.‡ Teero padeorẽmena tiiwurẽ tiigũ, too macãrã duaadarere, teero biiri cũã pecamer̄p̄ wáadarere t̄omasĩrĩ tiimiyigu. Cũũ padeorĩ, Cõamacũ cũũrẽ “añugũrã niĩ” jĩ ññayigu.

⁸ Abraham Cõamacũrẽ padeojĩgũ, cũũ jĩrirobirora tiiyĩgu. Cõamacũ cũũrẽ apeditapũ cũũrẽ ticoadari ditapũ wáadutiri, wáyigu. Cũũya macãrẽ witiwagu, “tiiditapũ wáagu tia” jĩrõ manirõ wáajõayigu. § ⁹ Cõamacũrẽ padeojĩgũ, cũũrẽ “ticogũda” jĩri ditapũ jea, niiyigu. Cũũya dita niipacari, sicutita waso, niyigu. Wáicũra caserimena tiirĩ wiipũ niiyigu. Cũũ macũ Isaac, teero biiri cũũ pãrãmĩ Jacob teerora niinũnũseyira. Cõamacũ cũãcãrẽ tiiditare “ticogũda” jĩyigu.* ¹⁰ Abraham macã manigũ niijĩgũ, añurõ tiirĩ macã cũũ niirucujãadari macãpere yueyigu. Tiimacã, ãmũãsepũ niirĩ macã, Cõamacũ tiirĩ macã niĩã.

¹¹ Abraham Cõamacũrẽ padeojĩgũ, bũcũ peti niipacu, Saracã põnamanigõ niipacari, tutuare buayigu. Cũũrẽ Cõamacũ tutuare ticoriguemena põnacũtiyigu. Cũũ biiro wãcũyigu: “Cõamacũ yũũre ‘pau pãrãmérãcutigũdacu’ jĩriguere queorõ tiigũdaqui”, jĩ wãcũyigu.† ¹² Teero tiigũ, Abraham bũcũ peti niipacu, macãcutiyigu. Macãcuti, too síro pau peti pãrãmérãcutiyigu. Ñocõãrẽ, ditatuparire queopetĩmasĩña manirõbiro cũũ pãrãmérãrẽ queopetĩmasĩña manĩã.‡

* **11:4** Génesis 4.3-7. † **11:5** Génesis 5.21-24. ‡ **11:7** Génesis 6.13-22. § **11:8** Génesis 12.1-5. * **11:9** Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † **11:11** Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ **11:12** Génesis 22.17.

13 Cúã niipetira Cõamacũ cúãrẽ “ticoguda” jĩriguere ñeeripacara, diajõãyira. Cúã padeojĩrã, cũũ ticoadarere yoaropũ ññarãbiro nijãyira. “Teeré cõoadacu” jĩ wãcũrã, useniyira. Cúã teeré wãcũrã, “atiditapére wáanetõri basoca niiã” jĩyira. 14 Teeré jĩrãno cúã niĩadari dita petire ãmaãrã tiiya. 15 Cúã witiwari ditapure wãcũrãjã, coebõjya. 16 Cúã niimiri dita nemorõ ãñurõ niĩadari dita petire booyira. Ƴmũãsepure niidugayira. Teero tiigú, Cõamacũ cúã “ũsã Ƴpũ niĩ” jĩrĩ, bobosãriyigũ. Teero bobosãrijigũ, cúã niĩadari macãrẽ ãmũãsepure quẽnoyũetoayigũ.

17-18 Abraham Cõamacũrẽ padeojigũ, cũũ macũ Isaare wáicure sã sõemonecorobiro tiigũdu tiimiyigũ. Cõamacũ “¿diamacũrã yũre padeomĩ cũũ?” jĩgũ, teero tiidutiigũ. Cõamacũ Abrahamrẽ “Isaac pãrãmerã niinũnũsera mũũ pãrãmerã peti niĩadacua” jĩri siro niipacari, Abraham cũũ macũ sãcũ niigũrẽ sãgũdu tiimiyigũ. § 19 Abraham biiro wãcũyigũ: “Cõamacũ diarirapũrena masõmasĩ”, jĩ wãcũyigũ.* Teero tiirã, marĩ biiro jĩmasã: “Abraham cũũ macũrẽ diarigũrẽ masõrigũ tiirõbiro cõoyigũ”, jĩmasã.

20 Isaac Cõamacũrẽ padeojigũ, cũũ põna Jacoré, Esaúre cúãrẽ too síro wáaadare wedecũyigũ. †

21 Jacob Cõamacũrẽ padeojigũ, cũũ diaadari suguerogã, José põnarẽ too síro wáaadare wedecũyigũ. Teero wedesegũ, cũũ tuurítuarigũmena túãñe, Cõamacũrẽ “ãñuniã mũũ” jĩyigũ. ‡

22 José Cõamacũrẽ padeojigũ, diagũdu, cũũya wederare cúã too síropũ Egiptopũ witiwari, cũũye cõãrĩrẽ néewadutiigũ. §

23 Moisés pacũsũmũã Cõamacũrẽ padeojĩrã, Moisés bauári, cũũrẽ ñĩãrã muĩpũrã yayiõ, cõoyira. “Ãñugũ peti niĩ”, jĩ ññayira. Egipto macãrã Ƴpũ wĩmarã ãmũãrẽ Israelya põna macãrãrẽ siãdutipacari, cuiyira.*

24 Moisés Cõamacũrẽ padeojigũ, bũcũãgũ, “Egipto macãrã Ƴpũ macõ macũ niĩ” jĩrẽre booriigũ. † 25 Coomena putũãgũ, Cõamacũ boorere tiiripacu, apeyenõ ãñurere cõobõjyi; atiburecopure usenibõjyi. Toopare putũãrono tiigú, Cõamacũrẽ padeorãmenape ññarõ netõãpudugayigũ. 26 Cũũ Cristo atiburecopũ niigũ ññarõ netõãdare tiirõbiro ññarõ netõyigũ. “Yũũ teero ññarõ netõrẽ Egipto macãrã cúã cõorẽ nemorõ wapacũtia”, jĩ wãcũyigũ. Cõamacũ cũũrẽ too síropũ ticoadarere wãcũgũ, teero jĩyigũ.

§ 11:17-18 Génesis 21.12; 22.1-14. * 11:19 Génesis 22.5. † 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ 11:21 Génesis 48.1-20. § 11:22 Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * 11:23 Éxodo 1.22-2.2. † 11:24 Éxodo 2.10-12.

27 Cõāmacūrē padeojīgū, Egiptopu niiārigu witiwayigu.‡ Too macārā õpū cúagu niipacari, cuiro manirõ witiwayigu. Cõāmacū bauhéguere ñāgū tiiróbiro padeorucújāyigu. 28 Cõāmacūrē padeojīgū, Pascua sicato nucārí burecore Cõāmacū tiidutírere tiiyígu. Israelya põna macārārē corderoare siādutí, cúāye díimena wiserí sopepāmarí wesarire tuusiādutiýigu. Teero tiigú, ángelepe tee díire ññajīgū, bauásuguerigure siāriýigu. §

29 Israelya põna macārā Cõāmacūrē padeojírā, día Sõārímaarē tīawayira. Maa añurõ boporímaarē tiiróbiro tīawayira. Egipto macārāpe cúā siro tīawama jīrā, duapetijõāyira.*

30 Israelya põna macārā Cõāmacūrē padeojírā, Jericó wāmecutiri macā wesare siete burecori sodeayira. Cúā Cõāmacūrē padeorémēna tiimacā wesa niirí sānirõ ütāmena weeri sānirõca peecūmújõāyiro.† 31 Rahab ãmñāmena ñeeape wapatári basoco Cõāmacūrē padeojīgõ, Israelya põna macārā ññadutira jearáre añurõ bocayigo.‡ Teero tiigó, tiimacā macārā Cõāmacūrē netõnucārāmēna diariyigo. §

32 ¿Ñeerē wedenemogūdari yuu? Niipetiraye quetire wedemasíña maniā. Gedeón,* Barac,† Sansón,‡ Jefe,§ David,* Samuel,† teero biiri āpērā profetas tiiríguere wedepetiriga. 33 Cúā Cõāmacūrē padeojírā, biiro tiyíra: Apeditári macārāmēna cāmerísīā, netõnucāyira; cúāya wederare diamacūrā dutiyira; Cõāmacū “tiápuguda” jīriguere ñeeyira; yáíwa niirõpu biadupópacari, cúā padeorémēna yáíwaye userire biarí tiyíra;‡ 34 pairíme pecame jūūrõpu sõnecoricārē, jūūriyira; § āpērā cúārē espadamēna siādugári, dutijāyira; tutuarimirira tutuara wáyira; cāmerísīārā wāara, nemorõ tutuara wáyira; cúā wāpārāmēna cāmerísīārā, cúārē netõnucāyira. 35 Siquērā numiā cúā põna diaarirare masõārirapure wiyánóyira sūcā.*

Āpērāpé ññarõ tiinóyira. Cúā padeodúatā, peresuwiipu niirārē wionéconoboýya. Cúāpe ãmñāsepū catiré petihére cuodugára, padeodúriyira. 36 Āpērā ññarõ bui, tñananóyira.† Āpērā cõmedárimēna siatú, peresuwiipu daponoyira.‡

‡ 11:27 Éxodo 13.17-14.30. § 11:28 Éxodo 12.21-30. * 11:29 Éxodo 14.21-31.

† 11:30 Josué 6.12-21. ‡ 11:31 Josué 2.1-21. § 11:31 Josué 6.22-25. * 11:32

Jueces 6-8. † 11:32 Jueces 4-5. ‡ 11:32 Jueces 13-16. § 11:32 Jueces 11-12.

* 11:32 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † 11:32 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ 11:33 Daniel

6. § 11:34 Daniel 3. * 11:35 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † 11:36 Jeremías 20.2; 37.15. ‡ 11:36 1 Reyes 22.26-27.

37 Āpērā ūtāperimena déesĩānoyira.Š Āpērā cúāye ōpūūrī deco widetānoyira. Āpērā espadamena páatasĩānoyira.* Āpērā suti manirā oveja caseri, cabra caserimena dícu sãnarira cuicãmesãyira. Cúã bóaneōrã, ñañarō tiinórira, cãmitunorira niyira. 38 Cúã atibáreco macārã† nemorō añurã niipacari, atibáreco macārã cúã añurére ñnadugariyira; cúãrē cōãdugayira. Cōãmacūrē padeoré wapa cúãrē ñañarō tiiri, cuira, basocá manirō, yuc₄ manirōp₄, ūtāyuc₄p₄, ūtātutirip₄, ditacoperip₄ niisodeaatiyira.

39 Cōãmacū cúã niipetira padeorí ññagū, “añurãrã niĩya” jĩyigū. Cūũ teero jĩri siro niipacari, cūũ cúãrē “ticoguda” jĩriguere ñeeriyira ména. 40 Cúã ñeeādari suguero, Cōãmacū marĩrē nemorō añuré tiisuguédugarigū niiwĩ. Cūũ teero tiiri siro, cúã marĩmena sĩcārōména añurã quēnojeáadacua.

12

Jesuré nññadutíre

1 Teero tiirá, cúãrē wácũada. Cúã pa₄ duuró manirō “Cōãmacū ‘ticoguda’ jĩriguere ticogudaqui” jĩ padeorucúyira. Cúã padeoríguere wácūrã, marĩcã teorora padeorucújãada. Cutarí basoc₄ máata jeadugag₄ tiiróbiro niĩada. Cūũ niipetire nucūrere cūũjã, cutawáqui. Cūũ nucūrere cūũre tiiróbiro marĩ niipetire ñañaré tiirere duujãrō booa. Teeré duurá, Cōãmacū boorépere tiirucújãrō booa. 2 Jesuré wácūnññusero booa. Cūũrã marĩrē sicato padeorí tiiwí. Cūũrã marĩrē padeoyapácütiri tiigúdaqui. Cōãmacūrē padeojĩgū, cūũ too siro ñsenire buaádarere wácūgū, curusap₄ páabiaturrere nucājãyig₄. Boboró manirō diayig₄. Teero tiigú, mecütígãrē Cōãmacūya wãmo diamacūniñape jeanuãqui.

3 Múã Jesús ñañarō netōríguere wácūña. Ñañarã cūũrē bayiró ñañarō tiiyira. Teero tiirá, múãcã ñañarō netōrã, páasutiro manirō cūũrē padeorucújãna. 4 Ñañarã cúã ñañaré tiiri, múã wederé wapa múãrē sĩarĩ tugueñañaria ména. 5 Sĩcū basocú cūũ pōnarē wederébiro Cōãmacū múãrē wedei. Cūũye queti jóaripūp₄ wederiguere ¿wácūrigari? Biiro jĩã: Y₄ñ macū, Cōãmacū mññrē bayiró wederémena quēnojeáadutiri, teero ññacōãrijãña.

Cūũ mññrē tutiri, páasutirijãña.

6 Cōãmacū cūũ maĩrãrē bayiró quēnojeári tiiquí.

Niipetira cūũ pōnarē cúã ñañaré tiiri, ñañarō tiiquí.*

Š 11:37 2 Crónicas 24.21. * 11:37 Jeremías 26.20-23. † 11:38 “Atibáreco macārã” jĩñoã Cōãmacūrē padeohérare. * 12:6 Proverbios 3.11-12.

jĩ jóanoã. ⁷ Múã ñañarõ netõrã, “Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeáutigũ tiiquí” jĩrã, ñacãjãña. Cõãmacũ múãrẽ cũũ põnabiro tiiquí. Niipetira pacusũmũã cũã põnarẽ quẽnojeári tiicúa. ⁸ Cõãmacũ niipetira cũũ põnarẽ quẽnojeári tiiquí. Cũũ múãrẽ quẽnohẽrĩ, cũũ põna díamacũ mee niicu. Pacu manirã, teero buaríra tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marĩ wĩmarã niirĩ, marĩ pacusũmũã marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cũã teero tiiríguere marĩ padeowá. Teero tiirá, marĩ Pacu ãmũãsepu niigũpereja toorã nemorõ yũro booa. Teero yũrucujãrã, catirucujããdacu. ¹⁰ Marĩ pacusũmũã atibúrecopũ macãrã, marĩ cũãmena niirĩ, marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cũã ãñurõ niidutira, cũã põõtẽõrõ quẽnowã. Cõãmacũpe marĩrẽ cũũ tiiróbiro ñañaré manirã niidutigũ, quẽnojeári tiiquí. ¹¹ Diamacãrã niiã: Marĩrẽ quẽnojeári tiirítabere tũsaya maniã. Pũni niiã. Teero niipacari, quẽnorémã ãñurõ wáari tia. Too síropũre ãñurõ cũũ booróbiro diamacũ tiiádacu; ãñurõ niirecutirere bũãádacu.

Cõãmacũyere tũodũgáheri, quio niiã

¹² Teero tiirá, basocá wãmorĩ, dũpori tutuhera tiiróbiro niirijãña; wãcũbayinemoña. ¹³ Múã diamacũ tiirá, maarẽ sũgewartã tiiróbiro niiádacu. Múã teero tiirĩ, opayuriro tiiróbiro wáagũcã múãrẽ ãñurõ ñũngũdaqui; padeotutúanemogũdaqui. Opayuriro tiiróbiro wáanemoriquí.

¹⁴ Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ niirecutiya. Ñañaré tiiró manirõ niiña. Ñañaré tiirá marĩ Ôpũrẽ ññariadacua. ¹⁵ Múã tũomasĩña: Sícũno Cõãmacũ marĩrẽ ãñurẽ tiorere duurijããrõ. Sícũno cũũ wedeseremena, cũũ tiirémã ãpẽrã padeorere ñañorijããrõ. Teerẽ tiigũ táa ñañaré tiiróbiro niiqui. Táa ñañaré wiiró, oterere ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sícũno cũũ ñũmo niihẽgõmena ñañaré tiirijããrõ. Teero biiri sícũno Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere “bári niiré niiã” jĩ wãcũrijããrõ. Esaú teero tiiyigũ. Jũabóagũ, cũũ basocá sówũ niirere yaarémã cũũ baipere wasoyigũ. ¹⁷ Múã masĩcu: Too síro Esaú cũũ pacu “mũũrẽ ãñurõ wáaadacu” jĩ wedecũrĩ boomiyigũ. Cũũ pacupe “mũũ bairé teeré cũũpetitoaawũ” jĩyigũ. Cũũ teero jĩrĩ tũogũ, bayiró utiyigũ. Teero utipacari, cũũ pacu cũũ bairé cũũriguere wasomasĩña maniyiro.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya põna macãrã tiiróbiro ãtãgũ padeñãmasĩrigũpure jearia. Tiigũpure bayiró jũũyiro. Toopure bayiró ñañĩyiro. Bũpo páa, wĩno bayiró wáayiro. ¹⁹ Teero biiri múã tíato macãrã tiiróbiro corneta bũsũrere tũorã. Cõãmacũ

wedeserecārē tsoñaría. Cúãpeja cūũ wedeseri tuorá, cuiremena “nocōrōrã wedesearo sáa” jĩiyira. ²⁰ Cõãmacũ dutiariguere cuinetōnerã, teero jĩiyira. Cũũ dutiarigue biiro jĩiyiro: “Atigú ãtãgũpãre cutacũgũnorẽ ãtãperimena dẽesĩãña; o saderĩgũmena sããña. Wãicũracãrẽ teerora tiiyá”, jĩiyigũ Cõãmacũ. ²¹ Teero wãarigue quionetõjõãyiro. Teero tiigú, Moisés basiro biiro jĩiyigũ: “Yũũ cuinetõgũ, ñapõpiga”, jĩiyigũ.

²² Múãpeja tiigupá jearono tiirá, Cõãmacũ pũtopũ jeacu. Toopú Cõãmacũ catirucugũya macã, ãmũãsepũ niirí macã niĩã. Tiimacã Jerusalén wãmecũtiri macã niĩã. Ëtãgũ Sion wãmecũtirigũcã niĩã. Tiimacãpũ ángelea paũ peti niicua. ²³ Cúã neã, cũũrẽ usenipeocua. Cõãmacũ põna cũũ “ticogũda” jĩiriguere ñeeãdaracã toopúra niicua. Cúã wãmerẽ ãmũãsepũ jóatunore niicu. Toopúra Cõãmacũ niipetirare besegú niiqui. Teero biiri too suguero macãrãpũ diarira marĩmena sĩcãrõmẽna ãñurã quẽnojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú niiqui. Cũũ mama netõnerẽ quetire néeatirigũ niĩ. Jesuyé dí marĩ ñãñaré tiirere coseré toopú niicu. Cũũye dí Abelye dí nemorõ wapacũtia.†

²⁵ Teero tiirá, Cõãmacũ múãrẽ wedegũre sũnarĩjãña. Too suguero macãrãrẽ Cõãmacũ atibũrecopũre baurocã wedeseyigũ. Cúã cũũrẽ sũnayíra. Teero tiirá, Cõãmacũ cũãrẽ ñãñarõ tiiãdarere dutiwãmasĩriyira. Marĩpereja Cõãmacũ ãmũãsepũ wedesequi. Teero tiirá, marĩ cũũrẽ sũnarĩ, nemorõ ñãñarõ tiigũdaqui. Dutiwãmasĩña maniãdacu. ²⁶ Tĩatopũre Cõãmacũ wedeseri, dita cãmeñayiro. Atitõpere cũũ “tiigũda” jĩiriguere cũũye queti jóaripũpũre buenoã: “Sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda. Dita dícũre cãmeñarĩ tiirĩcu; ãmũãsepũ niirẽcãrẽ cãmeñarĩ tiigũda”,‡ jĩiyigũ. ²⁷ Cũũ “sĩcãrĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda” jĩigũ, ateré jĩigũ tiii: Niipetire cũũ bauaneriguere néecomasiñerõ cõãgũdaqui. Néecomasiña maniré dícu pũtuãadacu. ²⁸⁻²⁹ Cõãmacũ Õpũ niirõ marĩ cũũmena niĩãdaro néecomasiña maniã. Teero tiirá, Cõãmacũrẽ usenire ticoada. Cũũ tũsarópũra cũũrẽ marĩ padeorere wiyaáda. Marĩ Õpũ Cõãmacũ niipetire ñãñarere ãñurõ jãũpetiri tiirimebiro niĩ. Teero tiirá, cũũrẽ padeorã, quioníremena padeoáda.

13

Cõãmacũ tũsarere tiiyá

¹ Múã Jesuré padeorã sĩcãpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩrucújãña. ² Múãye wiseripũ jearãre ãñurõ bocaya. Teeré acabórĩjãña. Æpẽã teero tiirá, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩĩ masĩriyira.

† 12:24 Génesis 4.10. ‡ 12:26 Hageo 2.6.

³ Peresuwiipu niirārē wācũña. Cúãmena toopú niirā tiiróbiro tũgueñaña. Ñañarō netō, cãmitunoriracārē wācũña. Múãcã cúãbirora òpũcutia. Teero tiirá, ñañarō netōápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmosíarirare quioníremena ññaña. Múã numosãnumiã niihērãmena, múã manusũmuã niihērãmena ñeeaperijãña. Numomanirã, manumanirã noo booró ñeeapecãmesārārē Cõãmacũ ñañarō tiigúdaqui. Teero biiri wãmosíarira niipacara, ãpērārē ñeeaperare ñañarō tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayiró peti ugaripéarijãña. Múã cuorémema useniña. Cõãmacũ biiro jĩrigu niiwĩ: “Mũrē sícũrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩrigu niiwĩ. ⁶ Teero tiirá, wãcũbayiremena biiro jĩmasĩã:

“Marĩ Òpũ yũre tiápugu niĩ. Sícũ yũre ñañarō tiidugári, cuiña”,† jĩmasĩã.

⁷ Múãrē sũonírirare Cõãmacũye queti múãrē wederirare wãcũrucujãña. Cúã añurō tiirécuti yapacutĩriguere wãcũña. Cúã padeorírobiro tiinunéseya.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sugueropũ, mecütígārē, too síropure teerora niirucugúdaqui. ⁹ Teero tiirá, ãpērã múãrē merẽã wederi, tũonunúserijãña. Cõãmacũ cũũ añuré ticorémema marĩrē yeeripũnarĩpu wãcũtutuari tiáro. Marĩ yaaré marĩ yeeripũnarĩrē wãcũtutuare ticoricu. Teero tiirá, múãrē “ateré yaaya; teeré yaarijãña” jĩrĩ, tũorijãña.

¹⁰ Jesús marĩ ñañaré tiiré wapa sãnórĩgu niiwĩ. Cõãmacũwiipu paia wáicurare sãrã, teeména Cõãmacũrē acabóre sãirã tiimícua. Teero tiirá, cúã Jesús acabórere masĩricua. ¹¹ Paiaré dutigú Ññunetõjõãri Tatiapure wáicuraye díre néesãwaqui. Tee díre Cõãmacũrē ticoqui, basocá ñañaré tiirigue wapare acabóre sãigú. Cúãye òpũrĩrē macã wesapu néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macã wesapu ñañarō netō, diayigu. Cũũye dímena marĩrē añurã putuári tiigú, teero tiyígu. ¹³ Cũũ macã wesapu diarigue “bobo niĩã” jĩnoyiro. Cũũ diari, basocá cũũrē tuti, doojãyira. Marĩcãrē ãpērã tuti, doopacári, cũũrē nunuãda. Cúã dooréte teero tũgueñajããda. ¹⁴ Atibúrecore marĩ niirí macãrē niidoaricu. Apemacã too síropũ marĩ niirucuardari macãrē yuera tiia. ¹⁵ Teero tiirá, Cõãmacũrē usenire ticorucujããda Jesucristo marĩrē añuré tiiriguemena. Tee marĩ Cõãmacũrē ticoré niĩã. Cũũmena usenirã niijĩrã, ãpērārē biiro jĩãda: “Cũũ marĩ Òpũ niĩ; añunetõjõãrĩ”. ¹⁶ Teero biiri ãpērārē añurō tiiréte acabórijãña. Múã cuorémema ãpērārē tiápuya. Múã teero tiiréte múã Cõãmacũpũre ticorébiro niĩã. Múã teero tiirí, useniqui.

* **13:5** Deuteronomio 31.6. † **13:6** Salmo 118.6-7.

17 Múãrẽ sɔnórãrẽ yɔɔya. Cúã dutirére tiiyá. Cúã múãrẽ aɓeyepére padeorí jĩrã, ññanɔnɔse, buerucucua. Cúã ateré masícua: Too síro Cõãmacũ cúãrẽ “¿diamacú bueri; o merẽã buerite?” jĩ sãññágũdaqui. Múã cúã dutirére yɔɔri, ɔseniremena múãrẽ coteadacua. Cúãrẽ bóaneõrã niirĩ tiiríjãña. Múã cúãrẽ netõnɔcãrĩ, cúã múãrẽ ãñurõ tiípumasĩribocua.

18 Ƴsãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosárucujãña. Ƴsã ãñurõ diamacú ti-ijrã, ãñurõ yeeripũnacutia. Niipetirere ãñurõ tiidugáa. 19 Múã yɔɔre bayiró sãĩbosári booa. Múã sãirĩ, Cõãmacú boorí, máata múã pɔtopɔ niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

20 Cõãmacú múãrẽ ãñurõ niirecutirere ticogú niĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotegú tiiróbiro niigú ãñugárẽ diarigupure masõrigu niiwĩ. Cũũrã marĩ Ɔpũ Jesucristoye dímena mama netõnédoare quetire jeari tiirígu niiwĩ. 21 Cũũrã múãrẽ diamacú quẽnojeári tiiáro. Niipetire múã tiirémena ãñurã niirĩ tiiáro. Teero tiirí, cũũ boorére tiimasĩãdacu. Cũũrã Jesucristo tutuaremena marĩ cũũ tɔsarére tiirá niirĩ tiiáro. Cristore ɔsenipeorucuada. Teerora tiiáda.

22 Yáa wedera, yɔɔ múãrẽ wederére ãñurõmena tɔoyá. Ate yɔɔ múãrẽ jóacoripũ yoeripũ niĩã. 23 Múãrẽ ateré wedea: Maríya wedegu Timoteo peresuwiipɔ niĩãrigure wionécotoayira mée. Cũũ máata yɔɔ pɔtopɔ jeari, múã pɔtopɔ wáagu, cũũrẽ néewaguda.

24 Niipetira múãrẽ sɔnórã ãñuãrõ. Niipetira Jesuré pade-orácã ãñuãrõ. Italia macãrã múãrẽ ãñudutiya.

25 Cõãmacú múã niipetirare ãñuré ticoaro. Teerora tiiáro.

SANTIAGO jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ УНН Santiago múãrẽ añudutia. УНН Cõãmacũrẽ pade-cotegũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristore pade-cotegũ múãrẽ Israelya põnarĩ macãrã doce põnarĩ macãrãrẽ apeyé ditapũ wáabaterirare jóaa.

Masĩré añuré Cõãmacũmena atia

² Yáa wedera, múãrẽ noo niiré ñañarõ wáari, “usenirã niiãda” jĩña. ³ Múã masĩã: Múãrẽ ñañarõ wáari, múã Cõãmacũrẽ padeorére eñomasĩã sũcã. Añurõ padeorĩ, wãcũtutuare múãrẽ jeanemoã. ⁴ Tee wãcũtutuare múãpũre jeapetiario. Tee jeari, padeotutúara, basocã añurã, péerogã padeoré dũsanóhẽrã niiãdacu.

⁵ Masĩré cũohérano Cõãmacũrẽ sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cúã sãiré nemorõ ticonemoqui. ⁶ Padeorémena sãĩãrõ. “Õba, ticoriboqui” jĩrõ manirõ sãirõ booa. Teero jĩrãno día pairímaa maquẽ ocoturĩ tiiróbiro niiya. Tee wĩno páapuri wáajõãrucu, atijõãatirucu tiia. ⁷ Cõãmacũ teero wãcũrãnorẽ ticoridojãqui. ⁸ Sicabũrecore merẽã, apebũrecore merẽã wãcũcua; sica diamacũ wãcũhẽrã niiya.

⁹ Jesuré padeorã búri niirã iñanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ iñacoropũre búri niirã mee niicua. ¹⁰ Pee apeyé cũorácã Jesuré padeorã usenirõ booa. Cúã padeoré cúã cũoré nemorõ wapacutía. Cúã cũorépeja coori sñidíaro tiiróbiro petidíaadacu. ¹¹ Táa muĩpũ bayiró asirí, sñijõãcu. Tee cooricã budujõãcu; añuré niĩarigue niipacaro, peticú. Tee tiiróbiro pee apeyé cũorácã cúã niyeru wapatãriromena diajõããdacua.

Jĩcõãsarere Cõãmacũ mee tiidutĩ

¹² Ñañarõ wáapacari, wãcũtutuarano usenicua. Cõãmacũ cúã padeorére duuhéri iñagũ, cúãrẽ catiré petihére ticogũdaqui. Teeré “ticogũda” jĩrigũ niĩwĩ cũũrẽ maĩãrẽ.

¹³ Sícũno ñañaré tiidugáro jeari, “Cõãmacũ yũre teero ti-idutĩ” jĩrijãrõ booa. Cõãmacũ ñañaré tiidugágũ mee niĩ. Cũũ ãpẽrãrẽ ñañarére jĩcõãsãgũno mee niĩ. ¹⁴ Biiope biia: Ñañaré tiidugãrere wãcũsũgueari siro, ñañagũ jĩcõãsãrõ tiiróbiro wáacu. Teero tiigú, apeyenó ñañaré tiidutĩrere péerogãmenarã “jáu” jĩjãqui. ¹⁵ Cũũ tee ñañaré tiidugãremena

ñañarére tiiquí. Cũ niipetire tiirípojĩgũ, catigú niipacu, diarigu tiiróbiro niitoaqui.

¹⁶ Yáa wedera, wisiríjãña. ¹⁷ Niipetire añuré, teero biiri diamacú maquē marĩrē diijeácu; teeré ticoqui Cõamacũ ãmũãsepu niigú. Cũrã niiqui niipetira sãwócorare, ãmũãsepu bauráre tiirígu. Cũ wasoríqui; cũrē cãmotáreno manicú. ¹⁸ Cõamacũ cũ boorírobirora cũye queti diamacú maquēmena marĩrē catiré petihére ticorigu niiwĩ. Teero cũ diamacú bueré cũriguere añurõ padeosuguéjãrã, ote dũca cõorigu butisuguerpa tiiróbiro niicu. Butisuguerpa Cõamacũrē ãsenire ticorépa niirucuyiro.*

Cõamacũrē padeorá diamacú tiirécutire

¹⁹ Yáa wedera, ateré masiña: Æpẽrã wederi, tãomasããda jĩrã, añurõ tuoyá. Múã cúã wederere tuotóã, wãcũtoarapu wedeseya; máata cúarijãña. ²⁰ Marĩ cúara, Cõamacũ booró tiirícu. ²¹ Teero tiirá, niipetire múã ñañarõ wãcũrere, ñañaré tiirécutirere duujãña. Cõamacũrē “jáũ” jĩ, cũye queti marĩrē cũ cũrere diamacú padeoyá. Tee quetire tão, padeorá, múã netõnénoãdacu.

²² Cõamacũye quetire bári peti tuoríjãña. Tuorári siro, tee queti dutirére tiyá. Tiihérano cúã basiro jĩditora tiicúa. ²³ Tee quetire tão, tee dutirére tiihéguno biiro biii: Cũya diapóare ãnorõpú iñaqui. ²⁴ Cũ baurére añurõ iñaari siro, cãmenucã witiwagura, acabójãqui. ²⁵ Æpĩpé cũ Cõamacũye tuoariguere wãcũrucu, acabóriqui. Cõamacũ dutiróbirora cũ tiirucújãqui. Cũ teero tiirécutiremena Cõamacũ cũrē ãsenirĩ tiigúdaqui. Cõamacũye queti diamacúrã niã. Teeména marĩ ñañaré dícu tiidugamiãriguere tiidúri tiirígu niiwĩ.

²⁶ Æpĩ “yũ Jesuré padeogú niã” jĩ wãcũmiqui. Teero jĩpacu, ãpẽrãrē ñañarõ wedesequi. Teero tiigú, cũ basiro jĩditogu tiiquí. Cũnorē padeoré bári niiré niã. ²⁷ Cõamacũ marĩ Pacure diamacú padeogúpeja biiro tiirécutiro booa: Pacu manirãrē, wapewia numiãrē cúãrē merẽã wãari, tiápuro booa. Teero biiri atibáreco maquē ñañarére tiinũserijãrõ booa.

2

Basocáre sãcãrĩbíro iñaña

¹ Yáa wedera, múã marĩ Õpũ Jesucristo añunetõjõãgũrē padeojĩrã, basocáre sãcãrĩbíro tiyá. ² Apetó tiigú, ãmũ sãcũ múã nearí wiipu sãaatiboqui. Cũ wãmosũã tuusãri beto oro beto, suti añuré sãñagú niiboqui. Toorã ãpĩ apeyenó cõohégũ sutiró

* 1:18 Éxodo 23.16,19.

bucuroniārō sāñagú sāāatiboqui sūcā. ³ Múāpe padeorémena suti añuré sāñagúre ñña, cūre “āno añurōp̄ duiya” jībocu. Apeyenó cuohégupereja “jōō nucūña” o “āno yepap̄ duijāña” jījābocu. ⁴ Múā teero tiirémena basocáre sīcārībīro tihéra tiicú. “Suti añuré sāñagú bóaneōgū nemorō wapapacái”, jī wācūmicu. Tee wācūre ñañaré niā.

⁵ Yáa wedera, yūre tuoyá: Apeyenó cuohéranorē Cōāmacū besequi, cūā padeoré pairó wapacūtīro wáaaro jīgū. Cūū p̄top̄ wáaaro jīgū, besequi. Cūū jīrirobirora cūre maĩrā cūū p̄top̄ niādacua. ⁶ Múāpe apeyenó cuohérare doo, bobosācu. ¿Noā múārē tiápei? Pee corá tiápecua. ¿Noā múārē ñee, queti beserí basocu p̄top̄ néewadutii? Cūārā tiicúa. ⁷ Cūārā múā padeogú wāmerē buijācu. Múāpe cūū wāmerē padeorémena jīcu.

⁸ Múā Cōāmacū dutirére añurō tiipetídugara, cūye queti jóarip̄p̄ jīrōbirora tiyá: “M̄ basiro maĩrō tiirōbirora āpērācārē maĩñá”.* Teeré tiirá, diamacú tiirá tiia. ⁹ Múā basocáre sīcārībīro tihéra, ñañarére tiirá tiia; Cōāmacū dutirére netōncārā tiia. ¹⁰ Sīcūno Moisére dutiré cūrigue niipetirere tiipetīpacu, sicawāme tihérogāmenarā, tee dutiré niipetirere netōncāgū niiqui. ¹¹ “Āpī namorē ñeeaperijāña”, teero biiri “basocáre sīarījāña” jīrere dutirigū niiwī Cōāmacū. Múā sīcārē sīarā, āpī namorē ñeeaperipacara, Moisére dutiré cūriguere netōncārā tiicú. ¹² Cōāmacū múārē mama dutiré cūriguemenā† múā tiiriguere ñña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirá, añurō wedeserecuti, āpērārē añurō tiirécūtīro booa. ¹³ Āpērārē bóaneō ññahēri siro, Cōāmacūcā bóaneōrō manirō wapa tiigúdaqui. Bóaneō ññarapeja cūū wapa tiirōp̄re cuiro manirōmena añurére ñeerā wáadacua.

Āñuré tiirémena Jesuré padeoró booa

¹⁴ Yáa wedera, sīcū “yū Jesuré padeóa” jīboqui. Teero jīpacu, āpērārē añuré tiieñoriboqui. Cūū padeoré ¿ñeenómena wapacūtībogari? Teero padeoré cūre netōrī tiirīcu. ¹⁵ Apetó tiirá, Jesuré padeorá suti wasoré cuohéra, yaaré cuobaylhera múāmena niibocua. ¹⁶ Sīcū múā menamacū cūārē ateré jīboqui: “Múā añurō wáaya; yusuarī, asibusúre suti sāñajīrā niñña; múā yaadugarecōrō yaaya”, jīboqui. Cūū cūā boorere ticoripacu, cūū tee jīrē wapamaníā. ¹⁷ Marī padeoré tee queoré tiirōbīro niā. Marī padeopacára, āpērārē tiápūheri, wapamaníā.

¹⁸ Apetó tiigú, yū jīariguere padeohégūno ateré jīboqui: “Sīcū añurére tiirīpacu, Jesuré padeoquí. Āpīpé añurépere ti-iquí”. Cūū teero jīrere biiro wedeguda: “Cūū añuré tiirīpacari,

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutiré cūrigue “āpērārē maĩñá” jīrē niā.

¿deero tii marĩ cūũ Jesuré padeorére ññamasĩboatau? Cūũ aññuré tiiññoremena cūũ Jesuré padeorére ññamasĩbocu”.¹⁹ Cūũpe “Cõãmacū sīcūrã niiqui” jĩĩ padeoquí. Tee aññuniã aññurõpeja. Wãtĩãcã padeocúa tiirãpũja. Tee wãcūrã, ñapõpicua cuira.²⁰ Cūũ tũomasĩridojaũ niĩ. Yũũ jĩĩãriguere wãcũbua, ateré masĩrõ booa: Marĩ “Jesuré padeóa” jĩĩpacara, ãpẽrãrẽ aññurõ tiihéri, marĩ padeoré wapamanĩã.²¹ Marĩ ñecũ Abrahamye maquẽrẽ wedegũda. Abraham cūũ macũ Isaare ãtãbũ sotoãpu siatũpeomiyigu. Cõãmacū cūũ tiirére ññagũ, cūũrẽ “aññugũrã niĩ” jĩĩ ññayigu.²² Atecarẽ tũomasĩrõ booa: Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teemena Cõãmacū tiidutĩrirobirora tiiyĩgu. Teero tiigũ, cūũ tiirẽmena cūũ padeorére tiiyapãcutiyĩgu.²³ Teero cūũ tiirĩguemena Cõãmacũye queti jóaripũ niiré diamacũ wáaro tiirõ niwũ. Tiipũ biiro jĩĩã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teero tiigũ, Cõãmacũ cūũrẽ ‘aññugũrã niĩ’, jĩĩ ññayigu”,[‡] jĩĩ jóanoã. Too síro Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ yũũ menamacũ niĩã” jĩĩrigu niijĩ.

²⁴ Tee quetimena ateré aññurõ masĩnoã sáa: Marĩ Cõãmacũrẽ padeorã aññurõ tiirĩ, Abrahamrẽ tiirĩrobiro marĩrẽ “aññurãrã niĩya” jĩĩ ññaquĩ. Userimena dícu “Cõãmacũrẽ padeóa” jĩĩrãrẽ “aññurãrã niĩya” jĩĩ ññariqui.

²⁵ Teerora wáayiro too suguero macõpu ãmũãrẽ ñeeape wapatãrigore. Coó Rahab wãmecũtiyigo. § Judíoa cooya macã macãrã wãpãrã niiyira. Coó Cõãmacũrẽ padeojĩgõ, judíoa jeari, aññurõ bocayigo. Too síro cūũ dutiwáadarimarẽ ãñocóyigo. Cõãmacũ coo tiirére ññagũ, coore “aññugõrã niyo” jĩĩ ññayigu.

²⁶ Atemena putuáa: Sīcũ Jesuré padeopacũ, aññuré tiihéri, cūũ padeoré wapamanĩã. Cūũ padeoré sicaõpũũ yeeripũna duuári siro tiirõbiro niicu; catiricu.

3

Ññemerõrẽ cãmotãmasĩrõ booa

¹ Yãa wedera, múã watoapũre paũ peti basocãre buerã niirijãrõ booa. Múã masĩcu: Cõãmacũ ãsã Jesuyere buerẽ wapa ãsã tiirĩguere ãpẽrã nemorõ aññurõ besegũdaqui, ãsãrẽ wapa tiiãdari suguero.² Marĩ niipetira pee ññañaré tiirucúa. Sīcũ péerogã ññañaré wedesehegũno aññugũ peti niiqui. Cūũ wedeseãmajãdũgarere cãmotãmasĩgũ, niipetire cūũ ññañaré tiidũgãrecãrẽ cãmotãmasĩqui.³ Marĩ cõmebetõrigãrẽ caballoaye useripũ sããã, caballoa marĩrẽ yũũaro jĩĩrã. Teebetorigãmena marĩ wãadũgaropũ cūãmena wãamasĩã.⁴ Teerora niĩã dooriwãcãrẽ. Tiiwũ pairĩwũ niipacari, wĩno bayirõ páapucopacari, tiiwũrẽ waatũgu péeripĩgãmenarã

‡ 2:23 Génesis 15.6. § 2:25 Josué 2.

cũ wáadugarope waatúcoi. ⁵ Maríya ñemerõmena teerora wáacu. Maríya ñemerõ maríya õpũũ duarógã niipacaro, pee peti wedeseremena paure ñañomasĩã. Pecame péerimegã niipacaro, marĩ sãiyócori, pairó macãncũ niĩaritore jũũpetiri tia. ⁶ Pecame tiiróbiro niĩã maríya ñemerõ. Péerogã niipacaro, pee ñañaré wedesemasĩcu. Noo booró niipetire ñañaré wáari tiicú. Tee ñañarõ wedesere wãtĩmena pũtcuticu. Niipetiro marĩ catirí burecorire añurõ niimiãriguere ñañocú.

⁷ Basocá niipetira wáicarare, wũuráre, yepapũ wéerare, díã macãrãrẽ yũuri tiimasĩcua. Cũã sicatorpũra yũuri tiimasĩnotoarira niiwã. ⁸ Maríya ñemerõ docare yũuri tiimasĩricu. Añuré dícu wedesedugapacara, ñañaré wedesecu. Aña bacarí, cũũ nima ticoro tiiróbiro marĩ wedesere basocáre ñañarõ tiicú. ⁹ Maríya ñemerõmena Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ marĩ Pacure usenire ticopacara, basocáre cũũ tiiróbiro baurá tiinórirare ñañarõ wedesea. ¹⁰ Sicaũseromena Cõãmacũrẽ usenire ticoa; tiũseromenarã ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesea sũcã. Yáa wedera, teeré tiirijãrõ booa. ¹¹ Sicacope oco witiirí copepũre oco añuré, oco ñañaré witiiricu. ¹² Narañagũ pica dũcacutiricu. Picagũ use dũcacutiricu. Tee tiiróbiro oco móã ocare witiirí copepũre oco móã ocahere witiiricu.

Diamacũ tũomasĩrã tiiré

¹³ Múã watoapũre añurõ tũgueñapõteõncõgã, tũomasĩrã niicua. Cũã añurõ tiirécutirere ãñoãrõ “yũũ tiirére ññaña” jũũrõ manirõ. Biiro tiigãno tũomasĩgũ peti niĩ. ¹⁴ Múã tũomasĩpetipacara, ãpẽrãrẽ doe, cúãrẽ pesucutira, “ãpẽrã nemorõ tũomasĩã” jũũrijãña. Múã teeré tiirécutira, diamacũ maquẽrẽ cõãrã tia. ¹⁵ Tee cũã tũomasĩmiãrigue Cõãmacũ ticoré mee niĩã. Atibáreco maquẽ wãcũré niĩã; basocá cũã basiro wãcũré niĩã; wãtĩã wãcũréno niĩã. ¹⁶ Múã watoapũ doere, teero biiri pesucutire niirĩ, sãcãrõmẽna niirecutiherecã niĩãdacu. Noo booró niipetire ñañaré wáaadacu.

¹⁷ Cõãmacũ tũomasĩre ticoré cũorápeja ñañarére ãmaãrõ manirõ niicua. Cũãjã biiro niicua: Añurõ niirecutirere boorã, basocáre añurõ wépeora, wederére añurõ tũoñerã, ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarã, niipetirare añuré tiirã, niipetirare sãcãrĩbíro tiirã, tiiditóro manirõ añurõ tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurõ niirecutirere tiidugáranõ añurõ niirecutire maquẽrẽ wedesecua. Too síropũre cũã teero jũũãriguemena diamacũ niirecutirere ññaãdacua.

4

Atibáreco maquẽrẽ maĩré

1 ¿Ñeeména cãmerĩquẽĩ? ¿Ñeeména cãmerĩtutii? Múã popeapu ñañaré tiidugáre, wãcũnũnuseremena teero wáaa. 2 Múã apeyenó cuodugápacara, buamasĩricu. Cuodugára, ãpẽrã cuoráre sĩácú. ãpẽrã cuorére ññajĩrã, ññatuticu. Múã boorére buamasĩhẽrã, cãmerĩtutiãmajãcu; cãmerĩquẽcu. Múã boorére buamasĩricu, ¿deero tiirá? Cõãmacũrẽ sãĩrĩjĩrã. 3 Sãĩpacári, Cõãmacũ ticoriqui. ãñurõ wãcũrémene sãĩrícu; múã cũũ ticorémene ñañaré tiidugácu.

4 Múã sícõ numiõ manũcutipaco, apegó manũrẽ maĩgõ ti-iróbiro niicu. Atibúreco maquẽrẽ maĩrãno Cõãmacũrẽ ññatutira tiiróbiro niicua. Múã teeré masĩcu. Teero tiirá, atibúreco maquẽrẽ maĩdugáranano Cõãmacũrẽ ññatutigũ tiiróbiro wáacua. 5 Cõãmacũye queti jóaripũpũ búri peti ate jóanorõ mee tiia: “Cõãmacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niijĩgũ, ãpẽrãrẽ nemorõ cãũrẽ marĩ maĩrĩ booquí”,* jĩ jóanoã. 6 Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigú tiiapunemomasĩqui. Teero tiiró, cãũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

“ãpẽrã nemorõ niia” jĩrã Cõãmacũ tiiapurere cuorĩcua. Teero jĩhẽrãpe cãũ tiiapure cuocúa,† jĩ jóanoã.

7 Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére ãñurõ yũrã niĩña. Satanás múãrẽ jĩcõãsarĩ, wãcũtutuaya. Wãcũtutuari, yoari mee niĩ, wáajõãgũdaqui. 8 Cõãmacũrẽ wãcũrucujãña. Múã teero ti-irí, Cõãmacũ múãmene niirucujãgũdaqui. Múã ñañaré tiirére tiidújãña. Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri atibúreco maquẽrẽ sícãrõména maĩdugára múã teero wãcũrere wasoyá. 9 Múã ñañaré tiirére wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimĩrigue utiré wasoáro. Múã usenimĩrigue bóaneõrõ tũgueñare wasoáro. 10 Múã marĩ Õpũ ññacoropũre “yũ búri niigú niia” jĩ wãcũrucuri, cãũ múãrẽ uputí macãrã wáari tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩmasĩricu

11 Yáa wedera, cãmerĩ buiáperijãña. Sícãrĩbíro padeopacá, sícũ ãpĩrẽ buijãgũ, cãũrẽ “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩgũ tiiquí. Teero jĩgũno Cõãmacũ dutirére buijãgũ tiiquí. “Cõãmacũ dutiré nemorõ masĩã yũja” jĩdũgagũ niiquí. Teero jĩgũ tee dutiré maquẽrẽ tiiriqui. ãñurõ “jáũ” jĩrõno tiigú, “Cõãmacũ dutiré queoró niiria” jĩgũ tiiquí. 12 Cõãmacũ sícũrã dutirére ticogú niĩ. Cãũ dícu marĩ tiirére ãñurõ ñña, “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩmasĩqui. Cãũ dícu marĩrẽ netõnémasĩqui. Cãũrã sũcã pecamepũ wáadutimasĩqui. Múãpe “pecamepũ wáagũdu niĩ” jĩmasĩricu.

Ñamigã wáaadarere masĩña maniã

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecũã o ñamigã tiimacãpũ wáaguda. Toopũ siccãma nii, pade, pairó niyeru wapatáguda”, jĩcu. Múã teero jĩrecutirano yũre tuoýa: ¹⁴ Múãrẽ ñamigãno merẽã wáadarere masĩricu. Múã catiré õme tiiróbiro niã; péerogã bau, too síro ditijõã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirã, biirope jĩrõ booa: “Apetó tiigũ, Cõamacũ boorí, cũũ catiré ticori, teeré tiinõãdacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Ûsã basiro too síro tiwáadarere masĩã” jĩsuguea. Niipetire teero jĩsuguereno ñañaniã. ¹⁷ Sícũno añuré tiirére tiimasĩpacũ, teeré tiihégũno Cõamacũrẽ netõnucãgũ tiiquí.

5

Pee apeyé cõorãre wederigue

¹ Pee apeyé cõorã, yũre tuoýa: Múãrẽ ñañarõ netõre niãdacu. Tee ñañarõ netõãdare wãcũrã, bayiró acaribíremena utirá niña. ² Múã pee cõoré bóajõãdacu. Múãye sutire butua weejããdacula. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõãdacu. Cõamacũ cũũ basocãre wapa tiãdari bũreco jeari, cũũ múã ññacoropũ tee cutawiriguere ññagũdaqui. Tee cutawirigue múã niyeru maĩrĩ siro, múã ãpẽrãrẽ tiiãpuheri siro, teero eñõãdacu. “Múã pecamerũ wáadara niitoaa mée”, jĩrõ tiiãdacu. Atibũreco petiãdari bũreco niipacari, múã bári peti pairó niyeru ññanomĩã. ⁴ Múã ãmũãrẽ oteré dũca seedutĩpacara, wapatĩpetiririra niiwũ. Tee cũãrẽ niyeru wapatĩriguere Cõamacũ ññaquĩ. Paderã bayiró busurõmena “queoró wapatĩriawã” jĩrẽre Cõamacũ niipetire sotoapũ niigũ tuoquí. ⁵ Múãpe atiditapũre pee peti cõonetõnucãã. Múã tusarẽnõrẽ tiidugãpetira niã. Múã wecũã añurõ diicutira tiiróbiro niicu; wecũã cũãrẽ sããdari bũrecore masĩricua. ⁶ Múã ãpẽrãrẽ cũã bayiró peti wapa cõorĩpacari, queti beserĩ basocu putopũ néewa, “wapa cõoóya” jĩcu. Cũãrẽ sããdutĩcu. Cũãpe deero tii masĩricua.

Jesucristo putuaatiadari sũguero, wãcũtutuadutire

⁷ Yãa wedera, múã masĩã: Marĩ Õpũ putuaatigũdaqui. Cũũ putuaatiadari sũguero potocõrõ manirõ yueya. Sícũ otegũ cũũ oteré dũcacutiri cotequi, añurõtõpũ yaaada jĩgũ. Cũũ oterĩ siro, oco peaarõ jĩgũ, potocõrõ manirõ yuequi. ⁸ Cũũ tiiróbiro múãcã “marĩ Õpũ putuaatigũdaqui” jĩrã, potocõrõ manirõ yueya. Wãcũtutuaya. Cũũ putuaatiadaro jeaadaro péerogã dũsacũ.

⁹ Yãa wedera, cãmerĩ wedepatirijãña, Cõamacũ marĩrẽ ñañarõ tiirĩ jĩrã. Cõamacũ basocãre wapa tiãdari bũreco jeaatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiiriguere wãcũña. Cũã Cõamacũye quetire wederĩ, ãpẽrã cũãrẽ ñañarõ tiiyĩra. Cũãrẽ teero

tiipacári, ñañarõ netõpacára, wãcütutua, ñucãjãyira. Cúã tiiróbirora múãcã tiiyá. ¹¹ Basocáre ñañarõ wáapacari, cúã wãcütutuari, cúã doca “añurã niiwã” jĩã marĩ. Job wãmecutiguye queti maquẽrẽ múã masĩcu.* Cũũrẽ ñañarõ wáapacari, wãcütutuayigu. Too síro Cõãmacũ cũũrẽ añurõ tiirígucãrẽ masĩcu.† Tee quetimenapura “Cõãmacũ bóaneõ ññarẽ cuogú niĩ” jĩrécãrẽ añurõ ññamasĩnoã.

¹² Cõãmacũrẽ wãmepeorijãña. Tee upatĩ maquẽ niĩã. Múãrẽ sãĩñarĩ, “tiíawũ” o “tiiríawũ” jĩrẽ dícu jĩña. Jĩnemorijãña, Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiirí jĩrã.

¹³ Sícũ Jesuré padeogúre ñañarõ wáari, Cõãmacũrẽ tiíapure sãirõ booa. Hsenigũnope Cõãmacũrẽ basapeoro booa.

¹⁴ Diarecutiguno Jesuré padeorã menamacãrã butoá dutirãre boocóro booa, cũũrẽ use tuusĩãrõ jĩgũ. Cõãmacũ netõnéãrõ jĩgũ, sãĩdutĩbosaro booa. ¹⁵ Cúã padeorémãna sãirĩ, diarecutigu netõnénogũdaqui. Cõãmacũ cũũrẽ diaré netõrĩ tiigũdaqui. Cũũ ñañarẽ tiirí siro niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ acabógũdaqui. ¹⁶ Teero tiirã, múã ñañarẽ tiirígure cãmerĩ wedenetõña. Cõãmacũrẽ sãĩbosáya, diarecutirare netõnéãrõ jĩrã. Sícũ basocú añugũ padeorémãna sãirĩ, Cõãmacũ yũrijã tiiríqui. ¹⁷ Elías marĩ tiiróbiro basocú niiyigu. Cũũ Cõãmacũrẽ “oco pearijããrõ” jĩ bayiró sãiyigu. Itiácũma apecũmã deco atiditapũre oco peariyiro.‡ ¹⁸ Too síro Cõãmacũrẽ sãiyigu sũcã. Teero tiiró, oco peayiro.§

¹⁹ Yãa wedera, apeté tiigú, sícũ múãmãna niĩãrigu merẽã wãcũrẽ wasonóboqui. Cũũrẽ teero wáari ññagũ, ãpĩ cũũrẽ añurépere wasorí tiibóqui sũcã. ²⁰ Wasorí tiigũno ñañarẽ tiíãrigure ateré tiiquí: Diari siropũre, ñañarõ netõbóãrigure netõrĩ tiiquí; acabóre buarĩ tiiquí.

Nocõrõrã niĩã.

* 5:11 Job 1.1–2.10. † 5:11 Job 42.10–17. ‡ 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42–45.

PEDRO jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pedro Jesucristo cãũyere wededutigu beserigu múãrẽ Cõãmacũ beserirare ãñudutia. Múã yũũ jóacora múãya ditare cõã, aperopú wáabaterira niiwũ. Teero tiigú, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpũre jóacoa. ² Cõãmacũ marĩ Pacũ too sugueropũ cãũ boorírobirora múãrẽ cãũ põna niirõ jĩgũ, besetoarigu niiwĩ. Espíritu Santomena múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiirígu niiwĩ, cãũ dutirére tiáro jĩgũ. Jesucristoye díimena múãrẽ cãũyara niirĩ tiirígu niiwĩ.

Cõãmacũ múãrẽ ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecutiri tinemõãrõ.

Cõãmacũ ticoadarere yueré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacũre usenire ticoada. Cõãmacũ marĩrẽ bayiró bóaneõ ññaqui. Teero tiigú, Jesucristo diarigupũ masãriguemena marĩrẽ bauánemorira tiiróbiro tiiyígu. Cãũ teero tiirí, marĩ “too síropũ cãũrẽ ññaãda” jĩmasĩã. ⁴ Teeré masĩjĩrã, Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere yuea. Cãũ ticoadare petirícu; ñañaré maniré niicu; teero biiri cãũ ticoadare coori tiiróbiro sñinirícu. Cõãmacũ cãũ ticoadarere ãmãseperũ quẽnocũbosaquĩ marĩrẽ. ⁵ Múã Jesuré padeocú. Teero tiigú, Cõãmacũ cãũ tutuaremena múãrẽ cotequi. Múãrẽ ãñurõ tiíadare quẽnoríguerpũ niicu. Atibúreco petirí, teeré ãñogúdaqui.

⁶ Teeré wãcũrã, usenicu. Atitópere múã merẽã ñañarõ netõrã tiia ména. ⁷ Múã Jesucristore padeoré oro tiiróbiro niicu. Basocá ¿orora niĩ? jĩrã, pecame sotoapũ asiopéocua. Ocoáari siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñuré oro dícu pũtuácu. Ate tiiróbiro múãrẽ ¿Jesucristore diamacũrã padeomí? jĩrõ, ñañarõ netõrĩ tiicú ména. Múã ñañarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro pũtuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemórã niíadacu sãa. Jesucristore padeodúheri ññarã, basocá múãrẽ “cãũrẽ diamacũrã padeoóya” jĩ ññaãdacua. Oro wapapacá niĩã. Wapapacáre niipacaro, petijõãcu. Múã Jesucristore padeorépe oro nemorõ wapacatía. Tee doca petirícu. Teero tiigú, Jesucristo múãrẽ atibúrecopũre pũtuatigu, “yũũre ãñurõ padeowú” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cãũrẽ maícú. Atitóre cãũrẽ ññaripacara, padeocú. Múã cãũrẽ padeorí, múãrẽ pecamepũ wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múã Cõãmacũ

putopu wáaadare wăcŭră, bayiró usenicu. Múã usenire dia-
macără nijărō tiicú. Teero tiiră, “teero useniāmajără tia”
jĩmasĩña manicú.

¹⁰ Profetas cŭũ múãrē añuré ticoadarere wedesuguetoyira.
Basocăre netōnéădarere tuomasĩăda jĩră, cŭăcă añurōgă
buemiyira. ¹¹ Cristo cŭămena niyigu. Cŭũ Espiritu Santo
tiiapuremena cŭărē too síropu wáaadare masĩrĩ tiitóamiyigu:
“Cristo ñañarō netōgŭdaqui; too síro Cōămacŭ cŭărē pee
dutirere ticogŭdaqui” jĩrere masĩrĩ tiitóamiyigu. Cŭã “¿deero
biiri niădari? ¿Ñeenó wáaadari?” jĩră, bayiró masĩdugamiyira.
¹² Cōămacŭ cŭă masĩdugari ñagŭ, cŭărē biiro masĩrĩ tiyigu:
“Múã wederé queti múã niiritopu wáaricu ména” jĩrere masĩrĩ
tiyigu. Múã atitópu niirăpe ññaădare niyiro. Cŭă wederé
queti múã tuotóacu. Atitóre tee quetire wederă Espiritu
Santo ũmuăsepũ ticodiocorigũ tutuaremena múãrē wedeyira.
Jesucristoye queti añuré queti niă. Ángelea tee queti basocăre
netōnére quetire “¿deero peti niĩ?” jĩ tuomasĩdugamicua.

Ñañaré maniră niidutire

¹³ Teero tiiră, “Cōămacŭ boorere tiirucújăăda” jĩ wăcŭyueya.
Múã tiădarere añurō wăcŭtoarapu tiyă. “Cōămacŭ marĩrē
añuré ticogŭdaqui Jesucristo putuatiiri” jĩ wăcŭră,
useniremena coteya. ¹⁴ Múã Jesuré masĩădari sugero,
cŭũ boorere masĩrira niiwũ. Bayiró ñañarere tiidugăjyũ.
Atitóre múã Cōămacŭ pōna nijră, too sugeropu múã ñañaré
tiiriguenorē tiirjăña. ¹⁵ Biirope tiyă: Cōămacŭ múãrē beserigu
ñañaré manigŭ niiqui. Teero tiiră, múăcă niipetire múã
tiirémena ñañaré maniră niĩña. ¹⁶ Cōămacŭye queti jóaripũpu
tee maquē jóanoă: “Yũ ñañaré manigŭ niă. Yũ tiiróbiro
múăcă ñañaré tiirjăña’, jĩyigu Cōămacŭ”,* jĩ jóanoă.

¹⁷ Cōămacŭ niipetirare sĭcărĩbĭro bese, queoró wapa ti-
iqui; sĭcărē duariqui. Teero tiiră, múã cŭărē “Pacũ” jĩjĩră,
múã catiré burecorire cŭărē quioniremena ñña. ¹⁸ Múã
ñecŭsũmuă tiirécaturiguere múăcă tiimúăatirira niimiwũ. Cŭă
tiirécaturigue bári niiré niă. Cōămacŭ múãrē teero ti-
irécaturimirare netōnérigũ niiwĩ. Múã ateré añurō masĩă:
Múãrē netōnégũ petirénomena (oromena, niyeromena) wap-
atiririgu niiwĩ. ¹⁹ Cristoye díimenape wapatirigu niiwĩ. Cŭũye
díi wapapacăre niicu. Cŭũye díi cordero posarigu niihégũ,
cămimanigŭye díi tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cōămacŭ cŭũ atibúreco

* **1:16** Levítico 11.44-45. † **1:19** Israelya pōna macără Egiptopũ witiadari
sugero macă ñani, wisericorō sĭcũ corderore siăyira. Cŭăye díimena tuusiăyira
sopepamari wesarire. Tiiñani angele siăgŭ wăagu, tee díire ñagŭ, tiwiĩ macărăre
siărĩyigu.

tiíadari suguero, “Cristo basocáre netõnégũdaqui” jĩitoayigu. Teero jĩipacu, máata ticodiocorigu niíwĩ. Atitópu mariye niíadarere netõnégũdure ticodiocorigu niíwĩ. ²¹ Múã Cristo tiiriguere masjĩrã, Cõãmacũrẽ padeocú. Cũãrã Cristo diriguere masõrigu niíwĩ; cũãrẽ ãmũãsepu pee añuré ticoyigu. Teero tiirá, múã Cõãmacũrẽ padeocú. “Diari siropu, cũãmena niíadacu”, jĩicu.

²² Múã diamacú niirere yũũjĩrã, Jesucristore padeorã tiirira niíwũ. Cũãrẽ padeojĩrã, múã ñañaré tiirere tiidúrira niíwũ. Teero tiirá, múã atitóre Jesuré padeorãre añurõ câmerĩ wéepeomasĩcu. Jĩiditoro manirõ maĩcú. Câmerĩ maĩrã, wedeseremena dícu maĩrjãña. Niipetire múã tiirémema maĩñá. ²³ Múã ateré masĩcu; Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõãmacũ ticoré catiré petihére cuocú. Tee petirícu. Marĩ pacũsũmũã catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõãmacũye queti añuré quetipe múãrẽ catiré petihére cuotóari tiicú. Tee queti diamacú maquẽ niirucujããdacu. ²⁴ Cõãmacũye queti jóaripũpu tee maquẽrẽ jóanoã:

Basocá táa tiiróbiro niicua.

Táa sñijõãã.

Cũã upatĩ maquẽ cuoré macãncũ maquẽ coori tiiróbiro niicu. Coori buducodiaa.

²⁵ Marĩ Õpũ wedesere doca petirícu. Diamacú maquẽ niirucujããdacu,‡

jĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé añuré queti niíã. Tee queti múãrẽ wenenoriro niíwũ.

2

¹ Teero tiirá, niipetire ñañaré tiirere tiidújãña. Jĩiditonemorijãña. Tiiditóriãña. Ññatutirijãña. Queti jĩĩnemorijãña. ²⁻³ Marĩ Õpũ múãrẽ añuré ticorere péero masĩtoajĩrã, nemorõ masĩdũgara niíña. Õpũrãgã õpẽcó bayiró booóya; teeména bucuáaya. Múãpe cũã tiiróbiro diamacú maquẽrẽ bayiró masĩdũgaya. Teeména marĩrẽ netõnére quetire tuomasĩnemoãdacu.

Ëtãqui wii weencãriqui tiiróbiro niíi Jesucristo

⁴ Teero tiirá, Jesucristore añurõ padeoyá. Cũũ ãtãqui wii tiiríqui tiiróbiro niíi. Tiíqui catiré cuocú. Wii tiirãpe tiiquire boorímiwã. Cõãmacũpe tiiquire beserigu niíwĩ. Cũũ ññacoropu wapapacãriqui niiriro niíwũ. ⁵ Múãcã Jesucristo menamacãrã niijĩrã, ãtãquiri catiré cuoréquiri tiiróbiro niicu. Cõãmacũ múã ãtãquiribiro niirãmena sicawíi tiiróbiro tiigú tiiquí. Toopá múã paia tiiróbiro niíadacu. Jesucristo tiiapuremena Cõãmacũ dutiré dícuere tii, cũãrẽ usenire ticoadacu; múã añurõ tiirécãrẽ cũãrẽ

‡ 1:25 Isaías 40.6-8.

usenipeoadacu. ⁶ Cõamacũ tee maquẽ wedeserere jóanoã cãũye queti jóaripũpu:

Τηογá: Jerusalénpuŕe sicaqui ãtãqui cũũã.

Tiiquire besewu. Wii weenacãriqui, wapapacáriqui niĩã.

Tiiqui “basocãre netõnegũdu” jĩĩdugaro tia.

Cũũrẽ padeogúno “bári peti padeotá” jĩĩriqui,*

jĩĩ jóanoã. ⁷ Teero tiigú, cãũ wapapacá niĩĩ múãrẽ, cãũrẽ padeorãre. Cũũrẽ padeohérapere Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jĩĩã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cũã boorípacari, tiiquira uputí macãqui putuáwu tiwiipãre,†

jĩĩ jóanoã. ⁸ Atecãrẽ jĩĩã:

Ëtãqui basocãre dupotua, ñaacũmurĩ tiicú,‡

jĩĩ jóanoã. Cũã Cõamacũye queti jĩĩrẽre padeoríya; teecãrẽ netõnucãya. Teero tiirá, dupotuara tiiróbiro niĩya. Tíatorpuŕa máata Cõamacũ “cũã biiro tiíadacua” jĩĩtoayigu.

⁹ Múã docare Cõamacũ beserigu niiwĩ, cãũyara niĩãrõ jĩĩgũ.

Múã paiá tiiróbiro niirã niicu, Cõamacũ marĩ Ôpũrẽ usenire ticorã niijrã. Sicadita macãrã ãñurẽ dícuŕe tiirá tiiróbiro niicu.

Cõamacũyara niicu. Cãũ múãrẽ beserigu niiwĩ, cãũ ãñurõ tiirẽre wedearo jĩĩgũ. Cãũ múãrẽ naĩtĩãrõpu tiiróbiro niimirare beserigu niiwĩ. Teero tiirá, múã cãũmena niirã niijrã, cãũ bóebatecoropu niirã tiiróbiro niicu. Cãũ bóere ãñunetõjõãã.

¹⁰ Too sugueropũre múã cãũ põna mee niiwũ ména. Atitóreja cãũ põna niĩã sáa. Too sugueropũre múãrẽ bóaneõ ññaririgu niiwĩ ména. Atitórejeja múã cãũ bóaneõ ññarẽre masĩcu sáa.

Biirope tiirécutiya

¹¹ Yũũ múãrẽ maĩã. Teero tiigú, múãrẽ tiidutía. Múã atibúrecopũre wáanetõri basocá tiiróbiro niĩã. Múã niĩãdaro peti ãmããsepũ niicu. Teero tiirá, ññarẽre tiidugárijãña. Ññaré tiidugãre ãñurõ tiidugãrepere cãmotácu múã yeeripũnapũre. ¹² Jesuré padeohéŕa múã ãñurõ tiirécutirere ññapacara, múãrẽ wedesãrã tiíayira; múã ãñuré tiipacári, teero jĩĩãmajããyira. Teero jĩĩãmamarca, múã ãñuré tiirẽre ññããyira. Teero tiirá, Jesús putãaatiri bureco jeari, biiro jĩĩãdacua: “Cõamacũ ãñugú niĩĩ; cãũrã niijĩyi cúãrẽ ãñurẽre tiidutírigu” jĩĩãdacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Ôpũ Jesús biiro tiiró booquí: Romanuã õpũrẽ, cãũ doca macãrã dutirãre, teero biiri niipetira atiditã macãrã dutirãre yũũro booa. Romanuã õpũ cãũ doca macãrãrẽ netõnucãrãnorẽ ññarõ tiidutíqui. ãñurõ yũũrãpere “ãñurõ tiíawũ múãjã” jĩĩdutiqui. ¹⁵ Cõamacũyere masĩdugaherape bári

* 2:6 Isaías 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaías 8.14.

peti múãrẽ ñañarõ wedepatiãmajãbocua. Múã ãñurẽpe tiirí do-care, cúã deerope jĩmasĩricua. Teero tiigú, Cõãmacũpe múãrẽ ãñurẽ dícare tiirucúri booquí.

¹⁶ Múã Moisés dutirere tiicotémirira teeré wítirira tiiróbiro niicu. Teero tiirá, teeré wítirira niijirã, ãñurõ niijãña. Siquẽrã “tee dutirere wítirirapũ niia” jĩrã, ate wãcũbocua: “Teeré wítirirapũ niijirã, cuiro manirõ ñañaré tiimasĩã”, jĩ wãcũbocua. Niiria. Múã Cõãmacũrẽ padecotera niia. Teero tiirá, cũũ boorere tiirucújãña. ¹⁷ Niipetirare quoníremena iñña. Jesuré padeorare mañña. Cõãmacũrẽ quoníremena iñña. Romanuã õpũcãrẽ quoníremena iñña.

Padecotere tiidutíre

¹⁸ Múã siquẽrã ãpẽrãrẽ padecotera niicu. Múã padecotere wiseri õpãrãrẽ quoníremena yũya. Tutiré manirõ múãrẽ ãñurõ tiirá dícare yũrijãña; ñañarõ tiirácãrẽ yũya. ¹⁹ Apetó tiirá, múã ãñurõ tiipacári, múãrẽ dutirá múãrẽ ñañarõ tiibócu. Cúã teero tiirí, múã Cõãmacũrẽ padeorá niijirã, cúãrẽ pũaníña jĩrijãña. Múã teero tiirí, Cõãmacũ múãrẽ “ãñurere tiirá tiíya” jĩ iñagũdaqui. ²⁰ Apetó tiirá, múã ñañarõ tiiarigue wapa páacua. Cúã páari, múã nũcãjãrĩ, Cõãmacũ iñacoropũre wapa-maníã. Cúã páare múãye wapa niia. Apetó tiirá, múã ãñurõ tiipacári, múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiibócu. Múã cúaro manirõ nũcãrĩ, Cõãmacũ iñacoropũre wapacutía. ²¹ Cõãmacũ marĩ teero tiíadarare beserigu niiwĩ. Cristo marĩrẽ netõnégũ ñañarõ netõ, diawi. ãñurõ tiipacári, cúãrẽ ñañarõ tiirí, teero nũcãjãwĩ. Teero tiigú, marĩrẽ cúũ tiirírobirora tiinũnũseri booquí. ²² Cũũ ñañarere tiiríwi. Jĩditoriwi. ²³ Cũãrẽ ñañarõ jĩrĩ, cúãrẽ pũaníña jĩriwi. Basocá cúãrẽ ñañarõ tiirí, cúãrẽ “ñañarõ tiigũda múãrẽ” jĩriwi. “Cõãmacũpũ ñañaré tiirare wapa tiigũdaqui” jĩ masĩjĩgũ, “teerora tiigũdaqui yũre ñañaré tiirare” jĩrigũ niiwĩ. ²⁴ Teero tiigú, cúũ basirora marĩ ñañaré tiiré wapa wapatígu, curusapũ diabosarigu niiwĩ. Cũũ teero tiirémene marĩ ñañaré tiirere tiidumasĩã. Teero biiri marĩrẽ ñañarere nũnũmirirare ãñurẽ Cõãmacũyepere nũnũrĩ tiiwĩ. Cũũye cãmimena marĩrẽ netõnérigu niiwĩ. ²⁵ Marĩ oveja ditirira tiiróbiro niimiwũ. Atitóre cúũ bũaríra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotejú tiiróbiro marĩrẽ cote, iñanũnũsequi.

3

Wãmosárirare tiidutíre

¹⁻² Numiã manũcutira, teerora múã manũsũmũãrẽ yũya. Múã manũsũmũã siquẽrã Jesuyé quetire padeoricua. Múã cúãrẽ quoníremena iñña. Múã tiirécutire ñañaré maniré

niiãrõ. Cúã teeré ññaãdacua. Teero tiirá, múã cúãrẽ “padeoró booa” jĩripacari, wasobócuá múã tiirécútirere ññarã. ³ “Ññurã bauádacu” jĩrã, múãye póamena mamaré dícuře wácúrijãña; múãye õpũrĩrẽ oromena mamaré dícuře wácúrijãña; sutí wãpapacáre sãñaré dícuře wácúrijãña. Tee niipetire sotoá maquẽ niicu. ⁴ Múã popea maquẽ ãñurĩ, múã ãñurã bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirá, ãñurõ yeeripũnacutiro booa. Cõãmacũ ññacoropũ tee wãpapacá niiã. ⁵ Tíato macãrã numiã yũũ múãrẽ jĩrõbirora ãñurã bauyíra. Cúã Cõãmacũ booró tiisénirã numiã niyíra; Cõãmacũ wederere padeorá numiã niyíra. Cúã manusũmũãrẽ yũũrémena ãñurã bauyíra. ⁶ Sara Abraham numo teerora tiyigo. Abrahamrẽ tuoýigo. Cũũrẽ coo manurẽ “yũũ õpũ” jĩyigo. Múãcã ãñurõ tiirá, cuiro manirõ coo tiiróbiro niãdacu.

⁷ Mũã numocutira teerora múã numosãnumiãmena ãñurõ niñña. Coore quioníremena ññaña. Coo múã tiiróbiro tutuarico. Cõãmacũ coocãrẽ ãñuré ticogú catiré petihére ticoqui múãrẽ ticorirobirora. Teero tiirá, coore ãñurõ tiápuya. Teero tiihéra, Cõãmacũrẽ ãñurõ tũgueñarõmena sãĩmasĩña manicú.

Cãmerĩ ãñurõ Wépeodutire

⁸ Ateména putuáa: Múã niipetira sícãrĩbíro ãñurõ niirecutiya; cãmerĩ bóaneõ ññaña; sícũpõna tiiróbiro maĩrecutiya; ãñurõ niñña ãpẽrãména; “usã ãpẽrã nemorõ ãñuré tiia”, jĩ wácúrijãña.

⁹ ãpẽrã múãrẽ ññañarõ tiirí, cúãrẽ ññañarõ tiicãmérijãña. Múãrẽ ññañarõ jĩrĩ, ññañarõ jĩcãmerijãña. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũ cúãrẽ ãñurõ tiáro” jĩ sãĩbosáya. Cõãmacũ marĩrẽ teero tiidutígu cũĩrigu niiwĩ. Teero tiirí, Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiigúdaqui.

¹⁰ Ate maquẽ Salmopũpũre jóanoã:

Múã catirí bũrecorire useniremena niidugara, ññañarere wedeserijãña; jĩditorijãña.

¹¹ Ññañaré tiidugárenorẽ tiirijãña; ãñurépere tiyá.

“Ññurõ niirecutirere boogá” jĩ wácũ, ãñurõ niirucujãña.

¹² Basocá ãñurãrẽ marĩ Õpũ cotequi.

Cúã cũũrẽ sãĩrere tuoquí.

Ññañaré tiirápereja cúaremena ññaqui,*
jĩ jóanoã.

¹³ Múã ãñurépe bayiró tiidugári, ¿noãpé múãrẽ ññañarõ tiiapébogari? Ññañarõ tiirícuá. ¹⁴ Apetó tiirá, múã ãñuré tiipacári, ãpẽrã múãrẽ ññañarõ netõrĩ tiibócuá. Teero tiirí ññagũ, Cõãmacũ múãrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Teero tiirá, cúãrẽ cuirijãña. Múãrẽ tiíadarere wácúrijãña. ¹⁵ Teero wácũrõno tiirá, “Cristo usã Õpũ niĩ” jĩ wácũ, cũũrẽ padeoyá. ãpẽrã múãrẽ sãĩñábocua:

* 3:12 Salmo 34.12-16.

“Múã Jesuré padeorá, ¿ñeenó añurere yuera tiii?” jĩbocua. Múã yumasĩrã niirucujãña. Múã yuara, tutiro manirõ yuaya. Cúãrẽ quioníremena niirere eñoñá. ¹⁶ Múã Cristore padeoré wapa ãpērã múã añurõ tiirere ñañarõ jĩãdacua. Teero jĩpacari, múãpe añurõ tiiyá, añurõ catirí yeeripũna c̄uorucújããda jĩrã. Múã teero tiirí, múãrẽ ñañarõ jĩãrira boboadacua.

¹⁷ Apetó tiigú, Cõamacũ basirora cūrẽ padeoráre ñañarõ netõrĩ booqui. Múã ñañarõ netõré múã añurõ tiíarigue wapa niĩarõ; múã booró ñañaré tiíarigue wapape niirijããrõ. ¹⁸ Cristocã añugú niipacu, ñañarõ netõwĩ. Cũ ñañaré manigú, marĩ ñañaré tiiré wapare dia wapatĩbosarigu niiwĩ. Ñañarãrẽ diabosagu, teero tiiwĩ. Marĩrẽ netõnégũ, s̄icãrĩrã diawi. Cũ teero tiirémene cū Pacu p̄utopu marĩrẽ jeamasĩrĩ tiiwĩ. Cũya õpũrẽjã diajõãwĩ. Diatoa, too síro masarigu niiwĩ. Cũya yeeripũnapeja diaririro niiwũ. ¹⁹ Teero tiigú, cū yeeripũnamena witinacãjõãyigu. Witi, ángelea ñañaré tiirirare wedegu wáyigu biadupónorira p̄utopu. ²⁰ Cúã Noé niiritopu macãrã niyira. Noé dooriware tiiré burecorire Cõamacũ basocá cúã ñañarére tiipacári, yoari nacãjãyigu ména. Tiíware peotíari siro, ocho basocá sãawayira. Teero tiirá, oco dúpacari, netõnénoyira. ²¹ Tee oco marĩrẽ wãmeõtire tiiróbiro queoré niiriro niiwũ. Teeménarã marĩ netõnénorira niã. Marĩrẽ wãmeõtiremena marĩye õpũrĩ jũrĩ túariguere coseririro niiwũ. Teero coseróno tiirá, marĩrẽ wãmeõtiremenape Cõamacũrẽ “añurõ yeeripũnacutidugaga” jĩ sãirira niiwũ. Teero tiinórira Jesucristo diarigupu masariguemena netõnénorira niiwũ. ²² Jesucristo Cõamacũ p̄utopu muãwarigu Cõamacũya wãmo diamacũniñape niiqui. Cũ niipetira Òpũ niiqui. Ángelea, niipetira õpãrã ãmuãsepu niirã sotoa macãpu niiqui.

4

Tíatopu ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cūya õpũmena ñañarõ netõríguere wãcũ, múãcã cū tiirírobiro wãcūtutuaremena niĩña. S̄icãno cūya õpũmena ñañarõ netõgú, ñañarére tiidugánemoriqi sáa. ² Teero tiigú, cū catiré burecori jeatuario “basocá ñañaré tiidugárenorẽ tiigúda” jĩ wãcũriqi sáa; “Cõamacũ boorépere tiigúda” jĩ wãcũqui. ³ Múã Cõamacũrẽ maslhẽrã tiirẽcutirenorẽ tiitóarira niiwũ. Múã ñañaré tiirẽcutirira niiwũ; ñañarére bayiró tiidugárira niiwũ; cūmurépira niirira niiwũ; numiãmena ñeeaperepira niirira niiwũ; boseburecori niirí, cūmu, ãpẽrãrẽ acaribírira niiwũ; Cõamacũ dutirere netõnacãrã, basocá weerirapere padeoríra niiwũ. ⁴ Atitóre múã menamacãrã niimirira múãrẽ “jãmu” jĩpacari, múãpe múã

too sugueropu ñañaré tiiríguere tiidugáhera, “wáaria úsājā sáa” jījācu. Múā teero tusaheri, tʊomanijōācu. Teero tiirá, múārē ññatuti, wedepaticua. ⁵ Cúā tee wedepatipacari, Cōāmacūpe “¿deero tiirá múā ñañaré tiirí? Wedeñate” jī sāñāgūdaqui. Catiráre, teero biiri diariracārē sāñāpetijāgūdaqui. Cúā wedeari siro, cúārē wáadarere queoró wedegūdaqui. ⁶ Niipetira basocá diaadacua. Jesuré padeorírape cúāye ōpūārī bóapacari, Cōāmacū putopu catirucujāādacua. Teero tiirá, cúā atiditapú catiri ména, cúārē Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiádaró péerogā dusacú. Teero tiirá, múā tiíadarere añurō tagueñasugue, tiirécutiya; múā tiíadarere añurō wācūtoarapu tiiyá, “Cōāmacūmena añurōpura wedese-masīādacu” jīrā. ⁸ Bayiró cāmerī mañā. Tee upatí maquē niīā. Marī bayiró mañā, marīrē ñañarō tiirāre máata acabócu. ⁹ Wáari basoca Jesuré padeorá múāye wiseripu jeari, cúaro manirō cúārē añurō bocaya. ¹⁰ Cōāmacū marīrē Jesuré padeorāre niipetirapure marī tiimasīrere ticoqui. Tee ticorémēna cūyere añurō tiimasīā. Teeré ticogu, sīcārībíro ticoriqui. Cūū ticoró jeatuaro āpērārē tiápudutigū ticoqui. Marī āpērārē tiápura, cūū ticorēre diamacú tiirá tiia. ¹¹ Āpīrē pau watoapu Cōāmacūyere wedemasīrere ticoqui. Teero cūū wederé Cōāmacūye wederé tiiróbirora niīārō. Āpīrē apeyenómēna tiápumasīrere ticoqui. Cūū Cōāmacū tutuare ticoriro jeatuaro tiápuaro. Niipetire múā tiimasīremēna teerora tiápuya, basocá Cōāmacūrē usenire ticoaro jīrā. Jesucristo teeré wáari tiiquí. “Cōāmacū niipetirere dutimasīqui; cūū tiidugārere tiimasīqui” jīārō niipetira. Cūū niipetira Ōpū niirucujāārō. Teerora niīārō.

Jesuré padeorá ñañarō netōrē

¹² Yūū mañā, apeyé múārē wedenemogūda. Múā Jesuré padeoré wapa ñañarō netōré wáari, ññamanijōārījāñā. Tee marī ñañarō netōrére wācūtutuara, diamacūrā Jesuré padeorére ēñonóā. Teero tiirá, múārē bayiró ñañarō netōré wáari, “acuéi, ‘ate marīrē wáaricu’ jīmiwū” jīrijāñā. ¹³ Teero jīrōno tiirá, useniña. Múā Cristo ñañarō netōrīrobirora netōnūsera tiicú. Too síro cūū putuaatiri, múā cūū añurō asibatérere ññarā, bayiró useniādacu. ¹⁴ Cristore padeoré wapa basocá múārē ñañarō jīrī, usenirō booa. Cúā teero tiirí, ateré masīña: Espírítu Santo asibatégū múāmenā niirucuqui. ¹⁵ Sīcū múā menamacū ñañarō netōrī, cūū booró ñañaré tiirígue wapa mee niīārō. Cūū basocāre sīārígue wapa, cūū yaarígue wapa, cūū ñañaré tiirígue wapa, teero biiri cúāye niiripacari dutidugarigue wapa mee niīārō. ¹⁶ Sīcū Jesuré padeoré wapa ñañarō netōgū,

boboríjããrõ. “Ãpẽã yuu Jesuré padeorére ñnarã tiiya” jĩgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoaro.

¹⁷ Cõãmacũ wapa tiiadari bũreco jeaadaropũ tiicú. Marĩ Jesuré padeorá tiiriguere ñnasugue, wapatígũdaqui. Marĩrẽ cũũ ñnapetiari siropure, cũũye quetire padeohéra tiiriguerere ñnagũdaqui. Cũãrẽ bayiró ññarõ wáaadacu. ¹⁸ Too sugueropũ profeta tee ññarõ netõré maquẽrẽ biiro jóarigu niiwĩ:

Basocá ãñurã ãmuãsepũ wáaadari sugueropũ, ññarõ netõãdacua ména.

Toorá nemorõ ññarõ netõãdacua padeorídojãrãpeja, cúã diari siropure,*

jĩ jóarigu niiwĩ. ¹⁹ Teero tiirã, Cõãmacũ booróbirora marĩ ññarõ netõrã, ãñurõ tiirére tiirucújãrõ booa. “Cõãmacũ marĩrẽ cotegũdaqui”, jĩãda. Cũũ marĩrẽ tiirígu niijĩgũ, cũũ marĩrẽ jĩrirobirora ãñurõ tiigũdaqui.

5

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

¹ Mecũtigãrẽ Jesuré padeorá bũtoá dutirãre* jóagũda. Yũucã bũtoá menamacũ niĩã; Cristo ññarõ netõrĩ ñnawũ. Cũũ pũtuatiri, Cõãmacũ niipetirare Jesucristo asibatérere, cũũ tutuarere ãñogũdaqui. Teeré yũucã niipetira cũũrẽ padeorãmena niisotoapeonemogũdacu. Yũũ teero niijĩgũ, múãrẽ wãcũtutare ticoa: ² Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre cotedutigu múãrẽ cũũyigu. Oveja coterí basocu cũũyara ovejare ãñurõ cotequi. Cũũ tiiróbirora múãcã Cõãmacũrẽ padeorãre ãñurõ coteya. Cotedugahera tiiróbiro coterijãña. Tũsarãmena coteya. Cõãmacũ múã teero tiirí booquí. “Cũãrẽ cotegu, niyeru wapatágũda”, jĩ wãcũrijãña. “Cũãrẽ tiiapugũda”, jĩ wãcũña. ³ Múã cotedutirare múã booró dutiaperijãña. Cũã múã tiirére ñnãadacua, múã tiirécũtũre tiiróbiro tiiãda jĩrã. Teero tiirã, ãñurõ tiirécũtiya. ⁴ Ovejare cotegú peti pũtuatigu, múãrẽ wapatígũdaqui. Cũũ wapatĩre niirucujããdacu. Cũũ pũtopũ asibatére, catiré petihére ticogũdaqui.

⁵ Múã mamarãcã, bũtoá dutirãre yũũya. Niipetira cãmerĩ tiiapuya. “Yũũ cúã nemorõ niirĩ, cúã yũũre tiiapuaro”, jĩ wãcũrijãña. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

“Ãpẽã nemorõ niĩã” jĩrã Cõãmacũ tiiapurere cõorícua.

Teero jĩhẽrãpe cũũ tiiapure cõocúa,†

jĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirã, múã niipetirapũra biiro wãcũña: “Yũũ boorére tiidú, Cõãmacũ niipetire tutuare cõogũ boorépere

* 4:18 Proverbios 11.31.

* 5:1 Butoá dutirã Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutirãbiro niicua. Tee põnarĩcõrõ bũtoá niicua. Cũũya põna macãrãrẽ cotecua.

† 5:5 Proverbios 3.34.

tiigúda”, jĩ wăcũña. Múã teero tiirí, Cõamacũ cũ boorí bureco múãrẽ ɸputí macārã niirĩ tiigúdaqui. ⁷ Cõamacũ múãrẽ maĩgú, cotequi. Teero tiirá, niipetire múã wăcũrere, múãrẽ merẽã wáarere Cõamacũp̄are ticoya.

⁸ Múã tiiádarere añurõ wăcũtoarap̄a tiiyá. Añurõ t̄omasĩrã niĩña. Satanás múãrẽ wedesăgũ múã Jesuré padeorere peotídugaqui. Yái[‡] j̄uabóagu yaarere ãmaăgũ tiiróbiro tiiquí. ⁹ Múãpe Jesuré añurõ padeó, Satanárẽ “m̄m̄ dutirere tiriría” jĩña. Múã masĩã: Niipetirop̄are basocá múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cũácã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditap̄are ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõãri siro, Cõamacũ marĩrẽ quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wăcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemorõ padeorá wári tiigúdaqui. Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiigú tiiápurucujãqui. Cũ macũ Jesucristo diariguemena marĩrẽ netõnerigũ niiwĩ. Cũrã marĩrẽ cũ asibatérop̄a cũmena niirucujãdutigũ beserigũ niiwĩ. ¹¹ Teero tiirá, niipetira jĩãrõ: Cõamacũ niipetira sotoap̄a Ôp̄a peti niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

Ñudutiyaɸonorigue

¹² Silvanomena ȳm̄ múãrẽ atipũp̄are jóaa. Cũ ȳm̄re bapac̄t̄i. Jesucristore padeogú añurõ tiiréc̄tigũ niĩ. Teero tiigú, cũ diamacũ tiirí ñagũ, cũrẽ padeóa. Múãrẽ wăcũtutudutigu, ɸsenidutigu, atipũrẽ jóaa. “Cõamacũ marĩrẽ diamacárã añurõ tiiquí”, jĩgũ jóaa. Cõamacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia[§] macārã Jesuré padeorá neãrã añuduticoya. Múã tiiróbiro cũácã Cõamacũ beserira niĩya. Teero biiri Marcos ȳm̄ macũ tiiróbiro niigúcã múãrẽ añuduticoi. ¹⁴ Múã basiro ɸseniremena cãmerĩ añudutiya. Cõamacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ añurõ niirec̄tiri tiiáro.

Nocõrõrã jóaa.

[‡] 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão. Romarẽ “Babilonia” jĩyira.

[§] 5:13 Apetóre Jesuré padeorá

PEDRO puarí jóaripũ

Ññuduticorigue

¹ Y_{uu} Simón Pedro Jesucristore padecotegu cūũyere wede-
dutigu beserigu múãrẽ añudutia. Niipetira ùsã tiiróbiro pade-
oráre atipũrẽ jóaa. Marĩ Jesucristore padeoré añuré peti niia.
Jesucristo marĩ Òpũ marĩrẽ netõnégũ diamacú tiigú niĩ. Teero
tiigú, marĩrẽ sícãrĩbíro cūũrẽ padeorí tiirígu niiwĩ. ² Múã
Cõãmacũrẽ, teero biiri marĩ Òpũ Jesuré masĩrĩ, ateré sãĩbosáa:
Cõãmacũ, cúãrẽ nemorõ añuré ticoya; cúãrẽ añurõ niirecutiri
tiinemóña, jĩ sãĩã.

Jesuré padeorá biiro tiiró booa

³ Cõãmacũ añugú niijĩgũ, teero biiri diamacú tiigú niijĩgũ,
marĩrẽ beserigu niiwĩ. Marĩrẽ cūũrẽ masĩrĩ tiirígu niiwĩ.
Cūũrẽ masĩjĩrã, cūũ boorére tiimasĩã. Cūũ tutuaromena cūũ
booró tiimasĩrere marĩrẽ ticorigu niiwĩ; teero biiri catiré
petihére marĩrẽ ticorigu niiwĩ. ⁴ Cūũ diamacú tiigú ni-
ijĩgũ, marĩrẽ “añuré múãrẽ tiigúda” jĩirigu niiwĩ. Cūũ “añuré
múãrẽ tiigúda” jĩirigue bayiró wapapacáre niia. Teeména múã
cūũ tiiróbiro niirecutimasĩãdadu; teero biiri atibúreco maquẽ
múãrẽ ñañarõ wáari tiidugárere netõnénoãdadu. ⁵ Cõãmacũ
múãrẽ teeré tiirí, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutu-
aro jeatuario ateré tiinemóña: Basocá añurã niĩña. Basocá
añurã, múã padeorére tuomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã,
ñañarõ wãcũpacara, nũcãjãña. Nũcãrã, ñañarõ netõpacára,
wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorére tiiyá. ⁷ Cūũ
boorére tiirã, múã Jesuré padeorá sícũpõna tiiróbiro cãmerĩ
maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemorõ tiinemówara, yucuu
ducamanirigu tiiróbiro niiricu; marĩ Òpũ Jesucristore padeoré
“diamacũrã niia” jĩãdadu. ⁹ Sícũno tee niipetirere tiihégupe
capeari añurõ ññahẽgũ tiiróbiro niiqui. Cūũ tíatopu ñañaré
tiiríguere Jesucristo acabóriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yáa wedera,
múã Cõãmacũ beserira niia. Teero tiirã, “marĩ tiiréména teeré
ẽñoãda” jĩ bayiró tiiyá. Múã teeré tiirã, bayiró ñañaré tiirã
wáaricu sáa. ¹¹ Teero biiri múã marĩrẽ netõnégũ marĩ Òpũ
Jesucristo cūũ Òpũ niirucuropu sããwaadadu. Cõãmacũ múãrẽ
sope pãõgũdaqui.

¹² Y_{uu} múãrẽ jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigúda. Múã teeré
masĩpacari, teeré “diamacú maquẽ niia” jĩpacari, yuu múãrẽ

wācūrucujārī tiigúda. ¹³ Y_{HH} catiró jeatuario y_{HH} múārē jóariguere wācūrī tiigúda. Y_{HH} teero tiirí, ãñuniã, y_{HH} wācūrī. ¹⁴ Péerogã d_{HS}acú y_{HH} diaadaro. Marī Ōpū Jesucristo teeré y_{HH}re wedetoawi. ¹⁵ Niipetire y_{HH} jeatuario múārē ãñurō wedea, y_{HH} diari siro, y_{HH} wederiguere wācūrucujããrō jĩgū.

Pedro Jesucristo ãtãgūpú wasorí ñnarigue

¹⁶ Marī Ōpū Jesucristo tutuarere, teero biiri cūū p_{HT}uaatiadarecãrē ãsã múārē wedew_H. Teeré wedera, basocá wedeseãmare quetire wederiw_H. Ūsã cūū p_{HT}utí macū niirére ññawū. ¹⁷ Cõamacū Jesucristo Pac_H cūūrē ãsenire ãñowī. Cūūrē ãñurō asibatére ticogú wedeseri t_{OW}ú: “Áni y_{HH} macū y_{HH} bayiró maĩgú niĩ. Cūūmena bayiró ãseniã”, jĩti. ¹⁸ Cūū ãm_ãsep_H wedesediocori, ãsã basiro t_{OW}ú. Ūsã Jesucristomena tiigú ãtãgūpú niiwū, teero wáari.

¹⁹ Teeré ññarã, profetas jóariguere nemorō padeóa. Múãcã cūã jóariguere wācūñ_Huseya. Cūã jóarigue naĩtĩãrõp_H sĩãwócori bóere tiiróbiro niĩã. Tée Jesucristo p_{HT}uaatirip_H, teeré wācūñ_Huseya. Ñocõãwú muãjeari bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo p_{HT}uaatig_H, marī masĩhêrere masĩrī tiigúdaqui. ²⁰ Atepére ãñurō t_{OM}asĩña: Profetas jóariguere marī basiro wācūrém_{EN}ena “biiro jĩd_Ugaro tia” jĩmasĩricu. Espíritu Santo tiiapuremena marī teeré t_{OM}asĩã. ²¹ Profetas cūã wācūrém_{EN}ena dícu wederirira niiwã. Biirope wáyairo: Cūã Cõamacūyere wederi, Espíritu Santo cūã wācūrér_{PE}re jea, cūã wedeadarere wācūrī tiiyíg_H.

2

Jĩditorem_{EN}ena bueré
(Jud 4-13)

¹ Tíatop_{PE}re sĩquērã Israelya põna macãrã “ãsã profetas niĩã” jĩditoyira. Cūã teero tiirírobirora múã p_{TO}p_H niirãcã teerora tiiadacua. Yayióro, jĩditorem_{EN}ena diamacú tiiróbiro bueadacua. Teero tiirá, múã padeorére ññaõadacua. Jesucristo cūã ññañaré tiiré wapa dia, wapatírigupere booriadacua. Cūã teero tiirí, Cõamacū wācūña manirõ cūãrē ññañarõ tiigúdaqui. ² Pau cūã ññañaré tiirére ññarã, teerora tiin_{UN}úseadacua. Jesuré padeohérape cūã teero tiirí ññarã, Jesuyé diamacú maquērē ññañarõ wedeseadacua. ³ Teeré buerá niyeru boorá niicua. Teero tiirá, múãyere néeãdara, jĩditorem_{EN}ena múārē bueadacua. Cūã teero tiiré wapa cūãrē ññañarõ tiiadare niitoacu. Netóricua. Tíatop_H Cõamacū “cūã ññañarõ tiinóadacua” jĩtoarig_H niiwī.

⁴ Cõãmacũ too sugueropure ángelea niimirirare, cũa ñañaré tiiri, cõãyigu. Cũãrẽ wapa tiigú, naĩtĩãrõpũ siatúcũyigu, tée cũi basocáre wapa tiádari bũreco jearipũ. ⁵ Teero biiri Noé niiritocãrẽ, Cõãmacũ tiibũreco niirãrẽ cõãyigu.* Noé Cõãmacũye añurere wederigure, teero biiri ãpẽã siete basocá dícre netõnéyigu. ãpẽã basocá ñañãrẽ dúcõãyigu. ⁶ Teero biiri Cõãmacũ Sodoma, Gomorra wãmecutire macãrĩ macãrãcãrẽ cõãyigu. Teemacãrĩrẽ basocámenarã sócõãpetijãyigu. Nifĩ mana dícu pũháyiro. Teero tiigú, “too síro ñañaré tiirãre teero wáabocu sũcã” jĩ wãcũãrõ jĩgũ, teero tiiyigu.† ⁷ Cõãmacũ teero tiigú, Lot basocá añugũrẽ netõnéyigu. Lot teemacãrĩ macãrã ñañãnetõjõãrã cũa ñañaré tiidúheri ñãgũ, páasutijõãyigu.

⁸ Cũi basocá añugũ cũa watoapũ niiyigu. Cũa tiirere ññayigu; tũoyigu. Bũrecoricõrõ cũa ñañãnetõjõãrĩ ñãgũ, bóaneõremena wãcũpatiyigu. ⁹ Teero tiigú, Cõãmacũ cũrẽ padeorãre ñañãrõ wári, netõnémasĩqui. Ñañãrãpere ñañãrõ tiigúdu siatúcũrira tiirõbiro cũoquí, tée cũi basocáre wapa tiádari bũreco jearipũ. ¹⁰ Nemorõ ñañãrõ tiigúdaqui ãpẽãmẽna ñañãrõ ñeeaperare, teero biiri cũi dutirere netõncãrãrẽ.

Jĩditoremena buerá cũa booró dícu tiidugãcua. Cuiro manirõ ãmũãse macãrã añurãrẽ ñañãrõ jĩcua. ¹¹ Ángeleape jĩditoremena buerá nemorõ tutuanetõncãrã niipacara, Cõãmacũmena cũa tiiriguere wedesera, cũãrẽ ñañãrõ jĩricua.

¹² Jĩditoremena buerãpe cũa tũomasĩhẽrere ñañãrõ wedese-cua. Wáicura tiirõbiro niicua: Wáicura wãcũripacara, niirucucua; cũa ñee, sãñóãdara bauáaya. Teero tiirá, cũaã wáicura tiirõbiro diaadacua. ¹³ Cũa ãpẽãrẽ ñañãrõ netõrĩ tiicúa. Cũa teero tiirẽ wapa cũaã ñañãrõ netõãdacua. Bũrecopũ cũa booró ñañãrere tiisénicua. Ñañãnetõjõãrã, bobooro wári tiinórã niicua. Múãmena yaadui, múãrẽ tiiditõri ñña, cũa wãcũrẽmena buijãcua.

¹⁴ Numiãrẽ ññãrã, ñañãrõ wãcũrẽmena dícu ññacua. Cũa ññãrẽcõrõ ñañãrẽ tiidugãcua; ñañãrere tiidúdgãricua. Padeobayĩherare wáicura yoorãbiro wári tiicúa. Cũa ññãrẽcõrõ boorã nijĩrã, boonemójãcua. Cũa ñañãrõ tiinóãdara niicua. ¹⁵ Cõãmacũye diamacú maquẽrẽ duurã, diamacú niihẽrepere nũncúa. Cũa Beor macũ tiirõbiro tiicúa. Cũi Balaam wãmecutiyigu. Cũi niyeru maĩyigu. Ñañãrẽ tiirẽmena niyeru wapatãdugayigu. ¹⁶ Cũi ñañãrẽ tiigú wári, cũiyago burra cũrẽ tutiyigo. Burra wedesemasĩhẽgõ niipaco,

* 2:5 Génesis 6.1–7.24. † 2:6 Génesis 19.1–25.

basocá wedesero tiiróbiro Balaamrë wedeseyigo. Coó teero wedeseremena cūū mecūgūbiro tiirére duusñúyigu.‡

17 Jĩditorepira oco niiré coperi sibiriro tiiróbiro niĩya, basocáre tiíapuhera. Ōme ñiitiámuaati, oco peahere tiiróbiro niĩya, ãñurō basocáre tihéa. Ñañarō tiinóãdara niitoaya. Teero tiirá, naĩtiārōpu ditiadacua. 18 Cúã wedesere wapa-maníã. Masĩrã tiiróbiro tiicúa; jĩditoremena buecua. Bi-iro jĩcua: “Marĩ noo booró marĩ tiitúsareno tiirí, ãñuniã”, jĩcua. Teero jĩrémena ãpērãrē ñañocúa. Ñañarére tiidúmiãrĩrare ñañarére ugaripéari tiicúa sūcã. 19 Cúã biiro jĩcua: “Múã ãpērã dutirémema niiria. Teero tiirá, múã booró tiiyá”, jĩcua. Teero jĩpacara, cúã basiro ñañaré tiidúmasĩricua. Niipetire marĩ ñañaré tiirére duumasĩhērã, teerora teeména niirucujããdacu. 20 Jĩditorepira marĩ Ōpū Jesucristo marĩrē netōnégūrē masĩmijĩya. Teero biiri atibáreco maquē basocáre ñañorĩ tiirére netōnénomijĩya. Netōnénorira niipacara, teeré tiinucãjĩya sūcã. Too síro teeré tiidúmasĩricua sáa. Teero tiirá, too suguero niiriro nemorō ñañarã putuácu. 21 Cúã diamacú maquē Cõãmacūyere masĩriatã, nemorō ãñunibojĩyu cúãrē. Cõãmacū tiidutire ãñurére masĩpacara, too síro teeré duurí, ñañanemorō wáacu cúãrē. 22 Cúã ñañaré tiinemópeora, basocá cúã wedesereno tiirá tiĩya. Biiro wedesenoã: “Díayi usotiarí siro, cūū usotiariguerena yaaqui sūcã. Teero biiri yese cusoari siro, putuawa, jũĩrĩpíropu cõãquí”.

3

Marĩ Ōpū putuatiadare

1 Yūu maĩrã, múãrē sicapū jóatoawu. Ate puapūmena múãrē bueriguere acabórĩjããrō jĩgū jóaa, diamacú wãcũãrō jĩgū.

2 Too suguero macãrãpu profetas ãñurã cúã jóasugueriguere wãcũña. Teero biiri marĩ Ōpū marĩrē netōnégū dutirére wãcũña. Teeré usã Jesucristo cūyere wededutigu beserira múãrē wedewu.

3 Ateré masĩsugueya: Atibáreco petiádari suguero, basocá Cõãmacūyere buijããdacua. Cúã ñañaré tiidugárere tiíadacua.

4 Biiro jĩãdacua: “Cristo cūū ‘atiguda’ jĩrigue ¿deero wáamiito?” jĩãdacua. Biiro jĩ buijããdacua: “Marĩ ñecūsūmuã diapetitoaya. Atibáreco tiinucãriro tiiróbiro teerora niirucujãã. Atiriquí”, jĩãdacua. 5 Biiro wáariguepere wãcūdugaricua: Too suguero Cõãmacū cūū wedeseremena ũmuãse, atiditá bauári tiirígu niiwĩ. Oco watoa atiditaré bauári tiiyígu. Teero biiri ocoména atiditaré bucuári tiirígu niiwĩ. 6 Ocoménarã sūcã

‡ 2:16 Números 22.21-35.

Cõãmacũ atiditaré duari tiiyígu.* Cũũ teero tiirémēna atiditá niimirigue petijõãyiro. ⁷ Cõãmacũ wedeseremenarã atitó niirécã ãmũãsepũ niiré, atiditá pecamemēna sóenoãdare niĩã. Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bureco jeari, sóegũdaqui; tiiburecora ñañarã pecamepũ cõãnoãdacua.

⁸ Yũũ maĩrã, ateré wãcũña: Marĩ tũgueñarĩ, mil cũmarĩ yoanetõjõãã. Cõãmacũpere mil cũmarĩ sicabureco tiiróbiro niicu. Sicabureco cũũrē teerora mil cũmarĩ tiiróbiro niicu. ⁹ Basocá sĩquērã marĩ Õpũ putuaatiadare “pea niicu” jĩĩ wãcũpacari, pearĩcu. Cũũ putuaatiadare suguero basocáre bóaneõrere ãñogú tiiquí. Sĩcũrē pecamepũ wáari boorĩqui. Niipetira cúã ñañarére wãcũpati, wasorĩ booquí. Teero tiigá, atiriqui ména.

¹⁰ Marĩ Õpũ putuaatiadari bureco marĩ wãcũhēritabe, jeaadacu. Sĩcũ yaarépigu wãcũña manirõ jeagú tiiróbiro jeaadacu. Tiiburecopũre biiro wáaadacu: Bayiró busarómēna niipetire ãmũãse maquē petijõããdacu. Niipetire sóenoãdacu. Atiditá, teero biiri atiditá maquē jũũpetijõããdacu.

¹¹ “Niipetire petijõããdacu” jĩĩrére masĩ, ¿deerope tiíadari marĩ? Ñañaré tiirére duu, Cõãmacũ boorépere ãñurõ tiíada.

¹² Teerora tiíada, marĩ Õpũ putuaatiadarere cotera. Máata putuaatiaro jĩĩrã, ãñurõ tiirucúada. Cũũ putuaatiadari bureco jeari, niipetire ãmũãse maquē jũũpetijõããdacu. Teero biiri atiditá maquē jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmũãse, mama dita cotea. Cõãmacũ “mama ãmũãse, mama dita tiigúda” jũũtoayigu. Toopáre niipetira Cõãmacũ booré dícare tiíadacu.

¹⁴ Teero tiirã, yũũ maĩrã, teero wáaadarere múã cotera, niipetire múã põõtēõrõ ãñurõ niirecutiya. Biiro tiirĩ, Jesucristo putuaatigu, múãrē ãñurã, ñañaré manirã, Cõãmacũmēna ãñurõ niirãrē buajeágũdaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Õpũ marĩrē bóaneõ ññajĩgũ, basocá netõãrõ jĩĩgũ, cotequi ména. Marĩya wedegu Pablo marĩ maĩgúcã teerora múãrē jóarigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũrē masĩré ticorémēna teero jóarigu niiwĩ.

¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teeréna jóarigu niiwĩ. Apeyé sĩquē cũũ jóarigue wisió niĩã. Masĩhērã, teero biiri padeotutúhera tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicúa apeyé Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóariguẽcãrē. Teero tiirã, cúã basiro ñañarõ tiirĩ tiinóãdacua.

¹⁷ Yũũ maĩrã, cúã wedewisioremena wedeadarere múã masĩtoaa. Ñañarã cúã jĩĩditoremena wederére tũonũnũserijãña, cúã tiiróbiro putuári jĩĩrã, múã padeotutúarere ditiri jĩĩrã.

¹⁸ Teero ditiri tiiróno tiirã, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrē

* 3:6 Génesis 7.11-24.

netõnégũpere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩĩ” jĩrere masĩrã,
cũũrẽ nemorõ padeoyá. “Ñunetõjõãĩ”, jĩrucujããda. Teerora
jĩrucujãrõ booa.

Nocõrõrã jóaa.

JUAN jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

¹⁻² Y_{HH} múārē Jesucristoye maquērē, cūū niirecutirere jóagu tiia. Biiro niĩā: Cūū atibúreco tiídari suguero, cūū Pacumena niitoarigu niĩwĩ. Too síro atibúrecompare bauárigu niĩwĩ. Cūū Cōāmacū wācūrere wedegú niĩ; teero biiri marĩrē catiré petihére ticogú niĩ. Ūsā cūūrē ĩñawū; cūū wedeseri tawowú; cūūrē padeñawū. Ūsā basirora cūūrē ĩñawū; cūūrē añurō masĩwū. Teero tiirá, ūsā cūūrē ĩñariguere múārē wedea. ³ Ūsā marĩ Pacu Cōāmacūmena, teero biiri cūū macū Jesucristomena añurō niirōbirora múārē ūsāmena añurō niirĩ boogá. Teero tiirá, ūsā ĩñariguere, ūsā taworiguere múārē wedea. ⁴ Ateré múārē jóacūā, marĩ niipetira usenirere buaáda jĩrā.

Cōāmacū sīawócore tiiróbiro niigú

⁵ Jesucristo ūsārē wederiguere múārē wedenetōneā. Cūū biiro jĩwĩ: “Cōāmacū añugú, sīawócore tiiróbiro niigú niĩ. Cūūpare ñañaré, naĩtĩāre manĩā”, jĩwĩ. ⁶ Sīcū “Y_{HH}ja Cōāmacūmena añurō niijāā” jĩboqui. Cūū teero jĩpacu sūcā, ñañarére tiirucúqui; diamacú maquērē netōnacáqui. Teero tiigú, jĩdito, naĩtĩārōp_H niigú tiiróbiro niiqui. ⁷ Añurere tiirucúgnopeja Cōāmacū niiróbiro sīawócorop_H niigú tiiróbiro niĩ. Āpērāmēna añurō niiqui. Teero biiri Cōāmacū macū Jesucristoye díicā niipetire cūū ñañaré tiirere cosecú.

⁸ “Y_{HH}ja ñañarére tiiría” jĩgúno cūū basiro jĩditogu tiiqui; cūū wācūrē diamacú niiricu. ⁹ Cōāmacū diamacú tiirucúgu niiqui; cūū jĩrirobirora tiigú niiqui. Teero tiigú, sīcū cūū ñañaré tiiriguere wedenetōrĩ, Cōāmacū acabógudaqui. Niipetire cūū ñañaré tiirigue wapare ñañarō tagueñanemorĩ tiiríqui. ¹⁰ “Y_{HH}ja ñañarére tiiría” jĩgúno Cōāmacū jĩriguere jĩditorigue tiiróbiro wáari tiiqui; * cūū wedeserere tawogáhegu tiiróbiro niiqui.

2

Cristo cūū Pacure marĩrē wedesebosaqui

¹ Múā y_{HH} pōnabiro niirārē teeré jóaa, ñañarére tiirĩjāārō jĩgū. Jesucristo diamacú tiirucúgu niiqui. Teero tiigú niijĩgū, marĩ ñañaré tiirĩ, cūū Pacure marĩrē wedesebosaqui. ² Cūū diariguemena marĩ ñañaré tiirere acabóre buamasĩā. Marĩ

* 1:10 Proverbios 20.9.

ñañaré tiiré dícare diabosaririgu niiwĩ; niipetira atibúreco macārã ñañaré tiirécãrẽ diabosarigu niiwĩ.

³ Marĩ Cõamacũ dutirére tiirã, “diamacúrã Cõamacūrẽ masĩtoaa” jĩmasĩã. ⁴ Sícũ cũũ dutirére tiiripacu, “yũũ cũũrẽ masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditorepigu niiqui; cũũ wãcũrẽ diamacú niiricu. ⁵ Cõamacũ dutirére tiirucúgũno Cõamacũ booróbirora cũũrẽ maĩmasĩqui. Teeména “diamacúrã Cõamacũmena niijãã” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cũũmena niijãã” jĩgũno Jesucristo tiirécũtirirobirora tiinũnũsearo.

Cãmerĩ maĩñã

⁷ Yũũ maĩrã, yũũ múãrẽ jóare apeyé mama dutiré mee niia; bũcu dutiré múã sicatorũ cũoríguera niia. Múã tee bũcu dutirére tãotóajĩyu. ⁸ Teero niipacari, yũũ múãrẽ jóare mama dutiré tiiróbiro wãaa. Yũũ jóare diamacú maquẽ niia. Jesucristo basirora teeré ãñowĩ; múãcã teeré ãñorã tiia. Múã ñañarere tiijĩrã, naĩtĩãrõpũ niirira tiiróbiro niimiwũ. ãñurẽpere tiijĩrã, bóerõpũ niirã wãara tiia sãa.

⁹ Sícũ biiro jĩboqui: “Yũũ bóerõpũ niigũ tiiróbiro niia”. Teero jĩpacũ, Jesuré padeorãre ññatutiqui. Teero tiigũ, naĩtĩãrõpũ niigũ tiiróbiro niijãqui ména. ¹⁰ Jesuré padeorãre maĩgũnopeja bóerõpũ niigũ tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarere ññasũguemasĩjĩgũ, “tee ñañarere tiirã” jĩiqui. ¹¹ Jesuré padeorãre ññatutiguño naĩtĩãrõpũ niigũ tiiróbiro niirecũtiqui. Teero biiri naĩtĩãrõpũ niigũ tiiróbiro tiirécũtiqui. Cũũ ñañaré tiiré wapa capeari baunóhẽgũ tiiróbiro niiqui. Teero tiigũ, ãñurẽpere besemasĩriqui.

¹² Múã yũũ põnabiro niirãrẽ jóagu tiia. Cõamacũ Jesucristo diabosarigue wapa múã ñañaré tiirere acabótoajĩyi.

¹³ Múã butóare jóagu tiia. Cristo sicatorũ niirigũre múã ãñurõ masĩcu.

Múã mamarãrẽ jóagu tiia. Satanãrẽ múã netõnũcãrira niiwũ.

¹⁴ Múã yũũ põnabiro niirãrẽ jóaawũ. Marĩ Pacũre múã masĩtoacu.

Múã butóare jóaawũ. Sicatorũ niirigũre múã masĩtoacu.

Múã mamarãrẽ jóaawũ. Múã padeotutúa niicu; Cõamacũ wedeserere múã wãcũrucucu; wãtĩãrẽ dutigũre múã netõnũcãrira niiwũ.

¹⁵ Atibúreco macārã ñañaré tiirucúrenorẽ, teero biiri atibúrecoũ niirere maĩrĩjãña. Sícũ atibúreco macārã tiiróbiro tiigũno Cõamacũpere maĩrĩqui. ¹⁶ Atibúreco macārã tiiré biiro niia: Noo booró tiidũgãre, bayiró ugaripéare, “ãpẽrã nemorõ niigũ niia yũũja” jĩrẽ niia. Tee Cõamacũye mee niia. Tee niipetire atibúreco macārã tiirẽpe niia. ¹⁷ Atibúreco,

atibáreco macārã ñañaré tiidugáre petijõãadacu. Cõãmacũ boorére tiigúnopeja niirucujãgũdaqui.

Jesuyé queti jĩditore mee niiã

¹⁸ Múã yuu põnabiro niirã, niiture burecori jeatoacu. Atibáreco petiádari suguero, sícũ Cristore ññatutinetõjõãgũ atigũdaqui. Múã teeré tuotóarira niiwũ. Atitóre paũ Cristore ññatutira jeatoawa. Teero tiirã, “niiture burecori jeatoaa” jĩmasiã. ¹⁹ Cristore ññatutira marĩ menamacārãrã niimirira niipacara, marĩrẽ cõãjãwã. Cúã marĩ menamacārã peti mee niiwã. Marĩ menamacārã peti niirãjã, marĩmenarã niibocua ména. “Marĩrẽ cõãjãwã” jĩrã, ateré masiã: Cúã niipetira marĩ menamacārã mee niiwã.

²⁰ Cristo múãrẽ Espíritu Santore ticorigũ niiwĩ. Teero tiirã, múã niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩtoacu. ²¹ Múã diamacũ maquẽrẽ masĩriatã, múãrẽ jóaribocu. Múã Jesucristoyere diamacũ masĩcu. Teero tiigú, múãrẽ jóaa. Múã ateré masĩtoacu: Cũyẽ queti jĩditore mee niiã. ²² Jĩditorepira biiro jĩcua: “Cõãmacũ beserigũ Jesús mee niĩ”, jĩcua. Teero jĩrã Cristore ññatutira niĩya. Cúã marĩ Pacũ Cõãmacũrẽ, cũũ macũ Jesucristomenarã sũnacúa. ²³ Cũũ macũrẽ sũnarãno marĩ Pacũmena niiricua. “Jesús Cõãmacũ macũ niĩ” jĩrãnopeja marĩ Pacũmena niicua.

²⁴ Teero tiirã, múã sicato tuoríguere wãcũrucujãña. Múã sicutopũ tuoríguere wãcũrucura, Cõãmacũ macũmena niirucujããdacu; cũũ Pacũmenacãrẽ niirucujããdacu. ²⁵ Cũũ marĩrẽ jĩrirobirora tiigũdaqui: Marĩrẽ catiré petihére ticogũdaqui.

²⁶ Múãrẽ jĩditodugaraye quetire jóaa, múãrẽ ãñurõ masĩãrõ jĩgũ. ²⁷ Espíritu Santo Jesucristo ticorigũ múãpũre niiqui. Teero tiirã, ãpĩ múãrẽ “nemorõ buegũda” jĩgũrẽ boorĩjãña. Espíritu Santo múãrẽ niipetirere buequi. Cũũ jĩditoro manirõ diamacũ maquẽrẽ buequi. Cũũ bueróbirora Jesucristomena niijãña.

²⁸ Mecũtigãcãrẽ múã yuu põnabiro niirã, cũũmena niirucujãña. Marĩ teero tiirã, cũũ pũtuatiri, boborícu. “Marĩ Cõãmacũ boorére tiirã niiã”, jĩmasiãdacu. ²⁹ Múã cũũ diamacũ tiirucũrere masĩtoaa. Teero tiirã, “niipetira diamacũ tiirãno Cõãmacũ põnarã niĩya” jĩrẽre masĩnoã.

3

Cõãmacũ põna tiirécutire

¹ Cõãmacũ marĩ Pacũ marĩrẽ bayiró maĩrẽre wãcũñate múã. Marĩrẽ bayiró maĩgũ, “yuu põna niĩya” jĩiqui. Teerora niĩã marĩ. Atibáreco macārã Cõãmacũrẽ masĩrijãrã, marĩ cũũrẽ padeorã tiirécutirere tuomasĩricua. ² Yuu maĩrã, mecũtigã

marĩ Cõãmacũ põna niĩã. Too síropu marĩrẽ wáaadarere añurõ masĩña maniã ména. Ate dícuere masĩã: Jesucristo putuaatiri, cũũ baurére ññaãdacu. Cũũrẽ ññaãrã, cũũ tiiróbiro wáaadacu. ³ Cũũrẽ ññañaré maniã. Marĩcã cũũ tiiróbiro “añurã wáaadacu” jĩrere wãcũã. Teero tiirã, ññañarere tiirĩjãrõ booa.

⁴ Ññañaré tiiré Cõãmacũ dutirére netõncãre niĩã. Teero tiigú, ññañarere tiirucúgũno Cõãmacũ dutirére netõncãgũ niiqui. ⁵ Múã masĩtoaa: Jesucristo marĩ ññañaré tiirere cõãgũ atirigu ni-iwĩ. Cũũpure péerogã ññañaré maniã. ⁶ Cũũmena niigũno ññañaré tiirécutiriqui. Ññañarere tiirécutigũnope Cristore padeorĩqui; cũũrẽna masĩhẽgũ niiqui. ⁷ Múã yũũ põnabiro niirã, múãrẽ ãpĩ jĩĩdutorijããrõ. Añurõ tiirucúgũno Jesús tiiróbiro añurõ tiigú niĩ. ⁸ Sicatopũra wãtĩãrẽ dutigú ññañaré tiimúãatirigu niiqui. Teero tiigú, ññañaré tiirécutigũno cũũyagu niiqui. Cõãmacũ macũ wãtĩãrẽ dutigú tiirere cõãgũ atirigu niiwĩ.

⁹ Cõãmacũ cũũ põnarẽ cũũ tiiróbiro niirecutiri tiirigu niiwĩ. Teero tiirã, Cõãmacũ põna ññañarere tiirucúricua. ¹⁰ “¿Noãpé niĩ Cõãmacũ põna?” teero biiri “¿noãpé niĩ wãtĩãrẽ dutigú põna?” jĩĩ masĩdugara, ateré masĩña: “Ññañaré tiirécutira, ãpẽrãrẽ maĩhẽrãno Cõãmacũ põna mee niĩya”, jĩĩnocu.

Cãmerĩ maĩré

¹¹ “Cãmerĩ maĩrõ booa” jĩĩré queti múã sicutopũ tũorĩgue niĩã. ¹² Caĩn tiiróbiro niirijããda. Cũũ wãtĩãrẽ dutigú menamacũ niijĩgũ, cũũ bai Abel wãmecutigũre sĩaĩjãyigu. ¿Deero tiigú cũũrẽ sĩaĩyiri? Caĩn tiirécutire ññañaré niiyiro; cũũ bai tiirécutirepe añuré niiyiro.

¹³ Yáa wedera, teeré wãcũrã, atibáreco macãrã múãrẽ ññatutiri ññarã, “¿deero tiirã yũũre ññatutii?” jĩĩ wãcũrijãña. ¹⁴ Marĩ Jesuré padeorãre maĩjĩrã, ateré masĩã: Cõãmacũ marĩ pecamepũ wáaborirare catiré petihére cũorĩ tiirigu ni-iwĩ. Jesuré padeorãre maĩhẽgũno catiré petihére cũorĩqui. ¹⁵ Jesuré padeorãre ññatutigũno basocãre sĩaĩgũ tiiróbiro ni-iqui. Múã masĩtoaa: Basocãre sĩaĩgũno catiré petihére cũorĩqui. ¹⁶ Ateména cãmerĩ maĩrere masĩã: Jesús marĩrẽ diabolosarigu niiwĩ. Teero tiirã, marĩcã Jesuré padeorãre “diabolosagũda” jĩĩ wãcũrõ booa. ¹⁷ Pee apeyé cũogũno sícũ Jesuré padeogũre bóaneõgũ niirĩ ññapacu, cũũrẽ tiiapuridojãboqui. Cũũ teero ti-irĩpacu, ¿deero tiigú “Cõãmacũrẽ maĩã” jĩĩbogari? ¹⁸ Múã yũũ põnabiro niirã, marĩ wedeseremena dícu “cũãrẽ maĩã” jĩĩrijãrõ booa. Marĩ tiiapuremenape cúãrẽ maĩrere diamacũrã tiĩẽnorõ booa.

Cõãmacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

19-20 Apetõ sícũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yũũ ññañanetõjõãgũ niiga” jĩĩ wãcũpacu, cũũ ãpẽrãrẽ maĩré wapa

Cõamacũmenape cuiro manirõ niiqui. Marĩ cãũ põna niiã. Cũũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cũũ marĩ ñañarẽ tiirĩguere acabóqui. ²¹⁻²² Marĩ yeeripũnapũ “ãpẽrãména ãñurõ niiã” jĩ tũgueñarã, cuiro manirõ Cõamacũrẽ sãĩmasĩã. Cũũ dutirére, cãũ boorére tiiri, Cõamacũ niipetire marĩ sãĩrere ticogũdaqui. ²³ Cũũ dutiré ate niiã: Cũũ macũ Jesucristore padeoáda. Teero biiri cãũ dutirobirora cãmerĩ maĩãda. ²⁴ Niipetira cãũ dutirére tiirãno cãũmena niicua; cãũcã cãũmena niiqui. Marĩrẽ Espiritu Santore ticorigũ niiwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã.

4

Cõamacũye wederãre ññabesedutire

¹ Yãa wedera, niipetira Cõamacũyere wederĩ basoca wederere padeorijãña. Cũã wederere “¿diamacũrã Cõamacũye niimiĩto?” jĩ tũosugũya. Pau basocã “ũsã Cõamacũyere wederã niiã” jĩdito buecãmesãya. ² Ateména diamacũ Cõamacũyere wederãre ññabesemasĩãdacu: “Jesucristo basocũra atiyigũ” jĩgũno diamacũrã Cõamacũyere wedequi. ³ Teerẽ wedehẽno diamacũ Cõamacũyere wederiqui. Cũũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Mũã Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tũotõajĩyu. Cũũ basocã watoapũ niitoaqui.

⁴ Mũã yũũ põnabiro niirã, mũã Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũ mũãrẽ tutuarere ticoqui. Atibũreco macãrãrẽ tutuare ticogũpeja Cõamacũbiro tutuariqui. Teero tiirã, atibũreco macãrã mũãrẽ cãũ jĩditorsere padeorĩ tiimasĩricua. ⁵ Jĩditoremena buerãpe atibũreco macãrã niĩya. Teero tiirã, atibũreco maquẽ dícare bueeya. Atibũreco macãrã cãũ buerere tũonũnũsecua. ⁶ Marĩpeja Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũrẽ masĩgũno marĩrẽ tũonũnũsequi. Cõamacũrẽ masĩhẽgũnopeja marĩrẽ tũonũnũseriqui. Marĩ teerẽ tũomasĩrã, “diamacũrã Cõamacũye niiã” o “jĩditore niiã” jĩ besemasĩãdacu.

Cõamacũ basocãre maĩqui

⁷⁻⁸ Yũũ maĩrã, Cõamacũ basocãre maĩquí. Teero tiirã, marĩcã cãmerĩ maĩãda. Cãmerĩ maĩrãno Cõamacũ põnarã niicua. Cũã Cõamacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ maĩhẽrãnopeja Cõamacũrẽ masĩricua. ⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩrere ateména eñorigũ niiwĩ: Cõamacũ cãũ macũ sĩcũ niigũrẽ atibũrecopepe ticodiocorigũ niiwĩ. Marĩrẽ catirẽ petihẽre cũoáro jĩgũ, cãũrẽ diabosadutirigũ niiwĩ. ¹⁰ Marĩ Cõamacũrẽ maĩrĩrira niiwũ. Cũũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ñañarẽ tiirere acabódugarigũ niiwĩ. Teero tiigũ,

cũu macũrẽ ticodiocorigu niuwĩ, diabosaaro jĩgũ. Cũu marĩrẽ biiro tiibosárigue maĩré peti niicu.

¹¹ Yũu maĩrã, Cõamacũ teero tiirigu niijĩgũ, marĩrẽ bayiró maĩquí. Teero tiirã, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. ¹² Sícũ basocú Cõamacũrẽ ñnarigu maniquí. Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cũu marĩmena niiqui; cũu booróbirora cũurẽ maĩmasĩã. ¹³ Cõamacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticorigu niuwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ marĩmena niirere masĩã; teero biiri marĩ cũumenarã niirécãrẽ masĩã. ¹⁴ Ʋsã basirora Cõamacũ macũrẽ ññawũ. Ateré wedea: Cõamacũ cũurẽ atibúreco macãrã ññañarãrẽ netõnédutigu ticodiocorigu niuwĩ. ¹⁵ “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩgũnorẽ Cõamacũ cũumena niiqui; cũucã Cõamacũmenarã niiqui.

¹⁶ Cõamacũ marĩrẽ maĩrére masĩã. “Cũu marĩrẽ maĩré diamacũ maquẽ niĩã” jĩrere padeóa. Cõamacũ basocãre maĩquí. Cãmerĩ maĩrucúguño Cõamacũmena niiqui; Cõamacũcã cũumena niiqui. ¹⁷ Marĩ Cõamacũ booróbirora cũurẽ maĩmasĩã. Jesucristo atibúrecoꝑũ niigũ, cũu Pacũre maĩwĩ. Cũu maĩrĩrobirora marĩcã Cõamacũrẽ maĩmasĩã. Teero tiirã, Cõamacũ basocãre wapa tiĩadari bũreco jeari, cũurẽ cuiricu. ¹⁸ Cõamacũrẽ maĩgũno cũurẽ cuiriqui. Cõamacũ booróbirora cũurẽ maĩgũ, cuiro manirõ niiqui. Cuire cãogũno “yũure ññañarõ tiibóqui” jĩ wãcũqui; Cõamacũ booróbirora cũurẽ maĩríqui.

¹⁹ Cõamacũ marĩrẽ maĩsũguérigu niuwĩ. Teero tiirã, marĩ cãmerĩ maĩã. ²⁰ Sícũ “Cõamacũrẽ maĩã” jĩpacũ, Jesuré padeorãre ñnatutigu, jĩditorepigu niiqui. Basocã cũu ññarãcãrẽ maĩhẽgũ, nemorõ Cõamacũ bauhégũpereja maĩmasĩriqui. ²¹ Cõamacũrẽ maĩgũno Jesuré padeorãcãrẽ maĩrõ booa. Teeré Cõamacũ marĩrẽ tiidutĩrigu niuwĩ.

5

Atibúreco maquẽ ññañarere cãmotãmasĩre

¹ “Jesús Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩ padeorãno Cõamacũ põnarã niicua. Æpẽrãrẽ maĩrãno cũã põnacãrẽ maĩcúa. ² Marĩ Cõamacũrẽ maĩ, cũu dutirere tiirã, “cũu põnacãrẽ maĩã” jĩmasĩãdacu. ³ Cõamacũrẽ maĩrãno cũu dutirere tiĩya. Cũu dutirẽ wisiória. ⁴ Marĩ Cõamacũ põna atibúreco maquẽ ññañarere tiirã. Jesucristore padeorãmena añurere tiinõã. ⁵ Marĩ Jesuré “cũu Cõamacũ macũ niĩ” jĩ padeóa. Teemãna dícu atibúreco maquẽ ññañarere cãmotãmasĩcu.

Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ. Cũu atibúrecoꝑũ niirĩ, Juan cũurẽ wãmeõtiwi. Cũurẽ wãmeõtigũ, ocomãna wãmeõtiwi. Too síro cũu curusapũ diajõawĩ. Biiro tiirãmena “yũu Cõamacũ macũ

niiã” jĩrere eñowĩ. Cũrẽ wãmeõtiriguemena dícu eñoríwi. Cũu diariguemenacãrẽ eñowĩ. Espiritu Santo “Jesucristo Cõamacũ macũ niiĩ” jĩrere marĩrẽ eñoquí. Cũurã diamacũ maquẽrẽ wedegũ niiĩ. ⁷ Atequetirẽ cúã basirora eñoõya. Cúã ãĩãrã ãmãsepa niiya: Pacu, macũ, teero biiri Espiritu Santo. Cúã ãĩãrãpa niipacara, sícũrã niiĩ. ⁸ Atibúrecopure Espiritu Santo wederemena “Jesús Cõamacũ macũ niiĩ” jĩrere masĩnoã. Teero biiri Jesús cúũ Cõamacũ macũ niirere cúũ wãmeõtirinoriguemena, cúũ diariguemena eñorigũ niĩwĩ. ⁹ Basocá cúã ãĩariguere wedericãrẽ, marĩ padeóa. Cõamacũ basocá wederé nemorõ diamacũ wedei. Cũurã cúũ macũ niirecutirere wederigu niĩwĩ. ¹⁰ Cõamacũ macũrẽ padeogũno Cõamacũ wederere padeoquí. Cõamacũ wederere padeohégũno cúũ jĩriguere jĩditorigue tĩróbĩro wáari tiiquí; cúũ Cõamacũ cúũ macũ niirecutirere wederere padeoríqui. ¹¹ Cõamacũ ateré wedequi: Cũu marĩrẽ catiré petihére ticorigũ niĩwĩ. Tee catiré petihére cúũ macũpore niicu. ¹² Cõamacũ macũmena niigũno catiré petihére cõoquí; cúũ macũmena niihégũno catiré petihére cõoríqui.

Wedeyaponorigue

¹³ Múã Cõamacũ macũrẽ padeoráre atipũrẽ jóaa, múã “catiré petihére cõoa” jĩ masĩãrõ jĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõamacũ booróno sãĩrĩ, marĩ sãĩrere tũoquí. Teeré masĩrã, cúurẽ cuiro manirõ sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõamacũ marĩ sãĩrere tũoquí” jĩmasĩrõbirora “cũu marĩ sãĩãriguecãrẽ ticotoai” jĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetó tiigũ, Jesurẽ padeogũno ñañaré tiirĩ, sícũno ãĩnaboqui. Cũu ñañaré tiirẽ acabómasĩreno niirĩ, Cõamacũrẽ sãĩbosáaro. Sãĩbosári, tee ñañaré tiirẽ acabómasĩreno niirĩ, Cõamacũ cúurẽ catiré petihére ticogũdaqui. Apeyé ñañarõ tiirẽ acabónoña maniré niicu. Teeré “sãĩbosáya” jĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñañaré tiirẽ Cõamacũrẽ netõncãre niipacari, apeyé ñañaré tiirẽ acabómasĩreno niicu.

¹⁸ Marĩ ateré masĩtoaa: Cõamacũ põna ñañaré tiirécutiricua. Jesús cúãrẽ cotequi. Teero tiigũ, wãtĩãrẽ dutigũ cúã padeorere ñañomasĩriqui. ¹⁹ “Marĩ Cõamacũ põna niiã” jĩrere masĩã. Atecarẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigũ niipetira atibúreco macãrãrẽ dutiqui. ²⁰ Apeyecãrẽ masĩã: Cõamacũ macũ atirigu niĩwĩ; marĩrẽ tũomasĩrere ticorigũ niĩwĩ. Teemena Cõamacũ diamacũ niigũrẽ masĩã. Cõamacũmenarã niiã. Teero biiri cúũ macũ Jesucristomenacãrẽ niiã. Jesucristo Cõamacũ diamacũ macũ niigũ niiqui. Cũurã niiqui sũcã catiré petihére ticogũ.

²¹ Múã yũ põnabiro niirã, “cõãpõnarẽ basocá weerirare padeobócu” jĩrã, Jesuré wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niiã.

JUAN puarí jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũũ põnarẽ añudutia. Yũũ bũtoá dutirá* menamacũ múãrẽ niirõrã maĩã. Yũũ dícu múãrẽ maĩgũ tiiría; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múãrẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cõoa marĩ. Tee marĩmena niirucujããdacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri cũũ macũ Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiiáro. Cũũ teerẽ tiirí, diamacũ maquẽrẽ masĩ, cãmerĩ maĩãdacu.

⁴ Sĩquẽrã mũũũ põnarẽ bũajeáwũ. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teerẽ ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecũtígã mũũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ cãmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niĩã; máatarũra marĩ padeonũcãrãrẽ dutiré cũũrigue niĩã. ⁶ Marĩ cãmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirere tiirã tiia. Cũũ marĩrẽ cãmerĩ maĩdutiyigu. Ate múã tuotóarepu niĩã.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibãrecopũre pau jĩditorepira wáanetõya. Cũã “Jesucristo basocũ marĩ tiirõbiro õpũũcutigu bauárigũ niiwĩ” jĩrere padeoríya. Cũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niĩya. ⁸ Añurõ tuomasĩña, Cõãmacũ múãrẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múãrẽ ticoadarere añurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerere cũũ basiro cũũ wãcũrẽmena “nemosãñúrõ buegũda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cõoriqui. Cristo buerere tiirucũgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cũũ macũrẽ cõoquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, sũcũ múã pũtopũ jeagũ Cristo buerere wederiboqui. Cũũnorẽ múãye wiseripũ ñeerijãña. Añudutirijãña. ¹¹ Múã cũũrẽ añudutira, cũũ ññaãrõ buerere niisotoapeara niĩãdacu.

Wedeyaponorigue

¹² Yũũ pee peti jĩdũgare cõomíã, cõogũpeja. Atipũpũre teerẽ jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorí. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu. Marĩ teero tiirã, añurõ useniãdacu.

¹³ Mũũũ bayio põna mũũũrẽ añudutiya. Coocã Cõãmacũ beserigo niyo.

Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “bũtoá dutirá” glosariopũre.

JUAN ĩtĩārĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirĩque

¹ Gayo y_{HH} bayiró maĩgũ, y_{HH} m_{HH}rẽ añudutia. Y_{HH} butoá dutirá menamacũ m_{HH}rẽ niirõrã maĩã.

² Y_{HH} m_{HH}rẽ Cõamacũrẽ sãĩboságu tĩa, niipetire m_{HH}rẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. M_{HH} Cõamacũmena añurõ yeeripũnacutirobirora m_{HH}rẽ ñañaré, diaré wári tiirĩjãrõ. ³ Y_{HH} bayiró useniã. Sĩquẽrã Jesuré padeorá m_{HH}ye quetire wedejeawa. M_{HH} diamacũ maquẽrẽ padeorucúayiro. M_{HH} añurõ Cõamacũ boorére tiĩgú tiiáyiro. ⁴ Y_{HH} buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ t_{HH}ogú, useniã. Deero tii apeyeména useninemoria.

⁵ M_{HH} Jesuré padeoráre añurõ tiĩgú tiiáyiro. ãpẽrã Jesuré padeorá jearácãrẽ m_{HH} ññamasĩhẽrã niipacari, teerora tiiáyiro.

⁶ Cũã ùsã neãrõp_{HH} m_{HH} cãmerĩ maĩrécutirere wedeeya. M_{HH} p_{HH}top_{HH} jearáre teero tiiápurucujãña Cõamacũ booróbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire weden_{HH}cãwara niĩya. Jesuré padeohéra tiiápurere ñeeririra niiwã. ⁸ Teero tiirá, cũã tiiróbiro tiiráre marĩrẽ tiiápuro booa. Marĩ teero tiirá, diamacũ maquẽrẽ wederáre tiiápura niĩã.

Diótrefes ñañarõ tiirĩque

⁹ Y_{HH} too macãrã Jesuré padeoráre sicapũ jóaw_{HH}. Diótrefes niipetirare dutigú niidugagu ùsã dutirére booríayigu. ¹⁰ Teero tiĩgú, y_{HH} múã p_{HH}top_{HH} wáagu, cũũrẽ múã ññacorop_{HH} wedeguda cũũ ùsãrẽ wedepatirere, ùsãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiiáyigu: Jesuré padeorá toopú jeari, cũãrẽ ñeeriyigu. Cũãrẽ añurõ ñeedugara tiirĩ ññagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Y_{HH} bayiró maĩgũ, ñañaré tiirére ññacũrijãña; añurõ tiiréperẽ ññacũña. ãñurõ tiiráno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiiráno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirĩque

¹² Niipetira Demetrioere añurõ wedeseya. Cõamacũ booróbirora diamacũ tiiáyigu. Ûsãcã cũũrẽ teerora jĩĩ wedesea. M_{HH} masĩcu: Ûsã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Y_{HH} pee peti jĩĩdugare cuomíã, cuogúpeja. Atipũpúre teeré jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ññaadacu, Cõamacũ boorí. Toopú cãmerĩ wedeapudacu.

¹⁵ Āñurõ niirecãtĩre wáaaro m̃urẽ. Ɔsã menamacãrã m̃urẽ
ãñudutiya. Marĩ menamacãrã toopú niirãcõrõ ãñuãrõ.
Nocõrõrã niiã.

JUDAS jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Y_{HH} Judas Jesucristore padecotegu, Santiago bai múãrẽ añudutia. Múã marĩ Pacu Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niĩa. Jesucristo múãrẽ cotequi.

² Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññanemoãrõ; ãñurõ niirecutiri ti-inemóãrõ; câmerĩ maĩrĩ tiinemóãrõ.

Jĩditoremena buerá tiirecutirigue (2Pe 2.1-7)

³ Y_{HH} maĩrã, Cõãmacũ y_{HH}re, teero biiri múãrẽ netõnérigu niiwĩ. Marĩ netõnére maquẽrẽ múãrẽ bayiró wededugagu, jóagudu tiimíawũ. Jóaria ména. Apeyé maquẽ jóaro niirõ tiia. Jesuré padeoré maquẽrẽ wedewisiora múã putopu jeayira. Teero tiigú, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquẽrẽ marĩ Jesuré padeoráre cũũrigu niiwĩ. Cũũ cũũrigue wasorícu. Teero tiirá, tutuaremena padeoró booa. ⁴ Múã ññamasĩripacari, jĩditoremena buerá múãmena neãnucãyira. Cúã ate tiiróbiro jĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũũrẽ padeoráre ãñurõ tiijĩgũ, marĩrẽ ññañarõ netõrĩ tiirĩqui”, jĩcua. Teero tiirá, cúã ññañaré tiirére duurícu. Jesucristo marĩ Ôpũ sícũ niigúarẽ boorícu. Cõãmacũ tíatopu “cúãno pecamepu wáaadacua” jĩtoayigu.

⁵ Teero tiigú, y_{HH} múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsugueya: Marĩ Ôpũ niipetira Israelya põna macãrãrẽ Egiptopu wionécoyigu. Too síro cũũrẽ padeohérare diari tiiyígu. ⁶ Ángeleare wáariguedãrẽ wãcũña: Cúã ãmuãsepu tutuare, dutirére cõopacára, teeré duu, cúã booró tiirá wáyira. Cõãmacũ cúãrẽ cõmedári cúã jõãmasĩhẽredarimena siatúcũdutyigu sáa. Naĩtĩãrõpu niicua, té Cõãmacũ cúãrẽ wapa tiíadari bũreco jearipu. ⁷ Ángelea ññañarõ ñeeaperirobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teorora tiiyíra. Ëmuã dícu numiãmena tiirénorẽ tiiyíra. Cõãmacũ teemacãrĩrẽ sóecõãyigu sáa. “Niipetira ññañarã cúã tiiróbirora pecame petihérimepu ññañarõ tiinóãdacua” jĩrere masĩsuguedutigu, cúãrẽ teero tiirígu niiwĩ.

⁸ Múãrẽ jĩditoremena buerá teorora tiicúa: Cúã booró wãcũãmajãcua. Cúã wãcũrõbirora tii, cúã basiro cúãye õpũũrĩrẽ ññañocúa; Cõãmacũ dutirére boorícu; uputí macãrã ãñurãrẽ ññañarõ jĩcua. ⁹ Miguel ángeleare dutigú Satanãmena câmerĩ

jĩĩ, ate wáayiro: Cũãcõrõ Moiséniġũya õpũũrẽ boomíyira. Miguel basiro Satanárẽ ñañarõ jĩĩriyigũ. “Mũũ Cõãmacũrẽ netõnucãġũ peti niĩã”, jĩĩriyigũ. Biirope jĩĩyigũ: “Yũũ Õpũ mũũrẽ mũũ ñañaré tiirére wedearo”, jĩĩyigũ. ¹⁰ Múãrẽ jĩĩditoremena buerápeja añũrõ tũomasĩripacara, ñañarõ wedesecua. Apeyé cũã boorére tiicúa. Wáicũracã teorora tiicúa. Tũomasĩhẽrãrã cũã tiirémēna cũã yeeripũnarĩrẽ ñañorĩ tiiadacua.

¹¹ Bóaneõrã niĩya cũã. Caín* tiirĩrobiro ñañaré tiicúa. Balaam† tiirĩrobiro noo booró tiiadacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiirĩrobiro Cõãmacũrẽ netõnucãrã diajõãadacua. ¹² Múã Jesucristore padeorã neã, yaaritabe, cũã múãrẽ bayiró bobooro wáari tiicúa. Cuiro manirõ cũã booró yaa, yapijãcua. “¿Yaaré niipetirare jeatui?” jĩĩ wãcũricua. Cũã õme oco maniré, wĩno néewanore tiiróbiro niicua; basocáre tiiapuricua. Dũcacũtiritito, cũã dũcamanire yucũ tiiróbiro niicua. Nũcõĩmēna wããrigue yucũ tiiróbiro niicua. ¹³ Cũã bobooro tiirécũtire sobo jũĩĩpĩrere ocoturí día wesa páaputucore tiiróbiro niicua. Ñocõã noo booró wáa, ditirãbiro niicua. Cõãmacũ cũãrẽ naĩĩĩarõpũ cũã niirucuaropũ “wáadutigũda” jĩĩtoarigũ niiwĩ mēe.

¹⁴ Enoc jĩĩditoremena bueráre wáaadarere wedeyigũ. Cũũ profeta niiwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niinũnũsegũ niiyigũ; seis põnarĩ siro macũ niiyigũ. Cũũ biiro wederigũ niiwĩ: “Marĩ Õpũ paũ ángleamena atigũdaqui. ¹⁵ Cũũ niipetira basocá tiirĩguere besegũdaqui. Ñañarã niipetire cũã ñañaré tiirĩguere, cũã cũũrẽ ñañarõ jĩĩriguere besegũdaqui. Cũã ñañaré tiirĩgue wapa cũãrẽ pecamepũ cõãġũdaqui”, jĩĩ wedesũgueyigũ Enoc. ¹⁶ Múãrẽ jĩĩditoremena buerã niipetire ãpẽrã tiirére ñañarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cũã tũsaré dícũre tiidũgãcua. Cũã tiirére bayiró bũsũrõmēna wedetũsacua. Cũãrẽ tiiapumasĩrãrẽ jĩĩditoremēna usenipeocua, cũãyere cũodũgãra.

Jesuré padeorãre wederigũ

¹⁷ Yũũ maĩrã, múãpeja marĩ Õpũ Jesucristo cũũyere wededutigũ beserira wedesũgueriguere wãcũña. ¹⁸ Múãrẽ ateré wedecowa: “Atibũreco petiãdari sũguero maquẽ bũrecoripũre Cõãmacũyere buijããadacua. Cũã booró dícũ tiidũgãra, ñañaré tiirére tiĩãmajããadacua”, jĩĩcowa. ¹⁹ Cũãrã Jesuré padeorãre batarĩ tiicúa. Cũã booró tiicúa. Espĩritu Santore cũorícua.

²⁰ Yũũ maĩrã, múãpeja Jesuré nemorõ padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacũ niiré niĩã. Cõãmacũrẽ sãĩrã, Espĩritu Santo masĩré ticorémēna sãĩñã.

* **1:11** Génesis 4.1-16. † **1:11** Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ **1:11** Números 16.1-35.

21 Cõãmacũ múãrẽ maĩrére wãcũrã, maĩðrãbiro niiña. Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ bóaneõ ññagũ, cũũmena catirẽ petihére ticogũdaqui. Cũũ ticoadarere useniremena coteya.

22 Æpẽrã Jesucristoyere “¿diamacũrã niigariye?” jĩrãrẽ ãñurõmena wedeya. 23 Æpẽrã jĩditoremena buerére nunurãrẽ quẽnojeári tiiyá; basocá pecamepũ jũurãrẽ netõnerã tiiróbiro tiiyá. Æpẽrã ñañaré tiiríporare tiiápudugara, bóaneõ ññaña. Múãpũ cúã ñañaré tiirére pẽnirĩ jĩrã, cúã teero tiirére bayiró booríjãña.

Cõãmacũrẽ usenipeore

24-25 Cõãmacũ marĩrẽ netõnegũ sícũrã niiqui. Múã ñañaré tiirí jĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterẽmena múã ñañaré manirã cũũ pũtopũ jeari tiimasĩqui. Múãrẽ toopá cũũ ãñurõ asibatéropũ usenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Õpũ tiiápurementa niipetira Cõãmacũrẽ ateré jĩãrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñunetõjõãgũ niiã; mũũ tiidugãrere tiimasĩã; mũũ niipetire dutirére cõoa”, jĩãrõ. “Mũũ too sugueropũ teero niirigũ niiwũ; atitóre teorora niiã; too síropũ teorora niigũdacu”, jĩãrõ. Tee niipetire niiãrõ.

Nocõrõrã jóaa.

TOO SÍROPŪ WÁAADARERE Juanrē ěñorígue

Jesucristo Juanrē quēēřpŭ tiiróbiro ěñorígue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ěñorígue niiā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jīgū, ěñodutíyigu cūūrē padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanrē ateré ěñogú wáaya” jīcoyigu. ² Yŭ Juan niipetire ángele ěñoríguere ĩñarigu niijīgū, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigüecārē diamacú jóaa.

³ Atipū jóarirobiro wáaadaro péero dŭsaa. Teero tiigá, ate Cōāmacū ticorigue maquērē busurómena buegúno usenigūdaqui. Ateré bueri tŭo, ateré tiirá useniādacua.

Juan Jesuré padeoré pōnarī macārārē jóarigue

⁴ Yŭ Juan múā Asiapŭ niirā Jesuré padeorá siete pōnarī macārārē jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigŭdŭ múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecutiri tiiaro. Espíritu Santo siete maquē āñuré tiimasīre ticoré cŭogú* Cōāmacū duirípīrō puto niigú teerora tiiaro. ⁵ Jesucristocā teerora tiiaro. Cūū Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugŭ niī. Cūūrā niipetira diarira suguero masāsuguerigŭ niī. Cūū atibúreco macārā ōpārārē dutigú niī. Cūū marīrē maī. Cūūye dímena marī ñañaré tiirē wapare netōnéwī. ⁶ Cūū marīrē ōpārā, paiá wáari tiiyí, Cōāmacū cūū Pacŭ dutirére tiiaro jīgū. Teero tiirā, niipetira ateré jīārō: “Cūū niipetirere dutimasīqui; cūū tiidugárere tiimasīqui”, jīārō. Cūū niipetira Ōpŭ niirucujāārō. Teerora niīārō.

⁷ Cūū ōmeburuáripŭ diiátigūdaqui.

Niipetira cūūrē ĩñaādacua.

Cūūrē sīāríracā ĩñaādacua.

Niipetire macārī macārā cūūrē ĩñarā, utiadacua.

Teerora wáaaro.

⁸ “Yŭrā niisuguegŭ, niitugŭ niiā”, jīwī Cōāmacū marī Ōpŭ niipetire tutuare cŭogú. Cūū atitóre niirucujāgū, too sugueropŭ niirigu, too síropŭ atigŭdŭ niī.

Juan Jesucristore quēēřpŭ tiiróbiro ĩñarigue

⁹ Yŭ Juan múāya wedegŭ tiiróbiro niiā. Yŭ múā tiiróbiro Jesuré padeóa. Yŭ múā tiiróbirora ñañarō netōgú, Cōāmacū dutiré yŭpŭre niirī, wācūtutujāā. Yŭre Patmos nŭcŭrōpŭ, netōnŭcārī basocare cūūri nŭcŭrōpŭ cūūwā. Cōāmacūye queti, Jesuyére wederé wapa ānopú cūūnorigu

* 1:4 Isaías 11.2.

niia. ¹⁰ Sicabureco yeerisāri bureco niirī, cānirīpacari, Espíritu quēērdp̄u tiiróbiro yure ēñowī. Wācūña manirō yu su- cubírope bayiró busurómena wedeseri tuowá. Cūwē wedesere corneta tiiróbiro bayiró busuwu. ¹¹ Cūwē yure jīwī:

—Yurá niisuguegu, niitugu niia. Mūwē ñnarere sicapūpu jóaya. Mūwē jóariguere Asiapu niirā siete pōnarī yure padeoré pōnarī macārārē ticocoya. Cūwē Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārī macārā niīya, jīwī.

¹² “¿Noā yu mena wedesei?” jī, cāmenucā ññawū. Ññacoma jīgū, siete sīwócore pesaré yucu oro yucure ññawū. ¹³ Teeyucu watoapu basocúbiro baugúre ññawū. Cūwē yoaroca sutiró sññawī. Cutiropu suti casero oromena tiirí caserore siatúrigu niiwī. ¹⁴ Cūwē dupu maquē póa ññurō butiré niiwū. Cūwē capeari pecarōna tiiróbiro asiyáwu. ¹⁵ Dupori asipóapīrī sip- ioárebiro asiyáwu. Cūwē wedesere oco pairó ñmasāncōrōbiro busuwu. ¹⁶ Diamacú macā wāmorē siete ñocōā cuowī. Useropu espada puññā asoyóaripī súuwitiwu. Cūwē diapóa muīpū tiiróbiro bayiró asiyáwu.

¹⁷ Cūwē ñña, diagubiro cūwe dupori patoru ñaacūmuwū. Cūwe diamacú macā wāmomona yure ñaapeó, jīwī:

—Cuirijñña. Yurá niisuguegu, niitugu niia. ¹⁸ Catigú peti niia. Yu diarigu niiwū. Diarigu niipacu, catirucujā. Yu diarira yeeripūna niirōpu macā sawirire† cuoa. ¹⁹ Mūwē ññāriguere, mecūtīgā ñnarere, too síro wāadarere jóaya. ²⁰ Siete ñocōā yáa diamacú macā wāmopure cuorí, mūwē ññārigue, teero biiri siete sīwócore pesaré yucu oro yucu maquē biiro jīdugaro tiia: Siete ñocōā siete ángelea jīdugaro tiia. Cūwē siete yure padeoré pōnarī macārāyara niīya. Siete sīwócore pe- saré yucu siete pōnarī yure padeoré pōnarī macārā jīdugaro tiia, jīwī.

2

Éfeso macārārē jóarigue

¹ Jesucristo ateré jīwī:

Éfeso macārā yure padeorí pōna macārāyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yu siete ñocōārē diamacú macā wāmope cuogú, siete sīwócore pesaré yucu oro yucu watoapu ññanetōgū ateré jīwī:

² Múā tiirere yu masñā. Yée maquērē múā bayiró padea. Múā padeó yapacutía. Ññarē tiirare múā boorí. Ñpērā

† **1:18** Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

* **2:1** Ángele “Cōāmacūyere wedecotegu” jīdugaro tiia.

Jesús cãũyere wededutigu besenoña manipacára, ‘úsãcã Jesuyére wededutigu beserira niia’ jĩĩya. Múã ‘¿diamacúra jĩĩmiĩ cúã?’ jĩĩ, tũgueñamasĩã. Cúã buerére tũorá, ‘cúã jĩĩditora niĩya’ jĩĩmasjãã múã. ³ Padeó yapacutía. Yé wapa bayiró ñañarõ netõwú múã. Teeré nũcãjãwã.

⁴ Tee niipetire ãñurẽ tiipacári, ate dícu ñañaã múãrẽ: Múã sicatorũ yũre maĩrírobiro maĩría. ⁵ Sicatorũ yũre ãñurõ maĩríguere wãcũña. Teero tiidúmiriguere wãcũpati, wasojãña sũcã. Sicatorũ tiiríguere tiyá. Múã wasohéri, múãya siãwócorigu múã putopũ niiríguere ãmajãgũda. ⁶ Apeyé ate múã tiirẽ ãñuniã: Nicolaítayere buerá tiirere múã booría. Yũcã teerẽ booría.

⁷ Tũodũgáranõ Espíritu Santo yũre padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederere tũomasĩadacua. ãñurõ padeó cãmewitíranorẽ yucũ catirẽ ticorígu† dũcare yaari tiigũda. Tiigũ Cõãmacũ niirõ ãñunetõjõãrõpũ niia”,
jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Esmirna macãrãrẽ jóarigue

⁸ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Esmirna macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũurá niisũguegũ, niitugũ, diarigũpũ niipacũ, catirucujãgũ ateré jĩĩã: ⁹ Múã ñañarõ netõrere, múã apeyenó cũohérere masĩã. Teero cũorípacara, petiriadarepere cũorá niia. ‘Judíoa niia’ jĩĩrã múãrẽ ñañarõ wedeserere masĩã. Yũũ ññacoropũ cúã judíoa mee niĩya; Satanás dutirere tiirã niĩya. ¹⁰ Múã ñañarõ netõãdarere cuirijãña. Satanás múã siquẽrãrẽ peresuwiipũ sõnecori tiigũdaqui, múã padeorere duudutígu. Múã pũamóquẽñe bũrecori ñañarõ netõãdadu. Múã padeorẽ wapa siãdũgári, padeodúrijãña. Múã teero tiirĩ, yũũ catirẽ petihérere ticogũdadu múã padeorẽ wapa.

¹¹ Espíritu Santo yũre padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgáranõ tũoáro. ãñurõ padeó cãmewitíranõ cúã diari siro, pecamepũ wáaricua. Pecamepũ wáare dianemore tiiróbiro niia”,
jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Pérgamo macãrãrẽ jóarigue

¹² Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Pérgamo macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũũ espada pũaníña asoyóaripĩ cũogú ateré jĩĩã: ¹³ Múã niirĩ macã maquẽrẽ yũũ masĩã: Satanás too macãrã õpũ niĩ. Múã toopũ niipacara, yéere tiinũnúserucujãã. Yũre

† 2:7 Génesis 2.9.

padeodúriwɛ, cúã Antipare sñārítocārē. Cũ yéere wede, padeotúcowi, tée cũrē sñãcõãritopɛ. Teero wáawɛ múãya macã Satanás niiri macãpu.

¹⁴ Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã sñiquērã tiinunúsea. Cũ Balare Israelya põna macãrãrē ñañaré tiidutíyigu. Balac cúãrē wáicura dii cũ padeoráre ticoariguere yaari tiyígu; ñañarõ ñeeaperi tiyígu. ¹⁵ Nicolaítayere buerá tiidutírecārē múã sñiquērã teerora tiinunúsejãã. ¹⁶ Múã cúãrē ‘teeré buerijãña’ jñiria. Teewapare wãcũpati, wasoyá. Múã wasohéri, máata múã putopɛ jeagɛda. Jea, yáapĩ useropɛ súuwitiripĩmena cúã buerére tɛonunúseramena cãmerĩsãgũda.

¹⁷ Espíritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrē wedei. Tɛodugáranano tɛoáro. Ññurõ padeó cãmewitíranorē maná yayióriguere ecagúdacu. Cúãrē ütãpe butirípere ticogɛda. Tiiperɛ mama wãmerē jóatunoãdacu. Sicũ teewãmerē masĩriqui. Tiipere cɛogú dícu masĩgũdaqui”, jñ jóaya, jñwĩ.

Tiatira macãrãrē jóarigue

¹⁸ Jesucristo jñnemowĩ sũcã:

Tiatira macãrã yũre padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũ Cõãmacũ macũ, capeari pecapõnabiro asiyágu, dupori asipóapĩrĩ sipioárebiro asiyágu ateré jñã: ¹⁹ Múã tiirére yũ masiã. Múã maíré, múã padeoré, múã ãpẽrãrē tiápure, múã padeoyapácũtirere masiã. Atecãrē masiã: Múã sicatorɛ tiiriro nemorõ atitóre ññurõ tiirá tiia.

²⁰ Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrē ñañaré buepacari, teero iñajãã. ‘Cõãmacũyago profeta niiã’, jñmiyo coo. Coo yũre padecoterare jñditoyo. Cúãrē ñañarõ ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpẽrã cúã padeoráre ticoariguere yaari tiyoyoo buerémena. ²¹ Coo ñañaré tiirére wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodugáriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duudugáriyo. ²² Teero tiigú, coore diarecutiri tiigũda. Coomena ñañarõ ñeeaperare bayiró ñañarõ netõrĩ tiigũda, coomena cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasohéri. ²³ Coo põnarē sñãjãgũda. Yũ teero tiirĩ, niipetira yũre padeoré põnarĩ macãrã ateré masiãdacua: Yũ múã tiidugárere, múã wãcũrere masĩpetijãã; múã tiiriro jeatuario wapatígũda. ²⁴ Múã Tiatira macãrã ãpẽrã coo buerére booríã. Satanáye buerére ‘putĩ maquẽ niiã’ cúã jñrécãrē bueriwɛ. Múãrē ateré jñã: Múãrē apeyé dutinemorícu. ²⁵ Ate dícuere tiyã: Múã diamacũ tiirére duurijãña, tée yũ putuaatiripɛ.

²⁶ Ññurõ padeó cãmewití, yñu tiidutíre tiiyapácütiranorẽ dutiré ticogũda. Peedita macãrãrẽ dutiadacua, ²⁷ yñu Pacu yñure niipetire macãrĩ macãrãrẽ dutiré ticoriro-birora. Cõmegũména diipárure páamutõrõ tiiróbiro yñure netõnucãrãrẽ ñañarõ tiiádacua. ²⁸ Teero tiiránorẽ ñocõãwũ bóerigare ticogũda. ²⁹ Espiritu Santo yñure padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Тһодӱгарано тһоáро”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

3

Sardis macãrãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Sardis macãrã yñure padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yñu siete tutuare Espiritu Santoyere cñoa. Siete ñocõãrẽ cñoa. Yñu teeré cnogú ateré jĩã: Múã tiirére yñu masĩã. Ñpẽã yñure padeoré põnarĩ macãrã múãrẽ ñña, biiro jĩñya: ‘Cúã Cõãmacũ catiré ticorére cñoóya; Cõãmacũ dutirére tiiíya’ jĩñya. Teero jĩpacari, diarira tiiróbiro niiã múã; Cõãmacũ dutirére tiiría. ² Ateré wãcũña: Múã ãñurõ tiiré petiró tiiã. Teero tiirá, ãñurére tiinemóña sũcã, petirí jĩrã. Yñu ññarĩ, Cõãmacũ ññacoropu múã tiiré dusajãã. ³ Múãrẽ bueriguere, múã teeré padeoríguere wãcũña. Tee buerére ñunñã. Múã teeré ñunñaríguere wãcũpati, wasoyá. Múã ãñurõ tñomasĩhẽrĩ, wãcũña manirõ yaarépigu tiiróbiro jeagudacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispu niirã diarira tiiróbiro niipacara, síquẽã cúãye suti jĩrĩmaníre tiiróbiro niñya. Cúã ãñurõ tiiré wapa suti butiré sãña, yñumena bapacütíadacua.

⁵ Ññurõ padeó cãmewitírano cúã tiiróbiro suti butiré sãñarira niíadacua. Catiré petihére cñorá wãmerẽ jóaturipũpu cúã wãmerẽ coserícu sáa. Yñu Pacu, cũyara ángelea ññacoropu yñu ‘cúãrẽ masĩã’ jĩgũda. ⁶ Espiritu Santo yñure padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Тһодӱгарано тһоáро”,

jĩ jóaya, jĩwĩ.

Filadelfia macãrãrẽ jóarigue

⁷ Jesucristo jĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yñure padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yñu ñañaré manigú, diamacú niigú niiã. Daviyá sawire cñoa. Yñu pãõrĩ, ãpĩ biamasĩrii. Biarí, ãpĩ pãõmasĩrii. Yñu dícu teeré tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrẽ ateré jĩã: ⁸ Múã tiirére yñu masĩã: Múã péerogã tutuare cñopacára, yñu dutirére yñua. Yñure masĩhẽrãmena wedesera, ‘úsãjã cũrẽ masĩriga’ jĩria múã. Teero tiigú, yñu múãrẽ sicasope

pǎðñucōwǎ. Tiisopere āpī biamasīriqui. ⁹ Múāya macā macārā Satanás dutirére tiirá ‘úsā judíoa niīā’ jīīya. Yūu īñacoropu judíoa mee niīya; jīīditorepira niīya. Cúārē múā putoꝛu ati, ñicācoberimena jeacūmurī tiigúdacu. Yūu múārē maīrere masīrī tiigúda. ¹⁰ Yūu múārē yūu dutirére ‘wācūtutuaremena tiirucújāña’ jīīdutiwū. Múā yūure padeoré wapa ñañarō netōpacára, teero tiirucújāwū. Teero tiigú, niipetira atibúreco macārā ñañarō netōrítabe, múārē cotegúda. Niipetira atibúreco macārārē ‘¿deero padeomí cúa?’ jīīgū, cúārē ñañarō netōrī tiigúda.

¹¹ Máata pūtuaatigúda. Múā diamacú tiirére duurijāña, pesarí beto* Cōāmacū múārē ticoadari betore tiidióri jīīrā. ¹² Āñurō padeó cāmewitīranorē yūu Pacu puto cūīgúda. Cūūya wii macā botarí tiiróbiro toopá niīadacua. Witiridojāādacua. Yūu Pacu wāmerē cúāpūre jóatugúda. Yūu Pacuya macā wāmecārē jóagúda. Tiimacā Mama Jerusalén wāmecutia. Ūmāseꝛu niirí macā atiditapú diiátiadacu. Teero biirí yūu wāme mama wāme cúāpūre jóatugúda. ¹³ Espiritu Santo yūure padeoré pōnarí macārārē wedei. Tuoðugáꝛano tuoáro”,
jīī jóaya, jīīwī.

Laodicea macārārē jóarigue

¹⁴ Jesucristo jīīnemowī sūcā:

Laodicea macārā yūure padeorí pōna macārāyagu ángelere ateré jóaya:

“Yūu wasoró manirō Cōāmacūyere diamacú wederucua. Cōāmacū yūumena niipetirere tiiwí. Yūu teeré tiirígu ateré jīīā: ¹⁵ Múā tiirére yūu masīā. Yusuáracā niiria; asirácā niiria. Múā yusuári, o asirí, āñuboyu múārē. ¹⁶ Múā asibusúra niīā; yusuária; asiría.† Teero tiigú, múārē cōāgūdu tiia, sīcū asibusúre sīnidugáhegu eobatérobíro. ¹⁷ Múā jīīmiā: ‘Cuoꝛetijāā; niipetire yūure āñurō wáaa; ðusaría’ jīīmiā. Múā tūomasīria: Ðusapetijāā. Ñañaré dícu wáanorā, bóaneorā, niyeru manirā, īñahērā, sutimanírā tiiróbiro niīā. ¹⁸ Teero tiirá, múārē ateré wedesuguea: Oro pecameꝛu sóesipioriguere sāīādara tiiróbiro yūure padeorére sāīrā atiya, Cōāmacū putoꝛu pee āñuré cūoáda jīīrā. Suti butiré sāīādara tiiróbiro yūure acabóre sāīrā atiya, bobooro netōrī jīīrā. Capea píore uco sāīādara tiiróbiro masīrere sāīrā atiya, yéere āñurō īñamasīāda jīīrā.

* **3:11** Pecasāyemena: corona. † **3:16** “Yusuárabíro niirā Jesuré padeohéra niīya”, jīīdugaro tiicú. “Asirábíro niirā Jesuré āñurō padeorá, cūū dutirére useniremena tiirá niīya”, jīīdugaro tiicú. “Asibusúrabíro niirā Jesuré padeopacára, cūū dutirére āñurō tiiríya; cūūyere āñurō tuoúséniríya”, jīīdugaro tiicú.

¹⁹ Y_{HH} maĩrãrẽ ñañaré tiiri, 'teeré tiinemórĩjãña' jĩã. Teero tiirã, yéere añurõ tiiyã. Y_{HH} dutirére múã tiihéra, wãcũpati, wasoyã. ²⁰ Y_{HH} sũogú tiia, sope dotenucũgũ tiiróbiro. Sĩcũ y_{HH} wedeseri tũogú, y_{HH}re sope pãdõñecogũbiro niĩ. Teero tiigúnomena cãmerĩ sũoyãra tiiróbiro useniãdacu.

²¹ Añurõ padeó cãmewitiranorẽ y_{HH}mena y_{HH} duirípĩrõpũ duiadacua. Y_{HH}cã Satanás y_{HH}re wedesãpacari, netõñcãjãwã. Teero tiigú, y_{HH} Pacũmena cũyapĩrõpũ duia. ²² Espiritu Santo y_{HH}re padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgãrano tũoáro",
jĩ jóaya, jĩwĩ y_{HH}re.

4

Ƨmũãsepũ Cõãmacũrẽ sũubusepeore

¹ Too síro y_{HH} ññawũ sũcã. Ƨmũãsepũ sicasope tusuri ññamũdõcowũ. Y_{HH} tũosugúerigu y_{HH}re wedeserigu cornetabiro busugũre tũowã:

—Añopá mũãatiya. Too síro wãaadarere mũurẽ ãñogúdu tiia, jĩwĩ.

² Máata y_{HH} cãnirĩpacari, Espiritu quẽẽrõpũ tiiróbiro y_{HH}re ãñowĩ sũcã. Y_{HH} ññacoropũ Õpũ duirípĩrõ niiwũ ãmũãsepũ. Tiipĩrõpũ sĩcũ duiwi. ³ Too duigú ãtãpe jaspe o cornalina tiiróbiro añurõ asiyáwi. Tiipĩrõ sicadá bueda popeapũ niiwũ. Tiidã añurõ sũmerida esmeralda wãmecutiripe tiiróbiro sũmewũ. ⁴ Veinticuatro õpãrã duirépĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawũ. Veinticuatro bũtoã dutirá teepĩrĩpũ duiwa. Suti butirẽ sãñarira niiwã. Cũãye dupupã sotoapũ oro betori pesawũ. ⁵ Tiipĩrõpũre bũpo wããyore bauwũ. Busurẽ, bũpo pãare busuwitiwũ. Tiipĩrõ díamacũ siete sãwócore tuturi jũñnucũwũ. Teetuturi Espiritu Santo siete tutuare cũorẽ niĩã. ⁶ Tiipĩrõ díamacũ díã pairĩmaabiro niiwũ. Bídrubiro añurõ ocosusúrĩmaa niiwũ.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cũã díamacũpe, sucubírope pee capeari cũowã. ⁷ Catigú niisuguegũ yáibiro* bauwĩ. Cũũ siro macũ wecũbiro† bauwĩ. Cũũ siro macũ basocúburo diapóã cũowĩ. Cũũ siro macũ cáapacu wũngúburo bauwĩ. ⁸ Bapari catirá cúãcõrõ seis wũure cũowã. Niipetire cúãye õpũũrĩpũre, cúãye wũure docapũre capeari cũosugójãwã. Búrecori, ñamirĩ yeerisãrõ manirõ biiro jĩrucujãwã:

Ñañaré manigú; ñañaré manigú; ñañaré manigú niĩ Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũ.

Cũũ atitóre niirucujãgũ, too sugueropũ niirigu, too síropũ atigũdu niĩ, jĩwã.

* **4:7** Españolmena: león; portuguésmena: leão. † **4:7** Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

⁹ Cúã bapari catirá tiipĩrõpũ duigú catiré petihére cʉogúre “niipetirere dutimasĩã m̃m̃” jĩwã; cũũrẽ padeowá; cũũrẽ ʉsenire ticowa. ¹⁰ Cúã teero tiirécõrõ veinticuatro bũtoá dutirá tiipĩrõpũ duigú pũto ñicãcoberimena jeacũmurucuwa. Catiré petihére cʉogúre padeowá. Cúã pesaré betorire née, cũũyapĩrõ díamacũpũ cũũwã. Biiro jĩwã:

¹¹ Cõãmacũ ʉsã Ōpũ, niipetirere bauanérigu niĩã m̃m̃.

M̃m̃ boorómenarã ate niipetire niĩã.

Teero tiirémena m̃m̃ ʉsã ʉsenipeogũnorã niĩã.

ʉsenipeonojĩgũ, biiro jĩnoã m̃m̃:

M̃m̃ niipetirere dutimasĩgũ niĩã;

ʉsã m̃m̃rẽ padeóa;

ʉsã m̃m̃rẽ “tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩã,

jĩwã.

5

Cordero opatũnurẽ néerigue

¹ Ỹm̃ iñawũ sũcã. Tiipĩrõpũ duigú diamacú macã wãmope sicutũnu cʉowí. P̃naníñapũ jóaritũnu niiwũ. Siete pirabiaturigue cʉowá. ² Toopú sícũ ángele tutuagure iñawũ. Cũũ bayiró busurómena wedewi:

—Ñañarére nucãjãrigũno dícu pirabiaturere pãnecojã, iitũnurẽ jõãmasĩqui. ¿Noãno niigari iitũnurẽ jõãgũdu? jĩwĩ.

³ ʉm̃ũãsepũ, ditapũ, dita docapure tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno maniwĩ. ⁴ Tiitũnurẽ jõãmasĩgũ, tee jóariguere buemasĩgũno manirĩ iñagũ, ỹm̃ bayiró utiwũ. ⁵ Sícũ bũtoá dutirá menamacũ ỹm̃re jĩwĩ:

—Utigu mee tiiyá. Sícũ niĩ, Judayá põna macũ yái sõãgũ* tutuagũ tiiróbiro. Cũũrã David pãrãmi niinũnũsegu, cũũrẽ netõnucãdũgamirirare cãmewitirigu niĩ. Teero tiigú, cũũ siete pirabiaturere pãnejã, iitũnurẽ jõãmasĩqui, jĩwĩ.

⁶ Tiipĩrõ deco, bapari catirá deco, veinticuatro bũtoá dutirá deco Cordero cúã sãñórigu niipacu, catigú nucũrĩ iñawũ. Cũũ siete capesári, siete capeari cʉowí. Tee capeari Espiritu Santo siete tutuare cʉogú niipetiro atibãrecopũ ticodiocorigũ jĩdũgaro tiia. ⁷ Cordero wáa, tiipĩrõpũ duigú diamacú macã wãmope cʉorítũnurẽ néewĩ. ⁸ Cũũ tiitũnurẽ néerĩ, bapari catirá, veinticuatro bũtoá dutirá Cordero díamacũ ñicãcoberimena jeacũmuwã. Cúãcõrõ búapütêrẽ,† oro baparire cʉowá. Teebaparipare sitiaãñũre busemũõcore dadaro niiwũ. ⁹ Cúã mama basaré basara, biiro jĩwã:

M̃m̃ sãñórigu niĩã. Cõãmacũrẽ m̃m̃ye dímena basocáre wap-atibosarigu niiwũ.

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 5:8 Pecasãyemena: arpas.

Muu wapatíbosarira niipetire pōnarĩ macārã, niipetire wedesera, niipetire macārĩ macārã, niipetire dita macārã niĩya.

Muu teero tiirĩgũ niijĩgũ, tiitũnurẽ née, teeperire pānemasĩã.

¹⁰ Muu cúãrẽ òpārã, paiá wári tiyú, ùsāyagu Cõamacũ dutirére tiáro jĩgũ.

Cúãrã niipetire dita macārãrẽ dutiadacua, jĩ basawa.

¹¹ Yuu ñawũ sũcã. Pau ángelea tiipĩrõrẽ, catirãre, butoá dutirãre niisodeanucãjeawa. Pau peti niiwã. Cúãrẽ bapaqueopetimasĩña manitú niiwũ. Cúãrẽ tɔowá. ¹² Bayiró busurómena jĩ basapeowa:

Cordero basocáye wapa sñánorigu niĩ.

Teero tiinóriguena basocá usenipeogunorã niĩ. Usenipeonojĩgũ, biiro jĩ basanoã cúãrẽ:

“Cũu tutuanetõjõãgũ niĩ; niipetirere cɔoi; niipetirere masĩ; cũu tiidugárere tiimasĩ; padeonógũ niĩ; niipetirere dutimasĩ; ãñugú niĩ” jĩnoã,

jĩ basawa.

¹³ Æpērãrẽ tɔowá sũcã. Niipetira Cõamacũ tiirĩra ùmũãsepũ niirã, ditapũ niirã, dita docapũ niirã, día pairĩmaapũ niirã jĩ basapeowa:

Tiipĩrõpũ duigáre, Corderore “ãñurã niĩã múã” jĩãrõ;

múãrẽ padeoáro; “múã niipetirere dutimasĩã” jĩãrõ;

“múã tiidugárere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ múãrẽ,

jĩ basawa.

¹⁴ —Teerora jĩrõ booa, jĩwã bapari catirácã.

Butoá dutirãpe ñicãcoberimena jeacũmu, súubusepeowa.

6

Siete pirabiaturigue

¹ Yuu ñawũ sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiaturessurõtũnurẽ jõãnucãwĩ. Niisuguerore pãnecojãwĩ. Sícũ bapari catirá menamacũ wedeserere tɔowá. Bupo páari busurẽ tiiróbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

² Cũu teero jĩãri sirogãrã, yuu ñawũ sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũu sotoapũ pesagú bueripĩrẽ cɔowí. Cũuya dupu pesarí betore ticonowĩ. Cãmerĩsĩã netõnucãtoarigu cãmerĩsĩã netõnucãgũ witiwawi sũcã.

³ Cordero síro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁴ Āpī caballo witiatiwi. Sōāgū niwī. Cū sotoapu pesagūre cāmerīšāādare dutirére ticonowī. Teero tiigū, atibúreco macārārē añurō niirecutimiārīrare cāmerīšāārī tiigū witiwawi. Cū spada pairīpī ticonowī.

⁵ Cordero puaró pāneāri siro, aperó pānerī, āpī catigū wedesewi:

—Atiya, jīwī.

Y_{uu} īñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Nīigū niwī. Cū sotoapu pesagū nūcūre queoróre* ñoonéwī. ⁶ Catirá watoapure sīcū wedeseri tiiróbiro tuowú:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocōrō wapacutía. Use yaarēpure ayiorére, vinorē ñañorī tiirījāña, jīwī.

⁷ Cordero itiáro pāneāri siro, aperó pānerī, āpī catigū wedesewi:

—Atiya, jīwī.

⁸ Y_{uu} īñawū sūcā. Āpī caballo witiatiwi. Butiwiyásāñugū niwī. Cū sotoapu pesagū wāmecutiwi Diaré Ōpū. Cū rē nūnugū wāmecutiwi Diarira Yeeripūnarī Niirōpu. Cū dutimasīrere ticonowā. Tee dutiré cuorémena atibúreco macārā sicanīña deco macārārē† sīāwā. Cāmerīšāāremena, juabóaremena, diarémena sīāwā. Wáicura cūaracā sīāpuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, diarira yeeripūnarīrē īñawū. Cū Cōāmacūye queti, Jesuyére wederigue wapa sīānórira niwā. Cū Cōāmacūrē wáicura sópeoro tiiróbiro bauró docapu niwā. ¹⁰ Cū bayiró busurómena wedesewa:

—Ōpū ñañaré manigū, diamacū niigū, ¿deero biiri mūu iiburecope niirārē bese, ñañarō tiicāmégūdari, cū usārē sīarígue wapa? jīwā.

¹¹ Cūcōrō suti butiré ticonowā. Cūārē jīwī:

—Āpērā mūā menamacārā Jesuyére wederā, teero biiri mūā tiiróbiro padeorā sīānóādacua. Yeerisāña ména, té cūārē sīāpetírīpu, jīwī.

¹² Cordero sicamoquēne pirabiare pāneāri siro, aperó pānerī, ateré īñawū: Dita bayiró cāmeñawū; muīpū búreco macū bayiró ñīgūca wáawi. Muīpū ñami macū dí tiiróbiro bayiró sōāwī. ¹³ Nōcōā ditapu ñaacodiawa; wīno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. ¹⁴ Ūmūāse diti-jōāwū opacaserore paatūnūācojārō tiiróbiro. Niipetire ūtāyucū, nūcūrī aperopú jeabatanūcājōāwū. ¹⁵ Atibúreco macārā ōpārā, uputí macārā, surarare dutirá, pee apeyé cuorá, tutuara, niipetira dutiapienori basoca, dutiapienoña manirā ūtātutirīpu

* 6:5 Pecasāyemena: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

dutiwá. Ʋtāyucu maquē ūtāquiritō watoapucārē dutiwá.
 16 Ʋtāyucure, ūtāquiritōrē basocá niiripacari, cúã jĩmiwã:
 —Ʋsārē cāmotáya; ūsã sotoa ñaapeajeaya, tiipĩrõpu duigú ūsārē
 ññabarijããrõ jĩrã. Cordero bayiró cúagu ūsã ñañarē tiiré
 wapa cūũ ñañarõ tiídarecārē cāmotáya. 17 Cúã ūsãmena bayiró
 cúari bareco jeatoaa sáa. ¿Noã sīcãrībogari teeré? jĩwã.

7

Israelya põna macãrãrē Cõãmacũ wãmerē ñaadiyóturigue

1 Too síro yũũ ññawũ sũcã. Bapari ángelea ditapure nucũrĩ
 ññawũ, sīcũ muĩpũ mũãatirope, ãpĩ muĩpũ sããwarope, ãpĩ
 nortepe, ãpĩ surpe. Wĩno cúã puto jearére cāmotáwa. Teero
 tiiró, wĩno ditapure, díã pairímaapure, yucupure páapucoriwũ.
 2 Cúã ditare, díã pairímaarē ñañodutĩnoyira. ãpĩ ángelere
 ññawũ. Cūũ muĩpũ mũãatirope atiwĩ. Cūũ Cõãmacũ catigú wãme
 jóatunoãrĩrore cõowĩ. Cūũ cúã baparire bayiró busurómena
 jĩwĩ:

3 —Dita, pairímaa, yucaré ñañorijãña ména. Tée marĩyagu
 Cõãmacũ padecoterare cúãye diapóaripũ cūũ wãmerē
 ñaadiyótuari siropũ, ñañõñá, jĩwĩ.

4 “Noquērã niĩya” jĩ wederi tũowá. Ciento cuarenta y
 cuatro mil basocá niiwã. Cúã Israelya põna macãrã doce
 põnarĩ macãrã cúãye diapóaripũ Cõãmacũ wãme ñaadiyótunorira
 niiwã:

5 Judayá põna macãrã doce mil basocá,

Rubenyá põna macãrã doce mil,

Gadya põna macãrã doce mil,

6 Aserya põna macãrã doce mil,

Neftaliya põna macãrã doce mil,

Manaséya põna macãrã doce mil,

7 Simeonyá põna macãrã doce mil,

Leviyá põna macãrã doce mil,

Isacarya põna macãrã doce mil,

8 Zabulónya põna macãrã doce mil,

Joseyá põna macãrã doce mil,

Benjamínya põna macãrã doce mil basocá niiwã.

Niipetira cúãye diapóaripure Cõãmacũ wãme ñaadiyótunorira
 niiwã.

Paũ suti butiré sãñarirare ññarigue

9 Too síro yũũ ññawũ sũcã. Paũ basocá niipetire dita macãrã,
 niipetire põnarĩ macãrã, niipetire macãrĩ macãrã, niipetire
 wedeserare ññawũ. Cúã tiipĩrõ díamacũ, Cordero díamacũ
 nucũwã. Cúãrē bapaqueopetimasĩña manitú niiwã. Cúã suti

butiré sãñarira iquiquerire cʘowá. ¹⁰ Cúã bayiró busarómena wedesewa:

Marĩyagu Cõamacũ tiipĩrõpu duigú marĩrẽ netõnerigu niiwĩ.

Corderocã marĩrẽ netõnerigu niiwĩ,

jĩwã. ¹¹ Niipetira ángelea tiipĩrõrẽ, butoá dutiráre, bapari catiráre nucũsodeawa. Ángelea tiipĩrõ puto jea, cúãye diaporire munibiácũmujeawa. Cõamacũrẽ padeowá. ¹² Biiro jĩwã:

ʘsãyagu Cõamacũrẽ “ãñugú niĩã” jĩãrõ;

“niipetirere dutimasĩã; niipetirere masĩã” jĩãrõ;

“bayiró useniã m̃m̃mena; m̃m̃rẽ padeoá” jĩãrõ;

“m̃m̃ tutuanetõjõãgũ niĩã; m̃m̃ tiidugárere tiimasĩã” jĩãrõ.

Teerora jĩrucujããrõ m̃m̃rẽ,

jĩwã.

¹³ Sĩcũ b̃c̃c̃ ỹm̃re sãĩñáwĩ:

— ãniã suti butiré sãñarira ¿noo macãrã niĩ? ¿Noopú atiyiri? jĩwĩ.

¹⁴ Ỹm̃ cũũrẽ ỹm̃w̃:

— M̃m̃ masĩcu.

Cũũpe ỹm̃re jĩwĩ:

— ãniã bayiró ñañarõ netõré b̃recori wáaritore, ñañarõ netõrira niĩya. Cúã Corderoye díimena cúã ñañaré tiiriguere cosenórira niĩya. Teero tiiró, cúãye suti butiré “ñañaré manirã niĩya” jĩdugaro tia. ¹⁵ Teero tiirá, cúã Cõamacũyapĩrõ díamacũ niĩya. Cũũya wii ãmũãse macã wiipure b̃recori, ñamirĩ cũũ dutirére tiĩya. Tiipĩrõpu duigú cúãmena nii, cúãrẽ cotegudaqui.

¹⁶ Cúã j̃abóanemoricua; oco s̃nidugánemoricua. Cũãrẽ muĩpũ sóenemoriq̃i; asiré tuunemóricua. ¹⁷ Cordero tiipĩrõ decopu niigú ovejare tiiróbiro cúãrẽ cotegudaqui. Cũãrẽ catiré petihére ticogudaqui oveja coterí basocũ cũũyarare oco witiirí copepu néewaro tiiróbiro. Cõamacũ niipetira cúã yaco ocoré cosegudaqui, jĩwĩ.

8

Niituro pirabiariro; sitiaãñúre busemũõcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pãnerĩ, ãmũãsep̃ ditamanijõãwũ. Sica hora deco teero wáawũ. ² Ỹm̃ ññawũ sũcã: Siete ángelea Cõamacũ díamacũ nucũrĩ ññawũ. Cũãrẽ siete putirépawure ticowi. ³ ãpĩ ángele ati, wáicura sópeero tiiróbiro baurõpu jeançãwĩ. Sitiaãñúre busemũõcoriga orogare cʘowĩ. Cũũ pairó sitiaãñúre cũũ buseadarere ticonowĩ. Tiipĩrõ díamacũpu sitiaãñúre sópeero oromena tiinóriro niiwũ. Sitiaãñúrere néewawi toopú, niipetira Cõamacũrẽ padeorá sãirém̃ena m̃ũãwaaro jĩgũ. ⁴ Ángele yoonerígapu sitiaãñúre

õme witiwũ. Cõamacũrẽ padeorá sãiré tee õmemena bocamũã, Cõamacũ pũtopũ busemũãjeawũ. ⁵ Tee tiári siro, ángele sóepeoro maquẽ nitĩ asiyáre sitiaãñũre sóerigapũ néesãdadowi. Tiigaré atibúrecopũ déediocowi. Cũũ déedioconi, bũpo páare, busaré, bũpo wããyore wáawũ. Dita cãmeñawũ.

Ángelea putirépaũre putirigue

⁶ Siete ángelea siete putirépaũre cõorá cãã basiro quẽnowã, teeré putiáda.

⁷ Niisugueũ putiwí. Cũũ putirí, atibúrecopũre oco Perú yusúareperi* déedioconowũ; pecame díimena wúorigue déedioconowũ. Teero wáari, atibúreco decomena ðuaró† jũũtuwũ. Yucũcã decomena ðuaró jũũtuwũ. Tãa niipetire jũũpetijõãwũ.

⁸ Cũũ siro macũ putiwí. Cũũ putirí, ãtãgũ pairíũ jũũrõ tiiróbiro día pairímaapũ déedioconowũ. Tiimaá decomena ðuaró díimaa wáawũ. ⁹ Wai decomena ðuaró‡ diawa. Doorépaũtõ decomena ðuaró§ watibatéjõãwũ.

¹⁰ Pũarã siro ãpĩ putiwí. Cũũ putirí, ñocõãwũ paigũ ñaacodiawi. Ñaadiagu, sããwócori tutu tiiróbiro jũũdiawi. Cũũ díamaarĩ niiré, oco witiuré coperi niiré decomena ðuaró sotoapũ ñaapeawi. ¹¹ Ñocõãwũ wãmecatiwi “sũguẽgũ”.* Teero tiiró, oco sũguẽré wáawũ.† Basocá tee oco sñirã, paũ diawa.

¹² Ìtĩãrã siro ãpĩ putiwí. Cũũ putirí, muĩpũ búreco macã, ñami macã, ñocõã decomena ðuaró posajõãwã. Teero tiiró, decomena ðuaró naĩtĩãjõãwũ; búreco decomena ðuaró bauríwũ; ñamicã teerora.

¹³ Yũũ ñãwũ sũcã. Cáapacũ ãmũãsepu wũũgĩ ñãwũ. Bayiró busarómena wedesewi:

—Bõaneõrã niĩadacua atibúreco macãrã, ðusarépaũ busari. Ìtĩãrã ángelea teepaũre putiáda ðusaáya ména, jĩĩwí.

9

¹ Bapari siro ãpĩ putiwí. Cũũ putirí, ñocõãwũ atibúrecopũ ñaadiarigũre ñãwũ. Cũũ sicasawi niiditidari cope sããwaro macã sawire ticonowí. ² Cũũ tiicope sããwarore sawipõwí. Cũũ pãõrĩ, õme pairó busewitiwũ wese jũũrõ tiiróbiro. Tiicope maquẽ õme muĩpũrẽ naĩtĩãjõãrĩ tiiwú. ³ Tee õmemena paũ yeseroa atibúrecopũre wũũwáwa. Cũã tóamasĩre ticonowã. Tee dutirémena atiditá macãrãrẽ cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pũũrẽ, yucũré ñãnoríwa. Basocá Cõamacũ wãme cúãye diapóaripu cõohéra dícare tóawa. ⁵ Cũãrẽ tóasĩãdutiwi. Teero

* **8:7** Pecasãyemena: granizo. † **8:7** La tercera parte. ‡ **8:9** La tercera parte.

§ **8:9** La tercera parte. * **8:11** Pecasãyemena: ajenjo. † **8:11** La tercera parte de las aguas.

sĩārõno tiigú, sicamoquẽne muĩpũrã cũārẽ teero tóarucujãwã. Cũã tóare cutiapa tóarobiro pũniwã.

⁶ Teeburecorire basocá diarére ãmaãmiãdacua. Buarícua. Bayiró diadugapacara, diamasĩricua.

⁷ Yeseroa унн ñnarĩ, caballoa cãmerĩsĩārã wáaadara quẽnoãrira tiiróbiro bauwá. Cũãye dupupápu oro betoribiro baurére pesawa. Basocábiro diapóacutiwa. ⁸ Numiãbiro póañapõcutiwa. Yáiwabiro upicutiwa. ⁹ Cũã cutirore cãmotáre cõme caserobiro bauré niiwã. Cũã wũurĩ, bayiró busuwũ. Basocá cãmerĩsĩārã wáara, pau caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuwũ. ¹⁰ Cũã pĩcõõrĩpũre cutiapa tiiróbiro tóarepa cõowá. Teeména sicamoquẽne muĩpũrã basocáre tóawa. ¹¹ Yeseroa õpũ niiditidiari cope dutigú niĩ. Cũũ hebreoayemena wãmecutii Abadón. Griegoayemena wãmecutii Apolión.*

¹² Ññaarõ netõsuguére wáaa mée. Puaró dusaa ména.

¹³ Sicamoquẽnerã siro ãpĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, Cõãmacũ díamacũpu sitiaãñũre sóepeoro oromena tiiriro bapari capesári cuoró watoapu sícũ wedeseri tãowá. ¹⁴ Tiwú putiárigure jĩiti:

—Bapari ángelea Cõãmacũrẽ netõncãrigũ menamacãrã siatúnucõnorira día Éufrates puto niĩya. Cũārẽ jõãñã, jĩiti.

¹⁵ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, bapari ángeleare jõãwĩ. Cũã basocáre decomena ñuaró† sĩaãdara niiwã. Cũã tii hora, tiibureco, tiimuĩpũ, tiicãma niirĩ, “sĩaãdacu” jĩñorira niiyira. ¹⁶ Cũã menamacãrã caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niiwã. “Noquẽrã niĩya” jĩrĩ tãowá.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cũã sotoa pesaráre biiro bauráre ññawũ: Cũã cutirore cãmotáre sõārõ, sũmerõ, ewaro niiwã. Caballoa yáywa tiiróbiro dupupácutiwa. Cũã useripu õme, pecame witiwu. Azufre jũurẽ póasusuwitiwu. ¹⁸ Basocá decomena ñuaró sĩañowã ate itiáro ññaaréména: õme, pecame, azufre cũã useropu witiwéména. ¹⁹ Caballoa cũã useripu witiwéména, cũãye pĩcõõrĩmena sĩamasĩre ticonowã. Cũãye pĩcõõrĩ ãñabiro bauwá. Ñña dupupá tiiróbiro bauréména basocáre cãmituwa.

²⁰ Ñpẽrã sĩañoriarirape teerora ññaaré tiirucujãwã. Cũã ññaaré tiirére “nocõrõ tiidúada” jĩĩ wãcũpatiriwa; wasoriwa. Cũã wãtĩārẽ, oromena weerirare, platamena weerirare, broncemena weerirare, ãtãperiména tiirírare, yucaména tiirírare padeorucujãwã. Cũã padeorápe ññariya; tãoriya; wáamasĩriya.

* **9:11** Apolión griegoayeména “Ññaõgã” jĩñdugaro tiicú. † **9:15** La tercera parte.

²¹ Basocáre sîadúriwa; yáíwa oco sitará jĩditoremena tiirénorẽ ti-idúriwa; ãpẽrãména ñañarõ ñeeapeduriwa; yaadúriwa; wãcũpati, wasorídojãwã.

10

Péeritũnugãrẽ ángele cœorígue queti

¹ Yũũ ññawã sũcã. ãpĩ ángele tutuagu ãmũãsepu niĩarigu diiátiwi. Cũũ òmeburuári watoapu diiátiwi. Bueda cũyaya dupu sotoare niiwã. Cũũya diapóa muĩpũ tiiróbiro asiyáwũ. Cũũye ñicãrĩ jũũré botari tiiróbiro bauwá. ² Cũũya wãmopu pupioáritũnugãrẽ cœowí. Diamacú macã dœpomena pairímaapu cœtacũwĩ. Acuniña macã dœpomena ditapu cœtacũwĩ. ³ Yái bũsũró tiiróbiro bayiró acaribíremena wedesewi. Cũũ wedeseri, siete bœpoa wedesewa. ⁴ Siete bœpoa wedeseari siro, teeré jóagudu tiimíwũ. Teeré jóagudu tiirí, ãmũãsepu wedeseri tœowá:

—Siete bœpoa wedeseariguere ãpẽrã masĩrijããrõ. Jóarijãña, jĩwĩ.

⁵ Ditapu, día pairímaapu nucũrĩ yũũ ññarigu diamacú macã wãmomena ãmũãsepu súumœocowi, “diamacúrã jĩgũ tiia” jĩgũ. ⁶ Cõamacũ catirucugu, ãmũãse, ãmũãse maquẽ, dita, dita maquẽ, pairímaa, pairímaa niiré tiirigu wãmemena jĩwĩ:

—Yoari cotenemorõ maniãdacu sáa. ⁷ Niitugu ángele putinœcãritabere Cõamacũ “biiro tiigúda” jĩrirobirora wáaadacu. Tíatopu cũyara profetas cũũ tiíadarere wederirobirora wáaadacu, jĩwĩ.

⁸ Ëmũãsepu wedesearigu yũũre wedesewi sũcã:

—Ángele díapu, ditapu nucũgú pœtopu wáa, cũũya wãmopu cœorítũnu pupioáritũnurẽ néeña, jĩwĩ.

⁹ Cũũ teero jĩrĩ tœogú, ángele pœtopu wáawũ.

—Pupioáritũnugãrẽ ticoya, jĩwũ.

—Née, yaajãña. Mũũ useropure mumiã oco tiiróbiro ipitiadacu ména. Mũũ páagapu jearo, sũguẽ niĩadacu, jĩwĩ.

¹⁰ Cũũya wãmopu cœorítũnugã pupioáritũnugãrẽ née, yaawũ. Yũũ useropure mumiã oco tiiróbiro ipitiwũ. Yũũ yaasõnecori, páagapu sũguẽ niitu. ¹¹ Yũũre jĩwĩ sũcã:

—Peemacãrĩ macãrãrẽ, peedita macãrãrẽ, pee wedesere wedeserare, paũ òpãrãrẽ Cõamacũ wededutirere wedegu wáaya sũcã, jĩwĩ.

11

Puarã Cõamacũyere wederáye queti

¹ Wii tiirã queorígubiro bauríguere ticonowũ yũũ. Ticogu, yũũre jĩwĩ:

—Cōāmacūwiire, sitiaññúre sópeorore queogú wáaya. Ti-iwiipú niirã yũre padeorãre bapaqueoya. ² Tiiwií wesa macã yepare queoríjãña. Judíoa niihẽrãrẽ ticori yepa niia. Cúã cuarenta y dos muĩpũrã Jerusalénrẽ bayiró potocõrõ wáanetõãdacua, jĩwĩ.

³ Cũũ jĩnemowĩ:

—Puarã yéere wedeadarare ticocogũdacu. Cúã mil do-scientos sesenta burecori yũ wededutirere wedeada-cua. Bóaneõrere ñnorã, bóaneõre sutire sãñarira niia-dacua, jĩwĩ.

⁴ Cúã puagú olivo yucu tiiróbiro niirã niĩya.* Cúãrã sũcã puagá sãwócore pesaré yucu tiiróbiro niirã niĩya. Cōāmacū puto macãrã niĩya. ⁵ Āpẽrã cúãrẽ ññarõ tiidugári, cúã ɯseripũ pecame jũũwiti remena cúãrẽ ññatutirare sóeditiojãcu. Cúãrẽ ññarõ tiidugáguno teeména sãñnógũdaqui. ⁶ Cúã oco peaheri tiimasĩcua Cōāmacū cúãrẽ wededutirere wed-eré burecorire. Ocoré díi posari tiimasĩcua. Cúã booró tiidugárecõrõ atibúrecore ññarõ wári tiimasĩcua.

⁷ Cúã Cōāmacū wededutirere wedeyaponoãri siro, quiogú peti niiditidiari cope macū cúãmena cãmerĩsĩãgũdaqui. Cúãrẽ netõnucã, sãñjãgũdaqui. ⁸ Cúãye õpũũrĩniãrẽ macãcapũ basocá wáanetõrõpũ cõãnoãdacu. Tiimacã cúã Īpũrẽ curusapũ sãrĩ macã niia. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niia” jĩĩya. ⁹ Itiábureco apebúreco deco niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire dita macãrã cúãye õpũũrĩniãrẽ ññãdacua. Tee õpũũrĩniãrẽ ãtãtutipũ cũũdutiriadacua. ¹⁰ Cúã puarã atibúreco macãrãrẽ ññarõ netõrĩ tiirãrã niwã. Teero tiirã, cúãye õpũũrĩniãrẽ ññarã, ɯseniãdacua. Cúã bayiró ɯsenirã, apeyenó cãmerĩ ticoadacua.

¹¹ Itiábureco apebúreco deco wáaromena Cōāmacū cúãrẽ catiré ticowi sũcã. Teero tiirã, wũmũnucãwã. Basocá cúãrẽ ññarã, bayiró cuiwa. ¹² Sícũ ɯmũãsepũ niigú bayiró busarómena wedeserĩ tũowã:

—Ānopú mũãatiya, jĩĩti.

Teero tiirã, õmebũgũaména mũãwawa. Cúã mũãwari, cúã wãpãrã ññawã. ¹³ Toorã dita bayiró cãmeñawũ. Tiimacãpũre pee† wiseri peecódiawũ. Siete mil basocá diawa. Āpẽrã dũsaárira bayiró cuiwa. “Cōāmacū ɯmũãsepũ niigú dícu niipe-tirere dutimasĩqui”, jĩwã.

¹⁴ Puarĩmena ññarõ netõré wáatoa mée. Máata apeyé ññaré atiadacu.

Ángele niitugũ putiríque

* 11:4 Zacarías 4.3,11-14. † 11:13 La décima parte de la ciudad.

15 Ángele niitugũ putiwí. Cũũ putirí, ãmuãsepu niirã bayiró busurómena wedesewa:

—Basocá õpãrã dutiré nocõrõrã petia.

Cũã dutimiãriguere marí Õpũ Cõãmacũ dutigũdu tiii;

cũã beserigũ Cristo teerora dutigũdu tiii.

Dutirucujãgũdaqui sáa, jĩwã.

16 Cõãmacũ díamacũ veinticuatro bũtoá dutirá cúã duirépĩrĩpu duirã cúãye diaporãire munibiácũmujeawa. Cũũrẽ padeorá, 17 biiro jĩpeowa:

—Cõãmacũ ãsã Õpũ, mũũ tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too sũgueropũ niirigũ niĩã.

Mũũ tutuanetõjõãremena dutinũcãã. Teero tiirã, mũũrẽ ãsenire ticoa.

18 Niipetire dita macãrã mũũmena cúamiwã.

Mũũ cúãmena bayiró cúarito jeaa, diarirare wapa tiiádarito teerora.

Niipetira mũũrẽ padecoterare wapatígũdacu. Cũã mũũyara profetas niĩya.

Mũũrẽ padeorãre wapatígũdacu. Õpũtí macãrã mũũrẽ quioníremena iñarí, cúãcãrẽ wapatígũdacu. Bãri niirã mũũrẽ quioníremena iñarí, cúãcãrẽ wapatígũdacu.

Atiditã macãrãrẽ posari tiirãre cõããdare jeaa, jĩwã.

19 Cũã teero jĩãri siro, Cõãmacũwii ãmuãsepu niirí wii pãõnowũ. Tiiwí popeapũre sicutiba niiwũ. Tiiitiba Cõãmacũ dutiré jóaturigue cõorépĩrĩ sãñarítiba niiwũ. Bũpo wããyore, busuré, bũpo páare wáawũ. Dita cãmeñawũ. Ocopéri yũsuãreperi bayiró peti ñaawũ.

12

Numiõye queti; pĩnocabiro baugúye queti

1 Õmuãsepu merẽã bauré peti baurére iñawũ. Toopũ sícõ numiõ niiwõ. Coõ sãñarõ muĩpũ búreco macũ asiýarobiro bauwũ. Ñami macũ muĩpũ sotoa cooye daporire péojĩgõ niiwõ. Cooya dupupũre doce ñocõã cõoribeto pesawũ. 2 Coõ niipacó niiwõ. Põnacutíadari sũguerogã, pũnirére pũninogõ acaribíwo.

3 Õmuãsepu merẽã bauré iñawũ sũcã. Sícũ pĩnocabiro baugú* sõãgúcare iñawũ. Cũũ siete dupupã cõowí. Pũamóquẽñe capesáricutigũ niiwĩ. Siete pesaré betori tee dupupãrũre pesawũ. 4 Cũũ pĩcõõmena ãmuãsepu niimirira paũ† ñocõãrẽ páabatediocowi ditapu. Cũũ põnacutígodo pũto nucũwí, coõ macũ bauári, yaagũda jĩgũ. 5 Coõ sícũ wĩmagũ põnacutíwo. Cũũ niipetire dita macãrã Õpũ niigũdu niiwĩ. Tutuaromena

* 12:3 Pecasãyemena: dragón. † 12:4 La tercera parte.

dutigud̄a niiwĩ. Too síro coo macū Cōāmacū p̄top̄u máata néewanowĩ cūūmena dutigud̄are. ⁶ Numiðpe basocá manirðp̄u dutijðãwõ Cōāmacū coore quēnobosárirorp̄u. Toop̄á coore mil doscientos sesenta búrecori yaaré ecanówõ.

⁷ Ūmũãsep̄u cāmerĩquēre wáawu. Miguel, ãp̄ẽã cūūyara ángelea p̄nocamena cāmerĩquēwã. P̄noca, teero biiri cūūyara cāmerĩquēpacara, ⁸ netõñcãmasĩriwa. Teero tiirã, cúã ũmũãsep̄ure niinemomasĩriwa. ⁹ P̄noca cõãjãnowĩ. Cūūrã sicato macū p̄no, wãtĩãrẽ dutigú, Satanás, niipetiro macãrãrẽ jĩiditoḡu niĩ. Cūū, cūūyaramena ditap̄u cõãdiocojãnowĩ.

¹⁰ Teero wáaari siro, ũmũãsep̄u wedeseri t̄owá. Bayiró busurómena jĩiwĩ:

—Marĩrẽ netõnére jeatoaa.

Cōāmacū tutuare, cūū marĩ Ōp̄u niiré jeatoaa.

Cūū beseriḡu Cristo dutiadarocã jeatoaa.

Marĩ menamacãrã Cōāmacūrẽ padeoráre wedesãriḡu ũmũãsep̄u niimiãriḡu cõãdioconoãwĩ.

Cūū búrecori, ñamirĩ ũsãyaḡu Cōāmacū ññacorop̄u cúãrẽ wedesãrucuwi.

¹¹ Cordero diaḡu, díi õmayudiabosariguere padeoríra niijĩrã, Cōāmacūye quetire wederucurira niijĩrã, cúūrẽ netõñcãwã.

Ãp̄ẽã cúãrẽ Cristoye wederé wapa sããdugápacari, cuiro manirð wederucuwa.

¹² Teero tiirã, ángelea, niipetira ũmũãsep̄u niirã, useniña.

Atibúreco macãrãpe, día pairímaa macãrãcã, bóaneõrã niĩadacu múã.

Satanás “péerogã d̄usaa yũure cõããdaro” jĩi masĩjĩḡu,

bayiró cúaremena múã p̄to diiwáawĩ, jĩiwĩ.

¹³ P̄noca ditap̄u cõãdiocori ññaḡu, macūcutirigore n̄n̄wáwi ññarõ tiidugáḡu. ¹⁴ Coope cáapacu wúurere ticonowõ, basocá manirðp̄u w̄w̄wágodo. Too coo niirðp̄u itiacūma ap̄ecūmá deco yaaré ecanówõ, p̄noca coore buamasĩh̄erõp̄u.

¹⁵ Coo wáarirope p̄noca ocoré día tiiróbiro eoyúcomiwĩ, coore duari tiidugáḡu. ¹⁶ Cūū teero tiirĩ, Cōāmacū ditare yetirĩ tiiwĩ, coore tiiápuḡu. Yeticut̄na, p̄noca eoyúcoremena día wáari tiimĩãriguere néecosãwũ. ¹⁷ Teero wáari ññaḡu, p̄noca numiðmena cúanetõjõãwĩ. Coo p̄ãrãmerã niin̄n̄usera d̄usarãmena cāmerĩsããḡu wáawi. Cúã Cōāmacū dutirére tiirã, Jesuyére wederã niĩya. ¹⁸ P̄noca pairímaa wesap̄u jean̄cãwĩ.

13

Puarã quioráye queti

¹ Y_{HH} ññawũ sũcã. Sĩcũ quiogú peti día pairímaapu pãmpasáwi. Cũũ pũamóquẽñe capesáricutiwi. Siete dupupá cwoví. Pũamóquẽñe pesaré betori tee capesáricõrõ pesawu. Cũũye dupupápuare Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. ² Quiogú peti y_{HH} ññarigu yái dodogúbiro baugú* niiwĩ. Cũũ bũcobiro† duporicutiwi. Cũũ yáibiro‡ ɯserocutiwi. Pĩnoca cũũrẽ cũũ tutuare, cũũ pee tiimasĩrere ticowi. Cũũrẽ cũũ duirípĩrõpu dupowi, “dutiya” jĩgũ. ³ Sicadupupure cãmíroca niiwũ. Catiri tiirí cãmíroca mee niiwũ. Teero niipacaro, yatiro niiwũ. Teero tiirá, atibúreco macãrã quiogú petire ññamanijõãrã, cũũrẽ nũnũjãwã. ⁴ Basocá pĩnocare padeowá, cũũ quiogú petire tiimasĩrere ticori ññarã. Quiogú peticãrẽ padeorá jĩwã:

—Quiogú peti tiiróbiro tutuagu manĩ. Sĩcũno cũũmena cãmerĩsĩãmasĩriqui, jĩmiwã.

⁵ Pĩnoca cũũ “dutiya” jĩãrigure biiro jĩdutiwi: “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũcã; y_{HH} niipetire dutimasĩgãno niĩã”, jĩmiwĩ. Cuarenta y dos muĩpũrã cũũ tiimasĩrere tiirí, Cõãmacũ teero ññajãwĩ ména. ⁶ Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesewi. Cũũ wãmerẽ, cũũ niirõrẽ, ɯmũãsepũ niirãrẽ ñañarõ wedesewi. ⁷ Cũũ Cõãmacũ padeorãre cãmerĩsĩã netõncãrĩ, Cõãmacũpe cũũrẽ teero ññajãwĩ ména. Cũũ niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire macãrĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire dita macãrãrẽ dutimasĩrere ticonowĩ. ⁸ Niipetira atibúreco macãrã cũũrẽ padeoádacua. Cũã niĩya Cordero cũã sĩãmíriguyapũpu cũã wãmerẽ jóatunoña manirã. Tiipũpuare catiré petihere cworáye wãme dícu jóatunoã. Cũã wãme jóatunoyiro atibúreco nucãrĩpu.

⁹ Tũodugárano tũomasĩãdacua:

¹⁰ “Peresu sõneconoãdacua” jĩñnorira

peresu wãaadacua, Cõãmacũ cúãrẽ “teero tiinóãdacua” jĩrirobirora.

“Espadamena sĩãnóãdacua” jĩñnorira

espadamena sĩãnóãdacua, Cõãmacũ cúãrẽ “teero tiinóãdacu” jĩrirobirora.

Teero wáapacari, Cõãmacũrẽ padeorá wãcũtutua, cũũrẽ ãñurõ padeoró booa.

¹¹ Y_{HH} ññawũ sũcã. ãpĩ quiogú peti dita popeapu mũãatiwi. Cũũ sũcũ corderobiro puaró capesáricutiwi. Cũũ wedesere sũcũ pĩnoca bũsurobiro tũonówũ. ¹² Cũũ niisũguerigu quiogú peti dutirénorẽ niipetirere cwoquí. Cũũ ññacoropũ tee niipetiremena dutimasĩ. Cũũ atibúreco niirãrẽ niisũguerigu

* **13:2** Pecasãyemena: leopardo. † **13:2** Españolmena: oso; portuguésmena: urso.

‡ **13:2** Españolmena: león; portuguésmena: leão.

cāmirō yatinorigure padeorí tiii. ¹³ Cūū merēã baurētō tiiēñoĩ. Basocá ññacoropu ũmũãse macã pecamerē ditapu diiátiri tiii. ¹⁴ Cūū niisuguerigu quiogú peti ññacoropu merēã bauré tiiēñoĩ, Cõamacū teero ññajãĩ. Cūūpe tee tiiēñoremena atibúreco macārãrē jĩditoi. Tee jĩditoaremena niisuguerigu queorére weedutii. Niisuguerigura niĩ espadamena cāmitunorigu niipacu, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cūū siro dita popeapu mũãatirigure catiri tiirére ticowĩ. Teeména niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigupure catiré ticowĩ. Teero tiigú, weerigu wedese-masĩwĩ; cūūrē padeohérare sĩãrĩ tiiwĩ. ¹⁶ Niipetirare cúãye diapóarire o cúãye diamacú maquē wãmorĩrē cūū queorére jóatunorĩ tiiquĩ. Teero tiirá, búri niirã, uputĩ macārã, pee apeyé cworá, bóaneõrã, dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã teeré cwoádacua. ¹⁷ Cūū queoré jóatunoña manigú sãĩmasĩriqui; dúamasĩriqui. Tee queoré quiogú peti wãme o cūū wãme bapaqueoro niĩã.

¹⁸ Ateré tũomasĩrō booa: Tũomasĩrãno quiogú petiye wãmerē bapaqueoaro. Basocá teeré bapaqueomasĩcua. Cūūye wãme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niĩã.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cõamacūrē basape-origue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Cordero ũtãgú Sionpu nucũwĩ. Cūūmena ciento cuarenta y cuatro mil basocá niiwã. Cúã Cordero wãmerē, cūū Pacu wãmerē cúãye diapóaripure jóatunorira niiwã. ² ũmũãsepũ busuri tũowú. Oco pairó õmasãñcõrõbiro, bupo bayiró páarobiro busuwũ. Pau búapũtērã cúãyere búapũtērē* tiiróbiro busuwũ. ³ Cúã tiipĩrõ pũtopũ, bapari catirá, bũtoá dutirá ññacoropu mama basaré basawa. Basocá tee basarére masĩmasĩriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocá dícu teeré basamasĩwã. Cúã atibúreco macārã watoapure netõnénorira niiwã. ⁴ Cúã sĩcãrĩno numiãmena ññañaré tiirira mee ni-iwã. Cúã Cordero cūū noo wáaro nũñũya. Cõamacūrē, Corderore ticosugueadare tiiróbiro niĩãda jĩrã, cúã atibúreco macārã watoapure netõnénorira niiwã. Teero tiirá, ote dũca butisugueripa Cõamacūrē ticorépa tiiróbiro niicua. ⁵ Cúã sĩcãrĩno jĩditorira mee niiwã. Cõamacū ññacoropure ññañaré manirã niĩya.

Ĩtĩãrã ángelea wederigue

⁶ Yũũ ññawũ sũcã. Āpĩ ángele ũmũãsepũ wũũnetõwĩ. Cūū atibúreco niirãrē, niipetire dita macārãrē, niipetire põnarĩ

* 14:2 Pecasãyemena: arpas.

macārārē, niipetire wedeserare, niipetire macārī macārārē quetiré wedegú niiwī. Tee queti padeorucúre maquē niia.

⁷ Cū bayiró busarómena jīdiocowi:

—Cōāmacūrē quioníremena ñña. “Cū niipetirere duti-masīqui”, jīña. Cū wapa tiádarito jeatoaa. Cū ãmãsere, atiditaré, día pairímaarē, niipetire ocowitíre coperire tiwī. Teero tiirá, cūrē padeoyá, jīwī.

⁸ Āpī ángele cū siro macū wuuáti, jīdiocowi:

—Babilonia wpuṭí niimiri macā petijōã. Petijōã. Tiimacā macārā apeditá macārārē cúã weerirare padeorí tiwá. Teero tiirá, cúārē ññarō ñeepera, cūmu mecūrā tiiróbiro wáari tiwá, jīwī.

⁹ Āpī ángele puarā ángelea siro macū wuuáti, bayiró busarómena jīdiocowi:

—Quiogú petire, cū tiiróbiro baugú weerigure padeogúno, cū queorére cūya diaporu, cūya wãmopu jóatunorigure ññarō tiigúdaqui Cōāmacū. Cōāmacū cūmena bayiró cúagu, tutuaromena, bóaneōrō manirō ññarō tiigúdaqui. Pecame, azufre jūrémene bayiró ññarō netōrī tiigúdaqui. Ángelea ññaré manirā ññacoropu, Cordero ññacoropu teero tiigúdaqui.

¹¹ Pecame cúārē ññarō tiiríme teero buserucujã. Petirícu. Quiogú petire, cū tiiróbiro baugú weerigure padeorá, cū queorére jóatunorira búrecori, ñmirī yeerisãre buarícu.

¹² Teero tiirá, Cōāmacūrē padeorá wãcūtutuario booa. Cúã Cōāmacū dutirére tiirá, Jesuré padeorucúra niíya, jīwī.

¹³ Yuu ãmãsepu wedeseri tuowá sūcã:

—Ateré jóaya: “Mecūāmena marī Ōpūrē padeorucújārira diará useniādacua”, jīwī.

Espíritu Santo: —Teerora niia, jīwī—. Ññarō netōpacára, Cōāmacūyere paderucurira niijrã, yeerisãdacua. Cōāmacū cúã ãmãsepu jeari, cúã ññurō tiirígue wapa cúārē ññurō tiigúdaqui, jīwī.

Atibúreco maquē oterigüe

¹⁴ Yuu ññawū sūcã. Ōmẽburhá butiríburha bauáwu. Tiiburha sotoapu basocúbiro baugú duiwī. Cūya dupupure oro beto pesawu. Wãmopure diipī† asoyóaripī cuowí. ¹⁵ Āpī ángele Cōāmacūwii ãmãse niirí wiipu niārigu witiatiwī. Cū òmẽburhápu duigüre bayiró busarómena jīwī:

—Mũyapímena oteriguere páataneõña. Atibúreco maquē oteré dũca seerítone jeatoaa. Bucuátuajeaa mée, jīwī.

¹⁶ Cū teero jīrī tuogú, atibúreco maquē oteriguere páataneõwī. Teedũcare seenéõwī.

† 14:14 Pecasãyemena: hoz.

17 Āpī ángele Cōāmacūwii ũmuāse niirí wiipũ niiārigu witiatiwi. Cūcā diipī asoyóaripī c̄owí. 18 Āpī ángele wáicura sóepeoro tiiróbiro baurópũ witiatiwi. Cū pecamerē dutimasírere c̄oi. Cū diipī asoyóaripī c̄ogúre bayiró busarómena jīwī:

—M̄uyapī asoyóaripīmena atibúreco maquē ʉsetōrīrē páataneōña. Tee ñiijōātoaa mée.

19 Cū teero jīrī t̄ogú, cūyapīmena atibúreco maquē ʉsere páataneōwī. Teeré née, ʉse c̄utam̄tōri coperũ cōāwī. Tee c̄utam̄tōre “Cōāmacū ñañarāmena bayiró cúare” jīd̄ugaro tiia. 20 Teeʉsere tiimacā wesarũ c̄utam̄tōnowũ. Cū c̄utam̄tōrī, díi pairó witiwũ. Tee díi caballoa wāmuā decopũ duatuwũ. Wāmuā decopũ duarócōrō ōmayuyutiawũ trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ñañarō tiitúadarigue

1 Ȳũ ññawũ sūcā. Apeyé merēã bauré bayiró ʉc̄anérere ũmuāsepũ ññawũ. Siete ángelea niiwā. Cū siete ñañaré tiitúadarere c̄oádara niiwā. Teeména Cōāmacū bayiró cúare tiiadare petiádacu.

2 Día pairímaabiro ññawũ. Āñurō ocosusúrimaa, bídrũ pecamemena wáoarimaa tiiróbiro bauwú. Tiimaá p̄topũ basocá nucūwā. Cū “quiogú petire, teero biiri cūrē weerigure padeoyá” jī dutiriguere netōncārira niiwā. Cū “cū queorére jóatuya” jīrcārē, netōncārira niiwā. Cū Cōāmacū ticorigue búap̄tērērē c̄owá. 3 Cū Cōāmacūrē padecotegũ Moisés basariguemena basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biiro jīwā:

Cōāmacū ũsā Ōpũ tutuanetōjōāgũ, niipetire m̄ũ tiiré añurō ññariññure niia.

Teeré ññarā, ũsā ññamanijōāã.

M̄ũ niipetire dita macārã Ōpũ niia.

M̄ũ tiiréc̄utire añuré niia; diamacú niia.

4 Niipetira m̄ũrē cuiró booa.

Niipetira m̄ũrē padeoró booa.

M̄ũ s̄icārã ñañaré manigú niia.

Niipetire dita macārã m̄ũ p̄to jeará m̄ũ añurō tiiré ññarira niijrã, m̄ũrē padeoádacua,

jī basawa.

5 Too síro ȳũ ññawũ sūcā. Cōāmacūwii ũmuāsepũ niirí wii popearũ Āñunetōjōãri Tatia p̄ānowũ. Tiitatia popearũ Cōāmacū dutiré jóature c̄orép̄irī s̄añarítiba niiwā. 6 Cū siete

ánglea tiitatiapu niiārira witiatiwa. Cúã suti butiré jũĩrĩmaníre bayiró asiyáre sãñarira niiwã. Cutiropu oro caserore siatúrira niiwã. Siete ñañaré tiitúadarere ñeeãdara witiatiwa. ⁷ Sícũ catirá menamacũ cúã siete ángleare siete oro baparire ticowi. Teebaparipure Cõamacũ catirucugu ñañarãmena bayiró cúare tiíadare maquẽ dadajãwũ. ⁸ Ññunetõjõãri Tatiapu cũũ asibatéremena, cũũ tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró, tiitatiapure sããwamasĩña maniwũ; téé siete ánglea cúã siete ñañaré tiíari siropu, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ñañaré tiitúadare c̄horé bapari

¹ Yũũ t̄owú sũcã. Yũũ Cõamacũwiipu wedeseri t̄owú. Siete ángleare bayiró busurómena jĩiti:

—Mũãye bapari maquẽrẽ píobatediocora wáaya. Tee maquẽ Cõamacũ ñañarãmena bayiró cúare ññoãdare niĩã, jĩiti.

² Niis̄guegu wáa, cũũya bapa maquẽrẽ atiditapu píobatediocowi. Teero tiíari siro, basocá quiogú petire weerigure padeó, cũũrẽ queorere jóatunorirare cãmi bóare wáawu. Docore, pũniré niiwũ.

³ Cũũ siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ día pairímaapu píobatediocowi. Tiimaá díima wáajãwũ. Diariguye díibiro niiwũ. Tiimaapú niirã diapetijõãwã.

⁴ P̄narã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ díamaarĩpu, oco witiiré coperipu píobatediocowi. Teemaarĩ, teecoperi díi posajõãwũ. ⁵ Ánglele ocoré cotegá wedeseri t̄owú:

—Õpũ, m̄ũũ ñañaré manigú niĩã.

M̄ũũ cũũrẽ teero wapa tiigú, diamacú maquẽ tiigú tiia.

M̄ũũ niirucujãgũ, too s̄gueropu niirigu niĩã.

⁶ Cúã m̄ũũrẽ padeoráre, m̄ũũyara profetare sããyíra.

Cũãye díi õmayucori tiyíra.

Cúã teero tiiré wapa m̄ũũ cũũrẽ díi s̄nidutíwu, jĩĩwĩ.

⁷ Cõamacũrẽ wáicura sópeero tiiróbiro baurópu wedesewionecori t̄owú:

—Teerora niĩã. Cõamacũ ùsã Õpũ tutuanetõjõãgũ, m̄ũũ cũũrẽ wapa tiiré diamacú niĩã; m̄ũũ diamacú besea, jĩiti.

⁸ Ìĩĩrã siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoapu píobatediocowi. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocáre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríwa. “Cõamacũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩĩriwa. Ñañarõ peti jĩĩtutiwa cũũrẽ, tee ñañaré wáari tiipetimasĩjãgũ niipacari.

¹⁰ Bapari siro macũ cũũya bapa maquẽrẽ quiogú petiyapĩrõpu píobatediocowi. Niipetiro cũũ dutirá niirõpu

naĩtĩãjõãwũ. Basocá pũninorã, cúãye ñemerõrĩre bayiró bacadiyówa. ¹¹ Cúã cãmi bóarere ñapacara, pũninopacara, Cõãmacũ ãmuãsepu niigúrẽ ñañarõ peti jĩtutiwa. Cúã ñañaré tiirere wãcũpati, wasoríwa.

¹² Sicamoquẽnerã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ día Éufratespu píobatediocowi. Tiimaá sibipetijõãrĩ tiinówã, muĩpũ muãatiro macãrã õpãrã tĩãwaaro jĩrõ.

¹³ Уны ññawũ sũcã. Pĩnocaya useropu, quiogú petiya useropu, corderobiro puaró capesáricutigu “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yuucã” jĩditorigu ya useropure itĩãrã wãtĩã witiatiwa. Tũburoabiro baurá niuwã. ¹⁴ Wãtĩ tutuaremena tiiẽñowã. Niipetiro macãrã õpãrãrẽ neãdutira witiatiwa, Cõãmacũyaramena cãmerĩsĩããda jĩrã. Cúã cãmerĩsĩããdari bureco Cõãmacũ netõncããdari bureco peti niĩadacu.

¹⁵ “Ññurõ tiyã. Wãcũña manirõ yaarẽpigũ atiro tiiróbiro yuu atiguda. Ññacorano cúãye suti sãñaãdarere quẽnoyúera, yuu atiri, ññurõ useniãdacua. Teero tiihéra, sutimanírã basocá cúãrẽ ññarĩ, boboãdacua”.

¹⁶ Wãtĩã tũburoabiro baurá atibũreco macãrã õpãrãrẽ neãrĩ tiiwã. Cúã neãrõ hebreoayemena “Armagedón” wãmecutia.

¹⁷ Ángele niitugu cũya bapa maquẽrẽ píobatediocowi. Cũu teero tiirí, Cõãmacũwii ãmuãse niirí wii niirĩpĩrõpu bayiró bũsuró wedesere witiwu.

—Niipetire túajeanoã sãa, jĩti.

¹⁸ Буро wããyore, bũsaré, буро páare wáawu. Dita bayiró cãmeñawũ. Basocá atibũrecomu niinucãri sire, atitócãrẽ dita nocõrõca cãmeñaria. Bayiró peti cãmeñawũ. ¹⁹ Упутí niirí macã itiarõpu yetinucãjõãwũ. Niipetire macãrĩ jõediwawu. Cõãmacũ uputí niirí macã Babilonia macãrãrẽ acabóriwi, “cúãrẽ wapa tiiguda” jĩrigu niijĩgũ. Cúãmena bayiró cúarigu niijĩgũ, bóaneõrõ manirõ cúãrẽ wapa tiiwí. ²⁰ Niipetire nucãrĩ duacodiawu. Утãyucu cõãjãnowũ. ²¹ Ocopéri yusuarẽperi bayirẽperitõ basocá sotoapu ñaapeawu. Siquẽñeperi cuarenta kilos nucãwũ. Cõãmacũ teeperimena cúãrẽ bayiró peti ñañarõ tiirí ññarã, “ñañarõ peti tiigú niĩ cũu” jĩjãwã.

17

Умуãmena ñeeape wapatárigore wapa tiirígue

¹ Sicũ siete ángelea siete bapari cuoríra menamacũ ati, yuure jĩwĩ:

—Jãmu, díamaarĩ sotoa duigó ãmuãmena ñeeape wapatárigore Cõãmacũ wapa tiiádare maquẽrẽ eñomá. ² Atibũreco macãrã õpãrã coomena ñañarere tiyã. Coo ñañaré tiirẽmena atibũreco niirã cũmu mecũrã tiiróbiro wáaaya, jĩwĩ.

³ Yꝰ cānirípacari ñnarõpꝰre Espíritu quẽẽõpꝰ tiiróbiro ẽñonemówĩ sũcã. Quẽẽõpꝰ ángele yꝰre basocã manirõpꝰ néewawi. Toopú sícõrẽ ññawã. Coó quiogú peti sotoapꝰ pesawo. Cũ sõãgú niiwĩ. Quiogú petiya õpũũpꝰre pee Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. Cũ siete dupupá, pꝰamóquẽñe capesári cꝰowí. ⁴ Numiõ ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñũrõcare, teero biiri bayiró sõãrõrẽ sãñawõ. Oro, ãtãperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena ma-monorigo niiwõ. Sicabapa oro bapa cꝰowó. Æpẽãména ñañarõ ñeeapere tiibarapꝰre dadajãwũ. Coó ãmũãména ñañarõ ñeeaperecã toopú niiwũ. ⁵ Cooya diaróapꝰre wãme jóatunoriro niiwũ: “Yꝰ Babilonia Ƴpꝰtí Niirí Macã niã; Numiã Ƴmũãrẽ Ñeeape Wapatára Paco niã; Æpẽãména Ñañarõ Ñeeapera Paco niã”, jĩ jóatunoriro niiwũ. Teewãme “biiro jĩdũgaro tiia” jĩmasiña maniwũ. ⁶ Coó Jesuré padeorã cũyere diamacú wederé wapa cúãrẽ sããdutiꝰrigo niiwõ. Cũã diari ññanemodũgago, cũmugõ sñinemódũgago tiiróbiro niiwõ.

Coore ñña, bayiró ññamanijõãwũ. ⁷ Ángele yꝰre jĩwĩ:

—¿Mꝰ tꝰomasĩrigari ññamanijõãgũ? Numiõye maquẽrẽ, teero biiri coó pesagúye maquẽrẽ mꝰrẽ masĩrĩ tiigúda. Coó pesagú quiogú peti siete dupupá, pꝰamóquẽñe capesári cꝰogú niĩ. ⁸ Quiogú peti mꝰ ññarigũ too sugueropꝰ ni-imiwĩrã; mecũtígãrẽ maniĩ; niiditidiari copere mũãatigũdu tiĩ; pecamepꝰ wãa, yapacũtjãgũdu niĩ. Teero tiinóãdari suguerore, atibúreco macãrã quiogú petire “niimiwĩ; maniĩ; atigũdu tiĩ” jĩrigũ jeari ññarã, ññamanijõããdacua. Cũã Corderoy-apũpꝰ cúã wãmerẽ jóatunoña maniã. Atibúreco nucãrípꝰ tiipũpꝰre catiré petihére cꝰoãdara wãmerẽ jóatunoã.

⁹ 'Ateré tꝰomasĩrõ booa. Siete dupupá siete ãtãyucũ jĩdũgaro tiia. Coó tee ãtãyucũ sotoapꝰ duiyo. Tee dupupára sũcã siete õpãrã jĩdũgaro tiia. ¹⁰ Sicamoquẽñerã õpãrã peticódiawa mée. Sícũ dutii. Æpĩ maniĩ ména. Cũã atigũ, péerogã dutigũdaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigũ, mecũtígã manigú, siete õpãrã siro macũ niĩ. Cũã siete õpãrã menamacũ niigũrã niĩ. Pecamepꝰ wãa, yapacũtjãgũdu niĩ.

¹² Pꝰamóquẽñe capesári mꝰ ññããrigue pꝰamóquẽñerã õpãrã jĩdũgaro tiia. Cũã dutiriya ména. Quiogú petimena õpãrã tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadacua. ¹³ Cũã sícãrĩbíro wãcũãdacua. Cũã dutirá niipacara, quiogú petire “mꝰ sícũrã dutiya; ãsã mꝰ doca macãrã niããdacu” jĩããdacua. ¹⁴ Cũã Corderomena cãmerĩsãããdacua. Cũã niipetira õpãrã nemorõ Ƴpꝰtí macũ niijĩgũ, cúãrẽ netõnucãjãgũdaqui. Cũãména

niiá dara Cõãmacũ booríra, cũũ beserira niiíya. Cõãmacũrẽ padeodúrira niiíya, jĩwĩ.

¹⁵ Ángele jĩnemowĩ yũre:

—Mũũ numiõ díamaarĩ sotoapu duri iñaawũ. Teemaarĩ “niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire dita macãrã, niipetire wedesera niiíya” jĩdũgaro tia.

¹⁶ Pũamóqueñerã õpãrã mũũ iñaãrira quiogú petimena ñañagõrẽ ñatutiadacua. Cooyere ãmapetijã, sutimanigõ putuári tiíadacua. Cooya õpũũrẽ yaaadacua; cõãrĩrẽ sóecõãjããadacua.

¹⁷ Cõãmacũ cũãrẽ sĩcãrĩbĩro wãcũrĩ tiigúdaqui. Teero tiirã, cũũ quiogú petire cũũ sotoa macũ õpũ sõnecoadacua. Cũãpe “ũsã boorómena teero tia” jĩ wãcũmicua. Quiogú peti cũũ õpũ niitugũdaqui, té Cõãmacũ “biiro wãaadacu” jĩrirobirora wáari siropũ. ¹⁸ Numiõ mũũ iñaãrigo “tiimacã uputĩ niirĩ macã” jĩdũgaro tia. Tiimacã õpũ atibúreco macãrã õpãrãrẽ dutigú niigũdaqui, jĩwĩ.

18

Babilonia petirígue

¹ Too síro yũũ iñawũ sũcã. Āpĩ ángele ãmũãsepe niĩarigu diiátiwi. Cũũ dutiré cõogú peti niwĩ. Cũũ asibatéremena atibúreco bóebatejõãwũ. ² Bayiró busurómena wedesewi:

—Babilonia uputĩ niimiri macã petijõãã. Petijõãã.

Wãtĩã, minipõná booribasoca niirõ posajõãã.

Niipetira wũurã ãniré yaará niirĩ macã posajõãã; basocã cũũ doorácã niiíya.

³ Tiimacã numiõ ñañarõ ñeeape wapatágo tiiróbiro ugaripéanori macã niĩã.

Coomena niipetire dita macãrã cũmu mecũrã tiiróbiro wáawa. Atibúreco macãrã õpãrã coo weerirare padeojĩrã, ñañarõ ñeeapera tiiróbiro niwã.

Coo ugaripéa netõncãgõ, pee peti apeyé bári niirére wap- atĩãmajãwõ.

Teero tiirã, niipetire dita macãrã dúari basoca pee apeyé cõorã putuáwa, jĩwĩ.

⁴ Āpĩ ãmũãsepe niigú wedeseri tãowú:

—Mũã, yũũ beserira niirã, tiimacãrẽ witiya,

mũãcã cũũ tiiróbiro ñañarére tiirĩ.

Cũũ tiiróbiro tiirã, ñañarõ tiinóbocu.

⁵ Cũũ ñañaré tiiré pairó peti bũcũácu.

Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ ñañaré tiirére ãñurõ masĩ.

⁶ Tiimacã macãrã ãpẽrãrẽ ñañaré tiirígue wapa teorora cũãrẽ ñañarõ tiicãméãrõ.

Āpẽrãrẽ posari tiirírobirora pũarĩ nemorõ posari tiíaro.

Bóaneō ññarō manirō nemorō cúārē ññarō tiáro.

⁷ Tiimacā macārāpe “āpērā nemorō añnetōncāā” jīimiwā.

Cúā teero jīirigue wapa cúā ññarō jīiuro jeatuario bayiró pūninoṛī tiáro.

Cúā ugaripéa netōncārā, noo booró apeyenórē wapatíamajāwā.

Cúā teero tiāmarigue wapa cúā ññarō tiiríro jeatuario bayiró boorituari tiáro.

Tiimacā macārā wācūya: “Ūsā atiditá ōpō tiiróbiro niīā; wapewio tiiróbiro niiria; boorituari dojāādacu”, jīi wācūmiya.

⁸ Teero jīiré wapa wācūña manirō sicabarecora ate cúārē ññaré wāadacu:

Basocá diajōāādacua; āpērā boorituaadacua; jwabóare wāadacu.

Pecamemena sóecōānoādacu. Cōāmacū marī Ōpū cúārē diamacú wapa tiigúdu tutuanetōjōāgū niīi, jīiwī.

⁹ Atibúreco macārā ōpārā tiimacā macārāmena cōāpōnarē weerirare padeowá. Cúā tiiróbiro ugaripéa netōncārā, noo booró apeyenórē wapatíamajāwā. Teero tiirá, tiimacā jūū,

ōme buse nucūrī ñnarā, “ade, ade” jīi, utiadacua. ¹⁰ “Marīcārē ññarō tiirī” jīirā, yoaropū ñnaconucūādacua. Biuro jīiādacua:

—Ade, ade, Babilonia uputí niimiri macā, “petirícu” jīimiwā.

Wācūña manirō cúā ññaré tiiré wapa wapa tiiré jeatoaa, jīiādacua.

¹¹ Niipetire dita macārā dúari basocá cúāye apeyeré sārīā manirī ñnarā, tiimacārē utiadacua. “Ade, ade”, jīiādacua.

¹² Cúā dúare noquē niimiyiro: Oromena tiiré, platamena tiiré, ūtāperi wapapacáreperi, “perla” wapapacáreperi; teero biiri suti añurō butiré, suti ñnamu tiiróbiro sōā ñiisñūre, suti “seda”, suti bayiró sōārē; teero biiri niipetire yucu siti-añūreyucu, “marfilmēna” tiiré, sawirigūmena tiiré, “broncemena” tiiré, cōmemēna tiiré, “mármolmena” tiiré; ¹³ teero biiri “canela” wāmecūtire, yaaré poari tiiré, sitiaañūre busere, “mirra” wāmecūtire; teero biiri sīpēbiro bauré sitiaañūre, vino, olivogu dūca use, harina añuré pā tiiré, trigo; caballoa wēerecori niimiyiro. Āpērā niimiyira: Wáicura apeyé ōmarā, oveja, caballoa, dutiapenori basocacā niimiyira. ¹⁴ Dúari basocá tiimacārē jīiādacua:

—Múā bayiró maīmírigue petijōāā.

Niipetire múā añuré cuomírigue ditijōāā.

Dee tii buaríadacu, jīiādacua.

¹⁵ Teeré dúari basocá, tiimacāpū pairó dúa wapatámīārira yoaropū putuánucāādacua, “marīcārē ññarō tiirī” jīirā. Utirēmena ¹⁶ biuro jīiādacua:

—Ade, ade, ʌputí niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.
 Tiimacã s̄icõ numiõ suti añurõ butiré, ñamu tiiróbiro sõã
 ñiisãñúre, bayiró sõãre sãñagõ tiiróbiro niimiãwã.
 Oro, ʉtãperi wapapacáremena, “perla” wapapacáremena ma-
 monorigo tiiróbiro niimiãwã.

17 Wãcũña manirõ ate wapapacáre ditipetijõãã, jĩãdacua.

Niipetira doorépaʋʋ waatúra, teepaʋʋmena wáanetõrã,
 teepaʋʋpa paderá, niipetira día pairímaapa wáarepaʋʋre
 paderá yoaropa pũtuápasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacã jũũ, õme buseri
 ññarã, bayiró busurómena jĩãdacua:

—Apemacã tiimacã tiiróbiro ʌputí niirí macã maniã,
 jĩãdacua.

¹⁹ Bayiró bóaneõre ẽñorã, cúãye dupupápa ditare
 maapéoadacua. Uti, bayiró busurómena jĩãdacua:

—Ade, ade, ʌputí niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacã maquẽ niyerumena niipetira día pairímaapa
 wáarepaʋʋ cʋorá añurõ wapatámiãwãrã.

Wãcũña manirõ tiimacã ditijõãã, jĩãdacua.

²⁰ Múã ʉmũãsepa niirãpe, tiimacãrẽ cõãrĩ, ʉseniña.

Múã Cõãmacũrẽ padeorã, Jesús cũyere wededutigu beserira,
 teero biirí profetas, ʉseniña.

Tiimacã macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiwá mée.

Cúã teero tiirigue wapa Cõãmacũ cúãrẽ ñañarẽ wapa tiii sáa.

²¹ S̄icũ ángele tutuaga ʉtãquicare néemõcowi. Oteréperi
 yaaréperi wãñiãríquica tiiróbiro bauwã. Tiiquire día
 pairímaapa déecõãñogũ, biiro jĩwĩ:

—Atiquiré déecõãñorõ tiiróbiro Babilonia ʌputí niimiri macã
 petijõããdacu.

Ññanemoricu sáa.

²² Tiimacãpũre búapũtẽre, basaré, peruri putiré, corneta
 busurere tũonemóricu sáa.

Tiimacãpũre paderá añurõ menirã maniãdacua.

Tiimacãpũre oteréperi wãñiãrĩ busurere tũonemóricu.

²³ Tiimacãpũre sãwócore maniãdacu.

Tiimacãpũre wãmosiara ʉseni basapeore tũonemóricu sáa.

Tiimacã macãrã dúari basocá apeyé dita macãrã nemorõ
 dúamenirã niimiãwã.

Tiimacã macãrã yáíwa oco sitará tiirénomena niipetire dita
 macãrãrẽ jĩditowa, jĩwĩ.

²⁴ Tiimacã niipetira profetare, Cõãmacũrẽ padeorãre
 sãrĩgue wapa cʋocú. Teero biiri niipetira atibúreco macãrãrẽ
 sãrĩgue wapa cʋocú.

19

¹ Тоо сіро ʋʋ tʋowú sũcã. Paʋ ʉmũãsepa niirã bayiró
 busurómena wedeseri tʋowú:

Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

Marĩyagu Cõãmacũ marĩrẽ netõnégũ niĩ.

Niipetirere dutimasĩgũ, tutuanetõjõãgũ niĩ.

² Cũ ñañaré tiirare wapa tiiré queoró niĩã; diamacú niĩã.

Tiimacã sícõ numiõ ãmuãrẽ ñeeape wapatágo tiiróbiro wapa tiinóri macã putuáa.

Tiimacã ãpẽrãména ñañarõ ñeepera tiiróbiro ugaripéanojĩrõ, niipetiro macãrãrẽ ñañowá.

Cõãmacũ cũrẽ padecoterare sãaré wapa tiimacãrẽ ñañarõ tiicáméwĩ, jĩwã.

³ Jĩnemowã sũcã:

—Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Tiimacã õme buserucujããdacu, jĩwã.

⁴ Veinticuatro bũtoá dutirá, bapari catirá Cõãmacũ tiipĩrõpu duigũre padeorá, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biiro jĩwã:

—Teerora wáaaro. Cõãmacũrẽ usenire ticoa, jĩwã.

⁵ Tiipĩrõpu sícũ wedesewionecori tuowá:

Marĩyagu Cõãmacũrẽ usenire ticoaro.

Niipetira Cõãmacũrẽ padecotera, quioníremena cũrẽ iñarã, bári niirã, uputí macãrã teerora tiáro, jĩti.

Cordero wãmosíadari bosebũreco

⁶ Yũ tuowá sũcã. Pau wedesera tiiróbiro tuowá. Oco pairó õmasãncõrõbiro busuwa. Buro bayiró páaro tiiróbiro busuwa. Biiro jĩwã:

Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

Cõãmacũ marĩ Õpu tutuanetõjõãgũ dutinucãĩ.

⁷ Usenico. Bayiró usenirã niico.

Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩ, usenire ticoco.

Cordero cũrẽ padeoráména niinucããdari bũreco jeatoaa.

Cũrẽ padeorá cũ ñamo niigõdo tiiróbiro niĩya.

Ñamo niigõdo coo basiro ãñurõ quẽnoãrigopu niico.

Cúã coo tiiróbiro quẽnoãrirapu niĩya.

⁸ Cúã suti butiré, jũrĩmaníre, bayiró asiyárere sããnoãrira niĩya, jĩwã.

Suti butiré “Cõãmacũrẽ padeorá ãñurõ tiiré niĩã” jĩdugaro tiia.

⁹ Ángele yũre jĩwĩ:

—Ateré jóaya: “Cordero cũ wãmosíari bosebũreco niirĩpu cũ boocórira useniãdacua”, jĩwĩ.

Cũ yũre jĩnemowĩ:

—Tee Cõãmacũ wedesere diamacú niĩã.

¹⁰ Ángele teero jĩrĩ tuogú, cũrẽ padeogú, cũ puto ñicãcoberimena jeacũmumiwũ. Yũ teero tiirí, yũre jĩwĩ:

—Teeré tiiríjãña. Yũcã Cõãmacũrẽ padecotegura niiã. Mũu tiiróbirora, mũya wedera Jesuyére wederá tiiróbirora niiã. Cõãmacũ dícuře ñicãcoberimena jeacũmu, padeoyá, jĩwĩ.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiiyígu. Tee masĩre tiorémena wedeyira. Teerora Jesuyére wederácã Espiritu Santo masĩre tiorémena wedecua.

Caballo butigú sotoapu pesagúye queti

¹¹ Yũu ññawũ sũcã. Ũmũãse tusuri ññawũ. Caballo butigú bauánucãjewi. Cũu sotoapu sũcũ pesawi. Cũũrẽna “wasoró manirõ Cõãmacũyere diamacũ wederucugu” jĩĩya. Cũũ ññañaré tiirare diamacũ wapa tiiquí. Cãmerĩsĩãgũ wáagu, diamacũ tiigú niiĩ. ¹² Cũũ capeari pecame jũũrĩpõnabiro niuwũ. Cũũya dupupure pee pesaré betori pesawũ. Sicawãme jóature cõowĩ. Tiwãmerẽ cũũ dícu masĩ. ¹³ Sutiró dí púuarirore sãñawĩ. Cũũ wãmecutiwi Cõãmacũ Wãcũrere Wedegú. ¹⁴ Surara ãmũãse macãrã cũũrẽ nũnũwã. Cũã suti butiré jũũrĩmanírere sãñawã. Cũã caballoa butirá sotoapu pesawa. ¹⁵ Cũũya ɱseropũ espada pũanĩñape asoyóaripĩ súuwitiwũ. Tiipĩmena niipetire dita macãrãrẽ netõnucãgũdaqui. Tutuaromena dutigũdaqui. Cũũ cúãrẽ usegũducare cutamutõrõ tiiróbiro wapa tiigũdaqui. Cũũ teero tiigú, Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ cúãmena bayiró cúare ãñoğũdaqui. ¹⁶ Cũũya sutirópũ, cũũya ɱsebetópũ wãme jóatunowũ. “NIIPETIRA ÔPÃRÃ NEMORÕ ɱPHTÍ MACŨ”, jĩ jóatunore tusawũ.

¹⁷ Yũu ññawũ sũcã. Sũcũ ángele muĩpũ búreco macũpũre nucũğũrẽ ññawũ. Cũũ niipetira ãmũãsepu wũũrãre bayiró busurómena wedewi:

—Neãña, Cõãmacũ múãrẽ boseyaadare quẽnobosárere yaaadara. ¹⁸ Ôpãrãyé diiré, surarare dutirãye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cúã sotoapu pesarãye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapenori basoca, dutiapenoña manirã, búri niirã, ɱphtí macãrãye diiré yaaadacu, jĩwĩ.

¹⁹ Yũu ññawũ sũcã. Quiogú peti, atibúreco macãrã õpãrã, cúãyara surara neãwã. Cũã neãrã, “jãmũ, cãmerĩsĩãco” jĩwã. Teero tiirã, caballo sotoapu pesagúmena, cũũyara suraramena cãmerĩsĩãrã wãamiwã. ²⁰ Caballo sotoapu pesagúpe quiogú petire ñeewĩ. Cũũmena “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũcã” jĩditorigucãrẽ ñeewĩ. Cũũ quiogú peti ññacoropũ tiĩẽñowĩ. Teemena niipetira quiogú petire queorere jóatunorirare cũũrẽ weerigure padeorãre jĩditowi. Cũã puarã catirãra pecametaropũ cõãñoconowã. Tiitaro “azufre” wãmecutire ɱpe tiiróbiro sipirémena jũũã. ²¹ ãpẽrã cúã menamacãrãpere caballo sotoapu pesagúra sãpetijãwĩ cũũya

useropu súuwitiripĩmena. Teero sãpetiari siro, niipetira wuura cúãye diiré yaa, yapinetõjõãwã.

20

Mil cãmarĩ Jesús dutiadare

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ ángele ãmuãsepũ niiãrigũ diiãtiwi. Cũũ niiditidiari cope macã sawire, teero biiri pairída cõmedaré cõowí. ² Cũũ pĩnocare ñeewĩ. Cũũ sicato atibáreco tiiri siro macũ “pĩno” jĩñorigũ niĩ. Cũũ wãtĩãrẽ dutigú, Satanás niĩ. Cũũrẽ cõmedaména mil cãmarĩ siatúcũwĩ. ³ Cũũrẽ niiditidiari copepũ cõãdiocowí. Cõãdiocoari siro, tiicope soperé sawiména biajãwĩ. Mil cãmarĩ basocáre jĩditorijããrõ jĩgũ, teero tiiwí. Too siro jõãnógũdu niigũ tiĩ. Yoari mee jõãnógũ niigũdaqui.

⁴ Yũũ ññawũ sũcã. Õpãrã duirépĩrĩpũ duiráre ññawũ. Cõãmacũ cúãrẽ diamacú besemasĩrere ticowí. Æpẽrãrẽ ññawũ. Cúã Cõãmacũye queti, Jesuyére wederá niyira; cúã quiogú peti, cúã weerigũre padeoríyira; cúã queorére cúãye diaporĩpũ, cúãye wãmorĩpũ jóatudutiriyira. Teewapa cúãye dupupáre páatanoyira. Teero tiirã, cúã diarirapũ niipacara, masãrira niĩwã. Cúã masãri siro, Cristomena mil cãmarĩ basocáre dutiwa. ⁵ Teero tiinórira niijĩrã, ãpẽrã diarira sũguero masãsũguetoaadacua. (Æpẽrã diarirapeja masãmuãriwa ména. Dupupáre páatanorira mil cãmarĩ õpãrã niĩari siro, masãmuãwã.) ⁶ Diarira masãsũguerira ññañaré manirã niĩya; useniya. Cúã dianemoricua; pecamepũ wáaricua. Cúã paia niĩadacua, Cõãmacũyere, Cristoyere padeadara. Cúã mil cãmarĩ Cristomena dutiadacua.

Satanás ditinetõjõãrigue

⁷ Mil cãmarĩ netõãri siro, tiicopepũ siatúcũnorigũ Satanárẽ jõã, pãõwioneconogũdaqui. ⁸ Cũũ niipetiropũ niipetire dita macãrãrẽ jĩditogu wáagũdaqui. Gog, Magog wãmecutiri macã macãrããrẽ teerora tiigũdaqui. Cúãmena sũo, cãmerĩsĩãgũda jĩgũ, néogũdaqui. Cúã paũ niĩadacua ditatupari pairímaa día wesa maquẽ tiiróbiro.

⁹ Cúã niipetiro tiiditapũre jeaadacua. Cõãmacũrẽ padeorã niirõpũ, cúã maĩrí macãrẽ niisodeaadacua. Cõãmacũpe pecame ticodiocogũdaqui, niisodearare sóeditiojãgũda jĩgũ. Niipetira sóeditioãadacua. ¹⁰ Wãtĩãrẽ dutigú cúãrẽ jĩditorigũ pecametaropũ cõãdioconogũdaqui. Tiitaropũ azufre jũũã. Toopú quiogú peti, “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũuja” jĩditorigucã cõãdioconowã. Toopú bárecori, ñnamirĩ ññañarõ netõrucúadacua.

Butirípĩrõpũ duigú ññañaré tiirĩrare wapa tiirĩgue

¹¹ Y_{HH} ññawũ sũcã. Ôpũ duirípĩrõ pairípĩrõ butirípĩrõrẽ ññawũ. Tiipĩrõpũ duigũre ññawũ. Cũũ ññacoropũre atibãreco, ãmũãse ditijõãwũ. Baunemóriwũ sãa. ¹² Diarira tiipĩrõ díamacũpũ nucũrĩ ññawũ. Cũã ɱpãtĩ macãrã, búri niirã ni-iwã. Cũã too nucũrĩ, jóaturepũrĩrẽ pãõwĩ. Apepũ catiré petihére cũorã wãmerẽ jóaturipũcãrẽ pãõwĩ. Diarira tiirígue teepũrĩpũ jóatunowũ. Teepũrĩpũ jóariguere buetoagũ, cúãrẽ wapa tiiwĩ. ¹³ Día pairímaapũ diarira tiipĩrõ pũtopũ jeawa. Diarira yeeripũna niirõpũ niimiriracã toopãra jeawa. Cũãcõrõ cúã tiiríguere buegũ, cúãrẽ wapa tiiwĩ. ¹⁴ Diarira yeeripũna niirõ cõãdioconowũ pecametaropũ. Tiitaropũ cõãré dianemo-jõãre niiã. ¹⁵ Sĩcũ cũũ wãmerẽ catiré petihére cũorã wãmerẽ jóaturipũpũ jóatunoña manigũno tiitaropũ cõãdioconowĩ.

21

Mama ãmũãse, mama dita wasorígue

¹ Y_{HH} ññawũ sũcã. Mama ãmũãse, mama dita ññawũ. Niisuguerĩ ãmũãse, niisuguerĩ dita ditipetijõãwũ; día pairímaacã teerora. ² Ɔmũãse Cõãmacũ pũtopũ Mama Jerusalén ññañaré manirĩ macãrẽ diiátiri ññawũ. Ññurõ quẽnoãri macã niiwũ. Sĩcõ numiõ wãmosíagodo manũrẽ ãñurõ tusaaro jĩgõ, quẽnoãrigo tiiróbiro niiwũ. ³ Tiipĩrõpũ sĩcũ bayirõ busurómena wedesewionecori tũowã:

—Jãã, tũoyã: Mecũãmena Cõãmacũ basocãmena niiĩ. Cũãmena niirucujãgũdaqui. Cũã cũũyara niiãdacua. Cõãmacũ basirora cúãmena niigũdaqui. Cũũ cúãyagũ Cõãmacũ niigũdaqui. ⁴ Cũã yaco ocoré cosegũdaqui. Dianemoricua sãa. Bóaneõre, utiré, pũniré maniãdacu. Niipetire niisuguerigue petijõãã, jĩwĩ.

⁵ Tiipĩrõpũ duigũ jĩwĩ:

—Jãã, tũoyã: Y_{HH} niipetire mama dícu tiia, jĩwĩ.

Apeyé jĩñemowĩ:

—Y_{HH} wedesere padeoréno niiã; diamacũ niiã. Teero tiigũ, jóaya, jĩwĩ.

⁶ Too siro y_{HH}re wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Y_{HH}rá niisuguegũ, niitugũ niiã. Y_{HH}re bayiró maĩrã oco sñnidugãra tiiróbiro niiya. Teero tiigũ, y_{HH} oco tĩãgũ tiiróbiro cúãrẽ catiré petihére teerora ticojãgũda.

⁷ Ññurõ padeó cãmewitíranorẽ niipetire y_{HH} “ticogũda” jĩriguere ñeeãdacua. Y_{HH} cúãyagũ Cõãmacũ niigũdacu; cúã y_{HH} põna niiãdacua. ⁸ Cui y_{HH}re padeodúrano, padeodugáherano, ññañanetõjõãrere tiirãno, basocã sñãrãno, ãpẽrãména ññañarõ ñeeaperano, yáíwa oco sitará jĩĩditoreména tiiré tiirãno, weerirare padeorãno, niipetira jĩĩditorepirano pecametaropũ

wáaadacua. Tiitaropu azufre upe tiiróbiro sipirémēna jũũã. Toopu wáare dianemojõãre niã, jĩwĩ.

Mama Jerusalén

9 Sícũ ángele siete oro bapari cuoríra menamacũ atiwí. Teebaparipura too sngueropu siete ñañaré tiitúriguere posecutíwũ. Cũũ yũure jĩwĩ:

—Jãmũ, Cordero nũmo niigõdore mũurẽ ãñomá, jĩwĩ.

10 Yũũ cãnirípacari ññarõpũre Espiritu quẽẽrõpu tiiróbiro yũure ãñonemówĩ sũcã. Quẽẽrõpu ángele yũure ãtãgũ pairígu ãmũãrigupũ néewawí. Jerusalén ñañaré manirí macãrẽ ãmũãserũ ãñowĩ. Tiimacã Cõãmacũ putopũ diiátiro tiiwã. 11 Cõãmacũ asibatéremena bayiró asibatéwũ. Tiimacã waparacáripe tiiróbiro asibatéwũ. Ëtãpe “jaspe” tiiróbiro ocosusúwũ. 12 Tiimacã wesare pairí sãnirõ ãmũãri sãnirõ niisodeawũ. Tiisãnirõpũ doce soperi niiwã. Teesopericõrõ sícũ ángele nucũwĩ. Teesoperipũ wãme jóaturigue tusawũ. Teewãme Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã wãme niiwã. 13 Tiisãnirõpũre muĩpũ mũãatirope itiásope niiwũ; muĩpũ sããwarope itiásope niiwũ; nortepẽ itiásope niiwũ; surpe itiásope niiwũ. 14 Ëtãquiri docequiri sotoapũ tiimacã macã sãnirõ tiinóriro niiwã. Teequiricõrõ doce Jesucristo cãũyere wededutigũ beserira wãme jóaturigue tusawũ.

15 Yũũmena wedesegu sicagũ orogũre cuowí. Tiiguména tiimacãrẽ, teesoperire, tiisãnirõrẽ queogũdu tiiwí. 16 Tiimacã sícãrĩbíro yoa, sícãrĩbíro esawã. Ángele tiiguména tiimacãrẽ queowí. Dos mil doscientos kilómetros niiwã. Yoaro, esaró, ãmũãrõcã nocõrõrã niiwã. 17 Tiisãnirõrẽ queowí. Sesenta y cuatro metros niiwã. Basocã queoróbiro queowí.

18 Tiisãnirõ “jaspemena” tiirí sãnirõ niiwã. Tiimacã oromēna tiirí macã niiwã. Oro jũĩrĩmaníre, bídrũ sipioáriro tiiróbiro niiwã. 19 Tiisãnirõrẽ tuuñerequiri niipetire waparacárequirimena mamonorigue niiwã. Niisngueriqui “jaspe” niiwã. Too síro macãqui “zafiro”, too síro macãqui “ágata”, too síro macãqui “esmeralda”, 20 too síro macãqui “ónice”, too síro macãqui “cornalina”, too síro macãqui “crisólito”, too síro macãqui “berilo”, too síro macãqui “topacio”, too síro macãqui “crisoprasa”, too síro macãqui “jacinto”, too síro macãqui “amatista” niiwã. 21 Doce sopepãmarĩ perlapãmarĩ niiwã. Sopepãmarĩcõrõ sicape perlapemēna tiiré niiwã. Macã deco niíwarima oroma niiwã. Bídrũbiro ocosusúrima niiwã.

22 Tiimacãpũre Cõãmacũwiire ññariwũ. Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũrã, Corderora Cõãmacũwii niijãrã tiiwã. 23 Tiimacãpũre muĩpũ búreco macũ, ñami macũ bóerere boorícu. Cõãmacũ bóebatecoremena bóerucua. Cordero tiimacã sãwócoriga niĩ. 24 Toopãre niipetire dita macãrã tiimacã

bóeremena añurõ niiãdacua. Atibúreco macãrã õpãrã niimirira cúã dutiri, cúãrẽ padeoríguere usenipeoadara néesãwaadacua. ²⁵ Búrecore tiimacã maquẽ soperí tusurucujãadacu. Ñami maniãdacu. ²⁶ Niipetire dita macãrã ãpẽrã cúãrẽ padeoríguere usenipeoadara néesãwaadacua. ²⁷ Toopú sícãrĩ ñañaréno néesãwanoña maniãdacu. Ñañaré tiirã, jĩditorepira sãawaricua. Corderoyapũ catiré petihére cʘorã wãmerẽ jóatunorira dícu sããwaadacua.

22

¹ Cũũ yũũre díare ãñowĩ. Tee oco catiré petihére ticoa. Bayiró ocosusúrimea niíwũ. Tiimaá Cõãmacũ, Corderoyapĩrõpũ witiatiwũ. ² Tiimacã decoũ ʘpĩtĩ macãma dũpomena wáarima niíwũ. Tiimã deco tii día ũmayucowũ. Tiimaá pũanĩñapũra yucũgũ catiré ticorígũ wiiriro niíwũ. Sicacũmarẽ docecõrõ dícu dũcacutiwũ. Muĩpũrãcõrõ dũcacutiwũ. Tiigú maquẽ pũũ niipetire dita macãrãrẽ ʘcotire niíwũ. ³ Toopúre basocã “ñañarõ wáaaro” jĩrẽ maniãdacu. Tiipĩrõ toopú niiãdacu. Tiipĩrõ Cõãmacũyapĩrõ, teero biiri Corderoyapĩrõ niiã. Cũũrẽ padecotera cũũrẽ padeoãdacua. ⁴ Cũũrẽ ññarucujãadacua. Cũũye diapóaripũ cũũ wãmerẽ cʘoãdacua. ⁵ Ñami maniãdacu. Toopú niirã sããwócoriga bóerere booríadacua. Muĩpũ bóerere booríadacua. Cõãmacũ marĩ Őpũ cúãrẽ bóebatecogũdaqui. Toopú niirã Cõãmacũmena dutirucudacua.

Jesucristo máata pũtũaatigũdaqui

⁶ Cũũ yũũre jĩwĩ:

—Tee wedesere padeoréno niiã; diamacú niiã. Marĩ Őpũ Cõãmacũ cũũyara profetare wãcũrẽ ticogúra ángelere ticocowi, cũũrẽ padecoterare máata too síropũ wáadarere ãñodutígũ, jĩwĩ.

⁷ —Tũoyá múã: ¡Máata pũtũawagũda! Teero jĩrígũere padeoráno, teero biiri atipũ jóarígũere bue, padeoráno useniãdacua, jĩwĩ.

⁸ Yũũ Juan teeré tũowũ; ññawũ. Tũo, ññatoagu, ángele yũũre teeré ãñõãrigũ pũto ñicãcoberimena jeacũmumiwũ, cũũrẽ padeogúcu. ⁹ Cũũre yũũre jĩwĩ:

—Teeré tiirjãña. Yũũcã Cõãmacũrẽ padecotegũra niiã. Mũũ mũũya wedera profetas tiiróbiro niiã. Niipetira atipũpũ jóarígũere bue, padeorã tiiróbirora niiã. Cõãmacũ dícu jeacũmu, padeoyã, jĩwĩ.

¹⁰ Cũũ yũũre jĩñemowĩ:

—Atipũpũ “biiro wáaadacu” jĩ mũũ jóarigue queoró wáaadare péero dũsaa. Teero tiigú, atipũ mũũ jóarígũere yayióropũ cʘoríjãña. ¹¹ ãpẽrãrẽ ñañarõ tiigúno teero ñañarõ tiitẽrjããrõ.

Ñañanetõjõãgũcã teerora tiirucújããrõ sáa. Basocá ãñugúpe ãñuré tiiáro. Cõãmacũ booró tiigú teeré tiirucújããrõ cũñcã, jĩwĩ.

12 —Тһоуá: ¡Máata pʉtuawaguda! Үһһ basocáre wapatírere cʉoa. Cũãcõrõrẽ cúã tiirécõrõ wapa ticoguda. 13 Үһһá niisuguegʉ, niitugʉ niiã, jĩwĩ.

14 Suti coseríra tiiróbiro niíya basocá cúã ñañaré tiiríguere acabónorira. Cúã ʉseniãdacua. Catiré ticorígʉ dʉcare yaamasiãdacua. Atimacã maquẽ soperipʉ sããwamasiãdacua.

15 Æpẽrãpéja ñañarã niirirapeja soperú pʉtuáadacua. Cúã niíya: Yáíwa oco sitará jĩditoremena tiiráno, ãpẽrãména ñañarõ ñeeopera, basocá sããrã, weerirare padeorá, niipetira jĩditorere jĩʉsenirã niíya.

16 —Үһһ Jesús ticocoawũ yáagʉ ángelere. Cũñrẽ tee quetire wededutiawũ. Үһһre padeoré põnarĩ macãrã teeré tʉoáro. Үһһ David pãrãmi niinʉnʉsegʉ niiã. Ñocõãwũ bóeriga ãñurõ bóero tiiróbiro niigú niiã, jĩwĩ.

17 Cũũ teero jĩãri siro, Espíritu Santo, teero biiri Jesuré padeorá: —Pʉtuãatiya, jĩwã.

Atipũpú jóariguere tʉoránocã “pʉtuãatiya sáa” jĩãrõ.

Cõãmacũ pʉtopʉ wáadugara oco sñnidugára tiiróbiro niíya. Cúã oco catiré petihére ticorére sñnidugára atiaro wapatíro manirõ.

18 Niipetira atipũpú jóariguere tʉoráre wedeguda: Atipũpú jóariguere jóanemorãnorẽ ñañarõ wáaadacu. Cõãmacũ atipũpú “ñañaré wáaadacu” jĩ jóariguere cúãrẽ nemosãñúrõ tiigúdaqui. 19 Atipũ jóariguere néedʉoranorẽ Cõãmacũ atipũpú ãñurõ tiiádare jóanoriguere ticoriqui: Yucʉgʉ catiré petihére ticorígʉ dʉcare ticoriqui; tiimacã ñañaré manirĩ macãpʉ “sããatiya” jĩriqui.

20 Atipũrẽ jóari tiirígu jĩĩ:

—Teerora niiã. Máata pʉtuawaguda, jĩĩ.

Teerora tiiáro. ¡Pʉtuãatiya, Õpũ Jesús!

21 Marĩ Õpũ Jesús mũã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõrã niiã.

Juan